

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Περὶ τεχνῶν, γραμμάτων καὶ
ἐπισημῶν τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ τὰς ἱστορικὰς αἰῶνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

§. Α΄.

Γεωργία — ἐμπόριον — ναυτιλία.

Περίληψις.

Τὸ ἐκ τῆς Γεωργίας ὄφελος — τιμὴ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων — ἐμπόριον τῶν Ἀθηναίων — εἶναι ἀράγος ὁ πλεόντος ἢ εὐδαιμονία τῆ λαῶ; — ἐμπόριον τῆς Ἀλεξανδρείας διώρυξ πρὸς σύναψιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης μετὰ τῆς μεσογείου — ναυτικὴ ἢ ναυτιλία (1).

Οἱ Ἕλληνας προχωρῶντες εἰς τὰς ἐννοίας ἢ μαθησεις, ἐνόησαν εὐδὺς τὸ ἐκ τῆς γεωργίας ὄφελος, εἰς τὴν ὅποιαν ἔδειξαν μεγάλην ἀποσοφὴν, ὅτε μόλις ἐπειράθησαν τὰς πρώτας καρπὸς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ Γεωργικὴ πληθύνει ἢ τρέφει τὰς πολιτείας, ἢ προξενεῖ τὸν ἀληθῆ πλεόν. Ἐκ ταύτης ἐξήρτηται ἡ εὐδαιμονία τῶν

(1) Τὸτο τὸ Β΄ μέρος, πλὴν τῶν ὑποσημειώσεων, ἐλήφθη ἀπὸ τῆν γενικῆν ἱστορίαν τῆ Γάλλου Μιλῶτα.

ἔθνων, ὅσα κατοικῆσι τόπον εὐκαρπον, ἐπειδὴ ἡ ἀφθονία τῶν φυσικῶν προϊόντων συνεπάγεται τὰ λοιπὰ τῆς ζωῆς κατὰ εἰς τὴν χώραν, ἢ καὶ ἀπεργάζεται αὐτὰ περιττὰ ἢ ἄχρηστα. Δίχα τῶν γεννημάτων τῆς γῆς ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ εἶναι μόνον βαρὺ φορτίον, καθὼς ἀποδεικνύεται ἔκ τῆς Μιδῆ τὸν μῦθον, ὃ ὁ ποιὸς ἐπισώδη, Φεῦ, ἐνίστε ἔμπράκτως. Οἱ σοφώτατοι ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ἔ μάλιστα ὁ Ξενοφῶν, κατέβαλον μὲν πολλὰς πόνους περὶ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἐχὶ δὲ ἐξαρκούντως ἔ ὅσον ἔπρεπε προσεκτικῶς, ἀνασφραζόμενοι μόνον περὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς κοινῆς πρακτικῆς, τῆς καλλίης ἴσως, ὅταν καταγίνεται τις εἰς αὐτὴν ὅλως διόλου. Διὰ τὴν πληροφορηθῆτις, πόσον δύναται ἡ γῆ, καλῶς καλλιεργημένη, δὲν εἶν' ἀνάγκη καὶ πιεῦση, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Πλινίου, ὅτι εἰς κόκκος σίτου ἀνταπέδιδεν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἔ Αἴγυπτον ἑκατὸν εὐρέεις. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Κικέρωνος, ἡ Σικελία, ἡ ὀνομαζομένη σιτοθήκη τῆς Ρώμης, δὲν ἔδιδεν εἰς τὰς εἰφορωτάτους χρόνους περισσύτερον, παρὰ τὸ δεκαπλάσιον τῆς σπειρομένης σίτου.

Ἡ Ἀττικὴ, ἴσα γῆ ἄγονος ἔ ἀκαρπος, δὲν ἐγέννα ἄλλο, εἰμὴ ἐλαίας, τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι ἐκαλλιέργουν ἐπιμελῶς, ἀναπληρῶντες τὸ ἔλλειπον τῶν λοιπῶν προϊόντων διὰ τῶν ἀποικιῶν, ἐξ ὧν τὸ Βυζάντιον ἐχορήγει κατὰ Δημοφῆνη τετρακοσίας χιλιάδας μεδίμων σίτου κατ' ἔτος· ὃ δὲ μέδιμος, ὅσις εἶχεν ἐξ μωδίας, ὧν ὁ καθεὶς νομίζεται ὡς εἴκοσι λιτρῶν, ἐπωλεῖτο πέντε δραχμῶν. Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι ἔ τὰ νομίσματα ἦσαν ἐτι σπάνια, ἔ οἱ ἄνθρωποι ἔζων εὐθηνότατα· ἔ εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῆς Σόλωνος ὁ βῆς ἐπωλεῖτο πέντε μόνον δραχμῶν, ἐπὶ δὲ τῆς Σωκράτους

ὁ χοῖρος τριῶν δραχμῶν. Ἐκ τούτων ἔμπορεῖ νὰ ἐνωήσῃ τις τὴν μετριωτάτην τιμὴν τῶν τότε πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Ἀπὸ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐκστρατείας τῆς Ζέρξου, προσδοκούμενοι ἀπὸ τὴν ναυτικὴν οἱ Ἀθηναῖοι, παρεδόθησαν εἰς τὸ ἔμπόριον, ἂν ἢ ἀτελῶς ἢ περιορισμένως. Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ περὶ προσόδων βιβλίῳ παρακινεῖ τὰς Ἀθηναίους ν' ἀγωνίζονται παντὶ τρόπῳ περὶ τὴν αὐξήσιν τῆς ἔμπορίας, προσατεύοντες ὅλους, ὅσοι μετέρχονται αὐτὸ, πολίτας τε ἢ ξένους, ἕμην ἀλλὰ καὶ δανείζοντες αὐτοῖς ἐπὶ τῇ προσηκύσῃ ἀσφαλείᾳ τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα, ἢ χορηγῶντες τὰς ἀπαιτούμενας ναῦς· προὔποθέττει δὲ (τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ ἦναι βᾶσις ἢ σάβμη τῆς πολιτικῆς διοικήσεως), ὅτι ὁ πλεῖτος τῶν πολιτῶν εἶν' ὁ πλεῖτος τῶν κοινῶν. Αὐτὸς παραγγέλλει μάλιστα τὴν ἐπιμέλειαν τῶν Ἀττικῶν μεταλλείων, παρατηρῶν ὀρθότατα, ὅτι τὰ ἀκατέργασα μέταλλα, ὅσα εὐρίσκονται ἐν τῇ γῆ ἐνὸς ἔθνους, ἢ ἐξεργάζονται διὰ τῆς φιλεργίας, καταβάλλουσι τὸ θεμέλιον εἰς τὸ ἐπικερδέστατον ἔμπόριον.

Ἐγὼ παρατρέχω τὴν Κόρινθον ἢ τὰς ἔμπορευόμενας ἀποικίας, οἷαι ἦσαν αἱ Συράκουσαι, περὶ τῶν ὁποίων ἐξεύρομεν ἐν γένει, ὅτι ἦσαν μὲν πλέσισαι, ἀλλὰ πολλὰ διεφθαρμέναι. Οἱ νεώτεροι προήγαγον εἰς μεγάλην ἐντέλειαν τὴν θεωρίαν τῆς ἔμπορίας, περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι προξενεῖ μεγάλην ὠφέλειαν εἰς τὰς πολιτείας· ἀλλὰ πῶς ἔμπορεῖ νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι ἡ εὐδαιμονία τῶν πολιτειῶν συνίσταται εἰς τὸν πλεῖτον; πῶς ἔμπορεῖ νὰ παραμελῇ τὰ ἤθη, τὴν κνατροφῆν ἢ τὰς νόμους, ἢ νὰ ἐγκαταλίπη τὰς πολιτείας εἰς τὴν ὀλεθρίαν διαφορὰν τῶν ἡθῶν, διὰ νὰ

περιορίση τὴν πολιτικὴν εἰς τὸν σενὸν κύκλον τῆ δημο-
σίᾳ θησαυροφυλακίᾳ; Ἡ ἰσορῖα ἀναφέρει μυρία παρα-
δείγματα ἐθνῶν διεφθαρμένων ἀπὸ τὸν πλῆθυν, τὰ
ὅποια ποτὲ δὲν ἐκινδύνευσαν περισσότερον ἢ ἀφανισθῆναι,
παρὲξ ὅταν ἐφαινοντο κατέχοντα ὅλας τὰς θησαυρὸς
τῆς οἰκουμένης. Ἡ σοφὴ διοίκησις ὀφείλει μὲν νὰ ὑπε-
ρασπίζεται τὸ ἐμπόριον, νὰ σπυράξῃ ἢ αἰξήσῃ τὸν
δημόσιον θησαυρὸν, μάλιστα δὲ προσαρμόζουσα τὴν οἰ-
κουμένην, ἕχι δὲ νὰ παραμελῇ τὸ ἐσιῶδες, ὅπερ ἐστὶ τὸ
νὰ ἔχη καλὰς πολίτας.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Πτολε-
μαίων, ἐγένετο ἐν βραχεὶ τόσον περιβόητος διὰ τὸ ἐμ-
πόριον, ὡς ἡ Τύρος ἢ ἡ Καρχηδῶν ἐλησημονήθησαν.
Ὁ διώρυξ (κανάλι), τὸν ὅποιον ἠνέωξεν ὁ Φιλάδελ-
φος ἀπὸ τὴν Κοκτὸν ὡς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἴσας
ἐπὶ τῶν ὄχθων πολλὰ ξενοδοχεῖα πρὸς ἀνάπαυτιν τῶν ἐμ-
πόρων, εἴλκυσε ὅλον τὸ ἐμπόριον τῆς μεσημβρινῆς
Ἀσίας. Ἡ Αἴγυπτος ἀποβαλέσα τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς
δεισιδαιμονίαν, ἠγάπησεν ἤδη τὴν θάλασσαν τόσον,
ὅσον ἐμίσει αὐτὴν πρότερον. Λέγουσιν, ὅτι τὸ ναυτικὸν
τῆ Φιλαδέλφου συνίστατο εἰς 120 ναῦς ὑπερμεγέθεις,
ἢ 4,000 ἕτερα πλοῖα.

Ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα
τὸ ναυτικὸν ἐτελειοποιήθη πολὺ. Αἱ ἐπίσημοι τριήρεις
εἶχον πολλὰς τάξεις κωπίων, ἢ περίπε διακοσίους ἐπι-
βάτας. Ἐγὼ δὲν ἐπιχειρῶ νὰ λύσω τὰς ἀπορίας περὶ
τέτων τῶν τάξεων τῶν κωπίων, κειμένων λοξοειδῶς,
ἢ εἴητε μόνον δι' ἐπίδειξιν πολλαπλασιαζομένων, ἢ
σημειῶ μόνον τινὰ περὶ τὴν ναυτιλίαν ἀνήκοντα. Ὁ
σόλος τῆ μεγάλης Ἀλεξάνδρου, ὅστις κτεπέλευσε τὸν
Ἰνδόν, ἔφθασε μετὰ δέκα μῆνας εἰς Σῶσα, διατρί-

ψας τρεις μῆνας ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ ἑπτὰ ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν ἀπὸ Πατάλυ εἰς Σῆσα. Ἔως τότε οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον τὸν Ὠκεανόν, τῆ ὁποίᾳ ἡ παλῶροια ἐφάνη εἰς αὐτὲς θάλαμα παράδοξον. Κατὰ Πλίνιον (βιβλ. 5. κεφ. κγ') ἐγένετο ὕπερον ὁ διάκλυς ἀπὸ τὸν Μιλαβρικὸν αἰγιαλὸν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις. Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ διάδοχοί τε ἐνόμιζον, ὅτι ἡ μαύρη θάλασσα εἶχε κοινωσίαν μὲ τὸν Ὠκεανόν· καὶ δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τόσον εἰς τὴν τοιαύτην ἀγνοίαν, ὅσον εἰς τὲς τολμηρὰς πλῆς τῶν πλωτῆρων, οἱ ὁποῖοι τότε εἶχον ὀλίγα βοηθητικὰ μέσα καὶ μυρίες κινδύνους, ἀγνοῦντες τὴν γήϊνον σφαῖραν, καὶ ὑπερούμενοι ἐνὸς ἀψευδῆς ὁδηγῶ τῶν θαλασσῶν. Οἱ Ἕλληνες ἐν γένει, ἐκεῖνοι οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐγκατέλιπον τόσα πολύτιμα μνημεῖα ποιητικῆς, ἱστορίας, εὐγλωττίας καὶ φιλοσοφίας, ἠμέλησαν νὰ γράψωσι περὶ πραγμάτων τῆς πρακτικῆς, τῶν ὁποίων ἡ γνῶσις χρησιμεύει εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

Γ Ο Λ Δ Σ Μ Ι Θ Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

Τ Η Σ

Ε Λ Λ Α Δ Ο Σ

Από τῆς πρώτης καταβολῆς τῶν Ἑλληνικῶν
πραγμάτων ἄχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινῆς πό-
λεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν.

Μεταφραθεῖσα ἐκ τῆ πρωτοτύπου τῆς Ἀγγλικῆς δια-
λέκτου κατὰ τὴν νεωτάτην ἐν Λονδίνῳ ἔκδοσιν εἰς τὴν
καθ' ἡμᾶς τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον, ἅμα δὲ καὶ
ἐπαυξηθεῖσα

ὑ π ὀ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ

ιατροῦ, τῆ ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας, καὶ μέλους ἀντεπι-
σέλλοντος τῶν ἐν Γένῃ ἐταιριῶν, τῆς τε Ὀρυκτο-
λογικῆς καὶ τῆς Φυσικῆς.

Β Κ Δ Ο Σ Ι Σ Δ Β Τ Τ Ε Ρ Δ

ἐπιδιωρθωμένη καὶ ἐπιηξημένη, ἐν ἣ καὶ προστετέθη

Τ Ο Μ Ο Σ Γ'.

Περιέχων τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν καὶ σύντομον πραγμα-
τεῖαν περὶ ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἅμα δὲ καὶ περὶ θρησκείας,
ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἑλλήνων, μετ' εἰνὸς γεωγραφικῆ
πίνακος τῆς σήμερον Ἑλλάδος.

EN BIENNE, THS ΑΤΣΤΡΙΑΣ
Τ Τ Π Ο Ι Σ Β Ε Ν Δ Ο Τ Ε Ι Ο Ι Σ.

1807.

ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΠΙΝΑΞ

τῶν

ἐν τῷ Γ τόμῳ περιεχομένων.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ΄.

Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως τῆ μεγάλης Κωνσταντίνου ἐπὶ
τὸν θρόνον ἕως τῆς διαιρέσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς
μοναρχίας. Σελ. 1

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ΄.

Ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς μοναρχίας
ἕως τῆς τελευτῆς τῆ Ἰβηριανῆ. Σελ. 25

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ΄.

Ἀπὸ τῆς τελευτῆς τῆ Ἰβηριανῆ ἕως τῆς βασι-
λείας τῆ Λογοθέτου Νικηφόρου, τῆ πρώτου
νομιζομένου αυτοκράτορος τῶν Γραικῶν. Σελ. 56

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ΄.

Ἀπὸ τῆς βασιλείας Νικηφόρου, τῆ πρώτου νομι-
ζομένου αυτοκράτορος τῶν Γραικῶν, ἕως τῆς τε-
λευτῆς Βασιλείου τῆ Β΄. Σελ. 90

ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΠΙΝΑΞ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΣ΄.

Α'πὸ τῆς τελευτῆς Βασιλείᾳ τῆ Β' ἕως τῆς ἀλώ-
σεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατί-
νων Σελ. 171

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ΄.

Α'πὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ
τῶν Λατίνων ἕως τῆς ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ
τῶν Ο'θωμανῶν. Σελ. 231

Σύντομος πραγματεία περὶ τεχνῶν ἢ ἐπισημῶν,
ἀμα δὲ ἢ περὶ θρησκείας, ἡθῶν ἢ ἐθίμων
τῶν Ἑλλήνων Σελ. 273



§. Β΄.

Αρχιτεκτονική — Γλυφική — Ζω-
γραφική — Μουσική.

Περίληψις.

Αρχιτεκτονική — Αἱ τρεῖς τάξεις αἱ Ἑλληνικαὶ τελειόταται — Νόμος ἐν Ἐφέσῳ περὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων — Ἡ Γλυφικὴ τελειοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆ Φειδίου — Ἄλλοι περὶ ἱεροῦ γλυφεῖς — Λύσιππος — Πραξιτέλης — Ζωγραφία ἐν Ἑλλάδι — Θαυμάσιά της ἀμφιβολώτατα — διάφορα εἶδη ζωγραφιῶν — Ζωγράφοι περὶ ἱεροῦ — Πολύγνωτος — Ἀπολλόδωρος — Ζεῦξις — Παρράσιος — Πύμψιλος — Τιμόθεος — Ἀπελλῆς — Πρωτογένης — Ἐπεβολικὴ ἀνταμοιβὴ τῶν τεχνιτῶν — Διαφορὰ ἢ ἐκ ταύτης προερχομένη — Ἡ Μουσικὴ ἱστορικετο ἀναγκαῖα — Ἀληθὴς αὐτῆς ὠφέλεια — Ἀρχαία Μουσική.

Ὅταν εἰς ἐν φιλεργὸν ἔθνος ὁ πλῆθος διεγείρη τὴν ἔφεσιν αὐτῶν εἰς τὴν πολυτέλειαν, τότε μόνον ἀπαιτεῖται μεγαλόνης ἀνὴρ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ λαμπρὰς τὰς ἐλευθερίας τέχνας. Ὁ Περικλῆς ἐμψύχωσεν ὅλας, εἰς τρόπον ὡς δύο αἰῶνας δὲν ἔπαυσαν παράγειν ἀριστουργήματα. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἤγειρεν ἐκεῖνα τὰ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, τῶν ὁποίων ὁ εἰρμὸς τέρπει τὰ ὄμματα τῆ εἰδήμονος, ἐν ᾧ τὰ ὀγκώδη μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου κινῶσι μόνον ἐκπληξιν εἰς τὴν θεατάς. Αἱ τρεῖς τάξεις τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ γενὴ ἢ Δωρικὴ, ἡ Ἰωνικὴ ἢ ἢ Κορινθία, ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἢ νῦν κανὼν ἀμετάβλητος. Ἡ Τοσκανικὴ τάξις εἶναι ἀκατέργαστος· ἢ δὲ μικτὴ εἶναι μὲν ἐσολισμένη,

ἀλλ' ἀτελεστέρα παρὰ τὴν Κορινθίαν. Αἱ Γοτθικαὶ ὠ-
ραϊότητες δὲν εἶναι, παρὰ λαμπραὶ ἀτέλεια· ἔπρεπε
νὰ ἰπανέλθῃν εἰς τὴν εὐγενῆ ἀπλότητα τῶν ἀρχαίων,
διὰ νὰ κατασκευάσωσιν οἰκοδομὰς ὁμοίας, ἢ καλλιτέ-
ρας παρὰ τὰς ἐκείνων· ὅποιας δυσκολίας ἐμελλον νὰ
ὑπερνηκῆσεν! Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆ Θουκιδίδου δὲν ὑπῆρ-
χον ἔτι γνωστὰ αἱ τροχιλαταὶ (μακαράδες).

Οἰκοδομαὶ πολυτελεῖς, μὴ γινόμεναι μὲ συνετὴν
οἰκονομίαν, προξενῶσι δαπάνην φθοροποιῶν καὶ εἰς αὐτὸ
τὸ κοινόν. Ὁ Βιτρόουιος ἀναφέρει ἐπαιῶν ἓνα νόμον ἐν
Ἐφέσῳ, ἀπεμποθίζοντα μεγάλας καταχρήσεις, κα-
τὰ τὸν ὅποιον ὁ ἀρχιτέκτων, πρὸ τῆ ἐπιχειρήσασαί τι,
ὤφειλε νὰ προδιορίσῃ τὸν μισθὸν μιᾶς οἰκοδομῆς, καὶ
νὰ βάλῃ εἰς ἐνέχυρον ὅλα τε τὰ ὑπάρχοντα· καὶ εἰ μὲν ἢ
δαπάνη δὲν ὑπερέβαινε τὸν διορισθέντα μισθὸν, ἐλάμ-
βανεν ἀνταμοιβὴν, εἰ δὲ καὶ ὑπερέβαινε κατὰ τὸ τεταρ-
τημόριον, τὸ δημόσιον ἐπλήρωνε καὶ τῆτο· εἰ δὲ καὶ ὑπε-
ρέβαινε καὶ τὸ τεταρτημόριον, τότε ἐπλήρωνεν αὐτὸ ὁ
ἀρχιτέκτων ἐξ ἰδίων.

Πρὸ τῆ Περικλέους ἢ Γλυφικῆ παρήγαγε σχεδὸν
ἔργα ἄμορφα, ἐπειδὴ τὰ ἀγάλματα τῶν Ἑλλήνων
τε καὶ Αἰγυπτίων εἶχον τοὺς μὲν βραχίονας κρεμαμέ-
νους καὶ προσκολλημένους τῷ σώματι, τὰ δὲ σκέλη καὶ τὰς
πόδας ἠνωμένα ἀλλήλοισι διχατινὸς σχηματισμῷ, ἐνεργείας
καὶ γλαφυρότητος. Ὁ Ἀθηναῖος Φεδίας ἐτελειοποίη-
σε ταύτην τὴν τέχνην, ὁ ὅποιος εἶχε καὶ μεγάλην φυ-
σικὴν δεξιότητα καὶ πολλὴν μάθησιν. Ἐν ἄγαλμα, τὸ
ὅποιον ἐπρόσβαξε νὰ τεθῆ ἐπάνω μιᾶς σήλης, ἐφάνη ἄ-
σχημον, τὸ δὲ τῆ Ἀλκαμένους, τῆ ἀντιζήλυτε, Σαυ-
μίσιον· γεδήλω ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον αὐτῷ λόγον,
εἶπεν ὁ Φειδίας· καὶ τῆτε γενομένους, ἐφάνη κόσμον αὐτὸς

ὑπερέβαινε τὸν Ἀλκαμένη κατὰ τὴν γνώσιν τῆς ὀπτικῆς. Ὅτε ἡ Ἀθηνᾶ αὐτῆ, ἡ κατασκευασθεῖσα ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἐλεφάντινον ὄσῃν, ἔχουσα ὕψος 26 πήχων, καθευπέβαλεν αὐτὸν εἰς τῶν Αἰθνηαίων τὴν ἀχαρισίαν, αὐτὸς ἀντεκδικήθη κατασκευάσας ἐν Ἡλίδι τὸν Ὀλύμπιον Δία, τῆ ὁποῖα τὴν ἰδέαν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ὀμηρον.

Μύρρων ὁ Ἀθηνᾶϊος, Πολύκλειτος καὶ Λύσιππος οἱ Σικυώνιοι, Πραξιτέλης καὶ Σκοπᾶς οἱ Πάριοι, ἐχρημάτισαν καὶ αὐτοὶ περίφημοι γλυφεῖς. Ἀγάλματα τῆ Λύσιππου συνεποσῆντο ὑπὲρ τὰ ἑξακίσια. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔδιδεν εἰς ἄλλον τὴν ἄδειαν τῆ νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἀνδριάντατι, εἰμὴ εἰς τὸν Λύσιππον, ἔτε ἤθελε νὰ τὸν ζωγραφῆσῃ ἄλλος, εἰμὴ ὁ Ἀπελλῆς. Αἱ δύο τῆ Πραξιτέλης Ἀφροδίται ἐκίνεν θάμβος. Αὐτὸς ἀφῆκεν εἰς τὴν θέλησιν τῶν Κῶων τῆ ν' ἀγοράσωσι μὲ τὸν αὐτὸν μισθὸν ὁποῖαν ἤθελον ἐκ τῶν δύο· αὐτοὶ δὲ ἐπροτίμησαν τὴν ἥττον ὠραιότεραν, ἐπειδὴ ἦτο σκεπασμένη, ἐχὶ δὲ τὴν ἄλλην, ἡ ὁποῖα ἦτο γυμνή· παράδειγμα αἰδῆς, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐπαινεθῆ καὶ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις. Οὐδὲν ἄλλο προξενεῖ τόσην τιμὴν εἰς τὴν Φιλοκαλίαν τῶν ἀρχαίων, ὅσην τῆτο, ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς ἐμπειρότατοι τεχνῖται σκευάζουσι τὴν φύσιν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα, τῶν ὁποῖων διετήρησε πολλὰ ἐπανδαμάτωρ χρόνος.

Τὰ θάυματα, ἔσα διηγῶνται ὁ Πλίνιος καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφίας, δὲν ἐμπορῶν ν' ἀποδειχθῶσιν ἀληθινὰ, καὶ φαίνονται τοσούτω μᾶλλον ἀπίθανα, καθ' ὅσον οἱ Ἑλληνες, ὡς αὐτὸς ὁ Πλίνιος μαρτυρεῖ, μετεχειρίζοντο τέσσαρα μόνον χρώματα, τὸ λευκὸν, τὸ κίτρινον, τὸ κίκκινον καὶ τὸ

μέλαν. Αὐτοὶ ἐγνώριζον τῶντι τὴν ἀνεπαίσθητον δια-
 φραυσιν τῆ φωτὸς, ἐκεῖνο τὸ σκοτεινόφωτον, ὅπερ ἐ-
 πέχει τόπον τὸν μεταξὺ φωτὸς καὶ σκιάς, καὶ τὸ ὅποιον
 παρίησι τὰς μορφὰς ὡς ἐξεχέσας τῆς εἰκόνας καὶ δεικ-
 νύει εἰς τὸ ὄμμα τῆ θεατῆ τὰς κοιλότητας καὶ τὰ βά-
 θη· ἀλλ' ὅμως ἔχομεν πολλὰς αἰτίας τῆ νὰ διζάζω-
 μεν, ὅτι αὐτοὶ ἐγίνωσκον νὰ μεταχειριθῶσι τῆτο τὸ
 σκοτεινόφωτον μετὴν αὐτὴν θαυμασίαν ἐνέργειαν,
 οἶαν οἶδαμεν ἡμεῖς τὴν σήμερον. Οἱ ἀπεικονισμένοι καρ-
 ποὶ, πρὸς τὰς ὁποίας ἀπατῶμενα τὰ πτηνὰ ἐκέντων με-
 τὰ ζύγχοσ, καὶ οἱ ζωγραφισμένοι ἵπποι, πρὸς τὰς ὁ-
 ποίας οἱ ἵπποι βλέποντες ἐχρεμέτιζον, ταῦτα πάντα
 εἶναι τεράσια, μετὰ τὰ ὁποία κατεσώρευσεν ὁ Πλίνιος τὰ
 σύγγραμμά τε. Τί τάχα ἔλεγεν, εἰάν ἐβλεπε τὰς εἰ-
 κόνας τῆ Ρ'αφαήλ καὶ Ρ'εβενσίε;

Ἡ ἐγκαυστική ζωγραφία συνίστατο εἰς τὴν ὑπὸ
 τῆ Κόμητος Καίλιε πάλιν ἀνακαλυφθεῖσαν μουσικὴν
 τέχνην τῆ ζωγραφίζειν διὰ τῆ πυρὸς ἐπὶ ξύλον ἢ ἐ-
 λεφάντινον ὅσων μετὴ κηρὸν ποικιλοχρώματον. Οἱ ἀρ-
 χαῖοι ἠγγύον παττάπασι τὴν διὰ τῆ ἐλαίε ζωγρα-
 φίαν, καὶ παρὰ τῆ Πλινίε μανθάνομεν, ὅτι πρὸ τῆ Νέ-
 ρωνος δὲν ἐζωγράφιζον ἐπάνω εἰς λιναὶ ὑφάσματα, καὶ ὅ-
 τι οἱ μεγάλοι ζωγράφοι σπανίως ἐζωγράφιζον ἐπά-
 νω εἰς νεωσὶ ἀσβεσωμένον τοῖχον. Πολλὰ τεμμάχια
 τῆς ἀρχαίας Μωσαικῆς σώζονται μέχρι τῆς σήμερον,
 τὰ ὁποία, ὡς εἰκόνας θεωρούμενα, δὲν εἶναι ἀξιο-
 θαύμασα.

Ἐκ τῶν περιφήμων ζωγράφων οἱ ἐνδοξότατοι δ-
 πάρχουσιν οἱ ἀκόλυθοι· ὁ Πολύγνωτος, εἰς τὸν ὅποιον
 ἡ Ἀμφικτυονική σύνοδος ὠμολόγησε διὰ δημοσίε ψη-
 φίσματος χάριτας, ὅτι ἐζωγράφισεν ἀμιοθὶ τὸν Τρωϊ-

κὸν πόλεμον ἐν μιᾷ τῶν ἐν Ἀθήναις σοῶν, καὶ ὁ ὁποῖος διὰ τῆ αὐτῆ ψηφίσματος ἐτρέφετο ἀμυθῶ ὅπε καὶ ἂν ἤρχετο· ὁ Ἀπολλοδώρος, ὅσις ἐφεῦρε τὴν μαγικὴν δίσταμιν τῆ σκοτεινοφώτι, καὶ πρὸ τῆ ὁποῖα κατὰ Πλίνιον ἕδεμία εἰκὼν ἔτερπε τὴς θεατάς· ὁ Ζευξίς, ὁ ὁποῖος γενόμενος κλισιώτατος, ἐχάριζε τὰς ζωγραφίας τε, ἐπειδὴ, καθὼς ἐκόμπαζε, δὲν ἤμπορῶσαν νὰ γιμνηθῶσι κατ' ἀξίαν· ὁ Παρράσιος, τὸν ὁποῖον, ὡς ἀδεταί, καὶ αὐτὸς ὁ Ζευξίς ἀπατηθεὶς εἰς τὸ ζωγραφιδέν ὑπ' ἐκείνου παραπέτασμα, ἐγνώρισεν ἀξιάτερον ἑαυτῆ· ὁ Πάμφιλος, ὁ πρῶτος συνάψας τὰς ἐπισήμας μετὰ τὴν ζωγραφικὴν, ὁ ὁποῖος ἐλάμβανεν ἀπὸ τὸν μαθητὴν μισθὸν κατ' ἔτος ἐν τάλαντον· ὁ Τιμάνδης, περίφημος διὰ τὴν εἰκόνα τε τῆς Ἰφιγενείας, ὅσις ἐσκέπασε τὴν ἀνέκφραστον λύπην τῆ Ἀγαμέμνονος μετὰ κάλυμμα· ὁ Ἀπελλῆς, ὁ μαθητὴς τῆ Παμφίλου καὶ ζωγράφος τῆ μεγάλης Ἀλεξάνδρου, ὅσις ἐξέθετε τὰς εἰκόνας τε εἰς τὰ ὄμματα τῶν διαβαινόντων, διὰ νὰ μανθάνη τὴν κρίσιν των· ὁ Πρωτογένης, ἀντίζηλος τῆ Ἀπελλῆ, τὸν ὁποῖον ἔτος ἐγκωμιάζε μετὰ ὑπερβολὴν, ἔλεγε δὲ, ὅτι δὲν ἐγίνωσκε ν' ἀφήσῃ ἀπὸ τῆν χεῖρα τὸν ζωγραφικὸν κάλαμον, αἰνιτόμενος διὰ τῆτε, ὅτι ἐσφαλμε διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἀκρίβειαν καὶ διάρθρωσιν τῶν εἰκόνων τε.

Αἱ τιμαὶ καὶ ἀνταμοιβαί, αἱ ὁποῖαι ἐπεδαφιλεύοντο εἰς τὴς τεχνίτας, ἦσαν ἀναμφιβέλως ὁ κάλλιστος τρόπος, δι' ἃ ἤμπορην νὰ ἐρεθίζωσι καὶ νὰ τελειοποιῶσι τὰς φυσικὰς αὐτῶν δεξιότητας· μόνοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι ἀξιόμεμπτοι διὰ τὰς πέραν τῆ δέοντος δεδομένας τιμὰς καὶ ἀνταμοιβὰς, οἱ ὁποῖοι ὅσῳ περισσώτερον ἠδῶνοντο τὴν ἀξίαν τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν, τόσῳ μᾶλ-

λον ὄφειλον νὰ γνωρίσωσι τὰ πρωτεῖα τῆς ἀρετῆς, τῶν καλῶν πράξεων ἢ τῶν ἕσιωδῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα, ἀντὶ νὰ τέρπωσι τὲς πολῖτας, φωτίζουσιν αὐτὲς πρὸς ἀσφύλιαν τῆς εὐδαιμονίας των ἢ τὲς διοικῆσιν. Ὄταν τὰ τέρποντα φυσικὰ χαρίσματα τιμῶνται παρὰ τὰ ἄλλα, ὅταν ἕνεκεν αὐτῶν ἀπορροφῶνται αἱ ἀνταμιβαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὰς ὑπὲρ τῆ ποιῆ προθύμους ἐκδελύσεις, ὅταν ἕνεκεν αὐτῶν ἐκκνεῖται ὁ δημόσιος θησαυρὸς, τὸν ὁποῖον ἢ πατρίς ἀπαιτεῖ δικαίως ὡς ἴδιον κτήμα, ὅταν οἱ πολῖται φιλοτιμῶνται νὰ τιμῶσιν ἐκεῖνα, καταφρονῶντες ὅλα τὰ ἄλλα, τότε ἐπαπειλεῖται ὁ ἀφανισμὸς τῶν ἡθῶν, τῶν νόμων ἢ τῆς δικαιοσύνης (1).

Τῆτο ἐπαθε ἢ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων. Εἰς ἓνα καιρὸν, ὅτε αὐτὴ ἐνησχολεῖτο μόνον εἰς ἀγάλματα, εἰκόνας ἢ θεάματα, ἢ Φρόνη, ἢ καλλιανὴ τῆ Πραξιτέλης ἢ πολλῶν ἄλλων, ἐτόλμησεν ἀναιδῶς νὰ ὑποσχεθῆ τὴν ἀνάγκισιν τῶν Θεῶν, εἰάν αὐτὴ συγχορεθῆ νὰ ἐπιγράψῃ τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφήν· Ἀλέξανδρος μὲν καλέσκαφε, Φρόνη δ' ἐξανέστη Θεῶν. Ὁ Ζεὺς καταπορφυρωμένος ἢ καταχρυσωμένος, ἐπεδείκνυε μὲ ὄγκον τὴν ἀλαζονικὴν σολήν τε εἰς τὲς Ὀλυμπιακὰς ἀγῶνας. Ὁ Παρράσιος ἐσόβει ἀλαζονικῶς φορᾶν χρυσοῦν σέφανον, ἐν ᾧ ὁ Σιωκράτης ἢ ὁ Φωκίων ἐπινόη τὸ κῶνειον.

(1) Σπράλλι ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς λέγων, ὅτι αἱ ἐλευθέροι τέχναι πείνουν μόνον πρὸς ἡδονὴν ἢ ψυχαγωγίαν τῶν ἀνθρώπων, ἔχι δὲ ἢ πρὸς ἄλλοις ὑψηλότερον ἢ αἰγαιώτερον· Οὐ μὴν ἄλλα ἢ ἡ ἡδονὴ αὐτῶν χρησιμεύει εἰς τὴν ἀρετὴν ἢ εἰς τὰ ἡθῆ, ἢ μόνον ἢ κατάχρησις ἐξουτελλεῖ αὐτὰς εἰς μόνον ἡδονὴν ἢ ψυχαγωγίαν.

Τὸ δὲ πλεόν αξιοσημείωτον μεταξὺ τῶν ἐδιδίμων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶναι ἡ περὶ τὴν Μυσικὴν μεθυάλη σπευδὴ, ἡ ὁποία ἀπετέλει τρόπον τινὰ μέρους τῆς πολιτικῆς κριταστάσεως, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸς νόμους. Ἡ αὐτοῦρα Σπάρτῃ ἐφροντιζομένη περὶ ταύτης, ὡς περὶ μεγάλου πράγματος, τόσον, ὥστε ὁ νεωτερισμὸς εἰς τὴν μυσικὴν ἦτον ἐς ἄκρον ἀπηγορευμένος. Ὁ Πλάτων ἐπικυρόνει τὴν ἀνάγκην τῆ τοιῦτε νόμου, καὶ ὁποῖα ἄλλην ἀφορμὴν δὲν ἐμπροσθὶν ἐφαινετο, παρῆξ τῆς ἄκρην αἰθαντικότητά τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν τῆς ἁρμονίας εἰς τὰς ἀκοάς τῶν.

Αὐτοὶ συνεῖδον τὸ ἐκ ταύτης μέγα ὄφελος πρὸς εὐνομίαν τῶν ἔθνων, καὶ πρὸς ἡμέρωσιν τῶν ἀγρίων ἡθῶν, πρὸς ἔμπνευσιν διὰ ῥῆς εἰς τὰς μάχας, πρὸς παρρησίαν τῆς ἀγάπης τῆς ἀρετῆς, καὶ πρὸς μίμνησιν μεγάλων ἐπαινεμένων ἀνδρῶν, συναπτουτες πάντοτε πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὴν φθὴν καὶ τὴν ποιητικὴν· εἰς ἓνα λόγον, ἡ μυσικὴ ἦτο τὸ κυριώτατον μέρος τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων. Ὁ Πολύβιος, ἕκτερος ὁ ἐμβριθεὶς καὶ ὄξυς συγγραφεὺς, παρατηρεῖ, ὅτι αὐτὴ ἦτο μάλα εὐνομίαν εἰς τὸς Ἀρκάδας, ὥστε μία τῶν πάλαιων (ἡ Κύναιδα) ἀμελήσασα τὴν μυσικὴν, ἐγενε διαβόητος κατὰ τὴν ἀπανδριωπίαν καὶ βαρβαρότητα, τῶν ὁποίων ὄλγα παραδείγματα εὐρίσκοντο ἄλλαχῆ. Ὁ Πλάταρχος, καὶ οἱ λοιποὶ ἐνδοξότατοι φιλόσοφοι, ἐξεδύρουν τὴν μυσικὴν ὡς τὸ θαυμαστόν μέσον πρὸς κατὰ πᾶσιν τῶν ἀλόγων παθῶν, καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆ νοῦ καὶ τῆς καρδίας· ἀλλ' ὁ λόγος εἶναι περὶ μυσικῆς ἀνδριανῆς, ἀπλῆς καὶ μεγαλοπρεπῆς, ἡ ὁποία δὲν μετέχεται ἐκείνης τῆς ἐκλύτης καὶ ἀσώτου μαλακότητος, τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δικαίως ἤλεγ-

χον εἰς τὸ θέατρον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν. Αἱ ἀρχαὶ αὐ-
τῆς ὀφείλουσι νὰ προσαρμόζωνται εἰς τὴν ποιητικὴν καὶ
χορευτικὴν, τὰ ὅποια ἀμφότερα συμπεριλαμβάνονται
εἰς τὴν καθόλου ἰδέαν τῆς μουσικῆς. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀφῆ-
καν εἰς τὲς δούλες ταύτην τὴν τόσον παρὰ τοῖς Ἑλλησι
περισπύδασον τέχνην.

Ἡ λύρα εἶχε κατ' ἀρχὰς τρεῖς χορδὰς· ἐπὶ δὲ
τῆς βασιλείας τῆ Φιλίππε ἠυξήθησαν ὑπὸ τῆ Τιμο-
δέου ὡς ἕνδεκα, καὶ μετὰ ταῦτα προστετέθησαν καὶ ἑτι
τέττων περισσότεραι. Συζητεῖται μετὰ τῶν σοφῶν,
ἂν οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον τὴν ἀρμονικὴν ἀναλογίαν, ἢ
τὰς συμφωνίας μὲ διαφόρους φωνάς. Οἱ Ἕλληνες εἶχον
δεκαοκτὼ τόνους εἰς τὴν Μουσικὴν, τὲς ὁποῖες ἐσημείο-
νον μὲ γράμματα ἰδιαίτερα. Τὸ γάμμα, τὸ ὅποιον
ἐφευρε τῷ ἰα' αἰῶνι Γεῖδων ὁ Ἀρητινός, εὐκόλυνε πολ-
λὰ τὴν μουσικὴν, καὶ φαίνεται ὅτι εἰς τῆτο, καθὼς καὶ εἰς
ἄλλα πολλὰ, οἱ νεώτεροι ὑπερβαίνουσι πολὺ τὲς ἀρχαίους.

§. Γ.

Πολεμική.

Περίληψις.

Στρατιωτικὴ τέχνη — πόλιται στρατιῶται — μισθός τῆ
στρατιώματος — ὄπλα τῶν Ἑλλήνων — πεζικόν καὶ ἵππικόν —
τέχνη τῆ πολιορκείν — μηχαναί — ὅπως ἐνέπνεον
θάρος.

Ὅλαι αἱ ἐλευθέριοι τέχναι, πλησιάζουσαι εἰς τὴν
ἐντέλειαν αὐτῶν, δὲν ἐμπόδιζον παντελῶς τὴν πρόοδον
τῆς πολεμικῆς τέχνης. Εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν στρα-

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ΄.

Από τῆς ἀναβάσεως τῆ μεγάλης Κων-
σαντίνου ἐπὶ τὸν θρόνον ἕως τῆς διαί-
ρέσεως τῆς Ρωμαϊκῆς μοναρχίας.

Η ἀνάβασις τῆ μεγάλης Κωνσαντίνου ἐπὶ τὸν βασι-
λικὸν θρόνον ὑπέχετο νέαν ἐποχὴν δόξης εἰς τὰ χρο-
νικὰ τῶν Γραικῶν. Ἀπ' αὐτῆ ἤρχισε νὰ διαλύεται
τὸ ζόφος τῆς ἀδόξιας, ὃ ὅποια κατεῖχε τὰς Γραικὰς
ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὴν τυραννίαν, ἕως ἃ ἔλαμψεν ὁ
φωστὴρ τῆς εὐδοξίας, κατέστη ἡ βασιλεία τῶν Γραι-
κῶν ἐν Κωνσαντινουπόλει, ἡ ὅποια ὅμως διὰ τὰς ἐμ-
φυλίαις διχονοίας, διὰ τὴν ἐμφιλοχωρεῖσαν πολυτέ-
λειαν καὶ μεγαλοπρέπειαν τῶν βασιλέων καὶ τῶν περι-
αὐτῆς, διὰ τὴν παρεκτροπὴν τῶν ἡθῶν, καὶ τὸ χείρι-
σον, διὰ τὰς παντοτεινὰς θρησκευτικὰς διαφορὰς,
ὑπέπεσεν εἰς τοιαύτην ἀδυναμίαν, ὥστε τελευταίον ἐ-
γινε θήραμα τῶν Ὀθωμανικῶν ὀπλων. Ὁ ἱστορικὸς
δὲν πρέπει νὰ παραβλέψῃ εἰς τὴν γενικὴν ἰσορίαν τῆς
Ἑλλάδος καὶ τῶν, ὅσα συντείνουσιν εἰς γνώσιν ἐκεῖνῃ

τῷ ποτὲ πολυενδόξῳ ἔθνει, ἀλλὰ ὡς ἀκολοιθῆσιν ἰσορῶν ἄχρι τῆς παντελοῦς αὐτῆς πτώσεως. Τῆτο καὶ ἡμεῖς ἐπεβαλόμεθα νὰ κάμωμεν· ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν πρόκειται ἡ Βυζαντινὴ ἰσορία, ἡ δὲ ἰσορία τῷ Ἀνατολικο-Ῥωμαϊκῷ βασιλείῳ ἀπὸ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ ἕως τῷ λογοζῆτῳ Νικηφόρῳ, τῷ πρώτῳ νομιζομένῳ αὐτοκράτορος τῶν Γραικῶν, ἀνήκει μάλιστα εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἰσορίαν, διὰ τῆτο καὶ ἡμεῖς θέλομεν ὀμιλήσει περὶ αὐτῆς ὅσον οἶόν τε ἐπιτετμημένως.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη ἐκ τῷ πατρὸς Κωνσταντῖ τῷ Χλωρῷ καὶ μητρὸς τῆς Ἑλένης ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ 274 ἐν Ναϊσῶ τῆς Δακίας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ καλὸς καὶ δίκαιος Κωνσταντῖος ὁ Χλωρός, διω-
 α.χ. ρισθῆ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων Διοκλητιανῷ
 392. καὶ Μαξιμιανῷ πρῶτον μὲν διοικητῆς τῆς Δαρδανίας,
 303. ὕπερον δὲ καίσαρ καὶ κοινὸν τῆς βασιλείας. Με-
 τὰ δὲ τὴν παραίτησιν τῶν δύο βασιλείων Διοκλητιανῷ
 καὶ Μαξιμιανῷ, οἱ πρῶτον διορισθέντες καίσαρες, Κων-
 σταντῖος καὶ Γαλλέριος, ἐκηρύχθησαν διάδοχοι αὐτῶν
 ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐγυβοί, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔλα-
 βε τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας, οἷον Ἰταλίαν, Σικελίαν,
 τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἀφρικῆς μετὰ τῆς Ἰσπανίας,
 τὴν Γαλίαν, Βρετανίαν καὶ Γερμανίαν, ὁ δὲ Γαλλέ-
 ριος τὰς Ἀνατολικὰς, οἷον Ἰλλυρίαν, Παιονίαν, Θρά-
 κην, Μακεδονίαν, Ἑλλάδα, μικρὰν Ἀσίαν, Αἴγυ-
 πτον, Συρίαν κτ. Οὗτοι δὲ οἱ δύο αὐγυβοὶ ἐχειροτό-
 νησαν ἑτέρας δύο συμβουθεὺς καὶ συγκοινωνοὺς τῆς βασι-
 λείας, ὀνομάσαντες καίσαρας. Τοιούτῳ τρόπῳ διω-
 κείτο τὸ βασίλειον ὅλον τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τέσσαρας
 ἀνδρας. Ὁ Κωνσταντῖος ἐσησε τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς
 βασιλείας τὴν καθεδρὰν εἰς τὸ Ἐβόρακον (York) πό-

λιν τῆς Βρετανίας, ὅπου μετά τινα χρόνον ἀφένθησας ἀφένειαν βαρυτάτην, ἐξείλε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆ Κωνσαντίνον, τὸν ὁποῖον ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ παρὰ τῷ Γαλλερίῳ ὡς ὄμηρον καὶ ἐνέχυρον, καὶ παρεκίνηει νὰ ἔλθῃ ὅσον τάχιστα πρὸς αὐτόν. Ὁ Κωνσαντίνος ἐφυγε κρυφίως, καὶ περιπατῶν νύκτα καὶ ἡμέραν, ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ εὔρεν αὐτὸν ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου. Ὁ πατὴρ ἀποθνήσκων, ἔδωκε τῷ υἱῷ πολλὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς, προσσυμβουλευσας νὰ ὑπερασπίζεται τὰς χριστιανὰς, καὶ εἶτα ὡμολόγησεν αὐτὸν διάδοχον (1).

Ὁ Γαλλέριος μαθὼν τὴν ἀνάβασιν τῆ Κωνσαντίνου ἐπὶ τὸν θρόνον, ὠργίσθη μὲν εἰς ἄκρον, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ τῷ σείλῃ τὰ βασιλικά παράσημα, ὀνομάσας ἐν ταυτῷ τὸν Σεβήρον αὐγουστον. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἠγέρθη ἕτερος τύραννος ὁ Μαξεκτιος, ὁ υἱὸς τῆ Μαξιμιανῆ, ὅστις ἀπολαύσας τὴν εὐνοίαν τῶν στρατιωτῶν τῆς Ρώμης, ἀνηγορεύθη αὐγουστος. Κατὰ τὴν ἐξάλῃ ὑπὸ τῆ Γαλλερίου ὁ Σεβήρος μετὰ πολυαριθμοῦ στρατεύματος· ἀλλὰ μόλις ἔλθων πλησίον τῆς Ρώμης, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆ στρατιωτῶν νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ ν' ἀποθάνῃ θάνατον ἐκέσιν. Τότε ὁ Γαλλέριος στρατεύσας εἰς Ἰταλίαν, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος· καὶ ἔλθων, ἐψήφισε τὸν Δικίνιον, Δάκα τὸ γένος, πολεμικὸν μὲν, ἀλλὰ ποταπὸν, φαῦλον καὶ βάρβαρον, αὐγουστον ἀντὶ τῆ ἀποθανόντος Σεβήρου, καὶ μετά τινα χρόνον κατέσρεψε τὸν βίον ἐλεεινῶς.

(1) Ὅρα περὶ τῆτων καὶ τῶν ἐπομένων τὴν ὑπ' ἡμῶν ἐκ-
 γραιοειδίσαν Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν τῆ παρόντος συγγραφέως
 τόμῳ β'. κεφ. 28'.

α χ. 311. Ἀποθανόντος δὲ τότε τῶ μεγίστῳ ἐχθρῷ τῶ με-
 γάλῳ Κωνσταντίνῳ, ἔμειναν ἔτι τρεῖς ἀνταγωνισαί,
 ὁ ῥηθεὶς Μαξέντιος βασιλεὺς τῆς Ρώμης, ἀνὴρ ἀ-
 πάνθρωπος καὶ μέγας χριστιανομάχος, ὁ Δικίνιος, ὁ
 ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τῶ Γαλλερίου αὐγυεὸς καὶ διοικητὴς
 τῆς ἀνατολῆς, καὶ ὁ Μαξιμίνος, ὅσις συνεκηρύχθη
 μετὰ τῶ Σεβήρου καίσαρ, καὶ διώκει καὶ μερικὰς ἐν τῇ
 ἀνατολῇ ἐπαρχίας. Μετὰ τινῶν χρόνων ἡσυχίαν ὁ
 Κωνσταντίνος κινούμενος εἴτε ἀπὸ φιλοτιμίαν, εἴτε ἀ-
 πὸ τὴν τυραννικὴν πολιτείαν τῶ Μαξεντίου, ἀπεφά-
 σισε νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Ἰταλίαν, καὶ ν' ἀποδιώξῃ, εἰ
 δυνατόν, τὸν τύραννον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν. Ἐν ταύτῃ
 τῇ ἐκστρατείᾳ συνέλαβεν ὁ Κωνσταντίνος ἐκεῖνην τὴν ἰ-
 δεάν, ἡ ὁποία πρῶξένησε παντελεῖ μεταβολὴν εἰς τὸν
 ἡθικὸν καὶ πολιτικὸν κόσμον. Ἐν μιᾷ τῶν ἐσπερῶν,
 διηγεῖται ὁ Εὐσέβιος, ὧν καταβεβυσθισμένος ὁ Κων-
 σταντίνος εἰς διαφόρους λογισμὸς περὶ τῆς τύχης τῶν
 ἐπιγεῖων πραγμάτων καὶ περὶ τῶν κινδύνων τῶ μέλλον-
 τος ἀγῶνος, καὶ αἰδανόμενος τὴν ἀδφνεϊάν τε καὶ τὴν
 χρείαν τῆς ἐξ ἄνωθεν βοηθείας, καὶ ἀνασκεπτόμενος
 τὰ τότε διάφορα δόγματα τῶν ἀνθρώπων, ἐζήτει τὴν
 ἐξ ὕψους ἀντίληψιν καὶ ὁδηγίαν. Τότε περὶ τὴν δύσιν
 τῶ ἡλίου, τῶ ὁποῖοι αἱ χρυσοεῖδεις ἀκτῖνες κατήυγα-
 ζον τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας, ἀνεφάνη ἐν ἕρανῳ ἄστρον
 φαεινότατον ἐν εἰδει σαυρῶ, ἔχον ταύτην τὴν ἐπι-
 γραφήν, ἐν τῷ τῷ νίκα. Τὴν ὑσεραίαν ἡμέραν κα-
 τεσκεύασεν ὁ Κωνσταντίνος βασιλικὴν σημαίαν, τὸ
 λεγόμενον λάβαρον, ἐπὶ τῶ ὁποῖοι τῆς κορυφῆς ἐ-
 χαράχθη τὸ ἐν ἕρανῳ φανέν σημεῖον, καὶ παρήγγειλε
 νὰ τὸ προάγωσιν εἰς τὰς πολέμας ὡς τῆς νίκης καὶ

τῆς ἐρανόθεν βοηθείας τὸ σύμβολον· ἔπειτα δὲ ὡμα-
λόγησεν ἑαυτὸν παρρησίᾳ χριστιανόν.

Τοιοτοτρόπως ἀπολαύσας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος
τὴν εὐνοίαν τῶν στρατιωτῶν, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ἦσαν
χριστιανοί, στρατεύει παραχρῆμα εἰς Ἰταλίαν, στρα- ἀ χ.
τοπεδεύει δύο μίλια μακρὰν τῆς Ρώμης, καὶ κατασκευάζει 312.
τὸν ἀνάνδρον καὶ μικρόψυχον ἐχθρὸν, καίτοι πολὺ ἀ-
νώτερον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῆ στρατεύματος. Ἡ Ρώ-
μη ἐδέχθη αὐτὸν ὡς σωτῆρα καὶ ἐλευθερωτὴν, καὶ πολ-
λὰ ἀγάλατα ἠγέρθησαν πρὸς τιμὴν. Τότε ἐγρα-
ψε πολλὰ ψηφίσματα χάριν τῶν χριστιανῶν, κηρύξας
αὐτὸς ἐλευθέρως ἀπὸ παντὸς διωγμοῦ καὶ ἀξίως οἰουδή-
ποτε πολιτικῆ ἀξιώματος, καὶ ἔτω καθ' ὅλην τὴν
Ρωμαϊκὴν βασιλείαν ὁ χριστιανισμὸς ἐγένετο ἡ πρωτεύου-
σα θρησκεία. Ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει ἔμεινε ἡ πο-
λιτεία ἀμετάβλητος. Ὁ Κωνσταντῖνος ἠγωνίζετο ἀό-
κως νὰ σερωσῇ καὶ νὰ ἐξαπλώσῃ τὴν νέαν θρησκείαν,
καὶ ν' ἀναστήσῃ τὰς ἐπισημας, αἱ ὁποῖαι πρὸ πολλῆ
παρημελήθησαν παντάπασι καὶ ὡς εἶπεν ἐσβέβησαν
εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν μοναρχίαν (1). Ἀλλ' αὐταὶ αἱ εἰ-

(1) Αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεις ἀ-
πῆλυσαν τῆς φιλαυθαλείας τῆ Κωνσταντίνου, ὅσις φι-
λοτιμύμενος νὰ τιμήσῃ τὴν πόλιν, ἐξ ἧς προέκυψαν
τόσοι μεγάλοι νόοι, ὡμίλει περὶ ταύτης πάντοτε μετὰ
μεγάλῃς εὐλαβείας καὶ προσπαθείας, καὶ ἐκηρύξεν ἑαυτὸν
λαμπρὸν ὑπέρμαχον αὐτῆς καὶ ὑπερασπιστὴν. Τότε ἠνω-
χθησαν πάλιν λαμπρὰ καὶ θαυμασία διδασκαλεῖα τῆς Ρ' ἡ-
τορικῆς, καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο τῶν ἐπισημῶν
τὸ κέντρον, ὅτε πολλοὶ φιλοτιμύμενοι, συνέβρεσαν ἀπαντα-
χόθεν. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἐνδόξων πατέρων τῆς ἀγίας ἡ-
μῶν ἐκκλησίας, ἦτοι τῆ ἀγίῃ Γρηγορίῃ Ναζιανζηνῇ, τῇ
ἀγίῃ Γρηγορίῃ Νύσσης, τῇ μεγάλῃ Βασιλείῃ καὶ τῇ ἀ-

ρηγικαὶ ἀρχαὶ διεκόπησαν ἀπὸ τὰς πολεμικὰς παρσκευὰς τῆ ἐν Ἀσίᾳ διοικῆτος Μαξιμίου, ὅσις ἐπιθυμῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δυνάμιν τε, ἐσράτευσε μετὰ μεγάλης σφρατῆς κατὰ τῆ Λικινίου, καὶ μάχῃ νικηθεὶς ἀπέθανε.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ Λικίνιος, οἱ μόνοι ἤδη κύριοι καὶ κοινῶν τῆς βασιλείας ὅλης, ἔζων τοπρῶτον ἐν ὁμοιοῖα καὶ εἰρήνῃ· ἀλλὰ τῆς φιλοτιμίας τὸ ἀκόρεσον πάθος κατέπαυσε ταύτην τὴν φαινομένην ὁμόνοιαν. Οἱ ἐθνικοὶ συγγραφεῖς ἀπονέμῃσι τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆ πολέμου εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, οἱ δὲ χριστιανοὶ εἰς τὸν Λικίνιον. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ᾖ, ὁ μὲν Λικίνιος εἶναι ἀξιόμμεκτος, ὅτι κατέδωκε τὴν Φρησκείαν, ἣ ὁποία ὑπερασπίζετο ἐνδέρμως ἀπὸ τὸν ἀνταγωνιστὴν· περὶ δὲ τῆ Κωνσταντῖνου εἶν' ἀποδεδειγμένον, ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἔκαμε τὰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας, ὁ ὁποῖος δις ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλόν τε, τὸ μὲν πρῶτον ἐν Ἀνδριανπόλει, τὸ δὲ δεύτερον ἐν Χρυσεπόλει, καὶ πολιορκήσας αὐτὸν ἐν Νικομηδείᾳ, ἔλαβε ζῶντα, καὶ μετολίγον ἐδολοφόνησε.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἤδη μονοκράτωρ, καὶ κύριος συμπάσης τῆς ἀπερᾶντε Ρωμαϊκῆς μοναρχίας, ἀνευ ἀνταγωνιστῆ, ἀπεφάσισε νὰ σερῶσῃ τὸν χριστιανισμὸν ἐπὶ βάσεως σερεῆς καὶ ἀκραδάντε. Διὸ πρῶτον μὲν ἔδωκε προσαγὰς εἰς ὅλας τῆς βασιλείας τὰς ἐπαρχίας, παραγγέλων νὰ ὑπακύνωσιν εἰς τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν τὰς ἐντολὰς, ἔπειτα δὲ συνεκάλεσεν

γίνε Γεώργιου τῆ Χρυσόμο, βλίσκομεν, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔπαυσε νὰ γενῆ ἄνδρας μεγαλόνοας, καὶ ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἤκμαζον καὶ ἔως τῆς Κατταδοκίας.

οικουμενικὴν σύνοδον ἐκ 318 ἐπισκόπων ἐν Νικαίᾳ, ὅ-
 πα πάντες, προεδρεύοντος τῆ βασιλέως, ἀνεθεμά-
 τισαν, πλὴν δεκαοκτώ, τὰ αἰρετικὰ δόγματα τῆ
 Ἀρείου, ὅσιν ἔξωρίσθη ὁμῆ μετὰ τῶν ὁμοφρόνων
 εἰς τὰ ἀπωτάτω τῆς βασιλείας μέρη.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀπέδωκε μὲν εἰς τὴν βασιλείαν
 ἔ ἐκκλησίαν ταιετοτρόπως τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἡ ἐξ
 αὐτῆ γενεᾶ κατεσπαράττετο ἀπὸ τρομερᾶς ἔ ἀνιά-
 τες πληγᾶς. Οἱ συγγραφεῖς διαφωνῶσι περὶ τῆς αἰ-
 τίας, δι' ἣν ὁ Κωνσταντῖνος ἐφόνευσε τὴν γυναῖκά τε
 Φαύσαν ἔ τὸν υἱὸν αὐτῆ Κρίσπον· τὸ δὲ πιθανώτερον
 διὰ ταύτην. Ἡ βασίλισσα Φαύσα ἠράσθη τῆ Κρί-
 σπε, ἣ ἔ τῆ Κωνσταντῖνε ἐξ ἄλλης γυναικὸς, ἔ μὴ
 δυναμένη νᾶ τὸν καταπέισῃ εἰς τὴν ἀνομον πράξιν,
 διέβαλε τὸν ἀδῶν πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος ὀργι-
 σθεῖς, ἐφόνευσε τὸν ταλαίπωρον υἱὸν· μετὰ τινε δε χρό-
 νον μαδῶν τὴν διαβολὴν, ἐφόνευσε τὴν τε Φαύσαν καὶ
 τὰς συνεπιθέλους. Ἀλλ' ἡ δυσυχία τινῶν ἰδιωτῶν ἦτα
 πολὺ ἀνεκτατέρα παρὰ τὰ ἄτοπα, ὅσα συνέβησαν ἔ
 πολλῶ ὕπερον εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν βασιλείαν δι' ἔν ἐ-
 πιχείρημα τῆ Κωνσταντῖνε, τὸ ἀξιολογώτατον παρὰ
 πάντα, ὅσα ποτὲ ἔπραξε· τῆτο δὲ ἦν ἡ μετὰθεσις τῆς
 βασιλικῆς καθέδρας ἐκ Ρώμης εἰς τὰ Βυζάντιον, τὰ
 μετονομασθέν ἐξ αὐτῆ Κωνσταντινούπολι, ἡ νέαν Ρώ-
 μιν (1). Ὅποια δὲ ἔ ἀν ἦσαν τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα
 παρεκίνησαν αὐτὸν πρὸς τῆτο, εἴτε ὅτι παρωργίσθη
 διὰ τινε πρὸς αὐτὸν ὕβρεις τῶν ἐγκατοίκων τῆς Ρώ-
 μης, εἴτε ὅτι ἔβλεπε τὰς ἀνατολικὰς αὐτῆ ἐπαρχίας

(1) Ἐκτοτε ονομάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔ οἱ νῦν
 Γραικοὶ Ρωμαῖοι.

ὑποκειμένας εἰς περισσότερον κίνδυνον παρὰ τὰς λοιπὰς, εἴτε ὅτι ἔκρινε τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν, ὡς τὸ κέντρον τῆς βασιλείας, εὐφυσέραν πρὸς σύσασιν τῆς καθεδράς τε, ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ πείρα ἀπέδειξεν ἐξερκάντως σαφρὰ καὶ ἀναπολόγητα ταῦτα τὰ αἴτια. Ἡ μοναρχία, ἡ ὁποία πρὸ πολλῆ ἐκλονίζετο, ἔπεσε ταχύτερον διὰ τῆτο τὸ ἐπιχείρημα τῆ Κωνσταντίνου, καὶ ἀπὸ τῆδε δὲν ἀνέλαβε ποτὲ τὴν πρῶν λαμπρότητα, ἀλλὰ, καθὼς τὸ μεταφυτευθῆν εἰς ξένον κλίμα φυτὸν, ἐμαράνθη κατ' ὀλίγον, καὶ τέλος ἐσράφη εἰς τὸ μηδὲν, ἐξ ἧ παρήχθη πρὸ χιλίων ἐτῶν καὶ ἔτι πρὸς.

Ἐπιθυμῶν ἔν ὃ Κωνσταντίνος νὰ δώσῃ εἰς τὸν κάσμον νέαν βασιλεύσαν, μετέβη εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἔκρινε πρὸς τῆτο πρῶτον μὲν ἕνα τόπον πλησίον τῆς Χαλκηδόνος, ἔπειτα δὲ μεταμεληθεὶς, τὸ Βυζάντιον, τὸ ὁποῖον κεῖται κατέναντι τῆ Βοσπόρου. Ἐνταῦθα ἀπεφάσισεν ὁ βασιλεὺς νὰ μετασῆσῃ τῆς βασιλείας τὴν καθεδρὰν, περὶ τῆς ὁποίας πόλεως πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ φύσις ἐσόλισεν αὐτὴν μὲ πᾶσαν ὠραιότητα καὶ καλλονὴν, τὴν ὁποίαν ὁ Κωνσταντίνος καθωρραῖσε περισσότερον, μετακομισάμενος ἀπὸ τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ μικρᾶς Ἀσίας τὰ ὠραιότατα ἀγάλματα, κτίσας καπιτώλιον, ἀμφιθέατρον, ἐκκλησίαν καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια· καὶ ἔτω μερίσας εἰς δεκατέσσαρα μέρη, μετὰ δύο χρόνων μετώκησε πανοικί.

Τῆτο δὲν ἐπέσυρε κάμμιαν ἄμεσον μεταβολὴν, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῆς Ρώμης ὑπετάχθησαν, εἰ καὶ ἀκασίως, εἰς τὰ παρόντα πράγματα· ἔτε δὲ συνέβη ἐν δυσὶν ἢ τρισὶ χρόνοις ἀξιόλογόν τι καὶ ἀξιωμαγιμό.

ΚΕΦ. ΚΒ'. ΒΑΣΙΛ. ΤΟΥ ΜΕΓ. ΚΩΝΣΤ.

νευτον, ἕως ἔοι Γότθαι βλέποντες, ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἀφῆκαν τὰ παρὰ τὸν Δυνασθὴν χωρία ἀφῆρητα, ἀνε- νέωσαν τὰς ἐπιδρομὰς, καίοντες καὶ διαρπάζοντες· εὐθύς ὅμως ἐνικήθησαν, ὡσεὶ 100,000 ἀπέθανον ὑπὸ κρύβης καὶ πείνης. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τούτων καὶ ἄλ- λων τριῶν ταραχῶν διηρέθη ἡ μοναρχία τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ πρεσβύτατος υἱὸς τοῦ βα- σιλέως, ἔλαβε τὴν Γαλλίαν καὶ τὰς δυτικὰς ἐπαρ- χίας, ὁ δὲ Κωνσάντιος ὁ δευτερότοκος, τὴν Ἀφρι- κὴν καὶ Ἰλλυρίαν, ὁ δὲ Κώνσας ὁ νεώτατος, τὴν Ἰ- ταλίαν, ὁ δὲ Δαλμάτιος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, τὰς γειτνιαζέσας ἐπαρχίας τῶν Γότθων, καὶ Ἀναθα- λλιανὸς, ὁ ἀνεψιός τε, τὴν Καππαδοκίαν καὶ μικρὰν Ἀσίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ διαμερισμὸς τῶν ἐπαρχιῶν ἐπε- τάχυνε τὴν πτώσιν τῆς βασιλείας· ἐπειδὴ τὰ διηρη- μένα στρατεύματα δὲν ἐδυνήθησαν ἢ ἀντισταθῶσιν εἰς τῶν βαρβάρων τὴν δύναμιν, καὶ τέλος ἠναγκάσθησαν ἢ ἀφῆσωσιν εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ φυλάξωσιν. Ὁ Κωνσταντῖνος ὅμως δὲν ἔζησεν ἕως τότε. Τὰ ἔσχατα τῆς βασιλείας τε ἦσαν εἰρηνικὰ καὶ λαμπρά. Πρέσβεις ἐκ τῆς ἀπωτάτω γῆς ἦλθον καὶ προσεκύνησαν αὐτόν· καὶ οἱ Πέρσαι, αἱ ὁποῖαι ἠτοιμάζοντο νὰ κάμωσι νέας ἐπιδρομὰς, βλέποντες αὐτὸν ἑτοιμὸν εἰς ἀντίστασιν, παρεκάλεσαν ἱκετικῶς ὑπὲρ εἰρήνης καὶ φιλίας· τῷ δὲ ἔπει τῆς βασιλείας περιπε- σῶν εἰς ἀδυναμίαν καὶ πυρετὸν διαλείποντα, καὶ μηδε- μίαν ὁρῶν ἐλπίδα θεραπείας, ἐβαπτίωθη· καὶ μόλις γευσάμενος τῶν ἀχράντων μυσηρίων, ἀπέθανεν ἐν Νι- κομηδείᾳ, βασιλεύσας ἐνδόξως ἔτη τριάκοντα καὶ δύο. Ταισιοτρόπως ἀπέθανεν ἕτος ὁ μέγας ἀνὴρ, ὅσιν ἐσε- ρέωσθε μίαν Φρησκειαν, ἡ ὁποία εἰσέτι καὶ νῦν εἶναι ἡ

εὐλογία τῆ ἀνθρωπίνου γένους, ἢ μετεχειρίζετο μίαν πολιτικὴν, ἢ ὅποια ἐχρημάτισεν αἰτία τῆς καταστροφῆς τῆς βασιλείας.

Ὀλίγῳ ὕστερον μετὰ τὸν θάνατον τῆ Κωνσταντίνου ἐφονεύθησαν ὁ Δαλμάτιος ἢ Ἀναβαλιανὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὅποιοι παρεκινήθησαν εἰς ἀποστασίαν παρὰ τῶν φίλων, ἢ ἢ αὐτῆ τῆ Κωνσταντίνου· τὸ δὲ πταίσμα τέτων τῶν δύο νέων ἡγεμόνων ἦτον ἀναμφισβότως τέτο, ὅτι ἐδόθη εἰς αὐτὲς μέρος τῶν βασιλικῶν ἐπαρχιῶν, ἢ μάλιστα, ὅτι ὁ Δαλμάτιος ἐφημιζετο ἐγκρατῆς πολλῶν ἀρετῶν τῆ μεγάλῃ Κωνσταντίνου. Τὸ τοιοῦτον πταίσμα δὲν ἐδύνατο νὰ ἐξαγινθῆ ἀλλεοτρόπως, εἰμὴ διὰ τῆ αἵματος αὐτῶν. Παρεκτός δὲ τέτων, ἐπτά ἐκ τῆ βασιλικῆ γένους, θείοι ἢ ἐξάδελφοι τῆ φιλυπόπτῃ Κωνσταντίῃ, ἐδολοφονήθησαν ὡγαύτως ὁμῶ μετ' ὅλων τῶν φίλων καὶ ὁπαδῶν, ἐξ ὧν τινὲς ἐτιμῶντο κατὰ πολλὰ ἢ παρ' αὐτῆ τῆ Κωνσταντίνου· ἢ οἱ δύο ἐξάδελφοι τῆ Κωνσταντίῃ, ὁ Γάλλος ἢ Ἰβλιανὸς, ἐφονεύοντο ἀναμφισβότως· ἀλλ' ὁ μὲν Ἰβλιανὸς ὧν ἐξ χρόνων, κατεφρονεῖτο διὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, ὁ δὲ Γάλλος ἦτο μὲν δωδεκαετής, ἀλλ' ἢ σαλεύουσα ὑγεία τε κατέπειθε τὸν Κωνσταντίον νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι ἢ φύσις θέλει ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς δολοφονίας.

Οἱ τρεῖς υἱοὶ τῆ Κωνσταντίνου ἐμέρισαν πάλιν τὴν βασιλείαν ἐν ἑαυτοῖς, ἢ ὁ μὲν πρεσβύτατος ὁ Κωνσταντίνος ἔλαβε τὴν Ἰσπανίαν, Γαλατίαν ἢ τὰς Βρετανικὰς νήσους, ὁ δὲ Κωνσταντίνος τὴν Ἀσίαν, Αἴγυπτον ἢ ὅλας τὰς Ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, ὁ δὲ Κωνσταντίνος τὴν Ἰταλίαν, Ἀφρικὴν, Σικελίαν, Ἰλλυρίαν, Μακεδονίαν ἢ Ἑλλάδα. Οὗτοι οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἡγῶ-

νίζαντο ἕκασοι ἂν ἀρπάσωσι τὴν μοναρχοῦσαν, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἐπιχειρήσας νὰ γυμνώσῃ τὸν Κωνσταντᾶ ἀπὸ τῆς ἐπικρατείας τῆς, ἐφονεύθη. Ὁ Κῶνας, ἀνὴρ ἄσωτος καὶ βδελυκτὸς, ἔμνον δὲν ἀπήλαυσε ὁφελος ἐκ τῆς νίκης, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔτε ἡ ἀνδρία τῆς, ἔτε ἡ ἐπιδειότης ἐχρησίμευσεν, ἀλλὰ καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τῆ Μαγνητίᾳ, ἑνὸς τῶν πρώτων αὐτῆς στρατηγῶν, ὁ ὁποῖος ἐνεδύθη τὴν βασιλικὴν πορφύραν, τὴν σὺνειδισμένην ἀντιμιθίαν τῶν ἐπιτηδείων προδοτῶν κατ' ἐκείνης τῆς χρόνης τῆς στρατιωτικῆς δεσποτισμῆς. Ἐκ τῶν τριῶν ἐν τῆ μεγάλῃ Κωνσταντίνῃ ἱῶν ἔμεινε μόνον ὁ Κωνσταντῖος. Οὗτος πνέων φιλεκδικίαν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φιλοτιμίαν, ἐστράτευσε κατὰ τῆ Μαγνητίᾳ, καὶ μετ' ἑνα φθοροποιὸν τριετῆ πόλεμον, ὁ ὁποῖος κατηφάνισεν εἰς δύο αἱματώδεις μάχας (1) τῆς ἐκλεκτῆς στρατιώτας τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων, κατενίκησε τὸν τύραννον (2).

Ἐν ᾧ δὲ ἡ δυτικὴ μοναρχία κατεσπαράττετο ἀπὸ τὰ φιλότιμα ἐπιχειρήματα τῆ νέου Κωνσταντίνου, καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν διοίκησιν τῆς κεκαυωμένου Κωνσταντῆς, ὁ Κωνσταντῖος ἐνεπλέχθη εἰς πολυχρόνιον καὶ

(1) Ἐν Μέρση τῆς Παιονίας, τῆ νῦν Ἐσσέκ τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἐν τῷ ὄρει Σελουσεῖ εἰς τὰ Κοττιαῖα Ἄλπεα.

(2) Ἐπὶ τῆς ἀποστασίας τῆ Μαγνητίᾳ ὁ Βρεττανικὸς ἐνεδύθη τὴν πορφύραν ἐν Γ'λυρία ὡς σύντροφος αὐτῆς, ἀλλὰ μετέπειτα παρητήσατο αὐτὴν χάριν τῆ Κωνσταντῆς. Ὁ Νεπατιανὸς, ὁ ἀνεψιὸς τῆ Κωνσταντίνῃ ἐκ τῆς Εὐτροπίας, ἀνηγορεύθη καὶ αὐτὸς αὐγυγος ἐν Ῥώμῃ, ἀντιμαχόμενος τῷ Μαγνητίῳ, ἀλλὰ τῆ εἰκοστῇ οὐδῶν τῆς τυραννίδος ἡμέρᾳ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τῆ Μαγνητίᾳ (Εὐτρόπ. βιβλ. ἰ. κεφ. 5').

ἀτυχῆ πόλεμον κατὰ τῶν ὁμόρων Περσῶν. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ταραχῇ τῷ πολέμῳ, ὁ Γάλλος ἢ Γουλιανὸς συ-
νεχωρήθησαν νὰ ζῶσι· ἢ ὁ φιλύποκτος δεσπότης τότε
μὲν ἐκλείσεν αὐτὸς εἰς ἔρημον φρέριον τῆς Καππαδο-
κίας, τὴν πρῶν καθεδρὰν τῶν Καππαδόκων βασι-
λέων, μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν τῷ Κωνσταντῷ ἢ τὴν ἀπο-
σασίαν τῷ Μαγνεντί, βλέπων τῆς βασιλείας ὅλον
τὸ ἄχθος ἐφ' αὐτὸν, ἢ ζητῶν ὀλίγον ἀνακυφισμὸν
τῶν καμάτων, μετεκόμισε τὸν Γάλλον ἐκ τῆς φυ-
λακῆς εἰς τὴν αὐλήν τε, ἢ χειροτονήσας αὐτὸν καί-
σαρρα ἢ κοινωνόν, αὐτὸν μὲν ἀφῆκε νὰ φυλάττῃ τὰς
Ἀσιανὰς ἐπαρχίας, αὐτὸς δὲ ἐσράτευσε κατὰ τῷ ἀπο-
σάτῃ. Μετὰ δὲ τὴν καταδάμασιν τῷ Μαγνεντί ἢ
ἀποκατάσασιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ὁ Κωνσάντιος ἐδυ-
νήθη νὰ ἐξετάσῃ ἐκ' ἀδείας τὰς πράξεις τῷ Γάλλῳ ὡς
καίσαρος. Ὁ Γάλλος εἶχεν ἐλαττώματα ἢ ἐχθρῆς.
Οἱ εὐνῆχοι, οἱ τότε βδελυκτοὶ ἢ αὐθάδεις κυβερνῆ-
ται τῆς πολυτελεῆς αὐλῆς, μέγιστοι ἐχθροὶ τῶν ὄσους
δὲν ἠμπόρου νὰ προσάξωσι, κατέσκησαν πολλὰς κα-
τασκοπὰς τῶν πράξεων τῷ Γάλλῳ, παρ' ὧν ἕτος εὐρε-
θεῖς ἐπιθυμῶν τὴν αὐτονομίαν ἢ βασιλείαν, ἐλογίωθη
ὑπὸ τῷ βασιλέως ἢ τῶν περὶ αὐτὸν ἄξιος παιδείας· ἢ
μερικαὶ δὲ τυραννικαὶ πράξεις, αἱ ὅποιαι ἐπράχθησαν
ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τινῶν τῷ βασιλέως πιστῶν δούλων,
ἂν ὄχι διὰ προσαγῆς, καὶ διὰ συγχωρήσεως τῷ Γάλλῳ,
ἐπίσσωσαν περισσότερον τὰ κατ' αὐτῷ λεγόμενα.
Ἐκ τούτων ἢ ἄλλων παρακινῆμενος ὁ βασιλεὺς, ἐκά-
λεσε τὸν Γάλλον εἰς Ἰταλίαν, ὁ ὅποτος ἐνόησε μὲν
τὸν κίνδυνον, ὅμως καταπειθεῖς, ὅτι τὸ συμφέρον τε
ἀπῆται νὰ λαλήσῃ ἐκ σώματος μετὰ τῷ Κωνσταντί, ἢ
νομίζων ὅτι ἡ παρρησία τε θέλει διαλύσει τὰς κατ' ἐαυ-

τῆ κατηγορίας, ἐμίσησε ἔξ ἑλθῶν εἰς Παιονίαν, ἐπιάθη ἔξ μετεκομίωδι εἰς τὴν Ἰσρίαν, ὅπου ἔξ ἐτμήθη τὴν κεφαλὴν ἀβασανίως (1).

Ὁ Ἰβλιανὸς ἔζη διὰ μόνης τῆς γενναίας μεσιτείας τῆς βασιλίσσης Εὐσεβίας, γυναικὸς τῆ Κωνσταντίου. Αἱ δεήσεις ταύτης τῆς γυναικὸς ἔξ αἱ πολλαὶ μέριμναι κατέπεισαν τὸν βασιλέα νὰ συγχωρήσῃ τὸν Ἰβλιανὸν ἐνώπιόν τε, νὰ τὸν τιμήσῃ καίσαρα ἀντὶ τῆ Γάλλου, ἔξ νὰ τὸν παραγγεῖλῃ νὰ φυλάττῃ τὰ ὄρια τῆς Γαλλικῆς ἐπαρχίας ἐναντίον τῶν πολεμικῶν φυλῶν τῆς Γερμανίας (2). Ὁ Ἰβλιανὸς ἐξετέλεσε τὰ παραγγελλόμενα ἀνδρείως ἔξ εὐτυχῶς. Ὁ βασιλεὺς ἀκῆων συνεχῶς τὰς ἀνδραγαθίας τῆ διοικητῆ τῆς Γαλλίας ἐταράχθη, ἔξ φοβόμενος μήπως ὁ καίσαρ ἔχων τοιοῦτο τροπαίεχον εὐρέτευμα λησμονήσῃ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα καθήκον, ἔξ ἐπιχειρήσῃ τι κατ' αὐτῆ, ἀπεφάσισε νὰ ὑπερήσῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς τρόπου ἀποσασίας. Διὸ γινώσκων, ὅτι οἱ Πέρσαι διήρπαζον τότε τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς μοναρχίας, ἔξ ἔκαμνον συχνὰς ἐπιδρομὰς εἰς τὰς γειτνιαζέσας ἐπαρχίας, ἐπρόσβαξε νὰ ἔλθωσι παραχρῆμα τὰ Γαλλικὰ τάγματα εἰς βοήθειαν τῶν Ἀσιατικῶν συνόρων. Τῆτο κατελύπησε τὴς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ὑπεραγαπῶντες τὴν πατρίδα, ἐν ἧ ἐγεννήθησαν, ἔβλεπον ἤδη ἑαυτὸς ἠναγκασμένους ν' ἀποχωριθῶσιν ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, δίχα ἐλπίδος ἴσως ἐπιστροφῆς. Ὁ Ἰβλιανὸς ὑποκρινόμενος ζῆλον πρὸς τὴν τιμὴν τῆ βασιλείας ἔξ σαθερὰν εὐπειθειαν εἰς τὰς βασιλικὰς προσαγὰς, ὅμως ἐφάνε-

(1) Ἀμμ. Μαρκελλίν. βιβλ. ιδ'. κεφ. 1. 7. 9. 11.

(2) Ὁ αὐτός. Κ'. κεφ. δ'. Εὐτροπ. β'. κεφ. ε'.

το συμπάχων με αὐτὸς· ἔσσυγαλέσας ὄλως πρὸ τῆ ἀναχωρῆσαι, διὰ νὰ λάβῃ δῆθεν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἀπὸ τῆς ποσεινὸς αὐτῆ κοινωνὸς τῶν πόνων ἔσσυκῶν, πρῶτον μὲν ἐδιηγείτο ἐπαριθμῶν εὐγνωμόνως ὄλως αὐτῶν τὰς ἀνδραγαθίας, ἐν δὲ τῷ τέλει ὑπεκρίνατο μεγάλην λύπην ἐπὶ τῇ δυσυχίᾳ, τὴν ὀποῖαν, ἂν ἔσσυῶφειλε νὰ ὑπακῆσῃ, δὲν εἶχε δύναμιν νὰ θεραπεύσῃ (1). Τότε ὑπολαβόντες οἱ φίλοι τῆ Ἰβλιανῆ, οἱ ὀποῖοι ἀναντιρῶήτως προεδιδάχθησαν, εἶπαν, "ὄτι ὁ καῖσαρ, ὄτε γένη Ἀλγυβσος, ἐμπορεῖ νὰ πράξῃ, ἀσῆζη ἀντὶ τῆ νὰ προσῆζηται" ἔσσυ εὐθέως ἐκήρυττον αὐτὸν σεβασὸν αὐτοκράτορα.

Ἐνταῦθα σημειωτέον τὴν σοφιστικὴν πολιτείαν τῆ Ἰβλιανῆ (2), ὄσσι πρῶτον μὲν ὑπεκρίνατο ἐκπληξιν ἔσσυ θαυμασμὸν εἰς ὄσα αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης ἤλπιζε, ἔσσυ τὸ πιθανώτερον, ἠγωνίζετο νὰ ἐκπληρώσῃ διὰ τῶν κρυφίων αὐτῆ σκευωρημάτων, ἔπειτα δὲ ἔδειξε πρὸς τὰς προσφωνήσεις τῶν στρατιωτῶν τὴν μεγάλην λύπην ἔσσυ συμπάθειαν, ἰκτεύων, ἐξορκίζων, φοβερίζων, λυπέμενος, ἔσσυ ἐνὶ λόγῳ τὸσον ἐπιτηδεῖως ὑποκρινόμενος, ὄσσε ἔσσυ ἀπέφυγε τῆς παρακινήτικὸς αὐτῶν λόγους, ἔσσυ κατέκλεισεν ἑαυτὸν ἐκείνην τὴν νύκτα, κατακειθῶν αὐτὸς διὰ ταύτης τῆς φαινομένης ἀπειθείας ἔσσυ ἀντισῆσεως νὰ ἐπιμένωσι σερεώτερον εἰς τὴν ἐκλογὴν, εἰς τὴν ὀποῖαν αὐτὸς ἐν τῷ φανερῷ ἠναντιῆτο· τέλος δὲ ὑπήκῃσε δῆθεν ἀκυσίως εἰς τὸ λαμπρὸν αὐ-

(1) Affectionately lamented a distress, which, bound as he was to obey, it was not in his power to relieve.

(2) Ὅρα τὸ εὐύπνιον αὐτῆ παρὰ Μαρκελίνῳ Κ'. κ.σφ. ε. ἔσσυ ἔσσυ αὐτῆ ἐν τῇ 12'. ἐπιστολῇ.

τῶν δῶρον, ἣ ὑπέχετο ἢ ἀντιβραβεύσῃ τὴν ἀποσα-
σίαν αὐτῶν κατ' ἄξιαν· ἡ δὲ τότε συνειδισμένη ἀντι-
μιθρία, τὴν ὁποίαν ὁ νεὸς αὐγυβος ἐδίδεν εἰς τὲς
εὐεργέτας, ἦν ἡ κλοπὴ τῶν δημοσίων θησαυρῶν.

Τοιούτῳ τρόπῳ τὸ εὐράτευμα τῆς Γαλλίας ἐχει-
ροτόνησεν αὐγυβον τὸν Ἰουλιανόν, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη
φροντίς ὑπῆρχε τὸ νὰ τὸν βοηθήσωσι· ἣ αὐτὰ τὰ τά-
γματα, τὰ ὅποια μὴ θέλοντα νὰ ταλαιπωρῶνται ἐν
ἀλλοτρίᾳ γῆ, ἐκριναν ἢ ἀποσατήσῃν, ἐφιλοτιμῆντο
ἤδη νὰ κατανικήσωσι πάντα κίνδυνον τῆς εἰς Ἀσίαν
ἐκστρατείας, ἔχοντα στρατηγὸν τὸν ποθητὸν Ἰουλιανόν.
Ἄλλ' ὁ θάνατος τῆ Κωνσταντίου ἐν Μόμφε κρήνῃ τῆς
Κιλικίας, ὅσις ἐστράτευε κατὰ τῆ Ἰουλιανῆ, ἐλύτρωσε
τὸν νεὸν αὐγυβον ἀπὸ τὸ ἀμάρτημα τῆς ἐμφυλίου αἵμα-
τοχυσίας. Ὁ Ἰουλιανὸς δὲν ἐζήσῃ πολὺν χρόνον μετὰ
ταῦτα, ὁ ὅποιος φιλοτιμῆμενος ἢ ἀνδραγαθήσῃ εἰς
τὸν Περσικὸν πόλεμον, ὅπου τὰ Ῥωμαϊκὰ ὄπλα ἐμει-
ναν ἄχρι τῆδε ἀνωφελῆ, συνέλαβε τολμηρὰν εἰδέαν
τῆ νὰ ταπεινώσῃ τὸν μέγαν βασιλέα· ἣ ἐν πρώτοις
μὲν ἐνίκησεν, εἶτα δὲ γενόμενος τολμηρότερος, ἐπρο-
χώρησεν ἀπερισκέπτως εἰς χώραν, τὴν ὁποίαν δὲν α χ.
ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς, ἣ μάχῃ νικηθεὶς, ἐτρώθη ἀπὸ τὸ 363.
βέλος ἀγνώστου, ἣ τυχὸν ἀτίμου χειρός.

Περὶ κἀμὲν ἄλλου βασιλέως δὲν διαφωνῆσι τό-
σιν οἱ συγγραφεῖς, ὅσον περὶ τῆ Ἰουλιανῆ, ἔτε ἀμί-
λησαν μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἐπαίνου ἢ κατηγορίας, ὅσον
περὶ αὐτῆ, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν ἐκθειάζουσιν αὐ-
τὸν ὡς ἥρωα, καὶ ἄλλοι κατηγοροῦσιν αὐτὸν ὡς τὸν
ποταπώτατον· πλὴν ἡ μετρία κρίσις ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν ἤθελε πλησιάσῃ τυχὸν ὡς ἐγγιστα τῆς
ἀληθείας. Ὡς ἰδιώτης θεωρούμενος ὁ Ἰουλιανὸς

εἶναι ἄξιός ἐγκωμίων, ὅτι τὰ ἠθῆτε ἦσαν ἀμίαντα ἀπὸ πάσης ἀσελγῆς ἠδονῆς, ἡ δὲ τράπεζα καὶ ὁ ὕπνος ἦσαν τὰ λιτὰ παρηγορήματα τῶν φιλοσόφων· ἀντὶ δὲ τῆνὰ καταναλίσκη τὰς ευκαίρους ὥρας εἰς ἀσωτείας καὶ σπατάλας, κατεγίνετο περὶ τὴν σπευδὴν τῆς φιλοσοφίας, ἃν καὶ ἐπλανέθη τῆς εὐθείας ὁδῷ· ὡς στρατιώτης, ἀξιεπαῖνος, ὅτι μὴ φοβούμενος δυσκολίας ἢ ταλαιπωρίας, ἦν ὁ αὐτὸς ἐν πᾶσιν, ἀφοβος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ πάντοτε πρῶτος ἀριστεὺς ἐν τῇ στρατιωτικῇ δόξῃ· ὡς στρατηγὸς, ἔχει ευκαταφρόνητος, ὅτι εἰς μὲν τὰς εἰς Γαλλίαν αὐτῷ ἐκστρατείας ἠρίσευσεν, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν πόλεμον, ὅπου ἔχομεν σαφεσέραν εἰδέαν περὶ αὐτοῦ, ἐφάνη ἀπερίσκεπτος, ριψοκίνδυνος καὶ οἰηματίας, καὶ εἰς τὴν μάχην, ὅπου ἐφορευέθη, ἔδειξεν ἀνδρίαν ἀποκλίνουσαν εἰς μανίαν.

Ἐκείνο δὲ, τὸ ὅποιον ἠρέθισε πρὸ πάντων τὴν περιέργειαν τῶν φιλοσόφων ἱστορικῶν, ὑπάρχει ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ὡς θεησκευτῆ, ὁ ὅποιος ἀνετράφη ἐκ παιδῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίσιν, ἐβαπτίσθη καὶ συνηλικιώθη, ὡς εἶπειν, ἐν αὐτῇ τῇ χριστιανικῇ πίσει, καὶ ὁμως μόλις ἰδὼν ἑαυτὸν ἐλευθερὸν ἀπὸ παντὸς φόβου τοῦ Κωνσταντίου, ἀπηρνήσατο παρρησίᾳ τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἠσπάσατο τὴν ἐθνικὴν, ἀγωνιζόμενος ἄχρι τελευταίας πνοῆς ὡς μαινόμενος νὰ ἐξαλείψῃ ἐκείνην· καὶ τὸ παραδοξότερον, ἐξ ἀπίστου πρὸς τὸ εὐαγγέλιον γενόμενος ἐνθερμὸς ζηλωτὴς τῆς ἐθνικῆς μυθολογίας, καὶ πιστεύων εἰς θεοὺς, εἰς τὰ περὶ αὐτῶν μυθεύμενα καὶ εἰς τὰς θυσίας· ἐμὴν ἀλλὰ καὶ ἀποκαταστήσας ὅλας τὰς μαντείας, μίαν ἀπὸ τῆς κινδυνωδесаτάτης ἀπάτης, ὅσαι ἐξηυτέλισαν ποτὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος, μίαν ἀπάτην λέγω, τὴν ὁποίαν

εἰς τὴν ἀμαθῆσάτης καιρῆς μετεχειρίζοντο συχνάκις οἱ ἔθνικοι ἱερεῖς, καὶ ἡ ὁποία εἰς τὴν ὑπερον πεφωτισμένης αἰώνας ἐθεατρίωθη ἀπὸ τῆς σοφωτάτης τῶν ἔθνικῶν, ὑπερασπίζετο ὡς ὁ εὐτελέστατος καὶ ἀμαθῆστατος εὐπίστος δεισιδαίμων, καὶ ἠνώχλει περιαλγῶς τὰ μαντεῖα μὲ διαφόρους ἐρωτήσεις, ἀναζητῶν πολλάκις μὲ τὰ ἰδιά τε ὄμματα καὶ μὲ ἀναίωθητον περιέργειαν τὴν μέλυσαν αὐτῆ τύχην εἰς τὰ παλλόμενα σπλάγγνα τῶν ἀθῶων θυμάτων. Εἶχεν ἄραγε αἰτίαν ὁ Ἰουλιανὸς νὰ ἀρνηθῆ τὴν χριστιανικὴν πίσιν; εἴμεν τῆτα, πῶς ἠμπόρει ὁ σκεπτικὸς, ὅσις δυσκόλως ἐπίστευε τὰ τῆ εὐαγγελίου δόγματα, νὰ παραχωρήσῃ τι ἀπὸ τὸ ἰχυρόγνυμον τῆς ἀπιστίας, καὶ νὰ δεχθῆ τόσον εὐπίστως τὰς ληρωδεῖς ἀταπίας τῶν ἔθνικῶν μύθων; Ἢ πρέπει νὰ συνομολογήσωμεν μετὰ τινῶν αὐτῆ δολίων συνηγόρων, ὅτι, ὁποία καὶ ἂν ἦτον ἡ πίσις αὐτῆ, ἡ τῶν χριστιανῶν ἢ τῶν ἔθνικῶν, ὁ ἐλευθερόφρων Ἰουλιανὸς ἦν ἐξ ἴσου ἀπίστος καὶ πρὸς τὰς δύο, καὶ χριστιανὸς μὲν ἐξ ἀνάγκης, ἔθνικὸς δὲ διὰ πολιτικὴν;

Ἐνταῦθα δὲν ἀνήκει ἡ ἔρευνα ὄλων τῶν αἰτίων, δι' ἃ παρεκινήθη ἔτος ὁ περιβόητος παραβάτης ἢ ἀποστατήση ἀπὸ τῆ χριστιανισμῆ εἰς τὴν ἔθνικὴν πίσιν. Αἱ τυραννίαι τῆ Κωνσταντίε, καὶ τὰ ἤδη τῆς δελοπρεπῆς αὐλῆς ἔκαμον αὐτὸν ἴσως νὰ μισήσῃ τὸν χριστιανισμόν· πλὴν ἡ ματαιοφροσύνη τε, ἡ εὐπισία καὶ ἡ περιέργεια ἐνὸς φιλοτίμου νοῦς ἐσερέωσαν αὐτὸν πρὸς τὴν ἔθνικὴν πίσιν. Ἡ φιλοσοφία ἤκμαζεν ἔτι ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐνταῦθα, πρὸ τῆ γενέσθαι καίσαρ, πεμφθεῖς χάριν σπευδῆς, μετεβλήθη τὴν γνώμην διὰ τὴν συναναστροφὴν ἴσως μετὰ τῶν Νεοπλατωνικῶν φιλοσόφων, καὶ

ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς θρησκείας τῶν χριστιανῶν, ἀντεισήγαγε τὴν ψευδοθρησκείαν τῶν ἔθνικῶν.

Μετὰ τῷ Γελιανῷ ἔπαυσε ἡ οἰκία τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ. Ἀπὸ τούτου τῆς τελευτῆς ἄχρι τοῦ θανάτου τοῦ Γελιανῷ παρήλθον ὡς εἰκοσιεξ ἔτη. Ἀποθνήσκοντος τοῦ Κωνσταντίνου, ἡ βασιλικὴ γενεὰ ἤκμαζε πλήθει τε ἡ λαμπρότητι, συνισαμένη ἐκ δεκατριῶν τῶν πάντων βασιλέων, ἀδελφῶν, υἱῶν ἡ ἀνεψιῶν τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὁ καλλωπισμὸς ἡ ἡ δύναμις τῆς βασιλικῆς οἰκίας· ἐν δὲ τούτῳ τῷ ὀλιγοχρονίῳ διαστήματι πάντες ἠφανίσθησαν, οἱ μὲν δύο ἀπὸ ἀφένειαν, ὁ δὲ εἷς ἐν τῷ πολέμῳ, ἡ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τὴν μάχαιραν τῆς διχονοίας ἡ ἐμφυλίου προδοσίας. Τοῦτον ὑπῆρχε κατ' ἐκείνου χρόνου τῆς αὐθαιρέτου διοικήσεως σαθρὸν ἡ ἀβέβαιον τὸ δίκαιον ἡ αὐτῆς τῆς αυτοκρατορικῆς δυνάμεως.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Γελιανῷ ἀποκατέστησαν μὲν τὴν εὐαγγελικὴν θρησκείαν, ἐχρὶ δὲ τὴν κοινὴν εὐδαιμονίαν, ἡ ὁποία ᾤχετο διὰ τὸν δεσποτισμὸν τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως ἡ διὰ τὴν ἐπιπολάζουσαν διαφορὰν τῶν ἡθῶν. Εἰς ταῦτα τὰ ἐμφύλια κακὰ προσεπῆλθον ἡ οἱ φόβοι τῆς ἐχθρῆς ἐπιδρομῆς. Ὁ ἐχθρὸς παροξυνόμενος ἀπὸ ἑνα προπετῆ πόλεμον, ἡ ἤδη ἐπαίρομενος ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ, ἐφοβέριζε τὰ ἀνατολικά σύνορα· ἡ ὁ Ἰωβιανὸς, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γελιανῷ παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸν Περσικὸν μονάρχην πολλὴν γῆν πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θρασέου ἐπιχειρήματος τοῦ προβασιλεύσαντος. Παρόμοιοι κίνδυνοι ἐπαπέλθον τὴν μοναρχίαν ἀπανταχόθεν. Ἐν τῇ Βρετανίᾳ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὄχυράματα ἀντετάσσοντο ἀδυνάτως εἰς τὴν ὀρμητικὴν ἀν-

δρίαν τῶν ἀρκτῶν γενῶν, ἔξ αὐτὰ τὰ λεγεωνικὰ τάγματα ἦσαν ἀνίκανα νὰ ὑπομείνεν εἰς τὰς ὀρμὰς τῶν ἀνικητῶν Καληδονίων. Ἐν τῇ Γαλλίᾳ, ἡ ἀφρέρητος κατάσασις τῶν συνόρων, τῶν ὁποίων πολλοὶ τῶν ἀνδρειοτάτων ὑπερασπιστῶν ἐσράτευσαν μετὰ τῷ Γ' Ἰβλιανῷ, παρεξάρρυνε τὰς γερμανικὰς φυλὰς ἢ ἀναγεώσασσι τὰς ἐχθρας. Ἡ Ἀφρική ἀπεσάτησε· μετὰξὺ δὲ τῶν βαρβαρικῶν φυλῶν τῶν παρὰ τὸν Δύναβιν ἐμελετᾶτο ἡ ἀποσασία. Τὸ δὲ χεῖρισον πάντων, αὐταὶ αἱ διάφοροι ἀποσασίαι ἔξ τὰ πολεμικὰ προμαντεύματα προέκυψαν ἐκ τῶν συχνῶν ἀπανθρωπιῶν ἔξ τυραννιῶν. Πολλοὶ τῶν ὁμῶρων βασιλέων ἐσέβοντο μὲν τὸ ὄνομα τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐχὶ δὲ ἔξ βασιλεῖς, τῶν ὁποίων τῆς μωρίας, ἀναξιοῦτος ἔξ τῶν πταισμάτων ἦσαν ἀδικόπως αὐτόπται, πολλάκις δὲ ἔξ σφάγια. Τὰ ἐπιχειρήματα, δι' ὧν οἱ αὐτοκράτορες ἠγωνίζοντο νὰ κατανικήσωσι τέττις τῆς ἐπικειμένους κινδύνους, δεικνύουσι τρανώτατα τὴν ἀδικὸν αὐτῶν πολιτικὴν, ἔξ ἐγκατέλιπον ἀνεξάλειπτον ὄνειδος ἔξ εἰς τῆς συμβουλευοντας ἔξ εἰς τῆς καταπειδομένους ἠγεμόνας. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν τὰ ἀκόλυθα παραδείγματα διαπισῶσιν ἐπαρκέντως τὰ λεγόμενα. Δύο βασιλεῖς, ὁ μὲν τῆς Ἀρμενίας, ὁ δὲ τῶν Κινάδων, ἔθνης Γοτθικῆ, προσκληθέντες εἰς τινὰ τόπον δολίως, ἐδολοφονήθησαν ἀμφοτέρω, κατηγορούμενοι ψευδῶς ἄπιστοι ἔξ προδόται· ἡ δὲ κακοπραγία ταύτης τῆς δολοφονίας ἐπράχθη μάλιςα κατὰ τὴν ἀφύλακτον ὥραν ἐνὸς φιλοξένου δείπνου. Οὐαλεντινιανὸς, ὁ διάδοχος τῷ Γ' Ἰωβιανῷ, κατηγορεῖται περὶ τῷ ἐνὸς, ἔξ ὁ ἀδελφὸς τῷ Οὐάλῃ, εἰς τὸν ὁποῖον παρεδῶκε τὸν ἀνατολικὸν θρόνον, περὶ τῷ ἐτέρῳ ἀδικαιοπραγήματος.

Οὐάλης ἔ πολλῶ ὕσερον ἔλαβε τὸν δίκαιον μισθὸν τῶν ἀδίκων αὐτῆ συμβουλῶν. Οἱ Οὐννοι, νέα φυλὴ βαρβάρων (1) ἐκ τῶν βορειοανατολικῶν περάτων τῆς Ἀσίας, τὰ ἤδη καὶ τὴν ὄψιν τρομερώτεροι παρὰ πάντας τὰς βαρβάρους, ὅσοι ἐφάνησαν ἄχρι τῆδε εἰς τὰ Ῥωμαϊκὰ σύνορα, εἰσέβαλον εἰς τὰς Γοτθικὰς κατακτίας τὰς πέραν τῆ Δυνάβευς. Οἱ καταπλαγέντες Γότθοι ἐπεκαλέσθησαν τὴν ὑπεράσπισιν τῆ Οὐάλεντος, καὶ συγχωρηθέντες νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν ἐπικράτειάν τε, ἀπέβαλον κατ' ὀλίγον πολλὴν τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἀγριότητος, καὶ ὑπὸ διοίκησιν ἡμερον καὶ διακαίαν ἐδύναντο νὰ γένωσιν εὐκόλως χρήσιμοι τῇ βασιλείᾳ ὑπήκοοι· ἀλλ' ὁ Οὐάλης, ἀντὶ νὰ μεταχειριθῆ πρὸς ὄφελος ταύτην τὴν πολυτίμον αὐξήσιν τῶν οἰκητόρων, ἐξαπατῶμενος ἀπὸ τῆς φήμης τῶν περὶ αὐτὸν συμβελατόρων, ἴσως δὲ καὶ ἑαυτῆ, μετενόησε διὰ τὸ πραχθῆν, καὶ παρέβη τὴν ὑπόχρεσίν τε, μὴ διδὸς αὐτοῖς τὰς ὑποχρεθεῖσας τροφάς. Οἱ Γότθοι ἀπελογηθήσαν· ὅμως μὴ εἰσακκόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀτιμαζόμενοι, παρωργισθήσαν, καὶ ὀρμήσαντες εἰς τὰ ὄπλα, μετὰ πολυχρόνιον, σκληρὸν καὶ φονικὸν πόλεμον, τὸ μὲν εὐράτευμα τῆ Οὐάλεντος ἐνίκησαν κατὰ κράτος παρὰ τὴν Ἀνδριανέπολιν, αὐτὸν δὲ πιάσαντες εἰς τὴν καλύβην, ὅπου κατέφυγε, κατέκαυσαν ζῶντα (2).

Αἱ συμφοραὶ κείναι τῆ καιρῆ ἀνεβίβασαν τὸν Θεοδόσιον εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Οἱ Γράτιανος, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τῆ Οὐάλεντιανῆ, ὁ ἀνεψιὸς καὶ ἤδη ὁ κληρονόμος τῆ Οὐάλεντος, μὴ δυνάμενος νὰ βασιλεύσῃ ὅλον

(1) Μαρκελλ. βιβλ. κδ'. (2) Μαρκελλ. βιβλ. κα'. κεφ. 12, 13.

τὸ βάρος τῶν δύο βασιλείων, ἐξ ὧν ἡ μία κατετρέχετο ἀπὸ πικρὸν καὶ τροπαιῶχος ἐχθρὸν, ἐνεχείρισε τὴν σαλευομένην ἀνατολικὴν μοναρχίαν εἰς τὸν ἀνδρείον Θεοδόσιον, εἰς τῷ ὁποίῳ τὴν ἰσορίαν βλέπομεν μίαν ἀπὸ τὰς ἀξιολογωτάτας μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνίστε ἀπαντῶσιν εἰς τῆτον τὸν τυχηρὸν κόσμον. Ὁ πατὴρ τῷ Θεοδοσίῳ, ὀνομαζόμενος καὶ αὐτὸς Θεοδόσιος, ἦν ὁ ἀνδρείοτατος καὶ πιστότατος τῶν τῷ Οὐαλεντιανῷ στρατηγῶν, ὅσις ἀποκρέσας τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Καλιδωνίων, ἀποδιώξας τὰς Γερμανὰς ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ σύνορα, καὶ ὑποτάξας τὴν ἀποσάτας τῆς Ἀφρικῆς, ἐφθονήθη καὶ ἐφθονεύθη ὑπὸ τῷ Γρατιανῷ, τῷ Οὐαλεντιανῷ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος, νέος ἔτι ὢν, ἐδιθικεῖτο ἀπὸ κακοτρόπους καὶ φθονερῆς αὐλικῆς. Ὁ νέος Θεοδόσιος ἐστράτευσε μὲν ὀλίγους χρόνους μετὰ τῷ πατρὶ ἐνδόξως· ἀποθανόντος δὲ τούτου, ἐμίσησε τὴν βδελυρὰν καὶ ἀξιόμειμπτον αὐλὴν τῷ βασιλέως, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρικὴν γῆν τὴν ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅπου ἔζη ζωὴν ἰδιωτικὴν, ἐναχολούμενος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὴν γεωρ. α. κα. γικὴν, ἕως ἢ ὁ Γρατιανὸς ἀνεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν 379. αὐλὴν, καὶ ἐκήρυξεν αὐγυθον.

Ὁ Θεοδόσιος εἶχεν ἀνδρίαν καὶ πολλὰς ἀρετὰς, ἀλλ' ἐκεῖνη μὲν ἔμενε πολλάκις ἀχρηστος διὰ τὸ ἄσωτον καὶ τρυφηλὸν τῶν τότε χρόνων, αὐταὶ δὲ ἡμαυρῆντο ἐνίστε διὰ τὴν φθοροποιὰν ἰσχύιν καὶ ῥοπὴν τῷ δεσποτισμῷ. Διὸ μόλις ἀναβὰς τὸν ἀνατολικὸν θρόνον, ἶδε μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης, ὅτι ἐκεῖνη ἡ ἐκδειαζομένη δύναμις τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὤχεται, τὰ ὁποῖα διαφθειρόμενα κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν τότε χρόνων ἀπὸ τὴν ἀλαζονικὴν αὐτῶν εἰσροὴν καὶ ῥοπὴν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, ἀπὸ τὰ πολλὰ χαρίσματα,

τὰ ὅποια ἐλάμβανον ἀπὸ τὰ προσωπικὰ ὑποκείμενα τῆς εὐνοίαςτων, καὶ ἀπὸ τὰς ἀνέτης ἐλευθερίας, εἰς τὰς ὁποίας συνεχωρῶντο ἀπὸ τῆς δειλῆς ἢ φιλοτίμου στρατηγῆς, ἐμίσησαν ἐκείνην τὴν ὀλιγαρχὴν ζωὴν, τὴν φιλοπορίαν καὶ τὴν στρατιωτικὴν εὐταξίαν, ἣ ὅποια ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν διαδόχων τῶν Ἀλεξάνδρου καὶ κατέσκαψε τὴν Καρχηδόνα, καὶ οἱ ἐκτεθηλυσμένοι στρατιῶται ἀφέροντες τὴν βαρεῖαν περικεφαλαίαν καὶ τὴν ὀγκώδη ἀσπίδα τῶν παλαιῶν, ἠγάπων κάλλιον νὰ παρρησιασθῶσιν ἄοπλοι εἰς τῶν ἐχθρῶν τὰ ὄπλα, παρεξ νὰ φορῶσι τὴν βαρεῖαν πανοπλίαν, τὸν σολισμὸν τῶν ἀνδρείων προγόνων, καταφρονῶντες καὶ αὐτὴν τὴν περιφρακτικὴν ἐργασίαν ἐνὸς στρατοπέδου, τὴν ὅποιαν οἱ σύντροφοι τῶν Καίσαρος καὶ οἱ Διασῶται τῆς στρατιωτικῆς δόξης δὲν ἐντρέποντο νὰ ἐργάζωνται ἰδιοχείρως (1). Ἐκ τούτων παρακινῆμενος ὁ Θεοδοσίος, καὶ βλέπων ὅτι μετὰ τετραετὴ πόλεμον καὶ πολλὰς αἱματώδεις μάχας ἀδύνατον τὴν καταδάμασιν τῶν Γότθων, κατέφυγεν εἰς τὸ μόνον καταφύγιον, ἠγάπων ἀπεφάσισε νὰ δεῖξη πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ εὐνοίαν, καὶ ἐγκατατάξας αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίῳις στρατιώταις, ἔδωκεν εἰς τῆς στρατηγῆς αὐτῶν βραβεῖα καὶ μεγάλας τιμὰς, ἐλπίζων διὰ τούτου νὰ τῆς κάμη μετὰ καιρῶν τὴν πρόοδον ἐξ ἐχθρῶν φίλος, καὶ ἔτι οἱ πρώην ἄρπαγες τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν νὰ γένωσι πρόθυμοι ὑπέρμαχοι τῆς γῆς, ἐν ἣ ἀπέκτησαν τιμὰς καὶ κτήματα. Τούτου ὅμως τὸ ἐπιχείρημα, εἰς τὸ ὅποσον ἀναμφιβόλως κατέφυγεν ὁ Θεοδοσίος ἐξ ἀνάγκης, ἔχι δὲ ἐκ προαιρέσεως, ἐπεσπάσατο πολλὰ κακὰ· ἐπειδὴ οἱ Γότθοι

(1) Oros. Veget de re militari, L. 1. c. 20.

διδάχθentes τὰ ὄπλα ἔ τὴν τακτικὴν τῶν Ρωμαίων, δὲν ἠδάνοντο κείνην τὴν προτέραν ἀδένειαν κατὰ τὸν πόλεμον, ἢ ὅποια μόνον προήρχετο δι' ἔλλειψιν τακτικῆς, ἀλλ' ἴδον ἔ κατεφρόνεν τὲς ἀνάνδρους Ρωμαίους, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ὑπεράσπισιν ἐκλήθησαν, ἔ ὁ Δεναβίς μὴ φυλαττόμενος ἰκανῶς, ἐχορήγει εἰς αὐτὲς παντοτεινὰς στρατολογίας ἐκ τῶν διαφόρων βαρβάρων φυλῶν, αἱ ὅποια, ἂν ἔ εὐρίσκοντο ἐν ἀλλήλοις εἰς διαφωνίας ἔ ἐχθρας, ὅμως ἐδείκνυσον πάντοτε μεγάλην ὁμόνοιαν κατὰ τῶν Ρωμαίων, ἔ ἔτως οἱ νέοι σύμμαχοι τῷ Θεοδοσίῳ ἐδιδάχθησαν εὐδύς νὰ προσάξωσι μίαν διοίκησιν, τῆς ὁποίας ἢ ὑπαρξίς ἔ ἢ κατάλυσις ἐκρέματο μόνον ἀπ' αὐτῆς.

Ἄν ὅμως ἐχθὶ διὰ τὰ κακὰ ἐπακολαθήματα τῆς τῆ ὀλεθρῆς ἐπιχειρήματος, ἀλλὰ κἂν διὰ τὴν ἐν Θεσσαλονικῇ σφαγὴν (1) εἶν' ἀξιόμειμπος ὁ Θεοδόσιος, ὁ ὅποτος διὰ τὴν συμβῆσαν ἐκείσε ἀποσασίαν ἔ τὴν σφαγὴν ἐνὸς βασιλικῆς ὑπηρέτης, ἀπεφύσισε νὰ καταφανίσῃ τὲς Θεσσαλονικεῖς ἔ ζείλας στρατιώτας, παρήγγειλε νὰ σφάξωσιν ὅλους τὲς ἐγκατοίκους δίχα τινὸς ἐξαιρέσεως ἡλικίας, γένους, ἢ ἐπαγγελματος. Οἱ στρατιῶται ἐμβάντες εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, ἐκίκλωσαν τὲς πολίτας, ὅτε συνήχθησαν εἰς τὸν ἵππόδρομον ἐπὶ θεωρίᾳ τινῶν θεαμάτων, ἔ ὀρμήσαντες ἐξαίφνης, ἐφόνευσαν ὑπὲρ τὲς 15000 ἀνθρώπων, ἐξ ὧν ἦσαν ἔ πολλοὶ ξένοι. Ἡ τοιαύτη παράνομος ἔ ἀφιλάνθρωπος πράξις ἠθέλεν ἄλλοτε καθοπλίσῃ τὴν Β' λ. λάδα ὅλην κατὰ τῆ τυράννε, ἀλλ' ἤδη (διότι τοιαύτη εἶναι ἢ δύναμις τῆ δεσποτισμῆ) προσεπήχησε ἔ προσ-

(1) Σωζομ. Η'. κεφ. κε'. Gibbon history c. 27.

επεβεβαίωσε τὸν φόβον ἢ τὴν δουλείαν τῆς τῆ χαμερ-
 πῆς ἔθνης· ἡ δὲ μόνη ἀντίστασις εἰς τὸν Θεοδοσίον
 ἐχρημάτισεν ἡ ἐπιτίμησις τῆ Ἀμβροσίῃ ἐπισκόπῳ τῶν
 Μεδιολάνων· ἢ ἡ οὐκτάμνηος μετάνοια, εἰς τὴν ὁποίαν
 ὑπήκωσεν ὁ βασιλεὺς εὐλαβῶς, νομίζεται ὁ ἀγνισμὸς
 ἀπὸ τῆ ἀμαρτήματος τῆς αἵματοχυσίας. Βασιλεύον-
 τος τῆ Θεοδοσίῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὁ Γρατιανὸς εἶχε
 τὴν βασιλικὴν καθέδραν ἐν Αὐγύσῃ Τρηβιρῶν (Tre-
 ves), ἔχων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τὴν Γαλλίαν, Ἰσπα-
 νίαν ἢ τὰς Βρετανικὰς νῆσους, ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς,
 ὁ νεώτατος υἱὸς τῆ τελευταίῃ βασιλέως Οὐαλεντινιανῆ
 τῆ Β', ἐβασίλευεν ἐν Ἰταλίᾳ· ἐπειδὴ δὲ ὁ Μάξι-
 μος τῆς Βρετανίας ἀποσατήσας κατὰ τῆ Γρατιανῆ,
 ὑξέρησεν αὐτὸν τῆς ζωῆς ἢ βασιλείας, ἢ ὁ Οὐαλεν-
 τινιανὸς ἐδολοφονήθη, ὁ Θεοδοσίος ἐκδικήσας ἀμφο-
 τέρων τὸν θάνατον, ἢ κατανικήσας τὸν Μάξιμον,
 ἔμεινε μονοκράτωρ ἢ κύριος συμπάσης τῆς Ρωμαϊκῆς
 βασιλείας.

Αἱ ἀρεταὶ ἢ ἡ προσωπικὴ ἀνδρία τῆ Θεοδοσίῃ
 διετήρησαν εἰς τὴν μοναρχίαν, ἕως αὐτὸς ἔζη, μίαν
 φαινομένην ἀκμὴν ἢ λαμπρότητα· ἀλλ' ἡ βασιλεία
 τῶν δύο υἱῶν ἀνεκάλυψε τὸ ὄλεθρον μουσικὸν τῆς κοινῆς
 ἀδυναμίας. Ὁ Θεοδοσίος ἀποθνήσκων, ἐμέρισε τὴν βασι-
 λείαν εἰς τρεῖς δύο υἱῆς, Ἀρκάδιον, ὅσις ὑπῆρχε δεκαοκτῶ
 α· χ. χρόνων, ἢ Οὐώριον, ὅσις ἦτον ἕνδεκα, ἢ κείνῳ μὲν ἔδωκε
 395· τὸν θρόνον τῆς ἀνατολῆς, τῆ δὲ τῆς δυτικῆς Οὗτος ὁ
 ὄλεθρος διαμερισμὸς τῆς Ρωμαϊκῆς βασιλείας ἐπέ-
 συρε πολλοτάτας συμφορὰς· ἐπειδὴ ἡ βασιλεία προ-
 ὑπάρχεσα ἀδυνῆς, ἐγένεν ἤδη ἀδυνεστέρα, ἢ ἀντι-
 νὰ ἐνεργῆ ὅλη ἡ δύναμις αὐτῆς ἐκ συμφώνῃ, ἀντει-
 σήχθη μία ἀντιμαχία συμβεβῶν ἢ συμφερόντων. Καὶ

ἐπειδὴ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἡ Ῥωμαϊκὴ βασιλεία διηρέθη χωρὶς νὰ ἐνωθῇ πάλιν, καὶ αἱ δύο βασιλειαὶ ἐθεωρῆντο ὡς χωρισταὶ ἀπ' ἀλλήλων, διὰ τὸ παρασιωπῶντες τὰς δυτικὰς βασιλείας, θέλωμεν ἰσορῆσαι μόνον τὰς ἀνατολικὰς ἐν παρόδῳ, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς τὸν προκείμενον ἡμῖν σκοπὸν τῶν κυρίως Γραικῶν βασιλέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κ Ε Φ. ΚΓ'

Ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς μοναρχίας ἕως τῆς τελευτῆς τῆς Ἰβηριανῆς.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΡΚΑΔΙΟΥ.

Ο Θεοδόσιος διαμερίσας, ὡς εἶπαμεν ἀνωτέρω, τὴν βασιλείαν εἰς τὰς δύο νέας ἡς, Ἀρκάδιον καὶ Οὐνώριον, διώρισεν ἐπιστάτας εἰς μὲν τὸν Ἀρκάδιον τὸν Ῥεφίνον, εἰς δὲ τὸν Οὐνώριον τὸν Στελίχωνα. Ὁ Ῥεφίνος ἦν Ἀκβιτανὸς τοῦ γένους, εὐχήμενος, μέγας, εὐειδὴς καὶ οὐξύνης, πλὴν φιλότιμος καὶ φιλάργυρος (1), ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοδοσίου ἐγένετο πρὸ μὲν 390 ἔτει μαίεωρ τῶν Ὀφρικίων, πρὸ δὲ 392 ὑπατος, καὶ τέλος ἑπαρχὸς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπειδὴ δὲ Ἀρκάδιος ἦν ἔτι νέος χωρὶς ἀρετῆς καὶ ἐμπειρίας, ὅλη ἡ δύναμις εὐρίσκειτο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ῥεφίνου, ὁ ὁποῖος φοβόμενος τὸν ἀντίζηλάντε Στελίχωνα, ὅστις ἔλεγε, ὅτι ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεοδόσιον τὴν διαί-

(1) Σκίδ. καὶ Ζώσ. βιβλ. Ε'.

τιωτῶν ἔς εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν στρατηγῶν πρέπει ν' ἀποδοθῶν αἱ τόσαι τῶν Ἑλλήνων νίκαι. Διὰ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν θάλλω ὁμιλήσει ὀλίγοντι περισσινικώτερον, ἐπειδὴ συμφέρει νὰ ἐξεύρωμεν τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα διενήργησαν τὰ μεγάλα συμβεβηκότα, ἔς ἔκριναν περὶ τῆς τύχης τῶν ἔθνων.

Οἱ πολῖται, οἱ ὁποῖοι ἐγεννῶντο διὰ νὰ μάχωνται ὑπὲρ πατρίδος, ὄφειλον νὰ εἶναι στρατιῶται, ἔς τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα, ἡ φιλελευθερία ἔς φιλοδοξία, ἔκαμνον αὐτὲς κατὰ φυσικὸν λόγον ἡρώας. Οἱ Σπαρτιάται ἐσράτευον ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἕως τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν. Οἱ νέοι ἔς οἱ γέροντες ἐφύλαττον τὴν πόλιν, ἐνθα ἔζων ζωὴν σκληροτέραν παρὰ τὴν ἄλλης εἰς τὸ σράτευμα· ἔς μόνος ὁ πόλεμος ἐμετρίαζεν ὁπωσῶν τὴν αὐσηρότητα τῆς τῆ ἔθνης, τῆ ὁποῖα ὄλαι αἱ διατάξεις ἀπέβλεπον πρὸς πόλεμον. Ὁ Λυκῦργος ἐπενόησε τὸν τρόπον τῆ νὰ προξενῆ εἰς αὐτὲς ἡδονὴν μὲ τῆτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῶν δεκαοκτῶ ἐτῶν ὠρρίζοντο πρὸς ἐκδύλευσιν τῆς πατρίδος, ἔς ἐσράτευον ἕως τῶν ἐξήκοντα. Ἄνδρες, οἱ τινες ἐμάχοντο ὑπὲρ γυναικῶν ἔς τέκνων, ἔς μάλιστα ὑπὲρ ἐλευθερίας ἔς περισσίας, ὄφειλον ἀναμφιβόλως νὰ ὑπερνικῶσι τὴν κοινὴν στρατιάν· ἔς ὅμως ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, πόσον ἰσχύει ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἡ εὐταξία, ἔς αὐτὴ ἡ τιμὴ.

Ὅτε οἱ πόλεμοι ἐγίνοντο μακροχρόνιοι ἔς εἰς μακρυνὲς τόπους, ἔπρεπε νὰ φροντίσῶν περὶ τῆς διατροφῆς τῶν στρατευμάτων. Ὁ Περικλῆς διώρισεν μισθὸν εἰς τὴν στρατιάν, ἔς ὁ μὲν πεζὸς εἶχε τέσσαρας ὀβολούς, ὁ δὲ ἰππεὺς δραχμὴν, ἔς ὁ ναυτὴς τρεῖς ὀβολούς. Ἡμεῖς ἴδομεν τὴν Σπαρτιάν ὑσερον μισθοφορῶντας εἰς Ἀσίαν ἔς παρὰ τοῖς Πέρσαις.

Τὰ ὄπλα τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἡ περικεφαλαία, ὁ θώραξ, ἡ ἀσπίς, τὸ ξίφος, ἡ λόγχη, τὸ ἀκόντιον, τὸ τίξον καὶ τὰ βέλη, τὰ ὅποια, προϊόντος τῆ χρόνου, ἐτελειοποιήθησαν. Ὁ Ἀθηναῖος Ἰφικράτης ἐκαμε τὰς ἀσπίδας βραχυτέρας καὶ ἐλαφροτέρας, τὸ δὲ ξίφος καὶ τὰς λόγχας μακρότερα, καὶ κατεσκευάσθη θώρακας ἀπὸ λιγνὸν ἐμβεβαμμένον εἰς ἀλμυρὸν ὄξος, οἱ ὅποιοι, ὡς λέγουσιν, ἦσαν καλλίτεροι παρὰ τὰς σιδηρᾶς· ἐγύμναζε δὲ συνεχῶς τὰ στρατεύματα εἰς τὰς πολεμικὰς ἐξελιγμῆς, δι' οὗ ἡ τακτικὴ ἐτελειοποιήθη περισσότερον.

Τὸ πεζικὸν συνεκρότει τὴν δύναμιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Αὐτοὶ παρήτησαν τὰς ἀμάξας, τὰς ἄλλοτε τόσον ἐν χρήσει καὶ τόσον ἀνωφελείς, μάλλον δὲ ἐπικινδύνες. Τὸ ἵππικὸν αὐτῶν, ἂν καὶ ὀλιγαρίθμον δι' ἔλλειψιν ἵππων, ἐμάχετο εὐτάκτως· αἱ δὲ σκάλαι τῶν ἵππων, τὰ ἑπίπια (σέλλαις), καὶ τὰ ὑποδήματα ἦσαν ἐτι ἀγνωστα καὶ περιττὰ εἰς αὐτῆς. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὅποσον ἡ ἰσχυρία διηγείται περὶ τῶν Νομάδων, εἶναι θαυμασιώτερον, οἱ ὅποιοι δίχα χαλινῶν καὶ μυόπων ἐκυβέρων ἐντελέσαντα τὰς ἵππους. Ἡ συνήθεια ἄρα καὶ ἡ φιλεργία ἐμπορῶν ἢ ἀναπληρώσωσι τὴν ἔλλειψιν τῆ παρ' ἡμῖν κρινομένη ἀναγκαίη.

Ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ πολέμῳ ἡ Ἰθώμη ἀντεσάθη μόνον διὰ τὴν καλὴν θέσιν κειμένη ἐπάνω ἐνὸς ὄρους, δεκαεναετῆ πολιορκίαν· ἄρα ἡ πολεμικὴ ἦτο τότε μὲν ἀτελής, εἶτα δὲ ἐτελειοπήθη κατ' ἀναλογίαν τῆ φωτισμῆ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς προσοχῆς τῶν ἔθνων εἰς τὰ αὐτῶν συμφέροντα· καὶ ἡ τέχνη τῆ στρατοπεδεύειν ἐπωφελῶς καὶ τῆ παρατάττειν ἐπιτηδεῖως τὸ στρατεύμα, τὰ ἐμπειρὰ στρατηγήματα, καὶ ἡ μέθοδος τῆ

προσβάλλειν ἢ ὑπερασπίζεσθαι ἐπιτηδείως τὰς ὠχυρωμένας πόλεις, δὲν ἦσαν πλέον ἀπόκρυφα· ἦσαν δὲ ἐν χρήσει ποικίλαι πολεμικαὶ μηχαναί, οἷον καταπέλται, βαλλίστραι, κινητοὶ πύργοι, χελώναι, ἢ κριοὶ, τῶν ὁποίων ἡ περιγραφὴ εὐρίσκεται παντὲ. Διὰ τὰ καταλάβωμεν, ὅποια μέσα ἐχορήγηεν εἰς τοὺς ἀρχαίους ἡ ἀγγλῆνοια ἢ ἡ τάλμη, ἀρκεῖ μόνον ἵ ἀναγνώσωμεν τὰς πολιουρκίας τῶν Συρακουσῶν ἢ τῆς Τύρου.

Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅτι ἡ ἀκμάζεσα στρατιωτικὴ εὐταξία, αἱ ἀνταμοιβαὶ ἢ ποιναὶ, ὁ ἔρως τῆς δόξης, ἢ ὁ φόβος τῆς ἀτιμίας, ἦσαν αἱ κυριώταται αἰτίαι, αἱ ὅποιαι κατέστησαν τὰς Ἑλληνας τόσοσ ἀνωτέρως ὑπὲρ πάντας τὰς ἐχθρὰς. Αὐτοὶ δὲν παρημέλυν κἀνὲν, δι' οὗ ἠμπόρουν νὰ γένωσιν ἀνίκητοι ἀνδρες. Οἱ Σπαρτιάται, ἂν ἢ συνειδισμένοι παιδιόθεν νὰ καταφρονῶσι τὸν θάνατον, ἐφόρουν ὅμως ἐν τῷ πολέμῳ κόκκινα φορέματα, διὰ νὰ μὴ φαίνεται τόσοσ εὐκολα τὸ ἐκ τῶν πληγῶν ἐξερχόμενον αἷμα. Εἰς ὅλα τὰ εἶδη πρέπει νὰ βοηθῶμεν τὴν φύσιν· καὶ ἐνίοτε πράγματα κατὰ τὸ φαινόμενον εὐτελεῖ παρήγαγον τὰ μέγιστα ἀποτελέσματα. Τὶ δὲν δύνανται τὰ δύο μεγάλα ἐλατήρια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἡ ἐλπίς ἢ ὁ φόβος, ὅταν ἡ ἐνέργειά των διευθύνεται ἀπὸ τὴν φρόνησιν.

κησιν ἔ τῶν δύο βασιλειῶν, ἔ θέλων ἴ ἀπολαύσῃ
μόνος τῆς μοναρχίας, ἔκρινεν εὐλογον νὰ προβάλη
εἰς τὸν νέον βασιλέα τὴν σύζευξιν μετὰ τῆς Συγα-
τρῶστυ, διὰ τῆ ὁποίῃ ἐφαντάζετο νὰ γένη κοινωνὸς
α. χ. τῆς βασιλείας. Ἀλλ' ὁ Εὐτρόπιος, εὐνῆχός τις πο-
395. ταπὸς ἔ κακὸς, κατέπεισε τὸν βασιλέα νὰ νυμφευ-
θῆ τὴν Εὐδοξίαν Συγατέρα τῆ κόμητος καὶ στρα-
τηγῆ Βαύτωνος. Ὁ Ρ'εφίνος ἰδὼν ἑαυτὸν ἐξηπατη-
μένον, ἔ φοβόμενος προσέτι τὴν δύναμιν τῆ Εὐτρο-
πίῃ, ἔ μάλισα τῆ Στελίχωνος, ὁ ὁποῖος ἠτοιμάζετο
νὰ στρατεύσῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ
ἄνω ἔ κάτω τὴν βασιλείαν, ἔ νὰ προξενήσῃ σύγ-
χυσιν ἔ ταραχήν, ἔ πρὸς τῆτο ἐκάλεσε κρυφίως τὲς
βαρβάρους νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν μοναρχίαν. Τότε οἱ
μὲν Οὐννοὶ διαβάντες τὸν Τάναϊν, κατέβησαν ἀπὸ τὸν
Καύκασον, ἔ χωρῶσιν ἕως εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καίον-
τες ἔ σφάττοντες πᾶν τὸν προσυχόν, ὁ δὲ Ἀλάριχος
συναγαγὼν πλῆθος πολὺ βαρβάρων Γότθων, διαρ-
πάζει ὅλην τὴν Θράκην, Παιονίαν, Μακεδονίαν καὶ
Θεσσαλίαν, ἔ ἐμβὰς διὰ τῶν Θερμοπυλῶν εἰς τὴν
Ἑλλάδα προδοσίᾳ τῆ Γερωντίῃ ἔ ἄλλων φίλων τῆ Ρ'ε-
φίνου, κατέκλυσεν ὅλην τὴν χώραν, διήρπασε τὲς ναῦς ἔ
τὰς πόλεις, ἔ πρῆξενε τὴσιν φθορὰν ἔ ἀφανισμόν,
ὥσε οἱ δυσυχεῖς ἐγχώριοι ἠσθάνοντο μετέπειτα διὰ πολ-
λῶν χρόνων τὴν συμφορὰν. Ὅλη ἡ χώρα μετὰ
τῆς Δαλματίας, τῆ Ἀδριατικῆ πελάγους ἔ τῆ Εὐ-
ξεινῆς πόντυ κατηφανίσθη ἔ ἐρημώθη, ὥσε ἔ αὐτὴ ἡ
Κωνσταντινέπολις ἐπολιορκήθη ἀπὸ τινὰ τάγματα βαρ-
βάρων, τὰ ὁποῖα ἐτόλμησαν νὰ πλησιάσων ἕως εἰς
τὰς πύλας αὐτῆς τῆς μητροπόλεως. Ὁ Ρ'εφίνος ἐν-
δευμένος γοτθισί, ὑπήγε δῆθεν νὰ εἰρηνεύσῃ τὲς βαρ-

βάρους, ἔλαβε παρ' αὐτῶν μεγάλην τιμὴν ἔμποδο-
 χήν, τὸ ὅποιον ἐβεβαίωσε τὴν κατὰ τῆς προδοσίας
 αὐτῆ ὑποψίαν. Ἐν τούτοις, ὁ Στελίχων εἰρηνεύσας
 τὰς βαρβάρους τῆς δύσεως μετὰ τὴν ἀξιοτιμότητα, ἀσκήσαν ἔ-
 μπειρίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλλά-
 δος, ἐλπίζων μάλιστα ν' ἀφανίσῃ τὸν Ρ'εφίνον ἔνθα λάβῃ
 τὴν ἐξουσίαν ἀμφοτέρων τῶν βασιλείων· ἔ συναγαγὼν
 ἀξιόλογον δύναμιν, συνισαμένην ἀπὸ δυτικὰ ἔθνη ἔνθα
 ἀπὸ Ἀνατολικὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια ἀφέδθησαν
 μετὰ τὴν φθορὰν τῆς Εὐγενίης εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἀπὴν-
 τησε τὰς βαρβάρους κατὰ τὴν Θετταλίαν. Ὁ Ρ'εφίνος
 δέλων νὰ ματαιώσῃ τὰς σκοπὸς τῆς Στελίχωνος, κα-
 τέπεισε τὸν βασιλέα ν' ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματά τε
 εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἔ νὰ προσάξῃ τὸν Στελίχωνα
 νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν δύσιν μετὰ τὰς δυτικὰς τε δυνάμεις.
 Ὁ Στελίχων ὑπήκωσε, ἔ ἔσειλε τὸ ἀνατολικὸν στρα-
 τεύμα εἰς Κωνσταντινέπολιν, παραδὼς αὐτὸ εἰς τὸν
 Γότθον Γαίην, φίλον πιστότατον, ἔ παραγγείλας
 νὰ θανατώσῃ τὸν Ρ'εφίνον οἰωδήποτε τρόπῳ. Τὸ ἀνα-
 τολικὸν στρατεύμα μετὰ λύπην χωρίζεται ἀπὸ τὸ δυτι-
 κόν, ἔ ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἐξέρχεται κατὰ τὴν συ-
 νήθειαν εἰς συνάντησιν, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ρ'ε-
 φίνον. Τὸ στρατεύμα ἔδειξε πρὸς τὸν βασιλέα ὄλην
 τὴν ἀνήκωσαν τιμὴν εἰς τὸν υἱὸν τῆς μεγάλης Θεοδοσίας,
 ἔ εὐδὺς ἀπὸ δοθέντος συνθήματος τῆς Γαίνης ὁρμήσαν-
 τες, κατέκοψαν τὸν Ρ'εφίνον, ἐν ᾧ ἔτος παρεκίνησε
 τὸν βασιλέα νὰ τὸν κηρύξῃ συμβασιλέα (1).

Ὁ θάνατος τῆς Ρ'εφίνης δὲν διώρθωσε κατ' ἔδω.

(1) Ὁρα Σωκρ. φιλοσόφου, ἔ Ζώσ.

τὴν κατάστασιν τῆ Στελίωνος ἢ τῆς βασιλείας, ἐπειδὴ ὁ εὐνύχος Εὐτρόπιος ἔλαβεν ἑ μόνον τῆ Ρ'εφίνε τὴν δύναμιν ἔ τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ ἔ τὴν ἀπανδρωπίαν, φιλαργυρίαν ἔ ὅλας τὰς κακίας. Ὁ Ρ'εφίνος ἐφαίνετο κατὰ τὸν Εὐνάπιον, ὅτι ἐξῆ ἐν τῷ τῷ δυσσεβεῖ εὐνύχῳ, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐχθρὸς μέγας τῆς ἀρετῆς ἔ τῶν ἐναρέτων (1), ἔ διέβη τὸν Ρ'εφίνον κατὰ τὴν φιλαργυρίαν ἔ πλεονεξίαν, πωλῶν δημοσίᾳ τὰ ἀξιολογώτερα ἀξιώματα, ἔ τρέφων πολλὰς ψευδομαρτυρας κατὰ τῶν πλεονεξίων (2). Ὁ Ἀρκάδιος, ἀνδρῶπος κακοφυῆς ἔ ἀνάξιος, ὑπήκουεν εἰς τὰ θελήματα τῆτε τῆ κακοτρόπε εὐνύχε, μὴ τολμῶν νὰ ἐξετάσῃ τὴν πολιτείαν τε, μῆτε νὰ δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τὴς κατηγόρους τε.

α. χ. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆ Στελίωνος, ὁ ὁποῖος 396. ζημιώσας τῆ ἡμισυ τῆ στρατεύματος, δὲν ἐτόλμησε νὰ συγκροτήσῃ μάχην με τὴς Γότθους, ὁ Ἀλάρικος εἰσβαλὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας ἔ κατερῆμωσε τὴν Πελοπόννησον. Μ' ὅλον ὅτι αὐτὴ ἡ χώρα ἤρμοζεν εἰς τὴν μοναρχίαν τῆς Ἀνατολῆς, ὁ Στελίων μὴ ἐρωτῶν τὸν ἀνάνδρον ἔ ἐκτεθλησμένον Ἀρκάδιον, ἀπεφάσισε νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν αὐτόκλητος, ἔ πεζεύσας εἰς τὴν Πελοπόννησον, κατέκοψεν εἰς πολλὰς ἀκροβολισμὸς πολλὰς βαρβάρους, ἔ ἠνάγκασεν αὐτὴς τελευταῖον ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς ὄρος τῆς Ἀρκαδίας ὀνομαζόμενον Φολόην, ὀλίγον τι μακρὰν ἀπὸ τῆς Πίσσης, ὅπου ἤθελον ἀφανισθῆ ὅλοι, εἰάν αὐτὸς ὁ στρατηγὸς δὲν παρεδίδοτο εἰς ἀσωτίας, ἔ ἔτως

(1) Εὐνάπ. σελ. 183 (2). Κλαύδ. εἰς Εὐτρόπ.

ἔδιδε καιρὸν εἰς τὸν Ἀλάριχον νὰ φύγῃ μετ' ὅλα τὰ λάφυρα. Ὁ δὲ Εὐτρόπιος λέγει, ὅτι ὁ Ἀρκάδιος κατεπέμψθη ἀπὸ τὸν φθονερὸν Ρ'υφίνον νὰ κάμῃ εἰρήνην μετὰ τῷ Ἀλάριχῳ, καὶ νὰ προσάξῃ τὸν Στελίχωνα ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ἐπικράτειάν τε (1).

Ὁ Εὐτρόπιος, πρῶτον μὲν φίλος τῷ Στελίχωνος διὰ τὸ πρὸς τὸν Ρ'υφίνον μῖσος, ἤδη δ' ἐχθρὸς ὑπὸ φθόνου, κατέπεισε τὸν Ἀρκάδιον ἑμόνον νὰ κηρύξῃ τὸν Στελίχωνα ἐχθρὸν δημοσίῳ, διότι κατεπολέμησε τὴς βαρβάρους εἰς τὴν Ἑλλάδα (2), ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν διορίσῃ στρατηγὸν τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Γ'λυυρία, ὁ ὁποία προσελάμβανε καὶ τὴν Ἑλλάδα (3). Οὗτος ὁ κακὸς τρόπος εὐνῆχος ἐγένετο ἐν ταύτῳ μισητὸς καὶ γελοιώδης, ποτὲ μὲν καταδικάζων εἰς ἐξορίαν ἀνδρας ἐπιφανεῖς καὶ ἐνδόξους, καὶ κατατρέχων τὴς δυσουχείς, ἄλλοτε δὲ στρατεύων χωρὶς νὰ θέλῃ, ἢ νὰ ἐμπορῇ νὰ ἐκτελέσῃ κανέν ἐπιχείρημα. Ὁ Κλαυδιανὸς λέγει, ὅτι ὁ Εὐτρόπιος κατέπεισε τὸν βασιλέα νὰ διατρέψῃ τὸ θέρους εἰς τὴν Ἀγκυραν ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι, καὶ εἶτα νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς ἐν θριάμβῳ κατὰ τῶν Περσῶν. Οὗτος, λέγω, ὁ εὐνῆχος ὄχι μόνον ἐπρόσβαζεν ὡς βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν Ἀρκάδιον πατρικίος, καὶ εἶτα ὑπατος ἐπειδὴ μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς βασιλείας καθεὶς βασιλεὺς ἐχειροτόνει ὑπατον, ἕνα μὲν εἰς τὴν ἀνατολήν, καὶ ἕτερον εἰς τὴν δύσιν. Αὕτη ἡ ἀνήκυστος ἀτιμία τῆς ὑπατείας ἐξηρέθιζε κρυφίαν ἀγανάκτησιν τῷ λαῷ. Ὁ Εὐνῆχος ἐθριάμβευε, νομίζων ἑαυτὸν ἀ-

(1) Εὐτρόπ. βιβλ. β'. σελ. 113. (2) Ζώσιμ. σελ. 786. (3) Κλαυδιαν. εἰς Εὐτρόπ.

σφαλή· ἀλλ' ἐν ὀλίγῳ ἠθάνθη τὸ εὐμετάβλητον τῆς τύχης, καὶ ἔλαβε τὴν ἀξίαν δίκην τῶν ἀνομιῶν ταύτων.

Ὁ Κόμης Τριβιγίλδος ἢ Τριβίγιλδος, στρατηγὸς Γότθικὸς, ὁ ὁποῖος διώκει εἰς τὴν Νικολίαν τῆς Φρυγίας ἐν τάγμα Γότθων, ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀγανακτήσας εἰς τὴν ὑπεροπτικὴν καὶ αὐτοδέσποτον πολιτείαν τῆς Εὐτροπίης, συνώμοσε μετὰ τῆς Γαίνης ν' ἀφανίσωσι τὸν ὑπερήφανον εὐνήχον, καὶ ἀποσπῆσας, κατέτρεχε καὶ κατερήμωσε τὴν Φρυγίαν, καὶ ἐτάραξεν ὅλην τὴν Ἀσίαν. Τῆτο τὸ συμβῆν ἐπροξένησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μεγάλην ταραχήν. Ὁ Εὐτρόπιος ἠγωνίσθη πρῶτον μὲν μετὰ δῶρα νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν Τριβίγιλδον, ἀλλ' ἔδεν κατορθώσας, ἔσειλε κατ' αὐτὴν ἕνα πιστὸν φίλον, ὀνόματι Λέοντα, ὁ ὁποῖος διαβάς τὸ γένον τῆς Ἑλλησπόντου, ἴσατο ἐκεῖ πλησίον, μὴ τολμῶν νὰ συγκροτήσῃ μάχην μετὰ τῆς ἐχθροῦ. Ὁ Γαίνης ὑποκρινόμενος ὀργὴν κατὰ τῆς Τριβιγίλδου, ἐπροσάχθη νὰ φυλάξῃ τὴν Θράκην καὶ τὰ παραθαλάσσια. Ὁ Τριβίγιλδος ὤρμησε μετὰ 300 ἀνδρώπεις διὰ νυκτὸς ἐναντίον τῆς Λέοντος, καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Γαίνην, ἐνίκησε τὸν ἐχθρὸν κατὰ κράτος. Τότε ὁ Γαίνης γράφει πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἡ μόνη σωτηρία τῆς βασιλείας συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰ ζητήματα τῆς Τριβιγίλδου, ὁ ὁποῖος ἐζητεῖ μάλιστα τὴν παράδοσιν τῆς Εὐτροπίης, τῆς αἰτιωτάτης ὅλων τῶν κακῶν.

Ὁ Ἀρκάδιος φοβούμενος τὰς Γότθους, καὶ μὴ θέλων νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν τῆς Στελίχωνος, ὑσέφησε τὸν Εὐτρόπιον ἀπὸ τὰ ὑπατικά παράσημα, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Τινὲς συγγραφεῖς ἰσορροποῦσι τὴν πτώσιν τῆς Εὐτροπίης ἐτέρως πως, μὴ μνημι-

μεύοντες ἕδὲ γρὺ περὶ τῆ Γαίης καὶ Τριβινῶν. Ὁ ἄγιος Χρυσόστομος, ὅστις ἔτρχε τότε διατηρίβων εἰς Κωνσταντινούπολιν, λέγει (1) ὅτι ὁ Εὐτρώπιος παρῶργιστε τὸν βασιλέα· ὁ δὲ Φιλοσόργγιος ἰσχυρῆ, ὅτι ἡ βασιλίσσα Εὐδοξία φοβηζομένη ἀπὸ τὸν Εὐτρώπιου νὰ διωχθῆ ἀπὸ τὸ παλάτιον, προσπεσσεσα πρὸς τῆς πόδας τῆ βασιλέως, κατέπειθευ αὐτὸν με δειήσεις, καὶ οὐρημὲς νὰ καθαιρεσθῆ τὸν εὐέχων ἀπὸ πάσης ἀξίας (2). Ὁ δὲ Εὐτρώπιος ἰδὼν τὸν κίνδυνον, κατέφυγεν εἰς μίαν ἐκκλησίαν, ὅπῃ ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κατὰ τὴν τότε συνήθειαν δὲν ἀφήκε τῆς φυλάκας τῆ βασιλέως νὰ ἐμβωσι καὶ νὰ μάνωσι τὸ ἱερὸν ἄσθλον, ἕως ἢ ὁ Εὐτρώπιος ἐξελθὼν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν κρυφίως ἐπὶ σκοπῆ νὰ φύγη, ἐπιάθη καὶ ἐξωρίθη πρῶτον μὲν εἰς Κύπρον, εἶτα δὲ εἰς τὸ Παντύχιον μετὰξὺ Καληκιδόνος καὶ Νικομηδείας, ὅπῃ ὁ ἑπαρχος Δυήλιανός, καὶ ἄλλοι τινὲς ἀνδρες ἐπιφανεῖς, κρινυυτες αὐτὸν δικαιοκῶς, κατηγάγησαν ὅτι ὕπατος ὡν μετεχειρίζετο τὰ βασιλικὰ παρῶργημα, καὶ ἕτω κατεδίδασσαν εἰς θάνατον (3). Κατὰ τῆςτον τὸν χρόνον ἐκηρυχίσσαν διὰ προσπαγῆς τῶν βασιλέων ὄλοι οἱ ἐν ἀνταλή καὶ οὐδὲ ἐθιμοὶ καὶ (4).

Ὁ Ἀρκάδιος ἐλευθερωθεὶς ἀπὶ τὴν προσεκτικὴν ἐξουσίαν τῆ Εὐτρώπιε, ἔπειθευ εἰς τὴν δεσποτείαν τῆς γυναικόςτης, ἡ ὅποια ἔχυσσε περὶ αὐτὴν γυναικάς, εὐέχως καὶ στυλοφύτως, ἔγραυτε τοιαύτας ἀδί-

(1) Εἰς Εὐτρώπ. τοίμ. δ' σελ. 484. (2) Βιβλ. β'. κεφ. 5. σελ. 529. (3) Ζώσ. σελ. 793. Φιλοσόργγ. βιβλ. β'. κεφ. 5. Σακη. βιβλ. 5. κεφ. 6. (4) Κωδ. Θεοδ. βιβλ. 5. νόμ. 15.

κίας, ὡς ὅλοι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι ἐπεθύμουν κάλλιον
 ἢ ἀποθάνωσι, παρὰ νὰ βλέπωσι τριαύτας ἀταξίας
 (1). Οἱ Γαίνης, τῷ ὁποίῳ ἡ ἀπιστία ἐφαίνετο κατὰ
 α. χ. πᾶσαν περίεσιν, ἀποσατεῖ μετ' ὀλίγον δημοσίᾳ,
 400. καὶ στρατεύει ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ βα-
 σιλεὺς μὴ ἔχων ἢ ἀντιπαρταξὴ στρατεύματα, γρά-
 φει πρὸς αὐτὸν, ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ὑπακούσῃ εἰς
 τὰ ζητήματά τε. Οἱ στρατηγοὶ τῶν Γότθων ζητεῖ νὰ
 ἐγχειρίσων αὐτῷ τρεῖς τῶν πρώτων ἀρχόντων τῆς
 αὐλῆς, καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Χαλκηδῶνα,
 διὰ νὰ κάμῃ μετ' αὐτῷ εἰρήνην. Οἱ τρεῖς ἀρχοντες ἤλ-
 θον ἐκυσίως πρὸς τὸν Γαίνην, ὁ ὁποῖος τὰς ἐξώ-
 ρισεν εἰς τὴν Ἡΰπειρον· ὁ δὲ Ἀρκάδιος ἀπελθὼν εἰς
 Χαλκηδῶνα, συνεφώνησε μετὰ τῷ Γαίνῃ νὰ τὸν χειροτο-
 νήσῃ στρατηγόν, καὶ νὰ τῷ συγχωρήσῃ τὰ παράσημα
 τῆς ὑπατείας.

Ἐλθὼν ἔν ὁ Γαίνης εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐζή-
 τησε νὰ συγχωρήσων μίαν ἐκκλησίαν εἰς τὰς Ἀρεια-
 νὰς, εἰς τῶν ὁποίων τὴν αἵρεσιν αὐτὸς καὶ πολλοὶ τῶν
 Γότθων ἐπίστευον. Οἱ Ἀρκάδιος παρακαλεῖ τὸν ἅγιον
 Χρυσόσομον νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὸ ζήτημα· ἀλλ' ἔ-
 τος ὁ Θεὸς πατὴρ δὲν ἔσερξε, καὶ οἱ Γότθοι ὁρμῶσιν
 εἰς τὰ ὄπλα. Οἱ Γαίνης μὴ δυναθεὶς νὰ κυριεύσῃ
 μετὰ βίαν τὴν πόλιν, ὅπου μέρος τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ
 ἐφονεύθη, καὶ πλέον ἢ 7000 ἐκάησαν εἰς μίαν ἐκκλη-
 σίαν, ἠγωνιάθη νὰ περάσῃ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπὶ
 σκοπῷ νὰ πλετίσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸ στρατεύμα μετὰ τὰ λά-
 φυρα τῆς Ἀσίας πλὴν ἀναγκαθεὶς ἀπὸ τὸν Φραυίταν,
 τὸν ἐκείσε στρατηγόν, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν αἰγιαλὸν

(1) Ζώσ. σελ. 800. 802.

μέ πολλήν φθοράν στρατιωτῶν, ἀνεχώρησε πρὸς τὸν Δύναβιν, ζητῶν πέραν αὐτῆ τῆ ποταμῆ καταφύγιον. Οὐλδης, ὁ τότε βασιλεὺς τῶν Οὐννων, τῶν ἐγκατοικῶν ἐκεῖνε τῆ τόπῃ, νομίζων ἐπικίνδυνον εἶ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς νὰ δεχθῆ εἰς τὴν ἐπικράτειάν τε τοῦτον στρατηγόν, ἀντεστράτευσε εἰς μάχῃ κατενίκησεν αὐτὸν, τῆ ὁποῖε τὸ σῶμα εὐρῶν μετὰξὺ τῶν νεκρῶν, ἔκοψε τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν ἔσειλεν εἰς τὸν Ἀρκάδιον. Ἔως τῆ θανάτῃ τῆτε τῆ βασιλέως δὲν εὐρίσκομεν ἄλλο τι ἀξιωματημῶνευτον εἰς τὴν ἰσορίαν τῆς Ἀνατολῆς, εἰμὴ τὴν ἔξορίαν τῆ ἁγίῃ Χρυσοσώμῃ, διὰ τὸ ὅποιον συνέβησαν μεγάλαι ταραχαὶ ἐν τῇ πόλει. Οὗτος ὁ θείος πατὴρ θέλων νὰ διορθώσῃ τὰ ἥθη τῶν λαϊκῶν, μοναχῶν, τῆ λαῶν εἰς τῶν αὐλικῶν, ἐπεσπάσατο πολλὰς ἐχθρὰς, ἐξ ὧν ἦτο εἰς ἡ Εὐδοξία, ἡ σύζυγος τῆ Ἀρκαδίου, ἡ ὁποία ἔσα παρωργισμένη κατὰ τῆ Χρυσοσώμῃ, ὅτι ἐδίδασκε παρρησίᾳ κατηγορῶν αὐτὴν εἰς τὰς χορὰς, ὅσοι ἐγίνοντο ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνοσ αὐτῆς, ἡ ὁποία ἴσατο πλησίον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Σοφίας, κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς ἔξορίαν, ὅπε εἰς μετὰ τρεῖσ χρόνους ἀπέθανε τῷ 407 ἔτει. Ἡ Εὐδοξία ἀπέθανε τῷ 404 ἔτει, ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρκάδιος τῷ 408, ἀφείε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἑπταετῆ ἱόν, ὀνομαζόμενον Θεοδόσιον τὸν δεῦτερον (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΤΟΥ Β'.

Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆτε τῆ νέε βασιλέως εἰρήνευον ὅλαι αἱ ἐπαρχαὶ τῆς ἐπικρατείας τε

(1) Ὅρα τὴν ἰσορίαν τῆ Σωκράτ. Θεοφίλ. Φιλοσοφ. κτ. Περὶ τὸ 410 ἔτος ἐκυρίευσεν ὁ Ἀλέριχος, ὁ βασιλεὺς τῶν Γότθων, τὴν Ρώμην.

διὰ τὸν Ἀνθέμιον, τὸν ἐπίτροπον αὐτῆ καὶ διοικητὴν τῆς βασιλείας, τὸν ὅποιον ὅλοι οἱ συγγραφεῖς ἐπαινεῖσιν ὡς ἔμπειρον ἐρατηγὸν, πολιτικὸν καὶ ζηλωτὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (1). Αὐτὸς ἔ μόνον ἐνίκησε τὸν Ἰσδιγέρδην, βασιλέα τῆς Περσίας, ὁ ὅποιος ἐκήρυττεν ἑαυτὸν ἐπίτροπον τῆ Θεοδοσίᾳ, ἀλλ' ἠνάγκασε καὶ τὸν βασιλέα τῶν Οὐννων ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Θράκην, ὅπου εἰσέβαλε καὶ διήρπαζεν (2). Ἡ Κυρηναϊκὴ, ἐπαρχία τῆς Λιβύης, ὑποκειμένη εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων, καὶ μάλιστα εἰς τὰς τυραννίας τῶν πλεονεκτῶν διοικητῶν, τῶν ὁποῖοις οἱ εὐνεχοὶ ἐψήφισον καὶ ἐβούθησαν, ἀπῆλθετε τελευταῖον τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην διὰ τὸν ζῆλον μάλιστα τῆ περιφήμου σοφῆ Συνεσίᾳ.

Ἐν ἔτει 414 παρέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς βασιλείας ἡ Πελοχερία, ἡ δεκαπενταετὴς ἀδελφὴ τῆ Θεοδοσίᾳ, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἀνθέμιος ἔκρινεν ἀξιοτέραν παρὰ τὸν ἑαυτὸν τε. Αὕτη ἐφρόντισεν ἐν πρώτοις ν' ἀνατρέψῃ τὸν ἀδελφόντης ὀσίως καὶ πρεπόντως, διώξασα τὸν εὐνεχον Ἀντίοχον, διδάσκαλον ταραχοποιὸν καὶ πλεονεκτὴν, καὶ ἀγωνιζομένη νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νέον βασιλέα εὐσέβειαν, ἀρετὴν, φιλοποσίαν καὶ φρονήματα, οἷα πρέπεισιν εἰς βασιλέα. Ἀλλ' ὁ Θεοδόσιος ὢν ἀδύνατος τὸν νέον, ἀνάνδρος τὴν καρδίαν, καὶ ἀνάξιος τῆ νὰ ἐναχολῆται εἰς μεγάλα πράγματα, ἔγινε δεισιδάιμων, καὶ μετέβαλε τὸ παλατιόν τε εἰς μοναστήριον, ὅπου ἔψαλλεν εὐθύς ἀπὸ τῆ ὀρθρῆ τὴν λειτουργίαν ὁμῆ μετὰ τῆς ἀδελφῆς. Οἱ ὑπηρέται τῆς αὐλῆς εἶχον μεγά-

(1) Συνεσ. ἐπισ. σσ'. καὶ Σωκράτ. (2) Σοζωμ. βιβλ. Θ'. κεφ. 6. Προκόπ. Περσικ. πολ. βιβλ. α'. κεφ. β'.

λην ἰσχύν παρ' αὐτῶ, καὶ οἱ εὐνεχοὶ ἔγραψον τὰς νόμους καὶ τὰς διαταγὰς· αὐτὸς δὲ τὰ ὑπέγραφε χωρὶς ἢ ἀναγνώσκῃ τὰ ἐμπεριεχόμενα· καὶ ἐνὶ λόγῳ εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας τῆ βλεπόμεν πολλὰ σφάλματα καὶ κἀνὲν ἔνδοξον.

Οἱ ἐν Ἀνατολῇ εἰδωλολάτραι ἔγιναν ἤδη τόσον ὀλίγοι, ὥστε εὐκόλως ἐδύναντο νὰ καταπιεσθῶσιν, ἀλλ' οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χριστιανοὶ κατέστησαν ἑαυτὰς μισητὰς διὰ τὸ ἀκόλῃθον ἐπιχειρήμα. Μία συμβῆσα διχόνοια μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ ἰουδαίων (ἐξ ὧν ἦσαν πολλοὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ) διὰ τὰ θεάματα, παρώργισε τὸν ἅγιον Κύριλλον, τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας τούτου, ὥστε ἐφθέρριζε τὰς Ἰουδαίους νὰ τὰς διώξῃ ἀπὸ τῆν πόλιν· οὗτοι δὲ θυμωθέντες, καὶ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν ἐπαρχὸν ἐκεῖνε τῆ τύπῃ Οὐρέσην, τὸν ἐχθρὸν τῆ ἀγίῃ Κυρίλλῳ, κατέκοψαν ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν πολλὰς Χριστιανούς. Τότε ὁ ἐπίσκοπος ὁρμᾷ εἰς τὰ συναγωγία τῶν Ἰουδαίων, διώκει ὅλους ἀπὸ τῆν πόλιν· οἱ δὲ ἐκ τῶν πλησιοχώρων βενῶν ἐρημίται, ὡς 500 τὸν ἀριθμὸν, δραμόντες εἰς βοήθειαν τῶν Χριστιανῶν, ἵθριζον τὸν Οὐρέσην ὡς ἐθνικὸν καὶ εἰδωλολάτρην, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν, ὀνομαζόμενος Ἀμμώνιος, ἐπλήγωσεν αὐτὸν τὴν κεφαλὴν λιθοβολῶν. Ὁ Ἀμμώνιος πιάνεται, φέρεται ἐνώπιον τῆ ἐπάρχου, καὶ βασανιθεὶς ἀπέθανεν· ὁ δὲ Κύριλλος ἐκφωνεὶ τὸν ἐπιτάφιόν τε, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν μάρτυρα. Ὁ λαὸς ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆ Ἀμμωνίῃ, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ αἰσχίᾳ καὶ ἐναντίον τῆς τιμῆς τῆ χριστιανικῆ ὀνόματος. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἔζη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ Ἰππασία, ἡ θυγάτηρ τῆ περιφήμου φιλοσόφου Θεωνοῦ, γυνὴ σεμνῆ, χρηστὴ καὶ ὠραία, περὶ τῆς ὁποίας λέγουσιν,

ὅτι ὑπερέβαιναν ὅλες τὰς τότε φιλοσόφους κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀγχινοίαν. Ἐπειδὴ ἔν αὐτῇ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τὸν Ὀρέσην, ἦτο δὲ καὶ ἔθνικῆ, ὁ λαὸς ὑποπτεύων αὐτὴν ἐχθρὸν τῷ ἁγίῳ Κυρίλλῳ, ἐπίσπεν αὐτὴν, ὅτε ἐπέσρεφε κατ' οἶκον, καὶ σύραντες εἰς τινὰ ἐκκλησίαν, κατέκοψαν μεληδὸν καὶ κατέκαυσαν. Ὁ βασιλεὺς ἠθέλησε νὰ παιδεύσῃ τὰς ἐνόχους· ἀλλ' οἱ εὐνεχοὶ τῷ βασιλέως διαφθαρέντες μὲ χρῆματα, κατεπράυναν αὐτόν. Ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐξεδόθη νόμος τῷ Θεοδοσίῳ, ἀποκλείων α. χ. τὰς ἔθνικὰς ἀπὸ παντὸς ἀξιώματος (1).

419. Ἐν ἔτει 419 ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος γυναικὰ τὴν Ἀθηναΐδα. Αὐτὴ ἦτο θυγάτηρ τῷ περιφήμῳ Ἀττικῷ σοφιστῷ Λεοντίῳ, ἡ ὁποία ἀποκληρωθεῖσα παρὰ τῷ πατρὸς, ἦλθε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πελχερίας, ἀδελφῆς τῷ βασιλέως, ἡ ὁποία βλέπεσα τὰς χάριτας αὐτῆς, τὰ χρῆσά ἡδῆ, τὴν πολυμάθειαν καὶ ὠραιότητα, κατέπεισεν αὐτὴν νὰ συζευχθῇ μετὰ τῷ βασιλέως, καὶ νὰ μετονομασθῇ διὰ τῷ βαπτίσματος Εὐδοξία (2). Ὁ Φώτιος ἐπαινεῖ αὐτῆς τὰ θρησκευτικὰ ποιήματα κατὰ πολλὰ. Ὁλίγω χρόνῳ ὕστερον μετὰ τῷ τῷ γάμῳ, συνέβη πόλεμος τῶν Περσῶν καὶ Ῥωμαίων δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῷ Βαράνῃ, τῷ πέμπτῳ ἢ καὶ διαδόχῳ τῷ Ἰσδιγέρῳ βασιλέως τῆς Περσίας, οἱ μάγοι κατέτρεχον τὰς χριστιανὰς τόσον, ὥστε πολλοὶ τῶν ἡναγκάσθησαν νὰ καταφυγῶσιν εἰς τῶν Ῥωμαίων τὴν ἐπικράτειαν. Οἱ πρέσβεις τῶν Περσῶν ἐζήτησαν αὐτὰς ἀπὸ τὸν βα-

(1) Σακρ. βιβλ. Ζ'. Κώδ. Θεοδ. βιβλ. ις'. νῆμ. 21.

(2) Σακρ. βιβλ. Ζ'. Εὐάγρ. βιβλ. Κ'. κεφ. 20.

σιλέα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ τὲς ἐγχειρίσῃ. Ἐκ τήτε προῆλθεν ὁ πόλεμος, ὅτε μετὰ τινος μά-
 χας καὶ νίκας τῶν Ῥωμαίων, ἠναγκάσθησαν οἱ Πέρσαι ἂ χ.
 νὰ ζητήσωσιν εἰρήνην, ἣ ὅποια καὶ ἐγένεε διὰ ἑκατὸν 422.
 χρόνων, καὶ ἐπρόσβαζε πρὸ πάντων τὲς Πέρσας ν' ἀνα-
 καλέσωσι τὲς φυγάδας χριστιανούς, ν' ἀποδώσωσι τὰ διημευ-
 ζέντα ὑπάρχοντα, καὶ νὰ παύσωσι διώκοντες αὐτὲς (1).

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τήτε τῆ πολέμου ἐπέπεσον
 ὁ Θεοδόσιος εἰς ἄλλον δι' αἰτίαν τοιαύτην. Βασιλευόν-
 τος τῆ Οὐωρίε, βασιλέως τῆς δύσεως, ἣ Συγιάτηρ
 αὐτῆ καὶ γυνὴ τῆ Κωνσταντίε ἠναγκάσθη διὰ τινος συμ-
 βῆσαν διχόνοιαν νὰ καταφύγῃ εἰς Κωνσταντινέπολιν
 πρὸς τὸν ἐξαδελφόν της Θεοδόσιον, ὁ ὅποιος ὑπεδέξατο
 αὐτὴν καὶ τὸν ἱόν αὐτῆς Οὐαλεντινιανὸν τὸν Γ' εὐμενῶς
 καὶ φιλανθρώπως, μ' ὅλον ὅτι πρὸ χρόνων τινῶν δὲν ἤθε-
 λησεν ἀγνωρίσῃ αὐτὴν μὲν Αὐγέσαν, τὸν δὲ σύζυγόν της
 καίσαρα (2). Μετ' ἕ πολὺν ἀπέθανε καὶ ὁ Οὐωρίος ἄ-
 τεκνος, τὸ ὅποιον, ὡς ἔμαθεν ὁ Θεοδόσιος, ἐμελέ-
 τησε ν' ἀρπάσῃ καὶ τὴν μοναρχίαν τῆς δύσεως, καὶ νὰ
 τὴν ἐνώσῃ μετὰ τὴν τῆς ἀνατολῆς. Ἀλλ' Ἰωάννης, ὁ
 μουσικὸς γραφεὺς τῆ βασιλείως, ἐνδυσθεὶς τὴν παρφύ-
 ραν, ἠτοιμάζετο εἰς πόλεμον, καὶ ἔσειλε τὸν περιβόητον
 Ἀέτιον μὲ πολλὰ δῶρα πρὸς τὲς Οὐννας, ζητῶν βοή-
 θειαν. Τότε ὁ Θεοδόσιος συναγαγὼν μεγάλην δύνα-
 μιν, ὠνόμασε τὴν μὲν Πλακιδίαν Αὐγέσαν, τὸν δὲ
 πενταετῆ ἱόν αὐτῆς Οὐαλεντινιανὸν τὸν Γ' εὐγενέσα- ἂ χ.
 τρον (3), καὶ ἔσειλεν ἐναγτίον τῆ τυράννε. Ὁ Ἰωάννης 425.

(1) Ὁρα Σωκρ. καὶ Θεοδώρητ. (2) Οὐλυμπιόδ. σελ. 196.

(3) Εὐγενεΐζατοι ἀνομάζοντο οἱ υἱοὶ τῶν αὐτοκρατά-
 ρων, πρὶν γενέωσι καίσαρες,

ἐπιάσθη, ἔ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀπεκεφαλίσθη ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς κηρυχθεὶς αὐγυβος, ἔλαβε γυναίκα τὴν θυγατέρα τῆ Θεοδοσίᾳ, ἔ ὑπεχώρησεν αὐτῷ τὴν δυτικὴν Γαλλίαν (1).

Ἐν ἔτει δὲ 435 ἐξέδωκε νόμον ὁ Θεοδόσιος, προσάζων νὰ καταλυθῶσιν ὅλοι οἱ ναοὶ ἔ βωμοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Τοιούτῳ τρόπῳ κατελύθη ἡ εἰδωλολατρία, ἔ ἠγέρθη ἀπανταχῆ ὁ σαυρός (2). Τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐπρόσαξεν ὁ βασιλεὺς νὰ καῶσι δημοσίᾳ τὰ συγγράμματα τῆ αἰρετικῆ Νεστορίᾳ, ἔ οἱ μὲν ὁμόφρονες ἱερεῖς νὰ κηρυχθῶσιν, οἱ δὲ λαϊκοὶ ν' ἀναθεματιθῶσι· τῷ δὲ 438 ἔτει ἐξέδωκε τὸν περίφημόν τε κώδικα, ὁ ὁποῖος περιεῖχε τὲς καλλίστας ἔ ὀρθοτάτας νόμους ὅλων τῶν προκατόχων βασιλέων, ἔ ἐπρόσαξε νὰ ἔχωσιν ἔτοι μόνοι οἱ νόμοι τὸ κύρος εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. Ὁ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Γ' εἰσήγαγε τῆτον τὸν κώδικα εἰς τὴν ἐπικράτειάν τε, ἔ οἱ νόμοι, ὅσοι προστεθήσαν μετὰ ταῦτα εἰς αὐτὸν, ὠνομαθίσαν νεαραὶ διατάξεις (novellae). Οὗτοι οἱ συλλεχθέντες νόμοι τῆ Θεοδοσίᾳ ἐτηρήθησαν εἰς τὴν δύσιν περισσότερον χρόνον, παρὰ εἰς τὴν ἀνατολήν, ὅπε ὁ Γ'εζινιανὸς ἀντεἰσήγαγεν ἔτερον κώδικα (3).

Μετὰ τινὰς χρόνους εἰσέβαλον οἱ Οὐνοὶ πολλάκις εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆ Θεοδοσίᾳ, ἔ ἔκαμνον μεγάλας διαρπαγὰς· ἐν δὲ τῷ 447 εἰσέβαλεν ὁ Ἀττίλας,

(1) Ὁρα Οὐλυμπιόδαρ, καὶ Φιλοσόργ.

(2) Κώδ. Θεοδ. τίτλ. 10, νόμ. κα'. σελ. 296. Θεοδ. ὠρητ. βιβλ. ε'. κεφ. λς'.

(3) Prosp. chron. Doviati, hist. jur. civ. c. 1.

ὁ περίφημος στρατηγὸς τέτων τῶν βαρβάρων, με φοβερὸν κράτευμα εἰς τὴν Θράκην, συνισάμενον ἀπὸ Οὐνυς, Γότθους, Γήπεδας, Ἀλανὸς κτ. καὶ διήρπασεν ἔμμόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Δακίαν, Μοισίαν καὶ Σκυθίαν, ὥστε πλέον ἢ 60 πόλεις κατερημώθησαν. Ὁ Θεοδοσίος ἀναγκασθεὶς νὰ κάμῃ πολλάκις εἰρήνην ἀτιμωτάτην, καὶ βλέπων τὸς βαρβάρους πάντοτε προθύμους νὰ εἰσβάλωσι πάλιν εἰς τὴν ἐπικράτειάν τε, κατεπίσθη ἀπὸ τὸν εὐνέχον Χρῦσαφον νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἀττίλαν· ἔτος δὲ μαθὼν ἐν καιρῷ τὴν ἐπιβλήν, σέλλει πρὸς τὸν βασιλεῖα, τὸν ἐπιπλήττει ὡς προδότην, καὶ προσάζει αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὸν Χρῦσαφον. Ὁ βασιλεὺς μόλις κατέπεισε τὸν ὑπερήφανον νικητὴν με δῶρα καὶ ὑποχέσεις φιλικὰς νὰ παραιτήσῃ τὸ ζήτημά τε, καὶ ὀλίγω ὕστερον ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη 450· μβ', καὶ ζήσας πεντήκοντα.

Ὁ Θεοδοσίος θαυμάζεται μὲν διὰ τὴν ἀξιολύμητον εὐσέθειάν τε, κατηγορεῖται δὲ ὅτι ἤμκε τὰς συμβαλὰς τῶν τυράννων καὶ πλεονεκτῶν εὐνέχων, καὶ παρημέλει παντάπασι τὰς δημοσίας ὑποθέσεις, ὥστε λέγουσι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἀδελφή τε Πελχερία θελευσα νὰ τὸν διδάξῃ τὰ ἐκ ταύτης τῆς ἀμελείας ἄταπα, ἔδωκεν αὐτῷ νὰ ὑπογράψῃ ἐν ἔγγραφον δόγμα, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐσυγχώρει τὴν βασιλίσσαν Εὐδοξίαν διὰ βίβη δέλην καὶ αἰχμάλωτον. Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπέγραψε τὸ δόγμα χωρὶς νὰ τὸ ἀναγνώσῃ κατὰ τὸ σῦνηδες, ἡ Πελχερία παρεκάλεσεν αὐτὸν τότεν ἀναγνώσῃ τὸ ἐμπεριεχόμενον, καὶ ἐνεδέτησε νὰ προσέχη τῆ λοιπῆ, καὶ νὰ μὴ ὑπογράψῃ ἀβασανίσως. Αὐτὸς ἦτο μὲν φίλος τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ πλανεθεὶς, ἐβοήθει πολλὰς ἐχθρὸς τῆς ὀρθοδόξου πίσεως, καὶ μάλιστα τὸς Εὐτυχια-

νῆς, τῶν ὁποίων τὴν αἴρεσιν ἀνεθεμάτισεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ γενομένη σύνοδος τῶν ρλ' ἐπισκόπων.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΡΚΙΑΝΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Θεοδοσίῃ, ὅσις ἐτελεύ-
 α. χ. τησεν ἄτεκνος, ἡ Πηλχερία παρέλαβε τὴν διοίκησιν
 450. τῆς βασιλείας, καὶ πρῶτον μὲν κατεδίκασεν εἰς θάνα-
 τον τὸν Χρῦσαφον, περὶ ᾧ ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω, πα-
 ραδιδῶσα εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἀνδρὸς, τῷ ὁποίῳ τὸν πα-
 τέρα ἐκεῖνος ἐδολοφόνησε πρό τινων χρόνων, ἔπειτα
 δὲ βλέψασα, ὅτι ἡ ὑπέροχος δύναμις δὲν ὑπῆρξε πο-
 τὲ εἰς γυναικὸς χεῖρας, ὑπεχέσθη εἰς τὸν Μαρκιανόν,
 στρατιώτην περιβύχτην διὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ ἄλλας πολ-
 λὰς ἀρετὰς, νὰ τὸν λάβῃ νυμφίον, καὶ ἔτω νὰ τὸν κάμῃ
 βασιλεῖα, ἐπὶ συμφωνίᾳ τῇ νὰ μὴ βλάβῃ τὴν παρ-
 θενίαν τῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὠρκιάθη νὰ ἐπιμείνῃ ἕως
 τέλους. Ὁ Μαρκιανὸς, ὅσις ἦν 58 ἐτῶν, ὤμοσε νὰ
 φυλάξῃ τὰ ζήτημά τῆς, καὶ ἔτιω ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα,
 καὶ ἐξέφθη ὑπὸ τῆ πατριάρχῃ Ἀνατολίῃ (1).

Ὁ Μαρκιανὸς παραλαβὼν τῆς βασιλείαν, ἐφάνη
 ἄξιος αὐτῆς διὰ τὴν καλὴν πολιτείαν τῆ καὶ διὰ πολ-
 λὰς καλὰς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἀπέβλεπον πρὸς παραμυθίαν
 τῶν ὑπηκόων. Διὰ προσαγωγῆς αὐτῆ συνεκροτήθη ἡ πε-
 α. χ. ρίφημος ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος, ὅπερ κατὰ πρῶτον ἐδό-
 451. θη ἡ πατριαρχικὴ ἐπωνυμία εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς
 Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Κωνσταντινουπόλεως καὶ
 α. χ. Ἱερουσαλήμ. Ἡ βασιλεία αὐτῆ διήρκασεν ἕως τῆ 157
 457. ἔτους, ὅτε ἀπέθανε, θάυμαζόμενος παρὰ πολλῶν διὰ τὴν
 ἀδωότητα καὶ ἀπλότητα τῶν ἡθῶν τῆ, καὶ διὰ τὴν με-

(1) Ὅρα Θεοδώρητ. Εὐάγγ. καὶ Θεοφάν.

γάλην αὐτῆ θεοφοβίαν καὶ ζῆλον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίσιν.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Μαρκιανῆ ἐκηρύχθη βασιλεὺς ὁ Λέων, καὶ ἐσέφη ἀπὸ τὸν Ἀνατόλιον, τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος βασιλεὺς, ὅστις ἐσέφη ἀπὸ πατριάρχην. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τε συνέβησαν μεγάλαι ταραχαὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Εὐτυχιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέσταντες τὸν θάνατον τῆ Μαρκιανῆ, ἔκαμον ἀποασίαν, καὶ φονεύσαντες τὸν ὀρθόδοξον ἐπίσκοπον Πρωτέριον, ἀντικατέστησαν τὸν Εὐτυχιανὸν Τιμόθεον Ἐλερον. Ἡ ἀποασία ἔκαυσε παρευδύς· ἀλλ' οἱ πρωταῖτιοι κατέφυγον πρὸς τὸν Ἀσπαρον, τὸν ζηλωτὴν τῆ Ἀρειανισμῆ, καὶ ἔμειναν ἀτιμώρητοι (1).

Ἐν ἔτει 467 βλέπων ὁ Λέων, ὅτι ὁ Γενσερικὸς, ὁ βασιλεὺς τῶν Βανδάλων, διήρπαζε τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῆ. Διὸ ἐτοιμάσας ἕνα στόλον συνιστάμενον ἐκ 1113 πλοίων, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Βασιλίσκον, τὸν γυναικάδελφόν τε, ἄνδρα δειλὸν καὶ ἀνάξιον, ὁ ὅποιος διεφθάρη μὲ τὰς ὑποχέσεις τῶν Ἀρειανῶν καὶ δῶρα τῶν βαρβάρων, καὶ ὁ μὲν στόλος αὐτῆ ἐκάη ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς πλησίον τῆς Καρχηδόνας, οἱ δὲ Γραικοὶ κατεκόπησαν. Μετὰ ταύτην τὴν φθοράν, ὁ Λέων ὑπώπτευσεν ὅλας τὰς ὑπηρέτας τε. Διὸ κατέφυγε πρὸς τὰς Ἰσαυρῆς, ληψάς κατοικηέντας τὰ ὄρη, καὶ ἐκλέξας ἐν αὐτοῖς τὸν Ζήνωνα, ἐπιφανῆ μὲν τὸ γένος, ἀνάξιον δὲ κατὰ τὰ ἄλ.

(1) Ὁρα Ζωναρ, Θεοδώρ. Θεοφαν. καὶ Κεδρην.

λα, ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τε, καὶ ἐχειροτόνησε πρῶτον μὲν στρατηγόν, ἔπειτα δὲ πατρίκιον. Ὁ Ἀσπαρος, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὸν ὅποιον ὁ βασιλεὺς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ὑπέχεθη νὰ κάμῃ ἕνα τῶν αὐτῶ ἰῶν καίσαρα, ἠνάγκαζεν ἤδη αὐτὸν νὰ φυλάξῃ τὴν ὑπόχεσιν. Ὁ Λέων γυνώσκων, ὅτι ὁ Ἀσπαρος ἠγαπᾶτο ἀπὸ τῆς στρατιώτας, καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν, τότε μὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ μὴ ἐναντιωθῇ, καὶ νὰ χειροτονησῇ καίσαρα τὸν νεώτερον ἐκείνου ἰὸν Πατρίκιον, ἔπειτα δὲ εὐρῶν εὐκαιρίαν, ἐδόλοφόνησε καὶ ἐκεῖνον καὶ τὸν πρεσβύτερον αὐτῶ ἰὸν· ὁ δὲ Πατρίκιος ἐφυγε κατατετραυματισμένος (1). Οἱ φίλοι τῆ Ἀσπάρου, καὶ μάλιστα οἱ Γότθοι οἱ μισωτοὶ τῆ βασιλείως, ἐπιθυμῶντες νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατον τῆ στρατηγεῶτων, ἀπεσάτησαν καὶ ἐκυρίευσαν τὴς Φιλίππου καὶ τὴν Ἀρκαδιέπολιν· τέλος δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποταχθῶσιν. Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον μετὰ 474. ταύτας τὰς ταραχὰς ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀφῆκε διάδοχον τῆ θρόνου τὸν ἰὸν τῆ Ζήνωνος ἐκ τῆς θυγατρὸς Ἀριάδνης, ὀνομαζόμενον καὶ αὐτὸν Λέοντα· ἀλλὰ καὶ τέττε μετὰ μῆνας ἐννέα ἀποθανόντος, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Ζήνων.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΖΗΝΩΝΟΣ.

Ὁ Ζήνων παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, παρημέλει τὰς δημοσίας ὑποθέσεις καὶ κατεγίνετο μόνον εἰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτίας, δι' ὃ θυμωθεῖσα ἡ πενθερά τε, βασίλισσα τῆ ἀποθανόντος βασιλείως, ἡ ὁποία διεν-

(1) Ὅρα Μαρκιαν. Προκόπ. Νικήφορ. Εὐάγγ. καὶ Ζωναράν.

ἤργησε τὴν ὕψωσιν αὐτῆ, συνάμοσε κατ' αὐτοῦ μετ' ἄλλων πολλῶν, ἐξ ὧν ἦν καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Βασιλίσκος. Ὁ Ζήνων (1) ἔμαθε μὲν ἐν καιρῷ τὴν συνωμοσίαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀγωνιωῆς καὶ τὴν ματαιώσῃ, ἔφυγεν εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἰσαυρίας, τῆς πατρίδος τε, ἀντ' αὐτῆ δὲ ζέφεται βασιλεὺς ὁ Βασιλίσκος. Ἐπειδὴ δὲ ἔτος ἐφάνη σκληρὸς, φιλάργυρος, τύραννος καὶ ζηλωτῆς τῷ Εὐτυχιανισμῷ, ἐμίσησαν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἡ βελλὴ καὶ οἱ στρατιῶται, καὶ ἀνεκάλεσαν τὸν Ζήωνα, ὁ α. κ. ὁποῖος κατελθὼν εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ πιάσας τὸν 477. Βασιλίσκον ὁμῶς μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔκλεισεν αὐτὸς εἰς τι φρέριον τῆς Καππαδοκίας ὀνομαζόμενον Δίμνον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ὑπὸ πείνης καὶ ψύχους (2).

Ἡ ἀναιδιότης, προδοσία καὶ ἀνανδρία τῷ Ζήνωνος ἐπέσυραν τὸ μῖσος τῷ Θεουδερῖχου, βασιλέως τῶν Ὀσρογόρων, κατοικούντων τὴν Παιονίαν καὶ Θράκην, ὁ ὁποῖος πολλάκις εἰσέβαλεν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Γραικῶν, καὶ διήρπασε τὴν Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν, τὸ ὁποῖον ἠνάγκασε τελευταῖον τὸν Ζήωνα καὶ συγ. α. κ. κατανεύσῃ εἰς τῷ Θεουδερῖχου τὰ ζητήματα, δηλαδὴ 483. καὶ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν μέρος τῆς κάτω Δακίας καὶ τὴν Μοισίαν, καὶ τὸν κάμη στρατηγὸν τῶν βασιλικῶν ταγμάτων, καὶ καὶ τὸν ὀνομάσῃ ὑπατον· ὁ δὲ Θεουδερῖχος ὑπεσχέθη καὶ βοηθῆσαι τὸν βασιλέα, ὁπότε θέλοι, μετ' ὅλας τὰς δυνάμεις τε. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν,

(1) Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῷ Ζήνωνος ἐν ἔτει 476 ἀπὸ Χριστοῦ ἐκυριεύθη ἡ Ρώμη ὑπὸ τῷ Ὀδοάκρῳ βασιλέως τῶν Ἑρούλων, βασιλεύοντος τῷ Ἀυγουστίνῳ ὑστάτῃ βασιλέως τῆς Ρώμης, καὶ ἔτιω κατελύθη ἡ Δυτικὴ μοναρχία.

(2) Εὐάγγ. βιβλ. Γ'. κεφ. η'. Προκόπ. πολ. Βανδαλ. βιβλ. Α'. κεφ. ζ'.

θέλων ὁ Ζήνων νὰ εἰρηνεύσῃ τὰς θραλόγους καὶ νὰ κατασῆσῃ τὴν ὁμόνοιαν τῆς πίσεως, ἐξέδωκε τὸ περιβόητον Ἐνωτικὸν, δὲ τῷ ὅποιῳ ἀνεθεμάτιζε τὰς αἵρέσεις τῶν Ἀρείων καὶ Εὐτυχίων, προβάλλων δόγμα τι τῆς πίσεως, τὸ ὁποῖον ἐπρόσβαζε νὰ δεχθῶσιν ὅλοι.

Τὸ λοιπὸν τῆς βασιλείας τῷ Ζήνωνος εἶναι φορὰ παραχῶν καὶ κακιῶν. Ὁ Λεόντιος ὁ ἐκ Χαλκίδος τῆς Συρίας, ὁ ἐκεῖσε στρατηγὸς, ἀπεσάτησε διὰ παρακινήσεως τῆς πενθερᾶς τῷ Ζήνωνος, καὶ ὠνόμασεν ἐαυτὸν βασιλέα, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῷ κατ' αὐτῷ σαλέντος Ἰμβ, τῷ στρατηγῷ τῆς φρερᾶς τῷ Ζήνωνος, ἐκυρίευσεν τὴν Ἀντιόχειαν, μετ' ὃ σαλεὶς ὑπὸ τῷ βασιλέως Ὁευδέριχου, ὁ στρατηγὸς τῶν Ὀσρογόθων, κατενίκησεν αὐτὸν καὶ τὸν Ἰμβον, καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸς νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν Πάπυραν, φρερίον τι τῆς Κιλικίας, ὅτε πολεμήσαντες ἀνδρείως τέσσαρες χρόνας, παρεδόθησαν τελευταῖον καὶ ἀπεκαφαλίσθησαν. Ὁ δὲ Θευδέριχος ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν διὰ τινὰ διχόνοιαν αὐτῷ καὶ τῷ βασιλέως εἰς τὴν Παιονίαν, ὅτε συναγαγὼν μεγάλην δύναμιν, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Θράκην διαρπάζων καὶ λεηλατῶν, καὶ ἐπαπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινέπολιν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πολιορκήσῃ αὐτήν, ἀνεχώρησε παρ' ἑλπίδα εἰς τὴν Παιονίαν διὰ τινὰ μουσικὴν συνθήκην αὐτῷ καὶ τῷ Ζήνωνος, διὰ τῆς ὁποίας, ὡς λέγουσι τινὲς συγγραφεῖς, ὁ βασιλεὺς παρεχώρησεν εἰς τὸν Θευδέριχον ὅλην τὴν Ἰταλίαν, ὅτε ἐδέσπαζε τότε ὁ Ὀδόακρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑρέλων, καὶ ὑπέσχετο αὐτῷ νὰ τὸν γνωρίσῃ βασιλέα τῆς Ἰταλίας. Ἐκ τούτου ἐφιλονεῖμεν μετὰ ταῦτα οἱ Γότθοι καὶ Ῥωμαῖοι, ἐκείνη μὲν λέγοντες, ὅτι ὁ Ζήνων ἐσυγχώρησεν εἰς αὐ-

τὴν νὰ ἐξεσιάζωσι τὴν Ἰταλίαν διὰ παντός, οἱ δὲ Ρωμαῖοι (1), ὅτι ὁ Θεοδέρικος ἐσάλη ὑπὸ τῷ Ζήνωνος διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἰταλίαν ἕχι δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὸν Ζήωνα, εἰς τὸν ὅποιον ἔῃρμοζε κατὰ δίκαιον τρόπον. Οἱ Ζήνων ὅμως ἀπέθανεν ἐν ἔτει 491, πρὶν ἢ κυριεύσῃ κατὰ κράτος ὁ Θεοδέρικος τὴν Ἰταλίαν (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Ζήωνος ἐξίτηι οἰκειοποιούμενος τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Λογγίνος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπανθρωπίαν αὐτῷ ἔῃσέλγειαν κατέπεισεν εὐκόλως ἡ Ἀριάδνη, ἡ χήρα τῷ Ζήωνος, τὴν βελὴν νὰ γνωρίσῃ βασιλέα τὸν Ἀνασάσιον, τὸν σιλεντιάριον τῷ παλατίου, ἄνδρα ποταπὸν τὸ γένος, ἔῃ Εὐτυχιανὸν τὴν αἴρεσιν. Οἱ πατριάρχης Εἰφίμιος δὲν ἤθελε κατ' ἕδρα τρόπον νὰ σεφανώσῃ τὸν Ἀνασάσιον, ἕως ἕκτος ὑπεχέδη νὰ ὁμολογήσῃ ὅσια τὰ δογματιωθέντα ἐν ταῖς ἐν Χαλκηδόνι ἔῃ Νικαίᾳ συνόδοις. Ἀλλ' ὀλίγω χρόνω ἕσερρον, ὑποπτεύσας ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην, φίλον τῶν ἀποστατῶν Ἰσαυρῶν, κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς ἐξορίαν.

Οἱ βασιλεὺς κατεδάμασε ἔῃ ἐτιμώρησε τὴν ἀποσάντας Ἰσαυρὸς, ἀλλ' εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκσρατείαν ἐνικήθη, ἔῃ ἡναγκάσθη ν' ἀπολαύσῃ τὴν

(1) Σημείωσαι δὲ, ὅτι οἱ μὲν Λατῖνοι Ρωμαῖοις ὀνόμαζον κοινῶς τὴν Γραικὴν ἕως τῷ μεγάλῳ Καρόλου, ἀφ' ἕ χρόνε ἡ βασιλεία τῆς Ἀνατολῆς ὀνομάζετο Γραικικὴ μοναρχία ἢ βασιλεία, ἡμεῖς δὲ οἱ νῦν Γραικοὶ ὀνομαζόμεθα ἔῃ ὡς τὴν σήμερον κοινῶς Γραικοὶ.

(2) Οἱ Θεοδέρικος ἐκυριεύσεν ὅλην τὴν Ἰταλίαν ἐς ἔτει 494, φονεύσας ἔῃ αὐτὸν τὸν Οὐδοάκρον.

α. χ. εἰρήνην, δὲς αὐτοῖς 50 τάλαντα. Ἡ εἰρήνη ἔγινεν 505. ἐν ἔτει 505, ὁ δὲ πόλεμος διήρκεσε τρεῖς χρόνους. Τῷ αὐτῷ δὲ ἔτει ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν μοναρχίαν ἄλλη δυσυχία ἕχι μικροτέρα· αὕτη δὲ ἦν ἡ ἄλωσις τῆς Παιονίας ὑπὸ τῆ Θεουδερίχου. Ἐκ τῶν νικῶν τῶν βαρβάρων, οἱ ἑπίστοι ἐφάνησαν πολλάκις ἄχρη τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινέπολεως, παρακινῆμενος ὁ βασιλεὺς, ἔκτισε περίξ τῆς Κωνσταντινέπολεως τὸ περιβόητον τεῖχος, ὀνομαζόμενον μακρὸν τεῖχος ἢ τεῖχος τῆ Ἀνασασίου, ὡς φραγμὸν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν ἄλλοφύλων ἔθνῶν. Τῆτο τὸ τεῖχος ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον πόντον ἕως εἰς τὴν Προποντιδα, 420 σαδίων τὴν περιφέρειαν καὶ 20 ποδῶν τὸ πλάτος, τὸ ὅποιον ἀπέειχεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινέπολιν 280 σαδία, καὶ ἐφυλάττετο ἀπὸ πολλὰς πύργους.

Ἡμεῖς παρατρέχομεν τὰς ταραχὰς, ὅσαι τότε συνέβησαν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν Εὐτυχιανῶν, τὴς ὁποῖας ὁ βασιλεὺς, ὡς Εὐτυχιανὸς τὴν αἴρεσιν, ἐβοήθει πάντοτε. Αὐταὶ αἱ θεολογικαὶ διαφοραὶ καὶ οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι, τὸ σκάνδαλον τῆς χριστιανικῆς πίσεως, ἀνήκεσι μάλιστα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἰσορίαν, μὲ ὅλον ὅτι ἦσαν ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτατα αἰτία τῶν συμφορῶν τῆς Γραικικῆς βασιλείας. Τέλος δὲ, ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτει 518 σχεδὸν ἐννενηκοντέτης, κατ' ἄλλης μὲν βληθεῖς κεραυνῷ, κατ' ἄλλης δὲ ἐκαστῶν τῶν φρενῶν. Οἱ περισσότεροι συγγραφεῖς παριστῶσιν εἰς ἡμᾶς τὸν Ἀνασασιον ὡς κακὸν, ὑποκριτὴν, φιλάργυρον καὶ διώκτην· ἀλλ' αὐτὸς ἀναμφιβόλως ἔδειξε μάλιστα ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας παλλὰ καλὰ ἔργα, οἷον ὑπάρχει καὶ ἡ ἀκίρωσις τῆ χρυσαργύρου, ἐνὸς φόρου, ὁ ὁποῖος ἐπληρώμετο

κατὰ πενταετίαν ἀπὸ ὅλων, ὅσοι ἔκαμνον συναλλαγὰς ὀποιασδήποτε, καὶ ἀπ' αὐτὰς τὴς πτωχὺς καὶ ζητῆντας ἐλεημοσύνην· καὶ διὰ τὴν πληρῶσεν τῆτον τὸν φόρον, ἠναγκάζοντο πολλάκις οἱ γονεῖς τὴν πωλῶσι τὰ ἴδια τέκνα. Ἡ ἀκύρωσις τῆτε τῆ ἀτιμωτάτε φόρου ἐκαινεῖται παρὰ πάντων τῶν ἰσοριογράφων ὡς τὸ μέγιστον καὶ θεάρεσον ἔργον τῆ Ἀνασασίου, τὸ ὅποιον εἶναι ἄξιον τὴν παραδοθῆ εἰς τὴς μεταγενεσέρης δι' ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ ἢ ἀντισηκῶση τὰ κακὰ, ὅσα δικαίως ἀπονέμονται εἰς τῆτον τὸν βασιλέα (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Ἀνασασίε παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Ἰβσίνος, Θραξ καὶ σρατιώτης τὸ ἐπάγγελμα, πλὴν ζηλωτὴς ὀρθόδοξος, ὁ ὅποιος ἔτε τὴν γράφῃ, ἔτε ἢ ἀναγνώση ἐγίνωσκεν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆτε ἡ ἰσορία διηγεῖται, πλὴν πολλῶν πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἰσορίαν, τῆτε μόνον τὸ ἀξιωμακόνετον. Ὁ Καβάδης, ὁ βασιλεὺς α. χ. τῆς Περσίας, ἔσειλε πρὸς τὸν Ἰβσίνον πρέσβεις, καὶ ὁ 522. πέσχετο τὴν συνάφῃ μετ' αὐτῆ εἰρήνην ἐπίμονον ἐπὶ συμφωνίᾳ τὴν δεχθῆ ὁ Ἰβσίνος τὸν Χοσρόην, νεώτερον υἱὸν καὶ διάδοχον τῆ Περσικῆ μονάρχου, ὡς θετὸν υἱόν. Ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν ἔσερξεν εἰς τῆτε τὸ πρόβλημα, ἕσερον δὲ μεταπειθεῖς ὑπὸ τῆ Πρόκλυ, ἐμπείρε νομικῆ, καὶ συνιδὼν τὸ ἄτοπον τῆ ζητήματος, ἀπέρριψεν αὐτό. Ὁ Καβάδης ὀργισθεῖς, ἔσεράτευσεν εὐθύς εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ ἐμελέτα τὴν εἰσβάλη

(1) Ὁρα Εὐάγρ. σελ. 370. Κωνσταντ. Μανασσ. σελ. καὶ Σείδαν καὶ Κεδρηόν.

εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰβήρων κατέφυγε πρὸς τὸν Ἰβήνον, ὅστις ἔδωκεν αὐτῷ στρατεύματα καὶ στρατηγὸς τὸν Σίτταν καὶ τὸν περίφηρον Βελισάριον, ὁ ὁποῖος ὑπῆρχε τότε νέος καὶ εἰς τῶν δορυφόρων τῆ ἀρχιστρατήγου Ἰβηριανῆ. Ὁ Σίττας καὶ Βελισάριος εἰσέβαλον μὲν εἰς τὴν Ἀρμενίαν, τὴν ὑποκειμένην εἰς τὰς Πέρσας, καὶ διήρπασαν αὐτήν, ἠναγκάσθησαν ὁμῶς ἀπὸ τῆς Περσικῆς στρατηγῆς, Ναρσῆ καὶ Ἀράτιον, οἱ ὁποῖοι μετέπειτα ἀπέστησαν ἀπὸ τῆ βασιλείας καὶ συνεστράτευσαν μετὰ τῆ Βελισαρίου εἰς Ἰταλίαν, ὃ ἀναχωρήσεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας. Ὁ βασιλεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον ἤρρεσεν ἡ πολιτεία τῆ Βελισαρίου, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν στρατηγὸν τῶν ἐν Δάρας πρὸς τὰ σύνορα τῆς Περσίας στρατιωτῶν. Ἐν ἔτει 529 ἐκήρυξεν ὁ Ἰβήνος τὸν ἀνεψιὸν τῆ Ἰβηριανῆ καὶ σαρα καὶ κοινῶν τῆς βασιλείας, καὶ μετὰ τέσσαρας μῆνας ἀπέθανε, ζήσας ἔτη οὗ, καὶ βασιλεύσας ὑπὲρ τὰ ἐννέα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ.

Οὗτος ὁ μέγας ἀνὴρ, ὅστις ἐγεννήθη ἐν τῷ Ταυρησίῳ, πόλει μεθ' ὀρίῳ τῆς Θράκης καὶ Ἰλλυρίας, παραλαβὼν τὴν βασιλείαν μετὰ τὸν θάνατον τῆ Ἰβήνου, ἐφρόντισε πρὸ πάντων νὰ φυλάξῃ τὰ σύνορα τῆς βασιλείας κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν. Διὸ παρήγγειλεν εἰς τὸν Βελισάριον, τὸν ἐν Δάρας στρατηγὸν, νὰ κτίσῃ φρούριον ἐκεῖ ὡς φραγμὸν κατὰ τῶν Περσῶν. Τῆτο ἐφόβισε πολλὰ τὸν Καβάδην, τὸν Περσικὸν μονάρχην, ὁ ὁποῖος σείλας ἐν τάγμα στρατιωτῶν, κατενίκησε τὰς μετὰ τῆ Βελισαρίου, καὶ κατέ-

λυσε τὸ κτιζόμενον φρούριον (1). Τότε γενομένου, ὁ Ἰουστινιανὸς ἐψήφισε στρατηγὸν τῶν ἀνατολικῶν στρατευμάτων τὸν Βελισάριον, προσάξας νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Περσίαν. Ὁ Περόξης, ὁ Περσικὸς στρατηγός, ἀντεστράτευσε κατ' αὐτῆ, ἡ μάχης γενομένης, ἐνίκηθησαν οἱ Πέρσαι, ἀπολέσαντες 5000 ἀνθρώπους. Τὰ ὄπλα τῆ Ἰουστιανῦ ἠτύχησαν ἡ εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ἡ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκυρίευσαν πολλὰ φρούρια ἐν τῇ Περσαρμενίᾳ. Κατὰ τύχης τὸς χρόνους ἀποσάντες ἡ οἱ δύο στρατηγοὶ τῶν Περσῶν, Ναρσῆς ἡ Ἀράτιος, περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω, ἠνώδησαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Ἰουστινιανὸς, εἰ καὶ νικητὴς, ὅμως ἐξεῖλε πρέσβεις πρὸς τὸν Καβάδην, προβάλλων συνθήκας εἰρήνης· ἀλλ' οἱ Πέρσαι δὲν ἐσερξάν, ἡ ἐνωθέντες μετὰ πολλῶν Σαρακηνῶν, ἐστράτευον ἐπὶ τὴν Συρίαν. Ὁ Βελισάριος μαθὼν τῆτο, ἔδραμε πρὸς τῆς Συρίας τὰ σύνορα, ὅπου ἰδόντες αὐτὸν οἱ Πέρσαι, ἀπεφάτισαν ν' ἀναχωρήσων, κρίναντες συμφερώτερον νὰ μὴ πολεμήσων. Ὁ Βελισάριος ὁρῶν τὴν μεγάλην δύναμιν τῶν ἐχθρῶν, ἔκρινε ἡ αὐτὸς εἰλογον νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἀλλὰ ν' ἀφήσῃ αὐτὸς ἐλευθέρως ν' ἀναχωρήσων· ὅμως κατηγορούμενος ἀπὸ τῆς στρατιώτατος ὡς ἀνάνδρος ἡ δειλὸς, ὤρμησε κατὰ τῶν Περσῶν, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ἠναγκάσθη νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν (2).

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπιθυμῶν νὰ συνάψῃ εἰρήνην μετὰ τῶν Περσῶν, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ καταπολεμήσῃ τὸς Βανδίλους, ἐξεῖλεν ἐν ἔτει 531 τὸν Ἐρμογένην, στρατηγὸν τῆ Βελισαρίῳ, πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας με προτάσεις εἰρήνης εὐλογοφανεῖς. Ἀλλ' ὁ Κα-

(1) Προκόπ. Περσ. πολ. κεφ. ιγ'. (2) Ὁ αὐτ. κεφ. ιη'.
Τόμ. Γ'.

βάδης, ἀντὶ τὰ ἐρέξῃ εἰς αὐτὰς, ἔσειλεν, εὐθύς ἀρ-
 χομένε τῷ ἔαρος, μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν Μεσοπο-
 ταμίαν καὶ στρατηγὸς τὸν Χαναράγγην, Ἀπεπέδην καὶ
 Μερμερόην, οἱ ὅποιοι κατερημώσαντες τὴν χώραν, ἐσρα-
 τοπέδευσαν πλησίον τῆς Μαρτυροπόλεως ἢ μακρὰν τῷ
 ποταμῷ Νυμφίῳ, ὁ ὅποιος διορίζει τὴν Ῥωμαίων καὶ Περ-
 σῶν γῆν. Ὁ Ἰβησιανὸς, ὅστις ἀνεκάλεσε τὸν Βελισά-
 ριον εἰς Κωνσταντινέπολιν, διὰ τὰ βουλευθῆ μετ' αὐ-
 τῷ τὰ περὶ τῷ πολέμου κατὰ τῶν Βανδύλων, ἔσει-
 λεν ἀντ' αὐτῷ τὸν Σίτταν, ὁ ὅποιος δὲν εἶχεν ἰκανὴν
 δύναμιν νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τῶν Περσῶν. Τύτων
 ἔτιως ἐχόντων, μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ὅτι πολυάριθ-
 μον στρατεύμα Μασσαγетῶν εἰσέβαιεν εἰς τὴν Περ-
 σίαν, καὶ ἐμελέτα ἐκεῖθεν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν ἀνατο-
 λικὴν μοναρχίαν, κατέπεισε τὸν Πέρσην φυγάδα,
 τὸν κημιστὴν τύτων τῶν νέων, νὰ διασπείρῃ μεταξὺ
 τῶν πρὸς τὴν Μαρτυρόπολιν Περσῶν τὴν φήμην, ὅτι
 οἱ Μασσαγέται ἦσαν μισθωτοὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ διε-
 νοῦντο νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Περσίαν, καὶ νὰ λύσωσι
 τὴν πολιορκίαν. Αὕτη ἡ ψευδὴς ἀγγελία, καὶ ὁ συμβῆς
 α. χ. θάνατος τῷ Καβάδῃ, ἠνάγκασαν τὸν Χοσρόην, τὸν
 552 ἦν καὶ διάδοχον τῷ Καβάδῃ, νὰ κάμῃ μετὰ τῷ Ἰβησια-
 νῷ εἰρήνην, ἣ ὅποια ἐπρόσβαζε νὰ πληρώσῃ ὁ βασιλεὺς
 εἰς τὸν Χοσρόην 110 κεντηνάρια, ἢ ἀποδοθῆν τὰ φρέ-
 ρια, νὰ μὴ κατοικῆ πλέον ὁ στρατηγὸς τῆς Μεσοπο-
 ταμίας ἐν Δάρας, ἀλλ' ἐν Κωνσταντίνῃ, καὶ νὰ εἶναι ἐ-
 λεύθεροι οἱ Ἰβηρες, οἱ φίλοι τῶν Ῥωμαίων, νὰ ἐπι-
 σρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα, ἢ νὰ μείνωσιν εἰς τὴν
 Κωνσταντινέπολιν.

Κατὰ τῆτον τὸν χρόνον συνέβη ἐν Κωνσταντινέπο-
 λει ἡ μεγίστη ἀπομασία παρὰ πάσας, ὅσας ἀναφέρει-

σι τὰ χρονικά τῶν βασιλείων. Αὕτη ἡ ἀποσασία ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν πρώτοις μεταξὺ τῶν διαφόρων φατριῶν τῆ ἰπποδρόμου, ἔπειτα δὲ κατήντησεν εἰς φανεράν ἀποσασίαν, ἐπειδὴ ὁ λαὸς μισῶν τὴν Ἰωάννην, τὸν ἑπαρχὸν τῆς αἰλῆς, καὶ τὸν Τριβονιανόν, τὸν τότε πάρεδρον τῆ βασιλείως (quaestorem) διὰ τὴν φιλαργυρίαν των, ἠνάγκασε τὸν Ὑπάτιον, ἀνεψιὸν τῆ βασιλείως Ἀνασασίου, νὰ δεχθῆ τὴν βασιλείαν. Ὁ Ἰουστινιανὸς μαθὼν τὸ γεγονός, ἠθέλησε μὲν νὰ παύσῃ τὴν ὀργὴν τῆ λαῶ, καθαιρῶν ἀπὸ τῆ ἀξιώματος τὲς ρηθέντας δύο ὑπηρετας, Ἰωάννην καὶ Τριβονιανόν, ἀλλὰ βλέπων αὐτὸν καὶ ἔτιω μᾶλλον σασιάζοντα, κατεπέσειδεν ἀπὸ τὴν βασίλισσαν Θεοδώραν νὰ μὴ φύγῃ, ἀλλὰ νὰ μείνῃ εἰς τὸ παλάτιον, καὶ κάλλιον ν' ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ ὑσερηθῆ τῆς βασιλείας. Ἐν τύτοις, φθάσας ὁ Βελισάριος μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ἐσράτευσε κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ἰπποδρόμον, καὶ κατέσφαξε πλέον ἢ 30000 ἀνδρώπες, καὶ πιάσας τὸν Ὑπάτιον, καὶ ἄλλον τινὰ ἀνεψιὸν τῆ Ἀνασασίου ὀνομαζόμενον Πομπήϊον, ἔπαρέδωκεν αὐτὲς εἰς τὸν βασιλέα, οἱ ὁποιοὶ ἀπεκεφαλίσθησαν.

Μετὰ τὴν κατάκαυσιν ταύτης τῆς ἀποσασίας ὁ βασιλεὺς ἐφρόντιζε περὶ τῆ πολέμου κατὰ τῆς Ἀφρικῆς. Ἀλλὰ τῆτον τὸν κατὰ τῶν ἐν Ἀφρικῇ Βανδιλῶν πόλεμον καὶ τὸν κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Γότθων, εἰς τὲς ὁποῖες ὁ Βελισάριος ἐπολέμησεν εὐτυχέστατα, παρατρέχομεν σιωπῆως διεξοδικὰ καὶ μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν παρῆσαν ἰστορίαν. Οὗτοι οἱ δύο πόλεμοι διήρκεσαν ἀπὸ 533 ἕως τῆ 541, τὸ ὅποσον ἔτος εἶναι περίφημον μάλιστὰ διὰ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιστροφὴν τῆ Βελισαρίου εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν. Ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ τῶν

ἐν Ἰταλίᾳ Γότθων οἱ μὲν Ἀρμένιοι ἀπεσάτησαν, ὁ δὲ Χοσρόης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ κυριεύσας τὴν
 α. κ. Γεράπολον, Βεῤῥοίαν (νῦν Ἀλέπ) καὶ ἄλλας πόλεις, ἐ-
 540. κυριεύσε καὶ τὴν Ἀντιόχειαν, πόλιν φέρουσαν τὰ πρω-
 τεῖα μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ παρέδωκεν αὐτὴν
 εἰς διαρπαγὴν τῶν στρατιωτῶν, τὲς δὲ πολίτας ἐλα-
 φροσπώλησεν (1). Ὁ Ἰβησιανὸς ἠναγκάσθη πάλιν ν'
 ἀγοράσῃ τὴν εἰρήνην μὲ 50 κεντηνάρια (5,000 λίτρας
 χρυσοῦ). Ἀλλ' ὁ Χοσρόης ἐν τῷ ἀναχωρεῖν διήρπασε
 τὴν Ἀπάμειαν καὶ Χαλκίδα, καὶ διαβάς τὸν Εὐφράτην,
 κατερήμωσε τὴν Μεσοποταμίαν.

Τότε βλέπων ὁ Ἰβησιανὸς, ὅτι ὁ Χοσρόης δὲν
 ἐφύλαττε καμμίαν ὑπόσχεσιν, ἀνεκάλεσε τὸν Βελι-
 σάριον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἐπολέμει τὲς Γότθους,
 καὶ ἐφήμισεν αὐτὸν στρατηγὸν κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁ
 Χοσρόης, πρὶν ἔλθῃ ὁ Βελισάριος, ἐδέχθη τὲς Λα-
 ζοῦς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔφερον τὴν τυραννίαν τῆ Ῥωμαῖς
 στρατηγῷ, καὶ ἐκυριεύσε τὴν Λαζικὴν αὐτῶν χώραν,
 ἣ ὁποία ἔκειτο μετὰ τὴν μαύρην καὶ Κασπίαν θαλάσ-
 σης, καὶ εἶχεν ἰδίους βασιλεῖς ὑποκειμένους εἰς τὸν βασι-
 λέα τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τούτοις, εἰσέβαλεν ὁ Βελισά-
 ριος εἰς τὴν Περσίαν, καὶ κατέτρεχε τὴν Ἀσσυρίαν,
 ὅθεν ὅμως ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ ὑπερβολι-
 κὸν καῦμα καὶ διὰ τὰς ἀσθενείας. Τῷ δὲ ἐπομένῳ θέ-
 ρει ἐν ἔτει 443 ὁ Χοσρόης ἐθέλησε νὰ κυριεύσῃ τὴν
 Παλαισίην, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἀπὸ τὸν Βελισάριον νὰ
 διαβῇ πάλιν τὸν Εὐφράτην. Ἀλλ' ἔτος ὁ στρατηγὸς ἀ-
 νακλήθει εἰς τὴν βασιλέως, ἐσάλη εἰς Ἰταλίαν κα-
 τὰ τῶν Γότθων, καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Μαρτίνος ἔχων

(1) Προκόπ. Περσ. πολέμ. βιβλ. Β'. κεφ. 12.

30,000 στρατιώτας, ἐνικήθη ἀπὸ 4,000 Πέρσας. Τροικτοτρόπως ἐπολέμην οἱ Ῥωμαῖοι ἐς Πέρσαι με ἀμοιβαίαν εὐτυχίαν, ἕως ἔτελος ἔκαμον εἰρήνην πεντηκονταετῇ, καὶ ἦν ὑπεχρεῦτο ὁ μὲν βασιλεὺς νὰ δώσῃ εἰς τὴς Πέρσας 30,000 λίτρας χρυσοῦ, ὁ δὲ Χοσρόης νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Λαζικήν, ἐ νὰ μὴ ἀφήσῃ ποτὲ τὴς βαρβάρους νὰ διαβῶσι διὰ τῶν Κασπίων πυλῶν.

Ἡ τελευταία ἀνδραγαθία τῆ Βελισαρίου ἐχρημάτισε κατὰ τῶν Οὐννων, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τε ὑσερήθη ἀπὸ παντὸς ἀξιώματος, ἐ ἐφυλάττετο εἰς τὸν οἶκόν τε διὰ τὰς κακίας ἐ ἐπιθυλάς τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν τε (1). Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς διηγῶνται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἐτύφλωσεν αὐτὸν, ἐ ἠνάγκασε νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην διαβαίνων ἀπ' οἴκου εἰς οἶκον, ἀλλ' οἱ ἀρχατοὶ δὲν ἀναφέρουσι τοιούτῃν τι, ἀλλὰ μᾶλλον λέγουσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς γνωρίσας τὴν ἀδωότητά τε, τὸν ἐτίμησε πάλιν ὡς πρότερον ἄχρι τῆ 34. α. χ. νάτε. Κατὰ τῆτον τὸν χρόνον συνώμοσαν τινὲς κατὰ 565. τῆ βασιλείας, ὅμως ἐφωράθησαν ἐ ἐπαιδεύθησαν πρεπόντως. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε μετ' ὀλίγον, ζήσας ὡς πγ' ἔτη.

Δικαίως ἐπονομάζεται ὁ Ἰουστινιανὸς μέγας διὰ τὰ δημόσια κτίσματα, διὰ τὴς ἀξιολόγουσ πολέμους, ἐ διὰ τὴν μεταμόρφωσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων. Ὁ Προκόπιος διηγεῖται περιστατικῶς ὅλα τὰ δημόσια κτίσματα, ὅσα ἔτος ὁ ἀνὴρ ἐκτίσεν πανταχῆ (2). Ἐν τῷ

(1) Ἀγαθ. ἰσορ. Ἰουστ. κεφ. 3'.

(2) Ὁ Ἰουστινιανὸς δαυμάζεται μᾶλλον διὰ τὴν ἀνοικοδομήν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει περιφήμου ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Σοφίας εἰσέτι ἐ νῦν σωζομένης, τὴν ὁποίαν καεῖται

πολέμῳ ἐκυρίευσεν τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἰταλίαν, καὶ ἠνώ-
 σεν αὐτὰς μετὰ τὴν ἐπικράτειάν τε· ἐν δὲ εἰρήνῃ ἐξέδω-
 κε πολλὰ καλὰ νόμους, καὶ μάλιστα τὸν περίφημον
 αὐτῷ κώδικα. Οὗτος ὁ βασιλεὺς θέλων γὰρ ἐκδώσῃ
 συλλογὴν νόμων, διώρισε πρὸς τῆτο τὰς τότε περιφη-
 μοτάτους καὶ σεφωτάτους ἀνδρας, ἐξ ὧν ἦτο καὶ ὁ Τρι-
 βωνιανὸς, οἱ ὅποιοι ἐμελλον γὰρ συλλεξώσιν εἰς ἓνα τό-
 μον ὅλους τὰς ἐν τῷ τῷ Γρηγορίῃ, Ἐρμογένους καὶ Θεο-
 δασίῃ κώδικι περιεχομένους νόμους, προσιδέντες καὶ ὅ-
 σοι ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῷ Θεοδοσίῳ τῷ δευτέρῳ καὶ ἄλλων
 νομίμων διαδόχων βασιλέων ἕως τῷ Ἰουστινιανῷ αὐτῷ,
 ἀφαιρῶντες ὅλα τὰ περιττὰ καὶ τὰ προλεγόμενα, καὶ
 προσσημειῶντες εἰς πάντα νόμον τὸ ὄνομα τῷ βασι-
 λέως, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον. Τοιοτρόπως συνε-
 τέθη ὁ νέος κώδικς καὶ ἐξεδόθη ἐν ἔτει 529 ἐν ἀρχῇ
 τῷ τρίτῳ ἔτους τῆς βασιλείας τῷ Ἰουστινιανῷ, ὅστις ἐ-
 πρόσαξε κατὰ τὰς ἐν τῷ τῷ κώδικι περιεχομένους
 νόμους γὰρ κρίνωνται εἰς ὅλην αὐτῷ τὴν βασιλείαν αἱ
 ὑποθέσεις· ὅσοι δὲ νόμοι δὲν περιλαμβάνοντο εἰς τῆ-
 τον τὸν κώδικα ἐκηρύχθησαν ἄκυροι. Οὗτος ὁ κώδικς
 ἦτο διηρημένος εἰς δώδεκα βιβλία, καὶ περιείχε τὰς
 νόμους καὶ τὰς διαταγὰς τῶν βασιλέων ἀπὸ Ἀδριανῆ
 ἕως τῷ Ἰουστινιανῷ. Ὀλίγωρον δὲ ὑπερον μετὰ τὴν ἐκδο-
 σιν τῆτο τῷ κώδικος ἐπεχείρησεν ὁ βασιλεὺς γὰρ συ-
 νάξῃ κατὰ τάξιν ὅλους τὰς γνώμας καὶ ἀποκρίσεις τῶν

ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τε διὰ τὴν συμβᾶσαν ἀποφασίαν,
 ἀνέκτισε μεγαλοπρεπέστατα, διαρίσας πρὸς τῆτο τὸν Ἀν-
 θέμιον καὶ Ἰσίδωρον, δύο περιφήμους ἀρχιτέκτονας. Ὁ Ἰου-
 στινιανὸς τόσον ἐχάρη ἐπὶ τῷ τῷ ἔργῳ, ὥστε ἔκραξε
 Σολομῶν, σὲ ἐνίκησα.

περιφήμων νομοδιδασκάλων ὁμῆ μετὰ τῶν ὑποσημειώσεων καὶ ἀπομνημονευμάτων, τὰ ὅποια πάντα ἀπετέλεον ὑπὲρ τὲς 2,000 τόμους. Πρὸς τῆτο δῶρισε τὸν Τριβονιανὸν καὶ δεκαεξῆ ἄλλους ἐμπείρους νομικούς, οἱ ὅποιοι καὶ ἐν τρισὶ χρόνοις ἐτελείωσαν τὸ ἔργον, καὶ ἐξέδωκαν ἐν ἔτει 529, ὀνομαζόμενον παρὰ μὲν τῶν Λατίνων Διγέσα, ὑπὸ δὲ τῶν Γραικῶν Πανδέκται, ὅτι ἐν αὐτῷ περιλαμβάνεται ὅλη ἡ νομικὴ. Πρὶν ἢ δὲ τελειώσῃ τῆτο τὸ πόνημα, παρήγγειλεν ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὸν Τριβονιανὸν, Θεόφιλον καὶ Δωρόθεον νὰ συνδέσωσι χάριν τῶν νεανίσκων τὰς λατινιστὶ λεγομένας ἰνστιτυτζιόνας, ἃ εἰσι πρῶτας ἀρχὰς τῶν νομικῶν, αἱ ὅποια ἕνα μῆνα σχεδὸν πρὸ τῶν Πανδεκτῶν ἐξεδόθησαν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν νέον κώδικα ἔλειπον πολλοὶ νόμοι μετέπειτα διαταχθέντες, ἐπρόσβαξεν ὁ Ἰουστινιανὸς τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐν ἔτει 529 νὰ ἐκδοθῇ ἕτερος κώδιξ περιέχων ὅλας τὰς διαταγὰς, ὡς διακοσίας τὸν ἀριθμὸν, αἱ ὅποια ἐγίναν μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆ πρώτου κώδικος, τῆ ὁποίου πολλοὶ ἄλλαι διαταγαὶ ἤτοι διωρθώθησαν, ἢ ἡκυρώθησαν. Οὗτος ὁ δεῦτερος κώδιξ εἰσέχθη ἀντὶ τῆ πρώτου, ὅσις διαιρεῖται εἰς 12 βιβλία καὶ 776 κεφάλαια, καὶ περιέχει τὰς διαταγὰς τῶν βασιλέων ἀπὸ Ἀδριανῆ ἕως τῆ Ἰουστινιανῆ. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν ἰνστιτυτζιόνων, Πανδεκτῶν καὶ τῆ κώδικος, ἔγραψεν ὁ Ἰουστινιανὸς πολλὰς ἑτέρας νόμους, ὀνομαζόμενους νεαράς διατάξεις (novellae constitutiones). Οὗτοι, πλὴν ὀλίγων τινῶν, ἐγράφησαν κατὰ καιρὸς ἐκὶ λατινιστὶ, ἀλλ' ἐλληνιστὶ, καὶ μετὰ τὸν αὐτῆ θάνατον συνεξεδόθησαν εἰς ἕνα τόμον (1).

(1) Ὁρα Petri de Ludwig vita Justiniani ac Theodoraе κτ. 1731.

ΚΕΦ. ΚΑ΄.

Ἀπὸ τῆς τελευτῆς τῆ Ἰβερικανῆ ἕως τῆς βασιλείας τῆ Λογοθέτου Νικηφόρου, τῆ πρώτης νομιζομένης ἀνορθότροπος τῶν Γραικῶν

ΒΑΣΙΛΙΑ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ Β΄.

α. κ. **Μ**ετὰ τὸν θάνατον τῆ Ἰβερικανῆ, ὅσως ἀπέσιδανεν ἄσπικτος, παρῆλαθε τὴν βασιλείαν ὁ ἀνεπιός ἀντὶ Ἰβερικῆς (1), ὅσως ἐσέφθη ὑπὸ τῆ πατριάρχου. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆ ἐσειῶν οἱ Ἄβραες, ἕθνος Σκυθικόν, παρῆβις πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐζήτηεν τὰ ἱερίσια χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπλήρουεν εἰς αὐτὸς ὁ Ἰβερικῆς· ἀλλ' οἱ Ἰβερικῆς γένοι, οἱ ὁποῖοι ἤδη ὠνημύζοντο Ἰβερικοι, κατῶντες τὴν πρὸς τὸν Ἰάνειν κατ' ἀνορθόλως κειμένην γῆν, παρῆκάλυσαν τὸν Ἰβερικῆν νὰ μὴ συγκαταπέσῃ εἰς τὰ ζητήματα τῶν Ἀβράων, τῶν ἀσπόνδων ἀντῶν ἐχθρῶν, ἕτε νὰ τὸς δεχθῆ ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισίν τῆ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπράξεν ὁ βασιλεὺς. Ἡ τὸ λῆμψ καὶ ἀνδρεία, τὴν ὁποῖαν ἐδείξεν ἐπὶ τῆ παρόντος ὁ Ἰβερικῆς, ἐχαρακοποίησε τὸσον τοῦ λαοῦ, ὥστε ἠρξάμετο νὰ παρῆμῶσιν αὐτὸν καὶ ἀντὶ τῆ Ἰβερικανῆ, ὁ ὁποῖος, ἔλαγον, ἐπλήστεσε τὸς βαρβάρους, τὸς ἀσπόνδους ἐχθρῶς τῆς Γραικικῆς βασιλείας, ἀρπαξάντων καὶ γυμνῶν τὸς ἰδίους ὑπηκόους. Ἀλλ' ὁ Ἰβερικῆς εὐδύς μετηλάξε τὴν καλὴν περὶ αὐτῆ ὑπόληψιν τῆ λαοῦ διὰ τὴν ἀπασιδωσαν καὶ ἀκόρεσον φιλαργυρίαν, φωνεύσας τὸν συγγε-

(1) αὐτὸς ἦτο, πρὶν βασιλεύσῃ, κερσαλάτης.

νῆ τε Ἰεσίνου (1) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ τῆτο κ' μόνον, ὅτι ἠγάπα αὐτὸν ὁ λαός. Λέγουσιν, ὅτι ἡ δολοφονία τῆ Ἰεσίνου κ' ἄλλων πολλῶν ἔγινεν ἐξ αἰτίας τῆς βασιλείου Σοφίας, γυναικὸς ἀπανδρώου, προσητῆς καὶ φιλυπόπτου (2).

Ἐν ἔτει 569 εἰσέβαλον οἱ Λογγοβάρδοι εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ἔστησαν νέαν βασιλείαν, κ' ἐβασίλευσαν ὑπὲρ τὲς 200 χρόνους. Ἀλλ' ἡ ἰσχυρία τῶν πολέμων αὐτῶν μετὰ τῆ Ἰεσίνου κ' τῶν διαδόχων ἕως τῆς πάντελες ἀλώσεως τῆς Ἰταλίας, κ' τῶν βασιλείων τῶν Λογγοβάρδων ἀπὸ τῆ Ἀλβίνου ἕως τῆ Δεσιδεριῆ, ὅσις ἐλήφθη αιχμάλωτος ἀπὸ τὸν μέγαν Κάρολον, ἀνήκει ἐχὶ ἐνταῦθα, δι' ὃ κ' παραιτεῖται, κ' σημειῖμεν τῆτο μόνον, ὅτι ἡ Ἰταλία ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ Ἰεσίνου ἀπεσπάθη ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν μοναρχίαν, καὶ ἀντ' αἰτῆς προσετέθη ἡ Περσαμενία, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι, χριστιανοὶ ὄντες, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἀπέσεισαν τὸν ζυγὸν, κ' ὑπετάχθησαν ἐκασίως εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Χασρόης, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἔστειλε μὲν πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ παρεκίνει νὰ μὴ τὲς δεχθῆ παρανόμως κ' παρασπόνδως, ἀλλ' ὁ Ἰεσίνος ἀπεκρίθη τολμηρῶς, ὅτι τῆς ἀνακωχῆς τῶν ὅπλων ἡ προφασμία παρήλθε, κ' ὅτι ὤφειλε νὰ δεχθῆ ὑπὸ τὴν σκέπην τε ἐν ἔθνος, τὰ ὁποῖον ὡς ὁμόθυρον κατεδικάκετο. Τῆτο πρῆξένθη τὸν πόλεμον, ὅπου αἱ Πέρσαι ἐνίκων, εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐπιπέρα.

(1) Οὗτος ὁ δολοφονηθεὶς Ἰεσίνος ἦτον ἕγγυος τῆ ἀδελφῆ τῆ Ἰεσινιανῆ.

(2) Εὐάγρ. βιβλ. β', κεφ. ιδ'. Φάτ. κεφ. 113.

τείαν, ἔ ἐκυρίευσαν πολλὰς πόλεις, ἐν αἷς ἦσαν ἔ ἡ Ἡράκλεια, ἡ Ἀπάμεια ἔ ἡ Δάρας. Ἡ ζήμια τῆς Δάρας, πόλεως ἀξιολογωτάτης, καὶ ἡ πρόδος τῶν Λογγοβαρδῶν ἐν Ἰταλίᾳ κατελύπησαν τόσον τὸν δυσυχῆ βασιλέα, ὥσε ἐγίνε τρόπον τινὰ παράφρων. Τότε βλέψασα ἡ σύγκλητος ἔ ἡ βασίλισσα Σοφία τὴν δυσυχίαν τῆ βασιλείως, ἐψήφισαν ὁμοφώνως ἀντ' αὐτῆ διοικητὴν τῆς βασιλείας τὸν Τιβέριον, Θράκα τὸ γένος, ἀνδρα ἐπιφανῆ ἔ πισόν. Οὗτος παραλαβὼν τὴν διαίκησιν, ἔσειλε πρὸς τὸν Χοσρόην πρέσβην τὸν Τραϊανόν, ἀνδρα σοφόν ἔ ἄξιον, ὁμῶ μετὰ μιᾶς ἐπισολῆς παρὰ τῆς βασίλισσης, ἐν ἣ αὐτὴ ἐδήλε εἰς τὸν Χοσρόην τὴν παραφροσύνην τῆ βασιλείως ἔ τὴν δυσυχίαν τῆς βασιλείας, ἔ ἐξώριζεν αὐτὸν νὰ μὴ βλάβη τὴν βασιλείαν, ἐνδυμίζεσα ἐν τῷ τέλει, ὅτι ὁ Ἰβερικὸς ἔδειξε πρὸς αὐτὸν μεγάλην φιλίαν, πέμπων εἰς αὐτὸν, ὅτε ἠφάνησε βαρέως, τὰς ἐμπειροτάτας ἰατρὰς. Αὐτὴ ἡ ἐπισολὴ παρεκίνησε τὸν Χοσρόην εἰς εὐσπλαγγχίαν, ὁ ὁποῖος ἔ εὐδὺς ἐσυγχώρησε διὰ τριῶν χρόνων ἀνακωχὴν ὄπλων (1).

Ἐν ἔτει 573 ἐγίνεν ὁ Τιβέριος διὰ συμβελῆς τῆς βασίλισσης Σοφίας καῖσαρ, ὁ ὁποῖος γινώσκων, ὅτι οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας τῆς ἀνακωχῆς θέλεσιν εἰσβάλλη πάλιν εἰς τὴν Περσίαν, ἠγωνίζετο νὰ συνάξῃ μεγάλην δύναμιν, ἔ ἐν ταυτῷ νὰ μεταβάλλῃ, εἰ δυνατὸν, τὴν ἀνακωχὴν εἰς εἰρήνην ἐπίμονον. Ἀλλ' ὁ Χοσρόης ἀποφασίσας νὰ λάβῃ πάλιν τὴν Περσαρμενίαν, τρεῖς χρόνους μετὰ τὴν ἀνακωχὴν

(1) Εὐάγερ. βιβλ. ε'. κεφ. 7—18. Κεδρην. βιβλ. γ'. κεφ. ιη', Μένανδρ. κεφ. ις'.

εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, καίαν ἔ διαρκάζων, ἔ εἰσέβη
 ἔ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐπὶ σκοπῶ τῆ νὰ κυριεύσῃ ^{α. κ.}
 τὴν Καισάρειαν, τὴν μητρόπολιν αὐτῆς· ἐνίκηθῃ ὅμως ^{576.}
 ἀπὸ τῆς Ῥωμαίας ἐν τῇ Μελιτηνῇ τῆς μικρᾶς Ἀρμε-
 νίας, ἔ τίσον ἐλυπήθῃ, ὡσε ἀφενήσας ἀπέθανεν. Οὐ ^{α. κ.}
 πολλῶ δὲ ἕσπερον ἀπέθανε ἔ ὁ Γ'εσίνοσ. Οὗτοσ ὁ βα- ^{578.}
 σιλεὺσ νομίζεται ὡσ ὁ ἀσελγέσατοσ τῶν τότε βασι-
 λέων, παραμελῶν τὰσ δημοσίασ ὑποδέσεισ παντάπασι.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΙΒΕΡΙΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Γ'εσίνοσ ἐκηρύχθῃ βασι-
 λεὺσ ὁ Τιβέριοσ κοινῇ ψήφῳ τῆ λαῶ ἔ τῆσ συγκλή-
 τε βελῆσ. Οὗτοσ ὁ νέοσ βασιλεὺσ ὦν εὐεργέτησ, δί-
 καιοσ ἔ φιλόπονοσ, ἐφρόντιζε μόνον περὶ τῆσ εὐδαιμο-
 νίασ τῶν αὐτῆ ὑπηκόων· ἀλλ' ἀδύνατοσ ὦν κατὰ τῶν
 βαρβάρων, ἢ συμπεριφερόμενοσ τῇ τύχῃ, ἠναγκάσθῃ
 νὰ παραχωρήσῃ εἰσ τῆσ Ἀθαρασ τὸ Σίρμιον, πόλιν
 τῆσ Παιονίασ, ἔ νὰ δώσῃ εἰσ τὸν βασιλέα αὐτῶν
 πολλὰ χρήματα, ἐνίκησεν ὅμως τῆσ Πέρσασ κατὰ
 κράτοσ, σείλασ σρατηγὸν τὸν Μαυρίκιον, ἄνδρα θεο-
 σεβῆ, ἀνδρεῖον ἔ πολεμικὸν, ἔ ἠνάγκασε τὸν Ὁρ-
 μίσδαν, τὸν διάδοχον τῆ Χοσρόσ, νὰ ζητήσῃ εἰρήνην,
 ἢ ὁποία ἔ ἔγινε παρευδύσ. Ὁ Τιβέριοσ ἔδωκεν εἰσ
 τὸν Μαυρίκιον τὴν θυγατέρα τε Κωνσταντίαν εἰσ γά- ^{α. κ.}
 μον, ἐκήρυξεν αὐτὸν καίσαρα, καὶ μετ' ὀλίγον ἔ ^{582.}
 πέθανε, βασιλεύσασ ὀλίγοσ χρόνοσ. Ὁ Θεοφυλακ-
 τοσ (1) λέγει περὶ τῆ Τιβερίου, ὅτι αὐτὸσ ἐνόμιζε
 εὐτυχίαν ἔ ἔπαινον τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὑπηκόων τε,

(1) Κεφ. γ'. Μέγαυρο. κεφ. κγ'. Εὐάγο. βιβλ. ε'.
 κεφ. δ'. κτ.

ὅτι ἀπεσφύροτο τὸν τύπον τῆς βασιλείας, ἢ ὅτι ἡγάπα νὰ ὀνομάζεται πατὴρ τῶν ἔθνῶν μᾶλλον ἢ βασιλεὺς.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΤΡΙΚΙΟΥ.

α. χ. 582. Ο' Μαυρίκιος ἐκηρύχθη κατὰ τὸ σῆμα βασιλεὺς. Ο' Ορμισδάς, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ὡς ἔμαθε τὸν θάνατον τῆ Τιβερίε, ἔλυσε τὴν εἰρήνην προφασιζόμενος, ὅτι δὲν ἦτον ὑπόχρεως νὰ τὴν φυλάξῃ μετὰ τὸν τῆ Τιβερίε θάνατον, ἢ εἰσέβαλεν εἰς τὴν μοναρχίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ο' κατ' αὐτὴν φαλεις στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων ὁ Φιλιππικὸς ἐνίκησε μὲν τὴν Πέρσας πολλάκις, ἀλλὰ παραγγείλας τὸν Ἡράκλειον, τὸν ὑποστράτηγόν τε, νὰ εἰσβάλλῃ μὲ μέρος τῆ στρατεύματος εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν, ἐπαλεμήθη νυκτὸς ἀπὸ τὸν Περσικὸν στρατηγόν, ἢ ἐτράπη εἰς φυγὴν, διὰ τὸ ὅποσον ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, ὑξέρησεν ἀπὸ τῆς στρατηγίας, ἢ διώρισεν ἀντ' αὐτὴν τὸν Πρίσκον. Οὗτος ὁ στρατηγὸς ἦτο μὲν ἀνδρεῖος ἢ πολεμικὸς, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐστηρότητα ἢ δεσποτείαν τε ἔμισετο παρὰ πάντων τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὅποιοι ἀποστατήσαντες, ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν πλησίον πόλιν Ἐδεσσαν, ἢ παρέδωκαν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν Γερμανόν, τὸν διοικητὴν τῆς Φοινίκης. Ο' βασιλεὺς, ὡς ἔμαθε τὴν ἀποστασίαν, ἔσειλε στρατηγόν τὸν Φιλιππικόν· ἀλλ' οἱ στρατιῶται δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν δεχθῶσι, ἢ ἔτιωσ ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ τὸν Γερμανόν. Ἐν τέτοις, οἱ Πέρσαι βλέποντες αὐτὰς τὰς παραχᾶς, εἰσέβαλον εἰς τὴν μοναρχίαν τῶν Ρωμαίων, καίοντες ἢ ἀρπάζοντες, ἀλλ' ὁ Γερμανὸς ἐνίκησεν αὐτὸς κατὰ κράτος (1). Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον μετὰ ταύ-

(1) Εὐάγ. βιβλ. ε'. κεφ. δ'. Θεοφύλακτ. κεφ. η'. δ'.

την τὴν νίκην, Γρηγόριος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας, κατέπαυσε τὴν ἀποστασίαν τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ Φιλιππικὸς παραλαβὼν τὴν ἐξουσίαν τῆς στρατεύματος, ἐνίκησε τὰς Πέρσας εἰς ἑτέραν μάχην.

Μετὰ ταῦτα τὰ συμβάντα συνέβη ἡ εἰσδρομὴ τῶν Ἀβάρων, οἱ ὅποιοι διαβάντες τὸν Δούναβιον, εἰσέβησαν εἰς τὴν Θράκην καὶ διήρπαζον. Ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσε κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐνίκηθη καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀγοράσῃ τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν ὅμως ὁ τῶν Ἀβάρων βασιλεὺς δὲν ἐφύλαξε πολὺν χρόνον, ἀλλ' εἰσέβαλε τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἐστράτευσε πρὸς τὴν Κωνσταντινέπολιν, τὸ ὅποτον ἐφόβισε τόσον τὰς ἐγκατοίκους, ὥστε ἤθελον νὰ φύγουν εἰς τὴν Χαλκηδόνα καὶ ἀλλαχῆ τῆς Ἀσίας σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις. Ἀλλ' ἡ συμβᾶσα λοιμικὴ νόσος ἐν τῷ στρατεύματι τῶν Ἀβάρων ἐφόβισεν αὐτὰς τόσον, ὥστε ἀπεφάσισαν ν' ἀναχωρήσων ἐκεῖθεν τῆς Δυναβέως. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀβάρων ἐν τῷ ἀναχωρεῖν ὑπεσχέθη ν' ἀποδώσῃ ὅλες τὰς Ῥωμαίους αἰχμαλώτους, ὡς 12000 τὸν ἀριθμὸν, εἰάν ὁ βασιλεὺς δώσῃ αὐτῷ διὰ τὸν κατ' ἐνά ὀλίγην ποσότητα χρημάτων. Ἀλλ' ὁ Μαυρίκιος δὲν ἠθέλησε, καὶ οἱ 12000 αἰχμάλωτοι κατεσφάγησαν ὅλοι. Τινὲς ἐγκαλεῖσιν ἐνταῦθα τὸν βασιλέα, ὅτι διὰ τὴν φιλαργυρίαν δὲν ἔδωκε τὰ ζητηθέντα λύτρα, ἄλλοι δὲ, λέγουσιν, ὅτι ἤθελε νὰ ἐκδικηθῆ διὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἀποστασίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ᾖ, οἱ στρατιῶται παρωργίσθησαν, καὶ ἀποσάντες ἐκήρυξαν βασιλέα τὸν Φωκῆν, Καππαδόκην καὶ ποταπὸν τὸ γένος.

Ὁ δὲ λαὸς ἐν Κωνσταντινπόλει, ὡς ἔμαθε τὰ γεγόμενα, ἔκαμον ἀποστασίαν, καὶ ἠνάγκασαν τὸν Μαυ-

ρίκιον ὁμῆ μετὰ τῆς γυναικὸς ἃ τῶν τέκνων νὰ καταφυγῆ εἰς ἐκκλησίαν τινὰ ὡς 250 σάδια μακρὰν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινέπολεως. Ἐν τούτοις, ἐμβὰς ὁ Φωκᾶς εἰς Κωνσταντινέπολιν μὲ τὴν ἀποστάτας στρατιώτας, καὶ σεφεδεῖς ὑπὸ τῷ πατριάρχῳ βασιλεὺς, ἐπρόσβαξε νὰ φέρωσι τὸν Μαυρίκιον εἰς τὴν Χαλκηδόνα, ὅπως διὰ προσαγωγῆς τῷ τυράννῳ πρῶτον μὲν ἀπεκεφαλίδθησαν οἱ πέντε υἱοὶ τῷ Μαυρίκιῳ ἐνώπιον αὐτῷ, ἔπειτα δὲ ἃ αὐτός. Ὁ Μαυρίκιος ἔβλεπε τὸν θάνατον τῶν υἱῶν μὲ τοιαύτην σαφερότητα τῆς ψυχῆς ἃ χριστιανικὴν ὑπομονήν, οἷαν μόλις εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, εἰς τρόπον ὡσεὶ συνεχῶς ἔλεγε τὴν ἀκολούθως λόγους τῷ προφητάνακτος Δαυὶδ, δίκαιος εἶ κύριε, ἃ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου (ψαλμ. 119, 137). Τριτοτρόπως ἀπέθανεν ὁ Μαυρίκιος, βασιλεύσας ὑπὲρ τῆς 15 χρόνους, ἃ ζήσας ἐξήκοντα (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΑ.

α. χ. 603. Ὁ Φωκᾶς παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἔσειλε κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν βασιλέων τὰς εἰκόνας αὐτῷ τε ἃ τῆς συζύγου Λεοντίας εἰς τὴν Ρώμην, ὅπως ἐδέχθη αὐτὰς ὁ λαὸς μετὰ μεγάλης χαρᾶς. Γρηγόριος, ὁ ἐπονομαζόμενος μέγας, ὁ τότε ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, ἔσκησε τὰς εἰκόνας εἰς τὸν εὐκτήριον οἶκον τῷ μάρτυρος Καισαρίου, ἃ ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα συγχαίρων ἃ λέγων, ὅτι ἡ θεία πρόνοια ἠδούκησε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν βασιλέα, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ λαὸς ἀπὸ τὰς πολλὰς ἃ πολυχρονίους βασάνους ἃ τυραννίας. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῷ σεβασμίῳ ἐπισκόπῳ

(1) Ὁρα Θεοφύλακτ. Κεδρην. Ζωναρ. Εὐάγγρ.

Γρηγορίῳ ἤθελε συμπεράνητις, ὅτι ὁ Φωκᾶς ἦτον ὁ κάλλιστος τῶν βασιλέων· ἀλλ' ὅλοι οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς διηγέονται κατ' αὐτῆ τὰ αἰχίσια, παρισώντες αὐτὸν ὡς φιλοπότην, ἀσελγῆ, αἰμόδιψον, ἀδυσώπητον, ἀθυρόσομον, ἀσπλαγχνον ἔ ἀίρετικόν.

Ὅλα τὰ δεινὰ κατέθλιψαν τὴν βασιλείαν τῶν Γραικῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας τέτυ τῆ τυράννου. Χοσρόης, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, τὸν ὅποιον ὁ Μαυρίκιος ἐβοήθησε ποτὲ κατὰ τινος ἀνταγωνισῆ, παρακινούμενος ἀπὸ τὸν Περίφημον Ναρσῆν, διὰ τὰ καθαιρέση τὸν τυράννον, τὸν φονέα τῆ Μαυρικίῳ, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, ἔ ἐκυρίευσεν ὅλην τὴν Μεσοποταμίαν ἀμαχητὶ, ἔ αὐτὴν τὴν Ἐ΄δεσσαν. Ὁ Φωκᾶς ἐσειλε κατ' αὐτῆ στρατηγὸς πρῶτον μὲν τὸν Γερμανόν, ἔπειτα δὲ τὸν Λεόντιον, ἀλλὰ βλέπων ὅτι δὲν ἠμπόρει τὰ κατορθώσητι, ἐφ' ὅσον ὁ Ναρσῆς διώκει τὸ Περσικὸν ἵππικόν, κατέπεισεν αὐτὸν μὲ ἐπιορκίας ἔ ψευδεῖς ὑποχέσεις τὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ πιάσας αὐτὸν κατέκαυσε ζῶντα. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἐξηκολέθον τὸν πόλεμον, ἔ διήρπασαν ὅλην τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆ Τύγρητος ἄχρι τῆς Χαλικηδόνος, τὴν ὅποιαν πόλιν ὁ Βόσπορος χωρίζει ἀπὸ τὴν Κωνσταντινέπολιν.

Ἐν τέτοις, ὁ Φωκᾶς ἐτυράννει κατ' οἶκον περισσότερον, ἔ ὄχι μόνον ἐφόνευσε πολλὰς τῆ Μαυρικίῳ συγγενεῖς, ἀλλ' ἐπρόσαξε τὰ βαπτίσαν ἀκροσῶς ἔ ὄλους τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐβραίους. Αὐταὶ ἔ ἄλλαι πολλαὶ ὠμότητες τῆ τυράννου προξένον πάντοτε συνωμοσίας. Τέλος δὲ ὁ γαμβρὸς αὐτῆ Πρίσκος φοβόμενος τὰ αὐτὰ ἔ περι ἑαυτῆ, ὡς ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἡράκλειος, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀφρικῆς, ἐμελέτα συνωμοσίαν κατὰ τῆ

Φωκά, γράφει πρὸς αὐτὸν ἔ συμβαλεύει νὰ σείλῃ παραχρῆμα τὸν ἦν αὐτῷ Ἡράκλειον ἔ ἕτερον τινὰ τὸν Νικήταν μὲ ἐράτευμα εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ὁ λαὸς ἔ οἱ ἄρχοντες ἦσαν πρόθυμοι ν' ἀποστατήσων. Τότε ὁ μὲν Νικήτας ἐσράτευε διὰ ξηρᾶς διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας ἔ Πενταπόλεως, ὁ δὲ Ἡράκλειος διὰ α. χ. θαλάσσης, ὁ ὅποιος πλεύσας εἰς Κωνσταντινέπολιν, βιο. κατενίκησε τὸν σὺλον τῷ τυράννῳ. Τότε πιάνεται ἔ αὐτὸς ὁ τυράννος, ἔ σύρεται τὰς χεῖρας ὅπιθεν δεδεμένος ἐνώπιον τῷ νικητῷ, ὁ ὅποιος κόπτει αὐτῷ πρῶτον μὲν τὰς χεῖρας ἔ τὰς πόδας, ἔπειτα δὲ τὸ σῶμα ἔ τὰ αἰδοῖα, ἔ τέλος τὴν κεφαλὴν· τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ σῶμα παρεδόθη εἰς τὸς στρατιώτας, ἔ κατεκάη κατὰ τὴν ἀγορὰν. Διηγοῦνται ἔ ὅτι ὁ Φωκάς ἀπεκρίθη πρὸς τὸν Ἡράκλειον, ὅσις κατηγορεῖ αὐτῷ τὴν κακὴν διοίκησιν, τοῦτο· διοίκησον σὺ κάλλιστερον (1). Τοιοτρόπως κατέσρεψε τὸν βίον ἔτος ὁ ἀπάνθρωπος ἔ σκληρὸς τυράννος, βασιλεύσας ὑπὲρ τὸς ἑπτὰ χρόνους.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Φωκά ἐκηρύχθη ἔ ἐσέφθη βασιλεὺς ὑπὸ τῷ Σεργίῳ, πατριάρχῳ τῆς Κωνσταντινέπολεως, ὁ ἄνω ρήθεις Ἡράκλειος. Οὗτος ὁ βασιλεὺς, καίτοι ἀνδρείος, ἐμπειροπόλεμος ἔ ἄξιός νὰ ὑποφέρῃ τὰς ταλαιπωρίας τῷ πολέμῳ, ἐφάνη ἀμελὴς ἐν α. χ. ἀρχῇ τῆς βασιλείας. Οἱ Πέρσαι ἐκυρίευσαν τὴν Συβιο. ρίαν, Παλαισίην ἔ Γερουσαλήμ, ὅθεν ἔλαβον μετ'

(1) Νικηφόρ. βιβλ. ιη'. κεφ. ιε'.

ἐαυτῶν εἰς τὴν Περσίαν ὁμῆ μετὰ πολλῶν λαφύρων ἔξ
 μέρος τῆ τιμῆ σαυρῆ· τῷ δὲ ἐπομένῳ 612 ἔτει εἰσέ-
 βαλον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔκκυρσαντες τὴν Ἀλε-
 ξάνδρειαν, ἐπέσρεψαν μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς Περ-
 σίαν (1). Οἱ δὲ Ἡράκλειος, ὁ ὁποῖος διέτριβεν ὅλον
 τῆτον τὸν χρόνον ἐν Κωνσταντινῶν πόλει, ὅπου ἐκήρυξε
 τὸν ἐκ τῆς Εὐδοκίας υἱὸν Κωνσταντῖνον καίσαρα, ἔσει-
 λε ἔξ ἤδη πρέσβεις πρὸς τὸν Χοσρόην, ἔξ ὑπέχετο
 νὰ κόμῃ εἰρήνην μετ' αὐτῆ, ὅπως ἂν φανῆ αὐτῷ ἀρε-
 σόν· ἀλλ' ὁ Χοσρόης ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῆ εὐτυχίᾳ τε,
 δὲν ἠθέλησε νὰ συγκατανεύσῃ, ἀλλ' εἶπε τέτες τῆς
 λόγους, ἐφείσομαι ὑμῶν, ἔως ἂν ἀρνήσηθε
 τὸν ἐσαυρωμένον, ὃν λέγετε Θεὸν εἶναι
 ἔξ προσκυνήσητε τῷ ἡλίῳ.

Τότε ὁ Ἡράκλειος ἐξυπνήσας διὰ ταύτην τὴν
 δυσσεβῆ ἔξ ἀλαζονικὴν ἀπόκρισιν ὡς ἀπὸ λήθαργον,
 πρῶτον μὲν ἔκαμεν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀβάρων, ἔπειτα
 δὲ συναγαγὼν μεγάλην δύναμιν, ἐκινήθη κατὰ τῶν
 Περσῶν, ἔξ εἰς ἔξ ἐκστρατείας κατὰ διαδοχὴν ἐχρημά-
 τισε πάντοτε νικητῆς, ἔξ εἰσέβαλε ἔξ εἰς αὐτὴν τὴν
 ἐπικράτειαν τῶν Περσῶν, κυριεύσας ἔξ αὐτὴν τὴν Δι-
 σαγέρδην, τὴν καθεδρὰν τῆ Περσικῆ μονάρχου, ὅπου εὔρεν
 ἀναρίθμητα λάφυρα. Τότε ἀποσατήσας ὁ Σιρόης, ὁ ἄ ξ.
 υἱὸς τῆ Χοσρόου, ἐφόνευσε τὸν πατέρα, ἤρπασε τὴν 425.
 βασιλείαν, ἔξ ἔκαμε μετὰ τῆ Ἡρακλεῖου ἐντιμοτά-
 την ἔξ ὠφέλιμον εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν μοναρχίαν εἰρήνην,
 κατὰ τὴν ὁποῖαν αἱ μὲν δύο βασιλειαὶ ἔσωζον τὰ ἀρ-
 χαῖα σύνορα, οἱ δὲ αἰχμάλωτοι ἀπελύοντο ἔκατέρω-
 θεν, ἔξ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ὑπεχρεῖτο νὰ δώσῃ

(1) Ζιαναρ. Θεοφαν. ἔξ Κοδρην.

εἰς τὸν Ἡράκλειον 300 σημάτια καὶ τὸ τίμιον ξύλον, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὁ Χοσρόης ἀπὸ τῆν Ἱερουσαλήμ. Μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην ἐπέσρεψεν ὁ Ἡράκλειος εἰς Κωνσταντινέπολιν Σριαμβεύων καὶ εὐφημέμενος παρὰ πάντων. Οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐφάνη ὁ ἀξιώτατος πάντων τῶν βασιλέων, ὅτι εἰς ἐξ χρόνου ἐκυρίευσεν ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὅσας ἤρπασαν οἱ Πέρσαι, καὶ ἐταπεινώσεν αὐτὸς τόσον, ὥστε δὲν ἐδυνήθησαν ποτὲ νὰ ἐπιχειρήσωσιν τι ἀξιωματιμόνευτον, καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξεν, ὅτε ἡ μοναρχία ἐβλάπτετο ἀπὸ πολλὰ ἀλλόφυλα ἔθνη, ὅτε τὰ θησαυροφυλάκια ἐκενώθησαν, ὅτε ἡ τακτικὴ παρήκμασε, καὶ εὖρε σράτευμα συνιστάμενον ἀπ' ἀνδρώπων μόλις ἀξίως τῆς ὀνομασίας τῶν στρατιωτῶν.

Παραχειμάσας ὁ Ἡράκλειος εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἦλθε τῷ ἐπομένῳ ἔτει (628) εἰς Ἱερουσαλήμ, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τίμιον ξύλον τῷ σαυρῷ, τὸ ὁποῖον ἤρπασαν οἱ Πέρσαι πρὸ δεκατεσσάρων χρόνων, καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν πρώτην καὶ ἀξιολογωτάτην ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲν ἐδοξολόγησε τὸν παντοδύναμον διὰ τὰς νίκας, ἔπειτα δὲ κατέθηκε πάλιν μετὰ μεγάλης πομπῆς τὸ τίμιον ξύλον τῷ σαυρῷ ἐν ᾧ τόπῳ εὗρισκετο πρότερον· καὶ ἔκτοτε εἰσήχθη ἡ ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τῷ τιμίῳ σαυρῷ, ἡ ὁποία ἑορτάζεται καὶ ἄχρι τῆς σήμερον τῇ ἰδ' τῷ Σεπτεμβρίῳ μηνός (1). Ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεράπολιν τῆς Φρυγίας, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἐδέσσαν, ὅπου ἦλθαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις παρὰ τῷ βασιλέως τῆς Ἰνδίας καὶ τῷ βασιλέως τῶν Φράγγων, συγχαίρον-

(1) Ὁρα Θεοφ. καὶ Κεδρην. χρον. Ἡρακλ. 19.

τες ἐπὶ τῇ νίκῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ἔζητῶντες τὴν φιλίαν ἔσσυμμαχίαν τε (1).

Ἐν ᾧ δὲ ὁ βασιλεὺς διέτριβεν εἰς Ἐδέσσαν, κατεπεῖοθι ὑπὸ Ἀΐθασίου, τῷ πατριάρχῃ τῶν Γαλιλαίων, νὰ γνωρίσῃ μίαν μόνον θέλησιν ἐν τῷ Χριστῷ, τὸ ὅποσον προξένησε μεγάλην διχόνοιαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔσσυμμαχίας, ἐπειδὴ ὁ Ἡράκλειος ἐβεβαίονεν ἔπειτα τῷ με ὅλας τὰς δυνάμεις τε, ἔσσυθη τὸς μονοθελητὰς, ὅ ἐσιν ἐκεῖνος, ὅσοι ἐπίσταν μόνον μίαν θέλησιν ἐν τῷ Χριστῷ. Ἀλλ' αὕτη ἡ αἵρεσις δὲν προξένησε τόσῃν βλάβῃν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅσῃν ἡ τῷ Μωάμεθ πίσις, ἡ ὅποια ἀνεφάνη κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς βασιλείας τῷ Ἡρακλεῖ, ἔσσυ τὴν ὅποιν ἀφῆκε νὰ ἐκτανθῇ τόσον, ὥσε οἱ διάδοχοί τε δὲν ἐδυνήθησαν μετέπειτα νὰ τὴν ἐξάλειψαν. Ὁ Μωάμεθ ἀπέθανε τῷ ἔτει, δηλ. τῷ 620 ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ, ἀφ' ἔσσυ πρῶτον ἐκυρίευσε μετὰ τῶν Σαρακηνῶν τὴν Μεκκαν, Μεδίην ἔσσυ μέρος τῆς Ἀραβίας, ἐν ᾧ ὁ Ἡράκλειος ἀμελῶν τῆς βασιλείας τὰς ὑποθέσεις, ἐβεβαίονεν παντὶ φένει τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν. Τὸν Μωάμεθ διεδέξατο ὁ καλὶφης Ἀβδαχάρ, ὁ πενθερός τε, ὁ ὅποτος ἐκυρίευσε πολὺ μέρος τῆς Περσίας, ἔσσυ εἰσέλων ἐν ἔτει 632 εἰς τὴν Παλαιστίνην, διήρπασε τὴν ἐπικράτειαν τῆς Γάζης, νικήσας τὸν ἐπαρχον αὐτῆς κατὰ κράτος. Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Ἀβδαχάρου, ὁ διάδοχος αὐτῷ Οὐμαρ ἐκυρίευσε τὴν Μεσοποταμίαν, ἐν ᾧ ὁ Ἀμρ, εἰς τῶν αὐτῷ στρατηγῶν, ὑπέταττε τὴν Αἴγυπτον. Τοιοτρόπως οἱ Σαρακηνοὶ ὑπέταξαν τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ Ἀντιόχειαν

(1) Θεοφαν. χρον. 22. Ἡρακλ.

(638), ὄλην τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην (639), τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ ὄλην τὴν Αἴγυπτον (640), καὶ μέρος τῆς Περσίας (644), τὴν ὁποίαν ὑπέταξε κατὰ κράτος τῷ ἐπομένῳ ἔτει ἰ Οὐμανός, ὁ διάδοχος τῆ ἀποθανόντος Οὐμάρου· καὶ ἔτις ἡ δυνατὴ δύναμις τῆς Περσίας, ἡ τόσον τρομερὰ εἰς τὰς Ῥωμαίους, ἔπεσεν ὁμῶς μετὰ τῆ ὑστάτου βασιλείως, Γ'σδιγέρου τῆ Γ', ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐνὸς ἔθνους, τὸ ὁποῖον πρὸ τῆ Μωάμεδ καταφρονεῖτο.

Ἐν τέτοις, ὁ Ἡράκλειος, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ τόλμην καὶ ἐπιτηδειότητα τῆ νὰ παύσῃ τὴν πρόοδον τῆς τῆ νέου ἐχθρῆ, ἐνηχολεῖτο εἰς παρακαίρους θρησκευτικὰς διαφορὰς, εἰς συμπόσια καὶ τρυφὰς, ὥστε δὲν εἶχε καιρὸν, ἢ καὶ ἔφεσιν ἴσως, τῆ νὰ νοήσῃ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς νομίζουσι τὴν ἀναλγηὴ καὶ ἀναπολόγητον αὐτῷ ἀκηδῖαν ὡς θείαν ποιήν, ὅτι ἐβοήθει τὰς Μονοθελητὰς, καὶ κατεδίωκε τὰς ὀρθοδόξους, ἀγωνιζόμενος νὰ μεταδώσῃ καὶ νὰ σερεώσῃ τὴν αἵρεσίν τε καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς βασιλείας διὰ τῆς φημιζομένης προσαγωγῆς, ἡ ὁποία ὀνομάζεται ἐκθεσις· ἀπέθανε δὲ πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὸν δυσσεβῆ σκοπόν τε, ὑδρωπιάσας.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΣ.

Τὸν Ἡράκλειον διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτῆ Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος μετὰ μῆνας ἑπτὰ ἀπέθανε διὰ τὴν μητριάν τε Μαρτίαν, ἡ ὁποία ἔδωκεν αὐτῷ φάρμακον πιεῖν, διὰ νὰ γένη βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτῆς Ἡρακλειωνῆς, ὁ ὁποῖος καὶ ἐσέφη κατὰ τὴν συνήθειαν. Ἀλλὰ τῷ ἑκτῷ μηνὶ τῆς βασιλείας τε ἐξώρισεν αὐτὸν ἡ σύγκλητος, καὶ αὐτῆ κατέστησε βασιλέα τὸν Κών-

σαντα, τὸν υἱὸν τῆ Κωνσταντίνου καὶ ἔγγονον τῆ Ἡρακλείου. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆς βασιλείας δὲν συνέβητι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν συγγραφέων ἀξιωματιμώμευτον τῷ δὲ ἔκτῳ τῆς βασιλείας ἐκυρίευσαν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ τῷ ἐπομένῳ 648 ἔτει ἐκυρίευσεν ὁ Μαβίας τὴν Κύπρον, Ἀραδίον, καὶ εἶτα τὴν Ρόδον, ὅπου κατέσχευε τὸν περιβόητον τῆ ἡλίου Κολοσσόν, ὁ ὅποιος ἠγέρθη πρὸ 1360 χρόνων ὑπὸ τῆ Λάχιτος ἢ Χάρητος. Οὗτος ὁ Κολοσσός, ὅστις ἦτο χάλκινος, ἐκρημνίσθη 66 χρόνους μετὰ τὴν σύστασιν αὐτῆ ἀπότινος συμβάντος σφοδρῆ σεισμῆ, καὶ οἱ Ρῶδιοι ἀπαγορευόμενοι ἀπὸ τὸν χρησμὸν, ἀφήκαν αὐτὸν ἔτιω κατὰ γῆς, ἕως ἣ ὁ Μαβίας κατέκοψεν εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπώλησεν εἰς τινα Ἑβραίων πραγματευτὴν Ἑμεσιγόν, ὁ ὅποιος ἐφόρτωσεν ἐννεακοσίους καμήλας μὲ αὐτὸ τὸ μέταλλον.

Ἐν τούτοις, οἱ λοιποὶ Σαρακηνοὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀρμενίαν, καὶ κατέτρεχον αὐτήν, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀργός, ἢ καταγινόμενος μόνον εἰς τὰ τῆς Θρησκείας, καὶ βοηθῶν, ὡς ὁ πάππος τε, τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν, τὴν ὁποίαν ἐδήλασε παιδιόθεν. Ὁ Μαβίας ὄρων αὐτῆ τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀναπολόγητον ὀκνηρίαν, συνέλαβε τολμηρὰν ἰδέαν τῆ ναὶ κάμη ἀπόπειραν καὶ κατ' αὐτῆς τῆς βασιλευσῆς. Διὸ συναγαγὼν ἐν Τριπόλει τῆς Φοινίκης δυνατὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἤθελεν ἐπιτύχη τῆ

(1) Ἐν ἔτει 644 ἀπέθανεν ὁ Οὐμαρος, καὶ ἔχε διάδοχον τὸν Οὐμανόν, τῆ ὁποίε ὁ ἀνεψιὸς Μαβίας διώκει ὑπ' αὐτὸν τὴν Συρίαν, καὶ ἐξήπλησε πολὺ διὰ τῶν εὐτυχῶν ἐπιχειρήσεών τε τὰ σύνορα τῆς ἐπικρατείας τε.

σκοπῆ ἀναμφισβόλως, εἰάν δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ δύο ἀδελφῆς χριστιανῆς, οἱ ὅποιοι ἀνοίξαντες τὴν πύλην τῆ δεσμοτηρίῃ, ὅπου ἐφυλάττοντο πολλοὶ χριστιανοί, καὶ ἐνωθέντες μετὰ τέτων, ἐσφαζαν τὸν ἑπαρχὸν τῆς Τριπόλεως τὸν Σαρακηνὸν, κατέκαυσαν τὸν σόλον, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν τῶν Ρωμαίων ἐπικράτειαν. Οἱ δὲ Μαβίας ἐτοιμάσας σπευδαίως ἕτερον σόλον, ἐπλευσεν εἰς τὴν Φοινίκην τῆς Λυκίας, ὅπου νικηθεὶς εἰς τὴν ναυμαχίαν ὁ Κάινσας, μόλις ἔφυγεν ἐν τῷ κρυπτῷ εἰς Κωνσταντινῆ πόλιν, ὅθεν στρατεύσας τῷ ἐπομένῳ χρόνῳ ἐναντίον τῶν Σθλαβίων, ἐνίκησε μὲν αὐτὸς πολλάκις, ὅμως μὴ δυναθεὶς νὰ τὸς καταδαμάσῃ παντελῶς, ὑπέσχετο εἰς Κωνσταντινῆ πόλιν, ὅπου εὔρε πρέσβεις τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὅποιοι σασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, ἐζήτην εἰρήνην, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἔσερξε προθύμως ὁ ἀμελής καὶ ἀνανδρὸς βασιλεὺς, παραχωρήσας αὐτοῖς καὶ τὰς πολλὰς ἑπαρχίας, ὅσας ἐκυρίευσαν, ἐπὶ συμφωνίᾳ τῆ νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸς διαδόχους καθημέραν χίλια νομισματα, ἵππον καὶ δῶλον (1).

- α. χ. 659. Τῷ ἐπομένῳ 659 ἔτει δολοφονήσας ὁ βασιλεὺς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεοδόσιον, ὁ ὁποῖός ἦτο διάκονος καὶ εὖνε τῆ λαῷ, ἠνωχλείτο τόσον ἀπὸ τὸ συνειδὸς, ὥστε πρὸς παραμυθίαν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν βασιλεύσαν, καὶ ἐπλευσεν εἰς Σικελίαν, διανοόμενος νὰ μετασῆσῃ εἰς τὴν Συράκουσαν τὸν θρόνον τῆς βασιλείας, τὸ ὁποῖον ἐνοήσαντες οἱ Κωνσταντινεπολίται, ἐφύλαττον τὴν σύζυγον αὐτῆ καὶ τὰ τέκνα ἐν τῇ πόλει. Ἀπὸ τῆς α. χ. 660. καιρῶ ἐπλανᾶτο ὁ βασιλεὺς, ὡς ὁ Κάιν, ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, παρακινῶν εἰς ἔλεος καὶ αὐτὸς τὸς ἀδιαλα-

(1) Ὅρα Θεοφάνη.

λάκτες ἐχθρῆς τε. Ἐν τέτοις, ὁ Μαβίας φονεύσας τὸν ἀνταγωνιστὴν Ἀλῆν, ἢ ἀρκάσας τὴν βασιλείαν ὅλην, ἔσειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐζήδ, προσάξας νὰ εἰσβάλη εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων, ὁ ὁποῖος ἢ χωρήσας ἕως Χαλκηδόνος, ἐκυρίευσε τὸ Ἀμώριον, πόλιν τῆς Φρυγίας, ἢ ἐμβαλὼν 5,000 φρερῆς, ἐπέσρεψε πρὸς τὸν πατέρα μὲ πολλὰ λάφυρα· πλὴν τὸ Ἀμώριον ἐκυριεύθη μετ' ἑ πολὺ πάλιν ἀπὸ τὸν Ἀνδρέαν, τὸν βασιλικὸν στρατηγὸν, ἢ οἱ ἐν αὐτῷ Σαρακηνοὶ κατεσφάγησαν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς καθήμενος εἰς Ἰταλίαν, ὡς ἔμαθε τὸν πόλεμον τῶν Φράγγων ἢ Λογγοβάρδων, ἐσράτευσε κατὰ τύτων τῶν τελευταίων, ζητῶν νὰ τὲς διώξῃ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν· ἀλλὰ νικηθεὶς ἔπαυσε, ἢ ἦλθε περιεργεῖας χάριν εἰς Ῥώμην, ὅπου εὐρῶν πολλὰ ἀξιόλογα ἢ σπάνια πράγματα, αὐτὰ μὲν ἔσειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔπεσον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν, αὐτὸς δὲ ὑπέσρεψεν εἰς Συράκυσαν, ἢ ἐνταῦθα ἔμεινε πέντε χρόνους, κατεπιφορτίζων τὸν λαὸν μὲ βαρυτάτης φόρου, ἢ ἀρκάζων ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τὰ πολύτιμα σκεύη ἢ κειμήλια. Τότε ἄνθρωπός τις, ὀνομαζόμενος Ἀνδρέας, Φέλων νὰ ἐλευθερώσῃ τὲς ἀνθρώπους ἀπὸ τοιῦτον τέρας, συνέ- α. χ. τριψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ λυτρῷ μὲ τὸ ἀγγεῖον, 668. εἶξ ἢ χύνων ζεσὸν νερὸν, ἔπλυνεν αὐτόν. Ταιετοτρόπως ἀπέθανεν ὁ Κώνσας, βασιλεύσας ἔτη κζ'.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΩΓΩ- ΝΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κώνσαντος παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομαζόμε-

νος πωγωνάτος, ὁ ὁποῖος πρῶτον μὲν κατεπεΐθη νὰ δεχθῆ κατὰ μίμησιν τῆς ἁγίας τριάδος τὲς δύο ἀδελφούς, Τιβέριον ἔξ Ἡράκλειον, κοινωνὸς τῆς βασιλείας, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἔκοψεν αὐτῶν τὰς ρίνας, δι' ἧ ἔκαμιν αὐτὸς ἀναξίως τῆς βασιλείας (1).

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο ἐν Κωνσταντινῆ πόλει, οἱ Σαρακηνοὶ ἔκαμνον ταχέως προΐδως, κυριεύσαντες τὴν Ἀφρικὴν, διαρπάσαντες τὴν Κιλικίαν, ἔξ ἐν ἔτει 674 στρατοπεδεύσαντες πλησίον τῆς Κωνσταντινῆ πόλεως, τὴν ὁποίαν ἐπολιόρκησαν διὰ πολλῶν χρόνων, ἕως ἧ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσι, ζημιώσαντες πολλὰς ἀνθρώπους ἔξ πλοῖα, τὰ ὁποῖα κατεκαύθησαν ἀπὸ τὸ ὀνομαζόμενον θαλάσσιον πῦρ, τὸ ὁποῖον ἔκκειεν ὑποκάτω τῆ νερῶ, ἔξ ἐφευρέθη ἀπὸ τινος Καλλιῆνικου Ἡλυπολίτην. Κατὰ τῆτον τὸν καιρὸν ἐνίκησαν εἰς τὴν Συρίαν οἱ βασιλικοὶ στρατηγοὶ, Φλώρος, Πετρωνᾶς καὶ Κυπριανός, Σηφιανὸν τὸν στρατηγὸν τῶν Σαρακηνῶν, ἔξ ἐφόνευσαν αὐτῆ 30000 στρατιώτας. Οἱ Μαρδαῖται, ἢ Μαρωνῖται, βλέποντες ταύτας τὰς συμφορὰς, ἔξ ἀναπαρρήσαντες, ἐκυρίευσαν ἔξ κατέφικησαν τὸ ὄρος τῆ Λιβάνου, ἔξ ἐνωθέντες μετὰ πολλῶν χριστιανῶν, ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν μεταξὺ Ταύρου ἔξ Ἰερουσαλήμ κειμένην χώραν, εἰσέβαλον συχνάκις εἰς τὴν Συρίαν, ἔξ ἐφόβισαν τόσον τὲς Σαρακηνοὺς, ὥστε ὁ Μάβιας μὴ δυνάμενος νὰ ἀνδίσταται ἔξ εἰς αὐτὸς ἔξ εἰς τὲς Ῥωμαίους, ἔξεῖλε πρέσβεις πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης, ἢ ὁποῖα ἔξ ἐγίνε διὰ 30 ἐτῶν, προσάξασα νὰ φυλάττωσιν οἱ Σαρακηνοὶ τὰς κυριευθεῖσας ἐπαρχίας, ἔξ νὰ δίδωσι κατ' ἔτος εἰς τὸν βασιλέα ἔξ εἰς τὲς

(1) Παῦλ. διάκον. βιβλ. γ.

ΚΕΦ. ΚΔ' ΒΑΣΙΑ. ΙΟΥΣΤΙΝ. ΤΟΥ Β'. 73

διαδόχους χρυσῆς χιλιάδας τριάκοντα, ἄνδρας αἰχμαλώτους ἑκατὸν, ἔ ἵππους εὐγενεῖς πενήκοντα.

Τοιούτῳ τρόπῳ καταπαύσας ὁ βασιλεὺς τὸν πόλεμον τῶν Σαρακηνῶν, ἔ εἰρηνεύσας διὰ χρημάτων τὴς Βελγάρων, οἱ ὅποιοι, 100,000 τὸν ἀριθμὸν, εἰσέβαλον εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων ἔ διήρπαζον, ἠγωνίζετο ἀκαταπαύτως νὰ δώσῃ ἔ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἔ ἡσυχίαν, τὴν ὅποιαν ἀπήλαυε ἔ ἡ βασιλεία τε. Πρὸς τῆτο, συνεκάλεσεν ἁ. χ. ἐν Κωνσταντινῶν τὴν ἀγίαν ἔ οἰκουμενικὴν ἐκκλησίαν. 680. ἔ ἔδωκεν, ἐν ἣ ἀνεθεματίσθη ἡ αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν, ἔ ἔως εἰρηνεύσε πάλιν ἡ ἐκκλησία. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐζήτησεν ὁ βασιλεὺς εἰρηνικῶς ἔ ἡσύχως ἔως τῆ 685 ἔτους, ὅτε ἔ ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη δεκαεπτὰ ἔ μῆνας τινάς.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Πωγωνιά τε παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῆ Γουστίνιανός, ὅσις ὑπῆρχε δεκά ἔ ἔξ χρόνων. Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας κατεπέδωκε ἀπὸ τὸν Ἀβιμέλεχ, τὸν κέον ἡγεμόνα τῶν Σαρακηνῶν, νὰ καταπολεμήσῃ τὴς Μαρωνίτας, οἱ ὅποιοι ἔβλαπτον πολλὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Σαρακηνῶν, κάμνοντες συχνὰς ἐπιδρομὰς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐσράτευσε παρασπόνδως κατὰ τῶν Βελγάρων, οἱ ὅποιοι κατῴκουν τὴν κάτω Μοισίαν, ἔ ἔσραρον Βελγαρίαν μετονομαθεῖσαν, ἔ πρῶτον μὲν ἐνίκησεν αὐτὴς, ἔ ἔσραρον δὲ ἀντενικήθη ἔ ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἄπρακτος. Ἀλλ' αἱ νίκαι αὐτῆ κατὰ τῶν Σλάβων ἢ Σθλαβίνων ἐνεφύσωσαν αὐτὸν, ἔ κατέπεισαν νὰ εὖρη πρόφασιν τῆ νὰ λύσῃ

τὴν μετὰ τῶν Σαρακηνῶν εἰρήνην, δι' ἧς Συμωθεὶς ὁ Ἀβιμέλεχ, ἔσειλε κατ' αὐτὴν μεγάλην δύναμιν, καὶ στρατηγὸν τινα Μωάμεθ ὀνομαζόμενον, ὁ ὅποιος τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάρτην εἰς λόγχην κρεμάσας ἔπραγών, παρεκίνησε τὰς στρατιώτας νὰ τιμωρήσωσι τοιοῦτον παράσπονδον βασιλέα, ἔλθων ἀπήντησεν αὐτὸν κατὰ τὴν Σεβασόπολιν, ὅπερ πρῶτον μὲν ἐνίκηθη, ὕστερον δὲ κατακείσας τὸν στρατηγὸν τῶν Σαλαβίνων, τὸν μισθωτὸν τῆ βασιλείας, ν' αὐτομολήσῃ πρὸς αὐτὸν, ἀντενίκησε κατὰ κράτος· ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις διασωθεὶς ἐν τῷ πρὸς Νικημηδείαν Λευκάτῃ, κατέκοψε τὰς λοιπὰς (ὡς 10,000) Σαλαβίνους σὺν γυναῖξί, ἔτεκνοῖς, ἔπειτα ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπερ παραμελῶν τὰ τῆς βασιλείας, ἔμῃ φροντίζων ν' ἀποκρίσῃ τὰς Σαρακηνὰς, οἱ ὅποιοι κατέτρεχον τὰς ἐπαρχίας ἔκυρίευσαν ὅλην τὴν Ἀρμενίαν, ἐνηχολεῖτο μόνον εἰς κατασκευὰς νέων οἰκοδομῶν. Ταῦτα ἔτι αἱ τυραννίαι τῆ Στεφάνου ἔτι Θεοδοσίου, τῶν πρώτων ἀρχόντων τῆς αὐλῆς τε, ἐπέσυραν εἰς τὸν βασιλέα τὸ μῖσος παντὸς τῆ λαοῦ. Ταῦτα βλέπων ὁ βασιλεὺς ἔτι φοβούμενος, ἐπρόσβαξε τὸν εὐνεχὸν Στέφανον ἔτι τὸν στρατηγὸν αὐτῆ Ρύσιον νὰ κατακόψωσι διὰ νυκτὸς τὰς Κωνσταντινουπόλιν, ἔτι πρῶτον πάντων τὸν πατριάρχην Καλλίνικον. Ἐν τούτοις δὲ, καταπειθεὶς ὁ πατριάρχης Λεόντιος, ὁ χειροτονηθεὶς στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ δύο μοναχῶν ν' ἀποσατήσῃ ἔτι νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν, ἤλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Σοφίας, ἔτι ἐκηρύχθη βασιλεὺς ψήφῳ τῆ πατριάρχου α. χ. ἔτι παντὸς τῆ λαοῦ· ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς πιαθεὶς, ἐκόπη 694. τὴν ῥίνα ἔτι ἐξωρίθη εἰς Χερσῶνα (1).

(1) Θεοφάν. Κεδρην. ἔτι Νικηφόρ.

Ο Λεόντιος παραλαβὼν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, τὴν βασιλείαν, δὲν ἐβασίλευσε πολὺν χρόνον, ἀλλὰ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐξώδη ἀπὸ τῆς θρόνου παρὰ τῆς στρατηγῆς τῆ βασιλέως Τιβερίε, ὁ ὁποῖος ἀποατήσας, ἐπλευσε πανστρατιᾶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ κυριεύσας αὐτὴν ἐξαίφνης, ἐπίασε τὸν Λεόντιον, καὶ ἐκκόψας αὐτὸ τὴν ῥίνα, ἐξώρισεν εἰς τὴν Δαλματίαν. Ἀλλὰ καὶ ἕτος ὁ δεύτερος ἀποσάτης ἔλαβε τὴν ἀξίαν ποιηὴν τῆς ἀποσασίας τε. Οἱ Γεσινιανὸς, ὁ καθαιρεθεὶς νόμιμος βασιλεὺς, ὅσιν ἐφυλάττετο εἰς τὴν Χερσῶνα, ἐφυγε καὶ κατέφυγε πρῶτον μὲν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Χαζάρων, εἶτα δὲ πρὸς τὸν Τέρβελιν, τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων, ὁ ὁποῖος ἐμόνον ἐδεδίξε πρὸς αὐτὸν μεγάλην φιλοφροσύνην, ἀλλὰ καὶ στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκυριεύσεν αὐτὴν καὶ ἀποκατέστησε τὸν φυγάδα βασιλέα ἐπὶ τὸν θρόνον· ὁ δὲ Τιβέριος ἐφυγε μετὰ τῶν θησαυρῶν εἰς τὴν Ἀπολλωνιάδα.

Παραλαβὼν ὁ Γεσινιανὸς πάλιν τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας, ἐφρόντισε κατὰ πρῶτον νὰ φονεύσῃ τὸν Τιβέριον, τὸν Λεόντιον, καὶ Ἡράκλειον τὸν ἀδελφὸν τῆς Τιβερίε, τὸν δὲ Καλλίνικον τὸν πατριάρχην νὰ ἐξορίσῃ εἰς Ρώμην, ἔπειτα δὲ ἐτιμώρησεν ὅλους τὺς φίλους ἐκείνων τῶν δύο ἀποσατῶν, εἰς τρόπον ὡς πολλοὶ πολῖται καὶ στρατιῶται κατεκόπησαν, καὶ πολλαὶ ἐπαρχίαι κατεριμώθησαν. Ταῦτα καὶ ἡ σκληροτάτη τιμωρία τῶν ἐγκαταίικων τῆς Χερσῶνος καὶ τῶν Βοσποριανῶν (1), τὺς ὁποῖους ὅλους ἐπρόσάξε νὰ σφάζωσι

(1) Κατὰ τέτων ἀργίδη ὁ Γεσινιανὸς, ὅτι εὐρισκόμενοι αὐτὸν ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἀπεφάσισαν ἐκεῖνοι νὰ τὸν φονεύσωσιν ἢ νὰ τὸν ἐγχειρήσωσιν εἰς τὸν Τιβέριον.

χωρίς εξαίρεσεως ηλικίας ἢ γένους, παρεκίνησαν τινὰς τῶν ἐγκρίτων Βοσποριανῶν, οἱ ὅποιοι διέφυγον τὸν θάνατον, νὰ καταφύγωσι πρὸς τὴν Χαζάρην, μετὰ τῶν ὁποίων ἐνωθέντες, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὴν βασιλικὴν κρατιώτα, καὶ ἐκήρυξαν βασιλεῖα τὸν Φιλιππικόν, τὸν τῷ Βαρδάνῃ υἱόν, ὅσις ἔτυχε τότε διατρίβων εἰς τὴν Χερσῶνα· οἱ δὲ κατὰ τὴν ἐπιχειρήσαντες κρατιῶται μὴ δυνάμενοι νὰ κυριεύσωσι τὴν Χερσῶνα, καὶ φοβόμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἠνώθησαν μετὰ τὴν λατικὴν ἀποστάσιν, κατὰ τῶν ὁποίων ἐσάλησαν, καὶ ὡμολόγησαν καὶ αὐτοὶ τὸν Φιλιππικόν βασιλεῖα, ὁ ὅποιος ἔχων τοιαύτην ἀξιόλογον δύναμιν, ἐσράτευσε καὶ εἰσέβη ἀκωλύτως εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ σείλας τὸν Ἡλίαν, ἕνα τῶν προεσώτων τῶν Βοσποριανῶν κατὰ τῷ βασιλέως, ὅσις εὐρίσκετο τότε εἰς τὴν Σινώπην τῆς Παφλαγονίας, ἐνίκησε καὶ ἀπεκεφάλισεν αὐτόν. Τοιοῦτος ἐχρημάτισεν ὁ θάνατος τοῦ Γεωργίου α. χ. νῆ τῷ ὀγδόῳ χρόνῳ μετὰ τὴν ἀποκατάστασίν τε ἐπὶ 705. τὸν βασιλικὸν θρόνον.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΥ.

Παραλαβὼν ὁ Φιλιππικὸς τὴν βασιλείαν, κατεπέσει ὑπὸ τὸν μονοθελητῆ μοναχὸν νὰ συγκαλέσῃ ψευδοσυνόδον ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι καὶ αὐτοὶ φρονῶντες τὰ τῶν Μονοθελητῶν, ἀνεθεμάτισαν τὰ θεία δόγματα τῆς ἑκτῆς οἰκουμένης συνόδου, καὶ ἔτω καταγιγνώμενος ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ τῆς θρησκείας, παρημέλει τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Βυλγάρων καὶ Σαρακηνῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ μὲν Βύλγαροι ἐσράτευσαν ἕως τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινέπολεως, καίοντες καὶ ἀρπάζοντες, οἱ δὲ Σαρακενοὶ κυριεύσαντες τὴν Μηδαίαν καὶ ἄλλας

πολλὰς πόλεις, ὑπέσρεψαν ἔχοντες πολλὰς αἰχμαλώτους. Αὐταὶ αἱ συμφοραὶ κατέσκησαν τὸν Φιλιππικὸν μισητὸν καὶ βδελυκτὸν παρὰ τῷ λαῷ, ὡς Ῥ' ἕφός τις ὀνομαζόμενος καταπειθεὶς ὑπὸ δύο πατρικίων, εἰσέβη τῷ σαββάτῳ τῆς πεντηκοστῆς περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ εὐρῶν τὸν βασιλέα κειμώμενον, ἐτύφλωσεν αὐτὸν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδενός προαιδομένῃ (1). Ὁ δὲ Νικηφόρος διηγεῖται, ὅτι ὁ Ῥ' ἕφος πιάσας τὸν Φιλιππικὸν, ἔσυρεν εἰς τὸν Ἰππόδρομον, ὅπερ καὶ ἐτύφλωσεν αὐτόν. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦ, τῇ ἐπαύριον τῆς πεντηκοστῆς συναχθεὶς ὁ λαὸς εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐκήρυξε βασιλέα τὸν Ἀρτέμιον, τὸν με- 713. τανομαζόμενον Ἀναστάσιον, τὸν μουσικὸν τῆ Φιλιππικῆ γραφείᾳ, ὅσις καὶ ἐσέφθη ὑπὸ τῷ πατριάρχῳ κατὰ τὸ σὺνηδες.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ.

Ὁ Ἀναστάσιος ὢν ἀνὴρ λογιώτατος καὶ πολιτικός, ἐφρόντισεν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἢ μόνον περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν σχισμάτων τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, ὁ ὅποιας διώρισεν ἀρχισράτηγον Λέοντα τὸν Ἰσαυρὸν, ἄνδρα στρατηγικώτατον, καὶ ἔσειλεν αὐτὸν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἀκύσας, ὅτι ὁ σόλος τῶν ἐχθρῶν ἔπλευσε πρὸς τὴν Φοινίκην, ἐπρόσαξε τὸν ἰδικόν τε νὰ πλεύσῃ πρὸς τὴν Ῥόδον, καταστήσας ναύαρχον τὸν τότε λογοθέτην Ἰωάννην, τὸν διάκονον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἕτος ἔδειξε πρὸς τινὰς ταραχοποιὸς στρατιώτας μεγάλην ἀνησυχίαν, οἱ

(1) Θεοφάν. εἰς χρόν. Φιλίπ. 2.

λοιποὶ ἀπεσάτησαν ἢ ἐφόνευσαν αὐτὸν, ἢ ἔτω φοβέμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, τὸν μὲν Ἀναστάσιον ἐκήρυξαν ἀνάξιον τῆς βασιλείας, ἠνάγκασαν δὲ τὸν Θεοδοσίον, ἄνδρα ταπεινὸν τὸ γένος, νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν, τὸ ὅποτον ἀκέσας ὁ Ἀναστάσιος, ἀφῆκεν ἐν τῇ βασιλευσῇ δυνατὴν φρερᾶν, ἢ ἐφυγεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας. Οἱ δὲ Θεοδοσίος κυριεύσας μετὰ ἕξ μηνῶν πολιτορχίαν τὴν βασιλεύσαν, ἐμίνυσε διὰ τοῦ πατριάρχου ἢ τῶν ἀρχόντων εἰς τὸν Ἀναστάσιον τὰ γενόμενα, καὶ ὑποχόμενος αὐτῷ τὴν ζωὴν, κ. χ. κατέπεισε νὰ παραδοθῇ, καὶ ἐξώρισεν εἰς τὴν 715. Θεσσαλονίκην δύο μόνον ἔτη βασιλεύσαντα. Οἱ δὲ Λέων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἀναστασίου, ὡς ἤκουσε τὴν ἀνάβασιν τοῦ Θεοδοσίου ἐπὶ τὸν θρόνον, δὲν ὑπετάγη εἰς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ καταπειθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνου τῶν Σαρακηνῶν νὰ ἐνδυθῇ τὴν βασιλικὴν πορφύραν, ἐσράτευσεν εἰς τὴν Νικομηδείαν, ἢ ἐνταῦθα νικῆσας ἢ πιάσας αἰχμάλωτον τὸν κατ' αὐτὸν σαλέντα υἱὸν τοῦ Θεοδοσίου, ἤρχετο εἰς Κωνσταντινῆ πόλιν, εὐφημέμενος ἢ κροτέμενος ἀπανταχῶς. Τότε βλέπων ὁ Θεοδοσίος τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Λέοντος, παρεδόθη εἰς αὐτὸν ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ μὴ θανατωθῆναι, ἢ ἐκκερῆθη ὁμῶς μετὰ τοῦ υἱοῦ κληρικὸς, βασιλεύσας ἕνα μόνον χρόνον (1).

(1) Οὗτα λίγους ὁ Θεοφάνης ἢ Κεδρηνός. Κατὰ δὲ Νικηφόρον, οἱ στρατηγοὶ βλέποντες τὴν ἀναξιοῦτητα τοῦ Θεοδοσίου, κατέπεισαν αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν, ἢ νὰ ἐκλέξῃ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ Λέοντα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΤ ΕΙΚΟΝΟ-
ΜΑΧΟΥ.

Μετὰ τὴν καθαιρέσιν τῆ Θεοδοσίε παρέλαβε ἁ. κ. τὴν βασιλείαν ὁ Λέων, ἣ ἐσέφθη ὑπὸ τῆ πατριάρ. 716. ἤ γε Γερμανῆ τῆ 25 Μαρτίου ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ 716. Οὗτος ὁ Λέων ἐγεννήθη ἐν Ἰσαυρίᾳ ἐκ γονέων ποταπῶν, ἣ πρῶτον μὲν ἐσράτευεν ὡς ἰδιώτης, εἶτα δὲ ἐχειροτονήθη ὑπὸ Ἰβσινιανῆ τῆ δευτέρου σπαθάριος, ἤ γυναικὸς εἰς τῶν σωματοφυλάκων τῆ βασιλείας, ἣ τέλος ὑπὸ τῆ Ἀνασασίε ἀρχιερατήγος· ἐπονομάζεται δὲ εἰκονομάχος, διότι ἠναντιῆτο εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, ὡς κατωτέρω ρηθῆσεται.

Τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας τῆ Λεόντος εἰ. ἁ. κ. σέβαλεν ὁ Σουλεϊμάν, ὁ ἡγεμὼν τῶν Σαρακηνῶν, εἰς 717. τὴν Θράκην· ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν ὁ Οὐμαρος, ὁ ὁποῖος ἐν ἀρχῇ τῆ ἔαρος ἐλθῶν, ἐπολιόρκει τὴν βασιλεύσαν διὰ ξηραῶν τε καὶ θαλάσσης, ἣ μετὰ χρόνον ἕνα ἀναγκασθεὶς νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια, ἣ ἐτυράννει αὐστηρῶς τὰς χριστιανὰς, ἄλλως μὲν ἀναγκάσας νὰ δεχθῶσι τὰ τῆ Μωάμεθ δόγματα, ἄλλως δὲ βασανίσας μέχρι θανάτου. Ἐν ἔτει δὲ 719 ἐγεννη- ἁ. κ. σεν ἡ βασίλισσα Μαρία ἰὸν ὀνομαζόμεντα Κωνσταντίνου, 719. ὅσις ἐκωνομάζετο Κοπρώνυμος, ὅτι ἐν τῷ βαπτίζεσθαι ἐμόλυνε τὴν ἁγίαν κολυμβήθραν. Τῷ αὐτῷ ἔτει εἰσέβαλεν καὶ οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἀνασάσιον, τὸν ἄνω καθαιρέθεντα βασιλέα, ἣ ἐλθόντες ἐπολιόρκουν τὴν Κωνσταντινέπολιν· βλέποντες δὲ, ὅτι ἀντεπολεμῆντο ἀνδρείως, παρέδωκαν τὸν δυστυχῆ Ἀνασάσιον

εἰς τὸν Λέοντα, ὁ ὁποῖος εὐθύς ἐφίνευσεν αὐτὸν καὶ τῆς συναποσάντας, καὶ ἔτιω διατελῶν ἐν ἀδείᾳ, ἐξεψεν ἐν ἔτει 720 τὸν υἱὸν τε Κωνσταντῖνον καίσαρα (1).

α. χ. Ἐν ἔτει 725 καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, 725. ἐξέδωκεν ὁ Λέων τὸ περιβόητον δόγμα, τὸ ὁποῖον ἐπρόσᾳξε τὴν καθάρεισιν τῶν εἰκόνων, καὶ ἀπηγόρευε τὴν προσκυνῆσιν αὐτῶν. Κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ προσαγῆν αἱ μὲν εἰκόνες τῶν ἐκκλησιῶν καθάρυντο ἀπὸ τῆς ὑπερήτας τῆ βασιλείως, ὁ δὲ Γερμανὸς, ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξωρίσθη, διότι ἠναντιώθη εἰς τὴν βασιλικὴν προσαγῆν, καὶ ἀντ' αὐτῆ κατεξάθη πατριάρχης ὁ Ἀναστάσιος. Οἱ λαὸς βλέπων τὰς εἰκόνας τῆ σωτήρος ἡμῶν ἄλλας μὲν κατακοπτομένας, ἄλλας δὲ καιομένας, πρῶτον μὲν συνέτριψε τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀγάλματα τῆ Λέοντος, ἔπειτα δὲ ἐδραμεν εἰς τὸ πάλαιον, ὅπε ὅμως ἀποκροθεὶς ἀπὸ τὴν βασιλικὴν φρουρὰν μετὰ μεγάλης σφαγῆς, ἠναγκάσθη νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ ἴδῃ τετελεσμένον τῆ βασιλείως τὸ δόγμα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνηχολεῖτο ὁ Λέων ἐφ' ὅλη τῆ μακρῆ διαζήματος τῆς βασιλείας τε καθαιρῶν τὰς σεπτὰς εἰκόνας εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειάν τε, καὶ παιδεύων αὐσηρότατα τῆς ἐναντιομένους.

α. χ. Ἐν ἔτει 732 καὶ τῷ δεκάτῳ ἐβδόμῳ τῆς βασι- 732. λείας, πρῶτον μὲν ἐνύμφευσεν ὁ Λέων τὸν υἱὸν τε Κωνσταντῖνον μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆ βασιλείως τῶν Ἀβάρων, ἡ ὁποία βαπτισθεῖσα, μετωνομάθη Εἰρήνη, ἔπειτα δὲ ἐσείλε δυνατὴν ναυτικὴν δύναμιν πρὸς τιμωρίαν τῶν εὐκατοίκων τῆς Ρώμης καὶ ἄλλων ἐν Ἰταλίᾳ ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι ἠναντιῶντο εἰς τὸ κατὰ τῶν εἰκόνων δόγμα καὶ

(1) Ὁρα Κεδρη. Θεοφάν. καὶ Νικηφόρ.

ἐκαστην ἀποσάσσαν· ἀλλὰ διὰ τὸν συμβάντα χειμῶνα ἐνανάγησεν ὁ σόλος, καὶ ὁ Λέων δὲν ἐδυνήθη νὰ τιμαρῆσῃ ἀλλέως τὸν πάπαν Γρηγόριον, ὅσις ἤναντιῆτο εἰς τὸ δόγματε, εἰμὴ δημοῦων τὰ ἐν τῷ Καλχβρία καὶ Σικελία εἰσοδήματα αὐτῷ, τὰ λεγόμενα πατριμῶνια. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ χρόνῳ τῆς βασιλείας τῷ Λέοντος συνέβη σεισμός μέγας ἀλλαχῆτε καὶ ἐν Κων- σταντινουπόλει, ὅπε πολλὰ ἐκκλησίαι καὶ οἰκοδομαὶ ἐ- 741. πέσον, καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπώλοντο· ἐβασίλευσε δὲ ὁ Λέων, ὁ καὶ Κόνων ἐπὶνομαζόμενος, ἔτη κδ', μηνῶν δύο καὶ ἡμέρας κέ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟ.
ΠΡΩΤΗΜΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Λέοντος παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῷ Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ἐζράτευσεν εὐθὺς κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἔτι δὲ αὐτῷ ἀπόντος, ὁ Ἀρταβασδῶς, ὁ σύζυγος τῆς ἀδελφῆς τῷ Ἄννης, διαφημίσας τὸν λόγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπέθανεν ἐν τῷ παλέμῳ, ἐκηρύχθη ἀπὸ τὸν λαὸν βασιλεὺς, καὶ ἐφυλάκωσε τῷ Κωνσταντῖνῳ τὸς υἱὸς· γινώσκων ὅμως, ὅτι ἐν ὀλίγῳ θέλει φανερωθῆ τὸ ψεῦδος, συνεβλεύετο μετὰ τῷ πατριάρχῳ Ἀνασασίῳ περὶ τῷ πῶς ἠδύνατο νὰ τηρήσῃ τὸν λαὸν πιστὸν καὶ φύλακα τῶν ὀρκῶν. Ὁ Ἀνασάσιος ὑπῆρχεν ἐπὶ τῷ Λέοντος μέγας εἰκονοκλάσης· ἤδη δὲ θέλων ἵ ἀπολαύσῃ τὴν εὐνοίαν τῷ Ἀρταβασδῶ, τῷ ὑπερμάχῳ τῶν εἰκόνων, καὶ νὰ καταστήσῃ τὸν Κωνσταντῖνον μισητὸν παρὰ τῷ λαῷ, εἶπεν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δημοσίᾳ, κατέχων τὰ τίμια καὶ ζωποιαὶ ξύλα, ὅτι μὰ τὸν ἐσαυρωμένον

νον Ἰησοῦν ἔγω μοι εἶπε Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι ὁ τεχθεὶς ἐκ Μαρίας, ὁ λεγόμενος Χριστὸς, δὲν ὑπάρχει Θεοῦ υἱὸς, ἀλλὰ φίλος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐτέχθη ἐκ Μαρίας, ὡς ἐγὼ ἐτέχθην ἐκ τῆς μητρός μου Μαρίας. Ταῦτα ἀκούσας ὁ λαὸς, ἐψύφισαν ὁμοφώνως τὸν Κωνσταντῖνον ἀνάξιον τῆς βασιλείας, καὶ ἤσπασαντο πάλιν ὡς βασιλέα τὸν Ἀρτάβασδον, ὁ ὁποῖος ἔλαβε κοινὸν τῆς βασιλείας τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Νικηφόρον. Τῆτο πρῆξένησεν ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος, κατὰ Κεδρηνὸν, ἐχρημάτισεν ὁ μέγιστος πάντων τῶν προτέρων· ἡμεῖς ὁμως ἔκ οἶδαμεν περαιτέρω, πλὴν ὅτι ὁ Ἀρτάβασδος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικηφόρος νικηθέντες πολλάκις ὑπὸ τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐπολιορκήθησαν τελευταῖον εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἣ ὁποία παρεδόθη δι' ἔλλειψιν τροφῶν, καὶ ὁ μὲν Ἀρτάβασδος καὶ Νικηφόρος ἐτυφλώθησαν, ἣ δὲ πόλις παρεδόθη εἰς διαρπαγὴν τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης Ἀναστάσιος πρῶτον μὲν ἐθεατρίθη ἐφ' ὄντι ἀντιτρόφως καθεζόμενος δι' ὅλης τῆς πόλεως, εἶτα δὲ ὡς ὁμόφρων ἀποκατεστάθη πάλιν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἱερουσάλυμης.

Τοιοτοτρόπως ἐλευθερωθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς τε, ἀπεφάσισε νὰ στρατεύσῃ πάλιν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμουν ἐν ἀλλήλοις. Διὸ συναγαγὼν μεγάλην στρατιάν, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ νικήσας τῆς ἐχθρῆς εἰς πολλὰς μάχας, ἐκυρίευσεν τὴν Γερμανικεῖαν καὶ ἄλλα τινὰ φρέρια. Οἱ Σαρακηνοὶ θέλοντες ν' ἀναχαιτίσωσι τὰς ἐν Συρίᾳ νίκας τῷ βασιλέως, ἐξεῖλαν δυνατὸν εὐλογον κατὰ τῆς Κύπρου, ὅπου γενουμένης ναυμαχίας μεταξὺ

αὐτῆ καὶ τῆ βασιλικῆ σόλυ, πάντα τὰ πλοῖα, πλὴν τριῶν, κατηφανίσθησαν. Ὡς τόσον, ὁ βασιλεὺς δὲν ἐδυνήθη ν' αὐξήσῃ τὴν ἐπικράτειάν τε με νέας νίκας· διὰ τὰς συμβάντας συχνὰς σεισμὸς, καὶ διὰ τὸν φθοροποιὸν λοιμὸν, ὁ ὁποῖος ἀρχάμενος ἀπὸ Καλαβρίας, α. κ. ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους τῆ Αἰ- 747. γαίης πελάγους ἄχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου τὸ κακὸν πρῆξένησε διὰ τριῶν χρόνων ἀνείκασον φθοράν. Ὅτε δὲ ἐπαυσεν ὁ λοιμὸς, ὁ Κωνσταντῖνος πρῶτον μὲν ἐκήρυξε καίσαρα τὸν υἱόν τε Λέοντα, ὅστις ἦτον ἐνὸς χρόνου, ἔπειτα δὲ συναθροίσας πολλὴν στρατιάν, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ὅπου ἐκυρίευσεν τὴν Μελιτηνὴν, Θεοδοσιόπολιν καὶ ἄλλας πόλεις· ἀκήσας δὲ, ὅτι οἱ Βούλγαροι ἔκαμνον ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Θράκην, ὑπέσχεψε, καὶ ἐλθὼν ἐστρατοπέδευσεν εἰς σενόν τινα πόρον, ὀνομαζόμενον Περειγάθην, ὅπου νικηθεὶς κατὰ κράτος, μόλις διεσώθη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐνταῦθα ἀνεγέωσεν ὁ βασιλεὺς τὸ κατὰ τῶν εἰκόνων δόγμα τῆ πατρὸς, προσάξας καὶ νὰ μὴ τιμῶσιν ἔτε τὰς ἀγίας, ἔτε τὰ ἅγια αὐτῶν λείψανα, καὶ νὰ κατακαύσωσιν αὐτῶν τὰς εἰκόνας δημοσίᾳ, ὅσοι δὲ ἐπίσκοποι καὶ μοναχοὶ ἠναντιῶντο εἰς τὸ πρόσαγμα, καδῆρῶντο ἢ ἐξωρίζοντο· ἐξεδόθη δὲ καὶ ἕτερον δόγμα, προσάξον ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ μὴ γίνεταί τις κληρικὸς, ὡσεὶ καὶ πολλὰ μοναστήρια κατελύθησαν, καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ λαμβάνωσι γυναῖκας. Ὁ ἀναγνώστης θέλει εὖρη εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς συγγραφαίς περιστατικωτέραν καὶ σαφεσέραν εἶδησιν περὶ τῆ καταδιωγμῆ τῶν χριστιανῶν.

Ἐν ἔτει 763 καὶ τῷ εἰκοσιετῷ τρίτῳ τῆς βασι- α. κ. λείας τῆ Κωνσταντίνου, συνέβη σφοδρὸς χειμῶν ἀπὸ ὀκ- 763.

τωσρίε ἕως τέλες Φευρκαρίε, ἡ ἄλλα παράδοξα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα πᾶντα δὲν ἐφοβήθη ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ κατεδίωκε ἡ ἐπαίδευεν αὐσηρότατα τὲς ὑπερμάχους τῶν εἰκόνων, ἕως ἢ ἀναγκασθεῖς νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῶν Βυλγάρων, οἱ ὁποῖοι εἰσέβαλον εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ρωμαίων, κατενίκησεν αὐτὸς, ἡ ὑπέσχεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν ἐν Θριάμβῳ· ὠνόμαζε δὲ τῷτον τὸν πόλεμον εὐγενῆ πόλεμον, ὅτι ἐδὲ εἰς ἔπεσε χριστιανός. Λέγουσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐνίκησε διὰ τὴν προδοσίαν τινῶν Βυλγάρων, τὲς ὁποῖους ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἐλέριχος ἀνεκάλυψε διὰ τῆ ἀκολούθου σοφίσματος· ἔγραψε δηλαδὴ πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον δεικνύων μεγάλην ἔφεσιν τῆ νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν, ἡ νὰ ζήσῃ ἐν Κωνσταντινῆ πόλει ζωὴν ἰδιωτικὴν, ἡ παρεκάλει νὰ τῷ σείλῃ πιστὸς σωματοφύλακας ἡ ὀδηγὸς, ἡ νὰ τῷ φανερώσῃ τὲς Βυλγάρους, ὅσους ἐκεῖνος εἶχε φίλους, διὰ νὰ ἔλθῃ τάχα μετ' αὐτῶν εἰς Κωνσταντινέπολιν, μὴ θέλων νὰ παρῶν εἰς ξένους ἀνδρώπους. Ὁ Κωνσταντῖνος ἀπατηθεῖς, ἐφανερώσεν ὅλους τὲς φίλους Βυλγάρους, τὲς ὁποῖους ὁ δόλιος Ἐλέριχος ὅλους ἔσφαξε. Τότε θυμωθεῖς ὁ Κωνσταντῖνος, ἐστράτευσε τῷ ἔαρι κατὰ τῆ Ἐλερίχε, ἀλλὰ κατ' ὁδὸν ἀφενήσας ὄξει πυρετῷ, ἐπέσχεψεν εἰς Ἀρκαδιέπολιν, ἐντεῦθεν εἰς Σηλυμβρίαν, ἡ τέλος εἰς Στρογγύλον κασέλλον, ὅπου ἡ ἀπέθανε τῇ ιδ' Σεπτεμβρίε ἐν ἔτει 773, βασιλεύσας ὑπὲρ τὲς λδ' χρόνους.

α. χ.
775.

Ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς εἰκονομάχος ἡ ἐχθρὸς τῶν ἁγίων, κατηγορεῖται μὲν κατὰ πολλὰ παρὰ τῆ Θεοφάνους, Κεδρηνῆ ἡ ἄλλων συγχρόνων συγγραφέων, ἦτον ὅμως ἐγκρατὴς, μέτριος, ἐμπειροπόλεμος καὶ κατὰ πᾶντα ἄξιος τῆς βασιλείας. Αὐτὸς ἐχορημάτι-

σε μὲν εὐτυχῆς κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἢ Βεργάρων, ἀλλ' ἀπώλεσε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐπαρχιῶν τε, ὅπερ Ἀΐθελφος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λογγοθάρδων, ἐκυρίευσεν ἐν ἔτει 751 τὴν πόλιν ἢ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ραβέννης ὁμῆ μετὰ τῆς Πενταπόλεως, αἱ ὁποῖαι μετ' ἕ πολὺ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τὸν Πεππίνον, τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, ἢ ἐδόθησαν εἰς τὸν πάπαν Στέφανον τὸν τρίτον, δι' ἣν αἰτίαν προῆλθεν ἡ ἐν Ἰταλίᾳ κοσμικὴ ἐξουσία τῆς πάπας, ὁ ὁποῖος ἤδη μὴ θέλων νὰ θεωρῆται ὡς ὑπήκοος τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινέπολεως, ἔσησε, διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς ὑπερόχου δυνάμεως μετὰ τῆς ἱερατείας, ἢ τῆ σκήπτρου μετὰ τῶν κλειδῶν, ἐπὶ τὰ εἰρήπια τῆς Ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας νέαν ἡγεμονίαν ἐν Ἰταλίᾳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ.

Παραλαβὼν ὁ Λέων, ὁ υἱὸς τῆ ἀποθανόντος α. χ.
Κωνσταντίνου, τὴν βασιλείαν, τὸν μὲν υἱὸν αὐτῆ Κων- 776.
σταντίνου ἐκ τῆς Εἰρήνης τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐκήρυξε
καίσαρα, τὸς δὲ δύο ἀδελφῆς, Ἀνθέμιον ἢ Εὐδό-
ξιον, νωθελλισίμους ἢ καίσαρας (1). Τῷ πρώτῳ ἔτει
τῆς βασιλείας τῆ Λέοντος, Εὐλέριχος, ὁ βασιλεὺς
τῶν Βεργάρων, παρητήσατο τὴν βασιλείαν, ἢ ἐλ-
θὼν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐδέξατο τὸ βάπτισμα τῆ
Χριστοῦ, ἢ τιμηθεὶς τῆς ἀξίας τῆ πατρικίου, ἔλαβε

(1) Ὁ Λέων εἶχε καὶ ἕτερον ἀδελφὸν ὀνομαζόμενον Νικηφόρον, ὁ ὁποῖος, ζῶντος τῆ πατρὸς, ἐτιμήθη καίσαρ, ἢ εὐδὺς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆ Λέοντος ἐξωρίσθη εἰς τὴν Χερσῶνα διὰ τὴν κατὰ τῆ βασιλείας συναρμολοσίαν.

γυναίκα τὴν ἐξαδέλφην τῆς βασιλίσσης Εἰρήνης. Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, ἀνεύωσεν ὁ Λέων τὸ κατὰ τῶν εἰκόνων δόγμα τῷ πατρὸς καὶ πάππῃ, καὶ ἐπαίδευσεν αὐτηρῶς τῆς προσκυνοῦντας τὰς σεπτάς εἰκόνας τῶν ἁγίων καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· δὲν ἔξη-
 α. χ. σεν ὅμως πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἀπέθανε τῷ ἐπομένῳ
 780. ἔτει, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ ἡμέρας δέκα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΤΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος παρέλαβε τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομα-
 θείς πορφυρογένητος διὰ τὸ γεννηθῆναι ἐν τῷ πα-
 λατίῳ ὀνομαζομένῳ πορφύρᾳ· ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρχε πολ-
 λὰ νέος (δέκα χρόνων), ἀνεδέχθη ἡ μήτηρ αὐτῆ
 Εἰρήνη τὴν διοίκησιν. Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας
 τοῦ Κωνσταντίνου συνώμοσαν τινὲς τῶν συγκλητικῶν καὶ
 ἀρχόντων κατ' αὐτῆ, διανοόμενοι νὰ καταστήσωσι βα-
 σιλέα τὸν θείον αὐτῆ Νικηφόρον· ἀλλ' ἡ Εἰρήνη ἀ-
 νακαλύψασα τὴν συνωμοσίαν, ἐτιμώρησε τὴν πρω-
 ταιτίαν ὡς ἔπρεπε, καὶ εἶτα θέλησα νὰ ἐμποδίσῃ τὰ
 α. χ. παρόμοια ἐπιχειρήματα, ἠνάγκασεν ὅλην τὴν ἀνδρα-
 781. δέλφειν νὰ γένωσι κληρικοί. Ἐν ἔτει 781 ἔσει-
 λεν ἡ βασίλισσα πρέσβεις εἰς τὴν Γαλίαν πρὸς τὸν
 μέγαν Κάρολον, ὅσιν ἐσέφθη μετὰ ταῦτα βασιλεὺς
 τῆς δύσεως, προβάλλουσα γάμον τῆς θυγατρὸς αὐτῆ
 καὶ τῆ ἡῤῥης, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐμελέτα νὰ συνάψῃ δυνα-
 τὴν συμμαχίαν. Ὁ Κάρολος ἐσερξεν εἰς τὸ πρόβλη-
 μα, καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς τὴν εὐνῆχον Ἐλισσαίον νὰ
 διδάξῃ τὴν θυγατέρα Ἐρυσθρῶ τὰ ἡθῆ, ἔθιμα καὶ
 τὴν γλῶσσαν τῶν Γραικῶν. Ἀλλ' ἐν ἔτει 788 ἐμ-

ποδίσθη ὁ γάμος τῆ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Ἐρυστρῆς, καὶ ἡ Εἰρήνη ἠνάγκασε τὸν υἱόν της νὰ λάβῃ γυναίκα τὴν Μαρίαν, ἀνεψιὰν ἢ θυγατέρα τινὸς Φιλαρέτου ἐκ ταπεινῆ γένους. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπικράνθη τόσο, ὥστε δὲν διηλλάγη ποτὲ μετὰ ταῦτα εἰλικρινῶς μετὰ τῆς μητρός του. Τότε ἔγινε διὰ συμβουλῆς τινῶν αὐλικῶν συνωμοσία κατὰ τῆς βασίλισσης, ἀλλ' αὕτη ἀνεκαλύφθη ἐν καιρῷ, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξωρίσθησαν, ἡ δὲ Εἰρήνη ἐδειρεν ἰδιοχείρως τὸν υἱόν της, καὶ κλείσαυα αὐτὸν ἐν τῷ θαλάμῳ, ὥρκισε τὴ βελὴν καὶ τὸς στρατιώτας νὰ μείνωσι πιστοὶ πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ μερικὰ τάγματα ἐν Ἀρμενίᾳ ἠναντιῶντο εἰς τῆτον τὸν ὄρκον, παρεκινήθησαν καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται νὰ μὴ τηρήσωσι τὸν ὄρκον, ἀλλὰ νὰ κηρύξωσιν ὁμοφῶνως τὸν Κωνσταντῖνον βασιλέα, καὶ ἐζήτην νὰ δοθῇ αὐτῷ ὅλη ἡ ὑπέροχος δύναμις. Τότε ἡ Εἰρήνη φοβημέ- α. χ. νη τὴν ὀργὴν τῆ ὄχλου, ἀπέλυσε τὸν υἱόν της, καὶ ἔδω- 790. κεν αὐτῷ ὅλην τὴν ἐξουσίαν.

Παραλαβὼν ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ὑπέροχον δύναμιν, ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ χρόνῳ ἐξώρισε τὸς φίλους τῆς Εἰρήνης, αὐτὴν δὲ ἐκλείσεν εἰς οἶκόν τινα, τὸν ὅποσον αὕτη ἔκτισε, τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει (791) κατεπεΐσθη νὰ διαλλαγῇ μετὰ τῆς μητρός του. Ὁ βασιλεὺς ἔχων περὶ αὐτὸν πονηρὸς καὶ κακοτρόπος αὐλικὸς, κατεπεΐσθη νὰ τυφλώσῃ ἢ μόνον τὸς θεῖος του Νικηφόρον, Νικήταν, Ἀντισμον καὶ Εὐδόκιμον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀλέξιον Μοσηλῆ, τὸν ὅποσον ἐζήτησαν τὰ Ἀρμενικὰ τάγματα στρατηγόν. Τῆτο προξένησεν ἀποστασίαν τέτων τῶν ταγμάτων· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐνίκησε κατὰ κράτος, καὶ τὸς μὲν ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐφάνευσε, τὸς δὲ διώτας μετεκόμισε σιδηροδεσμῖος εἰς τὴν Κωνσταν.

τινέπολιν, ἢ ἐκεῖθεν διεσκόρπισεν εἰς πολλὰς νήσους. Τότε ἡ βασιλισσα Εἰρήνη βλέπущα, ὅτι τὰ Ἀρμενικὰ τάγματα, ἢ βοήθεια ἢ τὸ ἔρεισμα τῆ βασιλευώς, διελύθησαν ἢ ἐσκορπίωθησαν, ἠγωνίζετο νὰ καταστήσῃ τὸν βασιλέα μισητὸν εἰς τὸν λαόν, ἢ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ διαζευχθῆ ἀπὸ τῆς νομίμου γυναικὸς, ἢ νὰ συζευχθῆ μετὰ τῆς Θεοδότης, μιᾶς τῶν αὐτῆς Σεραπαινίδων, ἢ νὰ κηρύξῃ αὐτὴν βασίλισσαν. Οὗτος ὁ γάμος προξένησε ταραχὰς μεταξὺ τῶν ἱερέων, ἢ ἡ Εἰρήνη βοηθῶσα κρυφίως τὲς ἐναντιμένους εἰς τὸν ἱόν της, παρεκίνηι αὐτὸς νὰ τὸν καταστήσωσι μισητὸν παρὰ τῷ λαῷ. Ἀλλὰ τότε μὲν αἱ νίκαι αὐτῆ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν καὶ Βελγάρων ἀπεμπόδισαν τὸν λαὸν ἀπὸ τὴν ἀποσασίαν· ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τε εἰς Κωνσταντινέπολιν ἦλθε μετὰ τῆς μητρός τε εἰς τὰ λειτρά τῆς ἐν Βιθυνίᾳ Πρέσης, ἢ ἐντεῦθεν, ἀκέσας ὅτι ἡ βασίλισσα ἐγέννησεν ἱόν, ἐπέσρεψε δρομαῖος εἰς βασιλεύσαν, τότε ἡ Εἰρήνη εὐρίσκεισα καιρὸν, κατέπεισε τὲς πρώτους ἄρχοντας τῆ στρατεύματος νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς βασιλεύσαν, ἢ πιάσαντες τὴν δυσυχῆ βασιλέα νὰ τυφλώσωσι τοιαυτοτρόπως ἀπανθρώπως ἢ σκληρῶς, ὥστε ἢ μετὰ τινος ἡμέρας ἀπέθανεν ὁ δυσυχῆς θάνατον ὀδυνηρὸν, βασιλεύσας ἔτη δέκα μετὰ τῆς μητρός, ἢ μονοκρατορήσας ἔτη ἑπτὰ (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ἡ δὲ Εἰρήνη μαθῶσα τὸν θάνατον τῆ ἡῆ, ἦλθεν ἐκ Πρέσης εἰς βασιλεύσαν, ἢ εἰσέβη ἐπὶ τε-

(1) Μὲ αὐτὸν ἔπαυσε καὶ ἡ γυνὴ Λέοντος τοῦ Γ' αὐραῦ,

Φρίππη χρυσῆ ἐν Φριάμβῳ, διασκορπίζουσα πολλά χρήματα εἰς τὸν λαόν. Ἐν τούτοις οἱ Σαρακηνοὶ ἀκούσαντες, ὅτι ἡ Γραικικὴ μοναρχία διωκετο ἀπὸ γυναῖκα, εἰσέβαλον εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, καὶ ἐλθόντες πλησίον τῆς Κωνσταντινπόλεως, ἔκαιον καὶ ἐλεηλάτων, καὶ ἐπέσρεψαν ἀκωλύτως εἰς τὴν ἐπικράτειάν των, ἔχοντες πολλὰς αἰχμαλώτους καὶ λάφυρα. Ἐν ἔτει δὲ α. χ. 798 καὶ τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας τῆς Εἰρήνης, ὁ 798. πρῶτος αὐτῆς φίλος Σατυράκιος ἐπιθυμῶν τῆς βασιλείας, συνώμοσε κατ' αὐτῆς· ἀλλὰ φανερωθεὶς ἐν καιρῷ, δὲν ἐπαιδεύθη, ἀλλ' ἐπετίμησεν αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρῶτος, τὸ ὅσοῦν ἐτίκτανεν αὐτὸν τόσον, ὡσε μιστολίγον ἀπέθανε. Τότε ἡ Εἰρήνη βλέπουσα, ὅτι δὲν ἠμπάρει νὰ ἐμπιστευθῆ καὶ εἰς τὸς πρῶτος φίλος τῆς, ἠγωνιάθη καὶ ἀπολαύσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ὑπηκόων, ἀπολύουσα αὐτὰς ἀπὸ ἐτήσιον τινὰ φόρον, ἐπισηρίζουσα τὸ ἐμπόριον, καὶ μάλιστα ἐπικυρῶσα τὴν προσκύνησιν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, καὶ ἀκυρῶσα ὅλα τὰ κατ' αὐτῶν ψηφίσματα τῶν προβασιλευσάντων.

Ἐν ἔτει 802 ἐσειλεν ὁ μέγας Κάρολος, ὁ χειροτονηθεὶς (α. χ. 800) ὑπὸ τῆ πατρὸς Λεοντος αυτοκράτωρ τῆς δύσεως, πρέσβεις εἰς τὴν Κωνσταντινῆπολιν, προβάλλων εἰρήνην ἀειπαγῆ, καὶ σύζευξιν αὐτῆ τε καὶ τῆς Εἰρήνης, διὰ νὰ ἐνωθῶσι πάλιν αἱ δύο βασιλειαὶ τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως. Ἡ βασίλισσα ἐσερξεν· ἀλλ' ὁ πρῶτος εὐνῆχος Ἀέτιος ἐπιθυμῶν νὰ ἰδῇ ἐπὶ τὸν Φρόνον τὸν ἀδελφόντε Λεοντα, τὸν τότε διοικητὴν τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἐκίνησε πάντα λῆθρον νὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπόν τῆς. Ἐν τῆστας, οἱ ἄρχαντες μισῶντες τὴν φιλαρχίαν καὶ ἀλαζονείαν τῆ Αἰτίου, καὶ φοβόμενοι μὴ πως ἡ βασίλισσα καταπεισθῆ νὰ κηρύξῃ κοινῶν τῆς βα-

σιλείας τὸν Λέοντα, ἀπεφάσισαν νὰ κηρύξωσι βασι-
 λεία τὸν Νικηφόρον, πατρίκιον τινὰ πλείσιον ἢ περι-
 σπέδαςον. Πρὸς τῆτο, διέσπειραν τὸν λόγον, ὅτι ἡ
 Εἰρήνη ἐμελέτα ἢ μόνον νὰ λάβῃ ἄνδρα τὸν Κάρολον,
 ἀλλὰ ἢ νὰ μεταστήσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὴν δύσιν, ἢ
 νὰ κάμῃ τὴν ἀνατολικὴν βασιλείαν ὑποτελή εἰς τὴν
 τῆς δύσεως. Ταῦτα ἀκέων ὁ ὄχλος, ἔδραμε νυκτὸς
 α. χ. εἰς τὸ παλάτιον, ἢ ἀσφαλίσαντες τὴν Εἰρήνην ἐν τῷ
 802. θαλάμῳ της, ἐσεψαν τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ μεγάλῃ
 ἐκκλησίᾳ. Ταιτοτρόπως ἀναβὰς ὁ Νικηφόρος τὸν θρό-
 νον, πρῶτον μὲν ὑπεκρίνετο πρὸς τὴν Εἰρήνην χρη-
 σιότητα ἢ φιλοφροσύνην, εἶτα δὲ καταπέισκε αὐτὴν
 νὰ φανερώσῃ τὴν κεκρυμμένην θησαυρῆς της, ἐξώρι-
 σεν εἰς Λέσβον, ὅπου ἢ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον, μονο-
 κρατορήσασα ἔτη πέντε, ἢ ἐπαινεμένη ὑπὸ πάντων
 τῶν συγγραφέων.

ΚΕΦ. ΚΕ΄.

Ἀπὸ τῆς βασιλείας Νικηφόρου, τῆ
 πρώτῃ νομιζομένῃ αὐτοκράτορος
 τῶν Γραικῶν, ἕως τῆς τελευτῆς
 Βασιλείου τῆ Β΄.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ.

Οἱ πρέσβεις, οἵτινες, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἐξά-
 λησαν παρὰ τῷ μεγάλῳ Καρόλῳ, προσαχθέντες νὰ
 προβάλωσι σύζευξιν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλισσῆς Εἰ-
 ρήνης, διὰ νὰ ἐνωθῶσι πάλιν τὰ δύο βασίλεια,
 ἐθορυβήθησαν ἀναμφιβόλως πολὺ εἰς τὴν συμβᾶσαν

μεταβολὴν τῆς διοικήσεως ἐν ᾧ χρόνῳ διέτριβον εἰς Κωνσταντινέπολιν (1), καὶ ἶδον τὸς φιλοτίμους σκοπεῖν τὴν δεσπότη των μεματαιωμένους· ἐπειδὴ ὅμως ἐπροσάχθησαν νὰ κάμωσι σερεὰν καὶ ἐπίμονον εἰρήνην μετὰ τῆ ἀνατολικῆ βασιλείᾳ, ἐλθόντες προσεκύνησαν τὸν νέον βασιλέα, ὅσις γινώσκων καλῶς τὸ ἐκ τῆς φιλίας τῆ Καρόλου ὄφελος, ἐδέχθη τὸς πρέσβεις μετὰ πάσης τιμῆς καὶ θεραπείας, καὶ ἔκαμε τῷ ἐπομένῳ ἔτει μετ' αὐτῆ εἰρήνην, δι' ἧς ὁ μέγας Κάρολος ἐγνωρίθη αυτοκράτωρ τῆς δύσεως, καὶ ἀφέθη αὐτῷ ὅλη ἡ Ἰταλία ἕως τῶν ποταμῶν Βυλτέρου καὶ Ἀμφίδου. Ὁ Νικηφόρος ἔ μόνον ἐθανάτωσε τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τὸν Νικήταν Τριφύλλιον, τὸν συνεργήσαντα μάλιστα εἰς τὴν ἀνάβασίν τε ἐπὶ τὸν θρόνον, δὲς αὐτῷ πικρὸν φάρμακον ἐξ αἰτίας καὶ μόνης τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἀλλ' ἐφάνη προσέτι καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις ἀπάνθρωπος, ὑποπτος καὶ φιλάργυρος, δι' ἃ μισῶν αὐτὸν ὁ λαὸς, παρεκίνησε τὸν Βαρδάνιον, διοικητὴν μιᾶς ἀνατολικῆς ἐπαρχίας, ν' ἀποσατήσῃ καὶ νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τῆ βασιλείας. Ὁ Μιχαὴλ καὶ Λέων, δύο μεγάλοι στρατηγοὶ, ἠνώθησαν πρῶτον μετ' αὐτῆ, ὑπερον δὲ βλέποντες αὐτὸν ἀνάξιον, ἠυτομόλησαν πρὸς τὸν Νικηφόρον, ἀξιωματικὸς παρ' αὐτῆ μεγάλων τιμῶν καὶ ἀξιωματικῶν. Ὁ Βαρδάνιος ἶδὼν ἑαυτὸν ἔτις ἐγκατάλειμμένον ἀπὸ τῆς φίλης, σεύλας πρέσβεις πρὸς τὸν Νικηφόρον, ἐδέετο συγγνώμης· καὶ τυχὼν αὐτῆς, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ μο.

(1) Ἐκ τῆς συγκρίσεως γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ παρῶσα Βυζαντινὴ ἰσορία ἐλήφθη μάλιστα ἀπὸ τὴν πολυτομασ γενικὴν ἰσορίαν ἐταιρείας τινὸς Ἀγγλων.

νασήριον, ένδυθεὶς τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ὁ βασιλεὺς ὑποκρινόμενος πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀπάθειαν, ἐκάλει εἰς Κωνσταντινέπολιν φιλικῶ τῷ τρόπῳ, καὶ σείλας στρατιώτας, ἐτύφλωσεν αὐτὸν κατ' ὁδόν (1).

Θέλων ὁ βασιλεὺς νὰ ἐμποδίσῃ εἰς τεκτιὸν ὅλα τὰ παρόμοια ἄτοπα, καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ εἰς τὴν συγγενεῖσθε τὸ σκῆπτρον, ἔλαβε τὸν ἰόντε Σταυράκιον ὡς βοηθὸν τῆς βασιλείας, χειροτονήσας αὐτὸν κατὰ τὸ σὺνήδες καίσαρα, καὶ ἔτω διατάξας τὰ κατ' οἰκον βεβαίως, ἐσράτευσε κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὅποιοι εἰσέβαλον εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, καὶ μάχῃ νικηθεὶς, μόλις αὐτὸς διέφυγε τὸν κίνδυνον τῆνὰ ζωγρηθῆ. Τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰσέβαλον πάλιν οἱ Σαρακηνοὶ, ὡς τριακάσιοι τὸν ἀριθμὸν, εἰς τὴν μοναρχίαν, καὶ χωρήσαντες ἀκωλυτὶ ἕως εἰς τὰ Τύανα, τὴν μητρόπολιν τῆς μικρᾶς Καππαδοκίας, ἐκυρίευσαν αὐτὴν καὶ ἄλλας πολλὰς φρενυμένας πόλεις, φθάσαντες καὶ ἕως εἰς τὴν Ἀγκυραν τῆς Γαλατίας. Ὁ Νικηφόρος συναγαγὼν ὅσον ἐδύνατο σράτευμα, ἐσράτευσεν ἐναντίον· μὴ τολμῶν ὅμως νὰ ἐλθῇ εἰς μάχην, ἐσείλε πρέσβεις πρὸς τὸν ἀρχηγὸν Ἀαρῶν μετὰ πολυτίμων δῶρων, ὅσις μόλις κατεπέειθε νὰ σέβῃ εἰς τὰς ἀπολύτως συνθήκας τῆς εἰρήνης, αἱ ὅποιοι ἐπρόσβαζον τὸν βασιλέα νὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τὴν Σαρακηνὴν

(1) Κατὰ Θεοφάνην ὁ ἐπονομαζόμενος Τῆρκος Βαρδάνιος ἠναγκάσθη νὰ δεχθῆ τὴν διοίκησιν τῶν ἀποσάτανων ἔθνων καὶ τὴν βασιλικὴν ἀξίαν, τὴν ὅποιαν εὐδὺς ὑπαχθῆ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Νικηφόρον, ὁ ὅποιος ὑπέσχετο αὐτῷ ἀσφάλειαν. Ὁ Κεδρηνὸς λέγει ῥητῶς, ὅτι ὁ Λέων καὶ Μιχαὴλ ἔμειναν πάντοτε πιστοὶ πρὸς τὸν Νικηφόρον.

30,000 νομίσματα, ἢ ἀνά τρία νομίσματα αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν τάξει κεφαλητίωνος, καὶ νὰ μὴ τελμήσῃ ἢ ἀνακτίσῃ τὰ κατεδαφισθέντα φρούρια. Ὁ Νικηφόρος ἐσερξεν εἰς αὐτὰς τὰς συνθήκας, ὅμως μόλις ἀναχωρήσαντος τοῦ ἐχθροῦ, παραβὰς τὴν εἰρήνην, ἀνέκτιζε τὰ φρούρια, ἐξ ἧ παροργισθέντες οἱ Σαρακηνοὶ, εἰσέβαλον τῷ αὐτῷ ἔτει μετὰ μεγάλης ὀργῆς, καίοντες καὶ σφάζοντες ἀπηνῶς τὸς κατοίκους τῆς Ξηρᾶς ἢ τῆς Κύπρου, ὅπου κατηφάνισαν τὰς ἐκκλησίας, ἢ κατέκοψαν πολλὰς τῶν ἐγκατοίκων· τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει ἀποβάντες εἰς Ρόδον, ἤρπασαν πολλὰς αἰχμαλώτους, τὸς ὁποῖους ἐπέβαλον εἰς τὸν σόλον, ὅσους ἐξημιώθη πολὺ διὰ τὴν συμβᾶσαν κατ' ὀδὸν τρικυμίαν (1).

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐνύμφευσεν ὁ Νικηφόρος τὸν υἱὸν Σταυράκιον μετὰ τῆς Θεοφανίας, τῆς συγγενῆς τῆς πρώην βασιλίσσης· ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ ἐγγυήθη εἰς ἄλλον, πολλοὶ ἐβόων κατὰ τὸ γενομένον, καὶ τινες συνώμοσαν κατὰ τὸ βασιλέως, οἱ ὅποιοι ὅμως πιασθέντες, ἐτιμωρήθησαν ἀνηλεῶς, ἢ πολλοὶ τῶν εὐγενῶν, λαϊκοὶ τε ἢ πρεσβύτεροι, ἐφυλακώθησαν διὰ ψιλὴν ὑπόψιν, ἢ ἤτοι ἐθανατώθησαν, ἢ ἐδασανιδώθησαν ἀπανθρώπως. Τῷ ἐβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας, οἱ Βέλγαροι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν βασιλέα των Κρημόν, εἰσέβαλον εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ κυριεύσαντες τὴν Σαρδικὴν, πόλιν τῆς Μιθισίας, ἔσφαξαν ὅλους τὸς ἐν αὐτῇ στρατιώτας, ὡς 6,000 τὸν ἀριθμὸν. Ὁ Νικηφόρος ἐσράτευσε κατ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης δυνάμεως· ἰδὼν δὲ, ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν ἐπέμε-

(1) Ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ Κεδρηνοῦ.

νον αὐτὸν ἐρχόμενον, ἀλλ' ἀνεχώρησαν ὁμῆ μετὰ λάφυρα, παρητήσατο τὴν καταδίωξιν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐπέβαλεν εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἀνάγκισιν τῆς Σαρδικῆς νέας φόρους, διὰ τὸ ὅποιον παροξυνθέντες οἱ κάτοικοι, ὤρμησαν εἰς τὸ καλάτιον, ἀπεκρέδησαν ὁμῶς ἀπὸ τῆς σωματοφύλακας τῆ βασιλείως μετὰ μεγάλης φθορᾶς (1).

Τῷ δὲ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, συναγαγὼν ὁ Νικηφόρος μεγάλην δύναμιν, ἐσράτευσε κατὰ τῶν Βελγάρων, καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔκαie καὶ ἔσφαττεν. Ὁ Κροῦμος, ὁ βασιλεὺς τῶν Βελγάρων, ἐταράχθη ἀκούσας τὸν ἐχθρὸν ἐπερχόμενον, καὶ ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα, προβάλλων αὐτῷ συνθήκας εὐλογοφανεῖς καὶ τιμίας· ἀλλ' ὁ Νικηφόρος ἀπορρίψας αὐτὰς μετ' ὀργῆς, διήρπαζε τὴν χώραν, κατέσρεφε τὰς πόλεις, καὶ ἔσφαττεν ὅλους τῆς ἐγκατοίκους χωρὶς διασολῆς ἡλικίας, γένους ἢ καταστάσεως. Ὁ Κροῦμος παρακινούμενος εἰς εὐσπλαγχίαν τῶν δυσυχῶν ὑπηκόων, ἐπέμφε καὶ ἑτέρας πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα, ἱκετεύων καὶ προβάλλων αὐτῷ συνθήκας εἰρήνης, ὅποια ἀρέσωσιν εἰς αὐτὸν· ὁμῶς βλέπων καὶ ἤδη τὸν Νικηφόρον ἄκαμπτον, ἀπελπίσθη καὶ ὤρμησεν ἐξαίφνης εἰς τὸ στρατόπεδον τῆ βασιλείως, καὶ κυριεύσας αὐτὸ μετὰ μεγάλης βίας, κατέκοψε σχεδὸν ὅλον τὸ στρατεύμα, σφάξας καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ πολλὰς μετ' αὐτῷ εὐπατρίδας καὶ εὐγενεῖς. Ὁ Σταυράκιος ἐπληγώθη μὲν εἰς τὸν λαιμὸν καιρίως, ἔφυ-

(1) Ὁ Θεοφάνης ὀνομάζει τὴν γυναῖκα τῆ Σταυρακίε Θεοφανωνῆν, ἡ ὅποια ἦν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὅρα καὶ Ζωγράφου βιβλ. 18. κεφ. 17.

γεν ὁμως εἰς ἐν φορετον εἰς τὴν Ἀδριανέπολιν. Ὅλα τὰ ὄπλα καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἔπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἐξούης· καὶ εὐρών ὁ Κρέμος τὸν Νικηφόρον μεταξὺ τῶν νεκρῶν, ἐκκόψας αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ ξύλῳ ἀνήρτησεν εἰς ἐπίδειξιν πάντων· εἶτα δὲ περιαργυρώσας τὸ κρανίον, ἔπινεν ἐξ αὐτῆ ὡς ἐκ ποτηρίου (1). Τοιουτοτρόπως ἐτελεύτησεν, ὁ Νικηφόρος, βασιλεύσας ἔτη ὀκτώ καὶ μῆνας ἰσαριθμους, καὶ κατ' ἡμέρας. Λέγουσιν, ὅτι αὐτὸς ἐκλίνε πολὺ εἰς τὰ ἀναθεματισμένα δόγματα τῶν Μιχαηλίων, ὅτι ἤρνετο τὴν πρόνοιαν, καὶ ὑπερέβη ὅλους τῆς πρὸ αὐτῆ βασιλευσασσας τὴν ἀπανθρωπίαν, φιλαργυρίαν καὶ πᾶν εἶδος ἀσωτίας (2).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΤΡΑΚΙΟΥ.

Ὁ Σταυράκιος ἐφυγεν, ὡς εἶπαμεν, εἰς τὴν Ἀδριανέπολιν, ὅπου ἀνηγορεύθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ὅσοι διέφυγον τὸν θάνατον, βασιλεύς· μὴ ἐμπορῶν ὁμως διὰ τὰς πληγὰς νὰ παρρησιασθῆ, καὶ γινώσκων προσέτι, ὅτι ἐμισετο ὑπὸ τε τῶν εὐγενῶν καὶ τῷ ὄχλῳ, ἀπεφάσισε νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὴν βασιλισσάν Θεοφανώ. Ἐν τούτοις, ἡ σύγκλητος ἐκήρυξεν εἰς τὸν Ἰππόδρομον βασιλέα τὸν Μιχαὴλ, σύζυγον τῆς Προκοπίας ἀδελφῆς τῆς Σταυρακίης. Οὗτος μαθὼν τὸ γενόμενον, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς βασιλίσσης εἰς τὸ μοναστήριον, ὅπου καὶ μετ' ἑποχῶν ἀπέθανε, βασιλεύσας δύο μῆνας καὶ δέκα ἡμέρας. Ὁ Μιχαὴλ ἐνδυμέμενος τὸν ὄρκον πρὸς τὸν Νικηφόρον καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆ, ἀπέρριψε κατὰ

(1) Θεοφ. εἰς Νικηφ. 3'.

(2) Κεδρην. Ζων. εἰς Νικηφ. Θεοφάν. αὐτόθι.

πρώτον τὴν βασιλικὴν ἀξίαν· ὅμως μαθὼν, ὅτι ὁ Σταυράκιος, διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν γυναικᾶ τε εἰς τὸν θρόνον, ἀπεφάσισε νὰ υσερήσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆ φωτὸς τῶν ὀμμάτων, ἐσερξεν εἰς τὸ προσφερόμενον, καὶ υποχεθεῖς δημοσίᾳ καὶ ἐγγράφως νὰ ὑπερασπίζεται τὰ προνόμια τῆς ἐκκλησίας, καὶ ν' ἀπέχη ἀπὸ τῆ φόνου τῶν Χριστιανῶν, ἐσέφθη εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ὑπὸ τῆ πατριάρχου Νικηφόρου (1). Ὁ νέος βασιλεὺς ἐπρόσαξε μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν πατριάρχον νὰ σέψῃ καὶ τὴν σύζυγον Προκοπίαν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆ Θεοφύλακτον, τὸν ὅποιον ἔλαβε κοινωνὸν τῆς βασιλείας· ἀλλὰ μόλις ἐπιβεβαιωθεὶς εἰς τὸν θρόνον, ἶδε τὸς Σαρακηνοὺς καὶ Βεργάρους κατατρέχοντας τὴν βασιλείαν ταυ, καὶ πρὸς μὲν τὸς πρώτους σείλας τὸν Λέοντα, διοικητὴν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, ἀπέκρουσεν αὐτὸς, κατακόψας 20,000 ἀνδρῶπων, πρὸς δὲ τὸς Βεργάρους στρατεύσας αὐτὸς, καὶ μετὰ τινος ἀκροβολισμοὺς συμπλακείας εἰς μάχην, κατενικήθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινάπολιν ἐντρομος καὶ περίλυπος, διὰ τὸ ὅποιον ἀπεφάσισε νὰ παραδώσῃ τὴν προφύραν εἰς ἄνδρα πολεμικώτερον καὶ ἀξιώτερον, καὶ νὰ μονάσῃ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ.

Ὁ Μιχαὴλ παρεκίνει τὸν Λέοντα νὰ δεχθῆ τὴν βασιλείαν. Ὁ Λεών, ἐλεύθερος ὢν ἀπὸ πάσης φιλοτιμίας, καὶ πιστὸς πρὸς τὸν βασιλεα, ἄλλως δὲ καὶ βλέπων τὴν κινδυνώδη κατάστασιν τῶν πραγμάτων, μόλις κατεπεύθη εἰς τὸ ζήτημά τε καὶ εἰς τὰς δεήσεις

(1) Θεοφάν. εἰς Νικηφ. 9.

τῶν ἀρχόντων, στρατιωτῶν ἔ τῷ πατριάρχει. Οἱ δὲ Μιχαὴλ ἀπέσας, ὅτι ὁ Λέων ἐσερξέ νᾶ εφεθῆ βασιλεῖς, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς βασιλίσσης ἔ τῶν τέκνων εἰς τὸ μοναστήριον τῷ Φάρου, ὅπου ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα τῇ 12 Ἰουλίου ἐν ἔτει 813, βασιλεύσας χρόνον ἕνα, μῆνας ἔ ἡμέρας ἐννέα. Αὐτὴ εἶναι ἡ μαρτυρία τῷ Θεοφάνει (1), ὅσις ἐξῆ τότε, καὶ ἐχρημάτισεν αὐτόπτης τῶν γεγονότων. Οἱ δὲ Κεδρηνὸς διηγείται τὴν ἀνάβασιν τῷ Λεόντος ἐτέρως πως, διότι κατ' αὐτὸν ὁ Μιχαὴλ ἐνίκα πάντοτε εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἕως ὅτου ὁ Λέων, ὅσις ἐξῆται τὴν ὑπέροχον δύναμιν, εἴλκισε τὰ ἔθνη πρὸς ἑαυτὸν, ἐξ ἔ οἱ στρατιῶται ἀδυμήσαντες, ἐφυγον ἀτάκτως, ἔ ἔως ἀφῆκαν τῷ Βουλγάρου νικητὰς. Οἱ βασιλεῖς μόλις ἐφυγεν εἰς Ἀδριανούπολιν ἔ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετ' ὀλίγων ἡπέων. Οἱ Λέων, ἀπόντος τῷ βασιλέως, κατηγορεῖ αὐτὸν ὡς δειλὸν, γυναικῶδη ἔ σμικρόψυχον βασιλέα, ἔ κατέπεισε τὸ σράτευμα ν' ἀποσατήσῃ ἔ νᾶ κηρύξῃ αὐτὸν βασιλέα· ὑπεκρίνετο δὲ, ὅτι ἀπεποιεῖτο τὴν βασιλείαν, ἕως ἔ Μιχαὴλ ὁ Τραυλος, εἰς τῶν πρώτων στρατηγῶν, σπασάμενος τὸ ξίφος, ὡς προεδιδάχθη, ἐφοβέριζε νᾶ τὸν φονεύσῃ, εἰάν δὲν ὑπακούσῃ εἰς τὰς δεήσεις παντὸς τῷ στρατεύματος, λέγων ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς βασιλείας ἐκρέματο ἀπ' αὐτῷ μόνου. Οἱ καλοκάγαθος βασιλεῖς μαθῶν τὴν ἀποσασίαν τῶν στρατιωτῶν ἔ τὴν σφετεριζομένην βασιλείαν τῷ Λεόντος, ἔ μόνον δὲν ὑπήκουσεν εἰς τῷ φίλους τε, οἱ ὅποιοι ἐσυμβέλευον αὐτὸν ν' ἀντισταθῆ, ἀλλὰ ἔ ὠνείδισεν αὐτῷς

(1) Θεοφάν. εἰς Μιχαὴλ. 2.

λέγων, ὅτι κάλλιον ἡγάπα τὸν θάνατον, παρά τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, εἰς τὸν ὅποιον ἀναμφιβόλως ἤθελε χυθῆ πολὺ χριστιανῶν αἷμα, καὶ ἔτω σείλας πρὸς τὸν Λέοντα τὸ διάδημα, τὴν ἀλευργίδα καὶ τὰ κοκκοβαφῆ πέδιλα, τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας, παρεκίνητεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ, ἀδεῶς εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1). Τοιαύτη ὑπάρχει ἡ μαρτυρία τῆ Κεδρηνῆ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἠθέλομεν προτιμήσει ἀναντιρρήτως τὴν μαρτυρίαν τῆ Θεοφάνης, εἰάν ἡμεν βέβαιοι, ὅτι τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἱστορίας τέτε συνεγράφη παρ' αὐτῆ τῆ ἰδίᾳ· ἐπειδὴ δὲ τινὲς ἀξιόπιστοι ἄνδρες διίσχυρίζονται, ὅτι ὁ Θεοφάνης ἐτελείωσε τὴν ἱστορίαν τε ἕως τῆς βασιλείας τῆ Νικηφόρου, καὶ ὅτι τὸ τελευταῖον μέρος εἶναι ὑποβολιματὸν καὶ κίνημα ἐνὸς συγγραφέως φίλου τῆ Λέοντος, ἀφήνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ κρίνῃ, ἂν ὁ Λέων ἤρπασεν, ἢ ἔλαβε τὴν βασιλείαν παρὰ τῆ Μιχαὴλ ἐνόμως (2).

Ὁ ἔν νεὸς βασιλεὺς ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐφρόντισεν ἐν πρώτοις νὰ διαχωρίσῃ τὸν Μιχαὴλ καὶ τὴν σύζυγόν τε, οἱ ὅποιοι ἀνεχώρησαν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μοναστήριον, καὶ ἐκλείσε τὸν μὲν Μιχαὴλ εἰς τὸ κατὰ τὴν νῆσον Πρώτην μοναστήριον, τὴν δὲ Προκοπίαν ἐξώρισεν ὁμῶς μετὰ τὰ τέκνα τῆς ἀλλαγῆς, εὐνεχίσας πρῶτον τὸν Θεοφύλακτον τὸν πρεσβύτερον υἱὸν ἀπανθρώπως, διὰ νὰ μὴ γεννήσῃ διαδόχου (3). Οἱ

(1) Κεδρην. εἰς Λέοντα.

(2) Ὁ Ζωναρᾶς βιβλ. ιε'. κεφ. ιη'. ἀπολύει προσέτι Λέοντα τὸν Ἀρμένιον ἀπὸ πάσης κατηγορίας προδοσίας, καὶ προσαποπέμνει τὴν ἀνάβασίν τε ἐπὶ τὸν θρόνον εἰς τὸ δόλημα τῶν στρατευμάτων.

(3) Ζωναρ. καὶ Κεδρην. εἰς Μιχαὴλ.

Βέλγαροι ἐπαιρόμενοι ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ των, εἰσεβα-
 λον εἰς τὴν Θράκην, καὶ διήρπαζον τὴν χώραν καίον-
 τες καὶ εὐφάττοντες. Ὁ Λέων συναγαγὼν ὅσον ἐδύνα-
 το κράτευμα, ἐσράτευσε κατ' αὐτῶν, καὶ συνήλθεν
 εἰς μάχην, ὅπου πολλοὶ ἐπέσον ἐκατέρωθεν, ἕως ἢ
 βλέπων ἀπὸ τόπου ὑψηλοῦ, ὅτι οἱ Βέλγαροι κατεδίω-
 κον ἀτάκτως τὸς φεύγοντας, ὥρμησεν εἰς αὐτοὺς ἐξαί-
 φνης μετὰ ἐκλεκτῷ τάγματι στρατιωτῶν, τὸς ὁποῖους
 εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀνανεώσας τὴν μάχην, κατενίκησε
 τὸν ἐχθρὸν, ἄλλως μὲν φονεύσας, ἄλλως δὲ πιάσας
 αἰχμαλώτους. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ὁ βασιλεὺς Κρε-
 μος κατά τινας μὲν ἐφονεύθη, κατ' ἄλλους δὲ ἐπιά-
 ωθη αἰχμάλωτος· ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦ, οἱ Βέλγαροι
 συνέλαβον τόσον τρόμον, ὥστε μετὰ πολλὰς χρόνους
 ἀφῆκαν τὴν μοναρχίαν εἰρηνικὴν. Ὁ βασιλεὺς μὴ
 φοβούμενος ἤδη μήτε τὸς Βελγάρους, μήτε τὸς Σα-
 ρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς διχόνοιαν, ἐπεμελεῖτο
 ἢ ἀκυρώσῃ τὴν συνήθειαν τῷ προσκυνεῖν τὰς σεβα-
 σμίας εἰκόνας, καὶ πρὸς τῷτο ἔγραψε δόγμα, προσά-
 ζων νὰ μὴ προσκυνῶσι τὰς εἰκόνας, καὶ νὰ τὰς καθαι-
 ρέσωσιν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας. Ὁ πατριάρχης Νικη-
 φόρος, Νικήτας ὁ πατρικίος καὶ συγγενὴς τῆς βασι-
 λίσσης Εἰρήνης, Θεόδωρος ὁ περίφημος μοναχὸς, ὁ
 ἰσοριογράφος Θεοφάνης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐναντιόμε-
 νοι εἰς τὴν προσαγὴν τῷ βασιλέως, ἐξωρίθησαν (1).

Ἐν ταῦτοις, ὁ Μιχαὴλ ὁ ἐπονιμαζόμενος τραυ-
 λὸς, ὅσις ἀνεθιβάθη εἰς μεγάλα ἀξιώματα, συνώ-
 μωσε κατὰ τῷ βασιλέως, ἐπιθυμῶν τῆς βασιλείας·

(1) Ὁ Λέων εὐνέχισεν ἢ μόνον τὸν Θεοφύλακτον,
 ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Νικήταν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς
 τὸ μοναχικὸν σχῆμα, μετονομάσας Εὐσράτιον καὶ Ἰγνάτιον.

ἔμως ἀναγνωριθεῖς, ἐπιάσθῃ καὶ κατεδικάσθῃ νὰ καῖ·
 Ἡ βασίλισσα Θεοδοσία βλέπυσα, ὅτι οἱ ὑπηρέται ἔφε-
 ρον τὸν αἰχμάλωτον εἰς καταδίκην τὴν ἡμέραν πρὸ τῶν
 γενεθλίων τῆ Κυρίε, ὡνείδιζε τὸν ἄνδρα ὡς ἀλάστορα καὶ
 Θεομάχον, διότι ἔμελλε νὰ φονεύσῃ τὸν ἄνδρωπον κατ'
 ἐκείνην τὴν ἡμέραν, κατ' ἣν ἔμελλε νὰ μεταλάβῃ
 τῶν ἀχράντων μυσηρίων, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν ἢ ἀνα-
 βάλλῃ τὴν καταδίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν, ὁ ὁποῖος φο-
 βέμενος μὴ φύγῃ ὁ κακῆργος, ἔκλεισεν αὐτὸν εἰς σί-
 δηρον, καὶ ἐφύλαττε τὰς κλείς παρ' ἐαυτῷ. Οἱ Μι-
 χαὴλ μνηύσας εἰς τὰς συνωμότης διάτινων μοναχῶν,
 οἱ ὁποῖοι ἦλθον πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν ἄδειαν τῆ βα-
 σιλέως, ὅτι θέλει φανερώσει πάντας εἰς τὸν Δέσι-
 τα, εἰάν δὲν τὸν ἐλευθερώσεν ὅσον τάχως ἀπὸ τὴν
 φυλακὴν, ἐφόβισεν αὐτὲς τόσον, ὡσε ἀποφασίσαντες
 νὰ τὸν λυτρώσεν ἀνυπερθέτως, εἰσέβησαν τῇ ἐπαύ-
 ριον λίαν πρῶτῃ εἰς τὸ παλάτιον, ἐγκαταμιχθέντες
 μὲ τὰς κληρικὰς, ὅσοι ἔφαλλον καὶ ὑμολόγησεν εἰς
 τὴν ἐκκλησίαν τῆ βασιλέως, καὶ κρυπτόμενοι ἐντινι
 σκοτεινῷ τόπῳ, ἴδον τὸν βασιλέα ἐμβαίνοντα, καὶ ὀρ-
 μήσαντες, ἐφόνευσαν ἐχὶ τὸν βασιλέα, ἀλλὰ τὸν
 τῆ κλήρου ἔξαρχον, μὴ βλέποντες διὰ τὸ σκότος
 τῆ ὄρθρου. Ἐν τῷ μεταξῦ, ὁ Δέων ἐνοήσας τὴν ἐπι-
 βελὴν, εἰσέδου εἰς τὰ ἄδύτα τῶν θυσιασηρίων, καὶ
 διαρπάσας τὴν τῆ θυμιατηρίε σειρὰν, ἢ ὡς τινὲς
 λέγουσι, τὸν θεῖον σαυρὸν, ἀντεπάλαιε πολὺν χρόνον,
 ἕως ἢ ἀποκοπέις τὴν δεξιὰν ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν, ἔπε-
 σε κατὰ γῆς· οἱ δὲ ὀρμήσαντες, κατεπλήγωσαν καὶ
 ἀπέκοψαν αὐτῆ τὴν κεφαλὴν (1).

(1) Οἱ Ζωναρὰς διηγεῖται ἐτέρως παρ' αὐτοῦ τὸ συμβε-
 βῆν καὶ διεξοδικώτερον (βιβλ. ιβ'. κεφ. 21).

Τοιοτρόπως ἀπέθανε Λέων ὁ δ΄, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ, μῆνας πέντε, καὶ ἡμέρας δεκατέσσαρας. Πολλοὶ, καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσπουδοὶ αὐτῷ ἐχθροὶ διὰ τὴν εἰκονομαχίαν τε, χαρακτηρίζουσι τὸν Λέοντα ὡς βασιλέα ἐγρήγορον, ἄρχολον καὶ διορθωτὴν πολλῶν εἰς τὴν βασιλείαν εἰσφρησάντων ἀτοπιῶν. Αὐτὸς διένεμε πάντοτε τὰ ἀξιώματα εἰς τὰς ἀξίους, ἦτο παντάπασιν ἐλευθερος ἀπὸ τῆς φιλαργυρίας, καὶ ἐνὶ λόγῳ εἶχε πολλὰς ἀρετὰς βασιλικὰς, διὸ καὶ ὁ πατριάρχης Νικηφόρος, ὅτε ἤκουσε τὸν θάνατόν τε, ὠμολόγησεν αὐτὸν μέγαν μὲν, ἀλλ' ἀσεβέστατον βασιλέα. Οἱ δὲ συνωμόται ἐνυβρίσαντες τὸ σῶμα τῷ δυσυχῆς βασιλέως, καὶ πιάσαντες τὴν Θεοδοσίαν καὶ τὴν ἡμέστην, αὐτὴν μὲν ἐκλείσαν εἰς τὸ μοναστήριον, τὴν δὲ τέσσαρας ἡμέρας, τὸν Σαββάτιον, τὸν καὶ Κωνσταντῖνον μετονομαζόμενα, τὸν Βασίλειον, Γρηγόριον καὶ Θεοδοσίον, ἐξώρισαν εἰς τὴν λεγομένην Πρώτην νῆσον, ὅπου μετὰ τινα χρόνον ἐννεχίδωσαν δι' ἐπιταγῆς τοῦ Μιχαήλ, ἐξ ὧν ὁ Θεοδοσίος ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν πόνων. Ἐν τούτοις, ὁ Μιχαήλ λυθεὶς ἀπὸ τῶν δεσμῶν ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν, ἐκομιθῆ εἰς τὸ παλάτιον, καὶ εἶτα ἐπέφθη εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ὑπὸ τῷ πατριάρχῃ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΤΡΑΤΛΟΥ.

Ὁ Μιχαήλ, ὅστις ὑψώθη τοιοτρόπως εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, ἐγεννήθη ἐν Ἀμορίῳ, πόλει τῆς Φρυγίας, κατοικημένη ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ χριστιανῶν αἰρετικῶν, ἐνήνευε τὸ σάββατον τῶν Ἰουδαίων, ἠρνεῖτο τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπίστευε πολλὰ δόγματα ἐναντία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (1). Τῷ πρώτῳ ἔτει

(1) Κεδρην. εἰς Μιχ.

τῆς βασιλείας ἐκάλεσεν ἀπὸ τῆς ἐξορίας πολλὰς ἐπισκόπους, μοναχὰς καὶ ἄλλους ἀνδρώπους, καὶ ἐπρόσαξε νὰ ἐξετάσωσι τὸ ἀμφισβητούμενον περὶ τῶν εἰκόνων εἰς μίαν σύνοδον ἐν Κωνσταντινπόλει. Ἐκεῖνοι δὲ δὲν ὑπήκουσαν λέγοντες, ὅτι ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων κριθεῖσα θεάρεστος, καὶ ἐπικυρωθεῖσα ἀπὸ τῆν οἰκουμένην σύνοδον, δὲν ἐπιδέχεται περισσοτέραν ἐξέτασιν. Αὕτη ἡ ἀπόκρισις παρώξυνε πολὺ τὸν βασιλέα, ὅστις ὅμως μὴ θέλων νὰ τὲς μεταχειριωθῇ τυραννικῶς, ἐσυγχώρησεν αὐτοῖς τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων ἔξω τῆς πόλεως.

α. χ. 680. Τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας συνέβη τρομερὸς ἐμφύλιος πόλεμος εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας ἐξ αἰτίας ἐνὸς ὀνομαζομένου Θωμᾶ. Οὗτος ὁ ἀνὴρ κατὰ τινας μὲν συγγραφεῖς ἦν ὁ ὑπηρετὴς ἐνὸς συγκλητικῆ τῆς Κωνσταντινπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀτιμάσας τὴν γυναῖκά του, ἔφυγε πρὸς τὲς Ἀγαρινὰς, καὶ μετὰ 25 χρόνων διατριβὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀξιόλογον δύναμιν, διὰ νὰ κυριεύσῃ τὸ Ῥωμαϊκὸν βασιλεῖον, ὡς ὑπέχετο, κηρύττων ἑαυτὸν Κωνσταντῖνον, ἰὸν τῆς Εἰρήνης· κατ' ἄλλους δὲ ἦν ἀνὴρ μέγας ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ πάντοτε πιστὸς πρὸς τὸν Λέοντα, τῷ ὁποίῳ τὴν θάνατον ἀποφασίσας νὰ ἐκδικήσῃ, ὠρμησεν εἰς τὰ ὄπλα. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦ, αὐτὸς ἦν ἀνὴρ μεγαλοπρεπὴς, ῥωμαλαῖος καὶ μεγαλόψυχος, τιμώμενος ἀπὸ τὲς στρατιώτας διὰ τὸ εὐπροσήγορον αὐτῷ καὶ ἀσεῖον, ὁ ὁποῖος εὐρῶν εἰς ὅλας τὲς κατοίκους τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμίσην τὸν Μιχαὴλ, μεγάλην ἀποδοχὴν, συνήθροισεν ἀξιόλογον δύναμιν, καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀκωλυτὶ, ὑπέταξε τὲς πράκτορας τῶν δημοσίων φόρων, καὶ διήρπαξε τὰς ἐναν-

τιμμένας πόλεις, ἔτιω κυριεύσας ὅλην τὴν Ἀσίαν
 ἔ Συρίαν, ἐνεδύθη τὴν πορφύραν ἔ τὸ διάδημα, ἔ
 ἐσέφη ὑπὸ τῷ Ἰώβ, τῷ τότε πατριάρχῃ τῆς Ἀντιο-
 χείας, βασιλεύς. Ὁ Μιχαὴλ ἐσειλε κατ' αὐτῆ ὅλα
 τὰ ἔθνη, ὅσα ἐδύνατο νὰ συνάξῃ· ἀλλ' ὁ Θωμᾶς,
 ἔ μόνον ἀπαντήσας αὐτὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν, κατενίκη-
 σεν, ἀλλὰ ἔ ἐτοιμάσας ὅσον τάχιςα μεγάλον στόλον,
 κατενίκησε τὸν τῷ βασιλέως, ἔ διαβὰς εἰς τὴν Θρά-
 κην, ἦλθεν ἐξαίφνης πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
 ἐλπίζων, ὅτι οἱ πολῖται θέλουσιν ἀνοίξῃ αὐτῷ ἐρ-
 χομένῳ τὰς πύλας· αὐτοὶ δὲ μετὰ πολλὰς ὕβρεις,
 ἀπέκρουσαν αὐτὸν εἰς δύο μάχας, ἔ ἐφόνευσαν πολ-
 λὲς τῶν αὐτῷ στρατιωτῶν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Θωμᾶς ἠτοιμά-
 ζετο νὰ ὀρμήσῃ ἔ τρίτον, ἔ νὰ προσβάλῃ τὴν πόλιν
 ἐν ταύτῳ κατὰ γῆν τε ἔ θάλασσαν, χειμῶνος σφο-
 δρῶ ἐπιγενομένῳ, ὁ στόλος ἔ πᾶσαι αἱ πολεμικαὶ
 μηχαναὶ κατηφανίσθησαν. Τοῦτο τὸ συμβᾶν ἔ με-
 ρικαὶ ἔξοδοι τῶν πολιορκημένων ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ
 λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἔ νὰ παραχειμάσῃ εἰς τὴς
 χειμαδίους τόπους, με σερεᾶν ἀπόφασιν νὰ πολιορκήσῃ
 πάλιν τὴν πόλιν κατὰ τὸ ἔαρ, ὡς ἔ ἐγένετο. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μιχαὴλ ἠντρέπισε στόλον, ἔ συ-
 νήθροισε πεζὴν δύναμιν, ὁ Θωμᾶς εὖρεν ἠδὲ περισ-
 σοτέραν ἀντίστασιν ἢ πρότερον, ἔ εἰς μίαν ἔξοδον τῶν
 πολιορκημένων ἐζημίωσε πολλὰς στρατιώτας, ὁ δὲ στό-
 λος ἐδιώχθη εἰς τὴν ἄμμοαν ἀπὸ τὸν βασιλικόν. Εἰς
 τὸ στρατεῦμα τῷ τυράννῳ Θωμᾶ εὐρίσκετο ἔ ὁ Γρηγό-
 ριος, ἀνὴρ ἀνδρείος ἔ πολεμικός, ὁ ὅποιος ὡς συγ-
 γενὴς τῷ Λεόντῳ ἐξαρῶδεις ὑπὸ τῷ Μιχαὴλ εἰς τὴν
 Σκύρον, πρῶτον μὲν ἀπῆλθε πρὸς τὸν Θωμᾶν, παρ' ἔ
 ἔ ἔλαβε 12,000 στρατιώτας ὑπὸ τὴν διοίκησίν τε,

ἤδη δὲ βλέπων, ὅτι ἐκεῖνος ἐδυσύχει, ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ εἰρήνην μετὰ τῷ Μιχαήλ, ὁ ὅποιος εἶχε μά-
λιστα εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα τε.
Ἀλλ' ὁ Θεωμᾶς μαθὼν ἐν καιρῷ τὰ διανοήματά τε,
ἀφείς ἱκανὸν πλῆθος στρατιωτῶν πρὸς πολιορκίαν τῆς
πόλεως, ἐσράτευσε μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ τῷ Γρηγο-
ρίῳ, καὶ ἀπαντήσας αὐτὸν, τὸ μὲν σράτευμά τε κατενί-
κησεν, αὐτὸν δὲ πιάσας ἐθανάτωσε, καὶ ἔτιωσ ἐπέσρεψε
θριαμβεῖων πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πολιορκίας (1).

Ἐν τέτοις, ἀκύσας ὁ βασιλεὺς τῶν Βυλγάρων,
ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπολιορκεῖτο εἰς τὴν μητρόπολίν τε,
παρακινῶμενος εἴτε ἀπὸ συμπάθειαν, εἴτε ἀπὸ φιλίαν,
ἐσράτευσε πρὸς βοήθειάν τε. Ὁ Θεωμᾶς ἀκύων αὐτὸν
ἐπερχόμενον, μετὰ τινα διαγαμὸν, ἀπεφάσισε νὰ στρα-
τεύσῃ κατὰ τῶν Βαρβάρων, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν,
ἀπύνησεν αὐτὸς κατὰ τὸν Κηδόκτε χώρον, ὅπε μά-
χη νικηθεῖς, ἐτράπη εἰς φυγὴν· καὶ ἀκύσας ὅτι ὁ σό-
λος τε παρεδόθη εἰς τὸν βασιλέα, ἀφήκε τὴν πο-
λιορκίαν, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Διάβασιν, τόπον ἕ-
μακρὰν τῆς Κωνσταντινῆ πόλεως, ὅθεν κατέτρεχε τὴν
πλησιόχωρον χώραν. Ὁ Μιχαήλ σείλας τὸν Κατά-
κηλαν καὶ Ὀλθιανὸν μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ἐπρό-
σαξε νὰ ὀρμήσωσι κατ' αὐτῷ· αὐτὸς δὲ ἀντεπολέ-
μησε μὲν ἀνδρείως, ἀλλὰ προδοθεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων
αὐτῷ στρατιωτῶν ἐνικήθη, καὶ μόλις ἔφυγεν εἰς τὴν
Ἀδριανέπολιν, ὅπε πολιορκηθεῖς, παρεδόθη ὑπὸ τῶν
ἰδίων αὐτῷ στρατιωτῶν εἰς τὸν Μιχαήλ, ὁ ὅποιος κό-
ψας αὐτῷ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ καθίσας ἐπὶ ὄνυ,
ἐθεάτριξε δι' ὅλην τῷ στρατιπέδῳ, ὅσις καὶ ἀπέ-

(1) Κεδρη. εἰς Μιχαήλ σελ. 395.

θαυε μετ' ὀλίγον θάνατον ἐπώδυνον. Οὗ δὲ Ἀναστάσιος, ὁ θετὸς υἱὸς τῷ Θωμᾷ, ὁ ὅποτος ἠρηνήσατο τὸν μοναχικὸν βίον, παρεδόθη ὑπὸ τῶν ἐγκαταλείκων τῆς Βιζύης εἰς τὸν βασιλεῖα, καὶ ἔπαυε τὰ παραπλήσια τῷ πατρί. Τὸ Πάνιον καὶ ἡ Ἡράκλεια, δύο παραθαλασσίαι πόλεις τῆς Θράκης, τὰς ὁποίας ἐκυριεύσεν ὁ Θωμᾶς, μισῆσαι τὸν βασιλεῖα διὰ τὴν εἰκονομαχίαν, δὲν ἠθέλον νὰ παραδοθῆν, ἀλλὰ τῆς μὲν πρώτης τὰ τεῖχη κατεκρημνίσθησαν ἀπὸ τινος γενομένου σεισμοῦ, ἡ δ' ἄλλη ἐκυριεύθη ἐξ ἐφόδου. Μετὰ τῆτο παρεδόθησαν πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, καὶ ἔτιωσ ἐπαύσεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Ἐν τέτοις, οἱ Ἀγαρηνοὶ, οἱ ὅποιοι κατῴκων τὴν Ἰσπανίαν, βλέποντες τὴν ἀκαταστασίαν τῆς ἀνατολικῆς βασιλείας, ἠτοιμάσαν πολλὰ πλοῖα, καὶ παραδόντες εἰς τὸν ναύαρχον Ἀπόχαψον, ἐπρόσαξαν αὐτὸν νὰ εὕρη πε καρποφόρον νῆσον, ὅπως ἐδύναντο νὰ ζῆλωσιν ἀποικίαν. Οὗ Ἀπόχαψος διαρπάσας ὅλας τὰς νῆσους τῆς μεσογείου θαλάσσης, εἰσέβη εἰς τὴν Κρήτην, ὅθεν ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐπήγει αὐτὴν τὴν νῆσον ὑπὲρ πολυ, περιγράφων αὐτὴν ὡς γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα. Τότε οἱ Σαρακηνοὶ ἐτοιμάσαντες τῷ χειμῶνος τεσσαράκοντα πλοῖα, ἐπλευσαν τὴν ἀνοιξίν πρωϊαίτατα, καὶ πεζεύσαντες εἰς τὴν νῆσον, ἐσρατοπέδευσαν ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον Χάρακα, ὅθεν ὁ Ἀπόχαψ ἐσειλεν εἰς τὴν χώραν κατασκόπους, οἱ ὁποιοὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι ἡ νῆσος εἶναι παντάπασιν ἐρημος σρατιωτῶν, καὶ ὅτι ἠμπόρει νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν ἀμαχητὶ, μετ' ὅ ὁ Ἀπόχαψ ἐπρόσαξε νὰ κατακαύσῃ τὸν σόλον, καὶ ἔτιω ν' ἀναγκάσῃ τὲς μετ' αὐτῷ σρατιώτας νὰ θεωρῶσι τὴν νῆσον

ὡς πατρίδα. Ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀκούσας τὸ γεγονός, ἔσειλε Δαμιανὸν, τὸν κόμητα τῆ βασιλικῆ ἱπποσασίᾳ καὶ πρωτοσπαρτάριον, μετὰ μεγάλης δυνάμεως κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ὁ ὅποιος ἐνωθεὶς μετὰ τῷ Φωτεινῷ, τῷ στρατηγῷ τῶν Ἀνατολικῶν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι κατενίκησαν τὸ στρατεύμα τε, φονεύσαντες καὶ αὐτὸν κατὰ πρώτην προσβολήν, εἰς τρόπον ὥστε μόλις διασωθεὶς ὁ Φωτεινός, ἐκόμισεν εἰς τὸν βασιλεῖα τὰ νεὰ τῆς Ἰσπανίας. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μὴ φοβούμενοι ἤδη, ἐκτίσαν φερεὰν πόλιν εἰς τόπον δεξιὸν καὶ εὐφυῆ πρὸς εὐετηρίαν, κατὰ τὴν συμβεβηλὴν ἐνὸς μοναχῷ, ὀνομαζόμενον Χάνδακα, καὶ ἐντεύθεν καττρέχοντες τὴν ὅλην νῆσον, ἐκυρίευσαν αὐτήν ἐν ὀλίγῳ, ἢ ὅποια ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς νέης αὐτῆς δεσπότας Χάνδαξ, ἢ κατὰ τινας Κανδία, ὁμωνύμως τῇ πόλει. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο τῷ β' ἔτει τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῷ τραυλῷ (1).

Ὁ Μιχαὴλ ἐντροπέμενος ἂν ἀφήσῃ τὴν Σαρακηνὴν εἰς τὴν Κρήτην, ἔσειλε μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῷ ἐμφυλίᾳ πολέμῳ τὸν Κρατερὸν μετὰ μεγάλης ναυτικῆς δυνάμεως, προσάξας νὰ κυριεύσῃ πάλιν τὴν νῆσον. Ὁ Κρατερὸς ἀποβὰς ἀκωλύτως εἰς τὴν νῆσον, ὠρμήσεν εἰς τὴν ἐχθρὴν ἀνδρείως. Ἡ μάχη ἐχηρημάτισεν ἀπὸ πρωῒ ἕως μεσημβρίας ἐκατέρωθεν ἰσορροπῆς, ἕως ἢ οἱ Σαρακηνοὶ, ἐξ ὧν πολλοὶ ἔπεσον καὶ

(1) Κατὰ Κεδρηνὸν (εἰς Μιχ.) ὁ παρ' αὐτῷ ὀνομαζόμενος Ἀπόχαψ, ὅστις παρὰ Ζωναρᾶ (βιβλ. ιε' κεφ. κδ') ὀνομάζεται Ἄχαψ, εἶναι ὁ ἡγεμὼν τῶν Σαρακηνῶν ἐν Ἰσπανίᾳ, Ἀμερμημνῆς παρ' αὐτοῖς καλούμενος. Κατ' ἄλλης δὲ ὁ ναύαρχος τῶν Σαρακηνῶν ὀνομάζεται Κάνδαξ, ἐξ ἧς καὶ ἡ ἐπωνομασία τῆς νήσου.

ἐπιάθησαν αἰχμάλωτοι, ἤρχισαν νὰ ἐνδίδουν, καὶ ἐφευγον κατὰ τὸ ἐσπέρας ἀτάκτως. Ἐὰν οἱ Ῥωμαῖοι τότε κατεδίωκον τὸν ἐχθρὸν, ἐδύναντο εὐκόλως νὰ κατακόψωσιν ὅλους ἕως ἐνός, καὶ νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν· αὐτοὶ δὲ, ἀντὶ νὰ διώξωσι τὲς φευγοντάς, καὶ νὰ προσβάλωσι χωρὶς ἀναβολῆς τὸν τόπον, ὅπῃ ἐκεῖνοι κατέφυγον, πρὸς πότις καὶ τρυφὰς τὴν νύκτα ἐξεβάκχευον, νομίζοντες ἤδη τὸν πόλεμον πεκαυμένον. Οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ταῦτα, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ παραμελήσωσιν ταύτην τὴν εὐκαιρίαν, καὶ ὀρμήσαντες περὶ μέσας νύκτας, ἐσφαζαν ὅλους πλὴν τῆ Κρατεροῦ, ὅσις ἐμθὰς εἰς ἐμπορικὸν πλοῖον, ἐφυγεν εἰς τὴν Κῶ. Οἱ Σαρακηνοὶ μὴ εὐρίσκοντες αὐτὸν μετὰ τῶν νεκρῶν, ἐπέρασαν εἰς τὴν νῆσον, καὶ πιάσαντες αὐτὸν, ἐσάυρωσαν. Ὁ Μιχαὴλ μὲ ἔχων ἐλπίδα τῆ ν' ἀνακυριεύσῃ τὴν Κρήτην, ἐφρόντισε μόνον νὰ φυλάττῃ τὰς λοιπὰς νῆσους, καὶ νὰ συσέλλῃ τὴν πειρατείαν τῶν Κρητικῶν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τέτῃ τῆ Θεοσυγῆς βασιλείως συνέβησαν πολλὰ ἄλλα δημόσια δεινὰ, ὅσον μεγάλαι πυρκαϊαὶ, φθοροποιοὶ σεισμοὶ, οἱ ὅποιοι κατέσρεψαν ὀλοκλήρεις πόλεις, πλημμύραι, παράδοξα φαινόμενα, ἔνδεια καὶ σπάνις ζωοτροφιῶν κτ., τὰ ὅποια πάντα ὁ Κεδρηνὸς προσάπονέμει εἰς τὴν εἰκονομαχίαν. Αὗται ὅμως αἱ συμφοραὶ δὲν ἐμπόδισαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἄσωτον καὶ πολυτελεῆ ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἔζη καταφρονῶν θρησκείαν καὶ νόμους.

Τῷ ἔκτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, ἀποθανέσης τῆς συζύγου, ἤρπασε τὴν Εὐφροσύνην, θυγατέρα τῆ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ὅπου ἔζη ἐκ παίδων ζωὴν μοναδικὴν, καὶ ἐνυμφεῦθη αὐ-

τήν. Μετ' ἔ πολὺ δὲ, ὁ Εὐφύμιος, στρατηγὸς ἀξιόλογος ἔ δυνατός, ἐραυθεὶς ἁλλήστινὸς οὐσίας παρθένη, μιμνήμενος τὸν δεσπότην, ἤρπασεν ἀπὸ τὸ ἀσκητήριον ἔ ἐβίασεν αὐτήν. Οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἐβίων κατὰ τῆς παρανομίας ταύτης, ἔ ἐζήτην ἐκδίκησιν ἀπὸ τὸν βασιλέα, ὁ ὅποιος ἐπρόσαξε τὸν διοικητὴν τῆς Σικελίας, ὅπε ἐπράχθη τὸ παρανόμημα, νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ὑπόθεσιν, ἔ εἶμεν εὐρη τὴν κατὰ τῷ Εὐφύμῳ κατηγορίαν ἀληθινήν, νὰ τῷ κόψῃ τὴν ῥίνα. Ὁ Εὐφύμιος μαθὼν τὴν προσαγὴν, κατέπεισε πολλὰς ἄλλης στρατηγὰς νὰ συνομόσῃσι, ἔ ἀποκρέσας τὸν διοικητὴν, ὅσις ἤρχετο νὰ πράξῃ κατὰ τὴν προσαγὴν τῷ βασιλέως, κατέφυγεν εἰς τὰς Σαρακηνὰς ἐν Ἀφρικῇ, ἔ ὑπέχετο νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὰς τὴν Σικελίαν, ἔ νὰ δώσῃ πολὺν φόρον, ἂν κηρύξωσιν αὐτὸν βασιλέα. Ὁ Σαρακηνὸς διοικητὴς τῆς Ἀφρικῆς ἐσερξεν εἰς τὰ ὑποχόμενα, ἔ κηρύξας αὐτὸν βασιλέα, ἐσειλεν εἰς Σικελίαν μετὰ μεγάλης δυνάμεως. Ὁ Εὐφύμιος ἀποθὰς εἰς τὴν Σικελίαν ἀκωλύτως, ἐστράτευσε πρὸς τὴν Συράκουσαν, ἔ ἠγωνίζετο μετὰ λόγους κολακευτικὰς νὰ καταπέσῃ τὰς ἐπὶ τὰ τείχη ἰσαμένους κατοίκους ἢ ἀνοίξῃν τὰς πύλας, ἔ νὰ τὸν ὁμολογήσωσι βασιλέα· ἔ βλέπων, ὅτι δύο ἀδελφοὶ, ἐγκριτοὶ ἄνδρες τῆς πόλεως, ἐδείκνυον πρὸς αὐτὸν μέγα σεβας, ἔ ἠκροάζοντο ἀτενέσπερον παρὰ τὰς λοιπὰς, ἐθάρρησε, ἔ καλέσας αὐτὰς πρὸς ἑαυτὸν, ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν λοιπῶν, ἔ ἤρχετο πρὸς ὑπάντησιν, τὸ ὅποιον ἐκεῖνοι βλέποντες, ἐβίασαν αὐτὸν ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ἔ ἔτως ἀπεκεφάλισαν. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ δὲν ἐφυγον, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν νῆσον, ἔ διαβαντες εἰς Ἰταλίαν, ἤλθον

εἰς Τάραντα, καὶ ἐκδιώξαντες τὸς Ῥωμαίους, ἐκυριεύσαν τὴν Καλαβρίαν ὁμοῦ μετὰ τὰς γειτνιαζούσας ἐπαρχίας (1). Ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ κυριευθεὶς ἔπολλω ὑπερον ἀπὸ δυσεντερίαν, κατέσρεψε τὸν βίον ἐλευθέρως, βασιλεύσας χρόνους ὀκτώ, μῆνας ἐννέα, καὶ ἡμέρ. 1. ὀκτ. ἑπτά, καὶ ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποσ. 829. σόλων (2).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥ.

Μετὰ τὸν Μιχαὴλ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόφιλος, ὁ ὅποιος ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ὑποκρινόμενος δικαιοσύνην καὶ ἀκριβῆ παρατήρησιν τῶν νόμων, ἀπεφάσισε, μὴ ὅλον ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐχρεώσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀξίαν εἰς τὴν σφαγὴν τοῦ Λέοντος, νὰ τιμωρήσῃ ὅλους τὸς συνεπιβούλους πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων. Ὅθεν συγκαλέσας ὅλους τὸς ἐγκρίτους καὶ προεσώτας τῆς βασιλείας εἰς τὸ παλάτιον, τὸ λεγόμενον πενταπύργιον, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἀποφασίσας ἢ ἀντευεργετήσῃ ὅλους, ὅσοι συνήργησαν εἰς τὴν ἀνάβασιν τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὸν θρόνον, τὸ ὅποιον ἐκεῖνος δὲν ἐδυνήθη νὰ πράξῃ διὰ τὸν πρόωρον θάνατον, παρεκάλει ἕκαστον νὰ χωριθῇ ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ ἢ ἀναχωρήσῃ εἰς τὸν πλησίον θάλαμον, ὅπου ἐδύνατο κατ' εὐκαιρίαν ἢ ἀνταμείψῃ ἕκαστον κατ' ἀξίαν. Τότε οἱ φονεῖς τοῦ Λέοντος ἐλπίζοντες μεγάλας ἀνταμοιβὰς, ἐφάνερῶσαν ἑαυτοὺς θεληματικῶς. Εὐθύς ἔν

(1) Κεδρην. εἰς Μιχαὴλ ἑτ. 8. Ζωναρ. σελ. 173.

(2) Κατὰ Κεδρηνὸν καὶ Ζωναρὰν ὁ Μιχαὴλ ἐξημέωσε πρὸς ταῖς λοιπαῖς χώραις καὶ τὴν Δαλματίαν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀπεσάτησαν.

ὁ βασιλεὺς ἐπρόσαξεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν νὰ φονεύσῃ τὲς φονεῖς, οἱ ὅποιοι ἔ μόνον ἔχυσαν αἷμα ἀφ᾽ αὐτῶν, ἀλλὰ ἔ ἔσφαξαν ἀνηλεῶς ἐν τῷ ναῷ τῆ κυρίε τὸν ἰερωμένον, καὶ ἀπολύσας τὲς λοιπές, ἀπέσειλε τὴν Εὐφροσύνην εἰς τὸ μοναστήριον, ὅθεν ἔλαβεν αὐτὴν ὁ πατήρ, καὶ ἐπεμελεῖτο τῶν βασιλικῶν ὑποθέσεων, ἀκροαζόμενος ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος ὅλας τὰς κατὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆ κατηγορίας, παιδεύων κατ' ἀξίαν τὴν ἀδικίαν, καὶ συχνάκις ἐπισκεπτόμενος τὰς ἀγοράς, ἔ ἐξετάζων τὴν τιμὴν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων (1).

Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἔδωκε τὴν νεωτέραν θυγατέρα τε Μαρίαν εἰς τὸν Ἀλέξιον Μισηλῆ, Ἀρμένιον τὸ γένος, ἄνδρα ὠρατὸν, νέον, μεγαλοπρεπῆ ἔ ἐνάρετον, καὶ πρὸς τὸν ὅποτον ἔχων μεγάλην πίσιν, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν πρῶτον μὲν πατρίκιον, ἔπειτα δὲ ἀνθύπατον, ἔ τελευταῖον καίσαρα, καὶ τὸν ἔσειλε μετὰ μεγάλης δυνάμεως κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὅποιοι ἔκαμνον μεγάλας λεηλασίας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οἱ ἔχθροι τῷ Ἀλεξίῳ φθονῶντες τὴν ὑπόληψιν αὐτῆ ἔ τύχην, διέβαλον ὡς ἐπιθυμῶντα τῆς βασιλείας, τὸ ὅποτον ἐκεῖνος μαθὼν, παρεκάλει τὸν βασιλεῆ νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ ἐνδυθῆ τὸ μοναχικὸν ὄχημα, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος δὲ ὁ Θεοδόσιος γενήσας ἱόν, καὶ βλέπων ὅτι ἡ σύζυγος τῷ Ἀλεξίῳ ἀπέθανε, κατεπειθῆ εἰς τὰς δεήσεις τῷ γαμβρῷ, ἔ ἔδωκεν αὐτῷ ἄδειαν νὰ μονάσῃ (2).

Ἐκτὸς τῷ Ἀλεξίῳ εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἑτέρας δύο

(1) Ἰωάν. Κερροκ. εἰς Θεοφύλ. Ζωναρ. ΙΕ'. κεφ. 25.

(2) Ο' αὐτὸς αὐτόσι.

ἀξιολόγους στρατηγούς, τὸν Μαννὴλ καὶ Θεόφοβον, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ὑψώθη ἀπὸ τὸν Λέοντα καὶ τὸν προβασιλεύσαντα Μιχαὴλ εἰς τὰ μέγιστα ἀξιώματα, ὁ δὲ Θεόφοβος ἦν ὁ γνήσιος υἱὸς ἐνὸς Περσικῆ πρέσβευσε ἐκ γένους τῶν βασιλέων, καὶ ἀνετράφη ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥωμαϊκῶς. Ἐπειδὴ οἱ Σαρακηνοὶ εἰσβαλόντες εἰς Περσίαν, ἐφόρευσαν ἢ κατεδίωξαν ὅλους τὺς ἐκ τῆ βασιλικῆ γένους, οἱ ὀλίγοι Πέρσαι, ὅσοι διέφυγον τὸν θάνατον, ἀκούσαντες περὶ τῆ Θεοφίβου, ἐσεύλαν πρὸς τὸν βασιλέα παρακαλῶντες νὰ τὸν δώσῃ εἰς αὐτὸς ὡς βασιλέα. Ὁ Θεόφιλος ὁμῶς ὑψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τῆ πατρικίᾳ, καὶ δὲς αὐτῷ τὴν θυγατέρα εἰς γάμον, ἐγραφε νόμον συγχωρῶν εἰς ὅλους τὺς Πέρσας τὴν ἐπιγαμίαν, τὸ ὅποιον εἴλκυσε πολλοὺς Πέρσας πρὸς τὺς Ῥωμαίους, οἱ ὅποιοι ἐσύνησαν ἐξ αὐτῶν τάγμα ὀνομαζόμενον Περσικὸν τάγμα, παρὰ τῆ ὁποῖε ὁ βασιλεὺς εἴλπιζεν ἕκ ὀλίγον ὄφελος εἰς τὴν μέλλουσαν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὅποιοι εἰσέβαλον εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων. Ὅθεν ἐκστρατεύσας ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆ Μαννὴλ καὶ Θεοφίβου, ἐπολέμησεν ἀνδρείως, ἀλλὰ τέλος τὸ μὲν στρατευμά τε ἐτράπη εἰς φυγὴν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σωματοφυλάκων, 2,000 Περσῶν, καὶ τῆ Θεοφίβου ἀναχωρήσας εἰς τὸ πλησιόχωρον βουνὸν, ἀντεμάχετο ἀνδρείως εἰς τὺς ἐχθρὺς, οἱ ὅποιοι κυκλώσαντες αὐτὸν, ἐζήτην νὰ τὸν πιάσωσιν αἰχμάλωτον, ἕως ἧς, γενομένης ἑσπέρας, οἱ Ῥωμαῖοι ἀλαλάζοντες καὶ παιανίζοντες κατὰ τὴν συμβουλὴν τῆ Θεοφίβου, ἐφόδισαν τὸσον τὺς Σαρακηνοὺς, ὥστε νομίζοντες, ὅτι ἐκεῖνοι ἔλαβον βοήθειαν, ἀνεχώρησαν βιαίως, φοβέμενοι μὴ κυκλωθῆν, καὶ ἔτιωσ ἔδωκαν εἰς τὸν βασιλέα καιρὸν νὰ καταφύ-

γη εἰς τὸ ἐναπολειφθὲν σράτευμα. Οἱ Πέρσαι θάυμαζοντες τὸ τοῦ σρατήγημα τῷ Θεοφόβῳ, παρεκάλουν τὸν βασιλέα νὰ συγχωρήσῃ αὐτοῖς νὰ συστήσωσι χωριστὸν τάγμα νὰ τὸν ὑπηρετῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἔσερξεν ὁ βασιλεὺς μετὰ χαρᾶς.

Τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει σρατεύσας ὁ βασιλεὺς πάλιν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐπολέμησεν εὐτυχέστερον, καὶ μάχη κατανικήσας αὐτὸς, ἐφόνησε πολλὰ αὐτῶν, καὶ ἔλαβεν 40000 αἰχμαλώτους, τῶν ὁποίους ἐξορίασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αὕτη ἡ εὐτυχία ἔκαμεν αὐτὸν τολμηρὸν νὰ σρατεύσῃ καὶ πάλιν τὴν Ἄνοιξιαν, ἀλλ' ὅμως τὸ μὲν σράτευμά τε κατενικήθη, αὐτὸς δὲ τολμήσας εἰς τὸν ἐχθρὸν βαθυτέρον, ἐκινδύνευε νὰ ζωγραφηθῇ. Τότε ὁ Μανυὴλ ἰδὼν τὸν κίνδυνον τῷ βασιλεῶς, ἔδραμεν εἰς βοήθειαν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν σρατιωτῶν, καὶ παρεκίνηε ν' ἀναχωρήσῃ· βλέπων δὲ τὸν βασιλέα ὀκνεῖντα καὶ προφασίζόμενον, ὅτι οἱ σρατιῶταί τε θέλουσι γένη ἀθυμώτεροι διὰ τὴν σπασάμενος τὸ ξίφος πρὸς τὸ σῆθος τῷ βασιλεῶς, ἐφοβήριζε νὰ τὸν θανατώσῃ, εἰάν δὲν ἀναχωρήσῃ, λέγων ὅτι ἡ αἰχμαλωσία τε θέλει προξενήσῃ εἰς τὴν βασιλείαν περισσοτέραν βλάβην παρ᾽ ὃ θάνατός τε. Τότε ὁ βασιλεὺς ὑπήκουσε, καὶ ἐπέστρεψε διὰ τῶν ἐχθρῶν πρὸς τὸ λοιπὸν σράτευμα. Ὁ Θεόφιλος πρῶτον μὲν ἐτίμα τὸν Μανυὴλ εἰς ἄκρον, ὀνομάζων αὐτὸν ἐνεργέτην καὶ σωτήρα, ὑπερον δὲ φθονῶν αὐτῷ τὴν δόξαν, καὶ αἰχυνόμενος, ὅτι ἐσώθη ἀπὸ ἑνὸς ὑπήκοόντος, ἠκροάθη τὰς κατηγορίας τινῶν κακοτρόπων αὐλικῶν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐκτυφλώσῃ. Ἀλλὰ κατὰ τύχην μαθὼν ὁ Μανυὴλ τὸτο ἐν καιρῷ ἀπὸ τὸν ἀρχιοινοχόου τῷ βασιλεῶς, κατέφυγεν εἰς τὰς Σαρακηνὰς, προσα-

φέρων εἰς αὐτὰς τὰς ἐκδιδεύσεις τε ἐπὶ συμφωνίᾳ τῷ νὰ τὸν ἀφίησεν χριστιανόν, καὶ εἰς ὀλίγον ἀναβίβασθεις εἰς τὰ μέγιστα ἀξιώματα, ἐσράτευσε κατὰ τῶν Κερματῶν, εἰς πλησιοχώρῳ ἔθνεσ, καὶ τὲς ἐνίκησε πολλάκις (1).

Αἱ ἀνδραγαθίαι τῷ Μαννῆλ διεφημίθησαν εἰς ὅλην τὴν Κωνσταντινέπολιν. Διὸ Φέλων ὁ βασιλεὺς ν' ἀνακαλέσῃ τοῦτον γενναῖον καὶ πιστὸν στρατηγόν, ἐγράψε πρὸς αὐτὸν ἰδιοχείρως, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ ὑποχόμενος αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν καὶ δαπάνην. Ὁ Μαννῆλ δεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν κρυφίως παράτινος μοναχῷ, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, καὶ ἀνέμενε καιρὸν ἐπιτήδειον νὰ ἐπιστρέψῃ· καὶ αὐτὸς, ὅσιν ἄχρι τῷ δεδέν ἤθελε νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἤδη ἐξίτηι ἐπιπόνως νὰ ἐκδικηθῇ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τε, καὶ παρεκάλει τὸν Ἰσμαῆλ, τὸν βασιλέα τῶν Σαρακηνῶν, νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὴν Καππαδοκίαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Ἰσμαῆλ ἐπαινέσας τὸν σκοπόν τε, παρέδωκεν αὐτῷ ἕ μόνον μεγάλην δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, νέον ἔτι ὄντα, πρὸς διδασκαλίαν. Ὁ Μαννῆλ ἔλθων εἰς Καππαδοκίαν, ἐξήλθε μετὰ τῷ νέῳ βασιλεῶς εἰς τὸ κυνηγέσιον, ὅπου ἀπαντήσας μερικὸς στρατιώτας Ῥωμαίους, καθὼς προεδίδαξε τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας, ἐφάνερωσεν εἰς τὸν νέον βασιλέα τὸν σκοπόν τε, καὶ παρεκάλεσας αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σράτευμα, διέβη εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ἐδέχθη αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἐν-

(1) Κατὰ Κεδρηνὸν ὁ Μαννῆλ διώκει μόνον τὰς φυγάδας καὶ αἰχμαλώτους Ῥωμαίους, μετὰ τὰς ὁποίας ἐκυρίευσε τὸ Χορασάν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ πιθανώτερον.

βλαχέρναις τῆς Θεοτόκου ναὸν μετὰ μεγάλης πομπῆς, καὶ ὑψώσας εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα, ἐκλεξεν ὡς ἀνάδοχον τῆ ἡμετέρας Μιχαὴλ, τὸν ὁποῖον ἔπολλω ὑπερον ἐκήρυξε κοινωνὸν τῆς βασιλείας.

Τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰσέβαλον οἱ Σαρακηνοὶ, ἔχοντες ὁμόφυλον στρατηγὸν, εἰς τὴν Καππαδοκίαν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντεσφάτευσεν προσωπικῶς. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὰ δύο στρατεύματα, ὅτε ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τράμον αἰφνιδίου, ἔφυγον καὶ ὑπέσρεψαν ἀπρακτά. Τῷ δὲ 837 ἔτει ὁ Θεόφιλος εἰσέβαλὼν εἰς τὴν Συρίαν, κατέτρεχε τὴν χώραν, καὶ κυριεύσας πολλὰ φρέρια, ἐπέσρεψε θριαμβεύων εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἀφείς στρατηγὸν τὸν Θεόφοβον. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις ἠύξησεν ὡς 30,000, μὴ φοβόμενοι τὴν ἀπυσίαν τῆ βασιλείως, ἠνάγκασαν τὸν Θεόφοβον ἐν Σινώπῃ νὰ γένη βασιλεὺς· ἀλλ' ἐκεῖνος μνηύων εἰς τὸν βασιλεῖα πάντα τὰ γενόμενα κρυφίως, καὶ ὑποχόμενος αὐτῷ πρὶν καὶ ὑποταγὴν, ἀν κατὰ τὸ φανερὸν ἐδέχθη τὴν βασιλικὴν ἀξίαν, ἔφυγε κατὰ πρῶτην εὐκαιρίαν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ πάσης τιμῆς, καὶ ἐτίμα ὡς πρότερον· οἱ δὲ ἀποσάται Πέρσαι ἠξιώθησαν διὰ μεριτείας αὐτῆ συγγνώμης, καὶ ἐτιμῶντο ὡς πρότερον, ὁμοῦ διεμερίθησαν εἰς πολλὰς ἐπαρχίας (1).

Ὁ δὲ Θεόφιλος κατατρέχων τὴν Συρίαν, κατηφάνισε τὴν Σωζόπετραν, τὴν πατρίδα τῆ βασιλείως τῶν Σαρακηνῶν, μ' ὅλον ὅτι ἔτος παρεκάλεσε τὸν βασιλεῖα νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀβλαβῆ. Τῆτο παρῶξυνε τὸν

(1) Γ' αὐν. Κεροπαλ. εἰς Θεόφ. Ζωναρ. Κεδρην. αὐτ.

βασιλέα τῶν Σαρακηνῶν εἰς ἄκρον, εἰς τρόπον ὡς
 πνέων θυμὸν καὶ ἀγανάκτησιν, συνήθροισε μεγάλην
 δύναμιν, καὶ ἐπρόσαξεν εἰς καθένα στρατιώτην. νὰ ἐγ-
 χαράξῃ εἰς τὴν ἀσπίδα τὴν λέξιν Ἀμώριον, τὴν πα-
 τρίδα τῆ Θεοφιλε καὶ μητρόπολιν τῆς Κιλικίας, ἀ-
 ποφασίσας νὰ τὴν κατασρέψῃ. Ὁ βασιλεὺς μαθὼν
 τὰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας τῶν Σαρακηνῶν, συναγα-
 γῶν ὅσην ἐδύνατο δύναμιν, ἐστράτευσεν εἰς τὸ Δαρύ-
 λαιον τρεῖς ἡμέρας μακρὰν τῆ Ἀμωρίε. Ἐνταῦθα συ-
 νεκροτήθη βυλὴ, ἐν ἣ πολλοὶ στρατηγοὶ συνεβύλευον
 τὸν βασιλέα ν' ἀποφύγῃ τὴν μάχην μετὰ τῶν Σαρα-
 κηνῶν, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις ἦτο μεγαλητέρα πα-
 ρὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων, καὶ νὰ μετοικήσῃ τὲς κατοίκους τῆ
 Ἀμωρίε ἄλλαχῆ. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκλαμβάνων τῆτο
 ὡς αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμίαν, ἀπεφάσισε νὰ βοηθήσῃ τὸ
 δυνατόν τὴν πατρίδα, καὶ ἐξεῖλε μεγάλην δύναμιν ὑ-
 πὸ τὴν διοίκησιν τῆ Αἰτίε, στρατηγῶ τῶν Ἀνατολι-
 κῶν δυνάμεων, τῆ Θεοδώρου Κρατερῆ, τῆ Θεοφιλε
 καὶ Βεβετζίκου. Ἐν τῷ μεταξῦ, ὁ ἡγεμὼν τῶν Σαρακη-
 νῶν ἐξεῖλε τὸν ἕντε μὲ 10,000 Τέρκους καὶ πολλὰς
 Ἀρμενίους, διὰ ν' ἀποπειράσῃ πρότερον τὴν δύναμιν
 τῶν βασιλικῶν ἐθνῶν. Τὰ δύο στρατεύματα ἀπήντη-
 σαν ἀλλήλοις εἰς τὸν Δαζύμνον, ὅπε μάχης γενομέ-
 νης, πρῶτον μὲν οἱ Σαρακηνοὶ ἐστράπησαν εἰς φυγὴν,
 ὕστερον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώκοντες τὲς φυγάδας,
 ἐβλάπτοντο τόσον ἀπὸ τὰ τοξεύματα τῶν Τέρκων,
 ὡς ἐ μόνον ἔπαυσαν διώκοντες, ἀλλὰ καὶ ἐστράπησαν
 εἰς ἄτακτον φυγὴν. Ὡς τόσον οἱ Πέρσαι, μὴ ὄλον ὅτι
 ἀφένθησαν ἀπὸ τὸ λοιπὸν στρατεύμα, ἐφύλαξαν τὸν
 τόπον, ἐκύκλωσαν τὸν βασιλέα, καὶ ἀντεμάχοντο
 γενναίως, ἕως ὅτε τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἔδωκεν ἀν-

τοῖς ἀφορμὴν σωτηρίας. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν ἀνέσας τὴν νίκην τῆ ἡμέρας, ἐσράτευσεν εὐθύ πρὸς τὸ Ἀμώριον, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῆ ἡμέρας, ἐπολιόρησε τὴν πόλιν, ἣ ὅποια μετὰ πολλὴν καὶ γενναίαν ἀντίστασιν παρεδόθη προδοσίᾳ ἑνὸς πολίτου ὀνόματι Βαδίτζε, ἀποσάτε ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ ἐξαγριωθέντες εἰς τὴν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων, ἐσφαζαν ὅλας σχεδὸν τὰς ἀνδρας, καὶ κατασφύσαντες τὴν πόλιν, ἀπήγαγον ὅλας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά εἰς αἰχμαλωσίαν.

Ὁ βασιλεὺς Λυπηθεὶς ἐς ἄκρον ἐπὶ τῷ ἀφανισμῷ τῆς πατρίδος, ἔπεσεν εἰς μεγάλην μελαγχολίαν, καὶ μὴ δεχόμενος τροφήν, ἀλλὰ πίνων μόνον νερὸν ἐκ χιόνος, ἐκυριεύθη ἀπὸ δυσεντερίαν, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας χρόνος δώδεκα, μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας εἴκοσιν. Ὁ Ἰωάννης ὁ Κεροπαλάτης διηγεῖται, ὅτι ὁ βασιλεὺς θνήσκων, ἀπεκεφάλισε τὸν Θεόφρονον διὰ μίαν ἄδικον ὑποψίαν, καὶ προσάξας νὰ τῷ φέρωσι τὴν κεφαλὴν, ἐγγίσας τῇ χειρὶ, εἶπε τὸν ἑξαχτον λόγον, ὡς ἀπὸ τῆ νῦν, ἔτε ἐγὼ Θεόφιλος, ἔτε σὺ Θεόφοβος (1). Ὁ Ζωναρᾶς ὁμοίως καὶ ὁ Κεδρηνὸς ἰσορῶσιν, ὅτι ἐδόλοφονήθη ἀπὸ ἑνα τῶν ὑπηρετῶν τῆ βασιλείας (2).

Οὗτος ὁ βασιλεὺς ἦν ὁ μέγιστος εἰκονομάχος καὶ ἐχθρὸς τῶν προσκυνόντων αὐτὰς, καὶ ἐκ τῆτε πολλὰ κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν τότε συγγραφέων. Αἱ πράξεις αὐτῆ ὁμοίως, οἷαι διηγῶνται καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀσπόνδου ἐχθρῆς, δεικνύουσιν αὐτὸν ἄνδρα ἔχοντα πολλὰς ἀρετὰς, φιλοδίκαιον, φίλον τῆ ὑπῆκοῦ, καὶ ἐχ-

(1) Ἰωάν. Κεροπ. αὐτ. (2) Κεδρ. Ζωναρ. αὐτ.

Φρόν τῆς φιλαργυρίας. Περὶ ταύτης τῆς τελευταίας ἀρετῆς διηγείται ὁ Κεδρηνός, ὅτι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, ὅτι μία ὄλκας βαρέως πεφορτωμένη εἰσέβαινεν εἰς τὸν λιμένα, ἠρώτησε περὶ τῆς κυρίας αὐτῆς· ὡς δὲ ἔμαθεν, ὅτι ἦτο τῆς βασιλίσσης, ἀπεκρίθη μετ' ὀργῆς, ὁ θεὸς ἐμὲ ἔκαμε βασίλεια, τὴν δὲ σύζυγόν μου πρᾶματευτὴν, ἢ τίς πατε βασιλέα Ῥωμαίων ἢ τὴν αὐτῆς σύζυγον ἔμπορον ἴδε; Ταῦτα εἰπὼν, ἐπρόσαξε νὰ καύσωσι τὸ πλοῖον λέγων, ὅταν οἱ βασιλεῖς πρᾶγματεῦνται, τὸ ὑπὲρ τοῦ λιμοκτονεῖ (1). Αὐτὸς ἐκαλλώπισε τὴν πόλιν μετὰ πολλὰς ὠραίας οἰκοδομὰς, καὶ ἐτείχισεν αὐτὴν μετὰ τείχη ὑψηλὰ καὶ ἀθάτα, καὶ ἐξώρισεν ἀπὸ τῆς πόλεως ὅλας τὰς ἀσελγεῖς καὶ ἀτίμες γυναῖκας, ἐπειδὴ ἦτο μέγας ἐχθρὸς τῶν ἀσελγιῶν καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἀρχαίας ὀλιγαρχίας τῶν Ῥωμαίων, τὴν ὁποῖαν ἠγωνίζετο νὰ ἀποκαταστήσῃ μετὰ διαφορῆς σωτηριῶδεις νόμους.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ Γ΄.

Τὸν Θεόφιλον διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτῆς Μιχαὴλ, ἀντὶ τῆς ὁποῖας ἐξ ἡμερῶν τότε ὄντος διέκει ἡ μήτηρ αὐτῆς Θεοδώρα, ἡ ὁποῖα πρῶτον πάντων ἀνεκάλεσεν ἀπὸ τῆς ἐξορίας ὅλους, ὅσοι διὰ τὴν προσκύνησιν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐξωρίσθησαν, εἰδίωξε τὸν Ἰωάννην, τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐκάθισε τὸν Μεθόδιον, μοναχόν τινα καὶ ὑπέρμαχον τῶν εἰκόνων, προσάξασα νὰ φυλάττωνται καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν αἱ ὑπὲρ τῶν εἰκόνων διαταγαὶ τῆς δευτέρας ἐν Νι-

(1) Κεδρην. εἰς Θεόφ.

καία συνοδῶν, καὶ ἔτι καταπαύσασα τὴν εἰκονομαχίαν ἐντὸς ὀλίγων χρόνων, κατεδίωκε τὰς Μανιχαίους, ἐξ ὧν ἐφονεύθησαν ὡς 10,000 ἀνθρώπων, τὸ ὅποιον ἰδόντες οἱ λοιποὶ Μανιχαῖοι, ἀπεσάτησαν καὶ ἔφυγον ὡς 4,000 (1) πρὸς τὰς Σαρακηνὺς, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Καρβέαν, ὁ ὁποῖος δεῖξας εἰς τὰς Σαρακηνὺς τὸν δρόμον εἰς τὸν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων, κατέπεισεν αὐτὰς νὰ διαρπάσωσι καὶ νὰ καταφανίσωσιν ὀλοκλήρως ἐπαρχίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς γενόμενος εἰκοσαετής, ἐζήτην νὰ βασιλεύῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, παρακινέμενος πρὸς τὴν ἀπὸ τὸν Βάρδαν, τὸν ἀδελφὸν τῆς Θεοδώρας, ὁ ὁποῖος ἤλπιζε πολὺ κέρδος ἀπὸ τῆν καιροτομίαν τῶν πραγμάτων· βλέπων δὲ, ὅτι τὰ διανοήματα τὴν ἤθελον μείνῃ ἀπρακτα, ἐν ὅσῳ ὁ Μαννὴλ καὶ Θεόκτιτος, οἱ διορισθέντες ὑπὸ τῆ πρώην βασιλείως ἐπίτροποι αὐτῆ, ἔμεναν περὶ αὐτὸν, ἀπεφάσισεν ἐν πρώτοις νὰ κατανικήσῃ τήν· ἀλλὰ μετ' ἑποχῶν συνέβη διχόνοια μεταξὺ τήτων τῶν δύο πιστῶν ὑπηρετῶν τῆς βασιλείας, καὶ ὁ Μαννὴλ ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, καὶ νὰ ζῇ ἰδιωτικῶς.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆ Μαννὴλ ὁ Βάρδας κατέπεισε τὸν βασιλέα, ὅτι ὁ Θεόκτιτος ζητῶν τὴν ὑπέροχον δύναμιν διανοεῖτο νὰ νυμφευθῇ τὴν βασιλισσαν, ἢ μίαν τῶν θυγατέρων, καὶ τυφλόνων αὐτὸν νὰ τὸν κάμῃ ἀνάξιον τῆς βασιλείας. Ἐκ τήτων τῶν συκοφαντιῶν παρακινέμενος ὁ βασιλεὺς, ἐθανάτωσε τὸν Θεόκτιτον ἀπανθρώπως. Ἡ βασιλισσα ἐννοῶσα, ὅτι ὁ Μιχαὴλ καὶ Βάρδας ἐμελέτων καὶ τὸν θάνατον αὐ-

(1) Κατὰ Κεδρημὸν 5,000, κατὰ δὲ Ζωναράν (βιβλ. 15' κεφ. 2) πολλαὶ μυριάδες.

τῆς, ἔθελουσα νὰ ἐκφυγῇ τὴν αἱματοχυσίαν, ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ ἐκκεσίως. Διὸ συγκαλέσασα τὴς ἄρχοντας τῆς βελῆς, ἔδειξασα αὐτοῖς τὴν κατάστασιν τῶν δημοσίων θησαυρῶν, τὴς ὁποῖας αὐτὴ μὲ τὴν κυβέρνησίν της ἤρξησε πολὺ μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου, παρητήσατο τὴν βασιλείαν, ἔανεχώρησεν ἀπὸ τὸ παλάτιον. Οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἔτι υἱὸς ἔχοντες ἡδη ἄδειαν νὰ πράττωσι κατὰ τὸ δοκῆν, ἐχάρησαν ἐς ἄκρον, ἔθελοντες νὰ ὑπερήσουν τὴν βασιλίαν διὰ παντὸς ἀπὸ πάσαν ἐλπίδα βασιλείας, ἐκλείσαν αὐτὴν ἔτι τὰς τρεῖς θυγατέρας εἰς μοναστήριον, ὅπως καὶ 855· μετ' ἔτι πολὺ ἀπέθανον ὑπὸ λύπης.

Ὁ δὲ Μιχαὴλ μείνας αὐτοκέφαλος τῆς βασιλείας, παρεδόθη εἰς ἀσωτίας ἔτι ἡδονᾶς, ἀγωνιζόμενος νὰ μιμηθῇ κατὰ πάντα τὸν Νέρωνα, ἔτι εἰς ὀλίγον ἐφθειρεν ὅλας τὴς θησαυρῶν τῆς μητρὸς, ἔτι εἶχε πάντοτε περὶ αὐτὸν ἀνδρώπης ἀσελγεσάτης ἔτι ἀσεβεσάτης, οἱ ὁποῖοι χλευάζοντες τὰ θεῖα, ἐνεδύοντο ἱερατικὰς στολὰς χρυσοῦφεις, ἔτι ἐμιμῶντο τὰς ἱερὰς πράξεις ἔτι τελετὰς τῆς ἐκκλησίας· ὠνόμαζε δὲ Γρύλλον τινὰ τὸν ἐξάρχον ἐκείνων, πατριάρχην, ἄλλος δὲ μητροπολίτας, ἔτι ἔτι συνοδευόμενος ἀπὸ τοιαύτης δυσσεβεῖς ἀνδρώπης, περιήρχετο τὴν πόλιν δημοσίᾳ ἐν ἐκείνῃ τῇ στολῇ, ἔτι μιμήμενος ἐχλευάζε τὸν πατριάρχην ἔτι ὅλον τὸ ἱερατικὸν τάγμα. Διηγῶνται περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐνδύσας τὸν Γρύλλον ὡς πατριάρχην, ἐπάλεσε πρὸς αὐτὸν τὴν μητέρα τε ἐν ὀνόματι τῆς τότε πατριαρχεύοντος Ἰγνατίου· ἡ δὲ ἐλθούσα, ἐγονάτισε ζητῶσα τὴν εὐλογίαν· ἀλλ' ὁ Γρύλλος ἐφανερῶς, ἔτι κατεγέλα μὲ διάφορα ἀλλόκοτα σχήματα τὴν εὐλάβειαν τῆς χριστιανικῆς βασιλείας, ὡς

ἔ ὅλοι οἱ παριστάμενοι συνεπευφήμησαν καυχάζοντες. Οὗτος ὁ ἀσελγὴς βασιλεὺς καταναλώσας εἰς ὀλίγον πάντας τὲς θησαυροὺς, ἠναγκάσθη νὰ χωνεύσῃ μερικὰ δένδρα χρυσὰ, τὰ ὅποια κατασκευαζέμεντα ἀπὸ τινα ἐπίσκοπον Λέοντα, ἐθαυμάζοντο παρὰ πάντων διὰ τὰ μεταξὺ τῶν κλάδων εὐρισκόμενα χρυσὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια μελωδῶντα διά τινος ὄργανου, κατέπληττον πάντας τὲς ἀκροατὰς, ἔ διὰ τὸν μυκηθμὸν ἐνὸς χρυσῆ λέοντος, ὅσιν προήρχετο ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιον ὄργανον. Αὐτὸς ἐμελέτα νὰ χωνεύσῃ ἔ τὰ βασιλικά ὀλόχρυσα ἱμάτια ἔ ἄλλα σπανιώτατα ὄργανα τῆ παλατιῆ, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ διανοήματά τε.

Ἐν ἔτει 856 ἐσράτευσεν ὁ Μιχαὴλ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἔ ἐπολιόρκει τὰ Σαμόσατα, πόλιν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν· ἀλλ' οἱ πολιορκέμενοι παρατηρῶντες μίαν κυριακὴν, ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι προσήυχοντο, ὠρμησαν ἐναντίον, ἔ τρέψαντες τὸ σράτευμα εἰς φυγὴν, ἐκυρίευσαν τὸ στρατόπεδον καὶ ὅλην τὴν ἀποσκευὴν τῆ πολέμου, ὡσε ἔ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μόλις ἐσώθη. Δύο χρόνους ὑπερον εἰσέβαλον οἱ Σαρακηνοὶ, ὡς 30,000 εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐπαρχίας, ἔ ἔτρεψαν τὸν βασιλεῖα εἰς φυγὴν, ὅσιν εἶχε 40,000 Θρακῆς ἔ Μακεδόνας. Αὕτη ἡ ἥττα διωρθώθη εὐθὺς ἀπὸ τὴν νίκην τῆ Πετρωνᾶ, θεῖα τῆ βασιλέως, ὁ ὅποιος ὀρμήσας ἐξαίφνης κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο πλησίον τῆς Ἐφέσου, κατέκοψεν αὐτὲς ὁμῶ με αὐτὸν τὸν στρατηγὸν, καὶ ἐπέσρεψε θριαμβεύων εἰς Κωνσταντινὴ πόλιν.

ἀ. χ. Τῷ δὲ 860 ἔτει ἐχειροτόνησεν ὁ βασιλεὺς τὸν 860. θεῖόν τε Βάρδαν καίσαρα. Οὗτος ἐξεσιάζων ἔ διοικῶν κατὰ τὸ δοκῆν, ἀφωρίσθη ἀπὸ τὸν θεῖον πα-

τριάρχην Ἰγνάτιον, ὅτι ἀφῆκε τὴν νόμιμον γυναϊκά τε, καὶ ἐνυμφεύθη τὴν ἀνεψιάν τε, διὰ τὸ ὅποιον ἐκεῖνος ὀργισθεὶς, συνεκάλεσε σύνοδον πρεσβυτέρων ἐν Κωνσταντινέπολει, καὶ κατηγορῶν τὸν Ἰγνάτιον ὡς φονεὰ τῶ πρώην πατριάρχει Μεθοδίῳ, πρῶτον μὲν ἐφυλάκισεν, ὑπερον δὲ εἰς Μιτυλήνην ἐξώρισεν, ἀντ' αὐτῆ δὲ χειροτονεῖ πατριάρχην τὸν Φώτιον, ἄνδρα ἐπισοφία γνωρίζον, τὸ ὅποιον πρῆξένησε πολλὰς ταραχὰς εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν.

Τῷ δὲ 867 ἔτει παρακινούμενος ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν Βάρδα νὰ πολεμήσῃ τὰς ἐν Κρήτῃ Σαρακηνὰς, οἱ ὅποιοι ἐνοχλῶντες συχνάκις τὰς αἰγιαλὰς τῆς μοναρχίας, ἀπέβησαν τῆτο τὸ ἔτος εἰς τὴν Θράκην καὶ ἀ. χ. ἔκαμνον πολλὰς λεηλασίας, ἐσράτευσε κατ' αὐτῶν 867. προσωπικῶς μετὰ τῷ Βάρδα, καὶ ἐλθὼν εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Χῶρον, ἐπρόσασκε νὰ σήσωσιν αὐτῷ τὸ στρατόπεδον. Οἱ ὑπηρεταὶ τῷ Βάρδα ἐσησαν, χωρὶς νὰ ἐξευρωμέν ὅπως, ἐπίτηδες ἢ ἔ, τὴν σκηνὴν τῷ δεσπότη αὐτῶν ἐπάνω τινὸς λόφου, ὅθεν ἐφαίνετο ἐν τῇ πεδιάδι ἢ σκηνῇ τῷ βασιλέως. Τῆτο ἐπίκρανε τὸν βασιλέα· καὶ οἱ ἐχθροὶ τῷ Βάρδα εὐρίσκοντες εὐκαιρίαν, κατηγοροῦν αὐτὸν παρὰ τῷ βασιλεὶ ὡς αὐθάδη καὶ φιλαρχὸν ἄνδρα, ἐξ ἧ παροξυνόμενος ὁ βασιλεὺς, ἐπρόσασκεν αὐτὰς νὰ τὸν δολοφονήσωσιν, ὡς καὶ ἐγίνε τῇ α' Ἀπριλίῳ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Οἱ στρατιῶται μαδόντες τὴν δολοφονίαν τῷ Βάρδα ἐσασίαζον, καὶ ἤδελον ἐκδικηθῆ κατ' αὐτῷ τῷ βασιλέως, εἰάν αὐτὸς δὲν ἐφευγε κρυφίως πρὸς τὴν Κωνσταντινέπολιν.

Ὁ θάνατος τῷ Βάρδα ὑψωσε τὸν Βασίλειον, τὸν μαγίστρον τῷ βασιλέως καὶ τὸν πρωταίτιον καὶ συνεργὸν τῆς δολοφονίας τῷ Βάρδα· ἐπειδὴ ὁ βα-

σιλεύς μισῶν ἐς ἄκρον τὰς ἀρχολίας ἔχ τὲς περισπασμὲς, παρέδωκεν εἰς αὐτὸν ὅλην τὴν φροντίδα τῶν βασιλικῶν ὑποθέσεων, ἔχ τῆ κς Μαΐα τῆ αὐτῆ ἔτους ἐκήρυξεν αὐτὸν καίσαρα ἔχ συμβασιλέα. Ὁ Βασίλειος ἦτο τὴν μὲν πατρίδα Μακεδῶν, τὸ δὲ γένος Ἀρμένιος, ἔχ ὀρμώμενος κατὰ μὲν Κεδρηνὸν ἀπὸ βασιλικὸν γένος τῶν Ἀρσακίων, κατὰ δὲ ἄλλως ἀπὸ ταπεινῆς ἔχ ἀσήμης γονεῖς, ὁ ὁποῖος εἰς μὲν τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀδριανεπόλεως ὑπὸ τῆ Κρήμμ, βασιλέως τῶν Βελγάρων, ἐλήφθη, νέος ἔτι ὢν, ὁμῆ με τὲς γονεῖς αἰχμάλωτος, ὑπερον δὲ μετὰ τὴν εἰρήνην ἀπελύθη. Οὗτος ὁ νέος, ὢν ὑψηλός, μεγαλοπρεπῆς ἔχ εὐχήμενος, εὐρεν ὑποδοχὴν εἰς τὸν οἶκον τῆ Θεοφιλίτζου, ἐνὸς εὐγενῆς ἄρχοντος, ἔχ ἔγινε πρωτοστράτωρ, ἦτοι ἵπποκόμος, μετὰ δὲ χρόνον τινὰ καταδαμάσας ἵππον ἄγριον τῆ βασιλέως, ἔγινε διὰ μεσιτείας τῆ Βάρδα ὑπηρετῆς ἔχ ἵπποκόμος τῆ βασιλέως, ἔχ τέλος παρακοιμώμενος, ἦτοι θαλαμηπόλος. Διὰ ταύτην τὴν μεγάλην τιμὴν παρὰ τῷ βασιλεῖ φθονῶν ὁ Βάρδας, ἐμελέτα τὴν καταστροφὴν τε· ἀλλ' ὁ Βασίλειος προνοήσας, φθάσας ἐφόνευσεν αὐτὸν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. Ἀναθὰς ἔν ὁ Βασίλειος μετὰ τὸν θάνατον τῆ Βάρδα τὸν θρόνον, ἠγωνίζετο νὰ διορθώσῃ τὰ πολλὰ ἄτοπα, ὅσα εἰσέφηρσαν εἰς τὴν διοίκησιν, ἔχ νὰ μεταβάλλῃ τὴν κακὴν ἔχ ἄσωτον διαγωγὴν τῆ Μιχαήλ· ἀλλ' ἔτος ὁ ἄσωτος βασιλεύς, ἔ μόνον παρήκεν εἰς τὰς σωτηριώδεις ἐκεῖνη νεθεσίας, ἀλλὰ ἔχ ἀπεφάσισε νὰ φονεῖσῃ τοῖς τὸν ὀχληρὸν συμβελάτορα. Τῆτο ἐννοήσας ὁ Βασίλειος, εἰσέβη νυκτὸς εἰς τὸν κοιτῶνα τῆ βασιλέως καταμεμεθυσμένε ἔχ κοιμωμένε, ἔ βοήθήμενος ἀπὸ τινος συνωμότης, ἔκοψεν αὐτῆ πρῶτον

μὲν τὰς χεῖρας, εἶτα δὲ καταπληγώσας ἐφόνευσε. Τοιουτοτρόπως ἀπέθανεν ὁ Μιχαὴλ, βασιλεύσας ἐτη δεκατέσσαρα μετὰ τῆς μητρὸς, καὶ ἑνδεκα μόνος.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

Ὁ Βασίλειος μείνας ἤδη αὐτοκράτωρ, ἐβασίλευε δικαίως καὶ ἐναρέτως, τιμῶν τὰς ἀξίας μόνον, καὶ συγχωρῶν εἰς τὰς ὑπηκόους ἐλευθέραν εἴσοδον, διὰ τὸ ὅποιον οἱ ὑπήκοοι ὑπερηγάπων αὐτὸν, καὶ ἐθεώρουν ὡς πατέρα μᾶλλον ἢ βασιλέα. Ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς βασιλείας τε δύο πατρίκιοι, Γεώργιος καὶ Συμβάτιος, συνώμοσαν ὁμῆ μετ' ἄλλων κατ' αὐτῶ· ἀλλ' ἡ ἐπιβουλὴ τῶν ἀπεκαλύφθη ἐν καιρῷ, οἱ δὲ πατρίκιοι ἐτυφλώθησαν, καὶ οἱ συνεπίβουλοι ἐξωρίθησαν. Διὰ τῆτο θέλων ὁ βασιλεὺς νὰ ἐμποδίσῃ τῷ λοιπῷ παρόμοια ἄτακα, τῷ μὲν β' ἔτει τῆς βασιλείας ἐξεφε καίσαρας τὸν Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα, τῷ δὲ τρίτῳ τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν δὲ τέταρτον υἱὸν Στέφανον ἐνέδυσσε τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὸν ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· αἱ δὲ τέσσαρες αὐτῶ θυγατέρες ἐκερεύθησαν μοναχαὶ εἰς τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ὅπε ἐξων ζωὴν ὄσιαν καὶ θεάρεσον.

Ἀφ' ἧ διετάξε τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις τοιουτοτρόπως, ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ τὰς Μανιχαίους. Ἡμεῖς εἶπαμεν ἄνωτέρω, ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ τελευταίᾳ αὐτοκράτορος ὁ Μανιχαῖος Καρβέας ἐφυγεν ὁμῆ μετ' 4,000 Μανιχαίους πρὸς τὰς Σαρακηνὰς, ὁ ἵποπος συναθροίσας πολλὰς ἐξ αὐτῶν, ὅσοι κατέφευγον διωκόμενοι, ἔκαμεν πολλὰς ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν ἀπὸ τὰ τρία φρέγια ἐν Ἀρμε-

νία, τὰ ὅποια παρεδόθησαν εἰς αὐτὸς ἀπὸ τῆς Σαρακηνῆς. Ἐναντίον τῆτων τῶν Σαρακηνῶν ἐσράτευσεν ὁ Βασίλειος προσωπικῶς, διήρπασε τὴν χώραν, καὶ ἀπὸ τῆς στρατηγῆς ἄλλης μὲν ἐφόρευσεν, ἄλλης δὲ ἔλαβεν αἰχμαλώτους, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν μὲ ἄπειρα λάφυρα θριαμβεύων. Τῷ δ' ἐπομένῳ ἔτει εἰσέβαλον οἱ Μανιχαῖοι πάλιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Χρυσόχειρον, ἀλλὰ πάντες ἕως ἐνὸς κατεσφάγησαν ὁμῆ μετὰ τῷ στρατηγῷ, τῷ ὁποίῳ ἡ κεφαλὴ ἐσάλη εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν. Αὕτη ἡ φθορὰ ἐταπεινώσε τὸσον τῆς Σαρακηνῆς, ὥστε μετὰ ταῦτα δὲν ἐδυνήθησαν ποτὲ νὰ βλάψωσι τὴν μοναρχίαν. Αὕτη ἡ κατὰ

α. χ. τῶν Μανιχαίων νίκη παρεκίνησε τὸν βασιλέα νὰ εἰ-
 880. σβάλη τῷ 880 ἔτει μετὰ τῷ ἱεῖ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Συρίαν, ὅπου λαβὼν πάλιν πολλὰ φρέγια ἀπὸ τῆς Σαρακηνῆς καὶ παμπόλλυς αἰχμαλώτους, ἐκυρίευσεν ἐν τῷ ἐπιστρέφειν καὶ τὴν Καισάρειαν, μητρόπολιν τῆς Καππαδοκίας, καὶ ἄλλα πολλὰ φρέγια, τὰ ὅποια πάντα κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων. Οἱ δὲ αἰχμαλώτοι ἦσαν τόσοι πολλοί, ὥστε μὴ ἔχων ὁ βασιλεὺς ἱκανὸς φύλακας, ἐσφαξέε πολὺ πλῆθος αὐτῶν, τὸ ὅποιον ἐφόβισε τὸσον τῆς Σαρακηνῆς, ὥστε τινὲς ἀπὸ τῆς τοπάρχας παρεδόθησαν, καὶ ἠνώθησαν μάλισα μετὰ τῷ βασιλέως κατὰ τῷ ἴδιῳ αὐτῶν ἔθνους. Οἱ δὲ ἐξ Ἀφρικῆς καὶ οἱ ἐν Κρήτῃ Σαρακηνοὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν μοναρχίαν, ἐνίκηθησαν καὶ αὐτοὶ μετὰ μεγάλης φθορᾶς, καὶ ὁ στόλος τῶν πρώτων κατηφανίσθη ἀπὸ τὸν Νάσαρα, τὸν Ῥωμαίων ναύαρχον. Ἀλλ' αὗται αἱ μεγάλαι νικαι ἀντεσηκόνοντο ὅπως ἐν ἀπὸ τὴν ζημίαν τῆς Συρακῆς, τὴν ὁποίαν οἱ ἐκ Καρχηδόνας Σαρακηνοὶ ἐκυ-

ρίσασαν ἐν καταφύξει αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἀὔριαιος, πατριάρχης τῆς ὀσις ἐσάλη παρὸς βοήθειαν, ἐλάσων ποτὰ ὁ ψείως, ἠύαυ-
κάδιη γὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινῶπολιν, ἐν κατέφυ-
γεν ἰκέτης εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ὡς εὖ ἀπο-
στασίαις ἐξωρίσθη.

Ὁ Βασίλειος, ὅτε δὲν ἐπολέμει, ἐνηχοχάριστο
εἰς αἰκιομάς ἐν ἐπισκευὰς ἐκκλησιῶν, ἐξ ὧν ὁ Κε-
δρηγιὸς ἀναφέρει ποτὰς κατ' ὄνομα. Ὁ Ζωναρῆς κα-
τηγορεῖ αὐτὸν, ὅτι ἔκτισε τόσας ἐκκλησίας εἰς μνη-
μην τῆ ἀγίας Μιχαήλ, ὡς αὐεὶ βεβλήω διὰ τῆς γὰ
πλήνῃ τῆν κηλίδα τῆς δολοφονίας τῆς Ἰαχάηλ. Ἀπο-
στασίαιος τῆ παρεσβυτέρη ἤξ Κωνσταντίνε, ἔγνωε κατ-
σταρ ὁ δεύτερος ἰὸς Δέων, ὁ ὁποῖος βλάπτων τὴν με-
γαλήν ἰαχὴν τῆ Θεοδώρη Σαυδαβερηνῆ, τῆ βύχαι-
των ἐπισκόπος, ὅσις ἐνομιζέτο γούης, ἠγωμίζετο γὰ
τὸν ἐξορίσθῃ μακρὰν τῆς ἀλύης. Ἀλλ' ὁ φιλίνποπτος
ἐπισκόπος ἐννοήσας τὸν σκοπὸν τῆ Δέωντος, ἀπεφά-
σισε γὰ τὸν ἀφαιρίσθῃ. Διὸ προφασισζόμενος, ὅτι ἐγί-
νωσθε μίαν ἐπισκοπὴν τῆ Βασίλειος, ἢ ὁποία εἰμελε-
τῆτο, ὅταν ὁ Βασίλειος ὑπάγῃ εἰς τὸ κωνηγεσίον,
πρωῦτον μὲν κατέπεισε τὸν Δέωντα γὰ φυλάττειται ὁ μὲν
μετ' ἀλλῶν τῶν ὡπλισμένων παρὸς βοήθειαν ἀπύου τῆ
πατρὸς, ἔπειτα δὲ προσελάσων παρὸς τὸν Βασίλειον,
ἀπήγγελλει ἐνηγομῶς, ὅτι ὁ ἰὸς αὐτῆ ἐμέλλε γὰ τὸν
φουεῖσθῃ κατὰ τὸ κωνηγεσίον, διὸ ὁ ἐν τῆτον ὡπλισμέ-
νος. Ὁ Βασίλειος πρῆσῦσας τῆς ἀπίεης ἐν κακοτρόπος
λόγους τῆ ἐπισκόπος, ἐπρὸς ἀξέ γὰ ἐξετάσασσι, ἐν
εὐθὺν ὑποκατάτω τῶν πεδύλων τῆ ἤξ ξιφιδίου, ἐφύλατ-
σει αὐτὸν εἰς τὸν βιάλλωμον τῆ παλάτις, ἐν ἠύειε
τὸν τυφάλωσθῃ διὰ παρεκμνηστέως τῆ ἐπισκόπος, εἰμ

ὁ πατριάρχης καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς συγκλήτου δὲν ἤθελον τὸν δυσωπήσῃ μὲ πολλὰς ἰκεσίας καὶ δεήσεις.

Οὐ πολλῶν δὲ ὕπερον ἀπέθανεν ὁ Βασίλειος, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ, μῆνας δέκα, καὶ ἡμέρας ἑπτὰ. Ὁ Κεδρηνὸς ἰσορεῖ, ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ διάρροϊαν· ὁ δὲ Ζωναρᾶς, ὅτι εἰς τὸ κυνηγέσιον μία ἔλαφος περιπλέξασα τὰ κέρατα εἰς τὴν ζώνην, ἐτείναξεν αὐτὸν τόσον, ὥστε ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι πρὸ τῆς θανάτου ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν χιτῶνα, χωρὶς ὅμως νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ᾖ, τῆτο εἶναι βέβαιον, ὅτι αὐτὸς περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας συνανεδρέφετο πάντοτε μὲ μοναχοὺς, καὶ ἐνηχολεῖτο εἰς ἔργα θεάρετα. Αὐτὸς ἐγκατέλιπεν εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν διάδοχον τῆς βασιλείας, πολλὰ κεφάλαια παραινενετικά ἐν κεφαλαίοις ξεῖς, ἔχοντα ἀκροσιχίδα ταύτην· Βασίλειος ἐν Χριστῷ βασιλεὺς Ῥωμαίων, Λέοντι τῷ πεποδημένῳ καὶ συμβασιλεύοντι περὶ ἀρετῆς καὶ παιδείας (1). Αὐτὸς κατεσκεύασε μίαν σύνοψιν νόμων ὑπὸ τὸ ὄνομα βασιλικῶν, οἱ ὅποιοι ἐγράφησαν ἑλληνιστῶν, ἐπειδὴ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, ἐν ᾗ ἐγράφησαν οἱ νόμοι τῆ Ἰβερικῶν, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐν τῇ ἀνατολῇ τῆτον τὸν καιρὸν. Δικαίως συναριθμεῖται ὁ Βασίλειος μετὰ τῶν τότε καλλίστων βασιλέων.

(1) Τὰ 66 παραινενετικά κεφάλαια ἐτυπώθησαν πολλάκις κατ' ἰδίαν, καὶ εὐρίσκονται καὶ in Bandurii imperio orientali. Τὸ δὲ μνηολόγιον, ὅπερ ἐξεδόθη ἐν ὀνόματι τῆ Βασιλικῆς, εἶναι μεταγενεστέρα τιμὸς ἀμωνύμε βασιλέων.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον Βασιλεὺς τῆ Μακεδόνος διαδέχεται τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ὁ Λέων, ὅσις μετὰ τὸν θάνατον τῆ πρωτοτόκου ἀδελφῆ Κωνσταντίνου ἐκηρύχθη καισαρ καὶ συμβουχὸς τῆς βασιλείας· ὠνομάωη δὲ σοφὸς καὶ φιλόσοφος, ὅτι ἦτο πολλὰ φιλεπισήμων καὶ πολυμαθῆς. Αὐτὸς ἀναβὰς τὸν θρόνον, ἐφρόντισε πρῶτον νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἐπίσκοπον Σανδαβαρηνὸν, τὸν ὁποῖον μασιγῶσας ἀτίμως, ἐξώρισεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐτύφλωσεν· εἶτα δὲ καταβιβάσας ἀπὸ τῆ θρόνου τὸν Φώτιον, φίλον τῆ Σανδαβαρηνῆ, ἐξώρισεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν, καὶ ἀντ' αὐτῆ ἐψήφισε Στέφανον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆ· ἔπειτα δὲ θέλων νὰ φανῆ εὐγνωμῶν πρὸς τὸν βασιλεῖα Μιχαήλ, ὅσις ἠξίωσε τὸν πατέρα του τῆ καισαρικῆ ἀξιώματος, καὶ ἐφρονεύθη παρ' αὐτῆ, μετεκόμισε τὸ λείψανόν του ἀπὸ τὴν ἐν Χρυσόπολει μονὴν εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἔθαψεν αὐτὸ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπέστατα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου ἔστησε καὶ μνημεῖον ἐκ μαρμάρου λαμπρὸν.

Τῷ 893 ἔτει καὶ ὀγδόῳ τῆς βασιλείας τῆ Λέοντος, ἠκολούθησε φορικτὸς πόλεμος τῶν Ῥωμαίων καὶ Βεργάρων δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἐκ πολλῆ χρόνου ὑφίστατο συναλλαγὴ μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων, καὶ ἡ πρῶτη ἐν Κωνσταντινῆπόλει γινομένη πανήγυρις ἐτελεῖτο ἡδὴ διὰ μεσιτείας τινῶν πραγματευτῶν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κατεπιέζοντο οἱ Βέλγαροι πραγματευταὶ ἀπὸ τῆς τελώνας μὲ νέκας καὶ βαρεῖς φόρους, καὶ ὁ Συμεὼν, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, πρεσβευσάμενος πρὸς τὸν βασιλεῖα ματαίως, ἀπεφάσισε ν' ἀπα-

λαύση τὸ δίκαιον μὲ βίαν. Ὅθεν στρατεύσας μετὰ μεγάλης δυνάμεως εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, κατέτρεχε ἔξ ἑλεηλάτει τὴν χώραν ἕως τῆς Μακεδονίας, ἔξ μάχῃ κατενίκησε τὸς Ῥωμαίους ἀντιστρατευόμενος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Προκόπιον Κρινήτην ἔξ Κερτίχιον, φονεύσας ἔξ τῶν δύο στρατηγῶν, ἔξ κόψας πολλῶν αἰχμαλώτων τὰς ῥίνας, ἀπέσειλεν αὐτὸς εἰς Κωνσταντινέπολιν, θάμα ἐλεεινόν. Ὁ βασιλεὺς ὀργισθεὶς εἰς ὑπερβολὴν, κατέπεισε τὸς Οὐγγρους, τὸς ὁποῖους ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ὀνομάζει Τέρκας, νὰ συνεισβάλλεν ἑκατέρωθεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ δὲ Συμεὼν στρατεύσας προσωπικῶς ἐναντίον τῶν Οὐγγρων, ἐνίκησεν κατὰ κράτος, ἔξ μόλις ἔφυγεν εἰς τὴν πόλιν Δορόσολον, ὅθεν εἶλας πρέσβεις πρὸς τὸν Λεόντα, ἰκέτευε περὶ τῆς εἰρήνης, ὁ ὅποια ἔξ συνεχωρήσθη. Ἀλλ' εὐθὺς ἀφ' ἧ τὰ βασιλικά στρατεύματα ἀνεχώρησαν, ὁ Συμεὼν ὥρμησεν εἰς τὸς Οὐγγρους αἰφνιδίως, ἔξ τρέψας αὐτὸς εἰς φυγὴν, κατήρπασε τὴν χώραν καίων ἔξ σφάττων. Ὁ Λεὼν θυμωθεὶς εἰς αὐτὴν τὴν παράθεσιν τῶν συνθηκῶν, ἔξ μάλισα εἰς τὰ νέα ἔξ ἄδικα ζητήματα τῷ Συμεῶνος, ἀπεφάσισε πανσρατιᾶ νὰ τὸν καταφανίσῃ, ἔξ συναγαγὼν πολλὴν δυνάμιν στρατιωτῶν, ἔσειλεν αὐτὸς εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Κατακαλῶν, καὶ Θεοδοσίον, ἕνα πατριίκιον. Ἀλλ' ὁ Συμεὼν, ὅσιν παρετήρει ἀκριβῶς τὰ κινήματά των, ὥρμησεν εἰς αὐτὸς αἰφνιδίως, ἔξ κατέκοψε τὸς περισσότερους στρατιώτας, ἔξ αὐτὸν τὸν Θεοδοσίον ὁμῶς μὲ ἄλλους ἄρχοντας τῷ στρατεύματος, τὸ ὅποιον ἰδὼν ὁ Λεὼν, ἠναγκάσθη νὰ ὑπακῆσθῃ εἰς συνθήκας εἰρήνης ἔχι ἐντίμως. Ἐν ᾧ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνηκολοῖτο πολεμῶν ἔξω, πολλαὶ συνωμοσίαι ἐτεκταίνοντο ἔ-

σω, αἱ ὁποῖαι ὁμως ἀπεκαλύφθησαν ἐν καιρῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀποσρεφόμενος τὰς αἱματοχυσίας, ἐξώρισε τὰς συνωμότης.

Τῷ 901 ἔτει, ἀποθανέσης τῆς βασιλίσσης Θεοφανῆς ἢ Θεοφανίας, ὁ βασιλεὺς ἔλαβε γυναῖκα τὴν Ζωὴν, μίαν γυναῖκα ὡραίαν καὶ πρῶην παλλακίδα αὐτῆς, θυγατέρα τῆ Ζαυτζᾶ Στυλιανῆ, τὸν ὁποῖον διὰ ἀγάπην τῆς θυγατρὸς βασιλεοπάτορα ὠνόμασε· καὶ ταύτης ἀποθανέσης μετ' ὀλίγον, ἔλαβεν ἑτέραν ὀνομαζομένην Εὐδοκίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἀποθανέσης εἰς τὴν γέναν, ἔλαβε τετάρτην γυναῖκα τὴν Ζωὴν, ἐξ ἧς ἐτεκνοποίησε παῖδα ὀνομαζόμενον Κωνσταντῖνον. Διὰ τῦτον ἐν τὸν τέταρτον παράνομον γάμον ἀφοριθεὶς ὁ Λέων ἀπὸ τὸν τότε πατριάρχην Νικόλαον Μυσηκόν, καὶ μὴ δυνηθεὶς ἢ ἀπολαύσει τῆς ἀφέσεως καὶ λύσεως, ἐθυμώθη, καὶ ἐξορίσας τὸν πατριάρχην εἰς μοναστήριον, ἀντεχειροτόνησε τὸν Εὐθύμιον Σύγκελλον. Τούτων ἔτιω γινομένων, ὄπισμα συνέβη εἰς τὰς ἀρχιερεῖς, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ἄλλοι μὲν ἐβοήθουν τὸν Νικόλαον, ἄλλοι δὲ τὸν Εὐθύμιον. Ὁ Εὐθύμιος ἐσυγχώρησε μὲν εἰς τὸν βασιλέα τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἠναντιώθη ὁμως σαθερῶς εἰς τὸ ψήφισμά τε, διὰ τῆ ὁποῖα ἐσυγχώρει τὴν τετραγαμίαν. Ὁ Λέων ἐγραψε πάλαι ψήφισμα, διὰ τῆ ὁποῖα ἡ τριγαμία ἐπαιδεύετο κατὰ τὰς προδεσπιθέντας κανόνας τῶν παλαιῶν συνόδων, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἤδη δὲν ἤδελον νὰ συγχωρήσεν τὴν ἀκύρωσιν ἐκεῖνη τῆ ψηφίσματος (1). Ὅτε πρὸ τῆς τετραγαμίας ὁ βασιλεὺς ἐπορεύθη τὴν

(1) Ὁρα Κωνσταντ. Πορφυρογ. ἐν τῷ προοιμίῳ τῆ τῆς ἐγῆσ. ψηφίσμ.

ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆ ἀγίας Μωκίε, ἀνθρωπός τις ποταπὸς τὸ γένος, ἀναμένων τὸν βασιλέα ἐμβαίοντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατέφερεν αὐτῷ τοιαύτην πληγὴν κατὰ κεφαλῆς μὲ ῥάβδον παχείαν καὶ ἰχυρὰν, ὡσε πεσὼν ἡμιθανῆς, ἐνομίζετο ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν ἄψυχος· ἀλλ' ἡ πληγὴ δὲν ἦτο τόσοσ σφοδρὰ διὰ τὸν ἐκεῖ τυχόντα λύχνον, ὁ ὁποῖος ἀνεχαίτισεν ὀλίγον τὴν βιαίαν φαρὰν τῆς ῥάβδου. Πάντες ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ἀδελφὸς τῆ βασιλέως, ἦτο συνεπίθυλος, ἀλλ' ἕδε μία μαρτυρία εὐρέθη κατ' αὐτῆ, ἐπειδὴ ὁ προδύτης ὑπέμεινε τὰς βασάνες, χωρὶς νὰ ὁμολογήσῃ τὲς συνωμότης, καὶ ἔτω κοπεὶς χεῖρας καὶ πόδας, κατεκῆν εἰς τὸν ἵππὸδρομον (1).

Τῷ ἐπομένῳ 902 ἔτει καὶ δεκάτῳ ἔκτῳ τῆς βασιλείας τῆ Λεόντος, οἱ Σαρακηνοὶ ἐτοιμάσαντες δυνατὸν στόλον, ἐκυρίευσαν τὸ Ταυρομένιον τῆς Σικελίας καὶ τὴν Λήμνον, καὶ περὶ τὸ τέλος τῆ θέρους ἐπολιόρησαν τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν ὁποῖαν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν ἄλωσιν καὶ καταστροφὴν ὁ Συμεὼν, ὁ μουσικὸς γραμματεὺς τῆ βασιλέως, δὲς πολλὰ χρήματα, διὰ τὸ ὅποσον καὶ ἠξιώθη τῆς τιμῆς τῆ πατρικίε. Οἱ δὲ Λέων μὴ δυνάμενος ν' ἀντισταθῆ εἰς τὲς Σαρακηνὲς διὰ θαλάσσης, συναγαγὼν πολλὴν στρατιάν, ἔσειλε διὰ ξηρᾶς τὲς στρατηγὲς, Εὐστάθιον Ἀργυρὸν καὶ Ἀνδρόνικον Δέκαν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔξησαν πολλὰ τρόπαια κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν. Τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει εἰσέβαλον ἔτοι πάλιν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, καὶ πάλιν ἐσάλησαν κατ' αὐτῶν ὁ Ἰμέριος καὶ Ἀνδρόνικος Δέκας.

(1) Λέων Γραμματ. βιβλ. γ' καὶ δ'.

Οὗτοι οἱ δύο στρατηγοὶ ἦσαν ἄνδρες ἀνδρείοι, πολεμικοὶ καὶ φρόνιμοι· ἀλλ' ἡ συμβᾶσα μεταξὺ αὐτῶν διχομασία διὰ τὰς πανουργίας ἐνὸς κακοτρόπου Σαμωνᾶ ἀνεχαίτιζε τὴν εὐτυχίαν τῶν ὄπλων. Ὁ Σαμωνᾶς, Ἀρμένιος τὸ γένος καὶ παρακοιμώμενος τῷ βασιλέως, ἀνακαλύψας ποτὲ μίαν συνωμοσίαν, ἐτιμήθη μεγάλως ἀπὸ τὸν βασιλέα, καὶ ἔτω θησαυρίσας πολλὰς θησαυρὸς, ἠθέλησε νὰ φύγῃ μετ' αὐτὸς εἰς τὴν πατρίδα· πιαθεὶς ὅμως καθ' ὁδὸν ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Δέκαν, τὸν υἱὸν τῷ Ἀνδρόνικῳ, ἐκομιώθη εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν. Ὁ βασιλεὺς θυμωθεὶς ἐπὶ τῇ ἀχαρισίᾳ τῷ Σαμωνᾶ, ἐφύλαττεν αὐτὸν ὀλίγον τινὰ χρόνον εἰς φυλακὴν, εἶτα δὲ τὸν ἀπέλυσε, καὶ ἐτίμα πάλιν αὐτὸν καὶ τοπρωτόν. Διὰ τὴν ἄνω ἐν αἰτίαν μισῶν ὁ Σαμωνᾶς εἰς ἄκρον τὸν Ἀνδρόνικον, πατέρα τῷ Κωνσταντῖνῳ, κατέπεισε μετὰ τὰ δῶρα ἕνα τῶν πιστῶν τέτε τῷ στρατηγῷ φίλων νὰ γράψῃ πρὸς αὐτὸν, παραινῶν νὰ φυλάττηται τὸν Ἰμέριον, ὁ ὁποῖος, ἔλεγε, παρηγγέλη ἀπὸ τὸν βασιλέα νὰ τὸν τυφλώσῃ. Ὁ ἐν Ἀνδρόνικῳ πιστεύων τὰ γραφόμενα, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῷ Ἰμερίῳ, ἔτος ὅμως συγκροτήσας μάχην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐνίκησεν αὐτὸς κατὰ κράτος.

Ὁ Ἀνδρόνικος φοβούμενος τὴν ὀργὴν τῷ βασιλέως, ἐκυρίευσεν ἐν φρέριον ὀνομαζόμενον Καβάλαν πλησίον τῷ Ἰκονίῳ ἐπὶ σκοπῶν ν' ἀποσατήσῃ· ἀλλ' ὁ Σαμωνᾶς, ὁ ἀντίπαλός τε, κατέπεισε τὸν βασιλέα νὰ κηρύξῃ τὸν Ἀνδρόνικον προδότην, καὶ νὰ στείλῃ κατ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν καὶ στρατηγὸν τὸν Ἰθιρίτζην Γρηγοράν. Τότε ὁ Ἀνδρόνικος μὴ γινώσκων πῶς τὴν κεφαλὴν κλίνει, ἔφυγε πρὸς τὰς Σαρακηνὰς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐδέχθησαν ἐντίμως καὶ μαγολεπρεπῶς.

Ὁ Λέων λυπέμενος εἰς ἄκρον εἰς τὴν ζημίαν τοιούτω ἀνδρείῳ στρατηγῷ καὶ πιστῷ ὑπηρέτῃ ἄχρι τούτου, ἀπεφάσισεν, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν καταπέισῃ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτόν. Πρὸς τούτο, ἀπέλυσεν ἕνα Σαρακηνὸν αἰχμάλωτον ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἀνδρόνικον μίαν ἐπιστολὴν, ἐν ἣ ὁ βασιλεὺς ἐκάλει αὐτὸν ὀπίσω, ὑπαχόμενος τὴν πρῶν τιμὴν καὶ εὐνοίαν· ἀλλ' ὁ αἰχμάλωτός δωροδοκῆσθεις ἀπὸ τὸν Σαμωνᾶν, παρέδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἔχι τῷ Ἀνδρονίκῳ, ἀλλὰ τῷ Καλίφῃ, ὅσις φυλακίσας τὸν ταλαιπῶρον Ἀνδρόνικον ὁμῶς μετὰ τῷ ἱεὺ Κωνσαντίνῳ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἐβασάνισεν αὐτὸς ἀνηλεῶς.

Οὐ πολλῶν δὲ ἕξερων, ὁ μὲν Ἀνδρόνικος ἀπέθανε διὰ τὰς πολλὰς ταλαιπωρίας, πολλοὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐσώθησαν ἀπαρνήμενοι τὴν οἰκείαν πίσιν, ὁ δὲ Κωνσαντίνος, ὁ ἱὸς τῷ Ἀνδρονίκῳ, ἔφυγε μετ' ὀλίγων συνοδευόμενος, ποτὲ μὲν πολεμῶν τὰς διώκοντας στρατιώτας, ποτὲ δὲ ῥίπτων κατ' ὁδὸν χρυσίον, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Κωνσαντινέπολιν, ὅπου ὁ βασιλεὺς ὑποδεξάμενος αὐτὸν φιλανθρώπως, ἐξένισεν εἰς τὸ χρυσοτρικλίσιον. Κατὰ τούτου τὸν καιρὸν ὑπέπεσεν ὁ Σαμωνᾶς, ὁ φίλος τῷ βασιλέως, εἰς ὀργὴν δι' αἰτίαν τοιαύτην. Αὐτὸς ἐσύζησεν ἕνα νεανίαν, ὀνόματι Κωνσαντίνον, Παφλαγῶνα τὸ γένος, εἰς ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας, ἣ ὁποία ἀγαπήσασα τὸν νέον διὰ τὴν ἐπιδεξιότητά τε καὶ δι' ἄλλας πολλὰς ἀρετὰς, ἠγωνίζετο νὰ τὸν τιμήσῃ. Τούτο ἐπίκρανε πολὺ τὸν Σαμωνᾶν, ὁ ὁποῖος φοβόμενος μὴ γένη ποτὲ ὁ νέος δυνατώτερος καὶ αὐτῷ, ἠγωνίζετο νὰ τὸν ἀφανίσῃ, ἀλλ' εἰς μάτην· κατηγορεῖ λοιπὸν τὴν βασίλισσαν ὡς τρέφουσαν ἄνομον ἔρωτα πρὸς αὐτόν, συντιθεῖς καὶ γραμμὰ.

τιον ἀπειρεὺς ἔχον λαιδορίας κατὰ τῆ βασιλείως, ὁ ὁποῖος εὐρῶν καὶ τὸ γραμματίον καὶ αὐτὸν τὸν συντιθέντα Σαμωνᾶν, ἔκλεισεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆ ἁγίῃ Εὐθυμίῃ, καὶ ἐψήφισεν αὐτὸ αὐτῆ παρακοιμώμενον τὸν ῥηθέντα Κωνσταντῖνον (1).

Τῷ 911 ἔτει καὶ εἰκοσῶ ἔκτω καὶ ὑσάτῳ τῆς βασιλείας, ἐξεῖλεν ὁ Λέων τὸν Ἰμέριον μὲ μεγάλον σόλον κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντες στρατηγὸς, τὸν Τύριον Δαμιανὸν καὶ Λέοντα τὸν Τριπολίτην, κατέφθειρον καὶ κατηφάνιζον τὰς αἰγιαλὰς καὶ τὰς νήσους τῆ Αἰγιαλί πελάγους· ἀλλ' ὁ Ῥωμαϊκὸς σόλος ἐνικήθη κατὰ κράτος πρὸς τὴν Σάμον, ὁ δὲ Ἰμέριος μόλις διεσώθη εἰς Μιτυλήνην. Μετὰ ταύτας τὰς συμφορὰς δὲν ἐξῆσε πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἀσθενήσας ἀπὸ κοιλιακὴν νόσον, ἀπέθανε τῇ 1ῃ τῆ Μαΐου μηνός, βασιλεύσας χρόνος εἰκοσιπέντε καὶ μῆνας τρεῖς, ἀφείκε τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ, τῷ ὁποίῳ παρέδωκε καὶ τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον πενταετῆ ὄντα, παρακαλῶν νὰ τὸν ἐπιμελῆται καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ διάδοχον τῆς βασιλείας (2). Ὅλοι οἱ Συγγραφεῖς ἰσορροῖσι περὶ τῆ Λέοντος ὡς βασιλέως φρονίμου, ἀξιωτάτου καὶ εὐσεβεστάτου. Αὐτὸς συνέγραψε πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγράμμασι νομικὸν βιβλίον ὀνομαζόμενον πρὸ χειρὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπιτομὴ τῆ Ἰβηριανῆ κώδικος, καὶ ἐξεδόθη τῷ 870 ἔτει μὲ τὴν βοήθειαν τῶν δύο αὐτῆ υἱῶν Κωνσταντῆ καὶ Λέοντος. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐξέδωκε τῷ 886 ἔτει καὶ τὰ βασι-

(1) Κερραλ. εἰς Λέοντ. Ζωναρ. Κεδρην. Λέων Γραμματ. αὐτόσι.

(2) Κερραλ. Ζωναρ. Κωνσ. Μανασσ. Γλυκᾶς. αὐτ.

λικὰ εἰς 60 βιβλία καὶ ἕξ τόμους διηρημένα, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀπάνθισμα τῶν νόμων τῆ Ἰουστινιανῆ ἐκ τῆ κώδικος, ἐκ τῶν νεαρῶν, καὶ ἐκ τῶν διαταγῶν τῶν ἀπολέστων βασιλέων ἕως τῆ Βασιλείου. Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Λέοντος ὁ υἱὸς αὐτῆ Κωνσταντῖνος ἐπιθεωρήσας τὰ ἐκδοθέντα βασιλικά καὶ διορθώσας, ἐπρόσθεξε νὰ γένωσιν εἰς χρῆσιν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ δικαστήρια. Τὰ βασιλικά τῆ μὲν Λέοντος ὠνομάζοντο πρότερα, τῆ δὲ Κωνσταντίνου ὑσερα· ἀλλὰ μόνον τὰ τελευταῖα ἦσαν ἐν χρῆσει, καὶ ἔμειναν ἡ βάσις τῆς νομικῆς τῶν Γραικῶν ἄχρι τῆ τέλους τῆς βασιλείας (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Ὁ Ἀλέξανδρος διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν τῆ ἀδελφῆ Λέοντος, ἐδείχθη εὐθύς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τόσον ἀπάνθρωπος, φιλάργυρος καὶ ἀσελγῆς, ὥστε ἐμίσησαν αὐτὸν πάντες οἱ ὑπήκοοι. Αὐτὸς καὶ μόνον ἐτίμα τὴν ἀσελγείαν καὶ κοινωνῆς τῆς κακῆς πολιτείας, τὴν δὲ χρηστὴν καὶ σεμνὴν ἐξώρισεν, ἀλλὰ καὶ διενόηθη νὰ καταστήσῃ διάδοχον τῆς βασιλείας ἕνα Βασιλείτζην, ἄνδρα ποτακὸν τὸ γένος καὶ ἀσελγέστατον, καὶ νὰ εὐνεχίσῃ τὸν Κωνσταντῖνον, τὸν ἀνεψιὸν καὶ νόμιμον διάδοχον, τὸ ὅποτον ὅμως δὲ ἐπράξεν, ἐμποδιώσας ἀπὸ τῆς φιλίας τῆ πρόην βασιλέως· ἐξώρισε δὲ καὶ τὴν βασίλισσαν Ζωὴν ἀπὸ τῆν αὐλήν, καὶ δὲν ἀφῆκεν ἄλλως, εἰ μὴ τὴν βοήθειαν καὶ ὑπηρετίας τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ ὀρέξεων. Ὁ Συμεὼν, ὁ δε-

(1) Ὅρα περὶ τῶν συγγραμμάτων τῆ Λέοντος τῆν νέαν ἐκδοσιν τῆ Φαβριχίε ὑπὸ τῆ Ἀρλεσίε, καὶ τὸν ὑπὲρ ἐκδοθέντα Ἑλληνικὸν κειμήλιον σελ. 143—144.

ΚΕΦ. ΚΕ΄. ΒΑΣΙΛ. ΚΩΝΣΤ. ΤΟΥ ΠΟΡΦ. 135

σπότης τῶν Βελγάρων, ἀκέσας ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέβη τὸν θρόνον, ἔσειλε πρέσβεις διὰ ν' ἀνανεώσεν τὰς παλαιὰς συνθήκας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ὄχι μόνον δὲν ἐδέχθη τὴν φιλίαν τῆτε τῆ πολεμικῆ καὶ δυνατῆ ἔθνης, ἀλλὰ καὶ ἐδιώξε τὸς πρέσβεις ἀτίμως, διὰ τὸ ὅποιον δικαίως παροξυνθεὶς ὁ Συμεὼν, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, καὶ κατέτρεχε σφάττων καὶ καίων. Οἱ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξηκολούθει ἀσωτεύων καὶ τρυφῶν, ἕως ἣ ὁ θάνατος ἠλευθέρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τοιούτου κτήνος· ἀπέθανε δὲ, μετὰ τὸ φαγεῖν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ πιεῖν ἀκράτως καὶ καθ' ὑπερβολὴν, ἀπὸ τὴν αἰμορροαγίαν τῆς ρινὸς καὶ τῶν αἰδοίων, βασιλεύσας χρόνον καὶ μῆνα ἕνα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

Πρὶν τῆ θανάτου διώρισεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸν Κωνσταντῖνον διάδοχον τῆς βασιλείας, καὶ ἐπιτρόπους αὐτῆ νέε ἐτι ὄντος ἄνδρας ἀσελγείς καὶ κακοτρόπους. Ἐκ τῆτε παρακινούμενος ὁ Κωνσταντῖνος Δέκας, περὶ ἣ εἶπαμεν ἀνωτέρω, ἀπεφάσισε ν' ἀρπάσῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἀναγορευθεὶς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἀπὸ τῶς φίλων τε αυτοκράτωρ, ὥρμησε νὰ κυριεύσῃ τὸ παλάτιον· ὁμῶς πιαθεὶς ἀπὸ τῶς φύλακας, ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν. Μετὰ τῆτε ὤχθετο καὶ ἡ ἐλπίς τῶν περισσοτέρων συνωμοτῶν, οἱ ὅποιοι ὄντες ἄνδρες μεγάλοι καὶ ἐπίσημοι, ἐγνωρίσθησαν, καὶ ἤτοι ἐφανεύθησαν, ἢ ἐξωρίσθησαν.

Τῆτων δὲ γινομένων, Συμεὼν, ὁ δεσπότης τῶν α. χ. Βελγάρων, καταφανίσας τὴν Θράκην, ἐφθασεν ἕως 912. εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ὅπῃ βλέπων τὰ σερεὰ ὄχου-

ρώματα ἔ, τὰ ἐπὶ τὰ τείχη πολεμικὰ ὄργανα, ἠγαγ-
κάθη ἢ ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ Ἐβδόμον, ὅθεν ἔσειλε πρὸς
τὸς ἐπιτρόπους πρέσβεις ὑπὲρ εἰρήνης, ἡ ὅποια κατὰ
μὲν Κεδρηνὸν ἐτελειώθη, κατὰ δὲ Ζωναρᾶν διεκό-
πη, ἐπειδὴ ὁ Συμεὼν δὲν ἐδέχθη τὰς συνθήκας τῶν
ἐπιτρόπων. Ἀλλὰ ἔ, ἂν ἐγίνεν εἰρήνη, αὕτη ἐλύθη
ἐντὸς ὀλίγου, καθὼς θέλομεν διηγηθῆ παρακατιῶν.
Ἐν τῆτοις, οἱ ἐπιτροποὶ φασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους,
ἐβιάσθησαν ἀπὸ τὸν λαὸν ἔ, αὐτὸν τὸν νέον βασιλέα
ἢ ἀνακαλέσεν εἰς τὴν αὐλήν τὴν βασίλισσαν Ζωὴν,
ἡ ὅποια λαβῆσα ὄλην τὴν δύναμιν τῆς βασιλείας,
ἐδίωξε τὸς πρώην φίλους τῆ Ἀλεξάνδρου, ἔ, αὐτ' αὐ-
τῶν διώρισεν ἄλλες ἀξιοτέρους ἔ, ἐναρετωτέρους (1).

Μίλις ἔλαβεν ἡ Ζωὴ τὴν διοίκησιν τῆς μοναρ-
χίας, ἔ, εἰσέβαλον εἰς τὴν βασιλείαν ἐκ μὲν τῆ ἐνὸς
μέρους οἱ Βύλγαροι, ἐκ δὲ τῆ ἐτέρου οἱ Σαρακηνοὶ,
ἀπὸ τὸς ὅποιοις οἱ μὲν πρῶτοι διαρκάσαντες τὴν Θρά-
κη, ἐσρατοπέδευσαν πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως,
τὴν ὅποιαν ἐπρόδωσεν Ἀρμενιότις, ὀνόματι Παγ-
κρατίκας, ὁ ὅποιος διεφθάρη ἀπὸ τὸν Συμεῶνα μὲ
πολλὰ δῶρα· οἱ δὲ Σαρακηνοὶ ἐτοιμάσαντες μέγαν
σόλον, ἐλεηλάτιζον ἔ, διήραζον τὰ παραθαλάσσια,
ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Δαμιανόν, τὸν ἀμηνᾶν τῆς Τύ-
ρου ἡ δὲ Ζωὴ βλέπασα, ὅτι ἐπολεμεῖτο ἀπὸ δύο
δυνατῆς ἐχθρῆς ἐν ταύτῳ, ἀπεφάσισε πειθομένη εἰς
τὴν συμβαλὴν τῆς συγκλήτε νὰ κάμη αἰφθόποτε
τρόπῳ εἰρήνην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἔ, νὰ τρέψῃ ὄλην
τὴν δύναμιν ἐναντίον τῶν Βυλγάρων. Ὅθεν μετὰ μὲν

(1) Κεδρην. Ζωναρ. Λέων Γραμματ. ἔ, Κερσοκλ. εἰς
Κωνσταντ.

τῶν πρώτων ἐγένετο ὁ συμβιβασμὸς εὐτυχῶς, ἐναντίον δὲ τῶν Βεργάρων ἐσάλη μεγάλη δύναμις καὶ στρατηγὸς Λέων ὁ Φωκᾶς, ὁ ὁποῖος παραταξάμενος τὸ πολυάριθμόν τε σράτευμα εἰς τὴν εὐρύχωρον πεδιάδα τῆς Διαβάσεως, ἐπορεύετο ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι ἐκάθητο ἔμακράν. Πρὸ τῆ δὲ να ἀρχήσῃ ἡ μάχη, Κωνσταντῖνος, ὁ πρωτοπαπᾶς τῆ παλατίου, ἔδειξεν εἰς ὅλον τὸ σράτευμα τὸ τίμιον ξύλον τῆ σαυρῆ, προσάξας αὐτὸς προσκυνήσαντας να ὁμόσωσιν, ὅτι θέλωσι πολεμήσει μέχρι τελευταίας ῥανίδος τῆ αἵματος. Ἡ μάχη ἐχρημάτισεν ἐκατέρωθεν κρατερὰ καὶ φονικωτάτη· καὶ πρῶτον μὲν ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, ὕστερον δὲ ἐνίκηθησαν διὰ τὸ ἀκόλαστον συμβάν. Ἐπειδὴ Λέων, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐν τῷ καταδιώκειν τὰς ἐχθρὰς κατέβη εἰς τινα πηγὴν διὰ να σθέσῃ τὴν φλόγα τῆς δίψης, ἐν ᾧ κύψας ἔπινεν, ὁ ἵππος ἐλύθη ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ ἔφευγε, τὸν ὁποῖον βλέποντες οἱ στρατιῶται φεύγοντα, καὶ συμπεραίνοντες ὅτι ὁ Λέων ἐφονεύθη, ἔπαυσαν διώκοντες, καὶ ἀνεχώρησαν ἀτάκτως. Τότε ἐνοήσας ὁ Συμεὼν τῆτο, συναθροίσας τὰς στρατιώτας, ὤρμησεν εἰς τὰς Ῥωμαῖας αἰφνιδίως, καὶ τρέψας αὐτὰς εἰς φυγὴν, κατεδίωκε μὲ μεγάλην αἵματοχυσίαν, εἰς τὸν τρόπον ὡσεὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ιδιωτῶν καὶ στρατηγῶν ἐφονεύθησαν εἰς ἐκείνην τὴν ταραχὴν (1). Ἄλλοι δὲ διηγῶνται τὴν ὑπόθεσιν ἄλλοτρόπως ἰσορῶντες, ὅτι ὁ Λέων ἐν τῷ καταδιώκειν τὰς ἐχθρὰς μαδῶν, ὅτι ὁ ναύαρχος Ῥωμαῖός ὁ Λεκαπηνός, ἀνὴρ δυνατός καὶ μέγας, ὅσως ἐπροσάχθη να παραπλήη τὸν ἀγιαλὸν καὶ να παραβοηθῇ τὸν Λέοντα ἐν ἀνάγκῃ,

(1) Κηροπαλ. αὐτ.

ἐπέσρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ σκοπῆν ἡ ἀρπάσῃ τὴν βασιλείαν, ἀπόντων τῶν στρατευμάτων καὶ τῶν αξιολόγων στρατηγῶν, ὑπέσρεψεν εἰς τὸ στρατόπεδον εὐθύς, διὰ τὴν μάθη τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶχε τὴν αὐτὴν φιλαρχικὴν σκοπὴν· ἀλλ' οἱ στρατιῶται μὴ γινώσκοντες τὸν σκοπόν τε, καὶ νομίζοντες ὅτι ἀνεχώρει φοβούμενος, ἐφοβήθησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ ἀνεχώρουν ἀτάκτως (1). Οἱ δὲ Συμεὼν ἐπαίρομενος ἐπὶ ταύτῃ τῇ νίκῃ, ἤρχετο κατὰ τῆς Κωνσταντινέως· ἀκέσας δὲ ὅτι τὰ βασιλικά στρατεύματα ἀπήνηθησαν κατ' ὁδὸν δύο δυνατὰ τάγματα τῆ στρατεύματος, καὶ τὰ ἐνίκησαν κατὰ κράτος, ἔκρινεν ὠφελιμώτερον τὴν παραιτήσῃ τὸ ἐπιχειρήματι, καὶ τὴν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν βασιλείαν τε.

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ δύο ἀντίζηλοι στρατηγοί, ὁ Λέων καὶ Ῥωμανὸς, ἐπιστρέψαντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐτεταίνοντο ἐπιβλαῆς ἢ μόνον κατὰ τῆ βασιλείως, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλλήλων, ἐπιθυμῶντες ἀμφοτέρω τῆς βασιλείας· ἐπειδὴ δὲ οἱ περὶ τὸν Ῥωμανὸν ἐνίκησαν τὴν φίλιν τῆς Λέοντος, ἔτος ἐκηρύχθη προδότης, καὶ πιαθεὶς εἰς τὸ φρέριον Γοηλήντος, ὅπερ κατέφυγεν, ἐτυφλώθη δὲ ἐπιταγῆς τῆ βασιλείως, καὶ ἔτως ἔμεινε διὰ παντὸς ἀνάξιος οἰσδῆποτε ἐπιχειρήματος. Ἐλευθερωθεὶς ἔν ὃ Ῥωμανὸς ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον Λέοντα, καὶ ἀποδιώξας ὅλους τὴν φίλιν τῆ βασιλείως, πρῶτον μὲν κατέπεισε τὸν νέον βασιλέα νὰ λάβῃ τὴν θυγατέρα τῆς Ἑλένης γυναῖκα, μετ' ὃ ὁ μὲν Ῥωμανὸς ἐκηρύχθη βασιλεὸς πάτωρ, ὁ δὲ ἱὸς αὐτῆς Χρῖστοφοῦρος μέγας ἐταιρειάρχης, ἔπειτα δὲ ἐξορίσας τὴν Ζώνην εἰς τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Εὐ-

(1) Ζων. κρ. Κεδρην. Γλυκάς εἰς Κωνσ.

φιμίας, ἐκηρύχθη ἔξέφθη τῇ μὲν κδ' Σεπτεμβρίου καίσαρ, τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ αὐγυςος. Στεφθεὶς ἔν ὁ Ρ'ωμανὸς αὐγυςος ἐν ἔτει 919, ἔξεψε μετ' ὁ. α. χ. λίγον βασίλισσαν ἔ τὴν γυναϊκά τε Θεοδώραν, τῷ 919. δὲ ἐπομένῳ ἔτει ἐν μηνὶ Μαίῳ ἔ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Χριστοφύρον, ἔ τῷ 925 ἔτει τὰς δύο υἱὲς Στέφανον ἔ Κωνσαντίνον, προσάξας ἀναιδῶς ἔ νὰ εὐφημίζεται πρότερος τῆ Κωνσαντίνε πορφυρογεννήτε. Ὀ δὲ υἱὸς τῆ Ρ'ωμανῆ Θεοφύλακτος ἐψηφίσθη πατριάρχης, ἐτῶν ὦν δεκαἕξ, ὅσις ἀρχιερατεύσας ἔτη κγ' ἀτίμως ἔ καταγινόμενος εἰς τὴν ἰππασίαν, ἀπέθανε τῇ κζ' Φεβρουαρίῳ ἐν ἔτει 956. Τοιούτῳ τρόπῳ κατέση ἡ βασιλεία τῶν Ρ'ωμαίων ἐκ μοναρχίας εἰς πολυαρχίαν, ἔ ὁ νόμιμος βασιλεὺς ὁ Κωνσαντίνος ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπερριμένος. Οἱ φίλοι τῆ βασιλέως συνώμοσαν μὲν διὰ νὰ ἐλευθερώσων τὸν νέον Κωνσαντίνον ἀπὸ τὴν ἐπιτροπείαν, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπὸ τὴν δουλείαν, ἐν ἡ ἔζη, ἀλλ' ἐφωράθησαν ὅλοι πρὸ καιρῆ, ἔ οἱ πρωταίτιοι ἐκολάθησαν αὐσηρότατα.

Ὀ δὲ Συμεὼν, ὁ βασιλεὺς τῶν Βελγάρων, ὁρῶν τὰς ἐμφυλίς διχοσασίας, εἰσέβαλε πάλιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ρ'ωμαίων, ἔ νικήσας τὰ βασιλικῆ σρατεύματα, ἐσρατοπέδευσε πλησίον τῆς Κωνσαντινυπόλεως· ὅμως βλέπων ἀδύνατον νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν τὴν μητρόπολιν, ἐζήτησε νὰ συλαλήσῃ μετὰ τῆ βασιλέως Ρ'ωμανῆ. Τῆτε δὲ γενομένε, ἔγινεν εἰρήνη μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων, ἐπειδὴ ὁ Ρ'ωμανὸς ἐνεθύμισε τὸν Βέλγαρον εἰς ἕνα λόγον παρακινήτικόν, ὅτι ἔμελλε νὰ δώσῃ ποτὲ λόγον εἰς τὸν αἰώνιον κριτὴν περὶ τῆ τόσε χριστιανικῆ αἵματος, τὸ ὅποιον ἐχύθη ἔξ αἰτίας τε. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν κατενικήθη ὁ σόλος

ἔ τὸ εὐράτευμα τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τὴν Λήμνον ἀπὸ τὸν Ῥωμαῖον ναύαρχον Ἰωάννην τὸν Ῥαδιηόν. Οὐ πολ-
 λῶ δὲ ὕστερον, ἀποθανόντος τῷ Συμεῶνος, διεδέξατο
 τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πέτρος, ὁ
 ὁποῖος εἰσβαλὼν παρανόμως ἔ παρασπύδως εἰς τὴν
 ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων, ἔσφαττε ἔ ἔκαie πᾶντα.
 ἀκῆσας δὲ, ὅτι ὁ Ῥωμανὸς εὐράτευε κατ' αὐτῷ με-
 τὰ μεγάλης δυνάμεως, ἐξεῖλεν ἓνα μοναχὸν πρὸς
 αὐτὸν πρεσβεύων ὑπὲρ εἰρήνης, ἔ παρακαλῶν τὸν
 βασιλέα νᾶ τὴν προσεπικυρώσῃ ἔ με γαμικὴν συγ-
 γένειαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ῥωμανὸς ἐδέχθη τὰς συν-
 δήκας, ὁ Πέτρος ἦλθεν εἰς Κωνσταντινῆπολιν, τὸν
 ὁποῖον δεξάμενος ὁ βασιλεὺς ἀσμενέσατα, ἔδωκεν αὐ-
 τῷ εἰς γυναῖκα τὴν Μαρίαν, θυγατέρα τῷ Χριστοφύ-
 ρῳ, ἡ ὁποῖα ἐσεφανώθη ἀπὸ τὸν πατριάρχην Στέφα-
 νον μετὰ μεγάλης πομπῆς. Τότε οἱ Βελγαροὶ, πα-
 ρακινέμενοι ἴσως ἀπὸ τὸν Ῥωμανὸν, ἐβίων ἀναφανδὸν
 κατηγοροῦντες, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐτιμᾶτο
 πρὸ τῷ Χριστοφύρῳ τῷ πενθερῷ τῶν· ὁ δὲ Ῥωμανὸς
 θελὼν δῆθεν τὰ ὑπακῆσῃ εἰς τὰς κατηγορίας τῶν
 Βελγάρων, ἔκαμε τὸν Κωνσταντῖνον τρίτον τῇ τάξει
 τῆς βασιλείας.

Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον μετὰ τὸν γάμον, οἱ ἐν Συρίᾳ
 Σαρακηνοὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων
 ἔσφαττον ἔ ἔκαιον· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης Κερκύας, ὁ ἐκεῖ-
 σε βασιλικὸς εὐρατηγὸς, ἔ μόνον ἀπέκρυσεν αὐτὸς ἔ
 ἐνίκησεν, ἀλλ' ἐκπολιορκήσας ἔ τὴν Μελιτινήν, ἔ-
 καμε τὴν περικειμένην χώραν βασιλικὴν ἐπαρχίαν.
 Τὸν ἀκόλουθον χειμῶνα συνέβη ψυχὸς σφοδρότατος,
 τὸ ὁποῖον διήρκεσεν ἑκατὸν ἔ εἴκοσιν ἡμέρας, μεθ' ὃ
 ἠκολέθησε λιμὸς μέγας, ἐξ ἃ ἀπέθανον πάμπολλοι

λοι. Εἰς διαφόρους ἐπαρχίας συνέβησαν σεισμοί, καὶ
πολλαὶ πόλεις κατηφηνίσθησαν· εἰς δὲ τὴν Κωνσταντι-
νέπολιν μία συμβᾶσα πυρκαϊὰ κατέκαυσε πολλὰς με-
γαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς. Αὗται ὅμως αἱ συμφοραὶ δὲν
ἐλύπησαν τόσον τὸν Ῥωμανόν, ὅσον ὁ θάνατος τῆ
ἡμετέρας Χρικοφόρου, ὅστις ἀπέθανε τῆ 14 Αὐγύστου τῷ ἐνε-
σῶτι 933 ἔτει (1). Τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει Βασιλείος
τις, Μακεδῶν τὸ γένος, καὶ ὀνομάζων ἑαυτὸν Κωνσαν-
τίνου Δέκαν, ἐπεσπάσατο πολλὰς πρὸς ἑαυτὸν, ἀντι-
ποθέμενος τὴν βασιλείαν· ἀλλ' ὅμως πιωθεὶς ἀπό τι-
να στρατηγὸν τῆ βασιλείας, ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντι-
νέπολιν, καὶ κοπεῖς τὴν δεξιάν, ἀπελύθη· αὐτὸς δὲ
μὴ σωφρονισθεὶς, ὠνόμαζε πάλιν ἑαυτὸν ἱὸν τῆ Ἀν-
δρονίκου, καὶ ἑξαπατῶν τὸν χυδαῖον λαόν, συνήθρυσσε
πολὺ πλῆθος κακοτρόπων, δι' ὧν κυριεύσας ἐν φρέ-
ριον, ἔκαμνε συχνὰς ἐπιδρομὰς καὶ λεηλασίας εἰς τὰ
πέριξ, τὸν ὅποιον ὁ Ῥωμανὸς μόλις πιάσας, κα-
τέκαυσε ζῶντα. Τῷ δὲ 944 ἔτει, οἱ Ῥώσσοι, οἵτινες
κατόικον τὴν εὐρωπαϊκὴν Σαρματίαν, καὶ ὠνομάζοντο
ἀπὸ τῆς παλαιῆς Ῥοξολάνου καὶ Βασάρου, ἐτοιμάσαν-
τες μεγάλον στόλον, ἔκαμνον μεγάλας λεηλασίας
εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς βασιλείας· ἀλλ' ὁ Θεο-
φάνης, ὁ βασιλικὸς στρατηγὸς, ὀρμήσας εἰς αὐτὲς
ἐξαιφνης, κατηφάνισε τὸν στόλον αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ δύο στρα-
τηγοί, Βάρδας καὶ Κερκίας, καταδιώκοντες τῆς φεύγον-
τας διὰ ξηρᾶς, ἐξωλόθρευσαν αὐτὲς σχεδὸν ὅλας (2).

Ὁ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ νόμιμος βασιλεὺς, ἔζη
τῆτον ὄλον τὸν χρόνον ἄνευ τινὸς δυνάμεως, καὶ σχῆμα

(1) Κερροπαλ. καὶ Λέων ὁ Γραμματ. εἰς Ῥωμαν.

(2) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. Ζωναρ. Κεδρην. εἰς Ῥωμαν.

μόνον ἔξ ὄνομα τῆς βασιλείας ἔχων, ὁ ὁποῖος καιροφυλακτῶν διὰ τὰ λάβη τὴν προτέραν δύναμιν, εἰλκυσε τινῶν φίλων τῆ Ῥωμανῆ ἔξ τῶν ἰῶν τὴν φιλίαν, αἱ ὁποῖοι γινώσκοντες, ὅτι πρὸ πάντων ἡ ἀποδίωξις τῆ Ῥωμανῆ ἦταν ἀναγκαία πρὸς ἀποκατάστασιν τῆ Κωνσταντίνου, κατέπεισαν τὸν Στέφανον, τὸν πρεσβύτατον τῶν τότε ζώντων δύο ἰῶν τῆ Ῥωμανῆ, ν' ἀποσατήσῃ κατὰ τῆ πατρός, ἔξ τὰ τὸν κλείσῃ τῇ 16 Δεκεμβρίῃ ἐν ἔτει 944 εἰς τὴν ἐν τῇ λεγομένῃ Πρώτῃ νήσῳ μονήν. Τέτε δὲ γενομένῃ, ὁ Στέφανος ἐξέφθῃ αὐτοκράτωρ, ἔξ ἠνάγκασε τὸν Κωνσταντίνον, τὸν νεώτερον ἀδελφόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ῥωμανὸς ἐνεπισεύθῃ τὴν μεγαλητέραν δύναμιν, τὰ τὸν γνωρίσῃ κοινωνόν τῆς αὐτοκρατορίας. Τέτο πρῆξένῃσε διχόνοιαν ἔξ τὸν ἀφανισμόν τῶν δύο αὐταδελφῶν· ἐπειδὴ Κωνσταντίνος ὁ πορφυρογέννητος καλέσας αὐτὸς εἰς δεῖπνον, διὰ τὰ τὸς συμβιβάσῃ δῆθεν, ἐφυλάκωσεν αὐτὸς, ἔξ ἔσειλε τὸν μὲν Στέφανον εἰς τὴν νήσον Πάνορμον, τὸν δὲ Κωνσταντίνον εἰς τὴν Τερέβινθον, ὅπε ἀμφοτέροι ἐκκερεύθῃσαν κληρικοὶ, ἐξ ὧν ὁ μὲν Στέφανος ἐκομώθῃ ἔπειτα εἰς τὴν Προικόννησον, ἐντεῦθεν εἰς Ῥόδον, ἔξ τέλος εἰς Μιτυλήνην, ὅπε μετὰ πολλὰς τάλαιπωρίας ἀπέθανεν· ὁ δὲ Κωνσταντίνος φονεύσας ἕνα τῶν φυλάκων εἰς τὴν Σαμοθράκην, ὅθεν ἐμελέτα τὰ φύγη, ἀντεφονεύθῃ ἀπὸ τὸς λοιπὸς φύλακας. Ὁ δὲ πατήρ αὐτῶν Ῥωμανὸς ἀπέθανεν ἐν ἀρχῇ τῆ τετάρτε χρόνε τῆς ἐξορίας τε.

Ἀποκατασταθεὶς ἔν ὁ Κωνσταντίνος εἰς τὴν προτέραν ἐξουσίαν ἔξ δύναμιν, τὸς μὲν βοηθὸς αὐτῆ ἔξ φίλος ἐτίμησε βασιλικῶς, τὸν δὲ ἰὸν αὐτῆ Ῥωμανὸν ἔσεψε βασιλέα, τὸν δὲ Ῥωμανόν, ἰὸν τῆ Στε-

φάνε, ἔ τὸν Βασίλειον, τὸν γνήσιον υἱὸν τῆ πρεσβυ-
τέρου Ρῶμανῆ, ἔ τὸν Μιχαήλ, τὸν υἱὸν τῆ Χρиси-
φόρου, εὐνεχίσας ἐκέρευσε κληρικούς. Ἐπειδὴ δὲ ἐν
ἔτει 948 οἱ Σαρακηνοὶ εἰσέβαλον μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως εἰς τὴν βασιλείαν, ἐσάλη ἐναντίον Βάρδας ὁ
Φωκάς, ἔ οἱ δύο αὐτῆ υἱοὶ Νικηφόρος ἔ Λέων μετὰς
καλλίστες βασιλικὲς στρατιώτας. Ὁ Βάρδας ἦν στρα-
τηγὸς ἔμπειρος ἔ ἀνδρεὸς· πλὴν μισθόμενος ἀπὸ τῆς
στρατιώτας διὰ τὴν αἰσχροκέρδειάν τε, ἀφέστη εἰς τὴν
μάχην, ὅπου πληγωθεὶς τὸ μέτωπον θανατηφόρως,
μόλις ἐσώθη ἀπὸ τινος φίλου τε· οἱ δὲ δύο αὐτῆ υἱοὶ
ἐνίκησαν πολλὰκις τῆς ἐχθρῆς ἐνδόξως, ἐξ ὧν ὁ Λέων
ἐπίασεν ἐν τῇ μάχῃ ἔ τὸν Ἀπολασαήρ, ἄνδρα συ-
γενῆ ἔ συγγενῆ τῆ καλίστου Χαβδάν, τὸν ὁποῖον μετακο-
μισάμενος ὁ βασιλεὺς εἰς Κωνσταντινέπολιν ἐν θριάμ-
βῳ, τὸν ἐπάτησεν ὑπεροπτικῶς κατὰ τῆ τραχή-
λι. Ὁ Καλίστου θυμωθεὶς εἰς αὐτὴν τὴν πρὸς τὸν συγ-
γενῆ τε ἀτιμίαν, ἠγωνίσθη πρῶτον μὲν νὰ καταπει-
σῃ τὸν Κωνσταντῖνον, τὸν τρίτον υἱὸν τῆ Βάρδα Φωκά,
τὸν ὁποῖον ἐπίασεν αἰχμάλωτον, ν' ἀπαρνηθῆ τὴν
χριστιανικὴν πίσιν· ἀλλὰ μὴ δυναθεὶς, ἐφαρμάκωσεν.
Ὁ δὲ Φωκάς θέλων νὰ τιμωρήσῃ τὸν θάνατον τῆ υἱῆ,
ἔσφαξεν ὅλους τῆς συγγενεὶς τῆ Καλίστου, ὅσοι ἔπε-
σον εἰς τὰς χεῖράς τε. Τότε ὁ Καλίστου συναθροίσας
πολλὴν στρατιάν, ἐστράτευσεν ἐναντίον τῆ Φωκά ἔ τῶν
υἱῶν, ἔ πιάσας τὸν πατρίκιον Νικήταν ἔ ἄλλους εὐγε-
νεὶς ἄνδρας, ἀπεφάσισε νὰ τῆς κόψῃ ἐν ὄψει τῆ Ρῶ-
μαϊκῆ στρατεύματος· ἀλλ' ὁ Νικήτας ἀπολαίσας τῆς
εὐνοίας τῆ Καλίστου, ἔ μαθὼν τὸν διαλογισμόν τε,
ἐφανέρωσεν αὐτὸν παντὶ τρόπῳ εἰς τὸν Φωκᾶν, ὁ
ὁποῖος ἐνεδρεῖων εἰς ξενὸν πόρον, ὥρμησε κατὰ τῶν

Σαρακηνῶν αἰφνιδίως, καὶ αὐτὲς μὲν ὅλες ἕως ἐνὸς κατέκοψεν, ὁ δὲ Καλίφης μόλις ἔφυγε, κατακόψας πρῶτον ὅλες τὲς Ῥωμαίους αἰχμαλώτους πλην τῆ Νικήτη, ὁ ὁποῖος διαφθεῖρας τὲς φύλακας ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης, ἐσώθη. Μετὰ ταύτην τὴν νίκην εἰσβαλὼν ὁ Φωκάς εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Σαρακηνῶν, ἐκυριεύσει πολλὰ φρέρια, καὶ πολλὰς ἐπαρχίας κατηφάμισε (1).

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἐκ Κρήτης Σαρακηνοὶ ἐλεηλάτιζον καὶ κατέτρεχον τὰ περαθαλάσσια, ὁ βασιλεὺς ἐτοιμάσας μὲ μεγάλην ὀξύτητα δυνατὸν στόλον, ἔσειλεν ἐναντίον τῆς Κρήτης, ὅπε οἱ στρατιῶται περυσάντες χωρίστως ἀντιτάσεως εἰς τὴν γῆν, ἤθελον κυριεύσει εὐκόλως ὅλην τὴν νῆσον, καὶ ἐξολοθρεύσει τὲς Σαρακηνὲς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠλπίζον τοιαύτην αἰφνιδίαν ἐχθρικήν ἐκστρατείαν, εἰάν ὁ στρατηγὸς ὑπεῖρχεν ἔμπειρος καὶ ἄπωσεν ἄξιος. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς στρατηγὸς ἦν ὁ Κωνσταντῖνος Γογγύλας, ἀνδρῶπος θηλυδρίας, σκιατραφῆς, ἀπειροπόλεμος, καὶ εἰς τῶν ἐν τῷ παλατίῳ θαλαμηπόλων. Οἱ ἔν Σαρακηνοὶ βλέποντες, ὅτι αὐτὸς δὲν ἐφρόντιζεν ἕτε νὰ χαρακωθῆ, ἕτε ἐσελλε κατασκόπως, ἐσυμπέραναν ὅτι δὲν ἦτο πολεμικὸς, καὶ ἕτω θάρρησαντες ὤρμησαν αἰφνιδίως κατ' αὐτὸν, ἔτρεψαν τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῆ, αὐτὸς δὲ μόλις ἐσώθη ἀποτινας τῶν σωματοφυλάκων.

Ὅλιγῶ ὕστερον μετὰ ταύτην τὴν φθορὰν, ὁ Ῥω-

(1) Ὅρα τὴν ἰσορίαν τέτων τῶν συμβάντων παρὰ Ζαχαρᾶ βιβλ. 15 κεφ. 20 καὶ 21, καὶ μάλιστα παρὰ Κεδρητῶ.

μανός, ὁ ἰὸς τῆ βασιλείας, παρακινέμενος ἀπὸ φιλοτιμίαν καὶ ἀπὸ τὴν γυναϊκάτε Θεοφανὼ ἢ Θεοφανίαν, συνώμοσε μετ' αὐτῆς κατὰ τῆ πατρός, καὶ κατέπεισε τὸν Νικήταν, ἓνα τῶν ὑπηρετῶν τῆ βασιλείας, νὰ τῷ δώσῃ ἀντὶ τῆ ἰατρικῆ δηλητηρίον φάρμακον, τὸ ὅποσον διωρίσθη ἀπὸ τινὰ τῶν ἰατρῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς, ἔχων τὸ φαρμακερὸν ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας, ἐπρόσκοψε, τὸ περισσότερον μέρος τῆ φαρμάκου ἐχύθη, τὸ δὲ λοιπὸν δὲν ἔκαμε τὴν ἐφετὴν ἐνέργειαν. Ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τῆ αὐτῆ χρόνῳ ὁ βασιλεὺς ἐξέρχεται εἰς τὸ ὄρος τῆ Οὐλύμπε, λόγῳ μὲν, ὅτι ἠΐθελε νὰ παρακαλῶσῃ τὴς μοναχῆς νὰ δεηθῶσι πρὸς Κύριον ὑπὲρ εὐτυχίας τῶν ὄπλων τε κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, τὴς ὁποίας ἐμελέτα ν' ἀποδιώξῃ ἐκ τῆς Συρίας, ἔργῳ δὲ, μελετῶν νὰ συμβουλευθῇ μετὰ τῆ Θεοδώρα, ἐπισκόπου τῆς Κυζίκου, περὶ τῆς καθαιρέσεως τῆ πατριάρχου Πολυεύκτου, διαδόχου τῆ Θεοφυλάκτου, ἡς τῆ Ρώμανθ'· ἐπειδὴ δὲ ἠφάνησε κατ' ὁδὸν εἴτε πάλιν ὑπὸ τῆ ἡς φαρμαχθεῖς, εἴτε διασωματικὴν καχεξίαν, ἐκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ὅπε ἐτελεύτησε τῆ 9 τῆ Νοεμβρίου, ζήσας ἔτη 960. α. χ. 960.

ἂν καὶ μήνας δύο, καὶ βασιλεύσας μετὰ μὲν τῆ πατρός, θείας καὶ μητρὸς χρόνος 19', μετὰ δὲ τῆ Ρώμανθ' καὶ, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐκπτώσιν μοναρχοτορήσας ἔτη 16'. Ὁ Κερρακαλάτης κατηγορεῖ αὐτὸν, ὅτι ἦτον ἐκδοτος εἰς τὴν μέθην, καὶ ὅτι ἄφινεν ὅλην τὴν κυβέρνησιν τῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν βασίλισσαν Ἐλένην καὶ εἰς τὸν φίλον τε Βασίλειον, οἱ ὁποῖοι πωλῶντες τὰ περισσότερα ἀξιώματα, ἐγέμισαν αὐτὰ μὲ ἀνθρώπους ἀναξίους καὶ ἐπιζημίους τῆς βασιλείας. Ἄλλοι δὲ κατηγοροῦσιν αὐτὸν, ὅτι ἐτιμῶρει τὰ σμικρότατα πταισμά-

τα αὐσηρότατα· ἦν δὲ φιλομαθῆς καὶ φιλεπιστήμων, καὶ ἔμπειρος εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν γραμμάτων, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἰσορίαν, ἀριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, φιλοσοφίαν καὶ γεωμετρίαν. Ὁ Ζωναρᾶς ἐπαινεῖ αὐτὸν ὡς Θεοσεβῆ καὶ Θεόφοβον.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.

Μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον Πορφυρογέννητον ἀνέβη τὸν θρόνον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ρῶμανος, ὅστις καὶ παῖδιον ἐλέγετο πρὸς διαφορὰν τῆ μητροπάτορος Ρῶμανοῦ τῆ τυράννου. Αὐτὸς δικαίως συναριθμεῖται μεταξὺ τῶν ἀσελγεσάτων καὶ ἀσώτων βασιλέων, ὅσους ἀναφέρει ἡ ἰστορία, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ ἦτον ἄξιός να βασιλεύῃ διὰ πολλὰς αὐτῆ ἀρετὰς, ἐνεχείρισε μὲ ὅλον τῆτο ὅλην τὴν φροντίδα τῆς βασιλείας εἰς τὸν πραιπόσιτον καὶ παρακοιμώμενον Ἰωσήφ Βρίγγαν, ἐκδοθεὶς καὶ κυλιόμενος εἰς πᾶν εἶδος ἀσωτίας καὶ ἀσελγείας. Εὐθύς δὲ μετὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον ἔεσπε βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βασιλείον διὰ χειρὸς Πολυεύκτη τῆ πατριάρχου, καὶ ἔτω νομίζων τὴν βασιλείαν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν εἰς τὸς ἀπογόνους τε, παρημέλησε τὰ τῆς οἰκίας τε καὶ βασιλείας. Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας τε, Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ἀνὴρ ἄξιός καὶ ἀρχισράτηγος, προσαχθεὶς ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ ἀπὸ τὴν σύγκλητον να πολεμήσῃ τὸς Σαρακηνοὺς, ἐσράτευσεν εἰς Κρήτην, ὅπε νικήσας αὐτοὺς πολλάκις, ἐκυρίευσεν ἐντὸς ἑπτὰ μηνῶν ὅλην τὴν νῆσον, πιάσας αἰχμαλώτους καὶ τὸς στρατηγὸς, τὸν ἀμηρᾶν Κερρέπην καὶ τὸν Ἀνεμᾶν· ἀλλὰ πρὶν δυνήθῃ να διορθώσῃ ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς Κρήτης, ἐκλήθη ὀπίσω ἀπὸ τὸν βασιλέα διὰ παρακινήσεως τῆ Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος φθο-

νῶν τὴν εὐτυχίαν τῷ Νικηφόρῳ, κατέπεισε τὸν βασιλέα νὰ πεισῆσθαι, ὅτι ὁ κυριεύσας τῆς Κρήτης, ἐξ ἀνάγκης βασιλεύσει Ρωμαίων.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Νικηφόρος ἐνίκα εἰς τὴν Κρήτην, ὁ Λέων ἠτύχει ἐν τῇ ἀνατολῇ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ὁ ὅποτος ἐπροξένησε τόσῃν φθορᾷ καὶ ἀφανισμῶν εἰς αὐτὸς, ὥς ὁ μὲν Καλίφης μόλις ἔφυγεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἤτοι ἐφονεύθησαν, ἢ ἐπιάθησαν αἰχμάλωτοι. Λέγουσιν, ὅτι οἱ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν σαλέντες αἰχμάλωσοι ἦσαν τόσοι, ὥς δὲν ἐχώρει αὐτὸς ἡ πόλις καὶ τὰ προάστεια. Ὁ Λέων ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐτιμήθη ἐν θριάμβῳ. Ὁ δὲ Νικηφόρος, κατὰ τῶν ὁποῖοις ὁ βασιλεὺς ὑπώπτευε διὰ τὴν ἄνω ρήθεισαν προφητείαν, προσαχθεὶς νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῷ Χαβδᾶν, τῷ καλίφῳ τῆς Συρίας, ὅσις ἀναπληρώσας τὸ στρατεύματι, ἐμελέτα νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Ρωμαίων, ὑπήκουσεν εἰς τὴν προσαγὴν τῷ βασιλέως, καὶ ἀπαντήσας τὸν Καλίφην εἰς τὰ σύνορα τῆς Συρίας, μάχῃ κατενίκησεν αὐτὸν, ἐκπολιορκήσας τὴν Βεῤῥοῖαν, ἐν ἣ εὔρε πολλὰς θησαυροὺς καὶ αἰχμαλώτους χριστιανούς, τὸς ὁποῖους πάντας ἠλευθέρωσεν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, πρὶν ἀκῆσθαι περὶ τῆς νίκης, ἀπέθανε α. χ. 963.
τῇ 15 Μαρτίῃ, κατὰ τινὰς μὲν φαρμακωθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν τε Θεοφανῶ, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀκολασίας καὶ φιληδονίας· ἔζησε δὲ χρόνους κδ', καὶ ἐβασίλευσε χρόνους δεκατρεῖς, μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας πέντε, δηλαδὴ χρόνους δέκα μετὰ τῷ πατρὶ, τὸς δὲ λοιπὸς μόνος.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΤ ΤΟΥ ΦΩΚΑ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Ρώμανῆ ἔλαβεν ἡ βασιλισσα Θεοφανῶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἀντὶ τῶν δύο υἱῶν, Βασιλείῃς καὶ Κωνσταντίνῃ, οἱ ὅποιοι ἦσαν πολλὰ νέοι, καὶ μετ' ἔ πολὺ καλέσασα τὸν Νικηφόρον εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐτίμησεν αὐτὸν ἐν θριάμβῳ εἰς τὸν ἵππόδρομον, ὅπου ἐκεῖνος ἔδειξεν ὅλα τὰ πλύσια λάφυρα, ὅσα ἔλαβεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ Βέρροϊαν. Ὁ Νικηφόρος διατρίβων εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἐννοῶν ὅτι ὁ Ἰωσήφ, ὅστις εἶχε μεγάλην δύναμιν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, ἐνόμιζεν αὐτὸν φιλότιμον καὶ φιλαρχον, καὶ ἐμελέτα τὸν ἀφανισμόν τε, διὰ τὰ σηκώσῃ πᾶσαν ὑπόψιαν, εἶπε πρὸς αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ὅτι κατεφρόνει τὰ κοσμικὰ, καὶ ὅτι ἐκ πολλῆ μὲν ἐπεθύμει τὰ ζήσῃ ζωὴν ἰδιωτικὴν καὶ μοναδικὴν, δὲν ἐδυνήθη ὅμως τὰ ἐπιτύχῃ τῆ παθεμένῃ διὰ τὴν προσπάθειαν τῶν βασιλέων, οἱ ὅποιοι ἐπεφόρτιζον αὐτὸν ἀξιώματα μεγάλα καὶ ἐπικίνδυνα· καὶ ἅμα λέγων, ἔδειξε τρίχινον ἔνδυμα, τὸ ὅποτον, ὡς ἔλεγεν, ἐφόρει πάντοτε ἐπάνω τῆ γυμνῆ σώματος. Πρὸς ταῦτα ἐκπλαγεὶς ὁ μωρὸς Ἰωσήφ, πίπτει εὐθέως πρὸς τὰς πόδας, ἐκζητῶν συγγνώμην καὶ λέγων, ὅτι δὲν θέλει πισεύσει ποτὲ κάμμειαν κατηγορίαν κατ' αὐτῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Νικηφόρος ἔλαβε τὴν εὐνοίαν καὶ πίσιν τῆ Ἰωσήφ, καὶ συνεχώρηθη τὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸ σράτευμα. Ἀλλὰ μετ' ἔ πολὺ ὁ Ἰωσήφ ὑποπεύων πάλιν διὰ τὴν πρὸς τὸν Νικηφόρον εὐνοίαν τῶν στρατιωτῶν, μετανοήσας ἔγραψε πρὸς τὸν Τζιμισκῆν καὶ Κερκέαν, δύο περιφανεστάτους στρατηγοὺς, παρακαλῶν ἦτοι τὰ κλείσωσι τὸν Νικηφόρον εἰς μο-

ναυήριον, ἢ νὰ τὸν φονεύσωσι, ἢ ὑποχόμενος αὐτοῖς
 μεγάλας τιμὰς ἢ ἀξιώματα. Οὗτοι δὲ ἐγχειρίζοντες
 εἰς τὸν Νικηφόρον τὰς ἐπιστολάς, παρεκίνησαν αὐτὸν
 νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀσφάλειάν τε, δεχόμενος τὴν ὑ-
 πέροχον δύναμιν τῆς βασιλείας· αὐτὸς δὲ πρῶτον
 μὲν ἐμίσει ἢ καὶ ἐφαίνετο μισῶν αὐτὸ τὸ πρόσβλημα, ὕ-
 περον δὲ φοβεριζόμενος ἀπὸ τὸν Ἐζιμισκὴν ἢ Κυρκιαν,
 ἐδέχθη, καθὼς λέγουσι, τὴν πρόσκλησιν ἕνεκα τῆς
 σωτηρίας τε, ἢ ἔτιω ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ τῆ 6^α. κ.
 Γ' ἐλπί ἐν ἔτει 963 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως. 963.

Τινὲς συγγραφεῖς διηγῶνται, ὅτι ὁ Νικηφόρος
 παρεκινήθη ν' ἀρκάσῃ τὴν βασιλείαν ἕχι τόσον διὰ τὴν
 φιλαρχίαν τε, ὅσον διὰ τὸν ἐκ πολλῶ μουσικόν, ἢ ἴ-
 σως ἕχι παντάπασιν ἔννομον ἔρωτα πρὸς τὴν βασι-
 λισσαν Θεοφανῶ, τὸ ὅποιον ἐνοήσας ὁ Γ' Ἰωσήφ, ἐ-
 κραταιῆτο εἰς τὴν κατ' αὐτῆ ὑπόψιν. Ὅτε δὲ ἠγ-
 γέλθη εἰς Κωνσταντινέπολιν ἡ ἀνάβασις τῆ Νικηφόρου
 ἐπὶ τὸν θρόνον ἐν Καππαδοκίᾳ, ὅλοι οἱ πολῖται ὑ-
 περαγαπῶντες αὐτὸν διὰ τὰς ἀνδραγαθίας ἢ τὸ εὐ-
 προσήγορον ἡθὸς τε, ἢ μισῶντες τὸν Γ' Ἰωσήφ διὰ τὸ
 ὑπερήφανον ἢ δυσέντευκτον, ἐχάρησαν χαρὰν μεγά-
 λην, κρίζοντες ἢ εὐφημῶντες τὸν Νικηφόρον. Οἱ οἴκοι
 τῆ Γ' Ἰωσήφ ἢ τῶν φίλων κατηδαφίωθησαν εὐδύς ἀπὸ
 τὸν λαόν· οἱ δὲ ἐπιφανέστατοι ἄρχοντες ἦλθον εἰς Χρυ-
 σόπολιν πρὸς προὔπαντησιν τῆ νέου βασιλείως, ὁ ὁ-
 ποῖος ἔλθων εἰς τὸ Ἐξδομον, ἐσέφη κατὰ τὸ σῦνη-
 δεῖς ἀπὸ τὸν πατριάρχην Πολύευκτον. Ἀναθὰς ἐν ὁ Νι-
 κηφόρος τὸν θρόνον, ἐφρόντισε πρὸ πάντων νὰ κλεί-
 σῃ τὸν Γ' Ἰωσήφ εἰς τι μοναστήριον τῆς Παφλαγονίας,
 ὅπε ἢ μετὰ δύο χρόνους ἀπέθανε· τῷ δὲ 6^α ἔτει τῆς
 βασιλείας ἔλαβε γυναῖκα τὸν βασιλισσαν Θεοφανῶ.

Ο πατριάρχης Πολύευκτος ἔ μόνον ἠναντιώθη εἰς τὸν τὸν γάμον, πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Θεοφάνης ἦτο δευτερογενής, καὶ δεύτερον ὅτι ἔγινε τάχα ἀνάδοχος ἐνὸς τῶν παιδίων τῆς Θεοφανῆς ἀπὸ τῆ ἀγίης βαπτίσματος, ἀλλὰ καὶ ἐξώθησεν ἔξω τῆς ἐκκλησίας· γενομένης δὲ συνόδου ἐν Κωνσταντινῶν πόλει, πάντες ἔδωκαν εἰς τὸν Νικηφόρον τὴν περὶ τούτου ἄφεσιν, ὅσιν καὶ ἔλαβε πάλιν τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, θέλων ὁ βασιλεὺς νὰ διώξῃ τὰς Σαρακηνὰς ἀπὸ τὴν Σικελίαν, ὅπου κατοικῶντες ἐβλαπτον καθ' ἡμέραν τὴν Ἰταλίαν, ἔσειλε μεγάλην δύναμιν καὶ στρατηγὸν τὸν νόσον ἰὸν τῆ πατραδέλφου αὐτοῦ Λέοντος ὀνομαζόμενον Μανηὴλ, ὁ ὅποιος διὰ τὴν πολεμικὴν ἀπειρίαν ἀπατηθεὶς ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς, εἰσέβη εἰς τὰς ὄρεινὰς τόπους τῆς νήσου, ὅπου κατεσφάγη αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ στρατιά. Οἱ δὲ Ἰωάννης ὁ Τριμισηκὴς, ὅσιν ἐπολέμει ἐν Κιλικίᾳ, ἀντενίκησε τὰς Σαρακηνὰς μὲ τὴν αἱματοχυσίαν, ὥστε τὸ ὄρος, ἐφ' ὃ ἔγινεν ἡ μάχη, ἠνομάσθη βενὸν αἱματος. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐνίκηθησαν οἱ Σαρακηνοὶ ἐν Κύπρῳ πολλάκις, καὶ τελευταίον ἐδιώχθησαν παντάπασι ἀπὸ τὴν νήσον, ἡ ὅποια προσετέθη πάλιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς βασιλείας. Τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔτει στρατεύσας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Κιλικίαν, ἐκυρίευσεν τρεῖς πόλεις δυνατὰς, καὶ παραχειμάσας εἰς τὴν Καππαδοκίαν, κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἐπολιόρκησε καὶ ὑπέταξε τὴν Μίση ἐς τὴν καὶ Ταρσόν.

Οἱ Νικηφόρος παρακινούμενος ἀπὸ τὰς νίκαστε, εἰτέβαλε τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ κυρίευσας πολλὰς πόλεις καὶ φρέρια, ἐπολιόρκησε καὶ τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ μητρόπολις εἶχεν ἐν

εαυτῇ πολλὰς στρατιώτας ἔϊκανὰς τροφὰς, μετὰ τρεῖς μῆνας ἠναγκάσθη ὁ βασιλεὺς νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἔ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν (1). Ὁ Κεδρηνὸς ἴσoreί, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐδύνατο νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ἀλλὰ φοβόμενος τὸν φημιζόμενον λόγον, ὅτι ἅμα τῇ ἀλώσει τῆς Ἀντιοχείας καὶ ὁ βασιλεὺς τεθνήξεται, ἔπαυσε. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆ Νικηφόρου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ πατριάρχης Βερτζης, ὅσις ἀφῆδη εἰς τὴν Συρίαν με μεγάλην δύναμιν, θέλων νὰ φυλάξῃ τὰς κυριευθέντας τόπους, συνήθροισεν ἐν μέσῳ τῆ χειμῶνος τὸ στρατεύμα, ἔ ἐλθὼν πλησίον τῆς Ἀντιοχείας, κατεφόβισε τόσοσ τὰς ἐν αὐτῇ στρατιώτας, ὡσε παρέδωκαν ἑαυτὰς ἔ τὴν πόλιν, ἣ ὁποία προσετέθη πάλιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς βασιλείας. Ὁ δὲ Νικηφόρος, ὡς ἴσoreί ὁ Κεδρηνὸς, ἐνθυμόμενος τὴν ρηθεῖσαν προφητείαν, ἀντὶ τῆ ἀντιβραβεύσῃ τὸν Βερτζην, ἐξώρισεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν ἔ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ ἔ τὸν Ἰωάννην Τζιμισκῆν διὰ μίαν ψιλὴν ὑπόνοιαν.

Αὕτη ἡ τελευταία ἀδικία ἔσυρε τὴν πτώσιν τῆ Νικηφόρου· ἐπειδὴ ὁ Τζιμισκῆς ἐργιῶθεις, ἠνώσθη μετὰ τῆ Βερτζῆ ἔ ἄλλων πολλῶν, καταπέσας εἰς τὴν συνωμοσίαν ἔ αὐτὴν τὴν βασιλίσσαν, ἣ ὁποία μισῶσα αὐτὸν, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο μήπως αὐτὸς εὐνεχίσῃ τὰς δύο αὐτῆς ἱεὺς, Βασίλειον ἔ Κωνσταντινον, ἔ ἐγκαταλίπη τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἀδελφόν τε Λέοντα, εἴτε δι᾽ ἄλλην αἰτίαν, ἀφῆκε διὰ νυκτὸς τὸν Τζιμισκῆν ἔ τὰς ἄλλας συνωμώτας εἰς τὸν κοιτῶνα τῆ βασιλείως, ὅπε καταπληγῶσαντες αὐτὸν ἐφό-

(1) Κερσο. εἰς Νικηφόρ.

νευσαν. Τότε κόψας ὁ Λέων ὁ Ἀβαλάντιος τὴν κεφαλὴν τῆ βασιλείως, ἔδειξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον εἰς τὰς σωματοφύλακας, οἱ ὅποιοι φοβηθέντες, ἠσύχασαν ἐκδεχόμενοι τὸ ἀποβησόμενον. Τοιοτρόπως ἀπέθανε Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ζήσας νη' χρόνους, καὶ βασιλεύσας ἐπτὰ. Αὐτὸς ἦτον ἀναμφισβόλως ἀνδρεῖος καὶ ἐμπειροκόλεμος, ἀλλ' ἡ φιλαργυρία τε, καὶ οἱ πολλοὶ φόροι, μὲ τὰς ὁποῖας ἐπεφόρτιζε τὰς ὑπηκόους, κατέσκησαν αὐτὸν μισητὸν καὶ βδελυκτὸν εἰς πάντα τὸν λαόν, ὁ ὅποιος, ὅτε ἤκουσε τὸν θάνατόν τε, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΙΜΙΣΚΗ.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τῆ Φωκᾶ, ὁ Τζιμισκῆς ἐκηρύχθη ἀπὸ τὰς συνωμίας βασιλεὺς, καὶ ἐγνωρίσθη τοιοῦτος ἀπὸ καθένα, ὁ ὅποιος πρῶτον πάντων ἐφρόντισε τὰς μὲν φίλας τῆ δολοφονηθέντος Φωκᾶ νὰ ὑσερήσῃ ἀπὸ τῶν ἀξιομάτων, ἐξορίσας πρὸς τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν Λέσβον καὶ τὸν Λέοντα, τὸν ἀδελφὸν τῆ Νικηφόρου, τὰς δὲ φυγάδας ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ προκατόχου τε ν' ἀποκαταστήσῃ εἰς τὰ πρόην ἀξιώματα, ἔπειτα δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, διὰ νὰ σεφθῆ ἀπὸ τὸν πατριάρχην Πολύευκτον· οὗτος δὲ δὲν ἀφήκεν αὐτὸν νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἔχοντα τὰς χεῖρας σαζομένας ἀπὸ νεκρὸν καὶ συγγενικὸν αἷμα. Ὁ Τζιμισκῆς ὑπέφερεν ἡμέρας τὴν ἐπιτίμησιν, ὑποσχόμενος νὰ πράξῃ κατὰ τὴν προσαγὴν τῆ πατριάρχου, καὶ ἀπολογούμενος, ὅτι δὲν ἐφόνευσεν ἰδιοχείρως τὸν βασιλέα, ἀλλ' ὁ Ἀβαλάντιος παρακινούμενος ἀπὸ τὴν βασίλισσαν. Τότε ὁ πατριάρχης ἐπρόσῃξεν αὐτὸν νὰ ἐξορίσῃ ἀμφοτέρους τὰς φο-

νεῖς, ἔν' ἀκυρώσῃ ὅλους τὸς κανόνας, ὅσους ἐξέδωκεν ὁ προκατόχου ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας ἔν τῶν κληρικῶν, ἔν εἶτα ἰδῶν αὐτὸν παιδόμενον εἰς τὰ πάντα ἔν προσυποχόμενον τὴν διανομὴν τῆς πατρικῆς τῆς ἐπίσκειας εἰς τὸς πτωχοὺς, ἐπιτρέπει τὴν εἰσοδὸν τῆς ἐκκλησίας, ὅπως ἐξεφεν αὐτὸν κατὰ τὴν γενέθλιον τῆς σωτήρος ἡμῶν ἔν Θεῷ ἑορτήν. Ἡ βασίλισσα Θεοφανῶ ἐξωρίθη εἰς τὴν Ἀρμενίαν εἰς τι μοναστήριον. Τινὲς συγγραφεῖς ἰσορροῦσιν, ὅτι ὁ πατριάρχης προεδιτάχθη νὰ ἐπιτιμῆσθαι τὸν Τζιμισκὴν, ὁ ὁποῖος ἐζήτηε εὐπρόσωπον πρόφασιν νὰ ἐξορίθῃ τὴν βασίλισσαν. Ἀλλ' ὅπως ἔν ἂν ἦ, ὁ βασιλεὺς ἔλαβε τὸς δύο υἱοὺς, Βασίλειον ἔν Κωνσταντῖνον, κοινῶν τῆς βασιλείας, ἔν ἐκήρυξεν αὐτὸς δημοσίᾳ βασιλεῖς.

Ἐν τῷ μεταξῷ, οἱ Σαρακηνοὶ ἀκέσαντες τὴν τελευταίαν τῆ Νικηφόρου, συναγαγόντες δυνατὸν στρατεύμα, ἔν ἐκλέξαντες στρατηγὸν τὸν Ζώχαρ, ἀνδρα ἐμπειροπόλεμον ἔν πρακτικόν, ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς Ἀντιοχείας, ἐλπίζοντες νὰ τὴν κυριεύσῃν, πρὶν ἢ ἔλθῃ βοήθεια. Ἀλλ' οἱ πολιορκούμενοι ἀντεστάθησαν γενναίως, ἔως ἔν ὁ ὀνομαθεῖς παρὰ τῆ βασιλέως στρατηγός, ὁ ἐννεχὸς Νικόλαος, συναθροίσας εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἔν εἰς τὰς πλησιονχωρὰς ἐπαρχίας ἀξίολογον δύναμιν, ὤρμησεν εἰς τὸς βαρβάρους αἰφνιδίως, ἔν ἐνίκησεν αὐτὸς κατὰ κράτος. Τῷ ἔπο. α. χ. μὲν 970 ἔτει οἱ Ρῶσοι κυριεύσαντες τὴν Βουλγα. 970· ρίαν, εἰσέβαλον εἰς τὴν μοναρχίαν με 300,000 ἀνδρώπων, ἔν διαρπάσαντες τὴν Θράκην, ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ὁ Τζιμισκὴς πρῶτον ἠθέλησε νὰ συμβιβασθῇ με αὐτὸς, ἀλλὰ μὴ ἐμπορῶν, ἐπρόσβαξε τὸν γυναικάδελφόν τῆ Βάρδαν, τὸν

ἐπονομαζόμενον σκληρόν, νὰ στρατεύσῃ ἐναντίον μέ-
 ὄσον δυνηθῆ ἑράτευμα. Οἱ δὲ Βάρδας ἐστράτευσε κατ'
 εὐθείαν πρὸς τὴν Ἀδριανέπολιν· ὁμῶς φοβούμενος νὰ
 συγκροτήσῃ μάχην, διότι δὲν εἶχε περισσοτέρους πα-
 ρὰ τὲς 13,000, πρῶτον μὲν κατέκοψεν ἐν μεγάλῳ
 μέρος ἐχθρῶν στρατηγηματικῶς καὶ ἐνεδρευτικῶς, ἔπει-
 τα δὲ ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως εἰς τὲς λοιπὰς, κατέσφαξεν
 τὲς περισσοτέρους αὐτῶν, καὶ ἔλαβε πολλὰς αἰχμα-
 λώτους, καὶ μόνον τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐμπόδισεν αὐ-
 τὸν νὰ τὲς καταφανίσῃ. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἀπέθανον
 ἐκ τῶν Ῥωμαίων 25 μόνον ἄνθρωποι.

Ἡ εὐροῦσα τύχη τῆ βασιλείως εἰς τὰ ἔξω δὲν
 ἐφόβισε πολλὰς εὐγενεῖς εἰς τὰ ἔσω νὰ συνομώσων
 κατ' αὐτὴ ἐπὶ σκοπῷ νὰ ψηφίσων βασιλέα τὸν ἀνε-
 ψιὸν τῆ πρώην βασιλείως Βάρδα Φωκᾶν, ὁ ὁποῖος
 προδιδάχθεις ἀπὸ τὲς ἐν Κωνσταντινπόλει φίλους τῆ,
 ἐφυγεν αἰφνιδίως ἀπὸ τὴν Ἀμάσειαν, τὸν τόπον τῆς ἐξο-
 ρίας τῆ, μετὰ πολλῶν εὐγενῶν, καὶ κυριεύσας τὴν
 Καππαδοκίαν, ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ τὰ παράσημα τῆ
 βασιλείως. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἠθέλησε καὶ ὁ
 Λέων, ὁ πατὴρ τῆ Φωκᾶ, ὅσιν ἐξωρίσθῃ εἰς τὴν Λέσ-
 βον, νὰ φύγῃ μετὰ τῆ ἰοῦ Νικηφόρου πρὸς τὸν Βάρ-
 δαν, ἀλλὰ πιαθέντες ἀμφοτέρω ἀπὸ τὲς βασιλικῆς
 ἀνθρώπους, καταδικάζονται εἰς θάνατον, καὶ πάλιν
 συγχωρῶνται. Οἱ δὲ σαλεῖς κατὰ τῆ Βάρδα Φωκᾶ
 Βάρδας ὁ σκληρὸς ἐλθὼν εἰς Δορύλαον, τὴν μητρό-
 πολιν τῆς Φρυγίας, ἠγωνίσθη νὰ κατασβέσῃ τὴν ἀ-
 ποσασίαν ἐν εἰρήνῃ καὶ πραότητι, ἀλλ' ἔδεν κατορ-
 θύσας, ἐστράτευσε πλησίον τῆς Καισαρείας πρὸς πο-
 λιρκίαν. Οἱ δὲ πρωταίτιοι συνωμῶται τῆ Φωκᾶ συμ-
 φωνήσαντες νὰ φροντίσωσιν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀσ-

φαλείας, ἔφυγον πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ Βάρδας, εἰς τρόπον ὡσεὶ ὁ Φωκᾶς ἔχων ὀλίγους ἤδη μετ' ἑαυτῷ στρατιώτας, ἀφήσας τὴν Καισάρειαν, κατέφυγε πρὸς τὸ φρέριον τὸν Τυροποιόν, ἀποφασίσας ἢ ἀντισταθῆ μίχαι τέλος. Ἀλλ' ὁ Βάρδας ἐλθὼν καὶ πολιορκήσας τὸ φρέριον, κατέπεισεν αὐτὸν μετὰ διαφορὰς ὑποχέσεις νὰ παραδοθῆ, τὸν ὅποιον ὁ βασιλεὺς συγχωρήσας, ἐξώρισεν εἰς τὴν Χίον, καὶ εἶτα ἔλαβε γυναικὰ τὴν Θεοδώραν, θυγατέρα τῆ Κωνσταντίνου Πορφυρογενήτου καὶ ἀδελφὴν τῆ Ρωμαῖν.

Τῷ δὲ 971 ἔτει βλέπων ὁ βασιλεὺς, ὅτι οἱ Ρῶσσοι α. χ. ἠτοιμάζοντο νὰ εἰσβάλλω εἰς τὴν μοναρχίαν πάλιν, συν- 971. ναῖροισας ἀξιόλογον δύναμιν, καὶ ἐγχειρίσας τὰ περὶ τῆς βασιλείας εἰς ἀνδρώπες πιστὸς, ἐπέρασε κατὰ τὴν ἀνοιξὴν τὸ ὄρος Αἶμον, καὶ ἐπολιορκεῖ τὴν Περφλάβαν, τὴν μητρόπολιν τῆς Βουλγαρίας, πρὶν οἱ ἐχθροὶ ἀκώσωσιν αὐτὸν ἐρχόμενον. Ὀκτακίχλιοι Ρῶσσοι ζητῶντες νὰ ἐμβώσιν εἰς τὴν πόλιν, κατενικήθησαν ἀπὸ τῶν Ρωμαίων, οἱ ὅποιοι θάρρησαντες, ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ἀνδρείως καὶ θάρραλέως, ὅμως δὲν ἐδυνήθησαν διὰ τὸ ἐπιγιγνόμενον σκότος τῆς νυκτὸς νὰ τὴν κυριεύσωσι. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ Τζιμισκῆς ἐπρόβαλεν εἰς τῶν πολιορκημένων συμβιβασμὸς ὠφελίμους, ἀλλὰ μὴ εἰσακκόμενος, ἐκυρίευσε τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου, κατασφάζας πολλὰς τῶν ἐγκατοίκων ἀνευ διαφορᾶς ἡλικίας ἢ γένους. Ἐν μέρει τῆς φρερᾶς, ὡς 8,000 Σκύθαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ σκοπῷ ἢ ἀντισταθῆν ἀνδρείως. Οἱ Ρωμαῖοι κερκοπιακότες, ἠθέλον ἢ ἀναβάλλειν τὴν ἐφοδὸν ἕως τῆς αὐριου, ἀλλὰ βλέποντες, ὅτι ὁ σερμηγὸς αὐτῶν Τζιμισκῆς ἄρμησε κατὰ τῆ ἐχθρῶ μετ' ὀλίγων ἐκλεκτῶν καὶ ἐκιν-

δύνευσεν, ἐβόηθον ἔξ αὐτοῖ, ἔβτω μετὰ σκληρὰν αἰματοχυσίαν κυριεύσαντες τὸ φρέριον, ἄλλως μὲν Σκύνδας ἐκρήμνισαν ἀπὸ τῆς βράχης, ἄλλως δὲ ἐσφαξαν. Ἐκ τῶν αἰχμαλώτων Βυλγάρων ἦτο ἔξ ὁ Βορίσης, βασιλεὺς αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ὁ Τζιμισκῆς ὑποδεξάμενος βασιλικῶς ἔξ φιλανθρωπῶς ὁμῆ μετὰ τῆς συζύγου, τῶν τέκνων ἔξ ὅλων τῶν Βυλγάρων, ἀπέλυσε δίχα λύτρων, λέγων ὅτι αὐτὸς ἐπολέμει μόνον μὲ τῆς Ρώσσης. Ἡ καταστροφισα πόλις Περοδλάβα ἀνεκτίθη διὰ προσαγῆς τῆ βασιλείως ἔξ μετωνομάσθη Ἰωαννέπολις.

Ἐντεῦθεν ἐσράτευσεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ Δορόσολον, πόλιν σερεὰν παρὰ τὸν Δέναθιν, ὅπου εὐρίσκοντο οἱ Ρώσσοι, 330,000 τὸν ἀριθμὸν. Ἡ μάχη, ἡ ὁποία διήρκεσεν ἀπὸ πρωῖ ἔως ἐσπέρας, ἐχηρημάτισε φονικωτάτη ἔξ ἀμφιρῆεπῆς, ἔως ἔξ περὶ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἤρχισαν οἱ Ρώσσοι νὰ ἐνδίδον, τὸ ὁποῖον ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, ὤρμησε κατ' αὐτῶν μὲ τόσην ἀνδρίαν ἔξ τόλμην, ὥστε πάντες ἔφευγον ἀτάκτως πρὸς τὸ Δορόσολον, ὅπου πολεμήσαντες πάλιν ἔξ νικηθέντες, ἐπολιορκήθησαν, ἔως ἔξ μὴ ἔχοντες τροφὰς, ἀπεφάσισαν νὰ σωθῶσιν, εἰ δυνατόν, διὰ τῆ Ρωμαικῆς σρατεύματος πολεμῆντες, ἀπὸ τῆς ὁποίας πολλοὶ μὲν ἐφθνεύθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐσώθησαν. Τότε ὁ σρατηγὸς αὐτῶν Σφενδοσλάθος βλέπων ἑαυτὸν ἀνίκανον ν' ἀντισθῆ εἰς τῆς Ρωμαίως, ἔκαμε μετὰ τῆ βασιλείως εἰρήνην, τῆς ὁποίας αἱ συνθῆκαι ἦσαν αὐται· ὁ μὲν Ρωσσικὸς σρατηγὸς νὰ γνωρίζεται ἔως φίλος ἔξ σύμμαχος τῆς Ρωμαικῆς βασιλείως, οἱ δὲ συμπατριῶται τε νὰ ἐπιτρέψωσιν ἐκ τῆς Βυλγαρίας εἰς τὴν πα-

τρίδα ἑλευθέρας, καὶ τέως νὰ κατασαθῆ ἑλεύθερον τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων. Μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην ἤλθεν ὁ Σφενδοσλάβος πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ὅποιος ὑπεδέξατο αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ ἐτίμησε πλουσίως. Οἱ δὲ Ρῶσσοι ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ἀναγκαζόμενοι νὰ διαβῶν διὰ τῆς χώρας τῶν Πατζινάκων, ἐπολεμήθησαν ἀπὸ τῆς τῆς ἀγρίου καὶ βάρβαρον ἔθνος, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ στρατηγὸς Σφενδοσλάβος. Τοιοῦτω τρόπῳ καταπαύσας ὁ βασιλεὺς τὸν πόλεμον μετὰ τῶν Ρῶσσων εὐτυχῶς, εἰείχισεν ὅλας τὰς παρὰ τὸν Δύναβιν πόλεις, καὶ εἶτα ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν Φριάμβῳ, ὅπου ἀπήντησαν αὐτῷ ἐξω τῆς πόλεως ὁ πατριάρχης, οἱ ἱερεῖς, ἡ βελη καὶ ὁ λαὸς, καὶ ἡ μὲν εἰκὼν τῆς Θεομήτορος ἡμῶν ἐπροκορεύετο ἐπὶ τῆς ἀμάξης, ὁ δὲ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ λευκῆ ἵππῳ, εἶρχετο κατόπι, καὶ εἰσέβη πολυκροτούμενος ἀπὸ πάντας εἰς τὴν πόλιν (1).

Ὁ ἦν βασιλεὺς μόλις ἐμβὰς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἠναγκάσθη νὰ στρατεύσῃ ἐναντίον τινῶν πόλεων ἐν τῇ ἀνατολῇ, αἱ ὅποιαι ἀπεσάτησαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πολέμου μετὰ τῶν Ρῶσσων, καὶ ἄλλας μὲν ὑποτάξας βία, ἄλλας δὲ ἐκυσίως, ἐφθάσεν εἰς τὴν Δαμασκὸν, ὅπου διατρίβων ἱκανὸν χρόνον, καὶ μαθὼν ὅτι Βασίλειος ὁ εὐνῆχος ἤρπασε σχεδὸν ὅλην τὴν Φησαυρὸς αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἐκυβέρνα ἀδίκως καὶ παρανόμως, εἶπε σενάζων, ὡς τῆς δυσυχίας τῆς Ρῶμαϊκῆς βασιλείας, ἡ ὅποια κλέπ-

(1) Κερσοπάλ. αὐτόθ. Κεδρην. καὶ Λίων ὁ Γραμματ. εἰς Τζιμισκ.

τεται τοις τοτράπως ἀπὸ φιλάργυρον καὶ ὑψηλόφρονα εὐνῆχον! Οὗτος ὁ Βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐπολέμησεν εὐτυχῶς πολλάκις κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ συνήργησε πολὺ πρὸς τὴν βασιλείαν τῆς Νικηφόρου, παρὰ τῆ ὁποῖε καὶ ἀξιώθεις ἐνὸς τῶν πρώτων ἀξιωματίων, ἀφῆδη καὶ ἀπὸ τὸν Τζιμισκῆν διὰ τὴν ἐμπειρίαν καὶ φρόνησιν, μαθῶν παρὰ τῶν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐτῇ φίλων τὸν λόγον τῆ βασιλείας, ἐφοβήθη, καὶ ἀποφασίσας νὰ ἐμποδίσῃ οἰφθῆποτε τρόπῳ τὰ ἐκ τέτε ἄτοπα ἐπακολυθῆματα, κατέπεισε μὲ δῶρα καὶ ὑποχέσεις τὰς βασιλικὰς οἰνοχόους νὰ φαρμακώσωσι α. κ. τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος φθειρόμενος κατ' ὀλίγον ἀπὸ 976. τὸ δηλητήριον, ἀπέθανε πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινέπολιν, βασιλεύσας ὁ μὲν χρόνος, δακρυόμενος ἀπὸ ὅλες τὰς ὑψηλούς, καὶ μάλιστα τὰς ἐν Κωνσταντινὸν πόλει, τὰς ὁποῖας ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὰς μεγάλας καὶ βαρεῖς φόρους τῶν προκατόχων βασιλέων. Αὐτὸς πρεπόντως θανατάζεται ὡς δίκαιος, ὀλιγαρκῆς, ἀνδρείος καὶ θεόφοβος, ὁ ὁποῖος πρῶτος αὐτὸς ἐνεχάραξεν εἰς τὰ νομίσματα τὴν εἰκόνα τῆ σωτῆρος ἡμῶν ἔχουσιν αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν· Ἰησοῦς Χριστὸς βασιλεὺς βασιλέων· τῆτο δὲ καὶ οἱ καθεξῆς ἐτήρησαν βασιλεῖς.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Ἀποθνήσκων ὁ Τζιμισκῆς ἄτεκνος, ἐψήφισε διάδοχος τὸν Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον, τὰς ἡμέρας τῆ νεωτέρου Ρωμανῶ ἐκ τῆς Θεοφανῶς· ἐπειδὴ ὁμοῦ ἦσαν ἔτι πολλὰ νεοί, ὁ μὲν Βασίλειος ἐτῶν 13, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος 15, παρέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς βασιλείας ὁ εὐνῆχος Βασίλειος, ὁ ὁποῖος ἀνακλήσας ἀπὸ τὴν

ἔξορίαν τὴν Θεοφανῶ, τὴν μητέρα τῶν νέων βασιλέων, ἐφρόντισεν ἄκρωτηριάσει τὴν πολλὴν δύναμιν τῆ Βάρδα Σκληροῦ, τὸν ὁποῖον φθονῶν διὰ τὴν ἀρχισρατιγίαν καὶ πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τῶν στρατιωτῶν, ὑσέρησε τῆ ἀξιώματος, καὶ κατέστησεν ἀρχηγὸν τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ ταγματῶν, προσάξας νὰ ἐπαγρυπνῆ καὶ φυλάττῃ τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν. Ὁ Σκληρὸς ὑπήκουσε καὶ μὴ δέλων εἰς τὰς προσαγὰς τῆ δεσπότου, καὶ ἐλθὼν εἰς Μεσοποταμίαν, ἐφανέρωσεν εἰς τὰς στρατηγὰς τὴν ὀργὴν κατὰ τῆ ἀντιζήλη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ ὑπέχοντα βοήθειαν καὶ παρεκίνουν ν' ἀποσατήσῃ, ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα μὲ μεγάλην χαρὰν ὅλα τῆ στρατεύματος· καὶ ἔτω διατρέψας τὸν χειμῶνα εἰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας, καὶ συνάξας συμμαχίαν μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν αὐτῷ πολλὰ χρήματα καὶ ἵππους, ἐστράτευσεν ἐν ἀρχῇ τῆ φέρουσ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ Βασίλειος ἀκύσας τὰ γενόμενα, ἐταράχθη σφοδρὰ, καὶ ἠγωνίζετο ν' ἀποφύγῃ τὸν επικείμενον κίνδυνον. Διὸ πρῶτον μὲν ἐπρόσαξε τὸν Πέτρον, ὅστις ἐχειροτονήθη ἀντὶ τῆ Σκληροῦ στρατηγὸς ἀπάντων τῶν ἀνατολικῶν στρατευμάτων, νὰ στρατοπεδεύσῃ πανσρατιᾷ πλησίον τῆς Καισαρείας, ἔπειτα δὲ παρήγγειλεν εἰς τὸν Σύγκελλον, τὸν ἐπίσκοπον τῆς Νικομηδείας, ἄνδρα ἐλλόγιμον καὶ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ διαβόητον, ν' ἀγωνισθῆ νὰ καταπεισῇ, εἰ δυνατόν, τὸν Σκληρὸν νὰ παραιτήσῃ τὰ ἄδικα ζητήματά τε, καὶ ν' ἀπολύσῃ τὸ στρατεύματά τε. Ὁ Σκληρὸς ὑπεδέξατο τὸν ἐπίσκοπον μετὰ πάσης εὐλαθείας καὶ τιμῆς, καὶ ἀκροασάμενος αὐτὸν προσεκτικῶς, ἀπεκρίθη συντόμως, ὅτι δὲν ἠμπόρει νὰ παραιτήσῃ τὴν πορφύραν, τὴν ὁποῖαν ἤδη ἐνεδύθη, κατ' ἄλλον τρόπον, εἰμὴ ἀποθνήσκων μὲ τὰ ὄπλα

εἰς τὰς χεῖρας. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆ ἐπισκόπου εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, ἐπροσάχθη ὁ Πέτρος νὰ προκαταλάβῃ ὅλας τὰς παρόδους, καὶ εἰ μὲν πολεμηθῆ, νὰ εἶναι ἑτοιμὸς πρὸς γενναίαν ἀντίστασιν, εἰδὲ μὴ, νὰ κάθεται ἡσυχος. Ὁ Σκληρὸς ὅμως ἐνίκησε πᾶν τὸ ἐμποδῶν, καὶ ἐλθὼν ἐσρατοπέδευσε ὀλίγον τι μακρὰν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων. Μετὰ πολλὰς ἀνωφελεῖς ἀκροβολισμῶς, ὁ Σκληρὸς ὀρμήσας ἐξαίφνης εἰς τὸ στρατεῦμα τῆ βασιλείως, κατέκοψε πολλὰς αὐτῶν, τὰς δὲ λοιπὰς τρέψας εἰς φυγὴν, ἐκυρίευσε τὸ στρατόπεδον, ὅπου εὔρε πολὺν πλῆθον καὶ ἄπειρα λάφυρα.

Αὕτη ἡ νίκη παρεκίνησε πολλὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν νικητὴν ὁ ὁποῖος ἐπαρμόμενος ἐπὶ τῇ εὐταχίᾳ, δὲν ἐδέχθη μήτε τὰς πρέσβεις, οἱ ὁποῖοι ἤλθον πρὸς αὐτὸν, φέροντες ὠφέλιμα καὶ εὐλογοφανῆ προβλήματα. Ἐν τέτοις, ἀκήσας ὁ Σκληρὸς, ὅτι ὁ Λέων, ὁ ἀντὶ τῆ Πέτρου χειροτονηθεὶς ἀρχιεπίσκοπος, ἤλθεν εἰς Φρυγίαν, καὶ ἐκεῖθεν ἐστράτευε κατὰ τῶν ὑποταχθεῖσων ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, ἠναγκάσθη νὰ διαιρέσῃ τὸ στρατεῦμα, καὶ νὰ στείλῃ στρατιώτας πρὸς βοήθειαν. Μετ' οὐ πολὺ συνέβη μάχη ἐκατέρωθεν, ἐν ἣ ὁ Λέων ἐνίκησε, φονεύσας καὶ λαθῶν αἰχμαλώτους πολλὰς τῶ ἐχθρῶ. Μαρτυρῶν ὁ Σκληρὸς τὴν γενομένην φθορὰν τῆ στρατεύματος, ἀφίνει τὴν Καππαδοκίαν, ἐπιδιώκει καὶ φθάνει τὸν Λέοντα εἰς ὀλίγας ἡμέρας, καὶ νικᾷ αὐτὸν κατὰ κράτος. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἀπέθανον πολλοὶ τῶν στρατηγῶν τῆ βασιλείως· ὁ δὲ Λέων μετὰ καὶ ἄλλων ἀρχόντων ἐλήφθη αἰχμάλωτος· ὅσοι δὲ ἀφέντες τὸν Σκληρὸν, ἠνώθησαν μετὰ τῆ Λέοντος, ἀπετυ-

φλώθησαν ἐπ' ὄψει παντὸς τῆ στρατεύματος· ὁ δὲ Λέων ἔλαβε μὲν φιλάνθρωπον μεταχειρίσιν, ἐφυλάττετο ὅμως πεφυλαγμένως.

Ὁ δὲ Βάρδας, μετὰ ταύτην τὴν λαμπρὰν νίκην, ἐστράτευσε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Νίκαιαν, τὴν μητρόπολιν τῆς Βιθυνίας, πεποιθὼς, ὅτι θέλει τὴν κυριεύσει κατὰ πρώτην προσβολήν. Ἀλλὰ Μανὴλ πατρικιὸς ὁ Ἐρωτικὸς, ὅσις ἐσάλη παρὰ τῆ Βασιλείῃ πρὸς βοήθειαν μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ἀπέκρουσε τὸν ἐχθρὸν εἰς πολλὰς ἐφόδους, ὥσε ἕτος ἀπεφάσισε νὰ τὴν πολιορκήσῃ. Ὁ Μανὴλ ἐννοήσας τὸν σκοπὸν αὐτῆ, καὶ γινώσκων τὴν σιτοδείαν ἐν τῇ πόλει, ἐγένετο τὴν κενὴν σιτοβολῶνας μὲ ἄμμον, ἔπειτα δὲ σκεπάσας αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν μὲ σίτον, ἔδειξεν εἰς μερικὰς αἰχμαλώτους τῆ ἐχθρῆ, οἱ ὅποιοι ἀπολυθέντες, ἦλθον καὶ εἶπαν εἰς τὸν Σκληρὸν, ὅτι ματαίως ἠγωνίζετο νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο σίτος ἐν ἀφθονίᾳ. Μετ' ἕ πολὺ δὲ ἔσειλα καὶ ὁ Μανὴλ πρὸς τοὺς Σκληρὸν, μηνύων αὐτῶ καὶ λέγων, ὅτι μὴ θέλων νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ ἄσπαστον τῆς τύχης τῆ πολέμου, ἦτο πρόθυμος νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν ἐπὶ συμφωνίᾳ μάλιστα τῆ νὰ ἐξέλθῃ τὸ στρατεῖμα μὲ τὰ ὄπλα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη ἀκωλύτως, καὶ νὰ ὑπάγῃ ἀβλαβῶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Σκληρὸς ἐσερξεν ἀσμένως εἰς πάντα ἠνιάθη ὅμως εἰς ἄκρον, ὅτε ἐμβὰς εἰς τὴν πόλιν, ἶδε τὸ σόφισμα καὶ τὴν πόλιν ἔρημον ἀπὸ τροφῶν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Νικαίας, ἠτοιμάζετο ὁ Σκληρὸς νὰ στρατεύσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπε εἶχε πολλὰς φίλους· ἀκούσας δὲ, ὅτι Βάρδας ὁ Φωκῆς, τὸν ὁποῖον ὁ Βασίλειος ἀνακαλέσας ἀπὸ τὴν ἐξορίαν, ἐχειροτό-

νησεν ἀρχισράτηγον, ὡς τὸν μόνον ἀξιόμαχον στρατηγόν, ἦλθεν εἰς τὸ Ἀμύριον μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ἐσράτευσεν αὐτῷ, καὶ ἐλθὼν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὰς στρατιώτας τῷ Φωκᾷ, οἱ ὅποιοι διὰ τὰς πολλὰς προλαβίσσας φθορὰς ὑπέπεσον εἰς τοιαύτην δειλίαν καὶ ἀθυμίαν, ὥστε ματαίως ἠγωνίζετο ὁ στρατηγὸς αὐτῶν νὰ τὰς θαρρύνῃ με λόγους καὶ με τὸ παράδειγμά τε.

Μὴ δυνάμενος ὁ Φωκᾶς ν' ἀντισταθῆ, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Φρυγίαν, καὶ ἐνταῦθα συναγαγὼν μεγάλην δύναμιν ἀπὸ τὴν Ἰθυρίαν καὶ ἄλλας ἐπαρχίας, αἱ ὅποιαι ἔμειναν πισαί, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ δευτέραν μάχην. Διὸ στρατεύσας εἰς τὴν Καππαδοδοκίαν, ἀπήντησε τὸν Σκληρὸν ἐν τῇ πεδιάδι ὀνομαζομένη Παγκαλεία, ὅπου γενομένης συμπλοκῆς ἐκατέρων τῶν μερῶν, οἱ στρατιῶται τῷ Φωκᾷ, μετὰ γενναίαν καὶ σκληρὰν ἀντίστασιν, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐνδώσεν, αὐτὸς δὲ ὁ ἀνδρεῖος στρατηγὸς ἀποφασίσας νὰ νικήσῃ, ἢ ν' ἀποθάνῃ ἐνδόξως, ἐπέρασε διὰ τῶν ἐχθρῶν ταγμάτων, καὶ μονομαχήσας μετὰ τὸν Σκληρὸν, ἐπλήρωσεν αὐτόν. Οἱ στρατιῶται τῷ Σκληρῷ βλέποντες τὸν ἵππον τε περιπλανώμενον καὶ κατηματωμένον, καὶ συμπεραίνοντες ἐκ τούτου τὸν θάνατον τῷ στρατηγῷ, ἐφοβήθησαν τόσον, ὥστε οὐ μόνον δὲν ἐφρόντισαν νὰ ἐπιδιώξωσι τὰς βασιλικὰς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ἤρχισαν νὰ φεύγωσιν, ἀλλ' ἐφευγον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀτάκτως καὶ κατὰ κεφαλῆς, ἄλλοι μὲν πίπτοντες κατὰ κρημνῶν, ἄλλοι δὲ πηδῶντες εἰς τὸν ποταμὸν Ἀλυν, ὅπου πολλοὶ ἐπνίγησαν. Τοιοτοτρόπως ἡ πλάσιγξ τῆς νίκης ἐκλινεν ἐξαίφνης πρὸς τὰς στρατιώτας τῷ Φωκᾷ, οἱ ὅποιοι κατεδίωκον τὰς ἐχθρὰς μετὰ μεγάλην

σφαγήν. Ο΄ δὲ Σκληρὸς ἔφυγε ματ΄ ὀλίγων ἰππέων εἰς τὴν Μαρτυρέπολιν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐπικαλούμενος τὴν σκέπην καὶ βούθειαν τῆ ἐκεῖ βασιλέως Χοσρόη. Ο΄ δὲ Βασίλειος, ὡς ἔμαθε τῆτο, ἔσειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Χοσρόην, οἱ ὁποῖοι τῆτον μὲν παρεκίνυν νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸς τὸν ἀποστάτην, εἰς δὲ τὸν Σκληρὸν καὶ τὲς μετ΄ αὐτῆ ὑπέχοντο συγχώρησιν παρὰ τῆ βασιλέως καὶ ἀποκατάσασιν εἰς τὴν προτέραν τιμὴν, πλὴν εἰάν παραιτήσωσι τὰ ζητήματά των, καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ οἰκεῖα. Ο΄ Χοσρόης μαθὼν, ὅτι οἱ πρέσβεις συνδιείλέγοντο κρυφίως μετὰ τῆ Σκληρῆ, ἐπρόσαξε νὰ φυλακίσωσι καὶ τῆτον καὶ κείνος. Ἐτος δὲ μετ΄ ὀλίγον ἐλευθερωθεῖς, ὡς θέλωμεν ἰδῆ παρακατιῶν, πρὸξένησε νέας ταραχὰς εἰς τὴν μοναρχίαν.

Μετὰ τὴν καταδάμασιν τῆ ἐχθρῆ, ἀπεφάσισεν ὁ Βασίλειος, ὁ μόνος ἤδη αὐτοκράτωρ, νὰ τιμωρήσῃ τὲς Βεργάρους, τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς Σαμυὴλ κατέδραμε καὶ διήρπασε τὴν Θράκην, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον, ἐν ᾧ τὰ στρατεύματά τε ἐπολέμην ἀλλαχῆ. Διὸ στρατεύσας μετὰ μεγάλης δυνάμεως εἰς τὴν Βεργαρίαν, χωρὶς νὰ φανερώσῃ τὸν σκοπόν τε εἰς τὸν Φωκῆν, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῆ ἀνατολῇ δυναστῶν, κατόπιν μὲν ἀφῆκε τὸν Λέοντα Μελισσηνὸν, προσάξας νὰ φυλάττῃ τὰς δυοχωρίας, αὐτὸς δὲ ἐπορεύθη κατ΄ εἰδὸν εἰς τὴν Σαρδικὴν, διὰ νὰ τὴν πολιορκήσῃ. Ἐν τέτοις, ἔλθων νυκτὸς πρὸς τὸν βασιλέα ὁ Στέφανος, ὁ ἐπινομαζόμενος Κοντοσέφανος, ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν δυτικῶν ἔθνων καὶ μέγας ἐχθρὸς τῆ Λέοντος Μελισσηνῆ, παρεκάλει αὐτὸν νὰ ἐπιστρέξῃ ἴσον τάχος εἰς τὴν Κων.

σαντινέπολιν, ὅτι ὁ Λέων ἐσράτευσεν αὐτῷ ἐπὶ σκοπῶν ἢ ἀρπάσῃ τὴν βασιλείαν. Ὁ βασιλεὺς ἀκέσας ταῦτα ἐδορυβήθη, καὶ εὐθέως ἐπρόσαξε τὸ σράτευμα ἢ ἀναχωρήσῃ κείνην τὴν νύκτα, καὶ μετὰ πολλὰς δυσκολίας καὶ φθορὰς ἔφθασεν εἰς τὴν Φιλιππέπολιν, ὅπου εὐρὼν τὸν Λέοντα ἀμετακίνητον καὶ ἐπιμελῶς τηρῶντα τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ φυλακὴν, ἐπετίμησε τὸν Στέφανον, καὶ αὐτὸν μὲν ὑξέρησεν ἀπὸ τῆ ἀξιώματος, ἀντ' αὐτῷ δὲ κατέστησεν ἀρχισράτηγον (δομέσικον τῶν χολῶν) τὸν ἀντίζηλόν τε· ἐπειδὴ δὲ ὁ Στέφανος διίχχυριζετο πάντοτε, ὅτι ὁ Λέων ἐμελέτα τῶντι ἢ ἀρπάσῃ τὴν βασιλείαν, ὁ βασιλεὺς ἐδυμῶθη τόσον, ὥσε ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆ θρόνου, καὶ δρῆξάμενος ἀπὸ τῶν τριχῶν καὶ τῆς γενεάδος, κατεκύλιεν εἰς τὴν γῆν.

Ὁ δὲ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, ὁ ἀρχισράτηγος τῶν Ἀνατολικῶν ἔθνων, ἰδὼν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπεχείρησε τὴν ἐπὶ τῆς Βελγάρου ἐκστρατεῖαν κρυφίως, καὶ φθόβητος, μήπως ὁ νέος βασιλεὺς πράττη τῷ λοιπῷ ὡς βύλεται καὶ δίχα τῆς γνώμης αὐτῷ, ἐφαντάζετο ἢ ἀρπάσῃ τὴν ὑπέροχον δύναμιν, καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ ἐνοῶντες τὸ αἴτιον τῆς ὀργῆς τε, ἐξάρρουνον αὐτὸν εἰς τὸ μελετώμενον, καὶ ὑπέχοντο νὰ τὸν βοηθήσῃν ἄχρι τέλους, εἰς τρόπον ὥσε μετὰ πολλὰς μισικὰς συνδιαλέξεις συνηλθον ὅλοι εἰς τὸν οἶκον τῆ μαγίστου Εὐσταθίου Μαλείνου, καὶ ἐνδύσαντες αὐτῷ τὸν Φωκᾶν τὰ βασιλικά παράσημα, ἐκήρυξαν ὁμοφώνως αὐτοκράτορα. Ἐν τέτοις, ἐλευθερωθεὶς ὁ Βάρδας Σκληρὸς, περὶ τῆ ὁποῖε διηγήθημεν ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν δεσμῶν παρὰ τῷ Χοσρῷ, βασιλέως τῆς Βαβυλωνος, καὶ ἐλθὼν εἰς Μεσοποταμίαν μετὰ 3,000 στρατιωτῶν, ἐκήρυ-

ξεν ἑαυτὸν βασιλέα· μαθὼν δὲ τὴν ἀποσασίαν τῆ Φωκᾶ, μετὰ πολλὴν σκέψιν, πρὸς μὲν τὸν Φωκᾶν ἔγραψεν ὑποχόμενος νὰ τὸν βοηθήσῃ ἔ νὰ μεθεῖξῃ τῆς βασιλείας, τὸν δὲ ἰὸν αὐτῆ Ῥωμανὸν παρεκίνησε νὰ φύγῃ κρυφίως εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ τῆ ὁποίᾳ ἐνόμιζεν, ὅτι εἰ μὲν ὁ Φωκᾶς νικήσῃ, ἤθελε δυνηθῆ νὰ τὸν καταπέισῃ νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἰόντε, εἶδεμῆ, δὲν ἐδίσαζεν, ὅτι ὁ ἰός τε θέλει δυνηθῆ νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ ἔ περὶ αὐτῆ. Οἱ μὲν ἔν Ῥωμανὸς ἔλθων εἰς Κωνσταντινέπολιν κατὰ τὴν συμβελὴν τῆ πατρὸς, ἐτιμήθη πολὺ παρὰ τῆ βασιλείως, ἔ ἀνεβιβάθη εἰς τὰ πρώτιστα ἀξιώματα τῆς βασιλείας, ὁ δὲ Σκληρὸς ἔλαβε πάντῃ διαφορετικὴν μεταχείρισιν παρὰ τῆ Φωκᾶ· ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτον μὲν ἐσυμφώνησαν ἐν ἑαυτοῖς, ὁ μὲν Σκληρὸς νὰ λάβῃ τὴν Ἀντιόχειαν, Φοινίκην, Παλαισίην, κοίλην Συρίαν, Μεσοποταμίαν ἔ Αἴγυπτον, ὁ δὲ Φωκᾶς τὴν Κωνσταντινέπολιν καὶ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας· ὕστερον δὲ, ὅτε ἠνώθησαν καὶ τὰ δύο στρατεύματα, ὁ Φωκᾶς πιᾶσας τὸν Σκληρὸν δολίως, ἐγύμνωσεν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν παρασήμων, ἔ ἐφύλαττεν ἐν φυλακῇ.

Οἱ στρατιῶται τῆ Σκληρῆ ἀπεζήτησαν μὲν, ἠναγκάστησαν δὲ νὰ ὑποταχθῶσι, ἔ τέλος κατεκείδησαν νὰ γένωσι μιθοφόροι στρατιῶται τῆ Φωκᾶ, ὁ ὁποῖος ἔχων ἤδη ἰκανὴν δύναμιν, τὸν μὲν Καλοκυρὸν Δελφινᾶν ἔσειλε μὲ ὀλίγους στρατιώτας εἰς τὴν Χρυσόπολιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆ λοιπῆ στρατεύματος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἀβυδον, διανοόμενος μετὰ τὴν ἄλωσιν ταύτης τῆς πόλεως νὰ πολιορκήσῃ ἔ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινέπολιν. Οἱ δὲ βασιλεὺς μαθὼν, ἐν τέτοις, τὰ κινήματα τῆ ἔχθρῆ, διέβη νυκτὸς τὸν Βόσπορον, καὶ

ἐπιπεσῶν ἐξαίφνης κατὰ τῆ Δελφινᾶ, τὸ μὲν στρατευμά τε ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, αὐτὸν δὲ μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχόντων τῆ στρατεύματος πιάσας αἰχμαλώτους, ἀνεσαύρωσεν εἰς διάφορα δένδρα πρὸς παράδειγμα τῶν ἄλλων. Οἱ δὲ Φωκᾶς εὐρών ἀνδρείαν ἀντίστασιν εἰς τὴν Ἀΰδον, τῆς ὁποίας οἱ ἐγκάταικοι καὶ οἱ στρατιῶται ἔλαβον θάρρος διὰ τὸν ἐλθόντα βασιλικὸν σὸλον, καὶ βλέπων, ὅτι μετ' ἔ πολὺ ἔφθασαν ὁ Βασίλειος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ Κωνσταντῖνος, ἐπεφάσισε νὰ συγκροτήσῃ μάχην· καὶ ἀφήσας ἱκανὸς στρατιώτας πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πολιορκίας, παρέταξε τὸ λοιπὸν στρατεῦμα εἰς μίαν πλησίον τῆς Ἀΰδου κειμένην πεδιάδα. Ἐκ δὲ τῶν βασιλικῶν στρατηγῶν τινὲς μὲν ἐδόξαζον νὰ κλειθῆν εἰς τὴν Ἀΰδον, καὶ νὰ προσμείνην νέας δυνάμεις· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι στρατηγοὶ ἀντεδόξαζον νὰ πολεμήσῃν παρευθὺς, ἀντιπαρέταξαν τὸ στρατευμάτων εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα, εἰς ἣν εὐρίσκετο καὶ ὁ ἀποσάτης. Τύτων δ' ἔτως ἐχόντων, ἀπέθανεν ὁ Φωκᾶς, τῆ ὁποίᾳ τὸν θάνατον ἰσορῆσιν οἱ συγγραφεῖς ποικιλστρόπως· ἡ δὲ πιθανωτέρα δόξα εἶναι, ὅτι ὁ πισικώτατος αὐτῆ τῶν ὑπηρετῶν, ὀνομαζόμενος Συμεὼν, κατακείθει εἰς ὑπὸ τῆ βασιλέως, ἔδωκεν αὐτῷ πιεῖν φάρμακον.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Φωκᾶ, οἱ στρατιῶταί τε ἔφευγον ἀτάκτως, ἀπὸ τὲς ὁποίᾳ πολλοὶ μὲν κατεκόπησαν ἀπὸ τὲς ἐπιδιώκοντας βασιλικὰς στρατιώτας, οἱ δὲ πεπισσότεροι πρωταῖτιοι τῆς ἀποστασίας πιασθέντες, ἐτιμωρήθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν ἀξίως κατὰ τὰ ἔργα των. Ὡς τόσον, ὁ θάνατος τῶν Φωκᾶ καὶ ἡ φθορὰ τῆ στρατεύματός τε δὲν ἔπαυσε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον· ἐπειδὴ ὅσοι ἐκ τῶν φίλων τῆ Φωκᾶ

διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἐλευθερώσαντες τὸν Σκληρὸν, παρεκίβην νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὰ πρόφην ζητήματά τε· αὐτὸς δὲ, ἔ γέρων ἤδη, κατεπείσθη, ἔ στρατεύσας εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ἐκυρίευσεν πολλὰς πόλεις. Τότε λαβὼν παρὰ τῷ βασιλέως ἔ τῷ ἱῆ Ρῶμανῷ ἐπιστολᾶς, ἐν αἷς ἐκεῖνος μὲν ὑπέχετο συγχώρησιν καὶ ὑπεράσπισιν, ὁ δὲ ἰὸς αὐτῷ παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ περιπλέκῃ τὴν μοναρχίαν εἰς νέους πολέμους, ἀλλὰ νὰ ζήσῃ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς ἐν εἰρήνῃ ἔ ἡσυχίᾳ μεταξὺ τῶν φίλων ἔ συγγενῶν, κατεπείσθη, ἔ ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐτιμήθη ὁμῶς μετὰ τῶν αὐτῷ φίλων διαφερόντως ἀπὸ τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος ἔκαμεν αὐτὸν κροπαλάτην.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐμφυλίων πολέμων ὁ Βασίλειος διῆλθε τὴν Μακεδονίαν ἔ Θράκην, ἔ ἀφῆσας εἰς Θεσσαλονίκην ἀρκετὸν στρατεύμα διὰ νὰ φοβῆ τὸς Βεργάρους, ἐπέρασε μὲ τὸ λοιπὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, διὰ νὰ διατάξῃ τὰ πράγματα τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν· διαβαίνων δὲ διὰ τῆς Καππαδοκίας, ἐξενόθη μεγαλοπρεπῶς αὐτὸς ἔ τὸ στρατεύμα τε ὄλον ἀπὸ τὸν Εὐσάδιον Μαλεῖνὸν τὸν ἐκείσε στρατηγόν. Ὁ πλῆθος, τὸν ὁποῖον ἐδείξε τότε ὁ Μαλεῖνός, προξένησεν εἰς τὸν βασιλέα τοιαύτην ὑπόψιν, ὥσε ἐπὶ προφάσει ἰδιαιτέρας εὐνοίας πρὸς αὐτὸν ἔλαβεν μεθ' ἑαυτῷ εἰς Κωνσταντινέπολιν, χωρὶς νὰ τὸν ἀφῆσῃ ποτὲ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ ταραχὰς εἰς τὴν μοναρχίαν, ἔ διὰ νὰ δημεύσῃ αὐτὸς μετὰ τὸν θάνατόν τε πᾶσαν τὴν περιεσίαν. Ὁ βασιλεὺς ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἀκέσας, ὅτι Σαμὴλ, ὁ βασιλεὺς τῶν Βεργάρων, ἐ-

κυρίευσεν τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ μετὰ τῆτο διαβάς τὸν Πηνειὸν, διήρπαξε τὴν Θετταλίαν, Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν, καὶ ὅτι μερικὰ τάγματα τε εἰσέβησαν καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔσειλε κατ' αὐτῆ τὸν Νικηφόρον Οὐρανὸν, τὸν ἄρχοντα τῶν δυτικῶν ἔθνων, μετὰ μεγάλης δυνάμεως. Ὁ Οὐρανὸς ἀφήσας τὰ πολεμικὰ σκευῆ εἰς τὴν Λάρισσαν, καὶ περιπατῶν σπεδαίως, ἔφθασεν εἰς τὸν Σπερχεῖον, ἀντικρυ τῆ ὁποῖα ἐσρατοπέδευεν ὁ ἐχθρὸς· καὶ διαβάς τὸν ποταμὸν διὰ νυκτός, ὤρμησεν ἐξαίφνης εἰς τὰς ἀμερίμνες Βελγάρους, ἀπὸ τὰς ὁποῖας ἄλλοι μὲν ἐπλανῶντο εἰς τὴν χώραν ἀρπάζοντες καὶ λεηλατῶντες, ἄλλοι δὲ ἐκοιμῶντο, καὶ κατέκοψεν αὐτῶν πολλὰς, καὶ τὸ στρατόπεδον ἐκυρίευσεν ὁμῆ μετὰ τῶν σκευῶν καὶ πολλῶν αἰχμαλώτων· ὁ δὲ Σαμβῆλ καὶ ὁ ἰὸς αὐτῆ πληγωθέντες, μόλις ἐκρίβησαν μετὰ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔφυγον νυκτός

α. χ. διὰ τῶν Αἰτωλικῶν βανῶν εἰς τὴν Βελγαρίαν.

1001. Τῷ δὲ ἐπομένῳ χιλιοσῷ πρώτῳ ἔτει ἀπὸ Θεογονίας, στρατεῖσας ὁ Βασίλειος μετὰ μεγάλης δυνάμεως εἰς τὴν Βελγαρίαν, καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Σαμβῆλ παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀξεῖον, ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν Βιδήνην, τῶν Σκοπίων, καὶ ἄλλα πολλὰ Βελγαρικὰ φρούρια· πλὴν μόλις διέφυγε τὸν κίνδυνον εἰς τὰς σεναὶς παρόδους τῆ Κίμβρα λόγγυα καὶ τῆ Κλειδίε, ὅπε πολεμηθεῖς αἰφνιδίως ἀπὸ τὸν Σαμβῆλ, ἐσωθῆ ἀπὸ τὸν Νικηφόρον Ξιφίαν, τὸν διοικητὴν τῆς Φιλίππυκίλευς, ὁ ὁποῖος ἐλθὼν ἐν καιρῷ, ὤρμησεν εἰς τὴν ὀπιωδοφυλακίην τῆ ἐχθρῆ, καὶ ἔτρεψεν αὐτὸς εἰς φυγὴν. Τότε ὁ Βασίλειος ἀκολουθῶν τὸν ἐχθρὸν κατὰ πόδας, καὶ λαβὼν αὐτῆ πολλὰς αἰχμαλώτους, ἀπε-

τύφλωσεν αὐτὸς (1), εἰς τρόπον ὡσεὶ ἐκ τῶν ἑκατὸν ἀφῆκεν ἓνα μονόφθαλμον ὀδηγόν, διὰ τὸ νὰ τὸς ὀδηγήσῃ πρὸς τὸν Σαμβήλ, ὁ ὁποῖός βλέπων τῆτο τὸ ἐλλεινὸν θῆμα, ὑπέπεσεν εἰς λειποθυμίαν καὶ σκότος, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέθανε. Τῆτον διεδέξατο ὁ υἱὸς Γαβριήλ, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐφονεύθη μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὸν συγγενῆ τε Βλαδίωθλαβον. Οὗτος ἀρπάσας τὴν βασιλείαν, καὶ ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς, ἐσειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Βασίλειον, καὶ πρῶτον μὲν ὑπέσχετο νὰ δεχθῆ ἅπαντα συμβιβασμὸν, καὶ νὰ εἶναι ὑπήκοος καὶ ὑποτελὴς τῆς μοναρχίας, εἶτα δὲ προφασιζόμενος πολλὰ, δὲν ἤθελε νὰ τηρήσῃ τὰς συνθήκας. Ὅθεν ἀποφασίσας ὁ Βασίλειος νὰ ὑποτάξῃ τὴν Βελγαρίαν, ἐστράτευσε καὶ ἐκυρίευσεν πολλὰ φρέρια, καὶ εἰς πολλὰς μάχας ἐνίκησε τὸν ἀνδρείον Βλαδίωθλαβον, ἕως ἔμετὰ δύο χρόνους, ἐκεῖνος μὲν ἐφονεύθη εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀχρίδον μάχην, οἱ δὲ Βέλγαροι σείλαντες πρέσβεις πρὸς τὸ βασιλικὸν στρατόπεδον, ὑπέσχεονταν παντελεῖ ὑποταγῆν. Μετ' ὀλίγον ὑπετάχθη καὶ ἡ χιρὰ τῆ πρῶν βασιλείως ὁμῶ μετὰ τῶν τέκνων καὶ πολλῶν ἐκ τῆ βασιλικῆς γένους. Ὡς τούτου, ὁ Ἰβάτζης, ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ καταγόμενος ἀπὸ τῆ βασιλικῆς γένους, μὴ θέλων νὰ ὑποταχθῆ, ἐφυγεν εἰς ὑψηλὰ καὶ δύσβατα ὄρη, ἀποφασίσας ν' ἀντισταθῆ ἕως τέλους. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἠναγκάσθη νὰ ὑποταχθῆ μετ' ὀλίγου, καὶ ἔτις ὁ Βασίλειος ἐπέστρεψε μετὰ πολλῶν αἰχμαλώτων καὶ ὁμήρων εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἔκπε ὑπέδεξατο αὐτὸν ἡ βελη καὶ ὁ λαὸς μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

(1) Ὁ Ζωναρᾶς (12' κεφ. 3'.) καὶ ὁ Κεδρηνὸς ἀριθμῶσι τὸ, ἕως ἀποτετυφλαμῆτος, ὡς 15,000 τὸν ἀριθμὸν.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς πολέμου, ὅσιν
 ἔλαβεν ἀρχὴν τῷ 995 ἔτει, ἔπαυσε τῷ 1019, ὁ
 Βασίλειος ἐσράτευσεν εἰς τὴν Ἰθρίαν. Ἀπόντος δὲ
 αὐτοῦ, ἀπεσάτησαν ὁ Ξιφίας ἔ Νικηφόρος, ὁ υἱὸς τῆ Βάρ-
 α. χ. δα Φωκᾶ· ἀλλ' ὁ Ξιφίας καταπειθεῖς ὑπὸ τῆ Βασι-
 1025. λεί, ἐδολοφόνησε τὸν συνωμότην, ἔως ἔπαυσε
 ἡ ἀποσασία. Ἐν ἔτει 1025 ἀπεφάσισεν ὁ βασιλεὺς
 νὰ πολεμήσῃ τὸς Σαρακηνοὺς, οἱ ὅποιοι κατοικήσαν-
 τες τὴν Σικελίαν, ἐλεηλάτην τὰ παραθαλάσσια τῆς
 Νεαπόλεως ἔ Καλαβρίας, αἱ ὅποιοι ἐπαρχίαι ἦσαν
 ἐτι ὑποκείμεναι εἰς τὴν μωαρχίαν. Διὸ συναθροίσας
 μεγάλην ναυτικὴν ἔ περικήν δύναμιν, προέπεμψε τὸν
 στρατηγὸν Ὁρέσην μετὰ πολλῆς δυνάμεως, διανοόμε-
 νος νὰ φθάσῃ ἔ αὐτὸς μετ' ἔ πολὺ κατόπιν μετὸ λοι-
 πὸν σράτευμα· ἀλλ' ἀπέθανε τῷ ἔβδομηκοσῷ ἔτει τῆς
 ἡλικίας ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ τῆ αὐτῆ 1025 ἔτους, βα-
 σιλεύσας ἔτη πενήκοντα. Ὁ Βασίλειος ἐτιμᾶτο πολ-
 λά ἀπὸ τῆς ὑψηλότητος διὰ τὴν σπουδὴν αὐτῆ περὶ τὰς
 δημοσίας ὑποθέσεις, ἔ διὰ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν κο-
 λυχρόνιον ἔ φονικώτατον πόλεμον κατὰ τῶν Βελγάρ-
 ρων· ἐπειδὴ δὲ τὸ φιλύποκτον αὐτῆ ἠξάνετο μετὸν
 ἡλικίαν τε, ἐγένετο περὶ τὰ ἔσχατα τῆς βασιλείας αὐ-
 τηρότατος, ἔ ἐκ τῆς τρομεροῦς μάλλον ἢ περιπόθητος
 εἰς τὸς ὑψηλότητος. Ἡ παντελής κατάκτησις τῆς Βελ-
 γαρίας, τὴν ὅποιαν πολλοὶ πρὸ αὐτῆ εἰς μάτην ἐπε-
 χείρησαν, ἀποκατέστησε τὸ ὄνομα τῆ δευτέρου Βασι-
 λείου περιβόητον μετὰ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν
 βασιλέων.

ΚΕΦ. Κς'.

Α' πὸ τῆς τελευτῆς Βασιλείου τῆ δευτέρου
 ἕως τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινου-
 πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Βασιλείου παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ὢν ἀνανδρὸς, ἄσωτος καὶ ἀμελής, παρημέλει παντάπασιν ὅλας τὰς δημοσίας ὑποθέσεις, ἐναχολόμενος μόνου εἰς ἀσωτείας καὶ τρυφᾶς, καὶ συγχωρῶν εἰς τὰς ὑπηρετίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ περισσότεροι ἦσαν, ὡς αὐτὸς, μοχθηροὶ, νὰ καταπιέζωσι τὰς ὑψηλὰς με βαρυτάτης φόρους, εἰς τρόπον ὡσεὶ ἡ μοναρχία, ἡ ὁποία ἤρχιζε ἢ ἀκμάζει ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ Νικηφόρου, Τζιμισκῆ καὶ Βασιλείου, κατήντησεν ἐπὶ τῆς ὀλιγοχρονίας βασιλείας τῆ Κωνσταντίνου εἰς μεγάλην καταφρόνησιν· ὅσοι δὲ ἄνδρες ἐδοξάσθησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ πρώην βασιλείου διὰ τὰς ἀνδραγαθίας καὶ ἀρετὰς, ὑσερήθησαν ἀπὸ τῶν ἀξιομάτων, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐχειροτονήθησαν συνυπηρέται τῶν ἡδονῶν τῆ βασιλείου, διὸ καὶ πάντες ἐμίσην αὐτὸν, καὶ πολλὰ ἔβην ἐτόλμησαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν μοναρχίαν· ἀλλὰ κατὰ τύχην μόλις βασιλεύσας τρεῖς χρόνους, ἠρρώσθησεν ἀρρώσθιαν ἐπικίνδυνον, καὶ οἱ ἱατροὶ προεμήνυον τὸν θάνατον. Τότε οἱ περὶ τὴν βασιλείαν διερέθησαν εἰς δύο μερίδας, οἱ μὲν προβάλλοντες διάδοχον τὸν Κωνσταντίνου Δαλασσηνὸν, τὸν ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ στρατηγὸν τῶν ἐθνῶν, οἱ δὲ τὸν Ῥωμανὸν Ἀργυρὸν, συγγενῆ τῆ βα-

σιλέως· τέλος δὲ συμφωνήθη ἑκατέρωθεν νὰ νυμφευθῆ ὁ διάδοχος τῷ βασιλέως μίαν ἐκ τῶν τριῶν αὐτῷ θυγατέρων. Ὁ Ῥωμανὸς ἔχων ἤδη γυναῖκα, ἐφαίνετο κατὰ ταύτην τὴν συμφωνίαν ἀνάξιος τῆς βασιλείας· ἀλλ' οἱ φίλοι τε, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ δυνατώτατοι φίλοι τῷ βασιλέως, κατέπεισαν τῆτον νὰ ἐκλέξῃ τὸν Ῥωμανὸν διάδοχον, τὸν ὅποιον καὶ μετακαλασάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐπρόσαξεν ἐν ἐκ τῶν δύο νὰ ἐκλέξῃ, ἢ νὰ τυφλωθῆ, ἢ νὰ διαζευχθῆ ἀπὸ τῆς νομίμου γυναικός, καὶ νὰ συζευχθῆ μετὰ τῆς θυγατρὸς τῷ βασιλέως καὶ νὰ κηρυχθῆ βασιλεὺς. Ὁ Ῥωμανὸς ἐφαίνετο προτιμῶν τὴν ὑσέρησιν τῶν ὀμμάτων καὶ τῆς βασιλείας παρὰ τὴν διάζευξιν τῆς γυναικός τε, τὴν ὁποίαν ὑπερηγάπα· αὕτη δὲ, ὅτε ἤκουσε τὰ γινόμενα, ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον, καὶ ἐνδυθεῖσα τὸ μοναχικὸν σχῆμα, παρεχώρησε τὸν τόπον εἰς τὴν Ζωὴν, τὴν δευτέραν θυγατέρα τῷ βασιλέως, τὴν ὁποίαν καὶ λαβὼν ὁ Ῥωμανὸς γυναῖκα, ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ.

α. χ. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἀπέθανε τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν 1028. γάμον τῷ ἐβδομηκοσῷ ἔτει τῆς ἡλικίας καὶ τρίτῳ τῆς βασιλείας.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ.

Παραλαβὼν ὁ Ῥωμανὸς τὴν βασιλείαν, ἔδειξε περὶ τὰς ἀρχὰς πολλὰ καλὰ καὶ ὅσια ἔργα, τὰς μὲν ἐλευθερώσας ἀπὸ τὰς βαρυντάτας φόρους, πρὸς δὲ τὴν ἐκκλησίαν φανείς μεγαλόδωρος, τὰς δὲ αἰχμαλώτους ὄλους, ὅσοι ἐπιάθησαν εἰς τὰς ὑσερινὰς πολέμους λυτρώσας ἐξ ἰδίων χρημάτων, καὶ ἀποσείλας ἕκαστον εἰς τὴν πατρίδα. Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας μαθὼν, ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν

Συρίαν, ἔ διήρπαζον τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ἀντιοχείας, ἀπεφάσισε νὰ στρατεύσῃ κατ' αὐτῶν. Διὸ συναγαγὼν μεγάλην ἔ ἀξίολογον δύναμιν, ἐκινήθη ἀπὸ τὴν Κωνσταντινέπολιν πρὸς τὴν Συρίαν. Τότε ἀκούοντες οἱ Βερρόϊας Σαρακηνοὶ τὴν ἐπέλευσιν τῆ βασιλέως, ἐφοβήθησαν ἔ ζείλαντες πρέσβεις, παρεκάλεν ὑπὲρ εἰρήνης, ὑποχόμενοι ὑποταγὴν ἔ ἡσυχίαν. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκδεχόμενος ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκστρατείας μεγάλην δόξαν ἔ ὠφέλειαν, δὲν ἰπήκυσεν εἰς τὰ προβλήματα τῶν πρέσβεων, ἀλλὰ ζείλας ἰκανὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν, διὰ νὰ παρατηρῇ τὰ κινήματα τῆ ἐχθρῆ, ἐπροχώρει εἰς τὸ ἐνδότερον. Οἱ Σαρακηνοὶ ἐνεδρεύοντες, ἔ τὲς ζαλέντας στρατιώτας κατέκοψαν, ἔ τὸν Κωνσταντῖνον Δαλασσηνὸν κατεδίωξαν μετὰ μεγάλης φθορᾶς ἔως εἰς τὸ στρατόπεδον τῆ βασιλέως. Τότε βλέποντες οἱ στρατηγοὶ, ὅτι τὸ στρατεύμα εἶχε μεγάλην σπάνιν τροφῶν, ἔ μάλισα νερῶ, ἀπεφάσισαν νὰ πορευθῶσι διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὸ ὅποιον ἐννοήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ, ὠρμησαν εἰς αὐτὲς ἀναχωρῶντας, ἔ πολλὰς αὐτῶν ἔσφαξαν, ὡς μόλις ὁ βασιλεὺς ἔφυγεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐκυρίευσαν οἱ ἐχθροὶ ὅλην τὴν στρατιωτικὴν ἐπισκευὴν, τὴν ὁποίαν ὁμως ἐκυρίευσεν πάλιν ὁ Γεώργιος Μανιάκης, ὁ διοικητὴς μίᾶς μικρᾶς πόλεως ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, διὰ τῆ ἀκολέθου στρατηγήματος. Ὀκτακόσιοι Σαρακηνοὶ, ἔχοντες ὅλην τὴν πλεσίαν ἐπισκευὴν τῆ βασιλικῆ στρατοπέδου, ἦλθον ἔμπροσθεν ἐκείνης τῆς πόλεως, ἔ ἐκέλευον τὸν Μανιάκην νὰ παραδοθῇ λέγοντες, ὅτι ὁ μὲν βασιλεὺς ἐλήφθη αἰχμάλωτος, τὸ δὲ στρατεύματε κατενικήθη. Οἱ Ῥωμανὸς προειδὼς τὴν φυγὴν τῆ βασιλέως, ἔπεκρίνετα

πισειών τὲς λόγους τῶν Σαρακηνῶν, ἡ εἶλας πρὸς αὐτὲς πολλὰς τροφὰς ἡ ποτὰ, ὑπέχετο νὰ παραδοθῆ τῇ ἐπαύριον τὸ πρωί· ὅτε δὲ ἶδε τὲς ἐχθρὸς ἀμεριμνῶς ἔχοντας ἡ ἤδη κοιμωμένους ὑπὸ τῆς πολυφαγίας ἡ πολυποσίας, ὠρμησεν ἐξαίφνης ἡ κατέσφραξεν αὐτὲς διχὰ τινὸς ἀντιτάσεως, ἡ ἔτω κυριεύσας 280 καμῆλης, ἔσειλεν αὐτὲς πεφορτωμένους μὲ τὰ βασιλικὰ λάφυρα πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος ἔκαμιν αὐτὸν ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας διοικητὴν τῆς κάτω Μηδίας.

Ὁ δὲ Ῥωμανὸς μόλις ἔλθων εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἡ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Κωνσταντινῆ πόλιν μὲ τὸ ἐναπολειφθὲν σράτευμα, ἐπεμελεῖτο μόνον νὰ γεμίσῃ τὸ θησαυροφυλάκιον, τὸ ὁποῖον ἐκενώθη διὰ τὴν ἀσωτείαν τῆ προβασιλεύσαντος. Πρὸς τῆτο ἐζήτει πάλιν τὰ παλαιὰ χρέη, τὰ ὁποῖα ἐνομίζοντο ὡς λητμονηθέντα ἡ ἀκυρωθέντα, ἡ ἔδειξε τόσην αὐστηρότητα ἐν τῷ συναίγειν αὐτὰ, ὡσε πολλοὶ τῶν πλεθίων ὑσερήθησαν ἀπὸ τῶν ἱπαρχόντων, ἡ ἔγιναν πάμπτωχοι. Τῆτο παρώργισε τὸν λαὸν, ἡ πρέξένησε πολλὰς συνωμοσίας, αἱ ὁποῖαι ἐτεκταίνοντο μάλιστα ἀπὸ τὴν Θεοδώραν, τὴν νεωτάτην θυγατέρα τῆ πρώην βασιλέως, δι ὁ ἡ ἠνάγκασεν αὐτὴν ὁ βασιλεὺς νὰ

α. χ. ἐνδύθῃ τὸ μοναχικὸν χῆμα. Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς 1033. βασιλείας, σφοδρὰ λοιμικὴ νόσος συνέβη εἰς τὴν Καππαδοκίαν, Παφλαγονίαν ἡ Ἀρμενίαν· μετὰ δὲ ταύτην μεγάλη πείνα, ἡ μετὰ ταύτην σεισμὸς, ὅσις ἠφάνισε πολλὰς πόλεις, ἡ πολλὰς ὠραίας οἰκοδομὰς τῆς Κωνσταντινῆ πόλεως ἐκρήμνισε. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐφάνη ἡ κομήτης κινεμένος μετὰ ἤχου ἡ κρότου ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν, εἰς τρίπον ὡσε ὅλος ὁ

ὄριζων ἐφαίνετο φλογερός. Οἱ Ῥωμανοὶ βλέπων αὐτὰ τὰ κακὰ καὶ τεράσια σημεῖα, ἀπὸ τῶν ὁποίων γέμει ἡ ἰσορία κείνων τῶν καιρῶν, ἐφοβήθη καὶ ἐνηχολεῖτο εἰς ἔργα θεάρεστα καὶ ὄσια, ἐλπίζων διὰ τούτων νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ ἔρανος, ἡ ὁποία ἐφαίνετο ἐπαπειλῆσα τὴν καταστροφὴν τῆς βασιλείας. Διὸ πολλὰ νοσοκομεῖα ἐκτίσσε χάριν τῶν ὀρφανῶν, ἀνέκτισσε τὰ ὑδραγωγεῖα, δι' ὧν ἐπλήτισσε τὴν πόλιν με νερὸν, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἐκλείπη, μάλιστα δὲ εὐηργέτησε τὰ μοναστήρια, χαρίζων εἰς αὐτὰ ὀλοκλήρους πόλεις καὶ χώρας, αἱ ὁποῖαι ἠγοράσθησαν παρ' αὐτοῦ διὰ δημοσίας δαπάνης.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ βασίλισσα Ζωὴ, γυνὴ ἀσελγῆς καὶ ἀκόλατος, ἐραθεῖσα τοῦ Μιχαὴλ, ἀδελφοῦ τοῦ εὐνάχου Ἰωάννου, ὠραία καὶ εὐειδῆς νέη, καὶ θεάρεστα νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν σύζυγόν της, ὅστις ἦτον ἤδη ἕξ ἔτων, πρῶτον μὲν ἔδωκεν αὐτῷ φάρμακον πιεῖν, εἶτα δὲ μιμνήσασα φονεά, κατέπεισε νὰ τὸν πυξῆν εἰς τὸ λυτρὸν. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέθανεν ὁ Ῥωμανός, α. χ. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ μῆνας ἕξ. .

1034.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΠΑΦΛΑ-

ΓΩΝΙΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ῥωμανοῦ, ἡ Ζωὴ μετακαλεσαμένη πρὸς ἑαυτὴν τὸν πατριάρχην Ἀλέξιον, ὅστις ἔτυχε τότε λειτουργῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης παρασκευῆς, κατέπεισεν αὐτὸν με 50 λίτρας χρυσοῦ νὰ τὴν σεφανώσῃ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ, εἶτα δὲ ἐκήρυξεν ἅπανταχῶς τὸν θάνατον τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τὴν σύζευξιν αὐτῆς μετὰ τοῦ νέου βασιλέως. Οἱ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μιχαὴλ, βλέπων τὸν Κων-

σαντίνων Δαλασσηνόν ἀγανακτῶντα εἰς τὴν ἀνάβασιν τῷ Μιχαὴλ ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον, κατέπεισεν αὐτὸν μὲ ὑποχέσεις καὶ ὄρκους νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν αὐλήν, καὶ πιάσας αὐτὸν, ἐξώρισεν εἰς τὴν νῆσον Πρωτήν, καὶ ἐκείθεν εἰς ἓνα πύργον, ὅπου ἐτηρεῖτο ἐν φυλακῇ· μετὰ δὲ τῆτο, ἐξώρισε καὶ ὄλους, ὅσους ὑπόπτειεν ἢ ἐβλεπεν ἀγανακτῶντας κατὰ τῶν συγγενῶν τε (1), καὶ ἔτω διατάξας τὰ περὶ τῷ ἀδελφῷ τε, ἐδίωξεν ὄλους τὰς ὑπηρετας καὶ εὐνέχους τῆς Ζωῆς, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐβόληεν ἄλλους πιστὸς καὶ φίλους αὐτῷ, μὴ πισεύων εἰς τὸ ἄσαστον τῆς διαθήσεως τῆς Ζωῆς. Τοιοτρόπως ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἄφινε τὸν Ἰωάννην νὰ πράττῃ ὡς βέλεται, αὐτὸς δὲ ἐνηχολεῖτο εἰς ἐλεημοσύνας, οἰκοδομὰς ἐκκλησιῶν, νοσοκομείων, καὶ ἄλλων τοιούτων, ἐλπίζων διὰ τούτων ν' ἀποπλῦνῃ τὴν ἀνομίαν τῷ φόβῳ τῷ βασιλέως. Οἱ δὲ Ἰωάννης βλέπων, ὅτι ὁ ἀδελφὸς ἦτον ἀφηνῆς τὰς φρένας καὶ τὸ σῶμα, καὶ φοβούμενος μετὰ τὸν θάνατον αὐτῷ τὴν ὀργὴν τῆς βασιλίσσης, κατέπεισεν αὐτὸν νὰ κηρύξῃ κοινῶν τῆς βασιλείας τὸν Μιχαὴλ Καλαφάτην, ἔγγονον αὐτῷ, καὶ νὰ ἐξορίσῃ ὄλους τὰς φίλους καὶ συγγενεῖς τῆς Ζωῆς.

Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τῷ Μιχαὴλ, ἐγένετο εἰρήνη τριακονταετῆς μεταξὺ αὐτῷ καὶ τῶν Σα-

(1) Οἱ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἐκλείδῃ εἰς εὐφρέριον, ὁ δὲ Μανιάκης, ἀγαπάμενος καὶ τιμώμενος ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ἐτάλη εἰς τὴν ἄνω Μηδίαν, ἐπὶ προφάσει τῷ νὰ ταπεινώσῃ τὰς Σαρακηνὰς· ὄλοι οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς τῷ πρώτῳ βασιλέως ὑσερήθησαν ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων καὶ ἀξιωματῶν, καὶ ἡ διοίκησις τῶν ἑπαρχιῶν καὶ δημοσίων ὑπαθέσεων παρεδόθη εἰς τὰς εὐνέχους.

ρακηνῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐξ αἰτίας, ὡς λέγουσι, τῆς
 γυναικὸς τῆ Καλίφῃ, ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατον τῆ α. χ.
 ἀνδρὸς ἐβαπτίσθη. Τὸ δὲ 1036 ἔτος ἦτο περίφημον 1036.
 διὰ τὸν συμβάντα μεγάλον σεισμόν, καὶ διὰ τὴν ἀπό-
 πειραν τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τῆς Ἐδέσσης, ἡ ὁποία
 ὀλίγη ἔλιπε νὰ παραδοθῆ εἰς τὰς χεῖράς των. Τῷ δὲ
 ἐπομένῳ ἔτει συνέβη ἡ ἀποσασία τῶν Βυλγάρων, οἱ
 ὁποιοὶ ἐχειροτόνησαν βασιλέα τὸν Πέτρον Δελεάνον,
 βυζαντινὸς δούλον, ὁ ὁποῖος ἐφυγε πρὸς τὴν πα-
 τριδατὲ τὴν Βελγαρίαν, καὶ ἐφήμιζεν ἑαυτὸν ἰὸν τῆ
 Ρώμανῃ, ἵπῃ τῆ Σαμνῆλ. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἀπεσάτη-
 σαν καὶ οἱ Δυρράχῆται, οἱ ὁποιοὶ μὴ φέροντες τὰς δυ-
 νασεῖας τῆ Μιχαήλ Δερμοκαίτε, ἐδίωξαν αὐτὸν ἀπὸ
 τὴν πόλιν, καὶ αὐτὸ αὐτὸ ἐχειροτόνησαν βασιλέα τὸν
 Τειχομηρὸν, στρατιώτην τινὰ, τὸν ὁποῖον ἐτίμων
 πολλά. Ὁ Δελεάνος ἀκέσας τὰ συμβάντα ἐν τῷ Δυρ-
 ραχίῳ, ἔγραψε γράμματα φιλικὰ πρὸς τὸν Τειχο-
 μηρὸν, καὶ παρεκάλει νὰ ἐνωθῆ μετ' αὐτῆ, ἰπποχόμε-
 νος νὰ τὸν κάμῃ συμβασιλέα τῆς Βελγαρίας· αὐτὸς
 δὲ ὁ δόλιος, μόλις ἐμβὰς εἰς τὸ Δυρράχιον, ἐφό-
 νευσε τὸν δυσυχῆ Τειχομηρὸν, καὶ στρατεῖσας εἰς εἰς
 τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπῃ ἐστρατοπέδευεν ὁ βασιλεὺς,
 ἐπροξένησε τὸσον τρόμον εἰς τὰς βασιλικὰς στρατιώ-
 τας, ὡσεὶ πάντες ἐφευγον ἀτάκτως εἰς τὴν Κωνσταν-
 τινέπολιν, καὶ ἀφήκαν ὅλα τὰ πολεμικὰ σκευῆ εἰς τὴν
 φυλακὴν τῆ Μαννῆλ Ἰβάτζε, ὁ ὁποῖος ἐγίνε προ-
 δότης, καὶ παρεδωκεν αὐτὰ εἰς τὸν ἐχθρὸν.

Ἐν τῆτοις, Ἀλβσιάνος, πατριίκιος καὶ στρατηγὸς
 Θεοδοσιεπόλεως, ὁ τῆ Ἀρῶν δεύτερος υἱὸς, φυγὼν
 ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς πόλεως, ἤλθεν εἰς τὴν Βελγαρίαν,
 ὅπῃ ἐδέχθησαν αὐτὸν οἱ συμπατριῶται περιχαρῶς.

Ὁ Δελεάνος μαθὼν τῆτο, ἔβη εὐάρεστος πρὸς τὰς Βελγάρους, ἔλαβε τὸν Ἀλυστίνον κοινὸν τῆς βασιλείας, ἔπειλε μὲ 40,000 ἀνδρῶν νὰ πολιορκήσῃ τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ Ἀλυστιάνος ἔδειξε μὲν ἀνδρείαν εἰς ταύτην τὴν πολιορκίαν, ἀλλ' ἀντιπολεμῆμενος ἀνδρείως ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τὸν πατρίκιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, ἔνεχώρησε ζημιώσας 15,000 ἀνδρῶπων. Τότε λαθὼν ἀφορμὴν ὁ Δελεάνος, ἐζήτηε νὰ σμικρύνῃ τὴν δόξαν τῆ συντροφῆς, τὸ ὅποιον ἐνοῶν ἕτος, ἀπεφάσισε νὰ προκταλάβῃ τὰς κακὰς διαλογισμῆς τε, ἔκαλεσας εἰς τὸ συμπόσιον, ἐτύφλωσεν αὐτὸν, ἔπειτα ἐπέσρεφεν εἰς Κωνσταντινέπολιν, τυχὼν τῆς παρὰ τῷ βασιλεῶς συγγνώμης διὰ τῶν φίλων. Ὁ δὲ Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τε, μ' ὅλον ὅτι ἐβασανίζετο ἀπὸ τὸν ὕδρωπα πολὺ, ἐσράτευσεν εἰς τὴν Βελγαρίαν, ἔὑποτάξας αὐτὴν πάλιν, ἐπέσρεφεν εἰς Κωνσταντινέπολιν θριαμβεύων· βλέπων δὲ, ὅτι παρ' ἡμέραν ἠύξανεν ἡ ἀφένειά τε, παρητήσατο τὴν βασιλείαν, ἔἠναχωρήσας εἰς τι μοναστήριον, τὸ ὅποιον ἐκτίσεν αὐτὸς, ἔζησε τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς ἐν μετανοίᾳ ἔἔξομολογήσει· ἀπέθανε δὲ τῇ δεκάτῃ Δεκεμβρίου τῷ 1041 ἔτῳ, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ ἔ μῆνας οκτώ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΑΦΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Μιχαὴλ παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Μιχαὴλ Καλαφάτης, ὁ ἐγγονος τῷ ἀποθανόντος, ἔἠκατάτινας θετὸς υἱὸς τῆς Ζωῆς. Οὗτος ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τε ἔἠμόνον ἐξώρισεν, ἴσως χάριν τῆς Ζωῆς, τὸν θεῖόν τε Ἰωάννην τὸν εὐνῆχον, ἔἠἠτάγκασε τὰς λοιπὰς συγγενεῖς τε νὰ γένωσιν εὐνῆ-

χοι, ἀλλὰ καὶ τὴν Ζωὴν ἔκλεισεν εἰς μοναστήριον, προφασιζόμενος ὅτι αὐτὴ ἠγωνιώδη μὲ μαγείαν καὶ γοητείαν νὰ τὸν φονεύσῃ. Ὁ λαὸς ὅμως ἀγαπῶν αὐτὴν καὶ σεβόμενος, παρωργίωθι τόσον, ὥστε ἀποσατήσαντες, ἐκάλεσαν ὁμοθυμαδὸν τὴν Θεοδώραν, τὴν νεωτάτην θυγατέρα τῆ Κωνσταντίνου, ἀπὸ τὸ μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο κλεισμένη, ὡς εἶπαμεν ἀνωτέρω, καὶ ἐψήφισαν αὐτὴν ὁμῆ μετὰ τῆς ἀδελφῆς Ζωῆς ἀνασσαν, τὸν δὲ Μιχαὴλ καὶ Κωνσταντῖνον τυφλώσαντες πρῶτον, εἶτα ἐξώρισαν ὁμῆ μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Μιχαὴλ μόλις ἐβασίλευσε τέσσαρας μῆνας (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΟΝΟ.

ΜΑΧΟΙ.

Ἀφ' ἧ ἡ Ζωὴ ἔλαβε πάλιν τοιούτω τρόπῳ τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας, τὸς μὲν φίλους τῶν πρώην τυράννων ἐξώρισε, τὸς δὲ τῆ πατρὸς καὶ θεῖου τῆς ἀνακαλέσασα, ἀνεθίβασεν εἰς τὰ μέγιστα πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ ἀξιώματα, καὶ μάλιστα τὸν Μανιάκη, τὸν ὁποῖον ἔκαμεν ἀρχιστράτηγον ὅλων τῶν δυτικῶν ἔθνων· μετ' ἧ πολὺ δὲ ἀναγκασθεῖσα ἀπὸ τὸν λαόν, ἐξεφανώθη ἀπὸ τὸν πατριάρχην μετὰ τῆ Κωνσταντίνου Μονομάχου, ἐνὸς εὐγενῆς καὶ εὐειδῆς ἀνδρός, ὅσις ἐξωρίωθι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ Μιχαὴλ εἰς τὴν Μιτυλήνην. Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον μετὰ τὴν ἀνάβασιν τῆ Κωνσταντίνου ἐπὶ τὸν θρόνον ἀπεσάτησεν ὁ Μανιάκης διὰ τινὰ ὕβριν παρὰ τῆ Σκληρῆ, ἐνὸς τῶν πρώτων φίλων τῆ βασιλείας, καὶ στρατεύσας εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἐνίκησε τὸν κατ' αὐτῆ σαλέντα Στέφανον Σε-

(1) Κερκ. Κεδρην. καὶ μάλιστα Ζωναρ. κεφ. ιη' καὶ ιθ'.

Βασίλορον, ὀλοφθησίεις ἕ αὐτός ἐν ὀλίγῳ ἀπόπι-
να ἀγνωνων ἀνδραπων. Μετὰ τὸν Σάυατον τῆς αἰ-
πρωτοῦ αὐτῆ φιλαι ἕ βυλατωλὶ τῆς ἀποσαστίας ἕπε-
τάχθισσων πρῶτοι εἰς τὸν Στέφανου, τὸν ερωτηγὸν
τῆ βασιλείας, ὁ ὀποῖος ἐπέσρεψεν εἰς τὴν Κωνσταντι-
νῆπολιν Σιγαμβεύων.

α. κ. Κατὰ τὸ αὐτὸ 1043 ἔτος, οἱ Ρῶσσοι, οἱ ο.
1043. ποῖοι ἔμεινον πολὺν χρόνον ἤσυχοι, ἐφάνησαν αἰφύι-
δαίως μετὰ μεγάλην εὐλαί ἔμπεροσσειν τῆς Κωνσταν-
τινῆπόλεως, ἀλλ' ἐμνήθισσων ἐν τῷ Βασίλορῳ, ἕ ἕ-
τως ἠύαγκάθισσων ἠ ἀνασειώσσοι τὴν παλαιὰν αὐτῶν
μετὰ τῆς μοναρχίας συμμεχίω. Μετὰ δὲ τὴν ἐπι-
ερωτηγὸν τῶν Ρῶσσων, ερωτησῦσας ὁ βασιλεύς εἰς τῆς
ἀνατολικῆς ἐπαρχίας, ἐκυρίεσσε πάλιν πολλὰς πό-
λεις, αἱ ὀποῖαι ἐμνηθισσων ἀπὸ τῆς Σαρακηνῆς ἐ-
πὶ τῆς βασιλείας τῶν τελευταίων βασιλέων. Ἐν τῷ
δὲ ὁ βασιλεύς ἐπολιέμει εὐτυχῶς, Δέων ὁ Τορ-
νίμιοσ, ἀνήρ ἀξιολόγοσ ἕ συργηγῆς τῆ βασιλείας, ἐ-
φωρεν ἀπὸ τῷ μοναρχίω, εἰς τὸ ὀποῖον ἐκλασθῆ ἕσε-
ρησίεις ἕπὸ φθῶνε τῆς ερωτηγίας τῆς Μηνῶίας, ἕ ἐλα-
σίων εἰς Ἀδριανῆπολιν, εὐθὺς πολλὰς ἀλλας συμπερά-
κτορας, ἕ ερωτησῦσας ἐπολιόρηει τὴν Κωνσταντινῆπο-
λιν· ἀλλ' εὐθὺς παρ' ἐλπίδα μεγάλην ἀντίσασσων, ἠ-
ναγκάσθῆ ἠ ἀναχωρήσθῆ εἰς τὴν Ἀρκαδοῖσπολιν, ὀπῆ
καταπολιεμῆσίεις ἀπὸ τὸ πλῆθῶσ, ἐπιδάσθῆ αἰχμηάλα-
τος, ἕ τυφλωσίεις ἐξωρήσθῆ μακρῶν· μετὰ δὲ τὴν
κατάπαυσσων ταύτης τῆς ἀποσαστίας ἠτο μεγάλη ἠ-
συχία κατ' ὀλλας τὰς ἐπαρχίας εἰς τῆς δύο ἐπαμβέυσ
χρόνεσ.

α. κ. Ἐν δὲ τῷ 1048 ἔτει εἰσέβηλων εἰς τὴν Ρῶμαϊ-
1048. κὴν μοναρχίω νέει ἐχθῖροι, πάντη ἀγνωνωσοι ἔωσ τῶ-

ρα, οἱ ὅποιοι τελευταῖον ἐκυρίευσαν κατὰ κράτος τὴν βασιλείαν· ἔτι δὲ ἦσαν οἱ Τῦρκοι, οἱ ὅποιοι ἐγκαταλιπόντες τὰς πρὸς τὸν Καύκασον παλαιὰς κατοικίας, καὶ περάσαντες διὰ τῶν Κασπίων παρόδων, κατήκησαν ἐν ἔτει 844 ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἔμειναν ἄγνωστοὶ καὶ ποταποὶ, ἕως ἢ οἱ πόλεμοι τῶν Σαρακηνῶν πρὸς ἀλλήλους ἔδωκαν εἰς αὐτὰς ἀφορμὴν νὰ γενῶσι γνωστοὶ καὶ περίβλεπτοι. Οἱ Σαρακινοὶ κυριεύσαντες τὴν Περσίαν, Ἀσσυρίαν, Αἴγυπτον, Ἀφρικὴν καὶ μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης μετὰ μεγάλην τύχην καὶ ταχύτητα, ἐμέρισαν αὐτὰς εἰς πολλὰς δεσποτείας, ἧτοι ἡγεμονίας, ὧν ἕκαστη εἶχε τὸν ἰδιαιτερόν σουλτάνον, ἧτοι βασιλέα, οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν πρόοδον τῆ καιροῦ εἰσδιόζοντες πρὸς ἀλλήλους, ἐπετάχυναν τὴν πτώσιν τῆς βασιλείας τῶν. Ἐν ἔτει 1030 βλέπων ὁ Μωάμεθ, ὁ υἱὸς τῆ Ἰμβραήλ, τῆ σουλτάνου τῆς Περσίας, ὅτι ἦτον ἀδύνατος ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Βαβυλώνος, μετὰ τῆ ὁποῖα εἶχε πόλεμον, κατέφυγεν εἰς τὰς Τῦρκας, οἱ ὅποιοι ἐσειλαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς μεγάλῃς Ἀρμενίας 3,000 στρατιώτας καὶ στρατηγὸν τὸν Τραγολιπάκην Μικάλει (1). Ὅτε δὲ ὁ Μωάμεθ κατενίκησε τὸν σουλτάνον τῆς Βαβυλώνος, δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὰς Τῦρκας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ ἴδια, ἕως ἢ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον μετὰ τῶν Ἰνδῶν. Τότε οἱ Τῦρκοι ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν ἐρημον Καρβωνίτην, καὶ ἐνωθέντες μετὰ πολλὰς ἀποστάτας Πέρσας, ἔκαμνον ἐπιδρομὰς εἰς τῶν Σαρακηνῶν τὴν ἐπικράτειαν, κατανικήσαντες καὶ 20,000 κατ' αὐτῶν σα-

(1) Οὗτος ὀνομάζεται καὶ Ταγγρολίπιξ. Ὁρα Εἰρηβλάτ. βιβλ. ἀνατ. σελ. 1027 κτ.

λέντας στρατιώτας τῷ Μωάμεθ. Ἡ φήμη ταύτης τῆς νίκης, καὶ τὰ ἀναρτίσματα λάφυρα, παρεκίνησαν πολλὰς κακέρους, φυγάδας δούλους, λησῆς κτ. νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὸς Τούρκους, εἰς τρόπον ὡς ὁ Τραγολιπᾶκης συνήθροισεν ἐντὸς ὀλίγου 50,000 ἄνδρας. Ὁ Μωάμεθ ἐσράτευσε προσωπικῶς μὲ πολυάριθμον στρατεύμα, πλὴν πεσῶν ἀπὸ τῶ ἵππου, ἀπέθανεν εἰς ὀλίγον, καὶ τὸ στρατεύμα τὸ ὅλον παρεδόθη εἰς τὸν Τραγολιπᾶκην, ἃ ἐκήρυξεν αὐτὸν σουλτάνον, τυτέσι βασιλέα τῆς Περσίας. Αὕτη ἡ μάχη, ἡ ὁποία κατέβαλε τὸ θεμέλιον τῆς Ὀθωμανικῆς δυνάμεως, ἔγινε πλησίον τῷ Ἀσπαχάν, νῦν δὲ Ἰσπαχάν, μητροπόλεως τῆς Περσίας (1).

Ὁ ἔν Τραγολιπᾶκης, ἀφ' ἧ ἐκυρίευσε τὴν Περσίαν, ἃ ἠνέωξε τὴν εἰσοδὸν εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν διὰ τῶ ποταμῷ Ἀράξιδος, ὅσις διαχωρίζει τὴν Περσίαν ἃ Ἀρμενίαν, πρῶτον μὲν ἐκυρίευσε τὴν ἐπικράτειαν τῷ ἄρχοντος τῆς Βαβυλωνος, εἶτα δὲ ἐσειλε κατὰ τῶν Ἀράβων τὸν θεῖον τε Κυτλημωσὴν ἢ Κεδιμῆσιν, ὁ ὁποῖος ὅμως νικηθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Μηδίαν, ἃ ἐνταῦθα πολεμήσας τὸν Στέφανον, τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, ὅσις ἐμπόδιζεν αὐτῷ τὴν διάβασιν, τὸ μὲν στρατεύμα τὸ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, αὐτὸν δὲ ζωγράφσας, ἐπώλησε κατὰ τὸ Ταβρέζιον τῆς Περσίας, ἃ ἐπιστρέψας πρὸς τὸν Τραγολιπᾶκην, ἀπελογεῖτο περὶ τῆς τροπῆς ἃ κακῆς ἐκβάσεως ὅσον τὸ δυνατόν, ἃ παρεκίνει αὐτὸν νὰ κυριεύσῃ τὴν Μηδίαν, μίαν ἐπαρχίαν εὐφορωτάτην, πα-

(1) Ὁρα Νικηφόρ. Βενέυν. βιβλ. Α'. κεφ. 13. ἃ Κεδρημ. σελ. 768.

ρισῶν αὐτὴν εὐάλωτον, ὡς κατοικημένην ἀπὸ γυναι-
 κας, δι' ἣ ἵπαινίττετο τὴς Ῥωμαίους. Ὁ Τραγολι-
 πάκης μελετῶν αἰείποτε νὰ τιμωρήσῃ τὴς Ἀράβους,
 τότε δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν συμβουλήν τῆς θείης τε, ἀλλ'
 ἐσράτευσε κατὰ τῶν Ἀράβων, ἀπὸ τῆς ὁποῖους ὁμως
 νικηθεῖς, παρητήσατο ὅλους τῆς διαλογισμοὺς κατ' αὐ-
 τῶν, ἢ ἀναλογιζόμενος τῆς λόγους τῆς θείης τε, ἐσει-
 λε τὸν ἀνεψιὸν Ἀσάνην, τὸν ἐπονομαζόμενον κωφὸν,
 με 20,000 ἀνδρῶπων κατὰ τῆς Μηθίας, εἰς τὴν ὁ-
 ποίαν ἐκεῖνος ἐμβὰς, ἔκαιε ἢ διήρπαξε πανταχῶ,
 τέλος δὲ ἀπατηθεῖς εἰς ἐνεδραν, κατεκόπη ὁμῶ με
 ἕλον τὸ σράτευμα ἀπὸ τῆς Ῥωμαίους στρατηγῆς.

Ὁ δὲ Σουλτάνος ἀκούσας ταύτην τὴν φθορὰν τῆς
 στρατηγῆς τε, δὲν ἀπεδειλίασεν, ἀλλ' ἐσειλε νέον σρά-
 τευμα εἰς τὴν Μηθίαν, ὡς 100,000 τὸν ἀριθμὸν, οἱ
 ὅποιοι διήρπασαν ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ἀκωλύτως, ἢ μὴ
 δυνάμενοι νὰ κυριεύσωσι τὴν κωμόπολιν Ἀρτζε, πόλιν
 μυριάνδρον ἢ περιβόητον διὰ τὸ ἐμπόριον, κατέκαυσεν
 αὐτήν. Μετ' ἣ πολὺ ἠκολέθησε μεταξὺ τῆς Ἀβραμῆ
 Ἀλεῖμ, ἀδελφῆς τῆς σουλτάνου καὶ στρατηγῆς τῶν Τέρ-
 κων, ἢ τῆς Λιπαρίτης, στρατηγῆς τῶν Ῥωμαίων, φονι-
 κωτάτη μάχη, ἐν ἣ αἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν μὲν, ὁμως
 δὲν ἔκριναν εὐλογον νὰ καταδιώξωσι τὸν ἐχθρὸν, ὅτι
 ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Λιπαρίτης ἐλήφθη αἰχμάλωτος.
 Ὁ βασιλεὺς ἐς ἄκρον λυπόμενος ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας
 τῆς Λιπαρίτης, ἐσειλε πρὸς τὸν Σουλτάνον δῶρα πο-
 λυτελῆ ἢ λύτρα, ζητῶν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Λιπαρί-
 τῆς ἢ σπονδὰς εἰρήνης. Ὁ Σουλτάνος ἀπέδωκεν ἣ
 μόνον τὰ δῶρα, ἀλλὰ ἢ τὸν Λιπαρίτην δίχα λύτρων,
 ἢ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μὴ πολεμήσῃ ποτὲ κατὰ
 τῶν Τέρκων. Μετ' ἣ πολὺ δὲ ἐσειλεν ὁ Τραγολι-

πάκης εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν πρέσβιν, ἄνδρα περιφανῆ καὶ περιβλεπτον μεταξὺ τῶν Τέρκων, ὁ ὁποῖος παρακινῶν ὑψηλοφρόνως τὸν βασιλέα νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ νὰ γένη ὑποτελής, ἀπεδιώχθη ἀπὸ τὴν πόλιν μὲ μεγάλην καταφρόνησιν. Τότε ἀπεφάσισεν ὁ Σουλτάνος ν' ἀνακινήσῃ τὸν πόλεμον μετὰ τῶν Ρωμαίων.

Ὁ δὲ Μανομάχος ἠτοιμάζετο καὶ αὐτὸς νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τοῖστον δυνατὸν ἐχθρὸν, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ σρέψῃ τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Πατζινάκων, ἐνὸς ἔθους Σκυθικῆ, τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς Τύραχος θυμωθεὶς, ὅτι ὁ Γραικοὶ ἐδέχθησαν φιλοφρόνως τὸν ἀποστάτην Κεγένην, διέβη τὸν Δεναβιν, καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν Γραικῶν, κατέκαιε καὶ κατέσφαζεν. Ἀλλὰ Κωνσταντῖνος μάγιστρος ὁ Ἀριανίτης, ὁ δὲξ Ἀδριανούπολεως, σαλεῖς κατ' αὐτῆ μὲ ὅλα τὰ ἔθνη, ὅσα ἦσαν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Βελγαρία, καὶ καταπειθεὶς ἀπὸ τὸν Κεγένην, ὅσις ἠνώθη μὲ αὐτὸν ἔχων 20,000 ἀνδρώπεις, νὰ ὀρμήσῃ αἰφνιδίως εἰς τὲς βαρβάρους, οἱ ὁποιοὶ διὰ τὰς συχνὰς ἀφθνεῖας ἠδυνατίσθησαν, κατενίκησεν αὐτῆς, καὶ τὲς ἠνάγκασε νὰ ὑποταχθῆν, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ἄλλοι μὲν ἐσυγχωρέθησαν νὰ κατοικήσῃν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Σαρδικῆς, Ναίσου, Εὐτζαπέλε καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Βελγαρίας, ἄλλοι δὲ ἐπέσρεψαν εἰς τὴν πατρίδα· ὁ δὲ Τύραχος καὶ σὺν αὐτῷ ἄνδρες ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα ἐσάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ὅπε βαπτισθέντες, ἀνεθιβάθησαν εἰς μεγάλα ἀξιώματα. Ὡς τόσον, 15,000 ἀπὸ τῆς βαρβάρους, ὅσοι κατόκησαν τὴν Βελγαρίαν, σελλόμενοι ἀπὸ τὸν βασιλέα ὑπὸ τὸν ὄμορην αὐτῶν στρατηγὸν Καταλεῖμ εἰς βοή-

θειάν τῷ ἐν Ἰθρηρία στρατεύματος, ἀπεσάτησαν κατ' ἑδὸν, καὶ ἐνωθέντες μὲ πολλὰς ἄλλας συμπατριώτας, ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν ὄχθην τῷ Δυναύθως, καὶ ἐκεῖθεν ἔκαμνον συχνὰς ἐπιδρομὰς εἰς τῶν Γραικῶν τὴν ἐπικράτειαν. Ὁ βασιλεὺς ἐξεῖλε κατ' αὐτῶν τὸς καλλίστους στρατηγούς, ἀλλὰ νικηθεὶς εἰς τρεῖς μάχας κατὰ διαδοχὴν, ἀπεφάσισε νὰ τρέψῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς μοναρχίας κατ' αὐτῶν, τὸ ὅποιον βλέποντες οἱ βαρβάροι, ἐξεῖλαν πρέσβεις ζητῆντες εἰρήνην, εἰς ἣν καὶ ἐσερξέε προθύμως ὁ βασιλεὺς διὰ τριάκοντα χρόνων (1).

Ἐν τέτοις, ὁ Σουλτάνος εἰσβαλὼν εἰς τὴν Ἰθρηρίαν καὶ Μηδίαν, καὶ πολιορκήσας τὸ Μαντζικέρτε, δυνατὸν φρούριον, ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἀπρακτος· τῷ δὲ ἐπομένῳ ἔαρι ἐπιστρέψας, κατερήμωσε τὴν Ἰθρηρίαν, μὴ φειδόμενος ἡλικίας ἢ γένους· καὶ μαθὼν, ὅτι ὁ Ἀκόλυθος Μιχαὴλ ἐστράτευε κατ' αὐτὴ μὲ πολλὰ ἰσχυρὰ στρατεύματα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ Ταβρέζιον, ἀφήσας 30,000 ἀνδρώπας, διὰ νὰ βλάπτωσι τὰ σύνορα τῆς Γραικικῆς μοναρχίας, τὰ ὅποια δὲν ἐφυλάττοντο ἀπὸ στρατιώτας διὰ τὴν φιλαργυρίαν τῷ Μονομάχῳ ἐπειδὴ ἕως τότε αἱ ἐπαρχίαι, ὅσαι ἐγεινιάζον μὲ τὸς βαρβάρους, ὄντες ἐλεύθεροι ἀπὸ παντὸς εἶδους φόρων, ἔτρεφον ἐξ ἰδίων στρατεύματα, καὶ ἀντίσαντο εἰς τὸς βαρβάρους, ἤδη δὲ ἀναγκασθεῖσαι ἀπὸ τὸν Μονομάχον νὰ πληρώωσιν, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι, τὸς τεταγμένους φόρους, δὲν ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἀπεμποδίξωσι τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν.

(1) Νικηφόρ. Βρυέν. Κωνσταντ. Κεδρην. Ζωναρ. εἰς Μονομάχ.

Κατὰ τῆτον τὸν χρόνον ἀπέθανεν ἡ Ζωή, ἣ ὀλίγον ὕστερον μετὰ ταύτην ἔο βασιλεύς. Οὗτος ἡγάπα μὲν ἔο ἐσέβητο τὴν Θεοδώραν, ἀδελφὴν τῆς Ζωῆς, κατεπαύθη ὅμως ἀπὸ τῆς εὐνῆχος νὰ κηρύξη διάδοχον τῷ θρόνῳ Νικηφόρον, τὸν στρατηγὸν τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ στρατευμάτων. Ἀλλ' ἡ Θεοδώρα, ὡς ἔμαθε τὸν σκοπὸν τῷ βασιλέως, ἔχουσα πολλὰς φίλους εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκηρύχθη ὁμοφώνως βασίλισσα, τὸ ὅποιον μαζῶν ὁ βασιλεὺς, ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς λύπης, βασιλεύσας χρόνους δώδεκα ἔο μῆνας ὀκτώ. Μερικοὶ συγγραφεῖς διηγῶνται, ὅτι ἔο ἡ Ζωή ἔο αὐτὸς ἀπέθανεν ὑπὸ λοιμικῆς νόσου· ἀλλ' οἱ περισσότεροι θέλουσιν, ὅτι αὐτὸς ἀπέθανεν ἀπ' ἀρθριτικῆς, ἡ ὁποία ἡξήθη περισσότερον διὰ τὴν ἀκολασίαν, ἀσωτείαν ἔο ἀσελγειάν τε.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΕΟΔΩΡΑΣ.

Ὅταν ἔμαθεν ἡ Θεοδώρα τὸν θάνατον τῷ Μινομάχῃ, ἐφυλάκωσεν ὅλους, ὅσοι ἐπρόβαλον τὴν ἀνάβασιν τῷ Νικηφόρῃ, ἔο ὑπερήσασα ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν, ἀντικατέστησεν ἄλλους πιστὸς πρὸς αὐτήν. Ὁ εὐνῆχος Θεόδωρος ἐσάλη μὲ μεγάλην δύναμιν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, διὰ νὰ φοβῆ τὸς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἔμαθον τὸν θάνατον τῷ βασιλέως, ἤτοιμάζοντο ν' ἀνανεώσων τὸν πόλεμον. Αὐτὸς ἠνάγκασε διὰ τῆς ἐπιμελείας τε ἔο σπουδῆς τὸς ἐχθρὸς νὰ παύσωσιν εἰσβάλλοντες εἰς τῶν Γραικῶν τὴν μοναρχίαν, ἔο συντόμως, ἐν τῇ ὀλιγοσχρονίῳ βασιλείᾳ τῆς Θεοδώρας αἱ ἀνατολικαὶ ἐπαρχίαι ἀπήλαυον τῶν αὐτῆς ἡσυχίαν, οἷαν ἐδέχοντο. Αὐτὴ ἐκλέγευσα τὸς ἀρίστους στρατηγὸς ἔο ὑπηρέτας, διοικῶσα δικαίως ἔο ἀπροσωπα-

λήπτως, ἢ μεταχειριζομένη τὴν δυνάμιν τῆς με-
τριότητά, ἀπήλαυσε τὴν εὐνοίαν τῆ λαῶ, ἢ τὸ σέ-
βας ἢ τὴν τιμὴν τῶν ἀλλοτριῶν ἐθνῶν. Δὲν ἔζησεν
ὁμως πολὺν χρόνον, ἀλλ' αὐτενήσασα ὀξείαν ἀφένειαν,
ἀπέθανεν ἐν μηνί Αὐγύστῳ 1056 ἀπὸ χριστῆ, βασι-
λεύσασα χρόνον ἕνα ἢ μῆνας ἐννέα, ἢ ἐκλέξασα
πρὸ τῆ θανάτου διὰ παρακινήσεως τῆ φίλης αὐτῆς εὐ-
νέχε Λέοντος Στραβοσπανδύλε διάδοχον τῆς βασι-
λείας τὸν Μιχαὴλ Στρατιωτικόν, ἄνδρα γηραιὸν ἢ
ἄπειρον τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩ- ΤΙΚΟΥ.

Ἐπειδὴ ὁ θάνατος τῆς Θεοδώρας ἢ ἡ ἀνάστασις
τῆ Μιχαὴλ ἐκηρύχθησαν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, πρῶ-
τον μὲν ἀντεσάδη ὁ Θεοδόσιος, ἀνεψιὸς τῆ ἀποθα-
νόντος βασιλέως, ἢ ἐζήτηι τὴν βασιλείαν ὡς αὐτῷ
ἀνήκεσαν, ἀλλὰ βλέπων, ὅτι ἔτε ὁ παριάρχης, ἔτε
ὁ λαὸς, ἠθέλησαν νὰ τὸν γνωρίσων, ἢ φοβέμενος τὴν
ὀργὴν τῆ νέου βασιλέως, κατέφυγε μετὰ τῆ ἡῆ εἰς
τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ὅθεν ὁμως ἐκβληθεὶς διὰ
προσαγῆς τῆ βασιλέως, ἐξωρίθη εἰς Πέργαμον, ὅπου
ἢ μετὰ τινὰς χρόνους ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, με-
τὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἀποστασίας, ἐβασίλευε μὲν
εἰρηνικῶς, ὁμως ἐφάνη μετ' ὀλίγον, ὅτι ἦτον ἀνάξιος
τῆ τοιοῦτε ὑψηλῆ ἀξιώματος, ὁ ὅποιος ἀνατραφεὶς
παιδιόθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢ ὡν πάντῃ ἄπειρος τῶν
πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἄφινε τὲς εὐνέχες, τὲς πρω-
ταιτίες τῆς ἀναβάσεώς τε, νὰ διοικῶσιν ἀδεῶς ἢ ὡς

(1) Ζωναρ. κεφ. 29. ἢ Κεδρην.

ἐβέλοντο, καὶ διὰ παρακινήσεως τῶν ἕβρισε πολλὰς τῶν ἀξιολόγων στρατηγῶν, καὶ μάλιστα τὸν Ἰσαάκιον Κομνηνὸν καὶ Κατακαλὼν τὸν Κεκαυμένον, ἄνδρας στρατηγικωτάτους καὶ ἐμπειροτάτους, ἐξ ὧν τὸν μὲν πρῶτον ὑσέρησεν ἀπὸ τῆς στρατηγίας, τὸν δ' ἕτερον ἀπὸ τῆς δεκάτης τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἀπὸ αὐτῶν κατέσκησε στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν τὸν Βρυνένιον, ἄνδρα φιλοτάραχον καὶ οὐκ ἔδυμον, ὅσις εἶχεν ἐξωριδῆ ἀπὸ τῆς Θεοδώραν. Ὁ Βρυνένιος ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐξήτει ἢ ἀποδοῦν αὐτῷ τὰ ἰκάρχοντα, ὅσα ἐδημεύθησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς Θεοδώρας· ἀλλὰ μὴ λαθῶν αὐτὰ, ἐδυμώθη, καὶ συνομώσας μὲ τὸν Κεκαυμένον, Κομνηνὸν καὶ ἄλλους τινὰς, ἐξήτει καιρὸν ἐκδικήσεως. Οἱ συνομῶται ἐν πρώτοις συμβουλευόμενοι νὰ ἐκλέξωσι νέον βασιλέα, ἐκρίναν ἄξιον εἰς τῆτο τὸν Κεκαυμένον· ἐπειδὴ ὁμως ἕτος ἠναντιῶτο, προτείνων τὸ γῆρας τε, ἐκρίθη ὁ Κομνηνὸς, ἀνὴρ κατὰ πάντα ἄξιος τῆ τοιῆτε ἀξιώματος· μετὰ δὲ τῆτο, ἐπορεύθησαν εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἐντεύθεν ἕκασος εἰς τὰ ἴδια. Ὁ Βρυνένιος ὑπήγεν εἰς τὸ ἐν τῇ ἀνατολῇ στρατευμά τε, ἀλλ' ἐνταῦθα διὰ τινὰ συμβῆσαν διχόνοιαν φυλακώσας τὸν πατρίκιον Ἰωάννην Ὁψαρᾶν, ἔδειρεν αὐτὸν δημοσίᾳ, τὸ ὅποιον ἀκύσας ὁ πατρίκιος Λυκαόνθης, ὅσις διώκει πλησίον ἐκείνου τῆ τόπε δυνατόν τάγμα Λυκαόνων καὶ Πισσιδῶν, καὶ συμπεραίνων ὅτι ὁ Βρυνένιος ἐμελέτα ἢ ἀποσατήση, ἐπίασεν αὐτὸν αἰφνιδίως καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν Ὁψαρᾶν, ὁ ὅποιος τὸν ἐτύφλωσεν. Οἱ δὲ λοιποὶ συνομῶται, ὡς ἔμαθον τὴν δυσυχίαν τῆ Βρυνένιου, φοβόμενοι μὴ προδοῦν, ἀπεφάσισαν ἢ ἀποσατήσωσι δημοσίᾳ. Διὸ συναθροίσαντες εἰς εὐρόχωρον πεδιάδα ὅλον τὸ ὑπ' αὐ-

τὸς ἐσράτευμα, παρέστησαν τὸν Κομνηνὸν ἐν βασιλικῇ τῇ σολῇ εἰς τὸς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ἀναγορεύσασιν αὐτὸν ὁμοφώνως τῇ ὀγδόῃ τῆ Ἰβνίε 1057 βασιλέα.

Ὁ ἐν Κομνηνὸς παραλαβὼν τοιούτω τρόπῳ τὴν βασιλείαν, ἐσράτευσε εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Νίκαιαν. Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Στρατιωτικὸς, ὡς ἔμαθε τὴν ἀποστασίαν, συνήθροισεν ὅλα τὰ ἐν τῇ δύσει ἐσρατεύματα, καὶ ἐχειροτόνησε στρατηγὸς τὸν εὐνεχὸν Θεόδωρον, καὶ τὸν Ἀαρὼν Δέκαν, ἄνδρα πολεμικὸν καὶ γυναικαδέλφον τῆ Κομνηνῆ. Οἱ δύο στρατηγοὶ ἐσράτευσαν εἰς τὴν Νικομηδίαν, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν Νίκαιαν, ὅπου εὗρον ἐσρατοπεδευμένον ἐκεῖ πλησίον τὸν Κομνηνὸν, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πολεμήσῃν. Ἡ μάχη ἐχρημάτισε φονικωτάτη ἐκατέρωθεν· ἀλλὰ τέλος ἐτράπη εἰς φυγὴν τὸ βασιλικὸν ἐσράτευμα.

Μετὰ ταύτην τὴν λαμπρὰν νίκην, ἐκινήθη ὁ Κομνηνὸς πρὸς τὴν Κωνσταντινέπολιν, πεποιδῶς, ὅτι οἱ πολῖται θέλωσι τὸν δεχθῆ ἄσμένως εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Στρατιωτικὸς, ὡς ἔμαθε τὴν φθορὰν τῆ ἐσρατεύματός τε, ἔσειλε μερικὰς τῶν πρώτων τῆς βυλῆς πρὸς τὸν Κομνηνὸν, προσβάλλων εἰρήνην, ἣ ὅποια καὶ ἐκυρώθη περιέχουσα τὰς ἀκολούθους συνθήκας· δηλ. τὴν κήρυξεν τῆ Κομνηνῆ ὡς καίσαρος, καὶ ἀμνησίαν καὶ συγχώρησιν τῶν συνεπιθέλων. Ἀλλ' αὕτη ἡ εἰρήνη ἐλύθη εἰς ὀλίγον ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον βασιλέα, ὁ ὅποιος παρακινούμενος ἀπὸ τινος, ἠνάγκασεν τὴν βυλῆν καὶ τὸν λαὸν μὲ ὑποχέσεις καὶ ἀπειλὰς νὰ ὁμώσωσι νὰ μὴ ὀνομάσωσι ποτὲ τὸν Κομνηνὸν καίσαρα, ἕτε νὰ τὸν γνωρίσωσι βασιλέα. Οὗτος ὁ ὄρκος ἐγένετο, ἐν ᾧ ὁ Κομνηνὸς

εὐρίσκειτο ἔτι ἐν Ἀσίᾳ· ὅτε δὲ ἠγγέλθη, ὅτι εὐρίσκειτο μόνον ἡμέραν μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκηρύχθη διὰ προσαγῆς τῆς βαλῆς ἔς συγκατανεύσεως ὅλα τῷ λαῷ βασιλεύς. Τότε ὁ πατριάρχης πρὸς μὲν τὸν Κομνηνὸν ἐσείλε ταχυδρόμον, προσκαλῶν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, πρὸς δὲ τὸν Στρατιωτικὸν μητροπολίτας, προσάζων αὐτὸν ἐν ὀνόματι τῆς βαλῆς ἔς τῷ λαῷ νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν. Διηγῶνται περὶ τῷ Στρατιωτικῷ, ὅτι ἐρωτήσας τὸς μητροπολίτας, ἔτι μοι δίδει ὁ πατριάρχης ἀντὶ τῆς βασιλείας, ἔς ἀκῆσας, τὴν ἑράνιον βασιλείαν, εὐδὺς ἐκδυσάμενος τὴν πορφύραν ἔς τὰ κοκκοβαφῆ πέδιλα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ μοναστήριον, βασιλεύσας χρόνον ἕνα.

α. χ. 1057. Ὁ Κομνηνὸς ἐφθασε κείνην τὴν ἐσπέραν, τῇ δὲ ἐπαύριον ἐσέφθη ἀπὸ τὸν πατριάρχην εἰς τὴν μεγάλην τῇ α. ἐκκλησίαν (1).

Σιπτ. Ὁ νέος βασιλεὺς ἐφρόντισε πρῶτον πάντων νὰ ἐνεργητήσῃ ὅλας τὰς φίλας τε, ἔς μάλιστα τὸν πατριάρχην, τῷ ὁποίῳ τὰς ἀνεψιὺς ἔς συγγενεῖς ἀνεβίβασεν εἰς τὰ πρῶτιζα ἀξιώματα. Ἡ στρατηγικὴ συνέσις αὐτῷ καὶ ἀνδρία ἠνάγκασε τὰς γειτνιαζόντας βαρβάρους νὰ εἰρηνεύωσιν. Οἱ ὑπηκοοὶ τε δὲν ἠγάπων αὐτὸν τόσο, ὅσον ἐφοβῶντο διὰ τὴν αὐστηρότητά τε, ὁ ὁποῖος βλέπων τὸ διησχυροφυλάκιον κατακεκρωμένον, κατεβάρυνε τὸν λαὸν μὲ βαρυτάτης φόρης, ἔς τέλος κατεγύμνωσε τὰ μοναστήρια ἀπὸ τὸν ἀναρίθμητον πλῆτον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπλέτισαν αὐτὰ οἱ προκάτοχοί τε. Ὁ πατριάρχης ὀργισθεὶς εἰς τῷτο, ἐφρ-

(1) Ἐως τῆς καθαιρέσεως τῷ Στρατιωτικῷ παύει τῷ Κεδρηνῷ ἢ ἰσορία, ἔς ἔπειτα ἀρχεται ἡ ἰσορία τῷ Ἰωάννῳ Σκυλίτζῃ Κεροκαλάτῃ.

βέριζε τὸν βασιλέα νὰ τὸν καταβιάσῃ ἀπὸ τὸν θρόνον· ἀλλ' αὐτὸς μὴ ὑπακούων εἰς τὰς φοβηρισμῆς τα, ἐξώρισεν αὐτὸν, καὶ ἀντ' αὐτῆ κατέστησε πατριάρχην τὸν Κωνσταντῖνον Λειχῦδην· δὲν ἐβασίλευσεν ὅμως πολὺν χρόνον, ἀλλὰ βαρεῖα νόσῳ ἀφηνήσας, ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἐν μετανοίᾳ καὶ προσευχῇ, βασιλεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ἐκλέξας διάδοχον τὸν Κωνσταντῖνον Δέκαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΟΥΚΑ.

Ὁ Δέκας παραλιβῶν τὴν βασιλείαν, ἐπεμελεῖτο περὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἔκρινεν ἀπρωσωπολήπτως, ἔπαυσε μερικὰς καταχρήσεις, αἱ ὅποια, εἰσέφρησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν πρὸ αὐτῆ βασιλέων, καὶ ἔδειξεν ἀπανταχῆ τοιαύτην μετρίότητα, ὥστε ἠμπόρει νὰ συγκαταλεχθῆ μεταξὺ τῶν καλλίστων ἡγεμόνων, εἰάν δὲν ἐκυριεύετο ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀκορῆς φιλαργυρίας, ὁ ὅποτος μὴ θέλων νὰ τρέφῃ στρατιώτας, ἀφῆκε τὰ σύνορα τῆς βασιλείας γυμνὰ καὶ ἀφρέρητα, διὰ τὸ ὅποτον οἱ μὲν Τῆρκοι ἐκυρίευσον καθ' ἡμέραν τόπους καὶ πόλεις, οἱ δὲ Οὐζοὶ, ἔθνος Σκυθικόν, διέδυσαν, ὡς 500,000 τὸν ἀριθμὸν, τὸν Δέκανον, καὶ διήρπαζον τὰς πλησιοχώρας ἐπαρχίας. Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης, ὁ εἰσέπειτα βασιλεὺς, καὶ Βασίλειος ὁ Ἀποκάπης, ἐσάλησαν ἐναντίον· ἀλλ' οἱ βάρβαροι νικῆσαντες αὐτὰς καὶ πιάσαντες αἰχμαλώτους, διήρπασαν ὅλην τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐμβάντες ἀκωλύτως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔκαιον καὶ ἔσφαζον ἀπανταχῆ. Ὁ βασιλεὺς παρεκινήθη εἰς εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ τὰς συμφορὰς τῶν ὑπηκόων· μὴ θέλων ὅμως νὰ δαπανήσῃ, ὅσα ἀπῆχοντο πρὸς σύναξιν τῶν ἀναγ-

καιοτάτων στρατευμάτων, ἡ ἔτι νὰ ἐλευθερωθῆ τὸς καταπιεζομένους ὑπηκόους, ἠγωνίσθη πρῶτον μὲν ν' ἀπολαύσῃ τὴν εἰρήνην μὲ δῶρα ἡ ὑποχέσεις, ἔπειτα δὲ, ὅτε ἶδε τὸς βαρβάρους μὴ θέλοντας, παρήγγειλεν εἰς ὅλους τὸς ὑπηκόους νησιᾶν, ἡ εἶτα ἐστράτευσε κατ' ἐκείνων μὲ ὀλίγους στρατιώτας. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ βάρβαροι ἀδυνατιοθέντες ἀπὸ λοιμικὴν νόσον, ἐπολεμήθησαν ἐξαίφνης ἀπὸ τὸς Οὐγγρους, τῶν ὁποίων αὐτοὶ τὴν χώραν κατερήμωσαν, ἡ κατεκόπησαν πάντες. Οὐ πολλῶ δὲ ἕξερν μετὰ ταύτας τὰς συμφορὰς 1067. ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς, βασιλεύσας χρόνους ἑπτὰ ἡ μῆνας ἕξ· ἐγκατέλιπε δὲ τρεῖς υἱὸς, τὸν Μιχαῆλ, Ἀνδρόνικον ἡ Κωνσταντῖνον (1), ἀντὶ τῶν ὁποίων νέων ἔτι ὄντων διώρισε τὴν μητέρα αὐτῶν Εὐδοκίαν βασίλισσαν, ἀναγκάσας αὐτὴν νὰ δώσῃ εἰς τὸν πατριάρχην ἑγγραφὸν ὄρκον, ὅτι δὲν θέλει λάβῃ δεύτερον ἄνδρα.

Οἱ δὲ Τῦρκοι, ὡς ἔμαθον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπέθανεν, ἡ ὅτι ἡ βασιλεία διωκεῖτο ἀπὸ γυναῖκα, εἰσέβαλον εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, Κιλικίαν ἡ Καππαδοκίαν, καίοντες ἡ σφάζοντες ἀπανταχῆ. Ἡ βασίλισσα βλέψασα τὴν κακὴν κατάστασιν τῆ στρατεύματος, ἡ ἀκήνυσα τὸς εἰσιώδεις λόγους πολλῶν, ἡ φοβημένη κακόντι περὶ ἑαυτῆς ἡ τῶν παιδῶν, ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ σύζυγον ἄνδρα ἄξιον νὰ ματαιώσῃ τὰ διανοήματα τῶν ἐσωτερικῶν ἡ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.

Κατὰ τῆτον τὸν χρόνον ὁ Ρῶμανὸς Διογένης,

(1) Ἀπὸ τὸς τρεῖς υἱὸς μόνον ὁ Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη βασιλεύοντος τῆ πατρὸς, δι' ὃ ἡ ἐπωνομάσθη κορυφογέννητος.

ἄηρ ὠρατος, ἀγχίνες κ̅ καταγόμενος ἀπὸ τὸν βασιλέα Ρῶμανὸν Ἀργυρὸν, κατηγορηθεὶς ὡς ἐπίθετος τῆς βασιλείας, ἤχθη εἰς τὸ μέσον, διὰ ἧ ἀκέσῃ τὴν κατ' ἑαυτὲ δικαίαν καταδίκην. Τότε ἡ βασίλισσα βλέψασα τοιῦτον νέον εὖσπλαγχνίωδη, κ̅ ἀπολίσασα, κατέστηπεν αὐτὸν ἀρχισράτηγον, ὁ ὅποιος ἐπολιτεύθη τόσον ἀξίως κ̅ πισῶς, ὥστε αὐτὴ ἀπεφάσισεν, ἂν λάβῃ πάλιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆ πατριάρχου τὸν ἐγγραφὸν ὄρκον, νὰ συζευχθῇ μετ' αὐτῆ. Πρὸς τῆτο κατέπεισεν ἓνα πισὸν εὐνῆχον νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅτι ἡ βασίλισσα ἐραθεῖσα τῆ ἀνεψιῦ αὐτῆ Βάρδα, ἀπεφάσισε νὰ συζευχθῇ μετ' αὐτῆ, καὶ νὰ τὸν ἀναβιδάσῃ εἰς τὸν θρόνον, ἂν ὁ πατριάρχης ἀπολύσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν ὄρκον, κ̅ καταπέισῃ κ̅ τὴν σύγκλητον πρὸς τῆτον τὸν ἔννομον γάμον. Ὁ πατριάρχης, καίτοι τίμιος κ̅ πολυμαθῆς, πλανηθεὶς ἀπὸ τὴν ὑπόχεσιν τῆς βασιλίσσης, κ̅ θελὼν νὰ ἴδῃ βασιλεῖα τὸν ἀνεψιόν τε, κατεπέωδη, κ̅ πρῶτον μὲν κατέπεισε τὴν σύγκλητον νὰ συγκατανεύσῃ, εἶτα δὲ ἀποδιδὼς εἰς τὴν βασίλισσαν τὸν ἐγγραφὸν ὄρκον, ἐκήρυξεν αὐτὴν ἐλευθέραν, παρακινῶν μάλιστα νὰ ἐκλέξῃ νυμφίον ἄνδρα συνετὸν κ̅ ἀξίον τῆς βασιλείας. Τοιοτρόπως ἡ βασίλισσα λυθεῖσα ἀπὸ τὸν ὄρκον, συνεζεύχθη παρ' ἐλπίδα τῆ πατριάρχου μετὰ Ρῶμανῆ τῆ Διογένους, ὁ ὅποιος ἐκηρύχθη μετὰ ταῦτα βασιλεύς.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

Παραλαβὼν ὁ Ρῶμανὸς τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου μαθὼν, ὅτι οἱ Τέρκοι διαρπάσαντες τὴν Νεοκαισάρειαν, ἀνεχώρησαν ἔχον-

τες πολλά λάφυρα, προκατέλαβεν αὐτὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πολλὰς αὐτῶν κατέκοψεν, ἔπειτα δὲ στρατεύσας εἰς τὸ Ἀλεπ, ἦτοι Βέρροϊαν, ἐκυρίευσεν αὐτὴν καὶ τὴν Γεράπολιν, ὅπως ἐκτίσει δυνατόν φρούριον. Ὅτε δὲ ἀνεχώρει, Σέλων γὰρ ἐνωθῆ μετὰ τὸ στρατεύμα, ὅσον ἀφῆκε κατόπι, ἠγωνίζετο ἐν πολυάριθμον τάγμα Τούρκων γὰρ τὴν ἀποκόψη τὴν ἀναχώρησιν· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς, ὅσους ἐν πρώτοις ὑπεκρίνετο φόβον καὶ δειλίαν, ὠρμησεν ἐξαίφνης, καὶ ἔτρεψεν αὐτὸς εἰς φυγὴν, καὶ ἔτω κυριεύσας πολλὰς πόλεις κατ' ὁδόν, ἤδη χειμῶνος ἀρχομένου, ἀνεχώρησεν εἰς Κιλικίαν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινέπολιν.

Τῷ δ' ἐπομένῳ ἔτει, μόλις ἀρχομένου τῆ ἔαρος, ἐστράτευσεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ μαθὼν, ὅτι οἱ Τούρκοι ἐνίκησαν τὸν Φιλάρετον, ὅσους ἐφύλαττε τὴν ἔχθρην τῆ Εὐφράτη, καὶ ἐμβάντες εἰς τὴν Κιλικίαν, διήρπασαν τὸ Γκόνιον, τὴν πλησιωτάτην καὶ πολυανθρωποτάτην πόλιν ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἐστράτευσε κατ' αὐτῶν προσωπικῶς· ἀλλ' οἱ Τούρκοι, ὡς ἤκουσαν αὐτὸν ἐρχόμενον, ἀνεχώρησαν σπευδαίως. Ὁ βασιλεὺς ἰδὼν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἀνεχώρησαν, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν θριαμβεύων, καὶ τῷ ἐπομένῳ ἔαρι ἐστράτευσε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν κατὰ τῶν Τούρκων. Ὅτε δὲ ἠγγύισαν τὰ δύο στρατεύματα, Ἀσάν, ὁ βασιλεὺς τῶν Τούρκων, φοβόμενος, ὡς ἔμπειρος ἀνὴρ, τὸ ἀβέβαιον τῆ πολεμῆ, ἔσειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Ρωμαῖον, προσβάλλων εἰρήνης συνθήκας· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐσερξεν, ἠτοιμάζοντο καὶ τὰ δύο στρατεύματα εἰς πόλεμον. Ἡ μάχη ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλῷ ἰσόρροπος, ἕως ἢ ὁ Ρωμαῖος φοβόμενος, μὴ ἄρα γε ὁ ἐχθρὸς ὀρμήσῃ εἰς τὸ στρατόπεδόν τε, τὸ ὅποιον

ἐφύλαττον ὀλίγοι στρατιῶται, ἐπρόσαξε τὸ στρατεύμα
 ὑ' ἀναχωρήσῃ. Τότε Ἀνδρόνικος, ὁ υἱὸς τῆ Ἰωάννου
 Δέκα, ἀδελφῆ τῆ πρώην βασιλέως Κωνσταντίνου, ἐχ-
 θρὸς ὢν τῆ Ῥωμανῆ, καὶ φθονῶν αὐτῆ τὴν εὐτυχίαν,
 ἔφευγε δρομέως πρὸς τὸ στρατόπεδον, κράζων ὅτι ὁ
 βασιλεὺς ἐνίκηθη, τὸ ὅποιον ἀκόντες οἱ λοιποὶ στρα-
 τιῶται, ἔφευγον καὶ αὐτοὶ, καταδιωκόμενοι καὶ σφα-
 ζόμενοι ἀπὸ τῆς Τύρκου. Ὁ βασιλεὺς εἰς μάτην ἠγω-
 νίζετο γὰρ τῆς βάλῃ εἰς τάξιν, ἕως ἔ' πολεμῶν ἀν-
 δρείως καὶ ἀπομονωθεὶς, ἐπιάθη αἰχμάλωτος. Ὁ
 βασιλεὺς τῶν Τύρκων, ὅσιν μόνον ἐπίστευσε κατ' ἀρ-
 χὰς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆ Ῥωμανῆ, ἵτε προσήχθη
 ἐνώπιόν τε, ἐνηγκαλίσσατο φιλοφρόνως καὶ εἶπε, "μὴ
 ,,φραβῆ, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἔυελπισ ἔσο πρὸ πάντων,
 ,,ὅτι θέλω σὲ μεταχειριωθῆ ἕχι ὡς αἰχμάλωτον,
 ,,ἀλλ' ὡς βασιλέα," καὶ ἔτω μετὰ πολλὴν τὴν πρέπυ-
 σαν θεραπείαν καὶ τιμὴν, συνάψας εἰρήνην ἐπίμονον
 μετ' αὐτῆ, ἀφῆκεν ἐλευθερον.

Ἐλευθερωθεὶς ἔν ὁ Ῥωμανὸς τοις τοτρόπως,
 ἐπορεύετο μετὰ τῶν πρέσβειων τῆ σουλτάνου εἰς Κων-
 σταντινούπολιν, ὅπου ἔμελλε γὰρ κυρωθῆ ἡ εἰρήνη· ἐλθὼν
 δὲ εἰς Θεοδοσιόπολιν, ὅπου διέτριψεν αὐτῆ ὀλίγας ἡμέ-
 ρας, ἕως ἔ' ἰατρευθῶσιν αἱ πληγαὶ τε παντελῶς, καὶ
 μαθὼν, ὅτι Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς τῆ Κωνσταντίνου Δέ-
 κα, ὁμῆ μετὰ τῆ Ψελλῆ, ἐνὸς τῶν πρωτίτων τῆς
 συγκλήτου, καὶ ἄλλων πολλῶν, ἔκλεισαν τὴν Εὐδα-
 κίαν εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ἐκήρυξαν βασιλέα τὸν
 πρεσβυτάτου υἱὸν Μιχαὴλ Δέκαν, ἔφυγεν εἰς τὴν
 Δόκειαν, φερούοντι, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ἀδαναν, πό-
 λιν τῆς Κιλικίας, ὅπου ἀναγκασθεὶς γὰρ παραδοθῆ εἰς
 τὴν κατ' αὐτῆ σαλέντα Ἀνδρόνικου, τὸν πρεσβύτα-

τον υἱὸν τῆ Ἰωάννου ἐπιτρόπου τῆ νέου βασιλείου, ἐτυφλώθη καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν νῆσον Πρώτην, βασιλεύσας χρόνους τρεῖς καὶ μῆνας ὀκτώ. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὁ Μιχαὴλ Δέκακ ἐγνωρίσθη βασιλεὺς ἀπὸ ὅλων τῶν ὑπήκοων· ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἀμελής καὶ ὀκνηρὸς, ὁ θεὸς αὐτῷ Ἰωάννης διώκει τὰς ὑποθέσεις ὅλας.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΔΟΥΚΑ.

Ἐν τούτοις, ὁ βασιλεὺς τῶν Τέρκων μαζῶν τὸν δυσουχῆ θάνατον τῆ Ῥωμανῆ, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικήσῃ τὸν φίλον καὶ σύμμαχόν τε. Διὸ συναθροίσας πολυάριθμον στρατεύμα, εἰσέβαλεν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Γραικῶν, καὶ μετὰ διαφορὰς μάχας ἐπίσθεν αἰχμηλῶς τὸς κατ' αὐτῷ σαλέντας στρατηγοὺς, Ῥυσέλιον τὸν Λατίνον, καὶ Ἰωάννην Δέκαν τὸν ἀνεψιὸν τῆ βασιλείου, καὶ ἤθελεν ἐξακολουθήσῃ νικῶν καὶ θερύζων τὸς καρπὸς τῶν νικῶν τε, εἰ δὲν συνέβαινε κατ' αὐτῷ ἡ ἀποσασία τῆ Κετλεμωσέου, ἀνεψιῦ τῆ πρώην βασιλείου Τραγολιπάκου, ὅσις ἐζήτει σφετεριζόμενος τὴν βασιλείαν. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ δύο ταῦτα στρατεύματα συνελθόντα ἐμελλον νὰ πολεμήσῃν, ὁ Χαλιφᾶς τῆς Βαβυλωνίου, ὁ ὅποιος θεωρούμενος ὡς διάδοχος τῆ μεγάλου αὐτῶν προφήτου, εἶχεν ἐτι δύναμιν εἰς τὰ τῆς Φρησκείας, κατέπεισε καὶ τὸς δύο ἀνταγωνιστὰς νὰ φιλιωθῶσι, καὶ νὰ σέξωσιν εἰς τῆτον τὸν συμβιβασμὸν, δι' ἃ ὁ μὲν Ἀσᾶν διωρίσθη νὰ ἔχη τὴν παρὰ τῆ πατρὸς αὐτῆ Ταγγρολίτικος συσθεῖσαν μοναρχίαν, ὁ δὲ Κετλεμωσῆς καὶ οἱ ἐξ αὐτῆ ἐμελλον νὰ ἔχῃν ἐκεῖνας τὰς ἐπαρχίας τῆς μοναρχίας, ὅσαι ἂν κυριευθῶσιν ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ὑμέστων. Μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τούτου τῆ συμβιβασμῆ ἐναθεῖς ὁ Κετλεμω-

οἷς παύσασθαι μετὰ τῷ Ἀσίω, ἐκυβέουσαι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς καὶ τῷ ἐπιπέμει βασιλέως τῶν Γραικῶν ὄλην τὴν Μηδίαν, Λυκαονίαν, Καππαδοκίαν καὶ Βιθυνίαν, εἰς πρόπον ὥστε ἔσῃσι τὴν κεδέουσαν τῆς νεοσασάτης μοναρχίας τῆς ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Τυρκοὶ ἐνηγολεύοντο κυβέουσαι τὰς αὐτὰς ῥηθείας ἐπαρχίας, ὁ Ἐυσέλως ἐλαβὼς ἐρωσίαις ἀπὸ τῆν αἰχμηδασίαν διὰ τῆς συζύγου, καὶ ἀξίωσις μὲν ἀλλε ερωτωτικῆ ἀξιώματος εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἀπεσάτησε, καὶ συνάψας κρυφίως συμπύχων με τῆς Τυρκοῦς, ἐκήρυξεν αὐτὸν βασιλέα. Οἱ Μυχαῖλ ἔσειας μὲν κατ' αὐτῆ τῆς καλῆς ερωτηγῆς, ἐδὲν δὲ κατορθώσας, ἀλλὰ μὴ ἴδων νικηθεὶς εἰς διαφάρας μάχης, κατεπίσθη νὰ σεύλῃ τὸν Ἀλέξιον Καμυνητὸν, νέον τινὰ ἀξίον καὶ ἐμπειροπόλημον. Οὗτος ερωτησίσας κατὰ τῷ ἀπεσάτη, καὶ μόνον νηάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Τυρκοῦν, ἀλλὰ καὶ κατέπεισε με πολλὰ χροῖματα τὸν βασιλέα αὐτῶν νὰ τὸν σεύλῃ ὀέσιμον εἰς τὴν Ἀμασειαν, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ ὁποῖον βλάστητες οἱ Λοιποὶ συναποστάται, ὑπετάχθησαν ἐκυσίως, καὶ ἀπέδωκαν ὅσας πόλεις καὶ φρούρια ἐκυβέουσαν.

Μετὰ τὴν κατὰ πλυσιν τῷ ἐμφολίᾳ πολέμει, ἐπέεσρεψεν ὁ Ἀλέξιος εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ὅπως εὐρεσ τὸν λαὸν τυραννόμενον ἀπὸ πεινας καὶ παραλογισμῶν κατὰ τῷ βασιλέως διὰ τὴν φυλακην τῆς, ὁ ὁποῖος ἀντι νὰ βουθίσῃ τῆς παύουτας ὑπηκόας, ἐστμήσανε τὸ μέτρον τῷ σίτη, καὶ ἐπὼλει ἀντι εἰνὸς νομισμῶτος ἔχει ἀκείων μεθίμων, ὡς πρότερον, ἀλλὰ παρὰ πινύκων, ἤγειν παρὰ τεταρτημορίου τῷ μεθίμει, διὸ καὶ ἐπλωμασίη Παλατινάκος. Τότε ἀπεσάτησαν Νι-

κηφόρος ὁ Βοτανειάτης, ὁ ἐν Ἀσίᾳ στρατηγός, ἔ-
 ἂ. χ. κηφόρος ὁ Βρυέννιος, ὁ τῷ Δυρράχῳ δεξ. Οἱ Μιχαὴλ
 1078. βλέπων ἑαυτὸν ἀνίκανον ν' ἀντισταθῆ, παρητήσατο
 τὴν βασιλείαν, ἔ ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον, ὅπε
 ἐνδυσάμενος τὸ μοναχικὸν ἡῆμα, ἔγινε μετ' ὀλίγον
 ἔ ἐπίσκοπος Ἐφέσου· ἐβασίλευσε δὲ ἐξ χρόνου ἔ
 ἰσαρίθμους μῆνας (1).

Οἱ δὲ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἐμβὰς ἀκωλύ-
 τως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐχειροτονήθη ἔ ἐσέφθη ἀπὸ
 τὸν πατριάρχην βασιλεὺς τῇ 25 Μαρτίῳ ἐν ἔτει 1078,
 ἔ εὐδὺς ἐξεῖλε κατὰ τῷ Βρυεννίῳ τὸν Ἀλέξιον Κομνη-
 νὸν μὲ πολλὴν ἔ ἀξιόλογον δύναμιν. Μετ' ἔ πολὺ
 συνήλθον τὰ δύο στρατεύματα εἰς συμπλοκὴν, ἔ ἐπο-
 λέμησαν ἐπὶ πολὺ ἀνδρείως ἔ ἰσορρόπως, ἔως ἔ ὁ
 Ἀλέξιος πιάσας τῷ Βρυεννίῳ τὸν ἵππον, ὁ ὁποῖος ἦτο
 κατ' ἐκεῖν τῷ καιρῷ τὴν συνήθειαν κατακεκοσμημέ-
 νος μὲ τὰ βασιλικά παράσημα, ἔ παρεπιδεικνύμενος
 εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατεύμα, κατέπεισε τέτῳς νὰ νομί-
 σωσι τὸν στρατηγόντων ἀποθανόντα, ἔ νὰ φεύγω-
 σιν. Οἱ Βρυέννιος ἰδὼν τὸ στρατήγημα τῷ ἐχθρῷ, ἔ-
 γωνίζετο μὲν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν τῷ στρατεύματος,
 ἀλλ' εἰς μάτην, ὥσε ἔ αὐτὸς ἐπιάθη αἰχμάλωτος
 μετ' ὀλίγον, πολεμήσας ἡρωϊκώτατα. Ἀλλὰ μετ' ἔ
 πολὺ συνέβη ἑτέρα ἀποσασία τῷ Νικηφόρῳ Βασιλα-
 κίῳ, ὁ ὁποῖος κηρύξας ἑαυτὸν βασιλεῖα, ἐκυρίευσε
 τὴν Θεσσαλονίκην, ἔ ἠτοιμάζετο νὰ στρατεύσῃ ἐναν-
 τίον τῆς Κωνσταντινέπολεως· ἀλλὰ ἔ αὐτὸς νικηθεὶς
 ἀπὸ τὸν Ἀλέξιον Κομνηνὸν, ἔ πολιορκηθεὶς ἐν Θεσ-

(1) Νικηφ. Βρυένν. ἰστορ. Μιχαὴλ. κεφ. 2—8. Ἀ'ν-
 γκ Κομν. βιβλ. Α'. κεφ. 2.

σαλονίκη, παρεδόθη ἀπὸ τῆς πολίτας ἔ στρατιώτας, ἔ ἐσάλη εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ἐτυφλώθη ἔ ἐκλείωθη εἰς μοναστήριον.

Ὁ βασιλεὺς προβεβηκῶς ὦν τῇ ἡλικίᾳ, ἔ μὴ ἔχων ἀρρενας διαδόχους, κατεπέριωθη ἀπὸ δύο ἀδελφῆς Σκύδας δούλου αὐτοῦ, Βορίλον ἔ Γερμανόν, ἕ ἀφίση ἀποθνήσκων διάδοχον τὸν Συναδηνόν, νέον ἄξιον ἔ συγγενῆ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα μαδῆσα τέτο, ἔ ἔχουσα ἱόν ἐκ τοῦ ἀποθανόντος Μιχαὴλ Δούκα τὸν Κωνσταντίνον Δύκαν, ὁ ὁποῖος συζευχθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Βοτανειάτου, εἶχεν ἀναμφισβότως τὸ δίκαιον τῆς βασιλείας, ἐθυμώθη ἔ ἐδήλωσε τὸ μυσικὸν εἰς τῆς δύο ἀδελφῆς Ἀλέξιον Κομνηνὸν ἔ Ἰσαάκιον Κομνηνόν, οἱ ὁποῖοι ἔ ὑπέρχοντο αὐτῇ πᾶσαν βοήθειαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ δύο δούλοι τοῦ βασιλέως ὑπέπτευσαν τὰ γινόμενα ἐκ τῆς οἰκειότητος τῆς μεταξὺ τῆς βασίλισσης ἔ τῶν Κομνηνῶν, ἀπεφάσισαν νὰ δολοφονήσεν τῆς δύο ἀδελφῆς· οὗτοι δὲ μαδόντες τὸν σκοπόντων, συνώμοσαν μετὰ τοῦ Πακβριανῆ, ἐνὸς ἐμπείρου στρατηγῆ ἔ πολιτικῆ, ἔ ἔφυγον ὁμῆ μετὰ τῶν φίλων πρὸς τὸ κράτευμα, τὸ ὁποῖον ἐστρατοπέδευε τότε εἰς τὰ σύνορα τῆς Θράκης. Ἐνταῦθα συμβελῆς γενομένης ὄλων τῶν στρατηγῶν, ἐκηρύχθη ὁμοφώνως ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐστράτευσε ἐνδύς εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, εὐφημῆμενος καθ' ὅλας τὰς πόλεις, δι' ὧν ἤρχετο, ἔ ἐπαινέμενος. Οἱ ἐγκατακοικοὶ τῆς Κωνσταντινῆπόλεως δὲν ἠθέλησαν ἕ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτὸν τὰς πύλας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος ἐμβὰς διὰ προδοσίας ἐνὸς στρατηγῆ, ὁ ὁποῖος ἐφύλαττεν ἐν τῶν τεσσάρων μερῶν τῆς πόλεως, ἐκυρίευσεν ἐνδύς ὄλην τὴν πόλιν, ἔ ἐσέφθη ἀπὸ τὸν πατριάρχην Κα-

α. χ. σμᾶν ἐν ἔτει 1081 ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ βασιλεύς· ὁ δὲ 1081. Βυτανειάτης ἐμόνασε, βασιλεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας δέκα (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Παραλαβὼν ὁ Ἀλέξιος τὴν βασιλείαν, ἐφρόντισεν ἐν πρώτοις τὴν μὲν φίλως νὰ τιμήσῃ κατ' ἀξίαν, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον Δέκαν, τὸν ἰὸν τῆ πρώην βασιλέως Μιχαὴλ, νὰ τὸν συγχωρήσῃ, κατὰ τὴν πρὸς τὴν βασιλισσαν ὑποχεσίν τε, νὰ φορῇ τὸ βασιλικὸν σέμμα καὶ νὰ παρῶρησιάζηται μὲ τὰ λοιπὰ βασιλικά. παράσημα· ἔπειτα δὲ θέλων νὰ μετανοήσῃ δημοσίᾳ διὰ τὰ κακὰ καὶ τὰς ἀρκαγὰς, ὅσας ἔπραξαν οἱ στρατιῶταί τε ἐν τῷ ἐμβαίνειν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἐπαρῶρησιάζη ἐνώπιον τῆ πατριάρχου καὶ τῆ λοιπῆ ἀρχιερατικῆ τάγματος μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ κατανύξεως, ὡμολόγησεν ἑαυτὸν ἔνοχον τῶν πραχθέντων ἀπὸ τῆς στρατιώτου ἀνομιματίων, καὶ ἐζήτει τὸν ἀνήκοντα κανόνα τῆς μετανοίας. Ὁ δὲ πατριάρχης ἐπέταξεν εἰς αὐτὸν καὶ ὅλης αὐτῆς τῆς συγγενείας καὶ φίλων νὰ νησεύσωσι τεσσαρακονθήμερον, νὰ κοιμῶνται κατὰ γῆς, καὶ νὰ πράττωσιν ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, εἰς τὰ ὅποια πάντα ἰπήκυσεν ὁ βασιλεὺς προθύμως (2).

Μετὰ ταύτην τὴν μετάνοιαν, ἡτοιμάζετο ὁ βα-

(1) Ἄννα Κομνην. βιβλ. β'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβλ. Γ'. κεφ. α'.

(2) Τῆτον τοῦ κανόνα τῆς μετανοίας ἔδωκεν αὐτῷ ὁ νέος πατριάρχης Λυσράτιος Γαρίδας, ὁ ὁποῖος ἔ πολλῶ πρότερον μετὰ τὴν ἐκέστιον παραίτησιν τῆ Κοσμᾶ ἔχειροτονήθη πατριάρχης (Ὁρα Ἄνν. Κομνην. ἱστορ.)

σιλευς να καταπολεμήση τὸς Τούρκους, οἱ ὅποιοι καθ' ἡμέραν ἐκυρίεον νέας πόλεις· ἀκούσας δὲ, ὅτι Ροβέρτος ὁ Γεῖσκαρδος, ὁ δὲξ τῆς Ἀπυλίας καὶ Καλαβρίας, ἔκαμνεν εἰς τὴν δύσιν μεγάλας ἐτοιμασίας κατ' αὐτῆ, ἔκαμνεν εἰρήνην μετὰ τῷ Σελευμάνῳ, τῷ ἱεῖ καὶ διαδόχῳ τῷ Κνιτλεμωσέως, καὶ ἔσρεφε τὰ ὄπλα κατ' ἐκείνῳ. Ὁ Ροβέρτος ἦτο Νορμάνος τὸ γένος, ἰὸς τῷ Ταγγρέδῳ, ἀρχοντος τῆς Ἀντιοχείας, ὁ ὅποιος ἔχων πολλὰς παῖδας καὶ ὀλίγην περισίαν, ἔσειλε τὸς δύο πρεσβυτέρους ἱεῖς πρὸς ἄλωσιν τῆς Ἰταλίας, ὅθεν ἔτοι ἐκδιώξαντες τὸς Σαρακηνὺς, ἔσησαν αὐτῷ νέαν ἡγεμονίαν. Ὁ δὲ τρίτος ἰὸς Ροβέρτος μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο πρεσβυτέρων ἀδελφῶν μὴ εὐχαρισθὲν εἰς μόνην τῆς Ἀπυλίας τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνοι ἐδέσποζον, ἐκυρίευσεν καὶ τὸ νῦν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως, καὶ ὠνομάζετο δὲξ τῆς Ἀπυλίας καὶ Καλαβρίας. Περὶ τὰ ἔσχατα τῆς τῷ Βοτανειάτῃ βασιλείας, ὁ Μιχαὴλ, ὅσις ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἔφυγεν εἰς Ἰταλίαν, κατέπεισεν τὸν Ροβέρτον, τῷ ὁποίῳ ἡ θυγάτηρ ἔλαβε πρό τινων χρόνων ἄνδρα τὸν Κωνσαντῖνον, ἰὸν τῷ Μιχαὴλ, νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς ἀνάκτησιν τῆς βασιλείας. Πρὸς τῆτο, ὁ Ροβέρτος ἠτοιμάζετο καὶ διὰ ξηρῶς καὶ θαλάσσης, καὶ δὲν ἔπαυσε καὶ μετὰ τὴν καθάρεισιν τῷ Βοτανειάτῃ, μετ' ἐρεᾶν ἀπόφασιν νὰ ἐκδιώξῃ, εἰ δυνατὸν, ἀπὸ τῆς θρόνου τὸν Ἀλέξιον, καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν Μιχαὴλ, ἢ κατὰ τινὰς ν' ἀρπάσῃ αὐτὸς τὴν βασιλείαν. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ὁ μὲν Ροβέρτος ἀφήσας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐπίτροπον τὸν ἰὸν τῷ Ρογέρον, ἔπλευσε πανσρατιᾶ εἰς Βρεντήσιον, καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν Ἠπειρὸν, ἐκυρίευσεν αὐτήν· ὁ δὲ ἰὸς αὐτῆ Βοημῆνδος ἐκυρίευσεν

τὸν Αὐλῶνα, περίφημον πόλιν ἢ λιμένα, ἐν τῇ νῦν ὀνομαζομένη Ἀλβανίᾳ (1).

Ἐντεῦθεν ἐσράτευσαν οἱ δύο ἀδελφοὶ πρὸς τὸ Δυρράχιον, ἢ ἐπολιόρκην διὰ ξηρᾶς ἢ θαλάσσης. Ἀλλ' ὁ ἐνταῦθα διορισθεὶς Γεώργιος Παλαιολόγος ἀντεσάθη ἀνδρείως, ἕως ἢ οἱ Ἐνετοί, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς ἔκαμε συμμαχίαν, ἐλθόντες με δυνατὸν σόλον, τὸν μὲν ναύαρχον Βοημῆνδον κατενίκησαν, ἢ πολλὰ πλοῖα ἐκυρίευσαν, ἔπειτα δὲ ἐνωθέντες μετὰ τῶ Παλαιολόγῳ, ὅσις ἐξῆλθε τῆς πόλεως, κατέφθειραν τὰ ἔργα τῶν πολιορκητῶν, ἢ κατέκαυσαν τὰ πολεμικὰ αὐτῶν ὄργανα, ἢ ἐπέσρεψαν εἰς τὸν σόλον, ἔχοντες πολλὰ λάφυρα, ἢ φέροντες εἰς τὰς πολιορκημένους πολλὰς τροφάς. Ἀλλ' ὁ Ρ'οβέρτος, ἀνὴρ ἀνδρείος, ἔμπειρος ἢ τολμηρὸς, δὲν ἀπέδειλιάσεν, ἀλλὰ καταρτίσας ἢ ἀναπληρώσας ὅσον τὸ δυνατὸν τὸν σόλον τε, μετεκόμισεν ἐκ τῆς Ἰταλίας πολλὰς τροφάς πρὸς τὸ στρατόπεδόν τε, ὅπε ἦτον ἔλλειψις αὐτῶν. Ὁ Παλαιολόγος βλέπων ἢ τὴν ἀθυμίαν τῶν στρατιωτῶν ἢ πολιτῶν, ἢ τὴν σπάνιν τῶν τροφῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναμφιβόλως κατήντησαν, ἐδήλωσε πάντα εἰς τὸν βασιλεα.

Ὁ Ἀλέξιος ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ αὐτοπροσώ-

(1) Οὗτος ὁ Ψευδομιχαὴλ ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἰσορίαν τῆς Ἀΰνης Κοιμητῆς Γραικὸς μοναχὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ρ'οβέρτος ἐγνωρίσεν ὡς τὸν φυγάδα βασιλέα, διὰ νὰ εὕρῃ πολλὰς Γραικὰς συμβοηθὰς. Ὅσα περὶ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ διοικήσεως τῶν Νορμάννων Pet. Giannone hist. civile du Royaume de Naples βιβλ. 3', ὅσις ἐν βιβλ. 10, κεφ. 5. τόμ. β'. σελ. 104 κτ. περιγράφει περιστατικώτερον τῶ Ρ'οβέρτε τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

πως εἰς βοήθειαν. Διὸ ἀφήσας ἐν Κωνσταντινέπολιν τὸν Ἰσαάκιον, ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπα ἐνωθεὶς μὲ τὸν στρατηγόν τε Πακυριανόν, ἐστράτευσεν εἰς τὸ Δυρράχιον, καὶ στρατοπεδύσας πλησίον τῆς πόλεως ἐπάνω τινὸς λόφου, ἔχων κατὰ μὲν δεξιὰν ὄρος ὑψηλὸν καὶ δύσβατον, κατὰ δὲ ἀριστερὰν τὴν θάλασσαν, συνεκάλεσε συμβέλιον ὄλων τῶν στρατηγῶν, ἀπὸ τὰς ὁποῖας οἱ περισσότεροὶ ἀπεφάσισαν νὰ πολεμήσεν. Ὁ Ρ'οβέρτος ἰδὼν τὰς ἐτοιμασίας τῷ βασιλέως, ἐπρόσαξε νὰ καταποντιθῆν ὅλα τὰ πλοιά τε, διὰ νὰ μὴ ἐλπίζωσιν οἱ στρατιῶταί τε εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν νίκην. Ἡ μάχη ἐχρημάτισεν ἑκατέρωθεν ἐπὶ πολὺ ἀμφίβολος καὶ ἰσόρροπος, ἕως ἢ τὰ βασιλικά στρατεύματα ἤρχισαν νὰ ἐνδίδων, τὸ ὅποιον ἐννοῶντες οἱ ἐχθροὶ, ἐμάχοντο θαρράλεωτερον, καὶ πρῶτον μὲν ἐτρεψαν εἰς φυγὴν ὄλην τὸν δεξιὰν πτέρυγα, ἔπειτα δὲ ὄλον τὸ στρατεύμα. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐφονεύθησαν οἱ κάλλισοι στρατιῶται τῷ βασιλέως, καὶ πολλοὶ στρατηγοὶ καὶ περιφανεῖς ἄνδρες, ἐξ ὧν ἦσαν καὶ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς τῷ Κωνσταντίνῳ Δέκῳ, Νικηφόρος ὁ συναδηνός, καὶ Νικηφόρος ὁ Παλαιολόγος· ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις ἐφυγεν εἰς τὴν Ἀχαΐδα, εἰς τρόπον ὡσεὶ ἀφήκεν εἰς τὴν ἐχθρὸν ὄλον τὸ στρατόπεδον καὶ τὰ πολεμικὰ σκεύη. Ὁ δὲ Ρ'οβέρτος ἐπιστρέψας εἰς τὸ Δυρράχιον, τὸ ὅποιον εὐδὺς παρεδόθη, ἔβαλε τὰ στρατεύματά τε εἰς τὴν παραχειμαδίαν τόπῳ, διανοῦμενος ἢ ἀνακινήσῃ τὸν πόλεμον εὐδὺς ἀρχομένῳ τῷ ἔαρος. Ἐν τέτοις, ὁ Ἀλέξιος προσάξας νὰ γένωσι νέα στρατολογία, ἔκαμε συμμαχίαν μὲ τὸν Εἰρήκον, τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ ἐπικράτειαν τῷ Ρ'οβέρτῳ, τὸ ὅπιον καὶ ἔ-

πραξεν, εισβαλών με πολυάριθμον στρατευμα εις την Καλαβριαν.

Ο δὲ Ρ'οβέρτος μαθὼν τὰ κινήματα τῆ Εἰρή-
κῃ, τὸν μὲν υἱὸν αὐτῆ Βοημῦνδον ἀφῆκεν εἰς τὰς ἀ-
νατολικὰς ἐπαρχίας, αὐτὸς δὲ ἐλθὼν εἰς Ἰταλίαν,
ἐβοήθησε τὸν Πάπαν, ὅσις ἐπολιορκεῖτο εἰς τὴν Ἀγ-
γελέπολιν (Engelsbourg), ἐκυρίευσε πάλιν τὴν Ρ'ώ-
μην, καὶ ἐδίωξε τὸν Εἰρήτικὸν ἀπὸ τῆν Ἰταλίαν. Οἱ
δὲ Βοημῦνδος κυριεύσας πολλὰς πόλεις τῆς Ἰλλυρίας,
καὶ νικήσας δις τὸν Ἀλέξιον, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Θετ-
ταλίαν, καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Λαρίσσης, ὅ-
που ὁμως ἐδὲν ἐκατόρθωσεν, ἀναγκασθεὶς νὰ ἐπιστρέ-
ψῃ εἰς Ἰταλίαν διὰ τὴν ἀποσασίαν τῶν στρατιωτῶν,
οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελον νὰ πολεμήσῃν, ἕως ἢ δὲν λάβω-
σι τὸν ἐναπολειφθέντα μισθόν. Τότε ὁ Ἀλέξιος ἐκυ-
ρίευσεν πάλιν πολλὰς πόλεις, καὶ ἐξήτησε τὴν βοή-
θειαν τῶν Ἐνετῶν, οἱ ὅποιοι ἐτοιμάσαντες μεγάλον
σῶλον, μετὰ δύο ἀμοιβαίας νίκας καὶ φθορὰς ἐνίκησαν
τὸν σῶλον τῆ Ρ'οβέρτου εἰς τὸ Βεδρωτὸν, ὅπου πολ-
λὰ πλοῖα κατεβύθισαν, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἔλα-
βον, εἰς τρόπον ὥστε μόλις ἐφυγον οἱ υἱοὶ αὐτῆ καὶ ἡ
σύζυγος. Οἱ Ρ'οβέρτος ἠτοιμάζετο νὰ ἐκδικηθῆ λαμ-
πρότατα, ἀλλὰ νόσω περιπεσὼν ὀξεία, ἀπέθανεν ἐν
Κεφαλληνίᾳ τῷ αὐτῷ ἔτει τῆς ἡλικίας (1). Μετὰ δὲ
τὸν θάνατον τῆ Ρ'οβέρτου ὁ υἱὸς αὐτῆ καὶ διάδοχος Ρ'ο-
γέρος, μὴ κρίνων ἀφελίμον τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ-
τε ἐπικινδύνει καὶ πολυδαπάνει πολέμῳ, ἀνεκάλεσε τὰ
στρατεύματά τε εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἔτι τὸ Δυρράχιον καὶ

(1) Ἐν μηνί Γ'ελίῳ ἐν ἔτει 1082, ἢ κατὰ τινὰς
1083 — 1086.

αἱ λοιπαὶ ἐν Ἰλλυρία πόλεις ὑπετάχθησαν πάλιν εἰς τὸν βασιλέα (1).

Μετὰ τῆτον τὸν πόλεμον ἠκολούθησεν εὐθὺς ἕτερος μετὰ τῶν Σκυθῶν, οἱ ὅποιοι διαβάντες τὸν Δανύβιον, διήρπασαν τὸ πλείον μέρος τῆς Θράκης, καὶ ἔπραττον ἀπανταχῆ ἀνηλεῶς καὶ ἀπανθρώπως. Ὁ βασιλεὺς ἐσείλε κατ' αὐτῶν στρατηγὸς τὸν Πακβριανὸν καὶ Βρανᾶν, ἀλλὰ μαθὼν αὐτὸς νικηθέντας, ἐσείλεν ἕτερον τὸν Ταττίκιον, ὅσις ὀρμήσας ἐξαίφνης εἰς αὐτὸς πλησίον τῆς Φιλιππεπόλεως, κατέκοψεν αὐτῶν πολλὰς, τὰς δὲ λοιπὰς ἠνάγκασε ν' ἀναχωρήσεν σπευδαίως καὶ ἀτάκτως. Ἀλλὰ τῷ ἐπομένῳ ἔτει ἐφάνησαν πάλιν τόσοι πολλοὶ βάρβαροι, ὥστε ὁ Ἀλέξιος ἀπεφάσισε νὰ στρατεύσῃ προσωπικῶς· ἐνίκηθῃ ὁμως πλησίον τῆ Λαρδέα ἢ μακρὰν τῆς Ἀδριανεπόλεως, καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν Βερόροιαν. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ Τέρκοι βλέποντες τὴν δύναμιν τῆ Ἀλεξίου ἐναχολεμένην εἰς τὸν Σκυθικὸν πόλεμον, ὤρμησαν καὶ ἐκυρίευσαν πολλὰς ἀξιολόγους πόλεις τῆς Ἀσίας, ἐξ ὧν ἦσαν αἱ Κλαζομεναί, ἡ Φώκαια, Μιτυλήνη, Μήθυμνα, καὶ ἔπειτα τὴν Χίον. Τότε ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη κατὰ μὲν τῶν Τέρκων νὰ σείλῃ τὸν Γιώαννην Δέκαν, ἀδελφὸν τῆς βασιλίσσης, αὐτὸς δὲ στρατεύσας κατὰ τῶν Σκυθῶν, μετὰ διαφόρης ἀμοιβαίας νίκης καὶ φθορᾶς ἐνίκησεν αὐτὸς κατὰ κράτος. Μετὰ τὴν α. χ. 1084. κατάπαυσιν τῆ Σκυθικῆς πολέμου ἐστράτευσε ὁ βασιλεὺς ἐναντίον τῶν Τέρκων, καὶ κατανικήσας μὲ τὴν βοήθειαν τῆ Σελτάνου τὸν ἀποσάτην Τζαχᾶν, ἕνα τῶν στρατηγῶν τῶν Τέρκων, ὁ ὅποιος ἐκυρίεψε τὴν Σμύρ-

(1) Ὅρα Ἀ'ον. Κομνην. Ἀλεξιάδ. βιβλ. ε' καὶ ζ'.

νην, ἔξῃσεν αὐτῆ νέαν βασιλείαν μὴ ὑποτασσομένην εἰς τὸν Σουλτάνον, ἔβλαπτε τὰς πλουσιοχώρας ἐπαρχίας, ἔκαμεν εἰρήνην μετὰ τῷ Σουλτάνῳ (1).

Τῷ δὲ 1093 ἔτει παρακινούμενοι οἱ Σκύθαι ἀπὸ τινα ἀπαταιῶνα, ὅσις ἐφήμιζεν ἑαυτὸν Λέοντα, τὸν πρεσβύτατον υἱὸν τῷ ἀποθανόντος Ρῶμανῆ Διογένους, ἀπεφάσισαν προθύμως ν' ἀνακινήσῃν τὸν πόλεμον. Ὁ Ἀλέξιος μαθὼν ἐν καιρῷ τὸν σκοπὸν τῶν βαρβάρων, πρῶτον μὲν ὠχύρωσεν ὅλα τὰ φρούρια, ἔπειτα δὲ στρατεύσας εἰς Ἀγχιάλον, ἐσρατοπέδευσε ἔξ ὠχυρώσει πλησίον αὐτῆς ἐπάνω τινὸς λόφου. Οἱ βάρβαροι ἐλθόντες πανσρατιᾶ, καὶ βλέποντες τὸν τόπον καλῶς ὠχυρωμένον ἔξ ἀνάλωτον, ἐστράτευσαν εἰς τὴν Ἀδριανέπολιν, ἐλπίζοντες νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς αὐτὸς προθύμως ὁ στρατηγὸς τῆ βασιλείως Νικηφόρος ὁ Βρυέννιος, τὸν ὁποῖον κατὰ τὰς λόγους τῆ ἀπαταιῶνος ὁ πατὴρ αὐτῆ Ρῶμανὸς Διογένης ἐτίμα διαφερόντως· ἀλλ' ἠπατήθησαν, ἔξ τέλος μετὰ ἑπτὰ ἑβδομάδων πολιορκίαν ἐνικήθησαν κατὰ κράτος διὰ τῆ ἀκολέθου στρατηγήματος. Στρατιώτης τις, ὀνομαζόμενος Ἀλακασεύς, ἠκρωτηρίασε κατὰ μίμησιν τῆ περιβλήτου Ζωπύρου τὸ πρόσωπον ἔξ ὅλον τὸ σῶμά τε, ἔξ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ψευδολέοντα, διηγείτο αὐτῷ, ὅτι διὰ τὴν πρὸς πατέρα τε τὸν Ρῶμανὸν Διογένην πίσιν ἐπαιδεύθη τοιζοτρόπως ἀπανθρώπως ἀπὸ τὸν Ἀλέξιον, καὶ κατέφυγε πρὸς αὐτὸν ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῆ νομίμου βασιλείως, ἔξ ἐνθυμίζων αὐτὸν νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ὕβριν ἀμφοτέρων. Ὁ ψευδοβασιλεὺς πιστεύσας τὰς λόγους τῆ στρατιώτου, ἔξ ἐλθὼν ὁμῆ μετὰ πολλῶν ἐκ-

(1) Ἀ' νν. Κομν. βιβλ. Ζ'. κεφ. 6. 7.

λεκτηῶν Σκυθῶν εἰς ἐν φρέριον ἐκεῖ πλησίον, ὅπερ κατὰ τὴς λόγους τῆς σρατιώτη ἐμελλεν ὁ Βρυέννιος νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν, εἰσήχθησαν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῆ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὅπερ μεθύσας αὐτῆς εἰς τι συμπόσιον ὁ Βρυέννιος, ἐπίασε καὶ ἐφύλαττεν ἐν δεσμοῖς. Τότε μαθὼν ὁ Ἀλέξιος τὰ γενόμενα, ἐσράτευσε σκευδαϊότατα ἐναντίον τῶν Σκυθῶν, καὶ ὀρμήσας εἰς αὐτῆς αἰφνιδίως, ἐφόνευσεν 7,000, ἐπίασε 3,000, τῆς δὲ λοιπῆς ἠνάγκασε ν' ἀναχωρήσεν ἀτάκτως, οἱ ὅποιοι καὶ ἕκαμον τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰρήνην μετὰ τῆ βασιλείως, ὡς ἔτος ἤθελε (1).

Ἐπισρέψας ἔν ὁ βασιλεὺς εἰς Κωνσταντινέπολιν θριαμβεύων, ἔμαθε μετ' ὀλίγον, ὅτι οἱ Φράγγοι ἕκαμον μεγάλας ἐτοιμασίας, διὰ νὰ κυριεύσεν πάλιν τῆς ἀγίας τόπες τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς ὁποῖας ἐδέσποζον τότε οἱ Τῦρκοι καὶ Σαρακηνοί· ἔτος δὲ ὁ πόλεμος τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν Τῦρκων ὠνομάσθη σαυροφορικὸς πόλεμος, τῆ ὁποῖα ἀφορμὴ ἐχρημάτισεν ἡ ἀκόλυσος. Περὶ τὸ 1063 ἔτος ἀπὸ Θεογονίας, ἐρημίτης τις ὀνομαζόμενος Πέτρος, γεννηθεὶς ἐν Ἀμίᾳ τῆς Πικαρδίας, ἀπεδήμησεν εἰς Ἱερουσαλήμ εἰς προσκύνησιν τῆ ἀγίας τάφου, καὶ βλέπων τὴν ἐλθεινὴν κατάσασιν καὶ συμφορὰν τῶν ἐν Ἀσίᾳ, Συρίᾳ καὶ Παλαισίῃ Χριστιανῶν, τὰς ὁποῖας ἐπαρχίας εἶχον τότε οἱ Τῦρκοι ὑπὸ τὴν ἔξυσίαν, ἤρχισε πρῶτον μὲν νὰ συλλογίζηται καθ' ἑαυτὸν, ἔπειτα δὲ συνεβουλευέτο καὶ μετὰ τῆ Σίμωνος, τῆ τότε πατριάρχου τῆς Ἱερουσαλήμ, περὶ τῶν τρόπων, δι' ὧν εἰδίνατο νὰ ἐλευθερώσῃ τῆς Χριστιανῆς ἀπὸ τὸν τυραννικὸν ζυγὸν τῶν Τῦρκων· τέ-

(1) Ἀνν. Κομνην. βιβλ. ι'. κεφ. β—δ.

λος δὲ βλέπων ἀδύνατον τὴν ἀνατολικὴν τῶν Γραικῶν μοναρχίαν, ἀπεφάσισε νὰ παρακινήσῃ τὰς δυτικὰς ἡγεμόνας εἰς συμμαχίαν κατὰ τῶν Τέρκων. Ὁ Δην λαβὼν ἐπιστολὰς παρὰ τῷ πατριάρχῃ καὶ ἄλλων τινῶν ἀνδρῶν πρὸς τὸν Πάπαν καὶ πρὸς ὅλους τὲς ἐν τῇ δύσει ἡγεμόνας, ἦλθεν εἰς Ρώμην, καὶ παραδὼς εἰς τὸν τότε Πάπαν Οὐρβάνου τὸν δευτέρου τὰ γράμματα, καὶ περιγράψας τὴν ἐλεεινὴν ὑπὸ τὰς Τέρκους κατάστασιν τῶν Χριστιανῶν, ἀπῆλθε πρὸς τὲς λοιπὰς ἡγεμόνας, καὶ ἐνέπνευσεν εἰς ὅλους, διαβαίνων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, τὸν Δεάρεσον καὶ ἀξιέπαινον ζῆλον τῷ νὰ ἐλευθερώσῃν τὰς Χριστιανὰς καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ τὰς Τέρκους. Τότε συνεκάλεσεν ὁ Πάπας σύνοδον πρῶτον μὲν ἐν Πλακεντία, εἶτα δὲ ἐν Φερμόντῳ τῆς Γαλλίας, ὅπου, παρόντων 310 ἐπισκόπων καὶ τῶν πρέσβειων ὅλων σχεδὸν τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων, ἐψηφίσθη κοινῇ γνώμη ὁ πόλεμος. Λέγουσιν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὑπέρημαχοι στρατιῶται τῆς θρησκείας, οἱ ὅποιοι πρὸς διασολὴν τῶν μὴ τοιούτων ἐφόρῃν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον κοκκίνας σαυρὲς, συνεποσῆντο ὡς 300,000 ἄνδρες, τῶν ὁποίων οἱ πρῶτιστοι στρατηγοὶ ἦσαν Οὐβος (Hugo) ὁ ἀδελφὸς Φιλίππου τῷ ἄ βασιλέως τῆς Γαλλίας, Ροβέρτος ὁ δεξὶ τῆς Νορμανδίας, Ροβέρτος ὁ κόμης τῆς Φλανδρίας, Ραϊμῦνδος ὁ ἐκ Γολώσης, Γοθφορέδος ὁ ἐκ Βελλιώνης ὁμῆ μετὰ τῶν ἀδελφῶν Βαλδουίνου καὶ Εὐσαθίου, Στέφανος ὁ κόμης τῆς Καρνῆντε (Chartres), Βοημῦνδος ὁ ἡγεμὼν τῶν Γαλλῶν, καὶ Πέτρος ὁ ἐρημίτης, ὁ ἐπνομαζόμενος Κεκέπετρος.

Ὁ Πέτρος παραλαβὼν 40,000 ἀνθρώπους, ἐμέρισεν αὐτὰς εἰς δύο τάγματα, καὶ παρέδωκε τὸ ἓν εἰς τινὰ Γάλλον ὀνομαζόμενον Γαυτιέρον (Gautier).

Οὗτος κινήσεις τῆ 18 Μαρτίου ἐν ἔτει 1096, ἦλθε ἀ. χ. διὰ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ὅπου μετὰ 1096. πολλὰς δυσυχίας ἔφθασε τελευταίον, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν δεσπότην, ἦτοι ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας, εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἦλθε περὶ τὸν μῆνα Αὐγύστου καὶ ὁ Πέτρος μετὰ τῷ λοιπῷ στρατεύματι, τὸν ὅποιον ἐδέχθη ὁ βασιλεὺς μετὰ πάσης φιλοφροσύνης καὶ φιλίας, ἔχι ὅμως χωρὶς ἐσωτερικὸν φόβον τῆς ψυχῆς του ἐπὶ τῷ ἐπιχειρήματι, ὁ ὅποιος περὶ μὲν τῷ χυδαίῳ ὄχλῳ ἐπίστευεν, ὅτι ἕτος ἐπραττε τυχὸν θείῳ ζήλῳ κινούμενος, περὶ δὲ τῶν ἡγεμόνων δὲν ἠπόρει νὰ φαντασθῆ ποτε, ὅτι καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀφῆκαν τὴν ἐπικράτειάν των, καὶ καθυπέβαλλον ἑαυτὸς εἰς τοῦτον ἐπικίνδυνον ἐπιχειρήμα.

Οὐ πολλῶν δὲ ἕστερον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῷ Πέτρῳ, μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ὅτι ὁ Γοθοφρέδος ἐφθασεν εἰς τὴν Φιλιππούπολιν μὲ 10,000 πεζεὺς, ἐταράχθη πολὺ, μάλιστα δὲ, ὅτε ὁ Γοθοφρέδος ἐξεῖλε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐζήτην ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν Οὐβον, τὸν ἀδελφὸν τῷ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὁ ὅποιος ἐν τῷ διαβαίνειν διὰ τῆς Βάρεως πρὸς τὸ Δυρράχιον ἀποχωριθεὶς ἀπὸ τὸν λοιπὸν στόλον διὰ τὸν συμβάντα χειμῶνα, ἐπιάθη ἀπὸ τὸν ἐπαρχὸν ἐκεῖνης τῆς πόλεως, καὶ σαλεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐφυλάττετο αἰχμάλωτος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς προφασιζόμενος δὲν ἠθέλεν ἀπολύσει τὸν αἰχμάλωτον, ὁ Γοθοφρέδος, ὅστις ἐφθασεν ἤδη εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐφέρετο πρὸς τὸν βασιλέα ὡς πρὸς ἐχθρὸν, καὶ διήρπαζε τὴν χώραν, καὶ ἐπορεύετο εὐθὺς κατὰ τῆς Κωνσταντινῆς πόλεως. Τότε ὁ Ἀλέξιος βλέπων τὸν ἑαυτὸν τε ἀνέκων τῷ ν' ἀντιταθῆ, ἔκαμε μετὰ τῷ Γοθα-

φρέδου εἰρήνην, τῆς ὁποίας αἱ συζηταί ἦσαν αἱ ἀκό-
 λουτοι· ὁ μὲν βασιλεὺς ὑπέχετο νὰ δώσῃ
 εἰς τὸς ἡγεμόνας, ἐφ' ὅσον ἂν διαρκέσῃ
 ὁ πόλεμος, πᾶσαν ἐνδεχομένην βοήθειαν
 στρατιωτῶν καὶ τροφῶν· ἐκεῖνοι δὲ νὰ ἀπο-
 δώσωσιν εἰς αὐτὸν, ὅσας ἂν κυριεύσωσι πό-
 λεις ἀπὸ τῶν Τέρκων καὶ Σαρακηνῶν. Μετ'
 ἕτερον δὲ ἤλθον καὶ οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες ἔχοντες
 πολλὰ στρατεύματα, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας διαβάν-
 τες τὸν Βόσπορον, ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν Χαλκη-
 δόνα, διανοόμενοι νὰ πορευθῶσιν ἐντεύθειν κατὰ τῆς
 Νικαίας.

Ἐν τῆτοις, διχόνοιαι καὶ ταραχαὶ συνέβησαν εἰς
 τὸ κράτευμα τῆ Πέτρου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο πλησίον
 τῆς Νικαίας, καὶ οἱ Γάλλοι ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τῶν Γερ-
 μανῶν καὶ Ἰταλῶν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐδυνήθησαν οἱ Τέρ-
 κων νὰ τῶν νικήσωσι πολλάκις, εἰς τρόπον ὡς ἐκ τῶν
 40,000 στρατιωτῶν τῆ Πέτρου μόλις ἔμειναν 3,000,
 οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν Κινήτην καὶ ἀντεμάχοντο,
 ἕως ἕτερον ἐνωθέντες μετὰ τὸ κράτευμα τῆ Γοθφρέδου καὶ
 τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων, οἱ ὁποῖοι ἤδη ἐφθασαν, συν-
 ἐπολιόρκησαν τὴν Νικαίαν ἐν μηνὶ Μαίῳ 1097, ἡ ὁ-
 ποία μετὰ πολλὰς μάχας καὶ ἀντιστάσεις τῶν πολιορκ-
 κόντων καὶ πολιορκουμένων παρεδόθη τῇ πέμπτῃ Ἰουλίου
 εἰς τὸν βασιλικὸν στρατηγὸν Βετμίτην· μεταξὺ δὲ
 τῶν αἰχμαλώτων εὐρέθη ἡ σύζυγος τῆ Σελεῦμάνου,
 τῆ τότε Σελτάνου, καὶ δύο τέκνα, τὰ ὁποῖα ἐσάλησαν
 παρευθὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (1).

(1) Κατ' Ἀνναν Κομνηνὴν ὁ Ἀλέξιος ἐστράτευσε
 μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅμως δὲν ἤβηλε νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Νικαίας, οἱ ἡγεμόνες μερίσαντες τὸ σράτευμα εἰς δύο μέρη, ἐπορεύοντο εἰς τὴν Συρίαν. Ὁ Σαλευμάνος ἔχων 60,000 ἄνδρῶπες, ὠρμησεν αἰφνιδίως εἰς τὸν Βοημῆνδον, ὅσιν προεπορεύετο, καὶ ἐνίκα αὐτὸν κατὰ κράτος, εἰς δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειαν ὁ Οὐβός μὲ 30,000 στρατιώτας, ὁ ὁποῖος ὀρμήσας εἰς τὸς ἐχθρούς, κατέκοψε 40,000, τὸς δὲ λοιπὸς ἠνάγκασε νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ὄρη. Μετὰ ταύτην τὴν νίκην παρεδόθησαν ἡ Ἀντιόχεια τῆς Πεισιδίας, τὸ Γόνιον τῆς Κιλικίας, ἡ Ἡράκλεια, καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις. Τότε οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες ὁμόσαντες νὰ μὴ ἐπιστρέψωσιν, πλην ὅταν ἐλευθερώσωσιν τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τὸς ἀπίστων, διέβησαν τὸν Ταῦρον, ἐκυρίευσαν τὴν Μαρησίαν καὶ Ἀρτεσίαν, καὶ τέλος ἐστρατοπέδευσαν τῇ 21 Ὀκτωβρίῳ 1097 πλησίον τῆς περιφήμου πόλεως τῆς Ἀντιοχείας. Ἐπειδὴ ἡ πόλις ἦτο καλῶς ὠχυρωμένη, καὶ εἶχεν 27000 ἀ. χ. φύλακας, ἡ πολιορκία διήρκεσεν ἕως τῆ τρίτῃ Ἰαννίῳ, 1098. ὅτε Πύρρος τις, ἀποσατήσας κατὰ τὸ φανερόν καὶ γενόμενος Τούρκος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Τούρκοι ἐνεπιστεύθησαν τὴν φύλαξιν ἐνὸς πύργου, ὅσιν ὠνομάζετο αἱ δύο ἀδελφαὶ, ἐπρόδωκε τὴν πόλιν εἰς τὸν Βοημῆνδον, τῷ ὁποῖοι οἱ στρατιῶται ἐμβάντες διὰ νυκτὸς, ἠνέωξαν τὰς πύλας εἰς τὸ λοιπὸν σράτευμα, τὸ ὁποῖον ὠρμησεν αἰφνιδίως καὶ κατέκοψε τὸς Τούρκους σχεδὸν ἕως ἐνός. Μετ' ἕ πολὺ δὲ ἠκολούθησε μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ τῷ Κορβηνῷ, ἐνός τῶν στρατηγῶν τῆ βασιλείας τῆς Περσίας, καὶ ἐ-

Λατίνος, ἢ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Νίκαιαν, ἀλλ' ἔσειλε κατ' αὐτῆς τὸν στρατηγὸν Βετομίτην, ἀφ' οὗ οἱ Τούρκοι ἐφάνησαν ἤδη πρόθυμοι νὰ παραδώσωσιν τὴν πόλιν κάλλιον εἰς αὐτὸν, παρά εἰς τὸς Φράγγους.

τέρα μάχη, ὅπου ἔπεσον ἀπὸ μὲν τὸς Τέρκους ὡς
 α. χ. 100,000, ἀπὸ δὲ τὸς Χριστιανὸς 4200. Αὕτη δὲ ἡ
 1098. μάχη συνεκροτήθη τῇ 27 Ἰουνίου 1008, καὶ τὴν ἀκό-
 λουθον ἡμέραν παρεδόθησαν καὶ οἱ Τέρκοι, ὅσοι εἶχον
 ἔτι τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ἀντιοχείας.

Οἱ Χριστιανοὶ κυριεύσαντες τὴν Ἀντιόχειαν, δὲν
 ἠθέλησαν νὰ τὴν παραδώσῃν εἰς τὸν βασιλέα, ἀλλ'
 εἰς τὸν Βοημῦνδον, κατηγοροῦντες ἐκεῖνον, ὅτι ἐπρατ-
 τεν ἐναντίον τῆς συνθήκης, καὶ δὲν ἔδωκε προφασιζό-
 μενος τὴν μικροτάτην βοήθειαν. Ὁ βασιλεὺς τότε
 μὲν ἐνηχολεῖτο κατὰ τῷ Ταγγριπέρμῃ, ἐνὸς Τέρκου
 πειράτη, ὁ ὁποῖος κυριεύσας τὴν Σμύρνην, Ἐφέσον,
 Χίον καὶ Ρόδον, ἔβλαπτε τὰ παραθαλάσσια τῆς βα-
 σιλείας, ὅτε δὲ κατενίκησεν αὐτὸν καὶ ἐκυρίευσεν ἐκτὸς
 τῶν ἄνω ρηθεισῶν πόλεων καὶ τὴν Φιλαδέλφειαν, Λαο-
 δίκειαν καὶ ἄλλας παραθαλάσσιās πόλεις, ἐξεῖλε
 πρέσβεις πρὸς τὸν Βοημῦνδον, καὶ ἐζήτηε νὰ παραδώ-
 σῃ τὴν Ἀντιόχειαν ὡς αὐτῷ ἀνήκεσαν. Ἀλλ' ἐκεῖνος
 ὠργίσθη, καὶ ἀντεζήτηε ὡς ἡγεμῶν τῆς Ἀντιοχείας
 τὴν Λαοδίκειαν, καὶ σείλας τὸν ἀνεψιόν τε Ταγγρεδον,
 παρήγγειλε νὰ τὴν κυριεύσῃ με βίαν, τὸ ὁποῖον καὶ
 ἔπραξεν ἐκεῖνος, κυριεύσας ἐν ταύτῳ καὶ ἄλλας ἐν Κι-
 λικίᾳ πόλεις τῷ βασιλέως. Τότε ἐσάλησαν κατ' αὐ-
 τῷ παρὰ τῷ βασιλέως δύο στρατηγοὶ, ὧν ὁ μὲν Τα-
 τίκιος, ὁ στρατηγὸς τῷ σόλῃ, κατενίκησε παρὰ τὴν
 Ρόδον τὸν σόλον τῶν δυτικῶν ἡγεμόνων, ὁ δὲ Καν-
 τακζηνός, ὁ στρατηγὸς τῷ πεζῷ στρατεύματι, ἐκυ-
 ρίευσεν τὴν Λαοδίκειαν. Ὁ Βοημῦνδος βλέπων τὸν ἐ-
 αὐτόν τε ἀνίκανον νὰ πολεμῇ μετὰ τῷ βασιλέως διὰ
 ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης, εἰς μὲν τὴν Ἀντιόχειαν ἀφῆ-
 κεν ἱκανὴν φρερᾶν, αὐτὸς δὲ ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἰτα-

λίαν, ἔ ἐλθὼν πρὸς τὸν Πάπαν, παρέστησεν αὐτῷ
 ἐξ Σκιδίας αἰχμαλώτους τῆ βασιλείως, ἔ ἐλεγεν,
 ὅτι ὁ Ἀλέξιος μὲ τοιούτους ἀπίστους ἔ βαρβάρους ἠγω-
 νίζετο νὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπὸν τῶν χριστιανῶν ἠγεμό-
 νων, τὸ ὅποιον τόσον παρώξυνε τὸν Πάπαν καὶ τὸν
 λαόν, ὡσε πολλοὶ ἀπεγράφησαν ὡς στρατιῶται τῆ Βοη-
 μένδου, ἔ ἐζήτην νὰ τιμωρήσωσιν ἓνα ἠγεμόνα, τὸν
 ὅποιον ἐνόμιζον ὡς ἐχθρὸν τῆ χριστιανικῆ ὀνόματος.
 Συναγαγὼν ἔν ὁ Βοημῆνδος τοιζοτρόπως ἀξιόλογον
 στρατεύμα, ἐστράτευσε εἰς τὸ Δυρράχιον, ὅπε ὁμῶς
 ἠναγκάσθη δι ἔλλειψιν τροφῶν νὰ κάμῃ εἰρήνην μετὰ
 τῆ βασιλείως. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆ πολέμου,
 ἐστράτευσε ὁ Ἀλέξιος κατὰ τῶν Τούρκων, ἔ ἐνίκη-
 σε πολλάκις, ἔως ἔ ἠνάγκασεν αὐτὸς νὰ ζητήσῃ
 εἰρήνην, ἣ ὅποια ἔ ἐγένε, ἔ εἶτα ἐπέρασε τὸ λοι-
 πὸν τῆς ζωῆς ἐπιμελόμενος νὰ καταπραΐνῃ τὰ τότε
 χρίσματα τῆς ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν· ἀπέθανε δὲ α. χ.
 ἐν ἔτει 1118 τῷ λζ' ἔτει τῆς βασιλείας ἔ τῷ κς' 1118.
 τῆ σαυροφορικῆ πολέμου. Οἱ Γραικοὶ ἰστορικοὶ, ἔ μά-
 λιστα ἣ θυγάτηρ αὐτῆ Ἀννα Κομνηνῆ, ἰσορῶσι τὸν
 Ἀλέξιον ὡς κάλλιστον ἔ ἐνάριστον· οἱ δὲ ἰστορικοὶ τῶν
 σαυροφορικῶν πολέμων τῆναντίον· συμφωνῶσι δὲ πάν-
 τες κατὰ τῆτο, ὅτι ἦτον ἄξιος, συνετὸς, ἔ ὁ τότε
 κάλλιστος πολιτικός.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Ἀλεξίου ἀνέβη τὸν θρό-
 νον ὁ υἱὸς αὐτῆ Ἰωάννης Κομνηνὸς, ὁ ὅποιος περὶ τὰς
 ἀρχαὶς τῆς βασιλείας ἀνακαλύψας τὴν συνωμοσίαν τῶν
 πρώτων αὐτῆ συγγενῶν, οἱ ὅποιοι διὰ παρακινήσεως
 τῆς ἀδελφῆς τῆ Ἀννης ἐμελέτων νὰ καθαιρέσῃν αὐ-

τὸν ἀπὸ τῆς Θρόνης, καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ βάλην τὸν Βρούνιον, τὸν ἄνδρα τῆς Ἀννης, ἐσυγχώρησεν ὅλας τὰς συνωμότητας, ἐπειτα δὲ ἐξώρισεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν ὅσας ὑπώπτευσεν, καὶ ἀντ' αὐτῶν κατέστησεν ἐτέρας ἐναρέτους καὶ τιμίους (1). Τῷ β' ἔτει τῆς βασιλείας ἀκέσας, ὅτι οἱ Τῆρκοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐσράτευσε προσωπικῶς, ἐνίκησεν αὐτὸς πολλάκις, καὶ ἐκυρίευσεν πάλιν πολλὰς πόλεις τῆς Κιλικίας, καὶ μάλιστα τὴν Σωζεπολιν τῆς Παμφυλίας, καὶ ἀναγκάσας αὐτὸς ἠνανεώσεν τὴν μετὰ τῷ πατρὸς Ἀλεξίῳ εἰρήνην, ἐπέσρεψε Σριαμβεύων εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ὁμῶς ἔ πολλῶ ὑπερον ἀκέσας πάλιν, ὅτι οἱ Σκύθαι διαβάντες τὸν Δέναβιν, κατεπόρῳεν τὴν Θράκην, ἐσράτευσε κατ' αὐτῶν· καὶ κατανικήσας αὐτὸς εἰς διαφόρους μάχας, ἐπέσρεψε πάλιν εἰς Κωνσταντινέπολιν Σριαμβεύων. Ἀλλ' οἱ Τῆρκοι μὴ φυλάττοντες τὴν νεωστὶ γενομένην εἰρήνην, ἐσράτευσαν ἐξαίφνης εἰς τὴν Γαλατίαν καὶ Κιλικίαν, καὶ ἐκυρίευσαν πολλὰς πόλεις. Τότε ὁ βασιλεὺς σράτευσας πάλιν κατ' αὐτῶν, ἐκυρίευσεν τὴν Ἀρμενίαν ὅλην, καὶ ἔτις ἐπέσρεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου διατάξας τὰ ἐσωθεν τῆς βασιλείας, 1140. ἐσράτευσεν ἐν ἔτει 1140 εἰς τὴν Συρίαν ἐπὶ σκοπῶ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν ὅποιαν εἶχον οἱ Λατῖνοι· πλὴν ἀντιπολεμῆμενος ἀπὸ τῶν Ἀντιοχεῖς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἄπρακτος, καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Κιλικίαν,

(1) Μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας τῆς Γεωργίου Κομνηνοῦ παύει τῆ Ζωνναρῶ καὶ Γλυκῆ ἡ ἰσορία, καὶ ἀρχεται ἡ τῆς Γεωργίου Κιννάμου καὶ Νικήτου Χωνιάτου, ὁ ὅποιος περιγράφει διεξοδικῶς τὴν γενναϊότητα τῆς βασιλείας πρὸς τὰς μισητάς αὐτῶν συγγενεῖς.

ὅπου πληγωθεὶς τὴν χεῖρα ἀπὸ φαρμακερὸν τόξον, καὶ βλέπων ἐγγυὸς τὸν θάνατον, ἐκήρυξε διάδοχον τὸν ἀ. χ. υἱόν τε Μανυῆλ· ἀπέθανε δὲ τῇ ἡ' Ἀπριλλίῳ 1143, 1143. βασιλεύσας καὶ χρόνους καὶ ὀκτὼ μῆνας. Οἱ ὑπήκοοι ἠγάπων τὸν Ἰωάννην ὡς φιλόανδρωπον καὶ καλοκάγαθον, οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐφοβήντο αὐτὸν ὡς ἀνδρείον, ἐμπειροκόλεμον καὶ πάντοτε νικῶντα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΝΟΘΗ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐσειλεν ὁ Μανυῆλ εἰς Κωνσταντινέπολιν τὸν Ἀΐξυχον, τὸν μέγαν δομέσικον, προσάξας νὰ πιάσῃ τὸν ἀδελφόν τε Ἰσαάκιον καὶ νὰ τὸν κλείσῃ εἰς μοναστήριον, ἔπειτα δὲ ἦλθε καὶ αὐτὸς εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου ἐδέξατο αὐτὸν ἀσμένως ὁ λαὸς, ὅσις ἐμίσει τὸν Ἰσαάκιον, καὶ ἔσεψεν αὐτὸν ὁ πατριάρχης εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Τοιοῦτότρόπως ἀναθὰς ὁ Μανυῆλ τὸν θρόνον ἠσύχως, καὶ διατάξας τὰ ἔσωθεν τῆς οἰκίας τε, πρῶτον μὲν ἀπέλυσε τὸν Ἰσαάκιον, ὅσις ὤμοσε νὰ μὴ νεωτερίσῃ τι ἐν τῇ ἀπυσία τε, εἶτα δὲ ἐσράτευσε εἰς τὴν Φρυγίαν, καὶ κυριεύσας ἀπὸ τῆς Τέρκης πολλὰς πόλεις τῆς Φρυγίας, ἐσρατοπέδευσε μὲν πλησίον τοῦ Ἰκονίου, ὅμως ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου, μὴ ὄλον ὅτι εἶχε γυναῖκα τὴν Γερτρούδην, συγγενῆ τοῦ Γερμανῆ καίσαρος Κορράδου, ἔζη παρὰ νόμον μὲ τὴν ἀνεψιάν τε Θεοδώραν, διὰ τὸ ὅποιον ἐμίσην αὐτὸν οἱ ὑπήκοοι. Πλὴν ἕδεν ἄλλο ἔκαμε τὸ ὄναμά τε μισητὸν εἰς τῆς μεταγενεσέρους, ὅσον ἢ πρὸς τῆς Λατίνους ἀπυσία τε· ἐπειδὴ ὑποχεθεῖς νὰ δώσῃ ὅλας τὰς ἀναγκαίας τροφὰς εἰς τὴν Κορράδου τὸ ἐσράτευμα, τὸ ὅποιον

εσράτευεν ἐν ἔτει 1146 εἰς τὰς ἀγίους τόπους, ὅχι μόνον δὲν ἐφύλαξε τὴν ὑπόχεσιν, ἀλλὰ κατεργήμωσε τὰς χώρας, δι' ὧν ἐκεῖνο διέβαινε, καὶ ἔηλθε τὰς πύλας τῶν πόλεων, φανερώσας καὶ εἰς τὸν Μαιμύτην, τὸν βασιλέα τῶν Τέρκων ἐν Ἰκονίῳ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, τὰς σκοπὰς τῆ Κορράδος καὶ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων· μάλιχα δὲ διηγέονται, ὅτι οἱ Γραικοὶ, εἰς τὰς ὁποῖας ὁ βασιλεὺς ἐνέπνευσεν ἄσπονδον μῖσος κατὰ τῶν Λατίνων, ἐμίγνυον εἰς τὸ ἄλευρον ἄσβεστον, καὶ ἔτω πωλόντες αὐτὸ εἰς τὰς Λατίνους, πρὸξένησαν εἰς αὐτὰς πολλὴν φθοράν. Οἱ δὲ βασιλεὺς τῶν Τέρκων μαθὼν τὰς σκοπὰς τῶν Λατίνων, κατέπεισεν ὅλους τὰς ὁμοφρήσκους ἡγεμόνας νὰ ἐνωθῶσι κατ' αὐτῶν, καὶ ἔτιωσ οἱ σκοποὶ τῶν δυτικῶν ἡγεμόνων ἐματαιώθησαν, καὶ κατηφανίσθη σχεδὸν ὅλον τὸ εσράτευμά των, τὸ ὅποιον ἐδύνατο εὐκόλως νὰ θριαμβεύσῃ ἐναντίον ὅλων τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν (1).

Ἐν τέτοις, ἀκύσας ὁ Μαννὴλ, ὅτι Ρογέρος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, ὅσους ἐθυμώθη κατὰ τῆ βασιλείως διὰ τὴν προδοσίαν, ἐκυριεύσε τὴν Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν πλεύσας εἰς Κόρινθον, ἐκυριεύσε καὶ διήρπασε τὰς Θήβας καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Βοιωτίας, ἐσράτευσε κατ' αὐτῆ, καὶ μόλις κυριεύσας πάλιν τὴν Κέρκυραν, ἀπεφάσισε νὰ κινήσῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Σικελίαν· ἀλλ' ἐν τῷ πλείον χειμῶνι περιπεσὼν σφοδρῶ, καὶ ζημιώσας πολλὰ πλοῖα, ἠναγκάσθη νὰ προσορμήσῃ εἰς τὸν Αὐλῶνα, ὅπου μαθὼν, ὅτι οἱ

(1) Οἱ μὲν Νικητὰς περιγράφει διεξοδικῶς τὰς ἀσωτησίας καὶ τὴν ἀκρίαν τῆ Μαννὴλ, ὁ δὲ Κίνναμος ἐπανεῖται αὐτὸν μάλιχα διὰ τὴν πρὸς τὸν Κορράδος πολιτείαν τε.

Σέρβοι εισέβαλον εἰς τὴν μοναρχίαν, εἰς μὲν τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον παρήγγειλε νὰ πολεμήσῃ εἰς τὴν Σικελίαν, αὐτὸς δὲ ἔλθων κατενίκησε τὸς Σέρβους ἔξ τὸς βοηθῆς αὐτῶν Οὐγγροί, ἔξ ἐπέσρεψε νικητὴς εἰς Κωνσταντινέπολιν. Ὁ δὲ Παλαιολόγος ἐμβὰς εἰς τὴν Καλαβρίαν, ἐνίκησε πολλὰκις τὸν Ρογέρον, ἔξ διήρπαξε τὴν χώραν, ἕως ἔβῃ εἰς διὰ μεσιτείας τῆ Παπά μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμόνων εἰρήνην.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τούτου τοῦ πολέμου, ὁ βασιλεὺς περιῆλθε τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, τιμώμενος ἔξ φιλοφρονούμενος ἀπανταχοῦ ἀπὸ τοὺς Λατίνους· ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιστρέφειν πολεμηθεῖς ἐξαίφνης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ πολυἀριθμον στρατεύμα, τὸ ὅποιον ἀκούσας ὁ Σουλτάνος, ἐφοβήθη ἔξ ἐσειλε παρευθὺς πρέσβεις, προβάλλων εἰρήνην εὐλογοφανῆ. Ἀλλ' ὁ Μανουὴλ παρακινούμενος ἀπὸ νέους ἔξ ἀπειροὺς στρατηγούς, δὲν ἐδέχθη τὰ προβλήματα τῶν πρέσβεων, ἀλλ' ἀπεκρίθη μὲ ἀλαζονείαν, ὅτι εἰς τὸ Ἰκόνιον, τὴν καθέδραν τῆς Τυρκικῆς μοναρχίας, θέλει ὁμιλήσει περὶ εἰρήνης. Τότε ὁ Σουλτάνος ὄρων ἄφικτον τὸν πόλεμον, προκατέλαθε τὰ γενὰ τοῦ Τζουβρίτζη, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλε νὰ διαβῇ τὸ βασιλι-

(1) Ἐν ταύτῃ τῇ τῆ Ρογέρον ἐπιχειρήσει ἐκομίδησαν κατὰ πρῶτον εἰς Ἰταλίαν μεταξὺ τῶν Γραικῶν αἰχμαλώτων οἱ πρῶτοι ὑφάνται τῆ μεταξίς. Ὁ δὲ πόλεμος τῆ βασιλείας ἐν Ἰταλίᾳ ἔξ Σικελίᾳ ἔβῃ μετὰ τὸν θάνατον τῆ Ρογέρον ἐναντίον τῆ νῆς Γελλίεμου, μετὰ τῆ ὁποία ἔξ ἔβῃ εἰρήνη. Ὅρα Giannone hist. de Naples I. 11 ch. 7. ἔξ l. 12. Ὁ Κίταμμος περιγράφει τῆτο τὸ συμβεβηκὸς κρηφ. α' - 18', ὅπε προσσημειοῖ, ὅτι ὁ Μανουὴλ ἐγνώρισε τὸν Γελλιέμου ὡς βασιλέα.

κὸν σράτευμα, ἔ ὀρμήσας ἐξαίφνης εἰς αὐτοὺς διχ-
θαίνοντας, προὔξενησεν εἰς αὐτοὺς μεγάλην φθορὰν,
ρίπτων ἀπὸ τὰ ὄρη πολλότατα βέλη ἔ βράχης, καὶ
τέλος ἐκύκλωσεν αὐτὲς ἀπανταχόθεν. Ἐν ταύτῃ τῇ
ἐλεεινῇ κατασάσει τῶν Γραικῶν, ὁ Σουλτάνος ἔσει-
λε μ' ὄλον τῆτο ἕνα τῶν πρώτων ἀρχόντων, ὀνομα-
ζόμενον Γαβρᾶν, προβάλλων εἰρήνην εἰς τὸν Μαν-
νηλ, ἡ ὀποία ἔ παρευδὺς ἐκυρώθη ἐκατέρωθεν,
ἔ ἔτως οἱ σρατιῶται τῆ βασιλείως ἔφθασαν ἀκωλύ-
τως ἀγαλλόμενοι ἔ χαίροντες εἰς τὰς Χωνὰς, ὅπε
ὁ βασιλεὺς διαμερίσας, ὅσα χοήματα εἶχεν, εἰς τὲς
σρατιώτας, ἔπορευθῆ εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, ἔ ἐν-
ταῦθα διέτριψε μέχρι τῆς παντελῆς ἰάσεως τῶν πλη-
γῶν τε.

Μετ' ἔ πολὺ ἀνενεώθη ὁ πόλεμος τῶν Τῆρκων
ἔ Γραικῶν, ἐπειδὴ ὁ Μαννηλ δὲν ἠθέλησε νὰ κα-
ταλίση κατὰ τὴν γενομένην συνθήκην τῆς τελευταίας
εἰρήνης τὰ ὀχυρώματα τῆ Δορυλαίε ἔ Σελέε ἐν τῇ
μικρᾷ Ἀσίᾳ, προφασιζόμενος ὅτι δὲν ἦτον ὑπόχρεως
νὰ φυλάξῃ πρᾶγμα, τὸ ὀποῖον ἀναγκαζόμενος ὑπε-
χέθη. Ὁ Σουλτάνος ἀκῆσας ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ἐ-
θυμώθη, ἔ ἔπειλε κατὰ τῆς Φρυγίας 24,000 ἀν-
δρώπης ἔ σρατηγὸν τὸν Ἀτίπακον, ὁ ὀποῖος διαρ-
πάσας τὴν Φρυγίαν ἀνηλεῶς, ἐπολεμήθη ἐν τῷ ἀ-
ναχωρεῖν ἀπὸ τὸ βασιλικὸν σράτευμα, ἔ ἐνικήθη
κατὰ κράτος. Μετὰ ταύτην τὴν φθορὰν, οἱ Τῆρκοι
δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ κινήσῃν πόλεμον, ἀλλ' ἠ-
σύχασον, ἐν ὅσῳ διήρκεσεν ἡ βασιλεία τῆ Μαννηλ,
ὁ ὀποῖος ἤδη ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἐνη-
χολεῖτο εἰς τὰ τῆς Τρησκείας, ἔ ἀγωνιζόμενος νὰ
εἰσάξῃ ἔ νὰ ἐπικυρώσῃ αἰρετικὰ δόγματα, πρῆξέ-

ΚΕΦ. ΚΣ'. ΒΑΣΙΛ. ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝ. 219

υγσε ὀλοήματα καὶ αἰρέσεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐπειδὴ
ἀπὸ τῆς προόδου ἀλλοι μὲν ἐδοκίμαζον καὶ ἐδέχοντο
τὴν αἵρεσίν τε, ἄλλοι δ' ἔ. Ἐκ τούτων ἦτο καὶ Εὐστά-
θιος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ περι-
βόητος ὑπομηματισῆς τῆ Οἰμήρη. Ἀλλ' ὁ θάνατος
τῆ βασιλείας, ὅς τις συνέβη ἐν ἔτει 1180 ἐν μηνί Μαρ-
τίῳ, κατέπαυσεν αὐτὰς τὰς ταραχάς. Λέγουσι, ὅτι
πρὸ τῆ θανάτου ἐνεδίδη ὁ βασιλεὺς τὸ μοναχικὸν ὄψι-
μα, ἐλπίζων διὰ τούτου ἂν ἀποκλύνη τὰς ἀμαρτίας τῶν
ἀσελεγειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτον ἔκδοτος ἐν καιροῦ
εἰρήνης.

λαόν, ἔν νά ἐλευθερώσῃ τόν νέον βασιλέα ἀπό τὰς χεῖρας τῶν τυράννων. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον θεωρούμενος ὁ Ἀνδρόνικος ἀπό τόν λαόν ὡς ἐλευθερωτής, ἦλθε χωρίς πολλῆς δυσκολίας πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ μακρὰν τῆς Χαλκηδόνος. Ἡ βασίλισσα παρέδωκεν ὅλην τήν διοίκησιν τῆς βασιλείας εἰς τόν Ἀλέξιον, τόν τότε πρόεδρον τῆς βουλῆς, πρὸς τόν ὁποῖον εἶχεν ἄνομον ἔρωτα. Ὁ Ἀλέξιος ἐλπίζων ποτὲ νὰ ὑψωθῆ εἰς τόν βασιλικὸν θρόνον, ἠγωνίζετο νὰ ματαιώσῃ τὸ σκοπὸς τῷ Ἀνδρόνικῳ· ἀλλὰ διὰ τὴν τυραννίαν τε ἐμισεῖτο παρὰ πάντων, ἔν οἱ στρατιῶται ἠνώθησαν μετὰ τῷ Ἀνδρόνικῳ. Τότε ὁ λαὸς συναθροισθεὶς, ἐκήρυξε τόν Ἀνδρόνικον ἐπίτροπον τῷ νέῳ βασιλέως, ἔν παρέδωκεν αὐτῷ τόν Ἀλέξιον, τόν ὁποῖον ἐτύφλωσεν. Οὐ πολλῶν δὲ ὑπερον ἐπέρασεν ὁ Ἀνδρόνικος τόν Βόσπορον, ἔν ἐλθὼν εἰς προσκύνησιν τῷ βασιλέως, ὁ ὁποῖος εὐρίσκετο μετὰ τῆς μητρὸς εἰς ἓνα βασιλικὸν οἶκον ἐν τῷ προασεῖφ εὐφραινόμενος, διέτριψεν ἐνταῦθα ὀλίγας ἡμέρας, ἔν εἶτα ἐμβὰς εἰς τὴν πόλιν εὐφημέμενος ἔν κρηυόμενος ὑπὸ πάντων, ἐψηφίσθη διοικητής τῆς βασιλείας ἔν ἐπίτροπος τῷ νέῳ Ἀλέξιῳ.

Ὁ Ἀνδρόνικος ἔχων τοιαύτην ἐξουσίαν, ἐτυράννει ἀδεῶς τόν λαόν χωρίς διαφορὰς γένους ἢ τάξεως, ἄλλως μὲν ὑπερῶν ἀπὸ τῷ φωτὸς τῶν ὀμμάτων, ἄλλως δὲ θανατόνων. Ἡ Μαρία, ἡ θυγάτηρ τῷ πρώτῳ βασιλέως, ἔν ὁ σύζυγος αὐτῆς Μανηὴλ, ὁ υἱὸς τῷ Ἀνδρόνικῳ, ἐφαρμακώθησαν· ἡ δὲ βασίλισσα ἐπνίγη. Ἐνθὺς μετὰ τόν θάνατον ταύτης ὁ τύραννος ὑποκρινόμενος ἀγάπην ἔν πείσιν πρὸς τόν νέον βασιλέα, ἐξεφθῆ ἀπὸ τόν πατριάρχην, ἔν τέλος ἐσειλεν ὁ ἀπάν-

Σρωπος τὸν Στέφανον τὸν ἁγιοχρισοφορήτην, καὶ ἐπιβῆε τὸν ταλαίπωρον νέον βασιλέα κοιμώμενον μετὴν νευρὰν τῆ πόξε. Τοιαῦτον ὀδυνηρὸν θάνατον ἔλαβεν ὁ δουρικῆς Ἀλέξιος ὁ Β' τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας καὶ τῷ 16 τῆς ἡλικίας (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΤ.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τῆ βασιλείως ἐτυράννει ὁ Ἀνδρόνικος περισσότερον, ὥστε κατ' ἡμέραν ἐγίνετο αἱματοχυσία, καὶ οἱ κάλλιποι ἄρχοντες ἐφονεύθησαν ἐν τὸς ὀλίγῃ χρόνῳ, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ὁμῶς ἔφυγον μερικοὶ, καὶ μάλιστα Ἰσαάκιος Κομνηνὸς, ὁ συγγενὴς τῷ Μανυῆλ, ὅσις φυγὼν εἰς τὴν Κύπρον, ἐκυρίευσεν αὐτήν, καὶ ἐδείχθη τυραννικώτερος παρὰ τὸν Ἀνδρόνικον. Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς, ἀδελφὸς τῆ πρώην βασιλείως Μανυῆλ, ἔφυγεν εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ καταπείσας τὸν Γαλιέλμον, τὸν βασιλέα ταύτης τῆς νήσου, καὶ πολεμήσῃ τὸν Ἀνδρόνικον, ἐσράτευσε μετ' αὐτῆ εἰς τὸ Δυρράχιον, τὸ ὁποῖον κυριεύσας, ἦλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν ὁποῖαν οἱ Σικελιώται διήρπασαν, φονεύοντες ὅλους, ὄσους ἀπῆντων. Ὁ δὲ τύραννος βλέπων ἀυξανόμενος τῆς ἐχθρῆς ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἐτυράννει ἤδη περισσότερον παρὰ ποτὲ, μὴ φειδόμενος καὶ αὐτῶν τῶν φίλων, τῶν ὀργάνων τῆς τυραννίας τε. Ἀπὸ τῆς πολλῆς εἰς θάνατον διοριζέμενος ἦτο καὶ ὁ Ἰσαάκιος Ἀγγελος, ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ γενεαλογούμενος ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης πολιτίας, ὁ ὁποῖος φονεύσας τὸν κατ' αὐτῆ σαλέντα φονέα, κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖ πλη-

(1) Νικήτ. εἰς Ἀλίξ. Κομνην.

σίον, ὅπερ συγκατέφυγον ὁ Θεῖος τε Ἰωάννης Δέκας, ὁ ἰός τε Ἰσαάκιος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἄρχοντες. Ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρόνικος ἔτυχε τότε ἀποδημῶν ἀπὸ τῆς πόλεως, ὁ Ἰσαάκιος, ὅσιν ἠγαπάτο παρὰ πάντων διὰ τὴν εὐάρεσον καὶ εὐγενικὴν πολιτείαν τε, κατέπεισεν εὐκόλως τὸν λαὸν, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως διὰ νὰ τὸν ἴδωσι, πρὸς βοήθειάν τε, εἰς τρόπον ὡσεὶ συναχθέντες ἐν βῆτῃ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐκήρυξαν ὁμοφώνως τὸν μὲν Ἰσαάκιον βασιλέα, τὸν δὲ Ἀνδρόνικον ἐχθρὸν τῆς βασιλείας. Οἱ δὲ τύραννος μαθὼν τὰ γενόμενα ἐν τῇ πόλει, καὶ μὴ ἐλπίζων ποτὲ νὰ δυνηθῆ νὰ καταπραῦνη τὴν ὀργὴν τῶ ὄχλου, ἢ ν' ἀντισταθῆ, ἐφυγεν εἰς τὸ Μηλίδιον, τὸ βασιλικὸν παλάτιον κατ' ἀνατολὰς τῆς Προποντίδος, καὶ ἐντεῦθεν ἐμελέτα νὰ φύγῃ εἰς τὴν Σκυθίαν· ἀλλ' ἐμποδιζόμενος ὑπὸ πνευμάτων ἐναντίων, ὡς ὑπὸ Θείας ποινῆς, ἐπιάθη καὶ προσήχθη δέσμιος εἰς τὸν Ἰσαάκιον, ὁ ὅποιος ἐκκόψας αὐτῷ τὴν δεξιάν, καὶ πηρώσας τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τοὺς ὄχλους, οἱ ὅποιοι ἐβασάνισαν αὐτὸν φρικτότατα, καὶ τέλος ἐφόνευσαν. Τοιαῦτον θάνατον ἔλαβεν ἕτος ὁ τύραννος, ὁ τελευταῖος τῶν Κομνηνῶν βασιλέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, βασιλεύσας ἔτη δύο, καὶ ζήσας ἐβδομήκοντα καὶ δύο.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ.

Ἀναθὰς ὁ Ἰσαάκιος τὸν βασιλικὸν θρόνον, πρώτον μὲν ἐφρόντισε ν' ἀπολαύσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν ὑπηκόων διὰ τῆς πραότητος καὶ φιλανθρωπίας τε, ἀνακαλῶν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν τοὺς ὑπὸ τῷ Ἀνδρόνικῳ ἐξορισθέντας, καὶ εὐεργετῶν ἄλλους πολλούς· ἔπειτα δὲ σεί-

λας τὸν Βρανᾶν, ἔμπειρον στρατηγὸν, κατὰ τῶν Σικελιωτῶν, οἱ ὅποιοι περιεπλανῶντο εἰς τὴν βασιλείαν τε ζητῶντες λάφυρα, κατετρόπωσεν αὐτὸς, βοηθόμενος καὶ ἀπὸ τῆς ἐγχωρίας, διὰ ξηρᾶς τε καὶ θαλάσσης· καὶ ἔτω καταπαύσας τὸν Σικελιωτικὸν πόλεμον, ἔσειλε μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν καὶ στρατηγὸς Ἰωάννην τὸν Κοντοσέφανον καὶ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν, προσάξας νὰ διώξωσιν ἀπὸ τὴν Κύπρον τὸν τύραννον Ἰσαάκιον Κομνηνὸν, περὶ ἧ εἶπαμεν ἀνωτέρω. Οἱ δύο στρατηγοὶ ἀπέβησαν μὲν ἀκωλύτως εἰς τὴν νῆσον, ἀλλ' ὁ Μεγαρεΐτης, περίφημος πειράτης, ἠνώδη μετὰ τῷ Ἰσαακίῳ Κομνηνῷ, καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐκυρίευσεν καὶ κατέκαυσεν ὅλον τὸν βασιλικὸν στόλον, ἔτος δὲ ὀρμήσας εἰς τὰ βασιλικά στρατεύματα διὰ ξηρᾶς, κατέκοψεν αὐτά. Τότε οἱ Μυσοὶ ἀποσάντες, ἠνώδησαν μετὰ τῶν Σκυθῶν, οἱ ὅποιοι εἰσέβαλον σωρηδὸν εἰς τὰς πλησιοχώρας ἐπαρχίας. Οἱ σαλεῖς κατ' αὐτῶν Ἰωάννης Δέκας, ὁ θεῖος τῷ βασιλέως, ἀναμφιβόλως ἐνίκησεν τὸς ἐχθροὺς κατὰ κράτος, ἐὰν ὁ φιλύποπος βασιλεὺς δὲν ἔξελεν ἀντ' αὐτῷ τὸν Ἰωάννην Καντακεζηνὸν, ὁ ὅποτος διὰ τὴν ἀλαζονείαν τε καὶ ἀβυλίαν ἐνίκηθη πολλάκις ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς. Τότε ὁ βασιλεὺς διώρισεν ἀρχιστράτηγον τὸν Ἀλέξιον Βρανᾶν κατὰ τῶν βαρβάρων· ἀλλ' ἔτος ἐλθὼν καὶ νικήσας τὸς ἐχθροὺς, ἀπεσάτησεν ἐναντίον τῷ βασιλέως, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἀδριανόπολιν, τὴν πατρίδα τε, ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου μάχης γενομένης, τὸ μὲν στρατεύμα τε ἐνίκηθη, αὐτὸς δὲ ἐφονεύθη μετ' ἄλλων πολλῶν στρατηγῶν. Αἴτιος δὲ ταύτης τῆς νίκης ἐχηρημάτισεν ὁ Κορράδος ὁ Μοντφερράτος, ὁ ὅποτος εἶχε γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῷ βασιλέως Θεοδώραν.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν ταύτης τῆς ἀποστασίας, ὁ φιλύποτος βασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ στρατεύσῃ πανστρατιᾷ ἐναντίον τῆ περιβοήτου βασιλείου τῆς Γερμανίας, τῆ Φριδερίκου Βαρβαρόσσα, ὁ ὁποῖος ἤρχετο μὲ μεγάλην δύναμιν εἰς βοήθειαν τῶν ἡγεμόνων τῆ σαυροφορικῆ πολέμου. Αὐτὸς ὑπεχέθη μὲν ν' ἀφήσῃ τὸν Φριδερίκον νὰ περάσῃ διὰ τῆς ἐπικρατείας τε, καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς ἀναγκαίας τροφὰς τῆ στρατεύματος, ἀλλὰ καταπειθεὶς ἀπὸ τὸν Σαλαδῖνον, τὸν βασιλέα τῶν Τούρκων, ν' ἀντισταθῇ, ὁ ὁποῖος ὑπέχετο νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὴν Παλαισίνην, ὅχι μόνον δὲν ἐφύλαξε τὴν ὑπόχεσίν τε, φυλακώσας τὲς πρέσβεις τῆ Φριδερίκου, ἀλλὰ καὶ ἐξεῖλε κατ' αὐτῷ τὸν ἀνεψιόν τε Μανβήλ μὲ δυνατόν στρατεύμα. Οἱ Γερμανοὶ παρρηγιωθέντες εἰς ταύτην τὴν προδοσίαν καὶ ἀπίσταν τῆ Ἰσαακίς, εἰσέβησαν βιαίως εἰς τὴν Θράκην, ἐν ἣ εὗρον πολὺν σίτον, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Φιλιππούπολιν, ὅπου ὁ Φριδερίκος διέτριψεν ὀλίγας ἡμέρας, ἕως ἢ ἀναπαυθῆ τὸ στρατεύμα. Ὁ βασιλεὺς ἀκέσας τὰ γεγονότα ἐδυμώθη, καὶ ἐπρόσαξε τὸν Μανβήλ, τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ ὡς δειλὸν, νὰ πολεμήσῃ τὲς Γερμανέας. Ὅθεν μάχης γενομένης πλησίον τῆς Φιλιππούπολεως, ἐνίκηθη ὁ Μανβήλ, ἡ δὲ Νικόπολις, Ἀδριανέπολις, καὶ ὅλαι αἱ μεταξὺ τῆ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς μαύρης θαλάσσης πόλεις παρεδόθησαν εἰς τὸν νικητὴν. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀπολύσας τὲς πρέσβεις τῆ Φριδερίκου, ἐξεῖλε πρὸς αὐτὸν ζητῶν εἰρήνην, καὶ ὑποχόμενος νὰ τὸν βοηθήσῃ κατὰ πάντα τρόπον εἰς τὴν διάβασιν αὐτῆ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ Φριδερίκος ἀπεκρίθη, ὅτι τότε μὲν ἔμελλε νὰ παραχειμασῇ εἰς τὴν Θράκην, καὶ ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ μεταχειριθῆ

τὸν βασιλέα ὡς ἐχθρὸν, εἰάν αὐτὸς δὲν τῷ ἔδιδε πρὸς τὰ πάχα τὰ ἀπαιτούμενα πλοῖα πρὸς διάβασιν τῆς στρατεύματός τε· καὶ ὅτι μὴ δυνάμενος νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς λόγους τε, τὸν ἐπρόσαξε νὰ τῷ στείλῃ πρὸς ἀσφάλειαν εἰκοσιτέσσαρας τῶν πρώτων ἀρχόντων τῆς αὐλῆς, καὶ 800 τῆς μικροτέρας τάξεως. Οἱ Ἰσαάκιος ἔσερξε προθύμως εἰς ταύτας τὰς ἀτίμους συνθήκας, καὶ ἔστειλε παρευθὺς τὰς ζητηθέντας ὁμήρους καὶ ἄλλα πολυτίμητα δῶρα πρὸς τὸν Φριδερίκον, ὁ ὁποῖος διαχειμάσας εἰς τὴν Ἀδριανέπολιν, ἐπέρασεν, εὐθὺς ἀρχομένῃ τῆ ἔαρος, εἰς τὴν Ἀσίαν (1).

Τῷ δὲ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας τῆ Ἰσαακίᾳ συνέβη ἡ ἀποσασία ἐνὸς ἀπαταιῶνος, ὅσις ὠνόμαζεν ἑαυτὸν ἱὸν τῆ βασιλέως Μανυῆλ, καὶ μετὰ τὴν δολοφονίαν τέτε, ἡ ἀποσασία τῆ ἀδελφῆ τῆ βασιλέως Ἀλεξίᾳ Ἀγγέλᾳ, ὁ ὁποῖος πιάσας τὸν βασιλέα, ὅσις ἀ. χ. κατέφυγεν εἰς τὴν Μάκρην, ἐτύφλωσεν αὐτὸν ἐν τῇ 1193. τῆς Βήρας μηνῆ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ.

Οἱ δὲ Ἀλέξιος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, παρεδόθη εἰς τὰ αὐτὰ ἐγκλήματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔλεγεν, ὅτι ἐξεθρόνισε τὸν ἀδελφόν τε, διημερεύων ἐν ἀσωτείαις καὶ τρυφαίς, καὶ ἀφίνων τὰς Σκύθας καὶ Τούρκους νὰ κυριεύωσι πολλὰς πόλεις, καὶ νὰ διαρπάζωσιν ὅλα κλήρῳς ἐπαρχίας· καὶ τὸ χεῖρισον, παρέδωκεν ὅλην τὴν κυβέρνησιν τῶν βασιλικῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν γυναικὰ τε Εὐφροσύνην καὶ εἰς τὰς εὐνοϊκὰς τε, οἱ ὁποῖοι κατετυράννυν τὸν λαόν, πωλῶντες τὰ ἀξιώματα εἰς

(1) Νικήτ. εἰς Ἰσαάκ. Ἀγγέλ. βιβλ. Β'. κεφ. 4. 5.
Τόμ. Γ'.

τὸν καθένα, καὶ μεταχειριζόμενοι πάντα τρόπον τῷ νὰ θησαυρίζωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν. Ἐν δὲ τῷ 1202 ἔτει ὁ Ἀλέξιος ἐνθυμύμενος τὴν πρὸς αὐτὸν φιλανθρωπίαν τῷ ἀδελφῷ Ἰσαακίῳ, ὅτε ὕτος ἐβασίλευεν, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν φυλακῆν, καὶ ἔλαβεν αὐτῷ τὸν υἱὸν Ἀλέξιον, ὅσιν ἦτο δώδεκά ἐτῶν, εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν ὡς πατήρ. Ἀλλ' ὁ Ἰσαάκιος μὴ λησμονῶν τὴν κατ' αὐτῷ καὶ τῷ υἱῷ αὐδίκίαν τῷ Ἀλέξει Ἀγγέλω, ἐμελέτα πῶς ν' ἀπολαύσῃ πάλιν τὴν ἀρπαγείσαν αὐτῷ βασιλείαν. Διὸ κατέπεισε κρυφίως τὸς Λατίνους, καὶ διὰ τέτων τὴν θυγατέρα τε Εἰρήνην, τὴν σύζυγον Φιλίππου τῷ βασιλέως τῶν Γερμανῶν, νὰ καταπέισεν τέτον πρὸς βοήθειαν τῷ δυσυχῆς αὐτῆς πατρὸς καὶ τῷ ἀδελφῷ.

Ὁ δὲ νέος Ἀλέξιος ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπλευσεν εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπου συλαλήσας μετὰ τῆς ἀδελφῆς τε Εἰρήνης, ἣ ὁποία ἔτυχεν ἐκεῖ εὐρισκομένη, ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ὑπεδέξατο αὐτὸν ὁ Πάπας εὐμενῶς, καὶ ἔδωκε συστατικὰ γράμματα πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ὁ βασιλεὺς ἔδειξε πρὸς τὸν νέον Ἀλέξιον πᾶσαν ἐνδεχομένην εὐμένειαν καὶ φιλοφροσύνην, καὶ ὑπεχέθη νὰ τὸν βοηθήσῃ ἐξ ὅλης δυνάμεως· ὅμως μὴ δυνάμενος τότε νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ τὸν πόλεμον μετὰ τῷ Οὐγγῶν, τῷ ἀνταγωνισῆ περὶ τῆς βασιλείας, παρεκίνηει τὸς Γάλλους καὶ Ἐνετῆς, οἱ ὅποιοι τότε εἶχον μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν Δαλματίαν, νὰ διώξωσι τὸν τύραννον, καὶ ν' ἀποκαταστήσῃν εἰς τὴν βασιλείαν τὸν νόμιμον βασιλέα Ἀλέξιον, τὸν πενθερόν τε. Οἱ Γάλλοι καὶ Ἐνετοὶ ἔσερξαν ἐπὶ συμφωνίᾳ τῷ νὰ πληρώσῃ ὁ Ἀλέξιος μετὰ τὴν ἀποκατάστασίν τε ἐπὶ τὸν θρόνον 200

ἡμίλιτρα ἀργύρου διὰ τὸν σαυροφορικὸν πόλεμον, καὶ νὰ τρέφῃ δέκα μὲν χιλιάδας στρατιωτῶν ἕνα χρόνον πρὸς ἄλλωσιν τῆς Αἰγύπτου, 500 δὲ εὐόπλους ἵππους διὰ βίην πρὸς φύλαξιν τῶν τόπων, ὅσους ἤθελον κυριεύσῃ εἰς τὰς ἁγίας τόπους τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἡ συμφωνία ἐκυρώθη ἑκατέρωθεν δι' ὄρκιον, καὶ τὸ κράτευμα ἔπλευσεν εἰς Κορφεῦ, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὸν λιμένα τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ ἐν τῇ Προποντιδί, καὶ τέλος ἐπέξευσεν εἰς τὴν Χαλκηδὸνα ἀντικρὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τούτοις, ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος Ἀγγελος συναγαγὼν τὰς στρατιώτας, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸν Βόσπορον ἀντικρὺ τῶν συμμάχων, οἱ ὅποιοι ὅμως διαβάντες τὸ στενὸν διὰ τὴν μικρὰν ἀντίστασιν τῶν εἰκοσι βασιλικῶν τριηρῶν, ἐπέξευσαν εἰς τὴν ξηρὰν, μεθ' ἧς οἱ βασιλικοὶ στρατιῶται ἀνεχώρησαν ἀτάκτως. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐκυρίευσαν οἱ Γάλλοι τὸν Γαλατᾶν, καὶ οἱ Ἐνετοὶ πλεύσαντες μετ' ἑριον ἄνεμον, ἐβύβισαν ἢ ἐκυρίευσαν ὅλα τὰ βασιλικά πλοῖα ἐν τῷ λιμένι· ἔπειτα δὲ δέκα ἡμέρας συντρίψαντες τὰ τείχη, οἱ μὲν Ἐνετοὶ διὰ θαλάσσης, οἱ δὲ Γάλλοι διὰ ξηρᾶς, συνώρμησαν ἀπανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν. Οἱ Γραικοὶ ἀντετάθησαν μὲν ἀνδρείως εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν πολιορκηκέντων· ἀλλὰ τέλος ὁ περίφημος Ἑρρίκος Δάνδελος, ὁ δὲξ τῆς Ἐνετίας, παραθαββύνων τὰς στρατιώτας ἐργῶ καὶ λόγῳ, εἰσέβη· καὶ κυριεύσας ἕνα πύργον, ἐσησεν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τὸ σημαῖον τῷ ἁγίῳ Μάρκῳ. Τότε ὁ βασιλεὺς βλέπων, ὅτι μέρος τῆς ἐχθρῆς εἰσέβη εἰς τὴν πόλιν, ὥρμησεν ἔξω κατὰ τῶν ἐχθρῶν, διὰ νὰ τὰς ἀναγκάσῃ ν' ἀναχωρήσῃ· ὅμως ἀποκρηθεὶς μετὰ μεγάλης αἱματοχυσίας, καὶ ἰδὼν ὅτι ὁ ἀνδρείος

Δάνδελος ἐκυρίευσεν ἤδη 25 πύργους πρὸς τὸν λιμένα, εἰσέβη εἰς τι πλοιάριον, καὶ ἔφυγε μὲ ὄλους τὰς Φησανρὺς καὶ τὰ βασιλικά παράσημα εἰς Δεβελτόν.

Εὐθύς ἀφ' ἧ ἐγνωσθῆ ἡ φυγὴ τῷ τυράννῳ, ὁ ὄχλος ὤρμησεν εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἐφυλάττετο ὁ Ἰσαάκιος ἀπὸ τῷ καιρῷ τῆς φυγῆς τῷ Ἀλέξιῳ, καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον, ἀπὸ τῷ ὁποῖο ἐδιώχθη πρὸ ὀκτώ χρόνων, καὶ μνηύσαντες τὰ συμβάντα εἰς τὰς συμμάχους, ἐκάλεσαν τὸν νέον Ἀλέξιον νὰ μεδέξῃ τῆς βασιλείας μετὰ τῷ πατρός. Οἱ σύμμαχοι ἀνεύσαντες ὑπερεχάρησαν, καὶ ἀναγκάσαντες καὶ τὸν Ἰσαάκιον νὰ σέβῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μετὰ τῷ ἱῷ συνθήκην, ἐκήρυξαν αὐτὸν αὐτοκράτορα, καὶ α. χ. πρῶτεμψαν τὸν ἱὸν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ἐσέφθη τῇ 1203. Ἄ Αὐγέστῃ 1203 συμβασιλεὺς τῷ πατρός. Οἱ δὲ τυραννος ἔφυγεν ἐκ τῆς Θράκης πρὸς τὰς βαρβάρους, καὶ ὁ γαμβρὸς τε Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις πρὸς τὰς Τέρκους. Οἱ δὲ Λατίνοι διέβησαν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει εἰς Ἀσίαν.

Εὐθύς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Λατίνων ἀπέθανεν ὁ Ἰσαάκιος, καὶ ἔμεινε μονοκράτωρ τῆς βασιλείας ὁ υἱὸς αὐτῷ Ἀλέξιος, ὁ ὁποῖος, διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ ἰποχρεθέντα χρήματα εἰς τὰς Γάλλους καὶ Ἐνετῆς, κατεβάρυνε τὰς ὑπηκόους μὲ βαρυτάτους φόρους, διὰ τῷ ὁποῖο προξένησε μῖσος καὶ δυσἀρέσκειαν. Τότε Ἰωάννης ὁ Δέκας, ὁ ἐπικαλούμενος Μέρτζεφλος, ἀνήρ ἄξιός καὶ ἐπιτήδειος, εὐρῶν εὐκαιρίαν τῷ ἄρπασῇ τὴν ὑπέροχον δυνάμιν, τὸν μὲν ὄχλον παρώργιζε κατὰ τῶν Λατίνων, κατηγορῶν αὐτὸς ὡς τὰς μόνους αἰτίους τῆς παρούσης δυσυχίας, τὸν δὲ νέον βασιλέα κατέπεισε νὰ φέρηται πρὸς τὰς Λατίνους ἐχθρικῶς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατίνοι ἀντεφέροντο καὶ αὐτοὶ ἐχθρικῶς,

ἔσειλεν ὁ Μερτζεφλος ἐν ὀνόματι τῆ βασιλέως πρὸς τὸν Βονιφάτιον, τὸν μαρκέσιον τῆ Μοντφεράτε, ἕνα τῶν φίλων τε, ἃ ἕπεχετο νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ παλάτιον ἃ τὸ φρούριον τῶν Βλαχερνῶν, τὸ ἐνδοθεν τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινέπολεως, εἰάν αὐτὸς ἤρχετο ἃ τὸν ἡλευθέρουεν ἀπὸ τῆν ὀργῆν τῆ ὄχλου, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐκεῖνος ἔλεγεν, ἐκαμεν ἀποσασίαν ἃ ἐκήρυξεν ἄλλον βασιλέα. Ὁ Βονιφάτιος πιτεύσας τῆς λόγους τῆ ἀνδρὸς, ἠτοιμάζετο νὰ στρατεύσῃ εἰς τῆν Κωνσταντινούπολιν. Ἐν τούτοις δὲ, ὁ προδότης Μερτζεφλος διαφημίσας τὸν λόγον, ὅτι ὁ Ἀλέξιος ἐπώλησε τῆν πόλιν εἰς τοὺς Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἤδη νὰ τῆν κυριεύσυν, εἰσέβη εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ βασιλέως ἃ τὸν ἐπνίξεν ἰδιοχείρως· ἔπειτα δὲ παρήρσιαι-θεῖς εἰς τὸν ὄχλον, ἃ φανερώσας εἰς αὐτοὺς τὸ τι ἐπραξεν ὑπερ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, παρεκάλει νὰ ἐκλέξωσι βασιλέα ἄξιον τῆ ν' ἀντισταθῆ εἰς τῆς Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἤδη πρόθυμοι νὰ τῆς ὑποδελώσυν. Τότε οἱ φίλοι τῆ Μερτζεφλου ἃ μετ' αὐτῶν ὁ ὄχλος ἠσπάσαντο αὐτὸν ὡς βασιλέα, ἃ τοὺ ἐκάθισαν ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον, ὡς τὸν μόνον ἄξιον ἀνδρα τῆ νὰ ματαιώσῃ τῆς νομιζομένους σκοπῆς τῶν Λατίνων.

Οἱ δὲ Λατῖνοι ἀκέσαντες τὰ γεγονότα, συνώμοσαν νὰ κινήσωσι τὰ ὄπλα κατὰ τῆ τυράννη, διὰ νὰ τιμωρήσωσι τῆν δολοφονίαν ἐνὸς βασιλέως, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἔβαλον ἐπὶ τὸν θρόνον, ἃ ἐν ταυτῶ νὰ κυριεύσωσι τῆν Κωνσταντινέπολιν ἃ ὅλην τῆν μοναρχίαν, ὄντες παρωργισμένοι, ὅτι ἐπρωδάθησαν πολλὰκις ἀπὸ τῆς Γραικῆς βασιλείς, ἃ ἠναγκάωθησαν νὰ χρονοτριβῶσιν εἰς τῆς σαυροφορικῆς πολέμους. Ὅθεν συναγαγόντες ὅλον τὸν στρατὸν, διέβησαν τὸν Βάσκο.

ρον, ἔξ ἐπολιόρκεν τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ γῆν τε
 ἔξ θάλασσαν, ἔξ συντρίψαντες τὰ τείχη, ὤρμησαν
 ἀπανταχόθεν τῇ ἀγῶνι τῆς Ἀπριλίου· ἀλλ' ἀποκρού-
 μενοι γενναίως ἀπὸ τῆς Γραικῆς, ἀνεχώρησαν· τῇ
 δὲ δωδεκάτῃ τῆς αὐτῆς μηνὸς ὤρμησαν πάλιν, ἔξ τέ-
 λος εἰσέβησαν εἰς τὴν πόλιν, κόπτοντες ἔξ σφάζοντες
 ὄσους ἀπῆντων, ἕως ἕ νυκτὸς γενομένης, οἱ Λατῖνοι
 ἐπρόσαξαν τὰς στρατιώτας νὰ παραταχθῶσιν εἰς τὰ διά-
 φορα μέρη τῆς πόλεως, ἔξ νὰ προσέχωσι· τῇ δὲ ἐπαύ-
 ριον βλέποντες ἀντὶ ὀπλισμένων ἐχθρῶν πλῆθος ἀν-
 θρώπων ἐρχομένων ἀπανταχόθεν μετὰ σαυρῆς, σημάτα,
 εἰκόνας ἀγίων, λείψανα κτ. ἔξ ἐπικαλυμένων ἔλεος,
 εἰδώμασαν· ἔξ εὐσπλαγχνιζόμενοι ὑπέχοντο εἰς αὐ-
 τὰς τὴν ζωὴν, ἐπρόσαξαν ὅμως ν' ἀναχωρήσεν εἰς τὰς
 οἰκιστῶν, ἔξ ἔτω παρέδωκαν τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν
 ἡμέραν εἰς διαρπαγὴν τῶν στρατιωτῶν, τῆς ὁποίας ἐ-
 πρόσαξαν αὐστηρῶς νὰ μὴ χύσωσιν αἷμα, μήτε νὰ
 βιάσωσι γυναῖκας, ἔξ νὰ συγκομίσωσιν ὅλα τὰ λά-
 φυρα εἰς ἓνα τόπον, τὰ ὅποια ἐμελλον νὰ διαμεριθῆν
 κατ' ἀξίαν ἐκάστῃ ἀνθρώπῳ. Ὅλοι οἱ ἄρχοντες ἔξ ὁ
 Μιρτζεφλος ὁμῆ μετὰ τὴν Εὐφροσύνην, τὴν σύζυγον τῆς
 προβασιλεύσαντος Ἀλεξίου Ἀγγέλου, ἔξ μετὰ τὴν συ-
 γατέραν ταύτης Εὐδοξίαν ἔφυγον. Αὕτη δὲ ἡ μεγά-
 ἂ. χ. λη μεταβολὴ τῆς Γραικικῆς βασιλείας συνέβη ἐν ἔτει
 1204. ἀπὸ Θεογονίας χιλιοσῶν διακοσιοσῶν τετάρτῳ.

ΚΕΦ. ΚΖ΄.

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως ὑπὸ τῶν Λατίνων ἕως τῆς ἀλώ-
σεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Οὐμανῶν.

Μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων (1), ἐγένετο νέος διαμερισμὸς τῆς Γραικικῆς μοναρχίας, καὶ ὁ μὲν Βαλδουίνος, κόμης τῆς Φλανδρίας, ἐσέφθη ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ τῆς Σοφίας βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θράκης καὶ ἄλλων τινῶν ἐπαρχιῶν, ὁ δὲ Βονιφάτιος, ὁ μαρκήσιος τῆ Μοντφερζάτε, ἔλαβε τὴν Θετταλίαν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἤδη βασιλείον, αἱ δὲ Ἐνετοὶ ἔλαβον τὰς νήσους τῆ Ἀρχιπελάγους, μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ πολλὰς πόλεις πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον. Ἐν ᾧ δὲ οἱ Λατίνοι ἐμέριζον τοιςτρόπως τὰς νεοκτηθέντας τόπους, ὁ μὲν Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ὁ γαμβρὸς τῆ τυράννου Ἀλέξιο Ἀγγέλου, ὅστις ἐφυγεν εἰς τὴν Βιθυνίαν, ἐκυρίευσεν καὶ τὴν Φρυγίαν, Μυσίαν, Ἰωνίαν καὶ Λυδίαν ἀπὸ τῆ Μαιάνδρου ἕως τῆς μαύρης θαλάσσης, καὶ κηρύξας ἑαυτὸν βασιλεῖα, ἐσησε τὴν βασιλικὴν καθεδρὰν εἰς τὴν περίφημον Νίκαιαν· οἱ δὲ Κομνηνοὶ, Δαυὶδ καὶ Ἀλέξιος, οἱ ἀπόγονοι τῆ πρόην τυράννου Ἀνδρονίκου, ἐκυρίευσαν τὸν Πόντον, τὴν Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν, καὶ ἐσησαν νέον βασιλείον εἰς Τραπεζῆντα, ὅπε οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἐβασίλευσαν πολὺν χρόνον, ἕως

(1) Ἐνταῦθα παύει ἡ ἱστορία τῆ Νικήτε, καὶ ἀρχεται ἡ τῆ Γεωργίου Ἀκροπολίτε.

ἔ Μωάμεθ ὁ δεύτερος ἐκυρίευσεν καὶ αὐτῶν τὴν βασιλείαν καὶ τῆς Κωνσταντινπόλεως. Τοιοτρόπως ἡ Γραικὴ μοναρχία διηρέθη εἰς πολλὰ βασίλεια, οἷον τὸ τῆς Κωνσταντινπόλεως, τὸ τῆς Θετταλίας, τὸ τῆς Νικαίας, τὸ τῆς Τραπεζῆντος.

Ἡμεῖς ὁμως ἐξακολουθεῖμεν τὴν σειρὰν τῆς ἡμετέρας ἰστορίας. Ὁ Βαλδουίνος, ὁ νέος βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινπόλεως, κυριεύσας μὲ τὴν βοήθειαν τῶν λοιπῶν Λατίνων ἡγεμόνων ὅλην τὴν Θράκην πλὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὅπε κατέφυγον πολλοὶ Γραικοὶ πρὸς ἀσφάλειαν κατὰ τῆς ἀυξανέσης δυνάμεως τῶν Λατίνων, ἀπεφάσισε νὰ πολιορκήσῃ ταύτην τὴν πόλιν, καὶ ἐσρατοπέδευσε πλησίον αὐτῆς. Οἱ Γραικοὶ ἀνδίσαντο ἀνδρείως, καὶ κατέπεισαν τὸν Γωάννην, τὸν βασιλέα τῆς Βελγαρίας, νὰ τὸς βοηθήσῃ, ὁ ὁποῖος ἐξ ἐσρατεύσας μὲ πολλὴν δυνάμιν Βελγάρων καὶ Σκυθῶν, καὶ πλανέσας τὸν Βαλδουίνον μὲ πλασὴν φυγὴν εἰς ἐνεδραν, τὸ μὲν ἐσρατεμά τε ἐτρεψεν εἰς φυγὴν, αὐτὸν δὲ πιάσας ἐσειλεν αἰχμάλωτον εἰς Τύρναβον τῆς Βελγαρίας, ὅπε κοπεῖς χεῖρας καὶ πόδας, ἐκομιάθη εἰς ἐρημον, καὶ ἐρρίφθη εἰς βορὰν τῶν θηρίων.

Ὁ δὲ Ἀλέξιος Ἀγγελος, ὁ πρῶν βασιλεὺς, ἀκῆσας ὅτι ὁ γαμβρός τε Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὅπε ἦτο κερκρυμμένος, καὶ ἐλθὼν κρυφίως πρὸς τὸν Γ'αδατίνην, τὸν Σελτάνον τῆ Ἰκονίε, τὸν παλαιὸν αὐτῆ φίλον καὶ σύμμαχον, παρέσησεν αὐτῷ τὴν ἀξιοθρήνητον καὶ ἐλευσίην αὐτῆ κατάσασιν, καὶ παρεκάλει ταπεινῶς νὰ τὸν βοηθήσῃ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς βασιλείας τε, καὶ μάλισα τῆ μέρας τῆς μικρᾶς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον ἐδέσποζε παρανόμως ὁ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις. Ὁ Γ'αδα-

τήνης, ὁ ὁποῖος ὑπῆρχε τότε Σουλτάνος τῆ Ἰκονίε, ἦτον ὁ νεώτερος υἱὸς τῆ σουλτάνε Ἀλαδίνε, ὅσιν ἀποθνήσκων ἐμέρισε τὴν βασιλείαν μεταξὺ τῶν δύο υἱῶν, Ἀρατίνε καὶ Γαθατίνε, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἐσασιάζον πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὁ δευτερότοκος ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τῆ πρωτοτοκῆ, κατέφυγεν εἰς Κωνσταντινῆπολιν, ὅπε ὑπεδέξατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εὐμενῶς καὶ φιλανθρώπως. Ἐκ τούτου θέλων ὁ Γαθατίνης νὰ φανῆ εὐγνώμων πρὸς τὸν δυστυχῆ εὐεργέτην τε, πρὸς μὲν τὸν Λάσκαριν ἐξεῖλε πρέσβεις προσάζων ἡ ἀποδώσῃ εἰς τὸν νόμιμον βασιλέα Ἀλέξιον τὸ ἀδίκως κτηθὲν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆ Ἀλέξιε ἐσφράτευσεν, ἔχων 20,000 ἀνθρώπους, πρὸς τὸν Μαϊάνδρον, καὶ ἐλθὼν ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν. Ὁ Λάσκαρις ἀντεσφράτευσε μὲ 2,000 ἀνθρώπους, εἰς τὰς ὁποῖας συνίστατο ὅλη ἡ δυνάμις τε, γινώσκων κάλλιστα, ὅτι εἰάν ἡ Ἀντιόχεια κυριευθῆ, ὁ ἐχθρὸς ἡμπόρει ἀκωλύτως νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ἐπικρατείας τε.

Ὁ Σουλτάνος ἀνέστας, ὅτι ὁ Λάσκαρις ἤρχετο μετὰ σφραγίδος ὀλίγης σφρατιώτας, μόλις ἐπίβηκε· παρέταξεν ὅμως τὸ σφράτευμα ὅσον τὸ δυνατόν κάλλιστα. Τούτου δὲ γενομένου, ἔφθασε καὶ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ὀκτακῆσιοι Ἰταλοὶ ἐκ τῆ σφρατεύματος τῆ Λασκάρειος ὠρμησαν εἰς τὰς Τέρκας μὲ ἀνείκασον τόλμην, διέσπασαν τὸ σφράτευμα τῆ Σουλτάνε, καὶ ἔβαλον αὐτὸ εἰς μεγάλην ἀταξίαν· οἱ δὲ Γραικοὶ μὴ τολμῶντες νὰ τὰς ἀκολουθήσουν, ἀπεκόπησαν ἀπὸ τῆ λοιπῆ σφρατῆ, καὶ κατεκόπησαν ἀπὸ τὸ ἵππικὸν τῶν Τέρκων. Τότε ὁ Σουλτάνος νομίζων βεβαίαν τὴν νίκην, καὶ θαρρῶν εἰς τὴν ἰδίαν ῥώμην τῆ σώματός τε, πρὸς κάλεσε τὸν Λάσκαριν εἰς μονομαχίαν, καὶ νικηθεὶς ἐκόπη τὴν κεφαλὴν, τὸ ὁ-

πότον ἰδόντες οἱ στρατιῶταί τε, ἔφευγον ἔντρομοι καὶ ἄτακτοι· ὁ δὲ Ἀλέξιος, ὁ αἴτιος τότε τῆ πολέμου, ἐλήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ἐκλείσθη ἐν Νικαίᾳ εἰς μοναστήριον, ὅπου καὶ μετὰ τινος χρόνου ἀπέθανε.

Μετὰ ταύτην τὴν νίκην ἔκαμεν ὁ Λάσκαρις εἰρήνην μὲ τὸς Τέρκους, καθὼς αὐτὸς ἠθέλησε, καὶ εἶτα ἔσχε τα ὄπλα κατὰ τῆ Εἰρήνικου, τῆ ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου τῆ ἀποθανόντος Βαλδουίνου, μετὰ τοῦ ὁποῦ ἐπολέμησε πολλὰς χρόνους, ἕως οὗ τελευταίον ἠναγκάσθη διὰ τὰς διχνοσίας τῶν Γραικῶν καὶ διὰ τὰς διαφορὰς ἡγεμονίας πολλῶν ἐκ τῆ βασιλικῆς γένους ἡγεμόνων, νὰ γνωρίσῃ τὸν Εἰρήνικον βασιλέα, καὶ νὰ κάμῃ μετ' αὐτῆ εἰρήνην. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆ πολέμου, ὁ Εἰρήνικος ἐστράτευσε κατὰ τῶν Βουλγάρων, τὸς ὁποῦ ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ εἶτα πολέμησας ἀπράκτως πολλὴν χρόνον μὲ τὸν Θεόδωρον καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆ Μιχαὴλ Ἀγγελον, ὁ ὁποῦ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινέπολεως ἐκυρίευσεν τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἠπειρον, καὶ ἐκήρυξε τὸν ἑαυτὸν δεσπότην, ἥτοι κύριον ταύτης τῆς χώρας, ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλονίκῃ τεσσαρακονταετῆς, βασιλεύσας ἔτη δέκα καὶ μῆνας ἑννέα. Τὸν Εἰρήνικον διεδέξατο ὁ γαμβρὸς τε Πέτρος, κόμης τῆς Αὐξήρρης. Οὗτος ὁ ἡγεμὼν ἐρχόμενος ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς Κωνσταντινέπολιν, διέβη διὰ τῆς Ρώμης, ὅπου σεφεδεῖς βασιλεὺς ὑπὸ τῆ Πάπα Οὐγορίε τῆ Γ' τῆ ἑνάτη Ἀπριλίε 1217, ἦλθεν εἰς Ἐνετίαν, καὶ ἐνταῦθα συνάψας συμμαχίαν κατὰ τῆ Θεόδωρου, ὁ ὁποῦ διεδέξατο τὸν ἀδελφὸν τε Μιχαὴλ εἰς τὴν δεσποτείαν τῆς Ἠπέρου καὶ Αἰτωλίας, ἐστράτευσε κατ' αὐτῆ, καὶ ἔλθων ἐπολιόρκει τὸ Δυρράχιον· ὅπου ὁμως ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορ-

κίαν, ἢ εἰς ὀλίγον ἔκαμιν εἰρήνην μετὰ τῷ Θεοδώρῳ, ὁ ὁποῖος ὑποχέθη μὲν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ περάσῃ ἐλευθέρως διὰ τῆς ἐπικρατείας τε, ἀλλ' ὠρμησεν ἐξαίφνης εἰς αὐτὸν διαβαίνοντα, ἢ τὸ μὲν πλείον μέρους τῆς στρατεύματός τε κατέκοψεν, αὐτὸν δὲ ζωγρήσας ἐθανάτωσε (1). Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῷ, οἱ Λατίνοι ἐκήρυξαν βασιλεῖα τὸν Ροβέρτον, τὸν δευτερότοκον υἱὸν τε.

Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀπέθανεν ὁ Θεόδωρος Λάσκαρις ἐνδόξως, ἐγκαταλιπὼν τρεῖς θυγατέρας ἢ υἱὸν πολλὰ νέον, δι' ὃ ἢ ἀποθνήσκων, ἀφῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Ἰωάννην Δέκαν τὸν Οὐατάκην, ἄνδρα ἀξιώτερον παρὰ τὺς δύο ἐκεῖνους ἀδελφούς, Ἀλέξιον ἢ Ἰσαάκιον. Οἱ Ἰωάννης Δέκας ἐσέφθη βασιλεὺς ἐν ἔτει 1222 ὑπὸ τῷ Μανυῆλ, τῷ πατριάρχῃ τῶν Γραικῶν, ἐν Νικαίᾳ. Οἱ δὲ δύο ἀδελφοὶ τῷ ἀποθανόντος βασιλέως, Ἀλέξιος ἢ Ἀγγελοσ, κατέφυγον εἰς Κωνσταντινέπολιν πρὸς τὸν Ροβέρτον, τὸν Λατίνον βασιλεῖα, ἢ καταπέισαντες αὐτὸν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸς μεγάλην δύναμιν, ἤρχοντο κατὰ τῷ Ἰωάννῃ Δέκα. Οὗτος δὲ συναγαγὼν ὅλην τὴν στρατιάν τε, ἀντεστράτευσεν ἐναντίον τῶν δύο ἀδελφῶν, ἢ συγκροτήσας μάχην, κατενίκησε ἢ ἐπίσεν αὐτὸς αἰχμαλώτους, διὰ τὸ ὁποῖον θάρρησας, ἔκτισε μὲν μεγάλην σπεδὴν πολλὰς τριήρεις εἰς τὺς λιμένας τῆς Ἀσίας, ἢ πλεύσας εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος, ἐκυρίευσεν πολλὰς νήσους ὑποκειμένας εἰς τὺς Λατίνους. Ἀσάν, ὁ βασιλεὺς τῶν Βελγάρων, ἀκέων τὰς ἀνδραγαθίας τῷ Γραικῷ βασιλέως, ἐζήτησε τὴν φιλίαν τε,

(1) Γεώργ. Ἀκροπολ. βιβλ. Α'. κεφ. β'.

ἔδωκεν εἰς γάμον τῷ υἱῷ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τὴν Συγατέρα τῆς Ἑλένης. Ὁ δὲ σουλτάνος τῆς Ἰκονίης ἐσειλε πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, διὰ τὰ ἐπιβεβαιοῦσθαι διὰ πολλῶν χρόνων τὴν ἀνακωχὴν τῶν ὀπλῶν μεταξὺ τῶν δύο βασιλείων, εἰς τὸ ὅποιον ἐσερξέτο προθύμως ὁ Δέκας, ἔπειτα ἐκίνησεν ὅλην τὴν δύναμιν ἐναντίον τῶν Λατίνων, ἔκυριεύσεν ὅλης τῆς τόπης, ὅσας ἐδέσποζον ἐπὶ τὸν Βόσπορον ἔξ Ἑλλάσποντον. Ἐν ᾧ δὲ οἱ Λατίνοι ἐπολεμούντο ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Δέκαν, Θεόδωρος, ὁ δεσπότης τῆς Ἡπείρου, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἔξ Ἠπείρου, ἔκυριεύσας αὐτὰς, ὠνόμασεν ἑαυτὸν βασιλεῖα, ἔσέφθη ὑπὸ Δημητρίου τῆς πατριάρχου τῆς Βουλγαρίας. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπέ-
 α. χ. Σαννε ἔξ Ροβέρτος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λατίνων, βα-
 1228. σιλεύσας ἔτη ἑννέα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΛΔΟΥΙΝΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟ ΒΡΙΕΝΝΗΣ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ροβέρτου παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς, ἡ κατὰ τινὰς, ὁ υἱὸς τῆς Βαλδουίνου ὁ δεύτερος· ἐπειδὴ δὲ ἕτος ἦτον ὀκτὼ μόνον ἔτων, διορίσθη διοικητὴς ἔξ ἐπίτροπος ὁ Ἰωάννης ὁ ἐκ Βριέννης, ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀνὴρ στρατηγικώτατος ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆς συνήψαν συμμαχίαν ὁ Ἀζήν ἡ Ἀσσάν, ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, ἔξ Οὐατάκης, ὁ βασιλεὺς τῶν Γραικῶν, ἔξ ὁρμήσαντες ἀμφοτέρω εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Λατίνων, δις ἐπολιόρκησαν τὴν Κωνσταντινῆ πόλιν, ἀλλ' ἀπράκτως. Τέλος δὲ, βλέπων ὁ Ἰωάννης ὁ ἐκ Βριέννης, ὅτι τὸ Λατινικὸν στρατεύμα ἐσμικρύνθη πολὺ διὰ τὰς ἀρρώστιας καὶ συχ-

νάς μάχας ἔ ἀκροβολισμὸς, ἔσειλε τὸν νέον βασι-
 λέα Βαλδουίνου, διὰ τὰ ζήτησι προσωπικῶς βοήθειαν ἀ. χ.
 ἀπὸ τὰς δυτικὰς βασιλεῖς, ἔ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε, 1237,
 βασιλεύσας ἔτη ἑννέα. Ὁ Βαλδουίνος ἐπέστρεψεν εἰς
 Κωνσταντινέπολιν ἐν ἔτει 1239, ἔ συνάψας συμμα-
 χίαν μετὰ τῶν Κομνηνῶν, ὅτινες ἐβασίλευον εἰς τὴν
 Τραπεζῆντα, ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν Τζιβρλόν. Ἀλλ' ὁ
 Οὐατάκης ἐκυρίευσεν πάλιν ἔ μόνον αὐτὴν τὴν πόλιν
 ἔ τὴν Ρόδον, ἀλλὰ ἔ σχεδὸν ὅσους ἐν Εὐρώπῃ τό-
 πους ἐκυρίευσαν οἱ Λατῖνοι πλὴν τῆς Κωνσταντινέπο-
 λεως, ἔτι δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἀσίας, ἔ ἔτως
 ἀπέθανεν ἐνδοξῶς τῷ λγ' ἔτει τῆς βασιλείας ἔ ξβ'
 τῆς ἡλικίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Οὐατάκη, παρέλαβε τὴν
 βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῆ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ὁ ὅποιος
 ἀνανεώσας τὴν μετὰ τῆ Σελτάνου τῆ Ἰκονίε συμμα-
 χίαν, ἐπέρασε τὸν Ἑλλησποντον μετὰ μεγάλην δύνα-
 μιν, ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῆς Βουλγαρίας ἔ τὸν δε-
 σπότην τῆς Ἡπείρου, οἱ ὅποιοι εἰσέβαλον εἰς τὴν ἐπι-
 κράτειάν τε ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἔ Θράκη, ἔ ἠνάγκα-
 σεν αὐτὸς τὰ ζήτησῶσιν εἰρήνην ἄτιμον· βασιλεύσας
 δὲ περὶ τὰς τρεῖς χρόνους, ἀπέθανεν ἐν ἡσυχίᾳ, ἐγ- ἀ. χ.
 καταλιπὼν ἕνα υἱὸν ὀκτῶ ἔτων, ὀνομαζόμενον Λά- 1259.
 σκαριν. Ἀποθνήσκων δὲ ὁ Θεόδωρος Λάσκαρις, διώρι-
 σεν ἀντὶ τῆ ἡβ' αὐτῆ, γένε ἔτι ὄντος, ἐπιτρόπους τὸν
 πατριάρχην Ἀρσένιον ἔ τὸν Γεώργιον Μιζαλῶνα,
 ἄνδρα ποταπὸν μὲν τὸ γένος, ἀλλ' ἐμπειροῦ ἔ φί-
 λου τῆ βασιλείως. Ἀλλ' οἱ εὐγενεῖς φθονῶντες, συνώ-
 μοσαν κατὰ τῆ Μιζαλῶνος ἔ ἐδολοφόνησαν αὐτὸν,
 μεθ' ὃ ἐκηρύχθη διοικητὴς τῆς βασιλείας ἔ ἐπίτρο-
 πος τῆ νέου βασιλείως ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, ἐμ-

πειρας στρατηγός τε ἀποθανόντος βασιλέως. Οὗτος ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἔσειλεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιτροπείας τε τὸν ἀδελφόν τε Γεωργίον Παλαιολόγον, ἔκατενίκησε τὸν Μιχαὴλ Ἀγγελον, τὸν δεσπότην τῆς Ἡπείρου, ὁ ὅποιος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Θράκην ἔ Μακεδονίαν, ἔ τὸν ἠνάγκασε ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῷ ἐπικράτειαν. Μετὰ δὲ τὴν νίκην χειροτονηθεὶς βασιλεὺς, ἔ κυριεύσας τὴν Πελοπόννησον, ἐπέρασεν εἰς τὴν Θράκην ἔ διανοόμενος νὰ κυριεύσῃ τὴν Κωνσταντινέπολιν ἀπὸ τῆς Λατίνης, ἠγωνίζετο νὰ κυριεύσῃ τὸ φρέριον Πέραν ἔ ὅμως ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ, ἔ κύριος ὢν τῶν πέριξ τῆς Κωνσταντινιπόλεως, ἀφῆκεν αὐτῷ ἐράτευμα, διὰ νὰ πολιορκῇ τὴν πόλιν.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξιος Ἀγγελος, ὁ δεσπότης τῆς Ἡπείρου, ἠγωνίζετο ν' ἀνακτήσῃ τὰς πόλεις, ὅσας ἐξημίωσεν εἰς τὴν Θετταλίαν ἔ Ἑλλάδα, ἔσειλεν ὁ Παλαιολόγος κατ' αὐτῷ τὸν Ἀλέξιον Στρατηγόπουλον, προσάξας νὰ κυριεύσῃ κατ' ὁδὸν, εἰ δυνατόν, τὴν Κωνσταντινέπολιν. Ὁ Ἀλέξιος Στρατηγόπουλος διαβὰς τὸν Βόσπορον, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Ρῆγιον, ὅπε ἀκύσας ἀπὸ τῆς ἐγχωρίου, ὅτι ἐσάλῃ μεγάλη δύναμις τῶν Λατίνων πρὸς πολιορκίαν τῆς νήσου Δαφνυσίας, ἔ ὅτι ἡ φρερὰ τῆς Κωνσταντινιπόλεως εἶχεν ἔνδειαν τροφῶν, ἔ ὅτι ἤθελεν εἶδαι εὐκολὸν νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ἀπεφάσισε νὰ τολμήσῃ, ἔ ἐσράτευσεν διὰ νυκτὸς πλησίον τῶν τειχῶν, τὰ ὅποια ἀναβάντες τινὲς τῶν αὐτῷ στρατιωτῶν, ἔ φονεύσαντες τὰς κοιμωμένους φύλακας, ἠνέωξαν μίαν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως εἰς τὸ λοιπὸν ἐράτευμα, τὸ ὅποιον ὤρμησεν εἰς τὴν πόλιν καίον ἔ σφάζον ἀπανταχῆ. Ἐν ἐκείνῳ τῷ παγκοίνῳ θορύβῳ,

οἱ Λατίνοι ἔδὲ ἐτόλμησαν ὕ' ἀντισταθῆν, καὶ ὁ Βαλ-
δουίνος ἐμῆς ὁμῆ μετὰ τῷ Γ' υἱοῦ τῆς Γ' Ἰουστινιανῆ, τῷ λατίνῳ πα-
τριάρχῳ, εἰς πλοῖον, ἐπλευσεν εἰς Εὐβοίαν, καὶ ἐκεῖ-
θεν εἰς Ἐνετίαν (1).

Ὁ Παλαιολόγος, ὡς ἔμαθε τὴν ἄλωσιν τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, διατάξας ἐν Νικαίᾳ τὰ πράγμα-
τα, ἦλθεν ὁμῆ μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῷ υἱῷ Ἀν-
δρονίκῳ εἰς τὴν παλαιὰν καθέδραν τῆς Ἀνατολικῆς
μοναρχίας, εὐφημύμενος καὶ χειροκρατούμενος ἀπὸ τὸν
λαόν. Τοιοῦτρόπως ἀνεκτήσαντο οἱ Γραικοὶ τὴν Κων-
σταντινῆ πόλιν, τὴν ὅποιαν οἱ Λατίνοι ἐδέσποσαν περὶ
τὸς 58 χρόνος.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

Παραλαβὼν ἔν ὁ Παλαιολόγος τὴν βασιλείαν ἀ. κ.
1261.
τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρῶτον μὲν ἐφρόντισε νὰ
τιμῆσῃ κατ' ἀξίαν τὸν Ἀλέξιον, τὸν αἴτιον τῆς ἐλευ-
θερώσεως τῆς πατρίδος, ἔπειτα δὲ τὸς μὲν Γραικοὺς, ὅ-
σοι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Λατίνων ἐφυγον, ἀνεκάλεσεν
εἰς τὴν πατρίδα, τὸς δὲ Λατίνους, ὅσοι ἠτοιμάζοντο νὰ
ἐπιστρέψῃν εἰς τὴν πατρίδα, κατέπεισε διὰ τὸ μεγά-
λον αὐτῶν ἐμπόριον νὰ μείνωσι, συγχωρήσας εἰς μὲν
τὸς Γενοάτας νὰ κατοικῶσιν εἰς τὸν Γαλατῆν καὶ νὰ
ζῶσιν αὐτόνομοι καὶ ἐξηρημένοι ἀπὸ παντὸς φόρου καὶ τε-
λωνίου, εἰς δὲ τὸς Πισαίους καὶ Ἐνετοὺς νὰ μείνωσιν ἐν
τῇ πόλει. Ἀφ' ἧ δὲ διέταξε τὰ πράγματα τοιούτω
τρόπῳ, καὶ ἀπήλαυσε τὴν ἀγάπην τῶν ἐγχωρίων καὶ
ξένων, ἤρχισε νὰ συλλογίζηται πῶς νὰ βεβαιώσῃ
εἰς τὸν ἑαυτὸν τε καὶ εἰς τὸς ἀπογόνους τε τὴν βασιλείαν,

(1) Παχυμ. βιβλ. α'. κεφ. 1 — 22. καὶ Β'. κεφ. 27.

τὴν ὅποιαν ὡς ἐπίτροπος ὤφειλε ποτὲ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν νέον βασιλέα. Διὸ ζεφθεῖς πάλιν ἐν Κωνσταντινπόλει βασιλεὺς, ἐτύφλωσε μετ' ἑ πολὺ τὸν νέον βασιλέα, προφασιζόμενος, ὅτι ἕδεις ἄλλος εἶχε δίκαιον περὶ τῆς βασιλείας τῆς Κωνσταντινπόλεως, εἰμὴ αὐτὸς, ὅσιν ἐκυρίευσεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Λατίνους. Αὕτη ἡ προδοσία καὶ ἀπανθρωπία ἐνέπλεξεν αὐτὸν εἰς ταραχὰς καὶ κινδύνους· ἐπειδὴ ὁ μὲν πατριάρχης Ἀρσένιος ἀφώρισεν αὐτὸν καὶ τὴν συμπαράνομον, τὸ ὅποιον προξένησε μεγάλας ταραχὰς ἐν τῇ πόλει, ὁ δὲ Μιχαὴλ, ὁ δεσπότης τῆς Ἡπείρου, καὶ Κωνσταντῖνος, ὁ βασιλεὺς τῆς Βουλγαρίας, οἱ γαμβροὶ τῆς νέου βασιλέως, εἰσέβαλον εἰς τὴν Θράκην καίοντες καὶ διαρκάζοντες. Ὁ Παλαιολόγος ἐσράτευσεν ἐναντίον, ἀλλ' ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἀπράκτως, καὶ ἐν τῷ ἐπιστρέφειν πολεμηθεὶς ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, μόλις ἐπέστρεψεν ἐν τινὶ πλοιαρίῳ εἰς Κωνσταντινῆπολιν· οἱ δὲ στρατιῶταί τε κατεκόπησαν ἢ ἐπιάσθησαν αἰχμάλωτοι, καὶ οἱ Βούλγαροι ἐνωθέντες μετ' 20,000 Τατάρους, κατέτρεχον ὅλην τὴν χώραν ἀνηλεῶς.

Οἱ Ἐνετοὶ βλέποντες τὰς ταραχὰς τῆς μοναρχίας τῶν Γραικῶν, ἐκυρίευσαν πάλιν τὰς νήσους τῆς Ἀρχιπελάγους, τὰς ὁποίας ὁ Παλαιολόγος ἐκυρίευσεν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινπόλεως. Μετὰ τῆς Ἐνετῆς ἡνῶθη καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ὁ πενθερὸς τῆς ἐκδιωχθέντος Βαλδουίνου, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἡγεμόνων, οἱ ὅποιοι συνάψαντες συμμαχίαν κατὰ τῆς Παλαιολόγου, ἀναμφιβόλως ἐδίωκον αὐτὸν ἀπὸ τὸν βασιλικὸν θρόνον, εἰάν αὐτὸς δὲν ὑπέχετο νὰ ὑποτάξῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐπικράτειάν τε εἰς τὴν τῶν Λατίνων ἐκκλησίαν, διὰ τὸ ὅποιον παρεκινήθη ὁ Πάπας

Οὐρβάνος ὁ τέταρτος νὰ καταπέσῃ τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας νὰ κάμῃ εἰρήνην μετὰ τῆ Παλαιολόγου. Τό- α. χ. τε ἐγένετο ἡ ἔνωσις τῶν δύο ἐκκλησιῶν, τῆς ἀνατολι- 1274- κῆς καὶ δυτικῆς, διὰ παρακινήσεως τῆ Παλαιολόγου, ὁ ὅποιος ἐν τῇ κατὰ τὸ Λεγδενον τῶν Κελτῶν ἀναγενομένη περιφίμῳ συνόδῳ ἐγνώρισε τὸν Πάπαν ὡς ἔξοχον καὶ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας. Αὕτη ἡ ἔνωσις τῶν δύο ἐκκλησιῶν προξένησε μεγάλας ταραχὰς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλην τὴν μοναρχίαν, ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης Γωσήφ, καὶ πολλοὶ τῆ ἱερατικῆ τάγμα- τος, ἠναντιῶντο δημοσίᾳ εἰς τῆτον τὸν νεωτερισμὸν, διὰ τὸ ὅποιον ὀργισθεὶς ὁ Παλαιολόγος, ἄλλως μὲν ἐβασά- νισεν ἐν φυλακῇ, τὸν δὲ πατριάρχην ὁμῶς μετ' ἄλλων ἐξώρισεν. Ὡς τόσον, ὁ μετ' ἐ πολὺ χειροτόνηθεὶς πάπας Σίμων ὁ ἐν Γαλλίας, ὁ ἐπονόμευθεὶς Μαρτίνος ὁ τέταρτος, ἀφώρισε τὸν Παλαιολόγον δημοσίως, ὅτι ἐχρημάτισε συγκαινωνὸς τῆς περιφίμης σφαγῆς τῶν Γάλλων ἐν Σικελίᾳ, ἡ ὅποια συνέβη τῇ λ' τῆ Μαρτίου ἐν ἔτει 1282, καὶ ὀνομάζεται κοινῶς Σικελιωτικὸς ἐσπερινός. Τέλος δὲ, καταπιεζόμενος ὁ δυτικῆς βασιλεὺς ἀπὸ τὰς μερῖμας, ἠρώ- σησεν ἐν τῇ κατὰ τῶν Τέρκων ἐκστρατεία, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας κατ' ἄλλους πλὴν ἐνὸς μηνὸς, καὶ ζή- σασ νῆ (1).

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑ- ΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆ Μιχαήλ παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῆ Ανδρόνικος, ὁ ὅποιος δ' ἐλλών

(1) Παχυμέρ. βιβλ. 5. κεφ. λ'. καὶ τελευτ.
τόμ. Γ'.

να φανῆ εὐάρεστος πρὸς τὰς ὑπηκόους, δὲν ἠθέλησε να γνωρίσῃ τὸν Πάπαν ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἔκαμεν ἄκυρα, ὅσα ὁ πατὴρ αὐτῆ ἔκαμε χάριν τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν. Τῆτο πρὸξένησε πάλιν ταραχὰς εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. Τότε οἱ Τῦρκοι διοικέμενοι ἀπὸ τὸν περίφημον Οὐσμάνον, ἐκυρίευσαν διαφόρους πόλεις τῆς Φρυγίας, Καρίας καὶ Βιθυνίας, ἐν αἷς ἐτύγχανε καὶ ἡ Νίκαια. Οἱ Ἀνδρόνικος ἐσεῖλε κατ' αὐτῶν τὸν Φιλανδρωπηνὸν καὶ Λιθαδάριον. Οἱ Φιλανδρωπηνὸς ἐνίκησε πολλάκις τὰς Τῦρκους· ἀλλ' ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τε, ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλεῖα, καὶ ἐσράτευε κατὰ τὸ Λιθαδάριον, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν ἐχθρὸν τῆς βασιλείας· ἐπιάθη ὅμως ἀπὸ τὰς Κρήτας, τὰς μισθωτὰς αὐτῆ στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι διεφθάρησαν μὲ χρήματα ἀπὸ τὸν Λιθαδάριον, καὶ παραδοθεῖς εἰς τὰς χεῖρας, ἐτυφλώθη.

Οἱ δὲ Τῦρκοι ὠφελέμενοι ἀπὸ ταύτας τὰς ταραχὰς, ἔχθι μόνον ἐξήπλωσαν τὰς νίκαιων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀλλ' ἐκυρίευσαν καὶ τὰς πλείους ἐν τῇ μεσογείῳ θαλάσῃ νήσους, καὶ ἔβλαπτον τὰ παραθαλάσσια τῆς μοναρχίας. Ἐν ταύτῃ τῇ ἀθλίᾳ καταστάσει τῶν πραγμάτων, ὁ βασιλεὺς μὴ πισεύων εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆ ὑπηκόους, ἔλαθε μισθωτὰς 10,000 Ἀλανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκδιωχθέντες παρὰ τῶν Τατάρων ἀπὸ τῆς πατρίδατων, διέβησαν τὸν Δεναβιν. Ὅτε δὲ ἔτοι διέβησαν εἰς Ἀσίαν, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Μιχαήλ, τὸν πρεσβύτατον ἱὸν τῆ βασιλείας, οἱ Τῦρκοι πρῶτον μὲν κατέφυγον εἰς τὴ ὄρη, ὕστερον δὲ ὀρμήσαντες ἐξαίφνης, ἔτρεψαν αὐτὰς εἰς φυγὴν, καὶ κατεδίωξαν αὐτὰς ἕως εἰς τὰ παραθαλάσσια, κυριεύ-

σαντες καθ' ὁδὸν ὅλα τὰ φρούρια. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐπολέμησε μὲν ἀνδρείως, ἀλλὰ τελευταῖον ἠναγκάσθη νὰ φύγη, καὶ μόλις ἐσώθη καὶ ἐπέσρεψεν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν.

Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος ἰδὼν τὴν ἀτιμον πολιτείαν τῶν Ἀλβανῶν, καὶ Φαρξῶν πάντοτε περισσύτερον εἰς τὰς ξένας παρὰ εἰς τὰς ἰδίας ὑπηκόους, τὰς ὁποῖας ὑπόπτειν ἀφ' ἑἰς χρόνου ἀπεσάτησεν ὁ Φιλανθρωπηνός, ἔλαβε μισθωτὸς ἐν τάγμα Κατελάνων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆ Ρογέριου, καὶ τιμήσας αὐτὸν μεγαλοσρεπῶς, ἔσειλεν ὁμῶ μετὰ τῆ στρατεύματός τε πρὸς βοήθειαν τῆς Φιλαδελφείας, ἣ ὁποία ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ Ρογέριος ἠνάγκασε μὲν τὰς Τούρκους νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν καὶ ν' ἀναχωρήσωσιν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀναχωρεῖν ἔσρεψε τὰ ὄπλα κατ' ἐκείνων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν βοήθειαν ἐσάλη, καὶ περιεπλανᾶτο τῆδε κάκεισε διαρκάζων καὶ κατατρέχων τὴν χώραν, καὶ ἔτω καταφανίσας τὰς ὀλίγας πόλεις, ὅσας εἶχεν ἔτι ὁ βασιλεὺς ἐν Ἀσίᾳ, ἐπέσρεψεν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀφίσας τὰς λοιπὰς Κατελάνους εἰς τὴν Καλλιῆπολιν, ἔλαβε μετ' ἑαυτῆ διακοσίους τὰς ἐκλεκτὰς, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ὀρρεσιάδα τῆς Θράκης, ὅπου εὗρίσκειτο ὁ νέος βασιλεὺς Μιχαὴλ, διὰ νὰ ζητήσῃ τὸν ὑπόλοιπον μισθὸν, τὸν ὁποῖον, ὡς ἔλεγεν, ἐχρεώσῃ ὁ βασιλεὺς εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὰς μετ' αὐτῆ. Ὁ Μιχαὴλ, ὅστις δικαίως ἦτο παρωργισμένος καὶ διὰ τὰ πραχθέντα ἐν Ἀσίᾳ καὶ διὰ τὴν παρῆσαν προπέτειαν αὐτῆ, ἐπρόσαξε τὰς στρατιώτας νὰ κόψωσιν αὐτὸν καὶ τὰς μετ' αὐτῆ, τὸ ὁποῖον μαδόντες οἱ λοιποὶ ἐν Καλλιῆπόλει Κατελάνοι ἐθυμώθησαν, καὶ πρῶτον μὲν ἔσφαξαν ὁ

λης τῆς Καλλιπολίτας, ἔπειτα δὲ ἡτοιμάζοντο εἰς ἀντίσασιν.

Οἱ Κατελάνοι μὴ θαρρῶντες εἰς τὴν ἑαυτῶν δύναμιν, ἔσειλαν πρὸς τῆς Τέρκους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο ἀπέναντι αὐτῶν ἐν Ἀσίᾳ, ζητῶντες βοήθειαν. Τότε διαβάντες οἱ Τέρκοι τὸν Βόσπορον, ἐπέρασαν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐνωθέντες μὲ τῆς Κατελάνους, διήρπαζον τὴν περὶ ἑὴ χώραν, ὅτε καὶ ἐτοιμάσαντες ὀκτὼ τριήρεις, ἔβλαπτον ὅλα τὰ ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἐμπορικὰ πλοῖα· πλὴν ὁ μικρὸς αὐτῶν στόλος ἐνικήθη ἀπὸ τῆς Γενοάτας κατὰ κράτος. Οἱ νέος Μιχαὴλ ἐσράτευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἔχων μεγάλην δύναμιν συνισαμένην ἀπὸ Γραικῶν, Μασσαγέτας, καὶ ἄλλους μισθωτῆς· ἀλλ' ὅτε ἐδόθη τῆς συμπλοκῆς τὸ σημεῖον, οἱ μισθωτοὶ ἔφυγον, τὸ ὅποιον βλέποντες οἱ Γραικοὶ, ἐφοβήθησαν καὶ ἔφευγον ἀτάκτως. Οἱ Μιχαὴλ ἐμάχητο μὲν ἀνδρείως, καὶ ἠγωνίζετο μὲ ἀπειλᾶς καὶ ὑποχέσεις νὰ ἐμποδίσῃ τῆς φρατιώτας ἀπὸ τὴν φυγὴν, ἀλλ' εἰς μάτην, καὶ τέλος ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ Διδυμότειχον, ὅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐσράτοπέδευσε.

Μετὰ ταύτην τὴν νίκην οἱ Κατελάνοι καὶ οἱ Τέρκοι κατέκλυσαν ὅλην τὴν Θράκην, καίοντες καὶ κόπτοντες, ἕως ἢ οἱ μὲν Κατελάνοι διὰ τὴν κατερήμωσιν τῆς χώρας ἀπεφάσισαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, οἱ δὲ Τέρκοι ἐπιθυμῶντες νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα μὲ τὰ λάφυρα, ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἐκείνους, ὡς 13,000 ἰππεῖς καὶ 8,000 πεζοὶ, καὶ κινήθησαν πρὸς τὴν Μακεδονίαν, ἐμήνυσαν εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι ἦσαν πρόθυμοι ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὰ ἴδια ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐταξίᾳ, εἰάν αὐτὸς ἤθελε νὰ τοῖς ἀφήσῃ ἔλευθε-

ραν τὴν δίοδον διὰ τῆς ἐπικρατείας τε, καὶ γὰρ τοῖς ἐτοιμάσῃ τὰ πλοῖα, ὅσα ἐμελλον γὰρ τὴν περαιώσων εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμῶν γὰρ εὐλευθεροῦσθαι ἀπὸ τοιούτων ὀχληρῶν ξένων, ἐσερξέε προδίμως, καὶ ἐπρόσασκε γὰρ ἐτοιμασθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα πλοῖα ὅσον τάχιστα. Ἀλλ' οἱ Γραικοὶ στρατηγοὶ βλέποντες τὰ πλῆθια λάφυρα τῶν Τούρκων, ἀπεφάσισαν γὰρ ὁρμήσωσι κατ' αὐτῶν διὰ νυκτός, καὶ ἔτι γὰρ τιμωρήσωσιν αὐτοὺς, καὶ γὰρ ἀρκάσωσι τὰ πλῆθια λάφυρα. Πλὴν οἱ Τούρκοι ἐννοήσαντες, ἐκυρίευσαν ἐξαίφνης ἐν φρεσὶν φρέριον, ἠτοιμάζοντο εἰς ἀντίστασιν, καὶ ἐμήνυσαν ἐν ταύτῳ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον εἰς τὴν ἀπέναντι τῆ Βοσπόρου συμπατριώτας, οἱ ὅποιοι ἐλπίζοντες γὰρ λαφυραγωγῆσασθαι καὶ αὐτοὶ, ἐδραμον εἰς βοήθειαν, καὶ διαβάντες τὸν Ἑλλήσποντον, κατέτρεχον τὴν γειτνιαζούσαν χώραν ἄχρι τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινῆπόλεως.

Ὁ βασιλεὺς παροξυνόμενος τελευταίον ἀπὸ τὰς κατ' ἡμέραν φωνῶν καὶ κατηγορίας τῶν ὑπηκόων, ἀπεφάσισε γὰρ καταφανίσῃ τὴν ἐχθρὸν, καὶ ἐσράτευσε κατ' αὐτῶν μετ' ὅλας τὰς δυνάμεις τε, εἰς τρόπον ὥστε ἠνώδησαν μετ' αὐτῶν ὅλοι οἱ χωριάται μετ' ἀκέραια καὶ ἄλλα γεωργικὰ σκευῆ, διὰ γὰρ τὸν βοήθησασθαι πρὸς ἄλλωσιν τῶν φρερίων. Οἱ Τούρκοι ἐφοβήθησαν μὲν, ἀλλ' ἐννοήσαντες, ὅτι οἱ Γραικοὶ παρρηθῶντες εἰς τὴν πλῆθύν αὐτῶν καὶ δύναμιν, παρημέλυν παντάπασι τὴν πολεμικὴν εὐταξίαν, ἐδάρρησαν, καὶ ὁρμήσαντες ἐξω τῶν φρερίων μετ' ὅλα ἐκλεκτὸν ἵππεας, ἐχώρησαν σχεδὸν ἀκωλύτως ἕως εἰς τὴν βασιλείαν τὴν σκηνὴν, τὸ ὅποσον ἰδόντες οἱ ἀσυνείδητοι χωριάται ἐφοβήθησαν καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ μετὰ τούτων τὸ λοιπὸν σράτευμα. Ὁ βασιλεὺς καὶ μερικοὶ στρατηγοὶ ἔμειναν

ἐν ᾧ τόπω ἦσαν, καὶ ἠγωνίζοντο νὰ ἐμποδίσωσι τὴν φυγὴν τῶν στρατιωτῶν, ἀλλ' ἀπράκτως· καὶ οἱ ἐχθροὶ κατασφάξαντες πολλὰς, καὶ κιάσαντες αἰχμαλώτους τὰς ἐπιφανεστάτους στρατηγούς, ἐκυρίευσαν τὴν βασιλείαν τὸ στρατόπεδον, ἐν ᾧ εὔρον ἄπειρα πολύτιμα λάφυρα. Μετὰ ταύτην τὴν ἀνέλπιστον νίκην κατέτρεχον δύο χρόνους οἱ Τῦρκοι τὴν Θράκην, καὶ προξένησαν μεγάλην συμφορὰν εἰς τὰς δυσυχεῖς ἐγκατοίκους, οἱ ὅποιοι ἔτε ἔξω τῶν πόλεων ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωσι πρὸς γεωργίαν τῶν ἀγρῶν.

Τέλος, Φιλῆς ὁ Παλαιολόγος, ὁ συγγενὴς τῆ βασιλείας, βλέπων τὴν ἀξιοπρήνητον κατάσασιν τῆς πατρίδος, ἐκινήθη εἰς ἔλεος, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν βασιλεῖα, παρεκάλεσε νὰ τῷ δώσῃ τοιούτους στρατηγούς καὶ στρατιώτας, οἷους ἤθελε, διὰ νὰ στρατεύσῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, τὰς ὁποίας ἠλπιζε νὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ κατατροπώσῃ μὲ τὴν βοήθειαν τῆ θεῆ. Ὁ βασιλεὺς ἐγίνωσκε μὲν αὐτὸν παντάπασιν ἄπειρον τῆ πολέμου, ἀλλὰ διὰ τὴν θεοφοβίαν αὐτῆ καὶ εἰλικρίνειαν ἐθεώρει ὡς ἀπὸ θεῆ ἐκλελεγμένον πρὸς σωτηρίαν τῆς δυσυχεῖς πατρίδος, καὶ συγκατένευσε προθύμως. Ὁ Φιλῆς ἐν πρώτοις ἐφρόντισε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς στρατιώτας πολεμικὴν εὐταξίαν καὶ εὐπειθειαν, ἔπειτα δὲ στρατοπεδεύσας εἰς ποταμίδιον τι, ὀνομαζόμενον Ξηρογυψον, καὶ μαζῶν περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτι οἱ ἐχθροὶ εὐρίσκοντο ἐκεῖ πλησίον μὲ τὰ λάφυρα, παρεδάρρυνε τὰς στρατιώτας εἰς μάχην, καὶ ἀνέμενε τὴν ἐπέλευσιν τῆ ἐχθρῆ, ὁ ὅποιος, ἀνατέλλοντος τῆ ἡλίου, ἐφαίνετο ἤδη μακρόθεν. Οἱ Τῦρκοι μὴ φοβούμενοι παντάπασιν, ὤρμησαν ἐναντίον τῆ βασιλικῆ στρατεύματος εὐτάκτως· ἀλλ' ὁ Φιλῆς ἐπικαλεσάμενος

πρῶτον τὴν βοήθειαν τῷ Δεῦ, ὥρμησε μὲ τὴν δεξιάν πτέρυγα κατὰ τῷ ἐχθρικῷ ἰππικῷ, καὶ τρέψας αὐτὸς εἰς φυγὴν, κατέβη ἀπὸ τῷ ἵππυ, καὶ ὀρμήσας κατὰ τῷ περικῷ τῶν ἐχθρῶν, ἠνάγκασεν αὐτὸς νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, καὶ κατεδίωξεν ἕως εἰς τὴν Χερσονήσον, ὅπε εἰρατοπέδευσε, διὰ νὰ τῶν ἀποκάψῃ τὴν κρινωνίαν μετὰ τῆς πλησίον χώρας.

Ὁ βασιλεὺς ἀκύσας τὴν νίκην τῷ Φιλῆ, ἐσχάρι χαρὰν μεγάλην, καὶ ἔσειλε παρευδὺς πέντε πλοῖα, τὰ ὅποια ἠνξήθησαν μὲ ἄλλα ὀκτώ τῶν Γενοατῶν, διὰ νὰ φυλάττωσι τὸ σενὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ νὰ ματαιώσωσι πᾶσαν βοήθειαν τῶν Τῦρκων ἐκ τῆς Ἀσίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Σερβίας, ὁ γαμβρὸς τῷ βασιλέως, ἔσειλε πρὸς τοῦ Φιλῆ 200 ἐκλεκτὰς ἰππέας. Τότε βλέποντες οἱ Τῦρκοι ἐαυτὸς κεκλεισμένους καὶ πολιορκημένους διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ἔρριψαν τὰ ὄπλα, ἔλαβον μετ' ἐαυτῶν τὸν πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ ἐπορεύοντο νυκτὸς πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, διανοόμενοι νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸς Γενοάτας, ἀπὸ τὸς ὁποῖους, ὡς μὴ ἀδικήσαντες ποτὲ, ἤλπίζον περισσοτέραν εὐσπλαγχνίαν· ἀλλὰ διὰ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπατώμενοι ἤρχοντο ἐπὶ εἰς τῶν Γενοατῶν τὰ πλοῖα, ἀλλ' εἰς τὰ τῶν Γραικῶν, τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ δὲ τὸς λοιπὸς οἱ μὲν πλείσιοι ἐφονεύοντο ἀπὸ τὸς Γενοάτας, οἱ δὲ πτωχοὶ ἤτοι ἐγίνοντο αἰχμάλωτοι, ἢ ἐσέλλοντο εἰς τὸν βασιλέα δέσμοι (1). Ταιετοτρόπως ἠλευθερώθη κατὰ τὸ παρὸν ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

(1) Γρηγορ. βιβλ. κεφ. 13 — 17. Καντακουζην. βιβλ. Γ'. Παχυμ. βιβλ. Θ' κεφ. 10. 11.

Ἀλλ' ἤδη ἐγγίζει ὁ καιρὸς, ὅτε θέλωμεν ἰδῆ αὐτοὺς διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ βασιλείως καὶ ἀνανδρίαν τῶν Γραικῶν σερευμένους ἐντὸς τοῦ Βοσπόρου πρὸς παντελῆ καταστροφὴν τῆς Γραικικῆς μοναρχίας.

Ὁ δυσυχῆς βασιλεὺς ἐνέπεσε μετ' ὀλίγον εἰς μεγαλητέρας ταραχὰς δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ὁ Μιχαήλ, ὁ πρεσβύτατος αὐτοῦ υἱὸς καὶ κωνινὸς τῆς βασιλείας, εἶχε δύο υἱοὺς, τὸν Ἀνδρόνικον καὶ Μανυῆλ. Ὁ πρῶτος τέτων, εἰ καὶ ἄσωτος καὶ ἀσελγῆς, ἠγάπατο πολλὰ ἀπὸ τὸν πάππον Ἀνδρόνικον, καὶ ὑποπτεύων, ὅτι εἶχεν ἀντερασὴν τῆς ἐρωμένης παλλακίδος, παρήγγειλεν εἰστίνας κακοτρόπους νὰ τὴν φυλάξωσι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, καὶ νὰ φονεῖωσιν, ὅσιν ἔλθῃ πρὸς αὐτήν. Κατὰ δυσυχίαν ἐλθὼν ἐκεῖνη τῇ νυκτὶ ὁ Μανυῆλ ζητῶν τὸν ἀδελφόν, ἐπληγώθη καιρίως ἀπὸ τοὺς φονεῖς, οἱ ὅποιοι διὰ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς δὲν τὸν ἐγνώρισαν καὶ ἐνόμιζον αὐτὸν ὡς ἀντερασὴν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανεν. Ὁ Μιχαήλ μαθὼν τὸ γεγονός, ἐπικράνθη πολλὰ, καὶ ἀπέθανε καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον. Ὁ πάππος Ἀνδρόνικος ἠγάπα μὲν ὅλον τέτοτον ἐγγονον Ἀνδρόνικον ὡς καὶ πρότερον· ἀλλ' οὗτος ἐξ εὐγνώμονος ἐδείχθη ἀγνώμων, καὶ συνῆψε φιλίαν μετὰ τοῦ Συργιανοῦ, Γεωάννου Καντακυζηνοῦ, Θεοδώρου Συναδηνοῦ, καὶ Ἀλεξίου Ἀποκαύκου, οἱ ὅποιοι πάντες ἐμίσην τὸν βασιλέα, καὶ ἦσαν πρόθυμοι κατὰ πρώτην εὐκαιρίαν νὰ προξενήσωσι ταραχὰς εἰς τὴν βασιλείαν. Ὁ βασιλεὺς μαθὼν τὰ γινόμενα, ἐλυπέτο σφόδρα, καὶ πολλάκις ἠγωνιάθη νὰ διορθώσῃ τὸν ἐγγονόν τε· ἀλλὰ τέλος ἰδὼν αὐτὸν ἐπιμένοντα εἰς τὴν κακίαν, ἀπεφάσισε νὰ προκαταλάβῃ τοὺς κακούς αὐτοῦ καὶ τῶν συνωμοτῶν σκοποὺς, καὶ ἐδήλωσε

τὴν γυνάμην τε εἰς τὸν πατριάρχην Γεράσιμον. Ἀλλ' ὁ νέος Ἀνδρόνικος μαθὼν παρὰ τῷ πατριάρχῃ τὴν ἀπόφασιν τῷ πάππῃ τε, ἔφυγε μὲ ὄλους τὰς φίλους εἰς Ἀδριανέπολιν, ὅπου κηρυχθεὶς βασιλεὺς, ἐσράτευε κατὰ τῆς Κωνσταντινέπολεως. Ὁ βασιλεὺς ἀνέσας τὴν ἐπέλευσιν τῷ ἐγγύῳ τε, ἐταράχθη ἔξῃ ἐσειλε τὸν Θεόληπτον, τὸν ἐπίσκοπον τῆς Φιλαδελφείας ὁμῆ μετ' ἄλλων ἀρχόντων πρὸς τὸν νέον βασιλέα, προβάλλων συνθήκας εἰρήνης, ἣ ὁποία καὶ ἐγένετο τὸν ἀκόλουθον τρόπον, προσάξασα νὰ διαιρεθῇ ἡ μοναρχία, ἔνὰ λάβῃ ὁ μὲν νέος βασιλεὺς τὴν Θράκην ἀπὸ Χρυσεπόλεως ἄχρι τῆς Ρηγίου ἔξῃ τὰ προάστεια τῆς Κωνσταντινέπολεως, ὁ δὲ πάππος τε τὴν Κωνσταντινέπολιν μὲ ὄλους τὰς νήσους ἔξῃ πόλεις τῆς ἀνατολῆς ἔξῃ ὅλην τὴν ἐν τῇ δύσει ἐπαρχίαν τὴν μεταξὺ Χρυσεπόλεως καὶ Δυρράχου.

Ἐν τούτοις, οἱ Τέρκοι ὠφελέμενοι ἀπὸ ταύτας τὰς ἐμφυλίας ταραχὰς, ἐφήπλωσαν τὰς νίκαις των ἐν Ἀσία, ἔξῃ ἐκυρίευσαν τὰς περισσαστέρας πόλεις πρὸς τὸν Μαιάνδρον ποταμὸν, ἔξῃ μάλιστα τὴν ἀξιολογώ- α.χ. τάτην πάλιν Πρῆσαν τῆς Βιθυνίας, τὴν ὁποίαν κυριεύ- 1327. σας ὁ Ὀρχάνης, ὁ υἱὸς τῷ περιδοῦντι Ὀθωμανῷ, μετὰ τὸν θάνατον τῷ πατρὸς ἐκλέξατο καθέδραν τῆς Ὀθωμανικῆς μοναρχίας. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐπιστρέφομεν εἰς τὸν Ἀνδρόνικον. Ἡ γενομένη εἰρήνη μεταξὺ αὐτῷ ἔξῃ τῷ πάππῃ ἐλύθη μετ' ὀλίγων, ἔξῃ μετὰ διαφόρους ἐμφυλίας πολέμους ὁ νέος Ἀνδρόνικος ἐκυρίευσεν διὰ προδοσίας τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἔξῃ ἐκηρύχθη βασιλεὺς ὑπὸ παντὸς τῷ πλήθους, τὸν δὲ πάππον τε ἰσερήσας ἀπὸ πάσης ἐξουσίας, ἐσυγχώρησε νὰ μείνῃ εἰς τὸ παλάτιον.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩ- ΤΕΡΟΥ.

Τοιχοτρόπως ἀναβὰς ὁ Ἀνδρόνικος τὸν βασιλικὸν θρόνον, ἐστράτευσε ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας κατὰ τὴν βασιλείωσ τῶν Βουλγάρων, ὁ ὅποιος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἀναγκάσας αὐτὸν νὰ κάμῃ μετ' αὐτῆ εἰρήνην ἄτιμον, ἐσρεψε τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι παρακινέμενοι ἀπὸ τὴν ἐμφυλίωσ πολέμουσ τῶν Γραικῶν, ἐφῆπλωσαν τὰς νίκας ἐν Ἀσίᾳ. Ἐπειδὴ ὁ Ὀθωμανὸς, τὸν ὁπῖον δικαίωσ ἐμπορεῖμεν νὰ ὀνομάσωμεν Θεμελιωτὴν τῆς μοναρχίωσ τῶν Τούρκων, ἀπέθανε πρὸ ὀλίγου, ὁ βασιλεὺσ εὗρε ταύτην τὴν εὐκαιρίαν, καὶ ὑπέταξε πάλιν πολλὰς πόλεις, τὰς ὁποίωσ ἐκεῖνοσ ὁ πολεμικὸσ ἡγεμῶν ἐκυρίευσε, καὶ μάλιστὰ τὴν Νίκαιαν. Ἀλλ' ὁ Ὀρχάνησ, ὁ υἱὸσ καὶ διάδοχοσ τῆ Ὀθωμανῆ, συναγαγὼν μεγάλην δύναμιν, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Βιθυνίαν, ἐκυρίευσε πολλὰς πόλεις, καὶ τέλος ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Νικαίωσ. Ὁ βασιλεὺσ εὐρισκόμενοσ τότε εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἀφῆκε τὴν πόλιν, καὶ στρατεύσασ εἰς Ἀσίαν, ἐστρατοπέδευσε ὀλίγον μακρὰν τῶν Τούρκων πλησίον τῆς Φιλοκρήνησ, ὅπου συμπλοκῆσ γενομένησ ἐκατέρωσ τῶν μερῶν, οἱ Τούρκοι τελευταίον ἐνίκησαν καὶ ἐκυρίευσαν ὅλον τὸ στρατόπεδον τῆ βασιλείωσ.

Ὁ Ἀνδρόνικοσ βλέπων αὐτὴν τὴν συμφορὰν, ἐφροσῆθη καὶ ἐπέσρεψε εἰς Κωνσταντινέπολιν· οἱ δὲ Τούρκοι μὴ ἔχοντεσ ἤδη ἄλλον ἀντίπαλον καὶ ἐχθρὸν, ἐκυρίευσαν ὅλασ τὰσ παραθαλασσίωσ πόλεις τῆς Βιθυνίωσ, καὶ αὐτὴν τὴν Νίκαιαν, Ἀβυδον καὶ Νικομηδίαν. Κατὰ τῆτον τὸν χρόνον ἠρρώσθησεν ὁ βασιλεὺσ ἀφένειαν βα-

ρείαν, ἡ ὅλη ἢ αἰλή ἕσα ἐν μεγάλῃ ταραχῇ, παρημέλει πᾶσαν ἀντίστασιν κατὰ τῶν Τούρκων. Οἱ φίλοι τῆ νέου βασιλέως, ἐν οἷς ἦτο ἡ ὁ Καντακουζηνός, φοβέμενοι τὸν θάνατον αὐτῆ ἡ τὴν ὀργὴν τῆ πάππυ, συνεφώνησαν ἡ ἠνάγκασαν τῆτον νὰ ἐνδυθῆ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἡ νὰ μετονομασθῆ Ἀντώνιος (1).

Ἐν τέτοις, οἱ Τούρκοι ἐφήπλονον τὰς νίκαις των ἐν Ἀσίᾳ, ἐπαπειλόντες ἡ αὐτὴν τὴν Εὐρώπην. Ὁ βασιλεὺς μὴ δυνάμενος νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τοῖτον δυνατὸν ἡ τρομερὸν ἐχθρὸν, κατεπεύθη ἀπὸ τὸν Καντακουζηνὸν νὰ ἐξέρξη εἰς ἄτιμον εἰρήνην, συγχωρῶν εἰς αὐτὸς νὰ ἔχωσιν ὅλας τὰς πόλεις, ὅσας ἐκυρίευσαν ἐν Ἀσίᾳ, ἡ φυλάττων εἰς ἑαυτὸν μόνον, ὅσας ἐκεῖνοι δὲν ἐκυρίευσαν. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι μετ' ἕ πολὺ παρέβησαν τὴν εἰρήνην, ἡ ἐρημώσαντες τὰ παραθαλάσσια, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν τῆ βασπόρε, ἔχοντες πολλὰ λάφυρα ἡ αἰχμαλώτους. Οὐ πολλῶ δὲ ἕσερον α. χ. ἀπέθανεν ὁ Ἀνδρόνικος, ζήσας ἔτη μέ', ἡ βασιλεύ- 1341. σας χρόνους δεκατρεῖς, ἀφ' ἕ χρόνους ἕξ ἐρησηεν ἀπὸ τῆς βασιλείας τὸν πάππου τε. Ὁ Καντακουζηνὸς ἀγωνίζεται ἐν τῇ συγγραφείσῃ ὑπ' αὐτῆ ἰσορίᾳ ν' ἀθώωση τὸν Ἀνδρόνικον· ἀλλ' ὁ Γρηγορᾶς ἀπονέμει ὅλας τὰς ταραχὰς τῆς βασιλείας εἰς τὴν ἀκάθεκτον φιλοτιμίαν τῆ νεανισκῆ, ἡ εἰς τὰς κακὰς συμβελας τῆ Καντακουζηνῆ ἡ τῶν λοιπῶν φίλων.

(1) Γρηγορ. βιβλ. 10. κεφ. 10. Ὁ Καντακουζηνὸς (βιβλ. Β'. κεφ. κη') διηγεῖται, ὅτι ὁ γέρον Ἀνδρόνικος φοβέμενος, εἰὰν ἀποθάνῃ ὁ ἕγγονός τε, μήπως οἱ ἐχθροὶ δείξωσι πρὸς αὐτὸν περισσοτέραν ἀδικίαν, ἀνεχώρησεν ἐκασίας εἰς τὸ μοναστήριον, ὅπου ἡ ἀπέθανε μετὰ δύο χρόνους ἐν ἔτει 1332 τῶ ὀβ' ἔτει τῆς ἡλικίας.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΝΤΑΚΟΤΖΗΝΟΥ.

Ἀποθανὼν ὁ Ἀνδρόνικος, ἐγκατέλιπε δύο υἱοὺς, Ἰωάννην καὶ Μανθὴλ, ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐκηρύχθη βασιλεὺς· ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἐννέα ἐτῶν, διαρίωθη ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς διοικητὴς τῆς βασιλείας καὶ ἐπίτροπος τῶν νέων. Ὁ Καντακουζηνὸς ἐβασίλευε μὲ μεγάλην δικαιοσύνην καὶ μετριότητα, ἐφρόντιζε μάλιστα περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων βασιλέων καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ εὐτυχίας τῶν ἐπαρχιῶν. Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης φθονῶν, ὅτι ὁ Καντακουζηνὸς διαρίωθη ἐπίτροπος τῶν νέων βασιλέων, καὶ ἔχθι αὐτὸς, ἠγωνίζετο νὰ τὸν κατηγορῇ εἰς τὴν βασιλισσάν Ἀνναν ὡς φίλαρχον καὶ ἐπίβηλον τῆς βασιλείας. Ὁ Καντακουζηνὸς ὁρῶν ταῦτα, παρεκάλει τὴν βασιλισσάν νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἔσερξε κατ' ἕδρα τρόπον. Τέλος δὲ ὁ πατριάρχης κατέπεισεν αὐτὴν νὰ θεωρῇ τὸν Καντακουζηνὸν ὡς ἐχθρὸν αὐτῆς καὶ τῆς βασιλείας, καὶ νὰ σείλῃ πρὸς αὐτὸν εὐρισκόμενον τότε εἰς τὸ Διδυμότειχον προσαγὴν νὰ παραιτήσῃ παραχρῆμα τὴν βασιλείαν, καὶ νὰ διάγῃ ζωὴν ἰδιωτικὴν. Ὁ Καντακουζηνὸς μὴ θέλων νὰ πράξῃ κατὰ τὴν προσαγὴν, ἕως ἂν ἔλθῶν ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς κατ' αὐτὸν κατηγορίας, καὶ ἀποδείξῃ τὴν ἀδωότητά τε, ἐκηρύχθη ἀπὸ τὴν βασιλισσάν προτροπῇ τῆ πατριάρχου δημόσιος ἐχθρὸς καὶ προδότης τῆς βασιλείας. Τότε ὁ Καντακουζηνὸς βλέπων, ὅτι οἱ ἐχθροὶ τε ἐμελέτων τὸν ἀφαισιμόν τε, ἀπεφάσισε νὰ φροντίσῃ ὑπὲρ τῆς ἀσφα-

λείας τε, ἔκηρύχθη προτροπὴ τῶν ἀρχόντων εἰς ἀ. χ.
τὸ Διδυμότειχον βασιλεὺς. 1342.

Ὁ Καντακουζηνὸς ἐνδύθει τὴν βασιλικὴν πορφύραν, ἐσράτευσε πρὸς τὰ παραθαλάσσια, ὅπου ἐδύνατο εὐκόλως νὰ λαμβάνῃ βοήθειαν ἀπὸ τῆς Τέρκης, μὲ τῆς ὁποίας ἔκαμε συμμαχίαν· ὅμως ἐπιθυμῶν νὰ συμβιβάσῃ τὰ πράγματα εἰρηνικῶς, ἔγραψε πρὸς τὸν πατριάρχην, ἔτι τὸν ἐνυθέτει εἰς εἰρήνην ἔτι ὁμόνοιαν. Ἀλλ' ὁ γραμματοκομιστὴς πιαθεὶς, ἐρρίφθη εἰς φυλακὴν, ἔτι ὁ Καντακουζηνὸς ἐκηρύχθη πάλιν δημόσιος ἐχθρὸς, ἔτι ὅσοι συγγενεὶς αὐτῷ δὲν ἔφυγον, ἐβασανίζοντο αὐστηρῶς· μάλιστα δὲ λέγουσι περὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ, ὅτι περιπεσοῦσα εἰς ὄξυν πυρετὸν, ἔτι μὴ συγχωρημένη ἀπὸ τὸν πατριάρχην ἔτι Ἀπόκαυκον, τῆς ἀσπόνδου ἐχθρῶς τῷ Καντακουζηνῷ, νὰ ἰατρευθῆ, ἀπέθανεν ἐλεεινῶς ἔτι δίχα θεραπείας. Ἡ βασίλισσα, ὡς ἔμαθε τῆτο, ἐθυμώθη κατὰ τῷ πατριάρχῃ καὶ Ἀπόκαυκε, καὶ ἔσειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Καντακουζηνόν, προβάλλουσα εἰρήνην· ἀλλ' οἱ πρέσβεις, ὄντες ἐκείνων φίλοι, ἐπιστρέψαντες εἶπαν εἰς τὴν βασίλισσαν, ὅτι ὁ Καντακουζηνὸς δὲν ἤθελε νὰ σέρξῃ εἰς κανένα συμβιβασμὸν, ἔτι ὅτι ἀπεφάσισε τὸν ἀφανισμὸν τῶν δύο αὐτῆς ἡῶν ἔτι ὅλης τῆς βασιλικῆς οἰκίας. Τότε διωρίσθησαν οἱ δύο Παλαιολόγοι, Ἀνδρόνικος ἔτι Θωμᾶς, στρατηγοὶ τῆς πεζικῆς δυνάμεως, ὁ δὲ Ἀπόκαυκος, τῷ σόλῃ στρατηγὸς, ὁ ὁποῖος ἀποκρέσας τῆς Τέρκης, οἱ ὅποιοι ἠγωνίζοντο νὰ διαθῶσι τὸν Βόσπορον ἔτι νὰ ἐλθῶσιν εἰς βοήθειαν τῷ συμμάχων, ἠνάγκασε, βοηθόμενος ἔτι ἀπὸ τῆς ἄλλης δύο στρατηγῶν τῷ πεζῷ, τὸν Καντακουζηνόν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Θράκην, ἔτι νὰ καταφύγῃ πρὸς τὸν

Βασιλέα τῆς Μιθίας, ὁ ὁποῖος ὑπεδέξατο αὐτὸν ἐν-
 τίμως καὶ φιλικῶς, καὶ τῷ ἔδωκε μεγάλην δύναμιν, μετὰ
 τῆς ὁποίας ὁ Καντακυζηνὸς νικήσας πολλάκις τὸ βα-
 σιλικὸν σράτευμα, ἐκυρίευσεν τὴν Θράκην καὶ Μακεδο-
 νίαν, καὶ ἐσρατοπέδευσε πλησίον τῆς Κωνσταντινπόλεως,
 ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὴν κυριεύσῃ μὲ βίαν ἢ πείναν. Ἀλλὰ
 πολλοὶ πολῖται φοβούμενοι τὰ ἐκ τῆς πολιορκίας δει-
 νὰ, ἠνέωξαν κρυφίως μίαν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως,
 καὶ ἐμβιδάσαντες αὐτὸν καὶ τὸ σράτευμά τε, ἐκήρυξαν
 ὁμῶς μετὰ τῶν λοιπῶν πολιτῶν βασιλέα. Ἡ βασι-
 λισσα πρῶτον μὲν ἀπεφάσισε ν' ἀντισταθῆ εἰς τὸ πα-
 λάτιόν της μὲ τὰς σρατιώτας ἄχρι τελευταίας πνοῆς.
 α. χ. 1347. ἄλλὰ μεταπειθεῖσα ἀπὸ τὸν ἰόντης, τὸν νέον βα-
 σιλέα, ἐσερξεν εἰς τὸν ἀκόλυθον συμβιβασμὸν, ὅσις
 ἐπρόσβαζε, νὰ κηρυχθῆ ὁ Καντακυζηνὸς
 συμβασιλεὺς, καὶ τότε μὲν νὰ διοικῆ
 τὰς ὑποθέσεις μόνος, μετὰ δὲ δέκα χρό-
 νους, ὅτε ὁ Παλαιολόγος ἤθελε φθάσῃ
 τὸ κέ ἔτος τῆς ἡλικίας, νὰ συνδιοικῆ
 μετ' αὐτῆ μὲ ὁμοίαν ἰσχὺν καὶ δύναμιν, καὶ νὰ
 γένη ἑκατέρωθεν ἀμνησία.

Μετὰ ταύτην τὴν συνθήκην, ἐσέφθη ὁ νέος βα-
 σιλεὺς κατὰ τὴν συνθήκειαν ἀπὸ τὸν πατριάρχην Ἰσί-
 δωρον, ὅσις ἐχειροτονήθη ἀντὶ τῆ ἐξοριφέντος Γωάν-
 νε· καὶ διὰ τὰ γένη ἡ ἔνωσις μεταξὺ τῶν δύο βασι-
 λέων μονιμωτέρα καὶ παγιωτέρα, ἔδωκεν ὁ Καντακυ-
 ζηνὸς τὴν θυγατέρα τε Ἐλένην εἰς γάμον τῷ νέῳ
 Παλαιολόγῳ, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ ἐσέφθη καὶ ἐκηρύχθη
 βασίλισσα. Ὁ Καντακυζηνὸς ἐβασίλευσε δέκα χρό-
 νους μὲ μεγάλην δικαιοσύνην καὶ μετρίότητα· ἀλλ' ὅτε
 συνεβασίλευε καὶ ὁ Παλαιολόγος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σερ-

ξίας ὡν παρωργισμένος κατὰ τῆ Καντακυζηνῆ, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν πόλεις τινὰς, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσεν ἐν καιρῷ τῶν τελευταίων ταραχῶν, κατέπεισε μὲ τὰ δῶρα πολλὰς ἐπιφανεῖς ἄνδρας νὰ προξενήσωσι μεταξὺ τῶν δύο βασιλέων διχόνοιαν, ἣ ὁποία μετ' ἔ πολὺ κατήντησεν εἰς φανερὸν πόλεμον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ μὲν Παλαιολόγος εἶχε βοηθῶς τὲς βασιλεῖς τῆς Σερβίας καὶ Βουλγαρίας, ὁ δὲ Καντακυζηνὸς τὸν γαμβρὸν αὐτῆ Ὁρχάνην, τὸν βασιλέα τῶν Τούρκων. Ἐν μιᾷ μάχῃ γενομένη κατὰ τὴν Θράκην ὁ Παλαιολόγος ἐνίκηθη, καὶ ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετ' ἔ πολὺ δὲ ἐγένετο εἰρήνη α. χ. 1355. μεταξὺ τῶν δύο βασιλέων, καὶ ὁ Καντακυζηνὸς παραιτήσας ἐκυσίως τὴν βασιλικὴν δύναμιν, ἀνεχώρησεν εἰς τι μοναστήριον τῆ ἀγίῃ ὄρει, καὶ ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, μετονομασθεὶς Ἰωάσαφ. Οἱ δὲ υἱὸς αὐτῆ Ματθαῖος, τὸν ὁποῖον ἐκήρυξε πρότινος χρόνῳ βασιλέα, ἐξηκολούθει τὸν πόλεμον, καὶ ἐκυρίευσεν πολλὰς ἐν Θράκῃ πόλεις, καὶ μάλιστα τὴν Ἀδριανούπολιν, ἀλλὰ τέλος ἐνίκηθη κατὰ κράτος, καὶ ἠναγκάσθη νὰ εἰρηνεύσῃ, καὶ νὰ παραιτήσῃ πάντα διαλογισμὸν περὶ τῆς βασιλείας.

Ἐν τέτοις, ὠφελόμενοι οἱ Τῦρκοι ἀπὸ τέως τῆς ἐμφυλῆς πολέμου, ἐπέρασαν τὸν Ἑλλήσποντον, ἔχοντες εἰραγωγὸν τὸν Σελεϊμάνον, τὸν υἱὸν, ἢ κατ' ἄλλου ἀδελφὸν τῆ Ὁρχάνη, καὶ κυριεύσαντες τὸ φρέσιον Κοιριδόκωρον, ἐσράτευσαν πρὸς τὴν Καλλιέπολιν, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσαν, μάχῃ νικήσαντες τὸν διοικητὴν ἐκεῖνον τῆ τύπῃ. Τοιαύτῳ τρόπῳ κυριεύσαντες οἱ α. χ. 1357. Τῦρκοι ὅλην τὴν Ἀσίαν, κατώκησαν ἐν ἔτει 1357. τὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἔμειναν ἔκτοτε διὰ

παντός. Ἐπειδὴ ὁ Ὀρχάνης ἀπέθανε μετ' ὀλίγον (1), διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμυράτης, ὁ ὁποῖος κυριεύσας ὅλην τὴν Θράκην, καὶ ὑποτάξας καὶ τὴν Ἀδριανέπολιν, ἔσησεν αὐτὸν τὴν καθέδραν τῆς ἐν Εὐρώπῃ βασιλείας τε, ὡς τὸν ἀρμυδιώτατον τόπον, ὅθεν ἐδύνατο νὰ ἐξαπλώσῃ τὰς νίκας τε εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς γειτνιαζούσας ἐπαρχίας. Ἐν τέτοις, ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως, ἀποδειχθεὶς συνωμότης κατὰ τὸν πατέρα, ὑπερήδη διὰ προσαγωγῆς τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ὁμμάτων καὶ ἐρήϊφθη εἰς φυλακὴν. Ὁ ἰστοριογράφος Δύκας διηγεῖται, ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ Κεντέζης, ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Ἀμυράτου, συνάψαντες φιλίαν μετ' ἀλλήλων, συνώμοσαν νὰ θανατώσωσι τὴν πατέρα των, καὶ νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ὅταν βασιλεύσωσιν ἀλλ' ὅτι ὁ Ἀμυράτης μαθὼν ἐν καιρῷ τὴν ἐπιβλήν, ἐτίφλωσε τὸν ἴδιον αὐτοῦ υἱόν, καὶ ἐπρόσβαξε τὸν βασιλέα νὰ δράσῃ καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια εἰς τὸν Ἀνδρόνικον. Ὁ βασιλεὺς φοβούμενος τὴν δύναμιν τοῦ Σελτάνου, ἀπετύφλωσε καὶ τὸν υἱόν καὶ τὸν ἐγγονόν τε Ἰωάννην, νέον ἔτι ὄντα (2), καὶ ἐκήρυξε τὸν δεύτερον υἱὸν Μανηὴλ κοινωγόν τῆς βασιλείας. Ὡς τόσον, ὁ Ἀνδρόνικος ἔφυγε μετὰ δύο χρόνους ἀπὸ τὴν φυλακὴν, καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Γαλατᾷ Γενοάτας, κατεπολέμησε τὸν πατέρα τε, εἰσέβη εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἐκήρυχθη βασιλεὺς. καὶ πιάσας τὸν πατέρα τε καὶ τὸς

(1) Πρὸ τοῦ πατρὸς ἀπέθανεν ὁ πρεσβύτερος υἱὸς Σελεῖμάνος.

(2) Ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης ἐτυφλώθη μετὰ πεσυρωμένον σιδήρου, ὁ ὁποῖος ἐκρατεῖτο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἔλαβεν μετ' ὀλίγον πάλιν τὴν χρῆσιν τῆς ὁράσεως.

δύο ἀδελφές, Μανυήλ ἔθ Θεόδωρον, ἐκλείσεν αὐτὲς εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν, εἰς ἣν ἐφυλάττετο πρότερον αὐτός· ἀλλὰ ἔ αυτοὶ μετὰ δύο χρόνους ἔφυγον, ἔ ὁ Ἀνδρόνικος φοβόμενος τὰ ἐκ τῆ ἐμφυλίου πολέμου δεινὰ, ἔ βλέπων τὲς Τύρκους προθύμους νὰ εἰσβά- λωσιν εἰς τὰς ἐναπολειφθεῖσας ὀλίγας ἐπαρχίας τῆς μοναρχίας, ἀποκατέστησε πάλιν ἐπὶ τὸν θρόνον τὸν πατέρα ἔ τὸν ἀδελφὸν, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν αὐτῷ τὴν Σηλυμβρίαν ἔ ἄλλας ἐκεῖ πλησίον πόλεις (1). Ἐν τῆτοις, δολοφονηθέντος τῆ Ἀμυράτη, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῆ Βαίαζέτης, ὁ ὅποιος ἐκυρίευσε τὴν Θετταλίαν, Μακεδονίαν, Φωκίδα, Πελοπόννη- σον, Μυσίαν ἔ Βουλγαρίαν, ἔ ἐκδιώξας τὲς δε- σπότης, ἦτοι μικρὲς ἡγεμόνας τῆτων τῶν ἐπαρχιῶν, ἦρξατο ἦδη νὰ θεωρῆ τὸν βασιλεῖα τῶν Γραικῶν, ὁ ὅποιος ἦδη εἶχεν ὑπ' ἐξουσίαν μόνον τὴν Κωνσταντινέπο- λιν καὶ τὴν περίξ χώραν, ὡς ὑποτελῆ καὶ ὑπο- κείμενον, καὶ ἔσειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, προ- σάζων αὐθαδῶς ἔ προπετῶς νὰ δίδῃ κατ' ἔτος φόρον, ἔ νὰ τῷ στείλῃ τὸν υἱὸν Μανυήλ, διὰ νὰ στρατεύῃ μετ' αὐτῆ εἰς τὲς πολέμους. Ὁ δυσυχῆς βασιλεὺς μὴ δυνάμενος ν' ἀντισταθῆ εἰς τοιῦτον δυνατὸν ἔ φοβερὸν ἡγε- μόνα, συγκατένευσε εἰς τὰ ἄτιμα ζητήματα τῆ Βαία- α. κ. ζέτη, ἔ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη λζ'. 1392.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΝΟΘΗΛ.

Ὁ Μανυήλ, ὅστις εὐρίσκετο ἐν Βιθυνία παρὰ τῷ Βαίαζέτη, ὡς ἔμαθε τὸν θάνατον τῆ πατρός, ἔφυ- γεν εἰς Κωνσταντινέπολιν κρυφίως. Τότε ὁ Βαίαζέτης θυμωθεὶς, διέβη εἰς τὴν Θράκην, ἔ ἐπολιόρκει ἔ αυ- τὴν τὴν Κωνσταντινέπολιν κατὰ γῆν τε ἔ θάλασσαν. Ἐν ταύτῃ τῇ δυσυχίᾳ, ὁ Μανυήλ κατέφυγεν εἰς

τὲς δυτικὲς βασιλεῖς, ζητῶν βοήθειαν, οἱ ὅποιοι ἐξείλαν 130,000 στρατιώτας· ἀλλ' ὁ Βαϊζέτης ἐνίκησεν αὐτὲς κατὰ κράτος, ἐπὶ πολὺ πλῆθος αἰχμαλώτων ἔλαβεν, ἐν οἷς ἦτο ἐπὶ τὴν κόμησιν τῆ Νιβέρνυ ἐπὶ 300 τῶν ἐπιφανῶν στρατηγῶν, οἱ ὅποιοι πάντες, πλὴν τῆ κόμητος ἐπὶ ἄλλων πέντε, ἐφονεύθησαν ἀηλεῶς ἐνώπιον τῆ Βαϊαζέτη.

Ὁ Βαϊαζέτης βλέπων, ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ ἀπεφάσισαν ν' ἀντισταθῶσι μέχρι τελευταίας πνοῆς, ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἰωάννην, τὸν υἱὸν τῆ Ἀνδρονίκου, εἰς τὸν ὅποιον ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν, ὡς εἶπαμεν ἀνωτέρω, τὴν Σηλυμβρίαν, νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον, εἰς τὸν ὅποιον εἶχε διακαιοῖν ὡς υἱὸς τῆ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τῆ Μαννῆλ, αὐτὸς δὲ νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν Κωνσταντινουπολιν, ἐπὶ νὰ μεταστήσῃ τὴν καθέδραν τῆς βασιλείας εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν ὅποιαν ὁ σουλτάνος ὑπέχετο ν' ἀφήσῃ εἰς αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀπογόνους. Ὅτε δὲ ἐκυρώθη ἕτος ὁ συμβιβασμὸς ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῶν δὶ ὄρκων, ὁ Βαϊαζέτης ὑπέχετο νὰ λύσῃ τὴν πολιτικὴν, ἐπὶ νὰ παύσῃ ἀπὸ παντὸς ἐχθρικοῦ ἐπιχειρήματος, ἐὰν οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ διώξωσι τὸν Μαννῆλ, ἐπὶ ἀντ' αὐτῆ καθίσωσιν ἐπὶ τὸν θρόνον τὸν ἀνεψιὸν τῆ Ἰωάννην, ὡς τὸν νόμιμον διάδοχον τῆ ἀπαθανάκτου βασιλείας. Τῆτο τὸ δόλιον σόφισμα ἐμέρισε τὴν πόλιν εἰς δύο φατρίαι, ἐπὶ ὁ Μαννῆλ ἐννοῶν τὴν διχόνοιαν τῶν πολιτῶν, ἐπὶ φοβόμενος τὰ ἐκ ταύτης δεινὰ, μνησθεῖ εἰς τὸν ἀνεψιὸν, ὅσιν εὑρίσκετο τότε εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Τούρκων, ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ τῷ ἐγχειρίσῃ τὸ βασιλικὸν σκήπτρον, ἐὰν συγχωρήσῃ εἰς αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ σὺν γυναικὶ ἐπὶ τέκνοις ὅπε ἤθελεν. Ὁ Ἰωάννης ἐξερχετο εἰς τῆτο, ἐπὶ ἕτως

ὁ Μανυῆλ πλεύσας εἰς Βενετίαν, ἐκείθεν περιῆλθεν ὅλας τὰς αὐλὰς τῶν χριστιανῶν βασιλέων, ζητῶν βοήθειαν κατὰ τῆς ὑπεραυξηθείσης δυνάμεως τῶν Τέρκων, εἰς ὃ ἐξερξάν ὄλ' οἱ βασιλεῖς τῆς Φραγγίας.

Ἐν τέτοις, ὁ Ἰωάννης ἐσέφθη εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν κατὰ τὸ σῆμα βασιλεὺς, ἐξ ὃ Βαϊαζέτης ἐνεθύμισεν αὐτὸν νὰ φυλάξῃ τὰ ὑποχρεθέντα· ἀέσας δὲ, ὅτι οἱ πολῖται κατ' ἐδένα τρόπον ἤθελον νὰ ξερξώσιν εἰς ἐκεῖνην τὴν ἄτιμον συμφωνίαν, ἐπολιόρκει τὴν Κωνσταντινέπολιν μὲ περισσοτέραν ὀργὴν παρὰ πρότερον. Τέτων ἔτως ἐχόντων, διεδόθη ἡ φήμη, ὅτι ὁ Ταμηρλάνος ἢ Τιμῆρος, ὁ περιβόητος ἐξ πολυδρῦλλητος Τάταρος, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Περσίας ἐσρεψε τὰ ὄπλα κατὰ τῷ Βαϊαζέτῃ, ἐῆτοιμάζετο μὲ μεγάλην δυνάμιν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Συρίαν. Τότε ὁ Βαϊαζέτης ὄρων τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, ἐξράτευσε σπευδαίως ἐναντίον τῷ ἀ. χ. Ταμηρλάνῳ, ὁ ὁποῖος νικήσας τὸς Τέρκους περὶ τὴν 1401. Ἀγκυραν τῆς Γαλατίας κατὰ κράτος, ἐπίασε καὶ αὐτὸν τὸν σουλτάνον αἰχμάλωτον.

Ὁ δὲ Μανυῆλ, ὡς ἔμαθε τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ μεγίστῳ ἐχθρῷ Βαϊαζέτῃ, παρευθὺς ἐπέσρεψε εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπε ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς ὅλοι οἱ πολῖται, οἱ ὁποῖοι ὄντες παρωργισμένοι κατὰ τῷ Ἰωάννῃ διὰ τὴν δουλοπρεπῆ αὐτῷ συνθήκην μετὰ τῶν Τέρκων, ἐξέωσαν αὐτὸν ἀπὸ τῷ θρόνῳ ἐξ ἀντικατέστησαν τὸν Μιχαῆλ. Αὕτη ἡ μεγάλη φοδρὰ τῶν Τέρκων ὀλίγη ἔλιπε νὰ προξενήσῃ τὴν παντελῆ καταστροφὴν τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἐξ Ἀσία βασιλείας τῶν· ἐπειδὴ οἱ πέντε τῷ Βαϊαζέτῃ υἱοὶ ἐσασίαζον πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς βασιλείας, ἐξ ἐπολέμην δέκα χρό-

νης κατὰ διαδοχὴν, ἕως ἔ Μωάμεθ, ὁ νεώτερος υἱός, καταπολεμήσας τὰς λοιπὰς ἀνταγωνιστὰς, ἐκηρύχθη σουλτάνος ἢ αυτοκράτωρ τῶν Τούρκων. Ὁ βασιλεὺς Μαννὴλ ἐβοήθει ποτὲ μὲν τοῦτον, ποτὲ δ' ἐκείνον, ἢ οὕτως ἐκυρίευσεν πάλιν πολλὰς ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας ἀφῆκεν αὐτῷ ὁ Μωάμεθ, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐβοήθησε ἀ. χ. 1424. κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆ Μωσέως, ἐν εἰρηνικῇ ἀπολαύσει μέχρι τοῦ θανάτου.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΩ. ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαννὴλ παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος ὁ Παλαιολόγος. Ἐπὶ τούτῃ τῆς βασιλείας ὁ Ἀμυράτης ὁ Β', ὁ υἱὸς ἢ διάδοχος τοῦ Μωάμεθ, οὐ μόνον ἐκυρίευσεν πάλιν ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὅσας ὁ βασιλεὺς ἢ οἱ λοιποὶ Χριστιανοὶ ἡγεμόνες ἐξουσίασαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαϊαζέτη, ἀλλ' ἐπολιόρκει ἢ τὴν Κωνσταντινούπολιν, παρωργισμένος ὢν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐβοήθησεν ἕνα ἀπατεῶνα, ὁ ὁποῖος ὀνομάζων ἑαυτὸν υἱὸν τῆ Βαϊαζέτη, ἐγνωρίθη εἰς ὅλας τὰς ἐν Εὐρώπῃ τῆς Τυρκικῆς μοναρχίας σουλτάνος. Οἱ Κωνσταντινουπολίται ἀνδίσαντο μὲν ἀνδρείως, ἀλλὰ τελευταῖον ἀπονήσαντες διὰ τὰς παντοτεινὰς προσβολὰς, ἤθελον ἀναγκασθῆναι νὰ παραδοθῶσιν, εἰάν ὁ βασιλεὺς δὲν κατέπειθε τὸν ἡγεμόνα τῆς Καραμανίας νὰ βοηθήσῃ τὸν Μισαφᾶν, τὸν νεώτερον τῆ Ἀμυράτη υἱόν, ὁ ὁποῖος ἀποσατήσας ἐν Ἀσίᾳ, ἐδυνήθη βοηθούμενος ἀπὸ τὸν νέον τε σύμμαχον νὰ κυριεύσῃ τὴν Νίκαιαν. Ἐκ τούτῃ ἀναγκασθεὶς ὁ Ἀμυράτης νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, πρῶτον μὲν ἐστράτευσε κατὰ τῆ ἀποσάτη υἱῶν, τὸν ὁποῖον λαβὼν αἰχμάλωτον, ἐπνίξε μὲ τὴν νευρὰν τῆ τόξου, ἔπειτα δὲ ἠνάγκασεν τὸν ἡγεμόνα τῆς Καραμανίας νὰ ἐρέξῃ εἰς εἰρήνην ἀτιμωτάτην, καὶ εἶτα εἰσβαλὼν εἰς τὴν

Μακεδονίαν, ἐκυρίευσε τὴν Θεσσαλονίκην, διαρκάσας αὐτὴν ἔ τὰς περισσοτέρας ἐν Αἰτωλίᾳ, Φωκίδι ἔ Βοιωτίᾳ πόλεις.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ἀκύν τὰς λαμπρὰς κίκας τῷ σουλτάνῳ, ἔσειλε πρέσβεις εἰς τὴν Ἀδριανέπολιν, τὴν καθεδρὰν τῷ Ἀμυράτῳ, προσάξας νὰ κάμωσι παντὶ τρόπῳ εἰρήνην. Ὁ σουλτάνος ἔδειξε πρὸς τὰς πρέσβεις μεγάλην ἀλαζονείαν ἔ προπέτειαν λέγων, ὅτι ἐμελέτα νὰ στρατεύσῃ κατ' εὐθείαν εἰς Κωνσταντινέπολιν, εἰάν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δὲν τῷ δώσῃ τὰ ὀλίγα φέρρια, ὅσα εἶχεν ἔτι πρὸς τὴν μαύρην θάλασσαν, καὶ δὲν ὑποχεθῆ νὰ τῷ δίδῃ κατ' ἔτος 300,000 ἄσπρα (γρόσσια). Ὁ δυσυχὴς βασιλεὺς, εἰς τὸν ὅποιον δὲν ἔμεινεν ἤδη ἀπὸ τὴν ἐπικράτειάν τε ἄλλο, εἰμὴ ἡ Κωνσταντινέπολις ἔ ὁ περὶξ τόπος, ἡναγκάσθη νὰ σέρξῃ εἰς αὐτὰς τὰς ἀτίμους συνθήκας· ἐξεύρων ὁμῶς, ὅτι ὁ Ἀμυράτης, εὐθύς ἀφ' ἔ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον, τὸν ὅποιον εἶχε τότε μὲ τὸν περιφθιμον Γεώργιον Κασιώτην, ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ νὰ κυριεύσῃ τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἐζήτησεν ἀπὸ τὰς δυτικὰς χριστιανὰς βασιλεῖς βοήθειαν, εἰς τὰς ὁποῖας ὑπέχετο πρὸς περισσοτέραν πειθῶ ν' ἀγωνιοθῆ νὰ ἐνώσῃ τὴν ἀνατολικὴν ἔ δυτικὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲν, ὡς ἠκυσεν, ὅτι ἐμελλε νὰ κροτηθῆ σύνοδος ἐν Φερρᾶρῖα, ἀπῆλθεν αὐτῷ μετὰ τῷ πατριάρχῳ Ἰωσήφ, πολλῶν ἐπισκόπων ἔ ἀρχόντων· ἐπειδὴ δὲ μετ' ὀλίγον συνέβη θανατηφόρος ἐν Φερρᾶρῖα νόσος, ἡ σύνοδος μετετέθη εἰς τὴν Φλωρεντίαν, ὅπε ἡ ἔνωσις τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἔτελεύθη, ἔ ὑπεγράφη ὑπὸ τῷ πατριάρχῳ ἔ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, πλὴν τῷ Μάρκῳ ἐπισκόπῳ Ἐφέσου, μεθ' ὃ ὁ βασιλεὺς ἔ οἱ λοιποὶ ἐπισκοποὶ, πλὴν τῷ ἀποθανόντος πατριάρχῳ, ἐπέστρε-

ψαν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπερ θόρυβοι καὶ ταραχαὶ ἠκολούθησαν μεταξύ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῆ λαοῦ διὰ α. χ. ταύτην τὴν ἔνωσιν. Αὐταὶ αἱ ταραχαὶ καὶ ὁ θάνατος τῆς 1448. βασιλίσσης ἐπέκρανον τὸν βασιλέα τόσο, ὥστε γέρον ἤδη ὢν ἀπέθανε, βασιλεύσας ὑπὲρ τὴς κατὰ χρόνος ἐν δυστυχίαις καὶ θλίψεσι, καὶ ἀφήσας τὴν βασιλείαν, ἣ ὁποία ἤδη περιωρίζετο μόνον ἄχρι τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινέπολεως, εἰς τὸν ἀδελφόν τε Κωνσταντῖνον.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤ. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

α. χ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου ἀπέθανε μετ' ἡ 1451. πολὺ καὶ ὁ Ἀμυράτης, καὶ ἐγκατέλιπε διάδοχον τὸν ἴσον αὐτῷ Μωάμεθ τὸν δευτέρου, ὁ ὁποῖος ἀναβάς τὸν θρόνον, ἐπύθην ὅλους τὴς ἀδελφούς τε, καὶ ἔκαμε μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου συμμαχίαν, ὁ ὁποῖος, ὡς ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Ἀμυράτου, ἐξεῖλε πρὸς τὸν Μωάμεθ πρέσβεις, καὶ συνέχαιρεν αὐτῷ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. Ὁ σουλτάνος ἐδέχθη τέτρετε καὶ τὴς λοιπὸς πρέσβεις τῶν Βλάχων, Λεσβίων, Βουλγάρων, Ροδίων κτ. εὐμενῶς, καὶ ἔδειξε μεγάλην πραθυμίαν καὶ ἔφασιν τοῦ ναὶ ζῆ ἐν εἰρήνῃ καὶ φιλίᾳ μετὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων· ἀλλ' αὐτὸς, ὡς ἔπαυσε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Καραμανίας, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀμυράτου εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐμελέτα τίνι τρόπῳ ναὶ κυριεύσῃ τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ ναὶ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομα τῆς Γραικικῆς βασιλείας. Πρὸς τοῦτο, ἐκτίσεν εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν μέρος τοῦ Βόσπορου ἐν φρέριον ὀνομαζόμενον παρὰ μὲν τῶν Τούρκων Γενί χισσάρ, παρὰ δὲ τῶν Γραικῶν Νεόκαστρον, καὶ κείμενον ἀντικρὺ ἐπὸς ἄλλη, τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ὠνομάζετο Ἀσπρόκαστρον. Ταῦτα τὰ δύο φρέρια ἐφύλαττον τὸν Βόσπορον, καὶ τὸ πρῶτον αὐτῶν, ὡς πέντε μίλια μακρὰν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινέ-

πόλεως κείμενον, ἐφύλαττεν αὐτὴν τρόπον τινὰ περι-
κλεισμένην. Ὅτε δὲ ἤρχισεν ὁ Μωάμεθ νὰ κτίζη τὸ
φρούριον, ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ Κωνσταντινουπολίται ἔσειλαν
πρὸς τὸν Σουλτάνου πρέσβεις, προσάζοντες αὐτὸς νὰ
ἐμποδίσωσιν οἷω δὴποτε τρόπῳ τὸν Μωάμεθ ἀπὸ τῆ
τοιούτου ἔργου· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸς αὐ-
θαδῶς καὶ προκετώσ, ὅτι αὐτὸς εἶχε δίκαιον νὰ κτί-
ζη φρούρια καὶ πύργους εἰς τὴν ἐπικράτειάν τε κατ' ἀρε-
σκίαν, καὶ ἐφοθερίζε νὰ ἐκδείρη ζωντανὸς, ὅσοι σα-
λῶσι τῆ λοιπῆ πρὸς αὐτὸν διὰ παρομοίαν ὑπόθεσιν.

Ὅταν ἤχθη εἰς πέρας τὸ πλησίον τῆς Κωνσαν-
τινουπόλεως κτιθεὲν νεόκασρον, ἢ ἐν αὐτῷ φρουρῶ τῶν
Τούρκων ἐξήρχετο πολλάκις, καὶ κατατρέχευσα τὴν
πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως χώραν ἄχρι τῶν τει-
χῶν αὐτῆς, ἐπέσρεφε μὲ πολλὰ λάφυρα εἰς τὸ κά-
σρον. Τῆτο πρῆξένησεν ἀκροβολισμὸς μεταξὺ τῶν Χρι-
σιανῶν καὶ Τούρκων· καὶ ἐπειδὴ εἰς ἕνα τύτων ἐφονεύθησαν
πολλοὶ Τούρκοι, οὗτοι ὤρμησαν διὰ προσαγῆς τῆ Μωά-
μεθ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὅτε ὕτοι ἐδέριζον τὸν σίτον
εἰς τὸς ἀγρὸς, καὶ τὸς κατέσφαξαν. Τότε ὁ Κωνσταντι-
νος ἐπρόσασε νὰ κλειθῶσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως, καὶ ἐ-
φυλάκωσεν ὅλους τὸς ἐνδοθεν τῶν τειχῶν Τούρκους, τὸς
ὁποῖους ὁμως ἀπέλυσε τὴν ἰσραϊάν ἡμέραν, καὶ ἔσει-
λε καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν Μωάμεθ προσβάλλων εἰρήνην
ἐπίμονον μεταξὺ τῶν δύο βασιλειῶν· ἰδὼν δὲ, ὅτι ὁ
Σουλτάνος δὲν ἔσεργε κατ' ἕδενά τρόπον, ἀλλὰ
μᾶλλον συνήθριζε σράτευμα πανταχόθεν, ἐνόησε τὸν
σκοπόν τε, καὶ πρῶτον μὲν ἐφρόντισε νὰ ἐμβάλη εἰς
τὴν πόλιν ἱκανὰς τροφὰς, ἔπειτα δὲ παρέστησεν εἰς
τὸς δυτικὰς βασιλεῖς τὸς διαλογισμὸς τῆ Σουλτάνου
καὶ τὸν ἐπικείμενον εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ εἰς ὅλους α. χ.
ἐν γένει τὸς Χριστιανὸς κίνδυνον, καὶ πρὸς περισσοτέ- 1451.

ραν πειθῶ ἀνενέωσε τὴν ἔνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν, καὶ ἔδειξε πρὸς τὰς ἐλθόντας τῆ Παπᾶ πρέσβεις μεγάλην τιμὴν καὶ σέβας, τὸ ἴδιον παρώργισεν ἕκ ὀλίγον τὰς ζηλωτὰς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ πρῆξεν ἡσυχίαν καὶ διχόνοιαν μεταξὺ τῆ λαῶ καὶ τῆ βασιλείως. Ἀλλὰ καὶ ὁ ζῆλος τῆ βασιλείως πρὸς ἔνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν δὲν πρῆξεν αὐτῷ τὴν ἐλαχίστην βοήθειαν παρὰ τῶν Λατίνων, οἱ ὅποιοι μὲ παράδοξον μωρίαν ἀφήκαν τὴν πόλιν, τὸ προπύργιον τῆς Χριστιανοσύνης, εἰς τὸν ἄσπονδον ἐχθρὸν τῆ Χριστιανικῆ ὀνόματος, περὶ τῆ ὁποῖα ἐγίνωσκον κάλλιστα, ὅτι αὐτὸς δὲν ἤθελε σαθεῖ αὐτῆ, ἀλλ' ἤθελεν ἀγωνισθῆναι ἐπεκτείνῃ τὰς νίκας τε καὶ εἰς τὰ πλησιόχωρα, τυχὸν δὲ καὶ εἰς τὰ ἀπωτάτω βασιλεία.

Ἐν τῷ μεταξὺ, συναγαγὼν ὁ Μωάμεθ 400,000 στρατιώτας, ἐξῆλθε τῆς Ἀδριανουπόλεως, καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆ 5 Ἀπριλίου ἐν ἔτει 1453, ἐπολιόρκει αὐτὴν διὰ ξηρᾶς, ἐν ᾧ ὁ ναύαρχος Παντολόγης ἐπολιόρκει διὰ θαλάσσης μὲ 3000 πλοῖα. Ὅλη ἡ δύναμις τῶν Γραικῶν συνίστατο ἀπὸ 6000 Γραικῶν, καὶ 3000 Γενοάτας καὶ Ἑνετῶν, ἀπὸ τρία μεγάλα πλοῖα, εἴκοσι μικρὰ, καὶ πολλὰς ὀλκάδας, ἡτοι φορητὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ὅλα ἐφυλάττοντο εἰς τὸν λιμένα, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς ἐκλείσει μὲ ἄλυσον. Μεγάλη ἐχρημάτισεν ἡ ὀρμὴ τῶν πολιορκούντων καὶ ἡ ἀντίστασις τῶν πολιορκουμένων· ὁ βασιλεὺς ἐζητήθη πολλάκις ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν νὰ παραδοθῆ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεφάτισε κάλλιον ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος, παρὰ νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν ἀτίμως· τέλος δὲ περιελείσας ὁ Μωάμεθ ἀπανταχοῦεν τὴν πόλιν σενώτατα, καὶ ὑποχέθει εἰς τὰς στρατιώτας νὰ δώσῃ ὅλον τὸν πλεόν τῆς πόλεως, παρεδάρζονεν

αὐτὲς νὰ ἐπιχειρήσωσι γενικὴν ἔφοδον καὶ ὄρμην. Τότε ἐγίνοντο ἑκατέρωθεν προτρεπτικαὶ ὁμιλίαι πρὸς μάχην καὶ ἀντίστασιν, καὶ ἡ ἔφοδος τῶν Τούρκων ἔλαβεν ἀρχὴν περὶ τὸν ὄρθρον τῆ 28 Μαΐε. Οἱ χριστιανοὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως καὶ ἡρωϊκῶς, καὶ δις ἀπέκρουσαν τὴν ἔφοδον τῶν ἐχθρῶν· τέλος δὲ ἀποκαμόντες διὰ τὰς συχρὰς προσβολὰς νέων ἐρχομένων στρατιωτῶν τῶ ἐχθρῶ, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐνδώσων εἰς τὴν ὄρμην αὐτῶν, εἰς τρόπον ὡσεὶ εἰσέβησαν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν πόλιν ἀπανταχόθεν, καὶ κατέσφαττον ὅσους ἀπὴντων ἀνηλεῶς χωρὶς διαφορᾶς ἡλικίας, γένους ἢ εἰσέως ἀνθρώπων. Ὁ βασιλεὺς καὶ πολλοὶ ἐκ τῆ βασιλικῆς γένους ἐφανεύθησαν ὑπὸ τῶν ἀπηνῶν ἐχθρῶν. Ὁ ἀναγνωστὴς θέλει εὖρη ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῆ Δέκα, Φραντζῆ καὶ ἄλλων συγγραφέων συγγραφέων περιστατικὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον περιγραφὴν ὅλων τῶν ἀνεκφράστων κακῶν, ὅσα ἔπαθον οἱ τάλανες Κωνσταντινουπολίται εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μωάμεθ ἐσυγχώρησεν εἰς τὴς στρατιώτας νὰ διαρπάσωσιν τὴν πόλιν. Πολλοὶ μύριοι ἀνδρωποὶ, ὅσοι κατέφυγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Σοφίας, κατεκόπησαν ἀνηλεῶς ἀπὸ τῆς παρωρμισμένους βαρβάρους. Οἱ πλείστοι τῶν εὐγενῶν ἀπεκεφαλώθησαν δι' ἐπιταγῆς τῆ σουλτάνου· οἱ δὲ λοιποὶ ἐφυλάττοντο εἰς δουλείαν τὴν χειρίσιν καὶ αὐτῶ τῆ θανάτου. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν τριῶν ἡμερῶν, ἐπρόσαξεν ὁ Μωάμεθ τὴς στρατιώτας νὰ παύσωσιν ἀπὸ τῆ φόνου καὶ τῆς διαρπαγῆς, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰσέβη ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐκλέξας αὐτὴν καθεδρὰν τῆς Ὀθωμανικῆς μοναρχίας, ὑπεχέθη δημοσίως εἰς ὅλους τὴς ἐγκατοίκους, ὅσοι ἠγάπων νὰ μείνωσιν ἢ νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῆς φυγῆς εἰς τὰς παλαιὰς κατοικίας, ὑπεράσπισιν καὶ ἐλεύθερον τὸν χριστιαν-

νισμόν, επικυρώσας ἔτι τὴν ἐκλογὴν τῆ προὐλίγου προχειριζέντος πατριάρχου Γεωργίου Σχολαρίου ἢ Γενναδίου.

Τοιοτοτρόπως ἔπεσεν ἡ βασιλίς ἔτι παρωνίς τῶν ἁ. χ. πόλεων εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων ἔτι μετ' αὐτῆς ἢ 1453· Βυζαντινὴ μοναρχία ἐν ἔτει ἀπὸ Θεογονίας 1453.

Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέσυρε ἔτι τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἢ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τῆν ὁποῖαν ἐδανεῖσθη τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸς νόμους ἔτι τὰς Μύσας, ἔγινε θῆραμα τῶν Τούρκων. Ἐν τῷ γενομένῳ διαμερισμῷ τῆς βασιλείας αἱ Ἀθῆναι ἔτι Θῆβαι ἐδόθησαν εἰς τὸν Ὄθωνα ἀπὸ Ρόχου (Otho de la Roche), πολεμιστὴν περιβόητον Βέργυδον, φέροντα τὸν τίτλον τῆ μεγάλου Δουκός. Ἡ ἐξουσία τέτι ἡγεμένη ἔτι ἐγκατελείφθη εἰς τὸν υἱὸν ἔτι δεύτερον ἐγγονον, ἔως ἔτι ἡ κληρονομία τῆ μεγάλου δουκάτου ἔλαβεν ἄνδρα τὸν ἀρχαιότατον ἀπόγονον τῆς οἰκίας Βριέννης. Ὁ υἱὸς ἐκ τέτων Βάλδουρος ἀπὸ Βριέννης ὀνομαζόμενος, ὅσις ἔγινε δεξ τῶν Ἀθηνῶν, ἔλαβε πολλὰς στρατιώτας ἐκ τῶν Κατελάνων, καὶ βοηθούμενος ὑπ' αὐτῶν, ὑπέταξε πλέον ἢ 30 φρούρια τῶν γειτόνων ἐξουσιασῶν. Ὅτε δὲ τελευταῖον οἱ περισσότεροι Κατελάνοι ἤρχοντο κατ' αὐτῆ, σηνήθησε στρατὸν 700 ἵπποτων, 6,400 ἵππεων, ἔτι 8,000 πεζῶν, ἔτι συνεκρότησε μάχην μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἐν τῷ Κηφισσῷ τῆς Βοιωτίας. Οἱ Κατελάνοι συνεποσῆντο μὲν ὡς 3,500 μόνον ἵππεῖς ἔτι 4000 πεζοὶ, ἀλλ' ἀνεπλήρη τὸ ἐλλείπον τῆ ἀριθμῷ διὰ τῆς πολεμικῆς ἔτι τακτικῆς αὐτῶν ἐμπειρίας, κάμνοντες κύκλῳ τῆ στρατοπέδου τεχνικὴν πλημμύραν, ὅπως ἐρχομένων τῆ δουκός ἔτι τῶν ἵπποτων δίχα προσοχῆς, οἱ ἵπποι ἔπεσον εἰς τὴν βάλτον, ἔτι ὁ Βάλδουρος ὁμῶ μετὰ τῆ πλείσθι μέρους τῆ

Γαλλικῆ ἰππικῆ κατεκόπη, μεθ' ἧς ἡ γενεὰ αὐτῆ ἐδιώχθη, καὶ ὁ υἱὸς Βάλθιρος ἀπὸ Βριέννης, ὁ δὲ ξτῶν Ἀθηῶν, ὁ τύραννος τῆς Φλωρεντίας, καὶ ὁ ἵππαρχος τῆς αὐλῆς (connetable) τῆς Γαλλίας ἔπεσον ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ποιτιῶν (Poitiers). Οἱ Κατελάνοι ἔλαβον τὴν Ἀττικὴν καὶ Βοιωτίαν, καὶ δεκατέσσαρας χρόνους ἐφόβησαν ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ἠναγκάσθησαν ὁμῶς νὰ γνωρίσωσι κεφαλὴν τὴν Ἀραγονικὴν οἰκίαν. Ἔτι ἰδ' αἰῶνι, αἱ Ἀθηναίαι ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Σικελίας ὡς ἐπικαρπία (arranage). Ἀλλὰ μετὰ τῆς Γάλλου καὶ Κατελάνου ἄλλη τρίτη δυναστεία ἐσερεώθη αὐτῆ, οἱ Ἀκκιάβολοι ἐκ Φλωρεντίας, οἱ ὅποιοι εἶχον μεγάλην ἰσχύον ἐν Νεαπόλει, καὶ Ρ' σίνεριοσ ὁ Ἀκκιάβολοσ ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας. Αἱ Ἀθηναίαι, τὰς ὁποίας αὐτὴ ἡ φαμίλια ἠντρέπεισε κτιζοσα νέα οἰκοδομήματα, ἔγιναν ἡ βασιλεύουσα μίαν ἐπαρχίαν, ἡ ὁποία ἔφθανεν ἕως εἰς τὰς Θήβας, τὸ Ἄργος, τὴν Κόρινθον, τὰς Δελφὰς καὶ μέρος τῆς Θετταλίας· καὶ τελευταίον ἡ βασιλεία αὐτῶν κατελίθη ὑπὸ Μωάμεθ τῷ Β'. Νερίων ὁ Ἀκκιάβολοσ ἐγκατέλιπε μίαν χήραν, ἡ ὁποία ἔκαμε τὸν σύζυγον αὐτῆσ τὸν δευτέρον, Πέτρον Παλμερίωνα, δέκα τῶν Ἀθηῶν. Ἀλλὰ Φράγκοσ ὁ Ἀκκιάβολοσ, συγγενὴσ τῷ Νερίωνοσ, ζητήσασ παρὰ τῷ Σουλτάνου βοήθειαν, ἔλαθε τὰς Ἀθήνας· φονεύσασ δὲ τὴν σύζυγον τῷ προ αὐτῆ, ὑσερήθη τῶν Ἀθηῶν ὑπὸ τῷ Μωάμεθ, καὶ ἔαχε μόνον τὴν δεσποτείαν τῶν Θηβῶν, καὶ μετὰ τέσσαρας χρόνους προδότης κριθεὶσ, ἐδολοφονήθη. Οἱ Ἐνετοὶ ἐκυρίευσαν μὲν τὰς Ἀθήνας, δὲν ἐδυνήθησαν ὁμῶσ νὰ τὰς φυλάξωσι πολὺν χρόνον.

α. χ.

1309.

α. χ.

1455.

Ὁ Μωρέασ διηρέθη ὑπὸ τῷ τελευταίῳ αυτοκράτορος τῆς Κωνσταντινπόλεωσ εἰς δύο ἡγεμονίασ· καὶ

- α. χ. ἐπειδὴ οἱ ἡγεμόνες κατήντησαν εἰς φιλονεικίας καὶ ἐρι-
 1464. δας, ἔλαβε τὰς ἡγεμονίας αὐτῶν Μωάμεθ ὁ Β΄, ὅσις ἐδίωξε καὶ τὸς ἐναπολειφθέντας ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ ἡγεμόνας. Εἰς τὸς ὑσέρους πολέμους τῶν Οὐμανῶν καὶ Ἐνετῶν αἱ Ἑλληνικαὶ νῆσοι καὶ ἐπαρχαὶ ἠλλαξαν συχνάκις τὸς δεσπότας. Ἡ μὲν Κύπρος ἐλήφθη ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν τῷ 1571 ἔτει, ἡ δὲ Κρήτη τῷ 1669· ἐν δὲ τῷ 1522 οἱ Ἰωαννίται ὑσέρηθησαν τῆς Ρόδου. Ἐν τῷ τέλει τῷ 15. αἰῶνος οἱ Ἐνετοὶ ἦσαν εὐτυχέστεροι εἰς ἓνα νέον πόλεμον, καὶ κατὰ τὴν ἐν τῇ
 1699. Καρλοβίττῃ γενομένην εἰρήνην ἔλαβον τὸν Μωρέαν ἕως τῆ Ἰθάκῃ, τὸν ὅποιον μετὰ εἴκοσι σχεδὸν χρόνους
 1718. ὑπεχώρησαν κατὰ τὴν ἐν Πασσαροβίττῃ εἰρήνην πάλιν εἰς τὸς Οὐμανούς. Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῶν Ρώσσιων καὶ Τούρκων, τῷ προηγουμένῳ τῷ τελευταίῳ, ὁ κατὰ πρῶτον ἐπιφανείς κατὰ τὸ Ἀρχικελάγος Ρώσσικός
 1769. σόλος ἠλευθέρωσε μὲν ταύτας τὰς διαφόρους νήσους καὶ πόλεις τῶν Γραικῶν ἀπὸ τῆς δεσποτείας τῶν Οὐμανῶν, πλὴν τὸ Γραικικὸν ἔθνος ἐξέπεσε πολὺ ἀπὸ τῆ χαρακτῆρος τῶν προγόνων (ὅν ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν τὸς πάλαι Γραικὺς προγόνους τῶν κατ' ἡμᾶς Γραικῶν), καὶ δὲν ζητεῖ ν' ἀποτεινάξῃ τὸν ζυγὸν, καὶ ν' ἀναστῆ κατ' ὀλίγον εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς τῆ γένους λαμπρότητος. Ἡ πρῶτη ἀνδρία ἐξυδενώθη ὑπὸ τῆς δουλικῆς ἀνανδρίας· καὶ εἰς τὸς ἀπογόνους τῶν Σπάρτιατῶν (Μανιάτας) ἔμεινεν, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῆ πνεύματος τῶν μαθητῶν τῆ Δυκέρου τῆτο μόνον, ἡ τέχνη τῆ δουλικῆς κλέπτειν, ὡς καὶ εἰς τὸς λοιποὺς Γραικὺς τὰ παιγνίδια τῶν ἀρχαίων. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι μὲν εἰσέτι καὶ νῦν ἀγχινοὺς καὶ φιλόκαλοι. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ προτερήματα, τὰ ὅποια μόνον διὰ τῆς ἐλευθερίας ἐκλαμπρύνονται, καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὸ τέλος

προάγονται, μεταβάλλονται εἰς αὐτὲς εἰς πονηρίαν καὶ πανουργίαν, ὡς οἱ ἐξ Ἀθηνῶν Γραικοὶ ἐκ τούτου κατήτησαν εἰς παροιμίαν. Αἱ διαφοραὶ τῶν Ἀθηναίων Γραικῶν κρίνονται ὑπὸ τε τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ, ἐνὸς τῶν πλεσιωτάτων κληρικῶν, ὁ ὁποῖος ἔχει κατ' ἔτος 1000 λίτρ. Στέρλ. (16,000 γρόσ.), καὶ ὑπὸ ὀκτώ γερόντων, οἱ ὁποῖοι ἐκλέγονται εἰς τὰ ὀκτώ πατώματα τῆς πόλεως. Ἡ γενεαλογία τῶν εὐγενῶν Ἀθηναίων δὲν ὑπερβαίνει τὸς 300 χρόνους, καὶ οἱ ἐπιφανέστατοι αὐτῶν δεικνύουσι μεγάλην σοφρότητα, φορῶντες τὸ λεγόμενον καλπάκι, καὶ ὀνομαζόμενοι μὲ τὸ ψιλὸν καὶ ὀλίγης τιμῆς ὄνομα τῷ ἄρχοντος. Οἱ Ἀθηναῖοι περιδιαβάζοντες θεωροῦσι τὰ ἔνδοξα μνημεῖα τῶν προγόνων μετὰ μεγάλης ἀδιαφορίας, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἔτι τὰ συγγράμματα ἐκείνων ἐξεύρουν ἢ ἀναγνώσαν, ἔτι τὸ πνεῦμα νὰ θαυμάσῃν· μόνον δὲ ἡ γλῶσσα μετέχει τι ἔτι τῆς εὐφωνίας τῷ γλαφυρῷ ἀττικισμῷ.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῷ πολέμῳ, τῆς κατεριμώσεως καὶ δουλείας, ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρχε πολὺν χρόνον ἡ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τῶν ἐλευθέρων τεχνῶν. Ὅσα καὶ ἂν συμπεράνωμεν περὶ τῆς προόδου τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὴν Ἰνδίαν καὶ Αἴγυπτον, ἡμεῖς γινώσκουμεν βεβαίως, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐφώτισεν, ἐκαλλώπισε καὶ κατεκόσμησε τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Εὐρώπης, καὶ ἔδειξεν εἰς τὰ γένη πᾶν ὅ, τι μέγα καὶ ὠραῖον. Οἱ νόες τῆς Ἑλλάδος ἠθοποίησαν ἐκεῖνους τὸς πολιτικῆς ἀνδρας καὶ ἡρώας, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι καθυπέβαλον τὸν ὑπερήφανον αὐτῆς αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ξένης ἐξουσίας. Βίς τὰς Θήβας ἐδιδάχθη ὁ Φίλιππος, ὁ υἱὸς τῷ Ἀμύντε, ὑπὸ τὴν προασίαν τῷ Ἐπαμινώνδῃ τὴν φιλοδοξίαν καὶ ὅλας τὰς τέχνας καὶ ἐπισήμας τῆς εἰρήνης καὶ τῷ πολέμῳ, δι' ὧν ἐκεῖνη ἀποκτᾶται ἐνκολώτερον. Ἑλλ.

λην φιλόσοφος ὑπῆρχεν ὁ διδάξας τὸν Ἀλέξανδρον τὴν χαλιναγωγίαν τῶν παθῶν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν διαθέσεων τῶν ἀνθρώπων· τὰ δὲ ποιήματα τῷ Ὀμήρῳ ἐδίδαξαν αὐτὸν νὰ καταφρονῇ ὑπὲρ τῆς δόξης πάντα κίνδυνον, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Οἱ στρατηγοὶ αὐτῷ, οἱ διάδοχοι τῆς κατεσπαραγμένης αὐτῷ βασιλείας, ἐδάχθησαν καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκεῖνος, τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Μακεδονικὴ ἀνδρία ἐσερεώθη καὶ καθωδηγεῖτο ἀπὸ τὸν ἐφευρετικὸν νῦν τῶν Ἑλλήνων.

Καθὼς τὸ φῶς τῆς Ἑλλάδος ἐφώτισε τὰς Μακεδόνας νικητὰς, ἔτω μετεδόθη καὶ εἰς τὰς Ῥωμαίους πορθητὰς. Ἡ Φιλοσοφία, ἡ μάθησις καὶ αἱ τέχναι ἠκμαζον ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ τῶν χρόνων τῷ Σύλλῳ καὶ Λευκίλλῳ, καὶ ἔσυραν εἰς διάφορα σχολεῖα τῆς Ἰταλίας πάντα ἄνδρα εὐγενῆ, καὶ τολμῶ εἰπεῖν πάσης τάξεως ἀνθρώπους. Οἱ πλεῖστοι, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορὰ καὶ τέλος ἡ τυραννία ἐδίωξαν τὰς ἐπισήμας ἐκ τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐταὶ ἔμειναν, ἀνεπλήρωσαν ὅπως ἐν τῇ Ἑλλείψῃ τῆς ἐλευθερίας· καὶ ἂν ἦσαν ἀδύνατοι ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν τυραννίαν, ἐπαρηγόρουν καὶ τὴν γνώμην ἐν μέσῳ τῶν παθημάτων. Οἱ Στωϊκοὶ ἐθεώρει μὲν γαλήνῳ πρόσωπον τὰ ὄργανα τῷ θανάτῳ αὐτῷ, πειθαρχῶν εἰς τὸ θέλημα τῆς τύχης, καὶ συμφερόμενος τῇ παρῆσῃ τάξει τῷ παντός, τῷ ὁποίῳ αὐτὸς ἀπετέλει ζῶν ἢ θνήσκων μόνον τὸ πολλοσημόριον. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς δυσυχεστάτας χρόνας, ὅποτε ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ἠγγίζεν εἰς τὴν πτώσιν, ἀναμέσον τῶν ἐρειπίων τῷ παλαιῷ κόσμῳ, τῷ κατεσπαραγμένῳ ἔσωθεν μὲν διὰ τὰς διχονοίας, ἔξωθεν δὲ διὰ τὰς εἰσδρομὰς τῶν βαρβάρων γενῶν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, Ἀρκετε καὶ Δύσεως, πολλοὶ ἀεβλάστησαν

ἐκ διαδοχῆς ἄνδρες ἀγχινοὲς, πεπαιδευμένοι καὶ νενε-
 χεῖς, καὶ μετέδωσαν τὸ ἱερὸν φῶς τῆς ἀληθείας (τὸ
 ὅποιον, ὡς ὁ ἥλιος, ἂν καὶ συμβαίνει νὰ ἐκλείπη ἢ νὰ
 σκοτίζεται, ὑδέποτε ἐγκαταλείπει τὸν κόσμον) ἀπὸ
 γενεᾶς εἰς γενεάν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Αἰγύπτου α. χ.
640.
 ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πε-
 ρισβλήτου βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ τότε
 καθέδρᾳ τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, ἡ Κωνσταντι-
 νέπολις (πλὴν τῶν Ἀθηνῶν) ἔμεινε τὸ μόνον διδα-
 σκαλεῖον τῆς φιλοσοφίας. Ἐνταῦθα ἀνεκινήθησαν αἱ
 παλαιαὶ μεταφυσικαὶ διατριβαί, καὶ κατήντησαν, ἢ
 μᾶλλον εἰπεῖν ἐμόρφωσαν θεολογικὰς διαφορὰς, αἱ ὁ-
 ποῖαι ἐτάραττον καὶ ἐσάλευον τὴν μητρόπολιν τῆς ἀνα-
 τολικῆς βασιλείας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, καθ' ὃν ἡ
 πόλις ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Τέρκων. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
 τὴν δεσποτείαν τῶν ἡ Εὐληνικὴ παιδεία καὶ φιλοσο-
 φία δὲν ἐξέλιπε παντελῶς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς
 τὴν πατριαρχικὴν ἀκαδημίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 αἱ ἐπιστῆμαι διδάσκονται εἰσέτι καὶ νῦν Ἑλλησι, καὶ Ἑλλη-
 νισὶ φθέγγονται οἱ διδάσκαλοι μετὰ τῶν μαθητῶν.

Οἱ πεπαιδευμένοι τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν, ὅσοι με-
 τὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταναστάντες
 ἔφυγον εἰς Ἰταλίαν, εὗρον βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν,
 ἕχι τοσούτον ὠφέλιμον εἰς ἑαυτοὺς, ὅσον χρήσιμον εἰς
 τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, παρὰ τοῖς ἐν
 Φλωρεντίᾳ Μεδικοίς (medici) καὶ παρὰ τῷ πάτρι Λέ-
 οντι τῷ δεκάτῳ τῷ ἐκ τῆς αὐτῆς φαμίλιας. Ἡ Ἑλ-
 ληνικὴ διάλεκτος ἔγινε κατὰ τὴν Ἰταλίαν τόσον ἐν
 χρήσει, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἐπίσαντο καὶ ἐλά-
 λην Ἑλλησι. Ἐνὶ λόγῳ, ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία
 ἤμαζεν ἐν Ἰταλίᾳ σχεδὸν ἕνα αἰῶνα μετὰ τὴν ἀνα-
 γέννησιν τῶν ἐπιστημῶν, διδασκομένη μάλιστα ὑπὸ τῶν

Γησβιτών επιμελώς ἔ εὐτυχῶς. Ἐκ τῆς Ἰταλίας μετεφυτεύθησαν αἱ τέχναι καὶ ἐπισημαὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ὅτεποτε περὶ τὸ μέσον, ἢ μάλλον εἰπεῖν περὶ τὸ τέλος τῆ προπαρελθόντος αἰῶνος.

Οἱ καθ' ἡμᾶς Γραικοὶ, δίχα τινὸς πολιτικῆς ἐπιρροῆς, ἔ ἀέλοι κρατιωτικῆς διακίησεως, σώζουσιν ἐτι ζώπυρα τῆ πρωτοτύπῃ αὐτῶν χαρακτῆρος. Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἰσορίας διακρίνονται ευκόλως οἱ διάφοροι βαθμοὶ τῆς πτώσεως ἔ εκλείψεως αὐτῆ τῆ χαρακτῆρος, ἔ παρισῶσιν εἰς τὸ περιεργον ὄμμα τῆ ἀναγνώσε πολλὰ ἔ αξιόλογα πράγματα. Ἡ κἀκοτροπία ενεργῆσα κατέσρεψε κατ' ὀλίγον τὰς πολιτικὰς διαταγὰς τῶν ἐπιφανεσάτων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἔ ἢ παντελῆς αὐτῶν κατασροφῆ ἀντενεργῆσα, ἐπετάχυνε τὴν πτώσιν τῆς ἀρετῆς. Ἡ ἀπλοτης, ἢ κοσμιοτης, ἢ μετριοτης, ἢ εἰλικρινεια ἔ ἢ καλῆ πίσις ἐφυγον πρώτον τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἔ ἔχατον πάντων ἢ κρατιωτικῆ ἀνδρία. Ἀλλ' ὅμως οἱ Γραικοὶ ἐδεικνυον ἐτι πολλάκις τὸ ζωηρὸν τῆς κρᾶσεως, ἔ ἔσωζον ἐτι τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτῆς ταχεται συναίδησιν τῆς ἀγαθοποιίας ἔ κακοποιίας, ἔ τὴν ὄξειαν παλιμβελίαν, ἔως ἔ ἢ τυραννία κατέπαυσεν αὐτὸν τὸν σάλον τῶν παθῶν, ἔ οἱ κατατεθλιμμένοι Γραικοὶ καταταπεινωθέντες, ἢ ἀναγκάσθησαν νὰ φιλήσωσι τὴν χεῖρα, ἢ τῆς ὑψώδη πρὸς ὄλεθρον αὐτῶν. Ἡ ἐφευρετικῆ ζωηρότης, ἢ διακριτικῆ ἀγχινοια, ἢ ἐπιχειρηματικῆ λεπτολογία, καὶ ἢ ἐμφυτος ὄξυθυμία ἐπέζησαν εἰς τὴν πτώσιν τῆς ἀρετῆς, ἔ σώζονται μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰς σχολασικὰς διατριβὰς, ἔ εἰς τὰ βαθεῖα ἄμα δὲ ἔ ἄτιμα τεχνεῖματα τῶν Γραικῶν πραγματευτῶν.

Τέλος τῆς Βυζαντινῆς ἰσορίας.

ΣΤΥΝΤΟΜΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

περὶ

τεχνῶν καὶ ἐπισημῶν, ἅμα δὲ καὶ περὶ
 θρησκείας, ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν
 Ἑλλήνων.

Μ Ε Ρ Ο Σ Α΄.

Περὶ τεχνῶν καὶ ἐπισημῶν τῶν
 Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸς ἡρωϊκὸς αἰῶνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

§. Α΄.

Πολεμικὴ τέχνη.

Περίληψις.

Εἰσαγωγή — ἀξιοπιστία τῶ Ὀμήρου ὡς ἱστορικῆ — γυμνάσεις ἢ στρατιωτικὴ κατὰστασις τῶν Ἑλλήνων — ἀποτελεσμα τῶν στρατιωτικῶν διαταγῶν πρὸς τὰ ἤδη — πολεμικοὶ νόμοι.

Οἱ ἀρχατοὶ Ἑλληνες ἐδόξαζον σερειῶς, ὅτι ἡ γῆ, ἐν ἣ ἔζων, ἦτο μάλιστα ἀρμοδία εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὰ θερμὰ κλίματα τῆς Ἀσίας ἐγέννων μὲν ἄνδρας ἐφευρετικὰς καὶ ἀγχινοὰς, κλ' ἐμαλάκουν τὰς κρᾶσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ καθυπέβαλλον αὐτὸς εἰς δουλείαν. Τὰ αὐστηρὰ καὶ τραχεῖα

Τόμ. Γ΄.

S

κλίματα τῆς Εὐρώπης εἶδον μὲν ἰσὺν ἢ εὐκινησίαν εἰς τὰ μέλη τῆς σώματος καὶ ἀφοβίαν εἰς τὸν νῦν, ἀλλ' ἐψύχραινον τὴν φαντασίαν ἢ ἀπενάρκονον τὰ λεπτὰ τῆς ψυχῆς αἰδήματα. Οἱ ἐγκάτοικοι τῆς ἀνατολῆς ἢ μεσημβρίας ἐξέπεσον ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τὴν ἀτυχή κατάχρησιν τῆς δυνάμεως, ἐν ᾧ οἱ παραχοποιοὶ υἱοὶ τῶν ἀρκτῶν ἢ δυτικῶν μερῶν ἤσαν ἀνάξιοι δι' ἀμάθειαν ἢ ἀφύϊαν νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τακτικὸν διοικήσεως σύστημα. Μόνοι οἱ Ἕλληνες κείμενοι μεταξὺ τῶν δύο ἀκροτήτων τῆς ψυχῆς ἢ τῆς θερμῆς, εἶχον ἀνδρίαν συνημμένην μὲ ἀγχίνουαν, ἐμετρίαζον τὸ σκυθρωπὸν ἢ ἀνδρικὸν μὲ τὰς εὐγενικωτάτας ἀρετάς, ἢ ἀπύλαον τὸ διπλῆν ὄφελος τῆς ἐλευθερίας ἢ τῶν νόμων (1).

Αὕτη ἡ λαμπρὰ παρατήρησις, ἡ ὁποία θερμαίνει πολὺ τὴν φυσικὴν τῶν ἔθνῶν ματαιότητα, δυσκόλως ἐμπορεῖ νὰ ἐκληφθῆ ἀληθῆς ἀπὸ τὸν προσεκτικὸν ἐξιχνευτὴν τῆς ἀληθείας, ὁ ὁποῖος θέλει ἀποδώσει τὴν ἀνωτέραν λαμπρότητα τῶν Ἑλληνικῶν ἡθῶν περισσότερον εἰς τὴν φιλοκαλῆ φαντασίαν τῶν συγγραφέων, παρὰ εἰς τὴν καθ' αὐτὸ ἀξίαν τῆς ὑποθέσεώς των. Καὶ ὅμως ὁμολογοῦμεν εἰλικρινῶς, ὅτι διὰ πολλὰ αἰτία πρέπει νὰ πισεύσωμεν, ὅτι ὁ μέγας ποιητῆς, παρὰ τῆ ὁποῖα μάλιστα μανθάνομεν τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἀπέγραφε μόνον ἀπὸ τὴν φύσιν· ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ζητεῖ νὰ καλλοπιεῖ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ διηγεῖται ἀπλῶς ἢ ἀφελῶς ὅσα ἴδε ἢ ἤκουσεν. Αἱ ἰδέαι αὐτῆς ἢ τὰ φρονήματα ὄχι μόνον

(1) Ἀριστοτ. πολιτ. βιβλ. 5'. κεφ. ζ'. 1' σφρη. πολιτ. Ἀθην. Παναθηναϊκ. ἢ Παναθην.

εἶναι ἐσολοσμένα μὲ τὰς σειρήνας τῆς ποιητικῆς, ἀλλὰ καὶ γέμουσι τῶν γοητειῶν τῆς ἀληθείας, καὶ μία συμμυσία ποικιλία χαρακτήρων, φυλαττόντων ἐν τῇ μέσῳ ἀναριθμητῶν ποικίλων παραστάσεων γενικὸν εἶδος ὁμοιότητος, ἐξαιροῦσι τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα ποιητικὰ συγγράματα, καὶ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι αὐταὶ ἀπεγράφισαν ἐχθὴ ἀπὸ τῆς περιορισμένης τῆς ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως συνδυασμῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀπειρον ποικιλίας τῶν ἐντυπώσεων ἐν τοῖς πλεσίσι ταμίσι τῆς φύσεως. Ἀναμφιβόλως εἰς μερικὰ μέρη τῶν ποιημάτων τε ὑπήκουσεν ὁ Ὅμηρος εἰς τὰς ἀρετὰς ἐμπνεύσεως τῆς ἀξιεράτου φαντασίας τε, ἀλλὰ φαίνεται σαφῶς ἐκ μόνης ἐσωτερικῆς ἐναρχείας, ὅτι αὐτὸς περιγράφει περιστατικῶς καὶ ἀκριβῶς τὴν γεωγραφίαν, μυθολογίαν, ἰσορίαν καὶ τὰ ἕθνη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι αἱ περὶ τέτων ὄλων παρατηρήσεις τε συναῶδουσι ἐντελέστα μὲ τὰς δόξας καὶ μὲ τὴν πίσιν, αἱ ὅποια ἐπεπόλαζον τότε μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν τε. Εἰ δὲ καὶ τῆτο ἀπαιτεῖ τὴν βοήθειαν ἐξωτερικῆς ἐναρχείας, δύναται νὰ βεβαιωθῇ διόλου ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἑλλήνων ἰσορικῶν, οἱ ὅποιοι πᾶσαν σιγμὴν ὁμολογοῦσι τὴν ἀληθινολογίαν τῆ ποιητῆ, προσεπικυρῶντες ἢ μόνον τὴν ἀλήθειαν τῶν παρ' αὐτῆ διηγημένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιρροὰς τῶν αἰτιῶν, εἰς αἷς ἐκεῖνος ἀκονέμει αὐτὰ (1).

(1) Ἡ φύσις καὶ τὰ λοιπὰ τῶν θεῶν, τὰ ὅποια διαιτῶς παρατίθησι τὰ αἰσθήματα τῶν νεωτέρων ἀναγνώσων, συνάδουσι ἐντελῶς μὲ τὴν πίσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ παντοτεινὴ μετολῶσις τῆτων τῶν αἰθερίων ὄντων εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κρίνεται ἀληθῆς ἀπὸ τῶν Ἡρόδοτου, Θυ.

Αἱ γυμνάσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διευξύνοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῆν αὐτῆν ἱερὰν ἐπιφορῆν, ἢ ὅποια ἐκυβέρνησα τὰς πράξιςτων κινήτε κ. κατ' ἰδίαν. Ὁ πόλεμος ὑπῆρχε τὸ κύριον αὐτῶν ἐπιτιμόδευμα· ἔν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείκνυον τὰς εὐγενικωτάτας αὐτῶν ἀρετάς καὶ τὰ μέγιστα ἐλαττώματα τῷ χαρακτήρῳ των. Αὐτοὶ δὲν ἐγίνωσκον μὲν εἰς τὰς τακτικὰς ἐξελιγμένους, οἱ ἴκτιν δίδουσι ἀρμονίαν κ. συμφωνίαν εἰς πολυίρισμα τάγματα ἀνθρώπων, κ. εἰς χύρῳσι ὀλόκληρα στρατεύματα νὰ κινῶνται μὲ τὴν ταχύτητα κ. ἐπιδεξιότητα τῶν μονομαχῶντων, ἀλλὰ τὸ ἐλλείπον τῆς ἐπιδεξιότητος ἀνεπλήρῳν διὰ τῆς ἀνδρίας· ἐπεριπάτεν δὲ εἰς τὸν πόλεμον εἰς βαθεῖαν φάλαγγα, ὡρμεν βιαίως εἰς τὴν συμπλοκῆν, κ. ἔτως ἤρχοντο εἰς χεῖρας μετὰ τῷ ἐχθρῷ. Πᾶς τις στρατιώτης ἐμάχετο συσιδῆν μετὰ τῷ ἀνταγωνισῷ, κ. ἠγωνίζετο νὰ καταπαλαίσῃ αὐτόν. Τὸ κύριον αὐτῶν ὄπλον ὑπῆρχεν ἡ λόγχη, ἡ ὅποια ῥιπτομένη ἀπὸ νευρωδῆ κ. εὐρωσον ἀνδρῶν, διετέρα συχνάκις κ. διὰ τῶν σερωτάτων ἀσπίδων κ. σωράκων· ὅτε δὲ ἀπετύγχανον τῷ σκοπῷ, ἡ ἡ λόγχη δὲν ἐήργει δι' ἑλλεψιν ἀνδρίας, ὡρμεν εἰς τὰ ξίφη. Καὶ τῷτο τὸ εἶδος τῷ πολεμεῖν ἦτο κοινὸν εἰς

κιδίδῆν, Ξενοφῶντα κ. τῶς λοιπῶς συγγραφεῖς. Ὁ Ἡρόδοτος (Α'. κεφ. 131) ἐξήγητ τῆς αἰτίας, δι' ἣν οἱ Πέρσαι δὲν ἐδέχοντο μῆτε ναὺς, μῆτε ἀγάλματα, μῆτε βωμῶς, λέγων, “ὅτι ἐκ ἀνθρωποφυῖας ἐνόμισαν τῶς θεῶς καθάπερ οἱ Ἕλληρες, εἶναι”. Ὅτι οἱ θεοὶ κολλάκις ἐπαρρησιάζοντο ἀνθρωπόμορφοι, τῷτο προσηγορεύεται ἀπὸ τῶν Πλατωνίων ἐν Ἀκρωδ. κ. Πλάταρχον περὶ μυσικῆς. Περὶ τῆς ἰδίας δέξης διῶ χυρίζετο ποτὲ καὶ Γελλιανὸς ὁ ἀποστάτης. Ὅσα Gibbon history vol. III.

τὸς στρατιώτας ἢ στρατηγούς, ἐξ ὧν οἱ τελευταῖοι διέπρεπον ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τε τὴν δύναμιν αὐτῶν ἢ ἀνδρίαν, ἢ κατὰ τὴν ἐπιδεξιότητα ἢ στρατηγικὴν σύνεσιν. Οἱ Ἕλληνας εἶχον τόξα, σφενδόνας ἢ ἀκόντια, τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο ἐναντίον τῷ μακρόθεν ἰσαμέτερον ἐχθρῷ· ἀλλ' ἡ χρῆσις τῶν τῶν ὅπλων, τὰ ὅποια συνειδίζοντο πολὺ εἰς τὸς ἡρωϊκὸς αἰῶνας ὡς στρατιωτικὰ ψυχαγωγήματα, περιωρίζετο ἐν τῇ πάλῃ εἰς τὸς ποταπὸς πολεμάρχας. Ἡ πανοπλία αὐτῶν ἦτον ἐντελεσάτη, τῆς ὁποίας ἡ μὲν πλατεῖα περικεφαλία, ἐσολισμένη μὲ πτερὰ, ἐσκέπαζε τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ σφραγὶς φώραξ ἐκάλυπτε τὸ σῆθος, τὰ δὲ χάλκινα πέταλα κατέβαινον ἕως εἰς τὸς πόδας, ἢ ἡ πλατεῖα ἀσπίς κρεμαμένη ἐπὶ τῶν ὤμων, ἐσρέφετο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἢ ἀντῷθει τὰς ἐχθρικοὺς προσβολάς.

Αἱ συσάδην γινόμεναι μάχαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἐπιτήδεια νὰ διεγείρωσι τὰ ἐχθρὰ πάδη τῆς ψυχῆς, ἢ νὰ παροργίζωσι τὴν ἐθνικὴν μνησικακίαν διὰ πρωτοτικῆς ὀργῆς ἢ ἐπιδιήσεως. Μία μάχη συνίστατο ἀπὸ πολλὰς μονομαχίας, αἱ ὅποια ἠύξανον εἰς ἄκρον τὴν ἐχθρὰν τῶν ἀντιπολεμῶντων μερῶν, καὶ πᾶσι στρατιώτης ἐγίνωσκε τὸν ἀνταγωνιστὴν, παρ' ἧ ἔλαβεν, ἢ εἰς ὃν ἀπέδωκε τὰς μεγίστας ἀτιμίας. Διὰ τῆτο ἐμάχοντο μὲ ὅλην τὴν ἐνδεχομένην αἰσθηρὰν μνησικακίαν, ἢ πολλὰκις ἐμίαιον τὰς τιμὰς τῆς νίκης μὲ τοιαύτας ἀπανδρωπίας, αἱ ὅποια εἶναι φυσικαὶ εἰς τὸς ἀνθρώπους κατὰ τὴν σιγμὴν, ὅτε θριαμβεύουσι κατὰ τῷ μεγίστῃ ἐναντίῳ. Εἰς τῆτο τὸ λυπηρὸν συμβεβηκὸς ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τῷ νὰ κατέχωσιν οἱ κατὰ πρῶτον συλήσαντες τὰ πολεμικὰ λάφυρα, πρέπει ν' ἀπο-

δώσωμεν τὰ χείρισα κλήματα, τὰ ὅποια ἔπραξαν ἐνίοτε οἱ ἀνδρειότατοι καὶ γενναϊότατοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν.

Αἱ πρὸς τὸς νικηθέντας ἀνζηρότητες τῶν Ἑλλήνων δὲν προήρχοντο ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα τῶν τότε αἰώνων, καὶ ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τῶν δικαίων τῆς ἀνθρωπότητος, καθὼς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις, αἱ ὅποια εὐνομίζοντο ἀναγκαῖαι πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς εὐνοίας τῶν θεῶν ἐν πάσῃ ἐκστρατεία καὶ νίκη· αὗται δὲ αἱ παρατηρήσεις, αἱ ὅποια ἐπεριδόντο εἰς τὸς νόμους τῶν Ἑλλήνων, ἐφυλάττοντο ἐν τε τῇ ἀρχῇ τῶ πολέμου, ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ μετὰ τὸ τέλος αὐτῶ. Πρὸ τῶ ἐπιχειρήσαι δικαίως τὸν πόλεμον, ἦτον ἀναγκαῖον νὰ σαλῶσι πρέσβεις, οἱ ὅποιοι ἐμελλόν νὰ παραστήσωσι τὰς ἀδικίας τῶ ἐχθροῦ, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἄμεσον καὶ ἐντελῆ ἱκανοποίησιν· εἰάν δὲ ὁ ἐχθρὸς δὲν ἐξεργεν εἰς τῆτο, νὰ κηρύξωσι δημοσίᾳ τῆς κρινότητός των τὴν ἀπόφασιν τῶ νὰ ζητήσωσι τὰ δίκαιά των μὲ βίαν. Ὅτε δὲ ἀπεφασίζετο ὁ πόλεμος, οἱ κήρυκες, οἱ ἱεροὶ ὑπηρεταὶ τῶν βασιλέων, σεβόμενοι ἀπὸ φίλουςτε καὶ ἐχθρῶς, ἤχοντο ἀσφαλῶς διὰ μέσε τῶν παρτεταγμένων ἐχθρῶν, καὶ ἐκήρυττον εἰς τὸς σιωπῶντας πολεμικῶς τὰ παραγγελάμεντα αὐτοῖς, ἢ ἐζήτην ἄδειαν νὰ θάψωσι τὸς νεκροῖς, τὸ ὅποσον ἦτον ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων φροντίς. Ἡ χρῆσις τῶν ἰσθόλων ἔπλων ἦτον ἀπηγορευμένη ἐπὶ ποινῇ τῆς θείας ὀργῆς. Ἡ ζωὴ τῶ αἰχμηλώτε ἐστυχωρεῖτο, ὅταν ἐδίδοντο ἱκανὰ λύτρα (1). Ὅταν ἐγένετο εἰρήνη μεταξὺ δύο ἐχθρικών ἐθνῶν μὲ ὄρκον μόνον, οἱ παραβάται τῶν ἱερῶν ὄρκων παρεδίδοντο μετα-

(1) Ἰλιάδ. κ. ζ. 24.

ἐν δημοσίων θυσιῶν καὶ σπονδῶν εἰς τὴν ὀργάνῃ τῶν τρομερῶν θεῶν (1).

§. Β΄.

Γεωργικὴ — Αρχιτεκτονικὴ — Ζωγραφία — Μουσικὴ.

Περίληψις.

Κατάγασις τῆς γεωργικῆς — Βάναυσοι τέχνη — Ἀρχιτεκτονικὴ, ζωγραφία καὶ μουσικὴ.

Ἀπὸ τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης ἀπήλυσαν οἱ Ἕλληνες τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ τὰ ἀγαθὰ, ἐχθρὸν δὲ καὶ τὰς πολυτελείας τῆς ζωῆς. Ἡ ποιμενικὴ καὶ ἡ γεωργικὴ ἐχορήγησαν εἰς αὐτὰς τὰς ἀναγκαιοτάτας τροφῆς καὶ ὕλης τῶν ἐνδυμάτων. Τὰ οἰκονομικὰ ὄργανα ἦσαν πολλὰ ἀτελῆ, καὶ αὐτὸ τὸ ἄροτρον (ἄλετρι), τὸ ὠφελιμώτατον παρὰ πάντα, συνίστατο ὅλον ἀπὸ ξύλου (2) διὰ τὴν σπανιότητα τοῦ σιδήρου μᾶλλον, ἢ δι' ἄγνοιαν (3). Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡσίοδου ἐφευρέθησαν αἱ ψαλίδες, καὶ πρὸς τούτους ἐχωρίζετο πᾶν χρόνον τὸ ἔριον ἀπὸ τῶν προβάτων ἐκ φύσεως (4). Ἡ κριθὴ ἦτο τὸ κύριον γέννημα τῶν ἀγρῶν καὶ ἡ συνειθισμένη τροφή τῶν ἀνθρώπων καὶ ἵππων. Ἡ ἐφεύρεσις τῶν μύλων ἦτον ἄγνωστος, καὶ ὁ σίτος πρῶτον μὲν προπαρασκευάζετο, εἶτα δὲ ἐλεπτόνετο μεταξὺ δύο μεγάλων λίθων κινουμένων διὰ τῆς χειρὸς (5). Οἱ Ἕλληνες ἐκαλλιέργουν μὲν τὰς

(1) Γιλιάδ. γ'. (2) Ἡσίοδ. ἔργα καὶ ἡμέραι. (3) Ὅρα Ὀμηρ. ἀπανταχῆ. (4) Ἡσίοδ. αὐτόξ. (5) Πλίν. β. βλ. εἴ. κερ. 18.

ἐλαίας, ἠγνόουν ὅμως τὸ ἐξ αὐτῶν πιεζόμενον ἔλαιον, τὸ τίσσον ἀρμόδιον πρὸς παραγορίαν τῆ μελαγχολικῆ σκότης τῆς νυκτός (1). Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ ἦτο μὲν ἐπιτηδεΐα πρὸς βλάστησιν τῶν κλημάτων· ἀλλ' ἢ μικρὰ καὶ ἐπίκουρος ἐργασία, δι' ἧς ἐχωρίζετο καὶ κατεσκευάζετο ὁ χυμὸς τῶν σαφυλῶν, ἔκχυε τὸν οἶνον σπάνιον καὶ διστόρισον (2).

Ἐκ τῶν βιναυτικῶν τεχνῶν τὸ ὑφαίνειν ἦτο τὸ γνωστότερον παρὰ πάσας, τὰς ἐποίεις ὅλας εἰργάζοντο οἱ Ἕλληες ἰσάμενοι, τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει τὴν ἀτέλειαν τῶν τεχνῶν. Ἡ ἀξίνη (σεκῆρι λατινισί), τὰ τρύπανον, ὁ πέλεκυς καὶ ἡ σάβμη εἶναι τὰ ὄργανα, ὅσα μνημονεύει ὁ Ὀμηρος, εἰς τὸν ὅποιον ἦσαν, ὡς φαίνετα, ἄγνωστα ὀπίρῳν, ὁ γνώμων (διζβήτης), καὶ ἡ ναυτικὴ κέξις (3). Ἡ τέχνη τῆ τορρεύειν τὸ μάρμαρον, τὸ ἐπὶ ν ὕερον ἐχορήγησεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀγχίναιαν τὰς ὕλης ἐκείνων τῶν ἀμιμήτων φιλοτεχνημάτων, τὰ ὅποια ἔκχυμαζονται μέχρι τῆς σήμερον, ἦτον ἐτι ἀγνωστis, ἄτε ἐσύλιζεν ἕως ὁ πολύτιμος λίθος τὰς κατοικίας τῶν Ἑλλήνων (4).

Ὁ Ὀμηρος δὲν μνημονεύει τὰς τάξεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, αἱ ὅποια ἐφευρέθησαν εἰς τὴν ὕερον αἰῶ-

(1) Οἱ Ἕλληες δὲν ἐφροῦρον ἄλλο μέσον πρὸς τῆτο, εἰμὴ τὸ καίειν ἔξυλο. Οἱ λύχνοι, τὴς ὁποίης ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος, συνίστατο ἀπὸ κλώνος ῥητινώδους δένδρου (Ὀδύσ. ζ. σίχ. 307. καὶ σ, σίχ. 306 καὶ 309).

(2) Εὐστάθ. εἰς Ἰλιάδ. α, σίχ. 31.

(3) Ὀδυσσ. ε, σίχ. 234. κτ.

(4) Ἐν τῷ παλατίῳ τῆ Ἀλκιωνῶν, ἐν ᾧ ἔλαμπεν ὁ χρυσός, ὁ ἀσφυρος, ὁ χαλκός, καὶ ὁ ἤλεκτρος, δὲν γίνετα μισία τῆ μαρμάρου (Ὀδύσ. δ, σίχ. 72).

νας, ἢ αἱ εἴηλοι ὑπάρχουσι τὰ μόνα παρ' αὐτῆ περι-
 γραφόμενα εὐολίσματα τῶν οἰκοδομῶν. Αἱ οἰκίαι τῶν
 μεγάλων ἦσαν περιεφραγμέναι ἀπὸ ἐν ἔρκος, ἦτοι τει-
 χος συνιστάμενον εἰς δύο σανιδώματα, ἀπὸ τῶν ὀπίσθων τῶ
 χαμηλώτερον διηρείτο εἰς τέσσαρα μέρη, εἰς τὴν αὐ-
 λὴν, αἶθυσαν, προδρομον ἢ θάλαμον (1). Ἡ σκέπη
 τῶν οἰκιῶν ἦτον ἐπίπεδος, ὡς ἢ τὴν σήμερον εἰς τὴν
 Νεάπολιν, Σικελίαν, ἢ εἰς ὅλην τὴν ἀνατολήν, ἢ αἱ
 θύραι ἀνοίγοντο πρὸς τὸ πέριξ τεῖχος, ἐν ᾧ αἱ θύ-
 ραι τῶ τεῖχος αὐτῆ ἀνοίγοντο πρὸς τὰ ἔξω, ἦτοι πρὸς
 τὰς ὁδούς (2). Ἡ ἐφεύρεσις τῶ χωνεύειν τὰ μέταλλα
 ἐκαλλιουργεῖτο θασμασίως ἢ μὴ ὅλον ὅτι τὸ κυρίως ὀνο-
 μαζόμενον ζωγραφίζειν ἦτον ἀκατέργασον ἢ ἀτελεές
 ἐπὶ τῶν χρόνων τῶ Ὀμήρου, ὅμως ἡ ἀγχίνοια τῶ θείε
 ποιητῆ περιέγραψε γλαφυρότατα τὰς σοικειώσεις τῆς
 συγγενῆς τῆ ζωγραφία τέχνης (3). Ἡ μουσικὴ ἐκαλλ-

(1) Ἰδὲ Πολυδεύκης ὀνομαζόμενος. Εἰς τὴν αἶθυσαν, ἦτοι
 τὴν αὐλὴν, ἢ ὅποια ὑπέκειτο εἰς τὰς ἀκτῖνας τῶ ἡλίου ἢ προσ-
 βολὰς τῶν ἀνέμων, ἐκοιμῶντο οἱ ξένοι ἢ οἱ ἐν ὑπολήψει
 ἀνθρώποι. Τὸ πάλαι ἀνήπτου τὸ πῦρ ὑπὸ τὴν σοῶν τῶ
 μεγάλων οἰκῶν, ἐπειδὴ πρὶν εὐρεθῆ ἡ τέχνη τῶ νὰ δι-
 δωσι διέξοδοι τῶ καπνῶ εἰς τὰ κλεισμένα μέρη, ἀνήπτου
 τὸ πῦρ μόνον εἰς τὸς ὑπαιθρῖες τόπους.

(2) Τὰ εὐγενικώτερα εἶδη τῆς ζωγραφικῆς περιεργάζον-
 ται εἰς τὴν ἀσπίδα τῶ Ἡρακλέους, τὴν κατασκευασθεῖσαν ὑ-
 πὸ τῶ Ἡφαίστου, ἢ πᾶσα ζωγραφία περιεργάζοντα θασμασίον
 βαθμὸν ἐφευρέσεως, ἐκφράσεως ἢ συνθέσεως περιέχονται
 δὲ ἐν αὐτῇ τῇ θασμασίᾳ ἀσπίδι δέκα ζωγραφίαι (Ἰλιάδ.
 σ, εἰχ. 590. κτ.).

(3) Οἱ πρῶτοι ποιηταὶ ἦσαν ἢ οἱ πρῶτοι μουσικοὶ ἐν
 τοῖς ἡρωϊκοῖς αἰῶσιν, εἴη ὁ Ἀμφίων, ὁ υἱὸς τῶ Διὸς ἢ
 τῆς Ἀντιόπης, ὁ εφευρετὴς τῆς κθαρεμδιστικῆς, ὁ Λίνος.

λιεργεῖτο πολὺ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, ἢ ὅποια ὁμως δὲν ἦτον ἐντελής ἢ τόσον ἀρμοδία πρὸς κίνησιν τῆς ψυχῆς. Τὰ ἀποδιδόμενα εἰς αὐτὴν ἀποτελέσματα εἶναι μὲν τερατώδη, ἔχει δὲ ἢ ἀπίθανα, διότι ἡ ἀρχαία μουσικὴ δὲν ἦτο ψιλλὴ συνάφεια ἀλλήλων διαδεχομένων μελωδικῶν ἢ ἀσημάντων ἤχων, ἀλλὰ μίμησις ἢ καλλιπισμὸς ἀπλῶν, φυσικῶν ἢ παθητικῶν τόνων ἢ μελωδιῶν μιᾶς ὥραίας ἢ ἐμφαντικῆς διαλέκτου (1).

ΚΕΦ. Β΄.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Περίληψις.

Ἀριθμητικὴ — Ἀστρονομία — Γεωγραφία — Γατρικὴ κτ.

Εἰς τὰς ἡρωϊκὰς αἰῶνας οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχον εὐκαιρίαν ὅτε ὄρεξιν νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς θεωρητικὰς ἐπισήμας, ἢ ἐτίμων μόνον, ὅσαι ἀνάγονται εἰς τὰ

ὁ ἐξ Εὐβοίας, ὁ σιχυεργὸς τῶν εἰσιγίων, Ἀνδρῆς ὁ ἐξ Ἀνθηδώντος τῆς Βοιωτίας, ὁ συνθέτης τῶν ὕμνων, ὁ Πίπιος, ὁ ἐκ τῆς Πιερίας, ὅστις ἔψαλε τὰς μέσας ἐν τοῖς ποιήμασί τε, ὁ Φιλαμῶν, ὁ πρῶτος εἰσφευγὴς τῶν χορῶν περὶ τὸν ἐν Δελφοῖς ναόν, ἢ Θάμυρις ὁ Θραξ, ὁ ἠδύφρονότατος, ὅστις ἔψαλε τὸν πόλεμον τῶν Τιτάνων, ἢ ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα ἢ αὐτὰς τὰς μέσας. Οἱ Ὄρευς, ὁ Δημόδοκος, ὁ μουσικὸς τῆ Ἀλικιώνος, καὶ Φήμιος, ὁ αἰοδὸς τῆς Ἰθάκης, πληρεῖσι τὸν κατάλαγον τῶν κατὰ τὰς ἡρωϊκὰς αἰῶνας μουσικῶν (Πλυταρχ. περὶ μουσικ.).

(1) Οἴδυσσ. γ, σίχ. 267 ἢ πανταχῶ.

πρακτικὸν εἶδος. Ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς ἐμάνθανον τὰς ἀπλῆς μόνον τρόπους τῆ ἀριθμεῖν. Ἡ Ἀστρονομία ἐδίδασκεν αὐτοὺς νὰ παρατηρῶσι τὰς ἀστερισμοὺς, ὅσοι ἦσαν ἀναγκασιότατοι πρὸς διεύθυνσιν τῆ ἐπιχειροῦντος πλὴ τῶν ναυτῶν, καὶ πολλὸν καιρὸν εἶχον ἐνιαυτὸς τριμήνης, τετραμήνης ἢ ἑξαμήνης· ἀλλ' ἡ ναυτικὴ αὐτῶν ἦτο τόσο ἀτελής, ὥστε σπανίως ἐτόλμων ν' ἀφήσασιν τὰς αἰγιαλούς· καὶ τὰ μόνον παρὰ τῆ Ὀμήρου μνημονευόμενα ἀστρά εἶναι ἡ μεγάλη καὶ μικρὰ ἄρκτος, αἱ Πλειάδες, αἱ Τάδες, ὁ Ὠρίων, καὶ ὁ κύων. Ἡ Γεωγραφία, ἡ ὁποία τότε μόνον εἶναι βεβαία, ὅταν ὁδηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀστρονομίαν, ἦτον ἀτελεσάτη, καὶ δὲν ἦσαν γνωστὰ ἔτι τὰ ὀνόματα τῶ μήκους καὶ πλάτους. Αὕτη ἡ ἐπιστήμη συνίστατο κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἀβέβαιον καὶ συχνάκις ψευδῆ διήγησιν τῶν περιηγητῶν· καὶ ὅμως ἡ ἀρχαιότης ἐπήνευ πολὺ τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις τῆ Ὀμήρου, ὁ ὁποῖος περιγράφει τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ τῆ Τρωικῆ πολέμου, ἀκριβέστατα. Ἡ ἰατρικὴ ἔκαμεν ὀλίγας προσόδους εἰς τὰς ἡρωϊκὰς αἰῶνας, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν, δὲν ἐπῆρχεν ἔτι, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη τῶν πρώτων ἰατρῶν συνίστατο μόνον εἰς τὴν χειρουργίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξήρτητο ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ φαρμακεία (1). Ἡ ἰσορία τῆς Μηδείας, ἂν

(1) Οἱ Ἕλληες ἀποδιδόασιν τὴν ἴφευρσιν τῆς Γατρικῆς εἰς τοῦ Ἀσκληπιῶν, ὁ ὁποῖος ἴσως δὲν ὑπῆρχε ποτέ· διότι ὁ Ἀσκληπιῶς ἦτο θεὸς Αἰγύπτου, νομιζόμενος ὁ ἴφευρτης τῆς ἰατρικῆς, καὶ ἡ λατρεία αὐτοῦ εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἡ Γατρικὴ ἤρχισε νὰ κωλυεργῆται. Ἄρχατοι ἰατροὶ νομιζονται ὁ Χείρων, ὁ Παλαμῆδης, ὁ Πηδάλυρος ὁ Μαχάων καὶ Μελάμπης, ὁ ὁποῖος ἴφρευσε τῆς ματιῶν τῶν συγγατέρων τῆ Πραίτη διὰ τῆ Ἑλποδου (Ἀπολλ. βιβλ. γ'. Πλίν. βιβλ. κδ'. κεφ. α'. Κέλσ. βιβλ. α' ἐν τοῖς προλογοις.).

εἶναι πιθανή, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔκπ-
 μων προόδους τινὰς εἰς τὴν Βοτανικὴν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν
 εἰς τὴν γινῶσιν τῶν ἰδιοτήτων τινῶν φυτῶν. Ἡ Ἀνατο-
 μία καὶ ἡ Φυσικὴ δὲν ὑπῆρχον. Ἡ δὲ Χημεία ἦτον ἐν
 ἀρχῇ τῆς γενέσεως. Τελευταίον ἡ Φυσικὴ ἱστορία, αὕτη
 ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία παρήγαγεν εἰς ἡμᾶς τὸν κατάλογον
 τῶν θησαυρῶν, ἦτον ὀλίγον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἕλ-
 λησιν, οἱ ὅποιοι μόλις ἐγνώριζον τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀ-
 ναγκαϊότατα.

ΚΕΦ. Β΄.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ἢ Ἐγκύκλια μαθήματα.

§. Α΄.

Περίληψις.

Φυσικά προτερήματα τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν φιλολογίαν
 ἔξ διὰλέκτος αὐτῶν — Ἀρχὴ ἔξ ἀντικείμενα τῆς Ποιητι-
 κῆς — Τραγωδία — Σφίλος ἐκ ταύτης — Παλαιά, μέση ἔξ
 νεία Κωμῳδία — οἱ νεώτεροι ἀνώτεροι κατὰ τὴν δραματι-
 κὴν ποιητικὴν — Δρατρομανία τῶν Ἀθηναίων — ἄλλα
 εἶδη ποιητικῆς.

Φύσις τρυφερὰ, φαντασία ζωηρὰ, ἀγχινοία πρό-
 χειρος ἔξ γόνιμος, διάλεκτος πλεσία ἔξ ἀρμονικὴ, προ-
 τερήματα ἔξοχα, διεγειρόμενα ἀπὸ τῆν δερμοτάτην
 ἄμιλλαν, κατέσκησαν τὰς Ἑλλήνας ὡς πρὸς τὴν φιλο-
 λογίαν διδασκάλας ἔξ ἀρχέτυπα ὄλων τῶν πεφωτισμέ-
 νων ἔξων. Ἡ ἀπαράμιλλος αὐτῶν διάλεκτος ἦτον
 εὐστροφος εἰς ὄλα ἔξ ἐκαλλώπιζεν ὄλα, ἔξ ὑπὸ τὴν γρα-
 φίδα τῆ Ὀμήρου ἦνωνεν ἦδη τὰς ὠραισιτάτας χάριτας,
 τὴν εὐφράδειαν, ἔμφασιν ἔξ μεγαλοπρέπειαν, ἔξ ἦτον
 ἀξία τῆ Διὸς ἢ τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ὅποιον δεικνύει προ-
 φανῶς, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὅτι πρὸ τῆ Ὀμήρου ἔχρη-
 μάτισαν καλοὶ συγγραφεῖς, ἐπειδὴ αἱ διάλεκτοι βελ-
 τιῆνται μὲ βραδύτητα, καὶ τελεσιουργῆνται μόνον μὲ
 σοφὰ συγγράμματα.

Ἡ Ποιητικὴ ἔγινε πρόδρομος σχεδὸν πάντοτε ὄ-
 λων τῶν εἰδῶν τῆς φιλολογίας, ἀναμφιβόλως διὰ τῆτο,

ὅτι εἶναι ὁ καρπὸς τῆς Φαντασίας ἢ αἰσθητικῆς δυνάμεως· ἐπειδὴ τὰς δύο ταύτας ψυχικὰς δυνάμεις ἐξασκῶμεν πρὸ τῆς διανοητικῆς· ἐν εἶδος Φυσικῆς ὁρμῆς κινεῖ τὰς αἰσθητικὰς εἰς τὸ νὰ ἄδωσιν ὄλα, τὰς ἡδονάτων, τὴν εὐτυχίαντων, τὰς θεὰς, ἕξ αὐτοὶ σέβονται, τὰς ἡρώων, ὅσας αὐτοὶ θαυμάζεσσι, ἢ ὅσα συμβεβηκότα θέλωσι νὰ ἐντυπώσωσιν εἰς τὸ μνημονικόν, ἢ τὰς διδάσκει νὰ μεταχειρίζωνται τὸ μέτρον ἢ τὸν ῥυθμόν, διὰ νὰ ἐκφράζωσι τὰς ἐννοίας των μὲ περισσοτέραν ἐνέργειαν ἢ τέρψιν. Ὅθεν εὐρίσκονται εἴχοι ἢ παρὰ τοῖς ἀγρίοις. Ἡ ζωηρότης τῶν παιδῶν συήργησεν εἰς τὰς προόδους ταύτης τῆς ωραίας τέχνης· ἀλλὰ τὸ συμφέρον τῆς ἀνδρωπότητος ἦτο συχνὰ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς. Ὁ σκοπὸς τῆς Ἰλιάδος εἶναι τὸ νὰ καταπαίσῃ τὴν ὀλεθριαν διχόνοιαν τῶν Ἑλλήνων, ἢ νὰ διεγείρῃ εἰς τὰς ψυχὰς των τὸν ἡρωισμόν μὲ τὸ θέαμα τῶν κατορθωμάτων τῶν προγόνων των. Οἱ Ἕλληνες ὀλίγον ἐγνώριζον τότε τὰς εἰρηνικὰς ἀρετὰς, ἐπειδὴ ἂν ὁ Ὀμηρος ἠδάνετο τὸ ἐξ αὐτῶν ὄφελος, ἀναμφιβόλως ἀπέδιδε τὰς ἀνήκοντας ἐπαίνας.

Τὰ ποιήματα τῆ Ὀμήρου εἶναι ἡ βᾶσις τῆς δραματικῆς ποιητικῆς, ἢ ὅποια ἐφευρέθη κατὰ τὰς χρόνος τῆ Σόλωνος, ὅτε παριστώμεναι ἐν τῷ θεάτρῳ αἱ πράξεις, ὅσαι ἤρεσκον εἰς τὰς ἀναγνώσας, ἠύξανον τὴν ἡδονὴν ἢ τὸ ὄφελος. Αἰσχύλος, ὁ ἀληθὴς πατὴρ τῆς τραγωδίας (ἐπειδὴ τὰ μιμικὰ διὰ εἰχῶν ἀθύρματα τῆ Θεσπίδος δὲν ἦσαν ἄξια ταύτης τῆς ὀνομασίας) μετεχειρίσθη τὸν οἶκτον ἢ τὸν τρόμον διὰ νὰ κλονήσῃ τὴν ἀνδρωπίνην καρδίαν· ἐξῆ δὲ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ἐπιδρομῆς τῆ Ξέρξου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ τὰ δράματά του ἐνέπνεον μῖσος κατὰ τῆς τυραννίδος. Ὁ Σοφοκλῆς ἀ-

νεφάνη πρὸ τῆ θανάτε τῆ Αἰχύλε, ἐνίκησεν αὐτὸν εἰς ἓνα ποιητικὸν ἀγῶνα, καὶ ἔκαμε τὴν τραγωδίαν πλεον περισπέδασον μὲ τὴν κανονικὴν διάθεσιν καὶ μὲ τὸ ὑψηλὸν ὕφος. Οἱ ἀντίζηλος αὐτῆ Εὐριπίδης ἐπρόσθεσεν ἔτι εἰς αὐτὰς τὰς ὠραιότητας ἐκείνην τὴν φιλοσοφικὴν πρᾶξιν, ἣ ὁποία βιάλλει τὴν ἡθικὴν εἰς ἐνέργειαν, διὰ τὰ κάμη τὴν ἀρετὴν ἀξιέρασον.

Δύσκολον εἶναι τὰ πισεύσωμεν, ὅτι ὁ πρῶτος σκοπὸς τέτων τῶν ποιητῶν ἦτον ἡ ἰατρεία τῶν παθῶν μὲ τὴν δύναμιν τῆς καθητικῆς ἐκφράσεως· ἀλλ' εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀγωνιζόμενοι ἢ ἀπολαύσαν τὰς ψήφους τῶν θεατῶν, ἔδιδον αὐτοῖς ἐξαιρετα σοφὰ παραγωγέματα, καὶ δὲν παρίσων εἰς τὸ θέατρον πράγματα ἐναντία τῶν χρησῶν ἡθῶν καὶ τῆ ὀρθῆ νῆ. Πόσον ὠφέλιμοι δὲν ἤθελον εἶσθαι αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις, ἀνίσως τὸ θέλγητρον τῆς ἡδονῆς δὲν ἦτον, εἰμὴ μέσον διὰ τὰ ἐμπνεύση εὐγενῆ καὶ ἐνάρετα φρονήματα.

Ἡ Κωμωδία μάλισα, κατακωμωδῆσα τὴν κακίαν, ἡμπόρει τὰ εἶναι τὸ κάλλισον διδασκαλεῖον τῆς σοφίας καὶ τῆ κοινωνικῆ βίαι. Εἶναι ἀκατάληπτον, πῶς οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' οὗ ἐγεύθησαν τὰ ἡθικὰ παραγωγέματα τῶν τραγικῶν ποιητῶν, ἐδύνοντο τὰ θαναμάζωσι τόσον τοὺς ἀρχήμονας μιμικῆς ἀσεισμῆς τῆ Ἀριστοφάνους. Αὐτοὶ κατέκριναν σχεδὸν τὸν Εὐριπίδην, διότι ἐξεφώνησε διὰ τῆ Ἰππολύτη τὸ, ἣ μὲν γλῶσσ' ὁμώμοκεν, ἣ δὲ φρὴν ἀνόμωλος, μ' ἔλον ὅτι ὁ ἔρκος, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐφάνη παράνομος· καὶ ὅμως εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ὑπέφερον τὰ κωμωδῶνται οἱ θεοὶ, ἣ διοικησις, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ Σωκράταις, εἰς δράματα, τὰ ὁποία ἐβλαπτον ἐπίσης καὶ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν δημοσίαν τιμὴν. Ἡ ἀρχαία κωμωδία ἦτον ἀχαλίνωτος,

Δυσιάζουσα πάντα εἰς τὸ σατυρικόν, καὶ τὰ σωζόμενα τῆ Ἀριστοφάνους προξενέσιν ὡς πρὸς τῆτο καταισχύονην εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ μέση κωμῳδία, λαβῶσα ἀρχὴν περὶ τὲς χρόνους τῶν τριάκοντα τυράννων, μετέπλαττε τὰ ὀνόματα, καὶ διέσυρεν ἀνωνόμως ἢ ἑτερονόμως τὰ πρόσωπα, καὶ ἐνὶ λόγῳ, ἐξηκόνησε μᾶλλον ἢ ἐξήμβλυνε τὴν κωμῳδίαν τῆ λαῶ, ἕως ἧ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐχαλίνωσε τὴν ἀνιδάδη αὐτῆς ἄδειαν. Ἡ νέα κωμῳδία περιέγραφε τὰ ἡθῆ χωρὶς νὰ ὑβρίζῃ τὲς πολίτας, καὶ παρίσθη κατὰ τὸν Βοιλῶ ἕνα καθρέπτῃ, ἐν ᾧ καθεὶς εἰδύετο νὰ ἴδῃ τὴν εἰκόνα τε, καὶ ἔτω νὰ καταγελᾷ τὰ ἰδία τε ἐλαττώματα, καὶ νὰ μάθῃ με τρόπον χαριέντα νὰ διορθωθῆ. Εἰς τῆτο τὸ ἀπέραντον γάδιον διέτρεψεν ὁ Μένανδρος, περὶ τῆ ὁποῖε τῶν συγγραμμάτων δὲν ἐμπορεῖμεν νὰ θρηνησωμεν κατ' ἀξίαν, ὅτι ἐχάθησαν, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν ἐπαιδεύθη ὁ μιμητὴς του Τερέντιος, ὅσις ἐδανείσθη παρ' αὐτῆ σχεδὸν ὅλην τὴν ὄλην τῶν δραμάτων τε.

Πρέπει νὰ εἶναί τις, ὡς ἡ γυνὴ τῆ Δασιέρου, πολλὰ ἀρχαιολάτρεις, ὡσε νὰ μὴ ὁμολογῆ, ὅτι οἱ σημερινοὶ παιηταὶ ὑπερέχουσι πολὺ τὲς Ἑλληνας εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην. Ἡμεῖς ὀφείλομεν μὲν νὰ γνωρίζωμεν αὐτῆς εὐχαρίστως ὡς ἡμετέρες διδασκάλας, ἀλλ' ὅμως μὴ μωραίνωμεθα τόσον, ὡσε νὰ ἐκθειάζωμεν καὶ τὰ σφάλματά των, μὴ ἀποδίδοντες τὸν ὀφειλόμενον εἰς τοὺς μιμητὰς αὐτῶν ἔπαιον. Ἡ τερατυῶδης εὐφορία τῶν θεατρικῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων ἐμπορεῖ μόνῃ νὰ δείξῃ, ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν τόσον ἱπερακριβεῖς εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ σύνθεσιν τῶν δραμάτων, ἐξ ἧν ὁ Σοφοκλῆς ἐσύνθεσεν ὡς ἑκατὸν καὶ τριάκοντα.

Ἡ θεατρομανία τῶν Ἀθηναίων, τὰ βραβεῖα, τὰ

ὅποια ἐψήφισον εἰς τὰς ποιητὰς, ἢ τιμὴ τῷ νὰ προτιμῶνται δημοσίᾳ ἀπὸ τὰς ὅσοι ἔτρεχον τὸ αὐτὸ σάδιον, πᾶντα ταῦτα ἐπετάχονα τὴν πρόοδον μιᾶς τόσοσ ὠραίας τέχνης. Ἡμεῖς ἐχρειάσθημεν αἰῶνας, διὰ ἂν ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὰ ἀγροικα μιμητὰ ποιήματα τῶν ἡμετέρων προγόνων τὴν ὄρεξιν τῷ καλῷ· τὸναντίον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτισαν παραχρῆμα Σοφοκλέα καὶ Εὐριπίδην. Οὗτος ὁ ματαιόφρων λαὸς κατέστησε τρόπον τινὰ τὸ θεάτρον ἰπόθεσιν τῆς δημοκρατίας, καὶ ἤθελεν εἶδαι ἀξιόπαινος διὰ τῆτο, εἰὰν ἐζήτει πάντοτε διὰ τῷ θεάτρῳ νὰ διορθώσῃ τὰ ἤθη· ἀλλ' ὁ Ἀριστοφάνης καὶ οἱ ὅμοιοί τε ἐσυγχωρῶντο νὰ διασκεδάξεν τὸ φαρμάκι εἰς τὴν δημοκρατίαν. Ἦ πρέπει νὰ ἐννοῶμεν περὶ μιᾶς πολιτείας, ἐν ἣ οἱ μωροὶ ἔχουσ τὸ δίκαιον τῶν ἀβρίζων τὴν ἰδίαν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἐξουσίαν τῷ νὰ καθοπλίζωσι κατ' αὐτῆς τὰς πολίτας;

Ὅλα τὰ ἄλλα εἶδη τῶν ποιημάτων, οἷον ἡ ὠδὴ, τὸ ἐλεγεῖον, ἡ βυκολικὴ ποιητικὴ, καὶ τὸ ἐπίγραμμα, διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὰς Ἑλληνας, τὰ ὅποια οἱ Ῥωμαῖοι ἐτελειοποίησαν. Κατὰ φυσικὸν λόγον ἡ ἀγχινοικα πρέπει νὰ ὠφελῆται ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα παραδειγματα, νὰ παρατηρῇ τὰ σφάλματα, καὶ νὰ φημῆται τὰς ὠραιότητας αὐτῶν μὲ περισσοτέραν διάκρισιν.

§. Β΄.

Ι σ ο ρ ί α.

Περίληψις.

Η' ιστορία παρά τοις Ἑλλησιν ἀρχαιοτάτη — Ἡρόδοτος —
 τὸ παράδειγμα τε ἐρεθίζει τὸν Θεκυδίδην — Θεκυδίδης —
 Κακὴ κριτικὴ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεύς — Ἐνοφῶν καὶ
 Κτησίῳ — Πολύβιος — Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς —
 Διόδωρος ὁ Σικελιάτης — Πλάταρχος.

Ἡμεῖς ὀφείλομεν εἰς τὰς Ἑλλήνας πρὸ πάντων
 χάριτας, ὅτι μετέδωκαν εἰς ἡμᾶς τὴν γνῶσιν τῆς ἱσο-
 ρίας. Κυκεῶν πραγμάτων δίχα τάξεως, παραδόσεις
 ὡς τὰ πολλὰ ἀτοποι, περὶ τῶν ὁποίων ἔκ οἶδαμεν ὅ-
 πως μετεδόθησαν εἰς τὰς μεταγενεσέρας, ἐπέχον τὸν
 τόπον τῶν χρονικῶν εἰς ἕλα σχεδὸν τὰ ἔθνη, καὶ διαϊώ-
 νιζον μόνον τὴν ἄγνοιαν καὶ βαρβαρότητάτων, ἕως ὅτε
 ἡ τέχνη τῷ γράφειν ἐγίνε κοινὴ, καὶ μερικοὶ Φιλόπονοι
 καὶ σοφοὶ συγγραφεῖς ἐσύναξαν, ἠρεύνησαν καὶ διέταξαν
 τὰς ἱστορικὰς ὕλας, διὰ τὴν κατασῆσθαι ἐξ αὐτῶν ἐν
 ἀξιόλογον καὶ γνωμολογικὸν ὀλομελὲς καὶ ἄρτιον. Ἄν
 καὶ πρᾶσιφρησαν εἰς τὰ τοιαῦτα συγγράμματα με-
 ρικοὶ μῦθοι, μάλιστα δὲ ὅτε ὁ λόγος περὶ ἀρχαιοτή-
 των, τῶν ὁποίων δὲν ἐσώζοντο μνημεῖα καὶ ἴχνη, ἔχουσιν
 ὅμως ἐν ἑαυτοῖς πολυτίμης ἀληθείας· μάλιστα δὲ, τὸ
 ὅποιον ὑπάρχει ἕδεν ἤττον ὠφέλιμον, μανθάνομεν ἐξ
 αὐτῶν τῶν μῦθων τὴν πρὸς ἐμὴν κρίσιν μᾶλλον,
 καὶ τὴν προτείνωμεν ἀναγκαιῶς ἀπορίας πρὸς εὐρεσιν
 τῆς ἀληθείας. Ἀφ' ἧ τὰ σφάλματα τῶν ἀρχαίων ἠ-
 πάτησαν πολὺν χρόνον πολλὰς εὐκολοπίστους, ἐγεννή-

ἤσαν ἐξ αὐτῶν οἱ κανόνες τῆς κριτικῆς, οἱ ὅποιοι προφιλάττεσιν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀπάτην.

Ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις ἐγεννήθη ἐν Ἀλικαρνασσῶ τῆς Καρίας, νομίζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας· ἐγεννήθη δὲ ὀλίγους χρόνους πρὸ τῆς ἐκστρατείας τῆ Ζέρξου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ σύγγραμμά τε ἀρχεται ἀπὸ τῆ Κύρου καὶ λήγει εἰς τὴν ἐν Μικᾷ νηυμαχίαν. Αἱ περὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν παρεκβάσεις τε εἶναι ἐν μέρει μυθώδεις, γέμισσαι ἀπὸ παραδόσεις τῶν ἰερέων ἐκεῖνων· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἰδιαιτέρας περιβάσεις τῶν συμβεβηκτότων τῆ αἰῶνός τε δὲν φαίνεται πάντοτε ἀξιόπιστος. Αὐτὸς ἠγάπα τὸ Σαυμάσιον, εἰς τρόπον ὡσεὶ δὲν εὐδύνατο νὰ πολυπραγμονήσῃ ἐξαρκύντως τὴν βάσιν τῆς ἀληθείας, καὶ βλέπομεν αὐτὸν διηγέμενον κομφῶς καὶ μὲ τρόπον εἰλικρινείας ἐκεῖνα τὰ λαμπρὰ πλάσματα, τὰ ὅποια προῦξένησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν κηλῖδα τῆ ψεύδους (Graecia mendax ἔλεγον οἱ Λατίνοι). Ἄν καὶ δὲν τὰ βεβαιῶναι πάντοτε, φαίνεται ὅμως, ὅτι τὰ πιστεῖει· μὲ ὅλον τῆτο παραβαλλόμενος μὲ τὰς ἀρχαίας ἡμῶν χρονογράφους, ὅχι μόνον κατὰ τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν βάσιν τῶν συμβεβηκτότων, εἶναι ἀξιεπαινετώτατος.

Οὗτος ὁ ἱστορικὸς ἐξήτει, κολακεύων τῶν Ἑλλήνων τὴν εὐκολόπιστον ματαιότητα, νὰ γένη εἰς αὐτὸς ἄρεσός. Ἀναγνὼς τὸ βιβλίον τε εἰς τὰς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ ὑπερον εἰς ἄλλην μεγάλην ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, ἐκροτήθη παρὰ πάντων. Ὁ τότε νέος Θεκυδίδης ἐγενεν αὐτόπτης τέτυ, καὶ κινέμενος ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, ἐδάκρυσεν καθὼς εἰς μίαν τραγωδίαν. Ὁ Ἡρόδοτος κατανοήσας τὸ εἰσώδητον αὐτῆ, παρεκίνησε τὸν πατέρα τῆ Θεκυδίδου νὰ τὸν διδάξῃ μὲ πᾶσαν ἐ-

πιμέλειαν. Ἐνίοτε ἐν παράδειγμα ἀρκεῖ νὰ διεγείρω τὰ Φυσικὰ χαρίσματα ἐνὸς μεγάλου νοῦς καὶ ἐν τῇ τρυφερᾷ ἡλικίᾳ, καὶ νὰ τὰ προσηλώσῃ εἰς διωρισμένον τι ἀντικείμενον.

Ἐκ τούτου ὁ Θεκυδίδης ἐδόθη ὅλως δίολες εἰς τὴν σπευδῆν. Αὐτὸς ἐσράτευσεν εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, καὶ ἐπικείμενος πάντοτε εἰς τὸν σκοπὸν τῆ νὰ συγγράψῃ τὴν ἰστορίαν τούτου τῆ πολέμου, ἠρευνήσεν ὅλα ἀκριβῶς, ἐσύναξε τὴν ὕλην, καὶ ἔτιωσ ἕκαμεν ὄρθα καὶ ἀκριβῆ ὑπομνήματα, καὶ ἡ εἰκοσαετής ἐξορία πρέξεν ἠσθεν αὐτῷ εὐκαιρίαν πρὸς ἐπεξεργασίαν τῆ κινήματος. Ἐπιστραφεὶς εἰς τὴν πατρίδα μετὰ τὸν ἀποδιωγμὸν τῶν τριάκοντα τυράννων, ἐπέθηκε τὴν τελευταίαν σφραγίδα εἰς ἐκεῖνο τὸ ὠραῖον σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον περιέχει τὰ πρῶτα εἴκοσι καὶ ἑν ἔτη τῆ πολέμου. Ἡ ἐμβριθεὶα τῆ ὕφους, καὶ αἱ βαθεῖς σκέψεις δεικνύουσιν ἱκανῶς, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐσκέδαζεν ὀλιγώτερον ν' ἀρέσῃ, παρὰ νὰ διδάξῃ.

Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς, ὅστις ἐπαινεῖται ὡς καλὸς ἱστορικὸς καὶ ἀγαθὸς κριτικὸς, παραβάλλων τὸν Ἡρόδοτον καὶ Θεκυδίδην, προτιμᾷ τὸν πρῶτον ἀπὸ τὸν δεύτερον διὰ λόγους, τῆς ὁποῖας δὲν κρίνω ἀξίους μήτε κριτικῷ ἀνδρὸς, μήτε ἀπλῶς ἱστορικῷ. Αὐτὸς ἐλέγχει τὸν δεύτερον διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆ ὑποκειμένου, διὰ τὰ λυπηρὰ θεάματα, τὰ ὁποῖα παριστάνονται εἰς τὸν ἀναγνώστην, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐπεισοδίων καὶ παρεκβάσεων, διὰ τὴν αὐστηρὰν κρίσιν τῶν ξένων σφαλμάτων κτ. Ὁ Θεκυδίδης καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὠφείλου μᾶλλον νὰ κατηγοροῦνται, διότι παρενεῖραν εἰς τὴν ἰστορίαν πολλὰς διηγήσεις, καὶ ἔτιω καλωπίεζον τὰ διηγήματα, λυμαίνοντες τὴν ἀκριβῆ ἀληθειαν.

Ο Ξενοφῶν ἔ ὁ Κτησίας ἦσαν μὲν σύγχρονοι, νεώτεροι δὲ τῆ Θεουκιδίδε. Ἐγὼ ἤδη ὠμίλησα τινὰ περὶ αὐτῶν, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος, πλὴν τῆς Κύρου παιδείας ἔ τῆς ἐκφρατείας τῶν δέκα χιλιάδων, ἐξηκολόγησέ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῆ Ἀλκιβιάδου εἰς τὴν Ἀττικὴν. Αὐτὸς φαίνεται συχνάκις εὐκολοπιστότερος παρ' ὅ,τι ἤρμοζεν εἰς ἓνα φιλόσοφον ἔ μαθητὴν τῆ Σωκράτους· ἀλλὰ σέβεται κατ' ὑπερβαλὴν τὴν Θρησκείαν.

Ο Μεγαλοπολίτης Πολύβιος, μαθητὴς τῆ Φιλοποίμενος ἔ φίλος τῆ μεγάλε Σικελίωνος, εἶναι προτιμητέος ὑπὲρ πάντας τὰς Ἑλληνας ἱστορικοὺς, ἔ ὑπὲρ τὰς περισσοτέρους Λατίνους. Ἀπὸ τὴν γεικὴν αἰτῆ ἱστορίαν, περιέχεσαν ὅλα τὰ συμβάντα ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆ Διβυκῆ πολέμου μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Μακεδονίας, σῶζονται μόνον τὰ πέντε πρῶτα βιβλία ἔ ὀλίγα τινὰ ἀποσπασμάτια. Κατὰ Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσεά ἀνυπόφορον εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῆ Πολυβίε, ὅσις ὑπερεῖται τῆς καλῆς ἔ τακτικῆς ἐκφράσεως. Οὗτος ὁ κριτικὸς ἠγάπα τὰς ὠραίας φράσεις, ἔ προετίμα τὰς λέξεις παρὰ τὰ πράγματα. Ἀλλ' ὁ Βρότος ἔκρινε καλλίτερον, ὁ ὁποῖος ἐσπύδαζε τὸν Πολύβιον ἔ τὴν ἡμέραν πρὸ τῆς ἐν Φαρσάλοις μάχης.

Αἱ Ρωμαϊκαὶ ἀρχαιότητες Διονυσίε τῆ Ἀλικαρνασσεώς, συγγραφεῖσαι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ Αὐγέου, εἶναι σύγγραμμα πολλὰ ἐπαινετὸν, περιέχον περιστατικῶς πολλὰ ὠφέλιμα περὶ τῶν ἡθῶν ἔ ἐθίμων τῆς ἀρχαίας Ρώμης· ἀλλ' ἡ κριτικὴ ἀνακαλύπτει ἐν αὐτῷ τὰς προλήψεις ἐνὸς δεισιδαίμονος Ἑλληνοῦ, ἀγωνιζομένου νὰ δώσῃ γένεσιν Ἑλληνικὴν εἰς ὅλα τὰ ἀξιοσημεῖωτα πράγματα. Τὰ ἔνδεκα πρῶτα βιβλία

τε, τὰ ὅποια ὁ πανδαμάτωρ χρόνος διετήρησεν, ἀνάγονται ἕως τῆ 312 ἔτες τῆς Ρώμης· τὰ δὲ λοιπὰ ἐν νῆα ἀπώλοντο.

Διδώρος ὁ Σικελιώτης, ὁ ὁποῖος μετέγραψε τὸν Κτησίαν καὶ δυσφημεῖται διὰ τὴν μὴ ἀξιοπιστίαν, ἔζη ἐπὶ τῆ Καίσαρος καὶ Αὐγύστου· συνέγραψε δὲ ἱστορικὴν βιβλιοθήκην ἀπὸ τῶν μυθωδῶν αἰώνων καὶ αὐτῆς τῆς γενέσεως τῆ κόσμου ἕως τῆ πολέμου μετὰ τῶν Γαλατῶν, τῆς ὁποίας βιβλιοθήκης δεκαπέντε μόνον βιβλία σώζονται. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς ἀποδημήσας ἐπὶ μαθήσει, ὁμοιάζει πολὺ τὸς ἀφιλοσόφους περιηγητὰς, τῶν ὁποίων τὸ εὐκολόπισον καὶ τὰ ψεύσματα ἐγέμισαν τὴν ἱστορίαν ἀπὸ ἀβεβαιότητος (1).

Ὁ Πλάταρχος, ὅστις ἔζη ἐπὶ τῆ Νέρωνος, εἶναι ὁ ὠφελιμώτερος παρὰ πάντας τὸς Ἑλλήνας ἱστοριογράφους, ἐπειδὴ μᾶς γνωρίζει τὸς ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα τὸς ἐνδόξους ἀνδρας, καὶ ἐπειδὴ ψυχὴ τῶν συγγραμμάτων τε εἶναι ἡ ὑγιὴς ἡθικὴ. Ἐνίοτε ἡπατήθη καὶ αὐτὸς, ἀλλ' ὅμως διδάσκει καὶ ὠφελεῖ σχεδὸν πάντοτε (2).

(1) Λίαν ἐκτόπως καὶ περὶλόγως κατακρίνει ὁ συγγραφεὺς τὸν Διδώρον καὶ Διονύσιον, οἱ ὅποιοι, ἂν καὶ δὲν εἴηαι ἀμέτοχοι σφαλμάτων, εἶναι ὅμως ἀναγκασιότατοι εἰς τὸν ἱστορικόν.

(2) Ὅσα περὶ τῆτων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων συγγραφέων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ καθρέπτη.

§. Γ΄.

Εὐγλωττία.

Περίληψις.

Εὐγλωττία ἐν Ἀθήναις — Δημοθένης — Ἰσοκράτης, ῥήτωρ μέτριος — Σοφισαὶ ῥήτορες.

Πρὶν τῷ Περικλέει εὐρίσκοντο ἐν Ἀθήναις ῥήτορες, ἐπειδὴ τὸ βῆμα τῶν ῥητόρων ἦτο σάδιον ἀνοικτὸν εἰς τὸν ζῆλον καὶ εἰς τὴν φιλοτιμίαν· καὶ ὅμως ἀπὸ τῷ Περικλέει χρονολογεῖται ἡ ἀληθὴς ῥητορικὴ, ἡ ὁποῖος εἶχεν ὁμῆ μὲ τὴν τέχνην τῆς παιδῆς καὶ τὴν τέχνην τῷ λόγῳ. Ἐκ τούτου ἡ ῥητορικὴ ἔπρεπε ἵ ἀκμάσῃ εἰς μίαν πόλιν, ἐνθα ἡ τιμὴ καὶ ἡ τύχη ἐκρέμαντο ἀπὸ τὰς ψήφους τῷ δήμῳ, ὅπερ αὐτὴ εἶχε τὸ κράτος ἐπάνω εἰς τὰ συμβέβια καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δημοκρατίαν, καὶ ὅπερ ὁ ῥητορικώτατος ῥήτωρ ἐγένετο καὶ ὁ δυνατώτατος.

Αἷς μὴ ἐκπληττώμεθα, ὅτι ὁ Δημοθένης κινέμενος ἀπὸ τοιαύτην ἀφορμὴν, ἠγωνίσθη πολλὰ καὶ λάμψῃ πρῶτος εἰς τούτο τὸ σάδιον. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐδημηγόρησεν, ἐκσυρίχθη διὰ τὸ ἀδύνατον καὶ τραυλὸν τῆς Φωνῆς τῷ ἀλλ' ὁ κωμικὸς Σάτυρος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκάλυψε τὸν ἀπελπισμὸν τε, παρηγόρησεν αὐτὸν λέγων, ὅτι ἡ θεραπεία τέτοις ἦτον εὐκόλος· καὶ προσέξας αὐτὸν καὶ ἐκφωνήσῃ μερικὰς σίχας, ἐπανελάβεν αὐτὸς ἕσπερον καὶ αὐτὸς μὲ τούτην ἐμφασιν καὶ χάριν, ὡσεὶ ὁ Δημοθένης εὗρεν αὐτὸς πάντα διαφορετικούς. Αἷτη ἡ πείρα ἐδίδαξε τὸν νέον ῥήτορα, ὅτι ἡ εὐτυχία τῶν δημηγοριῶν ἐξήρτητο τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὸ πλάσ-

μα τῆς Φωνῆς ἔ ἀπὸ τὸν σχηματισμὸν τῆ σώματος. Ὁ δὲν ἔκτισεν ὑπόγειον, διὰ νὰ ἐπιμελήται μῆνας ὅλης χωρὶς περισπασμῆ τῆ νοῦς ἔ ἀκαταπαίσιως, ἔ ποτὲ μὲν ἀπήγγελε λόγους εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλίσης, διὰ νὰ συνεδίση εἰς τὸν κρότον, ποτὲ δὲ ἐγύμναζε τὴν Φωνὴν ἐν τῷ περιπατεῖν, ἔ ἄλλοτε ἐν τῷ ἀναβαίνειν ἀνηφορικὰς τόπους, λαμβάνων ψηφίδας, ἤτοι μικρὰ λιθάρια ἐν τῷ σώματι, διὰ νὰ κάμη τὴν τρυλὴν γλῶσσάν τε εὐεροφον. Τί δὲν δύναται ἡ φιλοπονία ἔ ἡ ἐπιθυμία τῆς καλῆς ἐκβάσεως. Ὁ Δημοφένης ἐνίκησε τὴν φύσιν, ἔ ἐβασίλευε διὰ τῆς εὐγλωττίας τε. Ὁ Αἰσχίνης ἦτον ἀδύνατος ἔμπροσθέντε, ἔ αὐτὸς ὁ Φωκίων ἔ Δημάδης δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τῷ ἀντισταθῆν. Οὗτος ὁ κεραυνὸς κατέδραυεν ὅλα, ἔ ὁ Φίλιππος αὐτὸν ἐφοβεῖτο περισσότερον, παρὰ τὲς σόλους ἔ τὸ σράτευμα τῶν Ἀθηναίων.

Ὡς διαφθορέα τῆς ῥητορικῆς αἰτιῶνται Δημήτριον τὸν Φαληρεά, ὁ ὁποῖος ἐτίμησεν ἀνδερὸν ἴφος παρὰ τὴν δεινότητα ἔ τὴν ἔμφασιν τῶν προκατόχων τε. Δὲν ἐξεύρω, ἂν ὁ περίφημος Ἰσοκράτης δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῆται ὡς τὸ παράδειγμα ταύτης τῆς ἀπειρηκαλίας. Ὁ Κικέρων ὀνομάζει αὐτὸν πολλαχῆ μέγαν ῥήτορα· λέγει δὲ ἄλλῃ, ὅτι τὸ εἶδος τῆς εὐγλωττίας τε ὃν ἀρροδιώτερον εἰς ἐπίδειξιν, παρὰ εἰς κίνησιν τῶν ψυχῶν, ἐξωρίθη ἀπὸ τὸ βῆμα, ἔ ἀπεταμειεύθη εἰς τὰ γυμνάσια (Orat. 41)· ἔ τῶντι, ὁ Ἰσοκράτης λάμπει μόνον μὲ ψυχρὰν κομψότητα, ἔ ἀντὶ νὰ κινή τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν, διαλέγεται μόνον, ὁ ὁποῖος ὑπερέμενος τῶν ἐξωτερικῶν φυσικῶν χαρισμάτων, παρεδόθη μόνον εἰς τὴν σύνθεσιν ἔ εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῆ ῥήτορος, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκέρδησε πολλὰ χρή-

ματα. -Λέγουσιν, ὅτι ὁ Δημοσθένης μὴ δυνάμενος νὰ πληρώη τὰ μαθήματα τῷ Ἰσοκράτῃ, κατέφυγεν εἰς ἄλλον διδάσκαλον.

Ὅταν ἡ ῥητορικὴ ἔλαβεν ὑπόληψιν, ἀνεφάνησαν ἔτι πολλοὶ διδάσκαλοι αὐτῆς· μάλιστα δὲ οἱ σοφισταὶ ὅλοι ἔγιναν ῥήτορες, τῶν ὁποίων αἱ διδασκαλαὶ ἔτι τὰ παραδείγματα ἔμελλον ἐξ ἀνάγκης νὰ μολύνουσι ἔτι τὰς ἄλλας, διότι αὐτοὶ μὴ ἀκολουθῶντες τῇ ἀλήθειαν ἔτι τὴν φύσιν, ἐδίδασκον τὰς μαθητὰς νὰ παρνοῶσι τὰ ἀντικείμενα, νὰ κάμνωσι τὰ μικρὰ μεγάλα, νὰ ὁμιλῶν ἀδιαφόρως ὑπὲρ ἔτι κατὰ τῶν ὑποκειμένων, ἔτι νὰ ἐξαπατῶσι τὰς ἀκροατὰς μὲ διαφόρους τρόπους, τῶν ὁποίων ἡ ἐντύπωσις δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαμείνῃ. Διὰ νὰ διδάχῃ καλὴ ῥητορικὴ, ἦτον ἀναγκαῖος φιλόσοφος, οἷος ὁ Ἀριστοτέλης, ἢ ῥήτωρ, οἷος ὁ Κικέρων· ἔτι ὅμως, διὰ νὰ ἰγένητις ἀληθὴς ῥήτωρ, ἀπαιτεῖται ἡ σπουδὴ τῶν μεγάλων ῥητόρων, ἢ συχνὴ μελέτη, ἔτι πρὸς τέτοις φυσικῇ χάριτι ἔτι ἀγχίνουσι. Ἡ εὐγλωττία πρέπει νὰ ἐκμανθάνεται ἀπὸ τὰς θέλοντας εἰς τὰς Φιλιππικὰς τῷ Δημοσθένει ἔτι εἰς τὰς λόγους παρομοίων ἀνδρῶν, διότι οἱ μὲν καλοὶ κανόνες διευθύνουσι τὴν ἐκλογὴν, τὰ δὲ καλὰ ἀρχέτυπα τὴν ἐμφυχόνουσι καὶ τελεσιουργῶν.

ΚΕΦ. Γ΄.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

§. Α΄.

Φιλοσοφία.

Περίληψις.

Οδὸς τῶν ἐπιστημῶν — ἀντικείμενα τῶν πρώτων φιλοσόφων — Γωική ἢ Ἰταλική αἵρεσις — Ο΄ Πυθαγόρας διορθωτῆς τῶν ἡθῶν — κόποι τε ἐν Ἰταλίᾳ — πῶς ἐδίδασκε τὸς μαθητάς τε; — δόγματα αὐτῆ περὶ τὸ θεῖον — Μετεμψύχωσις — Τινὲς αὐτῆ μαθηταὶ νομοθέται — Θαλῆς ἢ Ἀναξαγόρας — Σωκράτης — Πλάτων — Ἀριστοτέλης — Ἀρκεσίλαος ἢ Καρνεάδης — Ἀντιθένης, ἀρχηγὸς τῶν Κυνικῶν — Διογένης, ὁ μαθητῆς τε — Κράτης ἢ Ἰππασχία — Ζήνων ἢ οἱ Στωϊκοί — κρίσις περὶ τοῦ Σταϊκισμοῦ — Δημόκριτος — Ἐπίκουρος ἢ οἱ αὐτῆ μαθηταὶ — Ἐλευατικὴ αἵρεσις ἢ Πυρρῶνισμός — Ἀθεϊσμός — Πρωταγόρας ἢ Διαγόρας — Ἀθεΐας κατηγορία κατὰ τῶν φιλοσόφων — Ἡ θεωρητικὴ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων πρόξενος ἀπάτης ἢ ἐρίδων.

Ὅταν αἱ ψυχαὶ κινῶνται, ἢ δὲ φιλομάθεια, ἢ ἄμιλλα, ἢ ἢ ἄλλα αἰτία ὠθεῖσιν αὐτὰς εἰς μελέτην ἢ σπουδὴν, δὲν ἐμποροῦσιν ὅλαι νὰ τρέξεν τὸ ἴδιον σάδιον ἢ ὅταν αἱ ἐλευθέριοι τέχναι δέλγῃσι τῆτον, αἱ σπουδαῖαι ἐπιστῆμαι κηλῶσιν ἐκεῖνον. Ἡ ἔφεσις τῆ εἰδένας ἢ ὁ ἔρωσ τῆς ἀληθείας διεγείρονται ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Μισῶν. Εὐθὺς ὅταν ἀρχίσεν ἢ ἀναφαίνωνται αἱ ἡδοναὶ τῆ λογικῆ, ἀμβλύνονται αἱ τῆς ἀγχινοίας ἢ φαντασίας ὡς πρὸς ψυχὰς σοβαρὰς ἢ φιλοκόνας, αἱ ὅποια

τιμῶσι τὸ ὠφέλιμον παρὰ τὸ ἡδύ, ἢ μᾶλλον εἶπεν ἀπαντῶσι τὸ ἡδύ εἰς τὸ ἀληθές. Οἱ ἄνθρωποι, ἢ κοινωνική ζωὴ καὶ ἢ φύσις, ἀντίγισιν εἰς αὐτὰς ἀπέραντον σάδιον τῆς σκέψεως καὶ συζητήσεως. Ὅθεν, ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκουσιν ἄλλῃ ὕλην πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ὀρέξεώς των, καταγίνονται ὅλως δίολες εἰς τὴν φιλοσοφίαν.

Οἱ πρῶτοι φιλόσοφοι ἦσαν σοφοὶ ἐνασχολούμενοι μάλιστα εἰς τὴν σπευδὴν καὶ πράξιν τῶν καθυκόντων, καὶ μελετῶντες τὰ μέσα, δι' ὧν ἀφαιρίζεται ἡ εὐδαιμονία τῶν πολιτειῶν καὶ ἐκάσθι πολίτη ἐν μέρει. Πρὸς τῆτο ἀπέβλεπον αἱ βαθυτέρας θεωρίαι αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἠγνοοῦν τὰ μάταια σοφίσματα, τὰς περὶ λέξεων συζητήσεις, τὰς αἰρέσεις καὶ τὴν εἰς τινὰ συστήματα προσπάθειαν, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐπήγασαν τόσαι ἀπάται καὶ ἀτοπία, ὅταν οἱ ἄνθρωποι μεταρσιόμενοι ἐφέροντο ὑπὲρ τὴν σφαῖραν τῆ αἰδητῆ κόσμου, θέλοντες νὰ πλασουργῶν νοεράς αἰτίας, καὶ ἔταν, καταφρονῶντες καὶ αὐτὴν τὴν ἀληθειαν, ἐζήτην μόνον νὰ ἐπικυρόνωσι δοξασίας τινὰς καὶ εἰκασίας, καταβυθιζόμενοι εἰς ὑποθέσεις περὶ τῆς παραγωγῆς τῆ παντός, περὶ τῆ πρώτης καὶ ἀρχικῆς αἰτίας, περὶ τῆ ἀκρῆ ἀγαθῆ, κτ., ὥστε ἡ σοφία διελύετο εἰς τὴν σκιὰν τῶν ὀνειρῶν καὶ σοφισμάτων. Ὁ λόγος μιᾶς καλῆς γυναικὸς πρὸς τὸν Θαλῆν, τὸν ὁποῖον βλέπущα ποτὲ πεσόντα κατὰ γῆς ἐν τῷ θεωρεῖν ἀτενῶς τὰ ἄστρα, εἶπε πῶς γνώσῃ τὰ ὑράνια, τὸ ὁ μὴδὲ τὰ ἐν ποσὶ καθορῶν; ἠμπόρει νὰ προσαρμωδῇ προσφυσάτα καὶ εἰς τὰς περισσοτέρους τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων.

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία διαιρεῖται διττῶς, εἰς τὴν Ἰωνικὴν καὶ Ἰταλικὴν αἵρεσιν, τῶν ὁποίων ἐκατέρω ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰς ἄλλας αἰρέσεις. Θαλῆς, ὁ τῆ

Σόλωνος σύγχρονος, ἐ χρημάτισεν ἀρχηγὸς τῆς πρώτης, ἢ Πυθαγόρας τῆς δευτέρας. Περὶ τῶν ἐξοχῶν φιλοσόφων ὁμιλῶ μᾶλλον ἰσορικῶς ἢ συντόμως, περιοριζόμενος εἰς ἐκεῖνα, τὸ ὅσαον συμφέρει μάλιστα εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Ἀξίον δὲ πρὸ πάντων νὰ γνωρίσωμεν τὸν Πυθαγόραν, ὅτι ἐνησχολήθη δρασικώτερον εἰς τὴν τῶν ἡθῶν διακόσμησιν. Ὁ μέγας ἕτος ἀνὴρ, ὅσις ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα ἢ εὐηργέτησε τὴν Ἰταλίαν ἕχθι ἐπὶ τῷ Νεμῷ, καθὼς δοξάζουσι πολλοὶ, ἀλλ' ἐπὶ Ταρκυνίῃ τῷ Συπέρβῳ, ἐτη σχεδὸν 540 πρὸ Χριστοῦ, νομίζεται κοινότερον γέννημα ἢ θρέμμα τῆς Σάμου. Ἀκέσας τὰς κρίσεις ἐνὸς φιλοσόφου διαλεγόμενα περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, παρεδόθη ἔκτοτε μὲ ἐνδευσιασμὸν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, ἢ ἀπεδήμησεν ἐπὶ μαθήσει εἰς Αἴγυπτον, Φοινίκην, Χαλδαίαν, ἴσως δὲ ἢ εἰς τὰς Ἰνδίας. Αὐτὸς, Γεωμέτρης ἢ Ἀστρονόμος, ἐθεώρει τὴν σοφίαν ὡς τὴν ἐξοχὸν τῶν ἐπιστημῶν, ἢ ἐνόμιζεν, ὅτι ἐγεννήθη διὰ νὰ κάμῃ εἰς αὐτὴν προσηλύτης.

Ὅταν ἐδίδαξε χρόνον τινὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετέβη εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας, ὅπερ ὠνομάθη μεγάλη Ἑλλάς διὰ τὰς ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὰς ἀποικίας διέτριβε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς Κρότωνα, Μετάκοντον ἢ Τάραντα, ὅπερ δὲν ἐκλείσθη εἰς σκοτεινὸν θάλαμον, ἕτε εἰς τὸ σχολεῖον, ἕτε ἔμεινεν ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀλλ' ἐκήρυττε τρόπον τινὰ τὴν ἀρετὴν, ἢ μετεβύβριζε τὰ κοινὰ ἢ διὰ δημοσίως, ὡσεὶ τὰ Κρότωνα, πόλις διεφθαρμένη, ἐφαίνετο μεταμορφωμένα, ὅπερ ἢ αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἀφῆκαν τὰς σολισμὰς, ἢ ἡ ἀγρία ζωὴ ἔπαυσε, ἢ ὁ γάμος ἐσεβέτο ὡς ἀπαράβατος καὶ ἱερὸς δεσμός. Πολλὰ δὲ πόλεις τῆς Ἰταλίας ἠκολούθησαν

ὡσαύτως τὰς διδασκαλίας τε, ἢ ἡρώτων αὐτὸν περὶ πολλῶν δημοσίων ὑποθέσεων. Αὐτὸς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐδίδασκεν, ὅτι πέντε εἰχθρὲς ὀφείλομεν νὰ πολεμῶμεν, τὴν ἀφένειαν τῆ σώματος, τὴν ἀμάθειαν, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τὰς ἀποσασίας τῶν πόλεων ἔξ τὴν διχόνοϊαν τῶν οἰκιῶν.

Αὐτὸς ἐξῆ μετὰ τῶν μαθητῶν ὡς εἰς κοινόβιον, οἱ ὅποιοι ὤφειλον νὰ ὑπαφέρων δοκιμασίαν τελάχισου διαιτῆ, ἐνίοτε δὲ ἔξ πενταετῆ, ἢ εἰς τὸτο τὸ διάστημα ἐδιδάσκοντο μὲ σιωπῆν, μὴ ἔχοντες τὴν ἄδειαν νὰ ζητῶσι τὸν λόγον τῶν διδασκαλιῶν τε, ἐπειδὴ ὁ Πυθαγόρας ὑπέθετεν αὐτὲς πολλὰ ὀλίγον ἐπιδεικτικὰς ὀρθῆς κρίσεως, πρὸ τῆ νὰ ποτιθῆν μὲ καλὰς ἀρχάς. Αὐτὸς μετεχειρίζετο τὴν γεωμετρίαν διὰ νὰ ῥυθμίξῃ τὸν νῦντων, ἐξ ἧ γίνεται φανερόν, ὅτι δὲν ἦτον ἀγύρτης ἢ ἀπατεῶν. Οἱ λόγοι τε ἐθεωρῶντο ὡς χρησιμοί, ἢ εὐδὺς ὅταν ἐλεγέτις αὐλὸς ἐφα, ἤγεεν ὁ διδάσκαλος τὸ εἶπεν, ἐσιώπων οἱ μαθηταί τε. Ἀρά γε ἐπρόσβαζεν αὐτὸς τυφλὴν ὑποταγήν, ἢ ἔλπε τὰς ἀπορίας μὲ τὴν παιδίω; Ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη τύραννος τῆ ἀνθρωπίνου νοῦς, ἔτε εἶναι ὁμοιαληθεῖς, ὅτι ὁ Γεωμέτρης ἀπῆτει νὰ πιθεῖεν ἀπλῶς ἔξ ὡς ἔτυχεν εἰς τὲς λόγους τε.

Ἡ δὲ περὶ θεῶ διδασκαλία τε ἦτον ἀξιόλογος, διότι ἐδίδασκεν ἕνα θεόν, ποιητὴν ὅλων τῶν πραγμάτων, νῦν ἀπειραν, παντοδύναμον, ἀπαθῆ, ἀόρατον ἔξ μόνον τῆ νοῆσει ὑποκείμενον, ἢ πικρήγγελλε νὰ διευδύνητις ὅλας τὰς πράξεις ἔξ τὲς διαλογισμῆς τε πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας ἔξ ὁμοίωσιν μὲ τὸν θεόν, τῆ ὅπου τὴν ἀπόκτησιν ἐπρεπε νὰ ζητῆ μὲ ψυχὴν καθαρὰν ἔξ ἀνωτέραν τῶν παθῶν. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται,

ἴσως ἀλόγως, ἢ δόξα τῶν Στωϊκῶν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἢ ψυχὴ τῆ Παντός, ἀπὸ τῆ ὁποῖα αἱ ἀνθρώπινοι ψυχαι, ὡς μέρη τῆ ὅλης, ἔλαβον τὴν ἑστίαν των· τελευτήχισον φαίνεται, ὅτι δὲν ἐνόησεν αὐτὸ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ὑλιστῶν.

Ἡ μετεμφύχωσις ἦτο μίᾳ τῶν ἑσιωδῶν αὐτῆ διδασκαλιῶν. Διὰ τῆτο ἀπηγόρευε τὸν φόνον καὶ τὴν βρῶσιν τῶν ζῶων. Ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν καλῶν καὶ ἡ ποινὴ τῶν κακῶν ἀναφέρονται εἰς ταύτην τὴν εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀσίαν διαδεδομένην ἰδέαν, καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αὕτη ἡ ἰδέα ἦτον ἐπωφελὴς πλάνη τῶν, ὕσοι δὲν ἐδιδάχθησαν διὰ θειοτέρας ἀποκαλύψεως περὶ τῆς μελλύσης ζωῆς.

Πολλὰ τεράσια καὶ ἀτόπες μύθους ἰσόρησαν οἱ ἀνθρώποι περὶ τῆ Πυθαγόρου, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον θεοφώτιστον· προσρῖβονται δὲ εἰς αὐτὸν καὶ πολλὰ ἀπάται πάντῃ ἀπίθανοι. Ἀπόδειξις τῆς μεγάλης σοφίας τε ἐν μέσῳ τῷ σκοτεινῆς εἰδωλολατρίας, εἶναι οἱ τῆ Ζαλεύκε καὶ Χαρώνδα, τῶν μαθητῶν τε, νόμοι, τῶν ὁποῖων ὁ Διόδωρος διεφύλαξεν εἰς ἡμᾶς πολῦτιμα ἀποσπασμάτια. Ὁ πρῶτος ἐχρημάτισε νομοθέτης τῶν Συβαριτῶν, ἐνὸς τοπάλαι περιφήμε ἔθνεος διὰ τὴν μαλακότητά· ὁ δὲ Χαρώνδας, τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρῶν. Τὸ προοίμιον τῶν νόμων τῆ Ζαλεύκε εἰρήφεται περὶ τὴν ἕπαρξιν τῆ θεῆ, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωσῶμεν ὅσα καλὰ ἀπολαμβάνομεν, ὁ ὁποῖος ἀποσρέφεται τὰς προσφορὰς καὶ θυσίας τῶν πονηρῶν, καὶ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ λατρεύωμεν μὲ καθαρά ἡθῆ καὶ μὲ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς. Ἡ ἐπὶ τοιαύτης βάσεως ἐρειδομένη νομοθεσία εἶναι τίσῳ μᾶλλον σεβασμιωτέρα, καθ' ὅσον δι-

δάτκυσσά τὰ καθήκοντα, ἐμπνέει ἐν ταύτῳ ἔ τὸν ἔρω-
τα τῆς τέτων ἐκπληρώσεως.

Θαλῆς, ὁ πατὴρ τῆς Ἰωνικῆς αἰρέσεως, ἐδίδα-
ξεν, ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι ἡ ἀρχὴ ὅλων τῶν πραγμάτων,
ἔ ὅτι ὁ θεός, τὸν ὅποιον ὑπέθετε νῦν ἔ ψυχὴν τῆς ὕ-
λης, ἐπλασεν ὅλα ἐκ τῆ ἰδατος. Ὁ Ἀναξαγόρας,
μετὰ ἓνα αἰῶνα, ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ πᾶν ἔλαβε τὴν
ἁρμονίην ἔ εὐταξίαν τῶν μερῶν ἀπὸ τὴν δύναμιν ἔ σο-
φίαν ἐνὸς ἀπείρου νοός· ἐδόξαζε δὲ, καθὼς ἔ ὅλον τὸ
εἶφος τῶν ὀπαδῶν τε, τὴν ὕλην αἰδίου· ὡς τόσον, τῆ-
το ἦτο τὸ μέγιστον κίνημα, τὸ ὅποιον ἠμῶροι νὰ κά-
μη ἡ φιλοσοφία, ἦγεν τὸ νὰ ὑψωθῆ εἰς τὴν γνῶσιν
τῆ ὑπερτάτε νῦ, τῆ ὁποία ἡ σοφία ἐδημιούργησε τὸν
κόσμον. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐλογίζετο παρὰ τοῖς Ἀθη-
ναίοις δυσσεβής, ὅτι ὠρίζε τὸν ἥλιον ὕλην φλογιζομένην,
ἔ βέβαια ἐθανατώνετο, ἐὰν δὲν ἀπέπεμπεν αὐτὸν ὁ Πε-
ρικλῆς ἀπὸ ταύτην τὴν δεισιδαίμονα πόλιν. Οὕτω κρι-
νει ἡ ἀμάθεια διεγειρομένη ἀπὸ τὸν τυφλὸν ζῆλον
τῆς θρησκείας, ἡ ὁποία ἀμάθεια ἀτιμάζει τὴν θρη-
σκείαν, ἔ ὅτε φαντάζεται ὑπερμαχῶσα ὑπὲρ αὐτῆς.
Ἐρωτηθεὶς ἕτος ὁ φιλόσοφος, ἂν ἤθελε μετὰ τὸν θά-
νατόν τε νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὰς Κλαζομενάς, τὴν πα-
τριδα τε, διὰ τῆ εἶπεν, ἡ ὁδὸς εἰς τὸν ἄδην ἀπέ-
χει ἀπανταχόθεν ἕξ ἴσθ.

Σωκράτης, ὁ μαθητὴς τῆ Ἀναξαγόρου, ἐφρόντι-
ζε πάντοτε περὶ τῆς ἀρετῆς, ἐχλεύαζε τῶν σοφιστῶν
τὴν ματαιότητα, ἔ ἐδίδασκεν, ὅτι πρὸς διόρθωσιν ἐ-
κυτῆ ἡ ἀληθῆς ἐπισήμη συνίσταται εἰς τὸ γινῶναι ἑαυτόν.
Αὐτὸς ἀφιέρωσε τὴν φιλοσοφίαν εἰς αὐξήσιν τῆ κοι-
νῆ καλῆ, ἀπὸ τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν ἔπρεπε νὰ χωρίζε-

ται, ἔτελευταίον ἔπιεν, ὡς εἰς τῶν κακέργων, τὸ κώνειον εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ὀσιότητός τε ἔ τῶν ἐναρέτων πράξεων (1).

Πλάτων, ὁ μαθητὴς τῷ Σωκράτῃ, ὅσις δὲν ἔγραψε τίποτε, ἔγραψε μὲν εὐφραδῶς ὠραιότατα πράγματα περὶ θεῶν, περὶ ψυχῆς, περὶ νόμων, ἔ περὶ κινηθόντων, ἀλλ' ἔμιξε μὲ αὐτὰ πολλὰς ὑπερακριβείς ἰδέας, ὅθεν ἐγεννήθησαν ἄπειροι χίμαιραι. Αὐτὸς ἐκυριεύετο ἀπὸ τῆν φαντασίαν, ἔ ὅμως ὁ φιλόσοφος κρέπει νὰ κυριεύεται μόνον ἀπὸ λόγον· ἔπλασε κόσμον νοερὸν, εἰς τὸν ἔτοπον τὰ δαιμόνια, οἱ ἀριθμοὶ ἔ αἱ φαντασικαὶ ἀναλογίαι ἀποτελεῖσι τῶντι χάος. Ὁ Πυθαγόρας μετεχειρίσθη τὰς ἀριθμὸς ἴσως ὡς σημεία (2). Ἀλλ' ὁ Πλάτων τὰς μετεχειρίσθη ὡς λό-

(1) Ὁ Σωκράτης εἶχεν ἀναμφιβόλως καθαρωτέρας ἰδέας περὶ θεῶν, παρὰ τὰς περισσοτέρας ἀρχαίας φιλοσόφους, ἠλπιζε μὲ μεγάλην πιθανολογίαν καλλίτερον ζῆν παρὰ ταύτην τὴν πρόσκαιρον, ἔ ἠγωνίζετο ν' ἀποσβῆσθαι ἀπὸ τῆν φιλοσοφίαν τὰ μαρὰ σοφίσματα, ἔ νὰ τὴν κάμνη κοινωφιλή. Ἀξιοθαύμαστος εἶναι ἡ μέθοδος αὐτῆ, δι' ἧς ὅσος ἠθέλει νὰ διδάσκη, ἢ νὰ πληροφορηῖ, ἠγωνίζετο διὰ μόνον τῆν ἐρωτᾶν νὰ τοὺς κάμνη προσεκτικὸς τῶν ὑποκειμένων ἔ τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων, ἔ ἔτω νὰ τῆς διευθύνῃ πρὸς εὐρεσιν τῆν ζητημένην. Ὁ Πλάτων ἀναφέρει τοῖτον ἀξιοσημειωτὸν παράδειγμα ἐν τῷ τῷ Μέναιος δαιλόγω, ἔνθα ὁ Σωκράτης διὰ μόνου τῆν ἐρωτᾶν ἠκυσεν ἀπὸ τῆν γόματος ἐνὸς ἀμαθῆς παιδὸς μίαν δεινὴν ἀγνοῶσον γεωμετρικὴν πρότασιν. Ἡ ἀρετὴ αὐτῆ, ἡ χρηστότης ἔ ἀφοβία τῆν θανάτῃ γνωρίζονται ἐκ τῆς ἀνω βῆθείσης ἰσορίας αὐτῆ.

(2) Οἱ ἀριθμοὶ τῷ Πυθαγόρῃ ἦσαν αἱ πρῶται ἔ ἀναλλοίωτοι ἀρχαὶ ὄλων τῶν ὄντων. Οὗτος ὁ ἀνὴρ, ὅσις συνειδίτεν ἐν Αἰγύπτῳ νὰ ἐκφράζεται ἀλληγορικῶς, μετεχειρίετο πρὸς δῆλωσιν φυσικῶν ἔ μεταφυσικῶν πραγμά-

γες, ἢ ἡ φύσις ἐξέλιπεν εἰς τὰ συστήματά τε, μὴ εὐρισκόμενη μήτε εἰς τὴν μεταφυσικὴν τε, μήτε εἰς τὴν ἠθικὴν τε, ἀλλ' ἔτε εἰς τὴν πολιτικὴν τε, τῆς ὁποίας αἱ ἀρχαὶ δὲν ἐμποροῦν ἀληθῶς νὰ ὑπάρξουν. Ἀλλ' ἐνίοτε γράφει τόσον θαυμασίως, ὥστε ἢ αὐτὰ τὰ σφάλματά τε πλανῶσι τὸν ἀναγνώστην. Ἐκ τούτου ἢ ὁ Κικέρων (Τεσκελ. Ν.) ἔλεγε, κάλλιον ἀγαπῶν ἀπαλῶμαι μὲ ἢ τὸν Πλάτωνα, παρὰ νὰ νοῶ ἢ ἀληθῆς μὲ ἢ ἄλλου φιλοσόφου· γνώμη παραδόξος, ἀμὰ δὲ ἢ ἀναντίρρητος ἀπόδειξις τῆ πόσον οἱ κάλλιστοι νόες ἐνίοτε ἀπατῶνται ἀπὸ προλήψεως.

Ἀριστοτέλης, ὁ ἐκ Σταγείρων τῆς Μακεδονίας, ὁ περιμελέστας μαθητὴς τῆ Πλάτωνος, ἐμακρύνθη πολὺ ἀπὸ τούτου τὰ δόγματα, ἢ ἐθεμελίωσε τὴν αἴρεσιν τῶν Περιπατητικῶν. Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐσράτευσεν εἰς Ἀσίαν, ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκειν ἐν Ἀθήναις, ὅπε κατηγορούμενος ἀπλῶς ἢ ὡς ἔτυχεν ὑπότινος ἱερέως τῆς Δήμητρος ὡς ἀσεβῆς, ἔφυγε λέγων, ὅτι δὲν ἠγάπα ν' ἀμαρτήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἢ δεύτερον περὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἡ περὶ θεότητος διδασκαλία τε εἶναι ἀμφιρρέπης, ἐπειδὴ ποτὲ μὲν θέλει τὸν κῆσμον θεῶν, ποτὲ δὲ δέχεται θεῶν ὑπεράνω τῆ κόσμου. Αἱ ἀσάφειαι ὅλων αὐτῆ τῶν διδασκαλιῶν (1) ἠυξήθησαν πολὺ διὰ τῆς ἀγνοίας τῶν νεω-

των μαθηματικῆς ἐννοίας, ἢ ἐνόει ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς μονάδος τὴν πρώτην αἰτίαν ὅλων τῶν ὄντων· ἢ ἡ δυάς, τριάς, τετράς, κτ. ἀνήκουν ὡσαύτως εἰς τὰς πρώτας ἀρχάς. Ἄξιός τῆς ἡμετέρας προσοχῆς εἶναι ὁ Πλάτων, ὅτι διετήρησε εἰς ἡμᾶς τὴν Σωκρατικὴν φιλοσοφίαν, ἂν ἢ ἐχὲν καθαράν ἢ ἀκίβητον ὡς ὁ Ξενοφών.

(1) Ἄπορον εἶναι τῷ πρώτῳ, πῶς ὁ περφοτισμῆνος ἀνῆλθε, Τόμ. Γ.

τέρων Περιπατητικῶν· ἀλλ' ἄφησεν ἀξιολογώτατα συγγράμματα τῆς πολιτικῆς, φυσικῆς ἰστορίας, καὶ τῆς φιλολογίας, τὰ ὅποια μαρτυροῦσι τὴν θρυμάσιον αὐτῆ πολυμάθειαν καὶ βαδύνοιαν.

οἷος ὁ Ἀριστοτέλης, ἠμπόρει νὰ γράψῃ τόσον ἀσαφῶς καὶ ἀνιγματοδῶς. Ἀλλ' αὐτὸς ἀναμφιβόλως ἤθελε νὰ γράψῃ συντόμως καὶ πολλὰ νοήματα ἐν ὀλίγαις λέξεσι, καὶ διὰ τῆτο ὑπέπεσε εἰς τὸ ἀμάρτημα, τῷ ὁποίῳ μνημονεύει ὁ Οὐράτιος, brevis esse laboro, obscurus fio, ἤτοι ἀγνωρίζομαι καὶ εἶμαι σύντομος, καὶ γίνομαι ἀσαφής. Ἐπειτα δὲ δὴν ἤθελε νὰ μεταδώσῃ εἰς ὅλους τὴν σοφίαν τε, εἴτε ὅτι ἀπεδέχθη τὴν μουσικὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων, τὴν τόσον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς καὶ Ἑλλήσι, καὶ δὲν ἤθελε νὰ διδάξῃ ὅλον τὸν λαόν, ἀλλὰ μένον διδασκασμένης καὶ ἀγχινοας μαθητὰς, εἴτε ὅτι ἐφοβέτο νὰ παροργίσῃ τὸν μαθητὴν τε Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος ἦτο ζηλότυπος καὶ διὰ τὴν δόξαν τῶν ἐπισημῶν καὶ διὰ τὴν δόξαν τῷ πολέμῳ. Ἐτι δὲ, τὰ συγγράμματα τῆτος τῆ φιλοσοφίας, τὰ ὅποια μετὰ τὸν θάνατον αὐτῷ ἐπώληθησαν εἰς τὸν Θεόφραστον, καὶ μετὰ τούτου τῆς τελευταίας εἰς τὸν Νεϊλείου, ἐγχειρίθησαν παρὰ τῆτος εἰς κληρονόμους, οἱ ὁποῖοι ἐφυλάττον αὐτὰ εἰς σπήλαια καὶ ὑπόγεια, εἴτε διὰ νὰ μὴ τὰ εὕρωσιν οἱ βασιλεῖς τῆς Περγάμου, οἱ ὁποῖοι ἐσύνταρον ὅλα διὰ τὴν βιβλιοθήκην των, εἴτε δι' ἄλλην αἰτίαν· ἐφυλάττοντο δὲ διὰ 130 χρόνων, καθ' οὓς χρόνους ἐφθάρησαν κατὰ πολλὰ ἀπὸ εὐρώτων (μύχλιαν) καὶ σκώληκας· τέλος δὲ, τιμὴς τῶν ἀπογόνων τῷ Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ ἐπώλησαν αὐτὰ εἰς τινα ἐνομαζόμενον Ἀπελλίκωνα, ὁ ὁποῖος διώρων τὰ ἐλλείποντα διὰ τὴν σῆψιν καὶ βρωσίαν τῶν σκωληκῶν κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ ἐπομένως πολλάκις ἔχθη κατὰ τὴν ἔνοιαν τῷ Ἀριστοτέλει. Τὴν αὐτὴν τρέσκον ἐκβηδελεύθησαν τὰ συγγράμματα τῷ Σταγειρίτῳ καὶ παρὰ πολλῶν ἄλλων. Οὐ πολλῶν δὲ ὕστερον μετὰ τὸν θάνατον τῷ Ἀπελλίκωνος ἐκυριεύσει ὁ Σύλλας τὰς Ἀθήνας, καὶ μετακόμισε τῷ Ἀπελλίκωνος τὴν βιβλιοθήκην εἰς τὴν Γ' ὠμῆν,

Ἡ Ἀκαδημία, ἣτοι τὸ τῷ Πλάτωνος σχολεῖον, ἐμίμησε μετολίγον τὴν δογματικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας αἱ παράβολοι καὶ ἀβεβαίοι δόξαι δὲν ἐπειδὸν τὲς ὀρθότατα νοῦντας, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὴν μέθοδον τῷ Σωκράτει, ὅσιν δὲν ἐβεβαίονε κἀνὲν ἀμφιβολον. Ἀρκεσίλαος, ὁ πατὴρ τῆς μέσης Ἀκαδημίας, μετέβη ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον εἰς τ' ἄλλο, ὅσιν ἐφαίνετο διζάζων περὶ πάντων, καὶ ἐπέιχε τὴν κρίσιν τε δι' ἴλα τὰ πράγματα, ὡτανεὶ δὲν ὑπῆρχον ἀληθεῖαι εἰς τὸν κόσμον. Ἡ νέα Ἀκαδημία, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἐχηρήματισεν ὁ Καρνεάδης, ἠκολούθησε μὲν σύστημα μετριώτερον, ἐδίδασκε δὲ σχεδὸν τὰ αὐτὰ, ἣ ὁποία ὠμολόγει ὅτι ὑπάρχουν ἀληθεῖαι, ἀλλὰ τόσον σκοτειναὶ καὶ καταμεμιγμένοι με ἀπάτας, ὥσε ἀδυνάτως διακρίνονται με βεβαιότητα. Ἐκ τῆτε αὐτὴ ἐσυγχώρει νὰ συμπεραίνῃ τις ἀπὸ πιθανὰ αἷτια τὴν πρᾶξιν, ἐχὶ δὲ καὶ νὰ βεβαιώνῃ τι δίολε. Αὐτὴ ἡ φιλοσοφία ἦτο κἀν μετρία, καὶ ἤθελεν ἐμποδίσῃ πολλὰς ἀπάτας καὶ λογομαχίας, εἰάν δὲν ἐπρότεινε τὴν ἀμφιβολίαν καὶ εἰς τοιαύτας ἀρχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐπέδειχθησαν ἀπεχρῶντως διὰ λόγον καὶ πείρας.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Πλάτων ἐφιλοσόφει με περισσοτέραν ἐπίδειξιν, παρὰ με λόγον, ἐθεμελίωσεν ὁ Ἀντιφθένης, ἄλλος μαθητὴς τῷ Σωκράτει, τὴν Κυρικὴν αἵρεσιν, πολλὰ περιφημον διὰ τὴν αἰσχροτήτα

Ἐνθα μεταγράφησαν τὰ συγγράμματα τῷ Ἀριστοτέλει πολολάκις καὶ ἴσως ἡμαρτημένως. Διὰ ταῦτα τὰ αἷτια δὲν κρέπει ἢ ἀποδώσῃ τις τὴν ἐν τοῖς Ἀριστοτελικοῖς συγγράμμασιν ἀσάφειαν εἰς τὰς περιπεπλεγμένους ἐξηγήσεις καὶ πεμφράσεις τῷ μεταγενεσέρῳ αὐτῷ Σχολαστικῷ.

τῶν διδασκαλιῶν, ἣ δια τὴν αὐθάδειαν τῶν ἑπαδῶν αὐτῆς, οἱ ὅποιοι ἔχοντες μόνον τριβῶνιον, πήραν ἣ βακτηρίαν ἀντὶ πάντων τῶν κτημάτων, ἐνόμιζον, ὅτι εἶχον ἐξουσίαν νὰ ἐλέγχωσιν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος (1). Οἱ Ἀντιοθένης ἐδάξαζεν τὴν ἀρετὴν ὡς τὴν μόνην εὐδαιμονίαν. Ἐρωτηθεὶς ποτε, πρὸς τί τῷ χρησιμεύει ἡ φιλοσοφία, εἰς τὸ καλῶς ζῆν εἶπεν ἄλλοτε δὲ ἀκῶν ἐν ἰσρέα, ὅσις ἐκατήχει αὐτὸν τὰ μυθήρια τῆ Ὀρφείως, ἐπαινῶντα τὴν εὐδαιμονίαν τῆς μελλέσης ζωῆς, διὰ τοῦτο, εἶπε, σὺ δὲν ἀτ. σθνήσκεις; Οἱ Ἀντιοθένης ἦτο μισάνθρωπος ἣ δύσκολος, ἀρμοδιώτερος εἰς τὸ νὰ κάμῃ διὰ τῆς σκληρότητός τε μισητὴν τὴν ἀρετὴν, παρὰ περισπύδασον μὲ τὸ παράδειγμα του.

Οἱ περίφημος Διογένης ὁ Σινωπεύς, ὅσις κατηγορηθεὶς κίβδηλείας νομισμάτων ἐξωρίσθη, ἠγάπησε νὰ γένη ἰακροατὴς τῆ Ἀντιοθένης· τότε δὲ μὴ δεχομένου αὐτὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπαπειλῆντος ἣ ραβδισμῶς, κτύπα, εἶπεν ὁ ἐνθουσιασμένος προσήλυτος, σὺ δὲν εὐρίσκεις βακτηρίαν ἀρχεῖν σκληρὰν, διὰ νὰ μὴ ἀπομακρύνῃς ἀπὸ τοῦ εαυτοῦ σου, ἐν ὅσῳ ὁμιλεῖς. Οἱ δὲ Διογένης ἠγάπησε ἣ τὴν πήραν ἣ τὴν βακτηρίαν, ἣ ἐξῆ κατοικῶν εἰς πίδαρον (2), μισήσας

(1) Ὅτι ἡ καταφρόνησις αὐτῆ τῶν ἐξωτερικῶν προτιμημάτων ἣ τῶν κτημάτων προσήχθη ἀπὸ κρυφίαν ἀλαζονείαν ἣ οἰήσιν, παρετήρησε ἣ ὁ Σωκράτης, ὁ ὅποιος ἰδὼν τὸν τότε νέον ἑτι ὄντα Ἀντιοθένην ἔχοντα παλαιὸν ἱμάτιον ἣ ἐπιδεικνύοντα τὰ ῥάκη, εἶπε πρὸς αὐτὸν, διατί δὲν πάνεις μεγαλυχῶν ἣ κομπάζων ἐπὶ σαυτῷ;

(2) Ἡ περὶ τῆ πίδαρος τῆ Διογένης ἰστορία φαίνεται πλάσμα ἣ μῦθος.

πλεῖτον ἔβριαν, ἔπολέμει τὴν κακίαν μηδενὸς φειδόμενος. Πολλὰκις ἔρριπτον πρὸς αὐτὸν πέτρας ἔκακαλα ὡς εἰς σκύλον, αὐτὸς δὲ ἐγένετο τολμηρότερος ἔνανιδέστερος. Παῶ γον Πλάτωνος γύφου, ἔλεγε ποτὲ, πρὸν ὃν ἐκείνος ἀπεκρίνατο, ναί, πλὴν μὲ ἄλλον γύφου, Διογένης. Ἡ τοιαύτη φιλοσοφία ἐξηυτέλιζε τῶντι τὴν ἀνδρωπότητα. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀναφερομένων διδασκαλιῶν τῷ Διογένης ἡ πλέον ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἐξῆς ἀγάπα τοῦ καλοῦ, διὰ τὸ νὰ σὲ προδρέπων εἰς τὸ καλὸν, καὶ μίσει τοῦ κακοῦ, διὰ τὸ νὰ σὲ ἀποδρέπων ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ὁ Φωκίων νομίζεται ὡς εἰς τῶν αὐτῶ ἀκροατῶν, ἀλλ' ἔτος ὁ μέγας ἀνὴρ ἀπέκτησε σεμνοπρεπεστέραν φιλοσοφίαν.

Ὁ Κράτης, ἄλλος κυνικός, ἐπώλησε τὴν πλοσίαν πατρικὴν περισίαν, ἔρίψας τὰ συναχθέντα χρήματα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκραξεν, ἡλευθερώθην. Αὐτὸς ἦτον ἄρχιμος τὸ πρόσωπον, ἔ ὅμως ἡ ἵππαρχία, ἀδελφῆ ἐνὸς Ἀττικῆ ῥήτορος, ἠθέλησε νὰ τὸν λάβῃ ἔ παρα τὴν θέλησιν τῶν συγγενῶν ἀνδρα, ἔ ἠγάπησε τὴν βακτηρίαν ἔ τὴν πῆραν, διὰ τὸ ἀξιωθῆ τῆς εὐτυχίας τῷ νὰ εἶναι σύζυγός τε. Ὁ κυνισμὸς ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ γεννήσῃ πολλὰς φανητιῶνας, ἔ νὰ ἐξοκείλῃ ἐν τάχει εἰς ἀπόλυτον ἄδειαν, καθὼς ὅλα τὰ συστήματα, ὅσα ὑπερπηδῶσι τὰ ὅρια τῆς ἀρετῆς, τῶν διδασκαλιῶν ἔ τῶν καθηκόντων.

Ζήνων, ὁ μαθητὴς τῷ Κράτητος, γεννηθεὶς εἰς τὸ Κίτιον τῆς Κύπρου, ἐθεμελίωσε τὴν αἵρεσιν τῶν Στωϊκῶν. Αὐτὸς ἦτο κατ' ἀρχὰς ἔμπορος· ἀλλὰ τὸ συμβὰν ναυάγιον, τὸ ὁποῖον ἐμνημόνευε πάντοτε μετὰ χαρᾶς ὡς τὸ εὐτυχέστατον συμβεβηκὸς, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐναγκαλιώσῃ τὴν φιλοσοφίαν ἐν Ἀθήναις.

ναις· ἔβαλε δὲ βάσιν τὴν κυνικὴν ἠθικὴν, καθαρῶς ἀπὸ τὰς ἀτοπίας, ὅσαι ἐδυσφρήμιζον αὐτήν. Οἱ Στωϊκοὶ συνέχεον τὴν θεότητα μὲ τὸν ὑλικὸν κόσμον, τὴν ὁποῖα ἐκείνη ἦτο κατ' αὐτὴς ἡ ψυχὴ περιεκεχυμένη πανταχῆ· καὶ διὰ τὸ ἀποφεύγειν τὰς ἐνστάσεις κατὰ τῆς προνοίας, ἔλεγον ὅτι ἡ φύσις ἔκαμεν ἀπὸ τῶν προφροσῶτα σιγῆα ὅλα ὅσον τὸ δυνατόν καλὰ. Τέτοιο μοιάζει ὁπωσῶν τὸ σύστημα τῆ καλλιτισμῶ· ἀλλ' ἐκεῖνοι συνῆπτον καὶ τὴν εἰμαρμένην, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ δόγμα τῆς προνοίας. Αὐτοὶ διῶχουρίζονται, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι τὸ ὑπερτατον καλόν, ἡ ὁποία μᾶς κάμνει εὐτυχεῖς εἰς ὅλας τὰς δυσυχίας, ὅτι τὰ αὐτὰ τὰ δεινὰ δὲν εἶναι παντελῶς κακόν, καὶ ἐν λόγῳ, ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὸ ζῆν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Οἱ Στωϊκοὶ σοφὸς ἦτο τέλειος ἄνθρωπος, ἀπαθὴς, ἀκίνητος καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμπάθειαν, ἡ ὁποία ταράττει τὴν ψυχὴν, καὶ μὴ ὅλον τὸ πρόθετος εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνθρωπίνων καθηκόντων. Οἱ Περιπατητικοὶ, ὀλιγώτερον ἐνθεσιασαί, γινώσκοντες τὸν ἄνθρωπον σύνθετον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἐδόξαζον πρᾶγματι τὴν φυσικὴν λύπην καὶ χαρὰν. Οἱ ἐνθεσιασμοὶ τῶν Στωϊκῶν ὑψώνετο ὑπὲρ τὴν φύσιν.

“Ἄν ἠμπόρην μίαν σιγμὴν, λέγει ὁ Μοντεσκιῆ, „να λησμονήσω ὅτι εἰμι χριστιανὸς, ἠθέλον συναρτῆ- „μήσω εἰς τὰς δυσυχίας τῆ ἀνθρωπίνης γένεσι τὸν ἀ- „φρανισμόν τῆς αἰρέσεως τῆ Ζήνωνος, ἡ ὁποία ἐμεγα- „ληγόρει μόνον τὰ πράγματα, ὅσα ἀπαιτῶσιν ἰδιαι- „τερον μεγαλείον τῆς ψυχῆς, τὴν καταφρόνησιν τῶν „ἡδονῶν καὶ τῆ πόνου, καὶ αὐτὴ μόνη ἐγίνωσκε νὰ δημι- „ουργῆ καλοὺς πολίτας καὶ μεγάλας ἀνδρας (esprit des Loix. Livr. 24). Οἱ Πλάταρχος (εἰς Κλεομένη)

σημειοῖ εὐφωῶς, ὅτι αὐτὴ εἰς μὲν τὸν ἔχοντα φύσιν θερμὴν ἢ κλίνουσαν εἰς ὑπερβολὴν ἔχειτι κινδυνῶδες, εἰς δὲ τὰς φύσει κραιεῖς ἢ ἐμβριθεῖς ἐνεργεῖ θαυμασιώτατα. Ὁ Ζήνων ἔλεγεν, "ὅτι μέρος τῆς ἐπιστήμης συνίσταται εἰς τὸ ἀγνοεῖν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὀφείλεται ἢ ἀγνοῆται", ἢ ὅποια δόξα προξενεῖ αὐτῷ τιμὴν. Ὁ Κλεάνδης, ὁ Χρυσίππος, ὁ Παναίτιος ἢ ὁ Ἐπίκτητος δὲν ἐδόξασαν τόσον τὸν Στωϊκισμόν μὲ τὰ συγγράμματά των, ὅσον ὁ Κάτων, Ἀντωνίνος ἢ Μάρκος Αὐρήλιος μὲ τὰς ἀρετᾶς των (1).

Ἄλλη αἵρεσις πολλὰ διάφορος τῆς Στωϊκῆς, γενομένη περιβλεπτος διὰ τῶ Ἐπικύρου, ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἐλλάδι ἐν σκότῳ ἢ παραβύσῳ πέλων χρόνον, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦτο Δημόκριτος (2) ὁ Ἀβδηρίτης, ὁ-

(1) Ἡ Στωϊκὴ διδασκαλία περὶ τῶ ἀπολύτου ἀναγκαιῆς, εἰς τὸ ἔποσον καθυπεβέβηον αὐτοὶ θεῶν ἢ ἀνθρώπων, συνέχεται ἢ μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτῶν ἡθικὴν. Ὅσα δὲ ἀπαιτῶσι παρὰ τῶ ἐπιτελεσάτε σοφῶ, θέλοντες αὐτοὶ πάντῃ εὐλεύθερον ἀπὸ παντὸς ἀλόγου κἀδῶς, δὲν εἶναι πολλὰ δευῶ, ὅταν ἐνοήσωμεν, ὅτι αὐτοὶ ἐπεριγεγραφοὺ τὸ ἀρχέτυπον, καθ' ὃ ὀφείλει πᾶς τις σοφὸς νὰ ἐξομοιωταί τὸ δυνατόν. Ἐπειδὴ ἡ πρακτικὴ αὐτῶν φιλοσοφία διέκρινε τὸ δίκαιον ἢ τὰ καθήκοντα ἀπ' ἀλλήλων ἀκριβέστατα, οἱ ἀρχαιότατοι Ῥωμαῖοι νομοδιδάσκαλοι ἠγάπων ὑπέροπλυν τὴν Στωϊκὴν φιλοσοφίαν ὡς ἀεμοδίαν εἰς τὴν νομικὴν ἢ νομοθεσίαν.

(2) Ἡ αἵρεσις, ἐν ᾗ συγκαταλέγεται ὁ Δημόκριτος, ὀνομάζεται κυρίως Ἐλεατικὴ ἐκ τῆς πόλεως Ἡλείας τῆς μεγάλης Ἐλλάδος, ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν, ἔχι ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς τῆς αἵρέσεως Ἐπιουάνης ὁ Κολοφώνιος, ἀλλὰ τρεῖς αὐτῆς περιβόητοι διδάσκαλοι, ὁ Περμενίδης, Ζήνων ἢ Λεύκιππος. Ὁ Λεύκιππος ἢ Δημόκριτος ἐδόξασον περὶ τῆς γενέσεως τῆ κόσμου ἢ περὶ τῶν αὐτῆς μεταβα-

σις ἀπέθανεν ἐν ἔτει 361 πρὸς τῆς Θεογονίας. Οὗτος ὁ φιλόσοφος ἐδιδάχθη παρὰ τῆ Λευκίππε τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆ κενῆ ἢ τῶν ἀτόμων. Αἱ γνώσεις, τὰς ὁποίας προσεπορίσατο εἰς τὰς μακρὰς τε ἀποδημίας, ἢ αἰ βαθεῖαι τε μελέται περὶ τῆς φύσεως, κατέβησαν αὐτὸν σοφώτατον ἄνδρα τῆ κόσμου. Οἱ Ἀβδηρίται βλέποντες αὐτὸν καταγελαῶντα ὅλα (ἐπειδὴ ἐθεώρει τὸν ἀνθρώπινον βίον ὡς παντοτεινὴν κωμῆδον) ἐκάλεσαν τὸν Ἰπποκράτη, διὰ τὰ τὸν ἰατροῦσιν δῆθεν ἀπὸ τῆ νομιζομένην παραφροσύνην· ἀλλ' ἰατροὺς δὲν ἠκατήθη, ἢ εἶπε πρὸς αὐτὰς, ὅτι μωρότατοι ἦσαν οἱ νομιζόντες ἑαυτὰς ὑγιεστάτους ἢ σοφωτάτους (1). Σύγγραμμα τῆ Δημοκρίτου δὲν ὑπελείφθη κανέν.

Ἐπίκουρος, ὁ γεννηθεὶς ἐν Ἀττικῇ περὶ τὸ 342 ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐκοίνωσε ἢ ἐξήπλωσε τὴν διδασκαλίαν ἐκείνου τῆ φιλοσοφίᾳ· ἐδίδασκε δὲ, ὅτι ὁ κόσμος παρήχθη ἀπὸ τῶν αὐτόματων συνδρομῶν τῶν ἀτόμων, ὅτι ὁ θεὸς δὲν ἐφρόντιζε μήτε περὶ τῶν φυσικῶν συμβεβηκότων, μήτε περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἢ ὅτι ἡ ψυχὴ συναποθνήσκει τῷ σώματι (2). Αὐτὸς

λῶν ἑτεροτρόπως παρὰ τῆς πρὸ αὐτῆ. Αὐτοὶ ἐπιῦρον τὰ ἄτομα, μικρὰ ἀδιαίρετα σώματα, διάφορα τὴν μορφὴν ἢ τὴν βαρυτητα, τὰ ὅποια διὰ τῆ αὐτόματων αὐτῶν συνάφειαν ἢ διαίρεσιν διευήργουν κατ' αὐτὰς τὴν γενέσει ἢ φθορᾷ τῶν σωμάτων ἢ τῶν νοερῶν ὄντων. Ἐκ τούτου, πρὸς ἐξήγησιν τῆ κόσμου ἢ τῶν μεταβολῶν αὐτῆ, δὲν ἐχρηιάζοντο θεότητες, μὴ ὅλον, ὅτι δὲν ἤρθετο αὐτὴν διόλου.

(1) Αὕτη ἡ διήγησις περὶ τῆ Ἰπποκράτους ἢ τῆ Δημοκρίτου νομίζεται παρὰ πολλοῖς ὀρθότατα μῦθος.

(2) Ὁ Ἐπίκουρος ἐκαυχᾶτο, ὅτι διώρθεσε πολὺ τὸ περὶ τῶν ἀτόμων σύστημα, ὅστις ἀπέδωκεν εἰς αὐτὰ πλῆθος

ἐδόξαζεν ἄκρον ἀγαθὸν ἔχει εὐδαιμονίαν τὴν ἡδονήν· ἀλλ' ἐνόει τὰς ἡδονὰς τῆς ψυχῆς, αἱ ὁποῖαι ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀρετῆς, ἔχει προὔποδότησι μετριότητα τῶν ὀρέξεων. Ἡ ζωὴ αὐτῷ ἀποδεικνύει τὰ φρονήματά τε, διότι εἰς τὸν τερπνόν τε κῆπον ἔτρωγε μόνον ὄσπρια, ἔπινε μόνον νερόν. Αὐτὸς ἤρχετο συχνάκις εἰς τὰς ναῦς, εἴτε δι' ὑποταγὴν εἰς τὰς νόμους ἔχει εἰς τὰ ἐγκώρια ἔδισμα, εἴτε διὰ τὴν μὴ κατηγορηθῆναι ἀσεβῆς, ἡγάπα τὸ κοινὸν καλόν, ἐμβάτεται πρὸς τὴν ὑπακοήν, ἔλεγε, ὅτι ὀφειλομένον εὐχόμεθα καλὰ βασιλεῖς, ἔχει εὐπακόμενον καὶ εἰς τὰς κακῶς διοικούντας. Ἡ ὑπομονὴ αὐτῷ εἰς μίαν ὑπερβαλλόντως ὀδυνηρὰν νόσον, ἡ

τῆς κατὰ κάθετον ἔχει πλαγίαν κίνησιν, νομίζων διὰ τῆς ἐπιφυγῆς τὴν κατηγορίαν, ὅτι τὰ ἄτομα κινῶνται κατὰ κάθετον ὀφείλουσαν εὐπακόμενα παραλήλως χωρὶς εὐπακοῦν ποτε. Τῆσο δὲ ὁμοιάζει, καθὼς ὅτε τις θέλει εὐπακοῦν μίαν οἰκίαν, κινδυνεύουσαν εὐπακοῦν, μετὰ τὴν ἀγαθὴν ἔχει σαλευθῆναι. Παρὰ πάντα τὰ συστήματα, ἔχει ἐξηγήσει τὴν ὑπακοῆν τῷ κόσμῳ, τῆσο εἶναι τὸ ἀτοπώτατον· διότι τί ἄλλο ἀτοπώτερον, ἢ εὐπακοῦν τῆς σοφίας ἔργον, ἀλλὰ τῆσο ταυτομάτως ἔχει μόνης τῆς τυχερᾶς κινήσεως ἀψύχων σωμάτων, ὅτι ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν ἀγρῶν καὶ λειμῶνων, ὅτι οἱ ἡλινοὶ, οἱ πλανήταις ἔχει αἱ τακτικαὶ αὐτῶν περίοδοι, ἔχει ὅτι αὐτὰ τὰ λογικὰ ὄντα κινήθησαν διὰ τὴν ταυτομάτου συνάφειαν τῶν ἀτόμων; ἔχει τῆσο ὁρθῶς εἶπεν ὁ Κικέρων, ὅτι τῆσο ὁμοιάζει, καθὼς ὅτε διαχωρίζονται, ὅτι οἱ σίχτοι τῆσο ἔχει κινήθησαν ἐκ τῆσο παρατυχόντος, ἐπειδὴ ἔχει κάποιος μινύουσαν ἀπλῶς ἔχει ὡς ἔτυχε μετὰ τὴν σίχτου, κινήθησαν τελευταίου ἐκ τῆσο παρατυχόντος τῆσο σίχτου τῆσο ἔχει. Καὶ ὁμοῦς ἡ διαμνησὴ ἀρμονία τῆσο κόσμου εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα, παρὰ τὴν τῶν σίχτου τῆσο ἔχει.

ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τῶν ἀπροατῶν, ἀναιρέσει τὰς κατ' αὐτῆ διαβολὰς καὶ κατηγορίας τῶν ζωίλων. Ὁ Ὠριγένης, ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, καὶ ἄλλοι πατέρες ἀπέδειξαν ἐξαρκύντως τὸ πανάμωμον τῶν ἡδῶν τε. Ἡ διδασκαλία αὐτῆ ἦτον ἀξιοκατάκριτος, ἀλλ' ὁ βίος ἐνὸς σοφῆ (1). Οἱ Ἐπικύρειοι ἔκαμον μετὰ ταῦτα κατάχρησιν αὐτῆς τῆς διδασκαλίας, οἱ ὅποιοι ἀντὶ τῶν ἐναρέτων ἡδονῶν ἀντικατέστησαν τὰς χαμερπεσάτας ἡδονάς, καὶ ἀρνήμενοι πρόνοιαν καὶ μέλλεσαν ζωὴν, παρεδόθησαν διόλου εἰς τὰ ἄλογα αὐτῶν πάθη.

Ἀπὸ τὴν Ἑλεατικὴν αἵρεσιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἦσαν ὁ Παρμενίδης, ὁ Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ὁ Λεύκιππος, ὁ Δημόκριτος κτ., ἀνεφύησαν ὁ Πυρρῶνισμὸς καὶ ὁ ἁθεϊσμός (2). Πυρρῶν ὁ ἐκ τῆς Ἡλίδος τῆς Πελοποννή-

(1) Ἡ ἡδονὴ τῆ Ἐπικύρου ἀπῆται ἀπάθειαν τῆ νοῦς ἀπὸ φροντίδων καὶ μερίμων, καὶ ὅσον οἶόν τε καὶ τῆ σώματος ἀπὸ ἀδυνασιῶν καὶ κόπων. Ὅθεν ὁ Ἐπικύρεος ἔμῳνον δὲν ἐδέχτο τὴν ἄσπιον ἡδονήν, τὴν ὁποίαν ἀπεδέχοντο οἱ παρῆξευῆντες αὐτὸν διάδοχοι, ἀλλὰ καὶ ἐδίδασκε πέρας τῆ δόουτος μετριότητά. Μ' ὅλον τῆτο τῆ Ἐπικύρου ἡ ἡδονὴ εἶναι σφαλερά· διότι ὑπάρχεισι καθήκοιτα ἀνώτερα καὶ εὐγενικώτερα, παρὰ ταύτην τὴν Ἐπικύρειον διατήρησιν καὶ εὐχαρίστησιν ἑαυτῆ, καὶ δυσκόλως ἢ καὶ μηδαμῶς περῆγονται ἀπὸ τὰ δόγματά τε αἰ ἀξιώταται ἀρεταί, καὶ μάλιχα ὄσαι συνισῶσι τὴν καταφρόνησιν τῆ ἰδίου συμφέροντος ἔνεκα τῆ κοινῆ καλῆ καὶ τῆς πατριδος.

(2) Οἱ Ἑλεατικοὶ ἐνομίθησαν σχεδὸν πάντες ἄθεοι, καὶ ὅμως τῆτο εἶναι ἀμφίβολον, τῆλάχιστον ὡς πρὸς τῆς περῆσοιτέρας. Οἱ πρῶτοι αὐτῶν, Ζηνοφάνης, Παρμενίδης, Μελίσσος καὶ Ζήνων, ποτὲ μὲν ὠμίλαν περὶ θεῶ ἀσαφίσματα καὶ ἀορίσως λέγοντες, ὅτι πάντα ἦσαν μονάς, καὶ αὐτὴ ἡ μονάς θεός, ποτὲ δὲ ἠρῆντο τὴν βεβαιότητα τῆς ἀληθευῆς αἰδῆθήσεως καὶ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· ὁ δὲ Λεύ-

σε, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς ἀληθείας ὡς ἀβεβαίας, καὶ εἰδίδασκεν ὅτι τὸ δίκαιον καὶ ἀδίκον ἐκρέμαντο μίνον ἀπὸ τῆς νόμου καὶ τὴν συνήθειαν· ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος ἦσαν κατ' αὐτὸν τὸ ἴδιον. Ἐρωτηθεὶς παράτινος, διατὶ λοιπὸν δὲν ἀποθνήσκεις, “διότι, εἶπε, δὲν εἶναι διαφορὰ μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου”· ἄλλοτε δὲ σκωπτόμενος, ὅτι ἐφευγεν ἕνα σκύλον, ἀπελεγόμενος λέγων, “ὅτι δούλοισιν εἶναι νὰ ἀπεκδυθῶμεν τὸν ἀνθρώπον”. Ὁ Πυρρώνισμός, ὡς γελοιώδης, δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαδοθῆ εἰς πολλὰς, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αἰσθησις ἀρκεῖ ν' ἀναξίση ἐκ βάρβρων τὰς σχολαστικὰς λεπτολογίας τε (1).

Ὁ δὲ Ἀθεϊσμός ἐμπορεῖ νὰ προξενήσῃ μεγάλην βλάβην, διότι πολεμεῖ μίαν ἀλήθειαν, ἡ ὅποια δὲν ὑποπίπτει παντελῶς εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὅμως εἶναι ὁ σερεώτατος εὖλος τῆς ἀρετῆς. Ὅτε Πρωταγόρας, ὁ ἀκρατὴς τῆς Δημοκρίτου, ἔγραψε, “δὲν ἐμπορῶ νὰ εἰ-

κιππος καὶ Δημοκρίτος ἀπεδέχοντο μὲν τὸ βέβαιον τῶν αἰσθητικῶν, κατέφευγον δὲ εἰς τὰ ἄτομα.

(1) Ὁ Πυρρώνισμός ἐπισημαίνεται κυρίως εἰς τὴν παρὰ τῶν Σκεπτικῶν ὑποθετικῶν ἰσορροπίαν τῆς αἰσθητικῆς καὶ λογικῆς διαγνωσεως· ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐδόξαζον, ὅτι ὅσαι αἱ αἰσθήσεις καὶ ἡ πείρα διδουσι εἰς ἡμᾶς ἰσχυρὰ αἴτια τῶν κατὰ φύσιν περὶ τίνος, τὸ λογικὸν παρέχει ἰσοδύναμα αἴτια τῶν ἀποφάσκαμεν, καὶ ἀνάκαλιον. Ἐκ τούτου ἦσαν κατ' αὐτὸς ὅλα ἀβεβαία καὶ ἀμφίβολα. Ὡς τόσον, ἔπραττο καὶ αὐτοὶ τὰ τῆς κοινῆς ζωῆς ἀκολουθῶντες εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ δὲν ἔτρεχον τυφλῶς καὶ μωρῶς, ὡς τινες λέγουσι, πρὸς τὰς ἀμάξιας, εἰς τὰ βάρβαρα, εἰς τὸ νερὸν, εἰς τὴν λυσσῶντας σκύλους κτ., ἀλλ' ἐφέροντο ὡς οἱ λοιποὶ φρόνιμοι ἄνθρωποι. Εἶναι μὲν ἀληθέστατον, ὅτι αὐτοὶ ὑπερεπῆσαν τὰ ὅρια τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἀπορίας, ἀλλὰ ποθᾶν σοφότερον ὑπάρχει νὰ ὁμολογῶμεν μετριοφρόνως τὴν ἀπορίαν μας, περὶ τὰ βεβαιώνομεν ὅλα τολμηρῶς καὶ μωρῶς.

ἔγω, ἂν ὑπάρχωσι θεοὶ ἢ ὄν, οἱ Ἀθηναῖοι ἕκασταν τὰ βιβλία τε καὶ τὸν ἐδίωξαν ἀπὸ τῆν πόλιν. Ὁ Διαγόρας ἐτόλμησεν ἀρνηθῆ ἀναφανδὸν τῆν ὑπαρξίν τῶν θεῶν, δι' ὃ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὸ κριτήριον, καὶ μαθόντες ὅτι ἔφυγεν, ὑπέσχοντο εἰς ἐκεῖνον μὲν, ὅσιν τὸν φρονεῖν, τάλαντον ἓν, εἰς δὲ τὸν ὅσιν ἐγχειρίσῃ ζῶντα, δύο τάλαντα. Ποῖον ἔθνος ἐμπορεῖ τρώοντι νὰ ὑποφέρῃ τὴν πλάνην, τὴν τόσον ἐπιζήμιον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος; Ἀλλ' ἄς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐφόνευσαν ὡς ἄθεον τὸν δίκαιον Σωκράτη, καὶ μὴ συγγέωμεν τὰς συκοφαντίας τῆς δεισιδαιμονίας μὲ τὰς δικαίας κατηγορίας τῆς ὑβριζομένης θρησκείας.

Ὅσῳ περισσότερον ἄτοπος ἦτον ἡ Ἑλληνικὴ θεολογία, καὶ ὅσῳ περισσότερον ἦσαν ἐπαινετέοι οἱ φιλόσοφοι, ἀναιρῶντες συνετῶς καὶ φρονίμως τὴν πλάνην τῆ λαῶ, τῶσῳ περισσότερον ὤφειλον νὰ φοβῶνται τὴν ἀμάθειαν τῆ λαῶ καὶ τὸ μῖτος τῶν ἱερέων. Ὁ μὲν ἥλιος ἐνομιζέτο ὁ Ἀπόλλων, ἡ δὲ Σελήνη ἡ Ἀρτεμις, ἐπειδὴ ἄλλετρόπως οἱ ναοὶ τῆ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτεμιδος ἐζημίονον πολὺ μέρος τῆ θησαυρῶτων. Ἐκ τάτε κατηγορεῖντο ὡς ἄσεβεῖς οἱ φυσικοὶ, διότι δὲν εὗρισκον εἰς τὴν φύσιν ἄλλοτι, παρὰ ἑνῶ ἀπειρον καὶ φαινόμενα φυσικά. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, οἱ φιλόσοφοι ἐγίνωσκον τότε περὶ θεῶ ὀλιγώτερα, παρὰ τὴν σήμερον ὃ ἀμαθέςτος ἐν τῷ ὄχλῳ, ὃ πεφωτισμένος ἀπὸ τῆ εὐαγγελικῆ φωτός· ὁμιλῶ δὲ περὶ ἔθνης διδασκομένε ἀπὸ κήρυκας ἀξίε.

Φαίνεται τρώοντι, ὅτι ἡ θεωρητικὴ τῶν Ἑλλήνων φιλοσοφία ἐγέννησε μόνον λογομαχίας καὶ ἀπάτας· διότι ἀπὸ τῶν σοφῶν πειραμάτων ἐπλάττον συστήματα,

ἀντι δὲ τῶν παρατηρημάτων ἀνειροπόλουν. Ἡ εἰς τὰ σοφίσματα ἐπιρρέπεια, αἱ ψευδεῖς λεπτολογίαι, τὸ περὶ τὰς ὑποθέσεις πείσμα καὶ οἶμα ἦσαν εἰς ὅλας τὰς αἰρέσεις κοινά. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀνεφύησαν τίσαι χιμαιραὶ, καὶ τίσαι μωρίαι, σωζόμεναι καὶ εἰς ἡμᾶς αἰτέες.

§. Β'.

Γεωμετρία — Ἀστρονομία — Γεωγραφία.

Περίληψις.

Γεωμετρία καὶ Ἀρχιμήδης — Ἀστρονομία, ἐν ἣ διέλαμψαν ὁ Θάλης, ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ Μέτω — ὁ Εὐδοξος καὶ Πυθαγόρας — Κρίσεις παράβολοι περὶ φυσικῶν πραγμάτων — ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις — Γεωγραφία — ὑπεροχὴ τῶν νεωτέρων — νῆαι ἐφινεῖσεις ἀναπερόμεται εἰς τὰς ἀρχαίους.

Οἱ Ἕλληνες, ἂν καὶ εἶχον προσπάθειαν εἰς τὰ συστήματα, ἐγυμνάζοντο ὅμως τὴν Γεωμετρίαν, ἣ ὀκρία τελειοποιεῖται διὰ μόνων ἀκριβειῶν ἀποδείξεων, καὶ διὰ τῆτο εἶναι ἰκανὴ νὰ προξενήτῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἀποστροφὴν οἰασθηποτῆν ἀβεβαίου δόξης. Ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκεν αὐτὴν τὸς μαθητάς τε. Ὁ Ἀναξαγόρας, ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης μετεχειρίζοντο αὐτὴν. Εὐκλείδης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, τῷ ὁποίῳ τὰ σοιχεῖα θέλονται τιμῶνται διὰ παντός, ἐτελειοποίησεν αὐτὴν περὶ τὸ 300 ἔτος πρὸ τῆς Θεογονίας. Ὁ Ἀρχιμήδης ἠμπόρει εἰς τὸς κατ' ἡμᾶς αἰῶνας νὰ γένῃ ἄλλος Νεύτων. Αἱ μηχαναὶ, τὰς ἐποίας αὐτὸς μετεχειρίθη κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐν τῇ πηλοπορείᾳ τῶν Συρακουσῶν, ἐφλίγοντα αὐτῷ

παίγνια, παραβαλλόμεναι μὲ τὰς ἐπισημονικὰς τε ἔφευρέσεις. Αὐτὸς ὑπέχετο νὰ κινήσῃ τὴν γῆν ὡς ἐν τῶν ἄλλων σωμάτων, ἐὰν τῷ δεῦρ' ἐρεθὸν σημεῖον ἔξω τῆς γῆς, ἢ ἀπέδειξεν, ὡς λέγουσι, τὴν παράδοξον ἀπόφανσιν, κινήσας μίαν ἀπὸ τὰς μεγίστας ἔβαρυτάτας τριήρεις διὰ μέσση μιᾶς μηχανῆς, τῆς ὁποίας τὸ πέρασ αὐτὸς ἠγγιζε μόνον. Ὁ Ρ'ολλίνος ἔπρεπε νὰ διαίσῃ περὶ τῆς πειράματος ὅμως δὲν εἶναι ἀμβιβολία, ὅτι ὁ Ἀρχιμήδης ἦτον ἀγχιπέστατος ἢ ἔφευρετικώτατος, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ὑδροστατικῆς εὔρε τὴν κλοπὴν ἐνὸς χρυσοῦς, ὁ ὁποῖος, ἀντὶ νὰ κατασκευάσῃ τὸν σέφανον τῆ βασιλέως Γέρωνος, ὡς ἐπροσάχθη, ἐκ καθαρῆ χρυσοῦ, ἔμιξε ἢ ἄλλο μέταλλον. Ὁ καυσικὸς αὐτῆ καθρέπτης, διὰ τῆ ὁποῖα ἔκαυσεν, ὡς λέγουσι, τὸν σὸλον τῆ Μαρκέλλου, ἐθεωρεῖτο εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν μῦθος· ἀλλ' ὅτε ἴδομεν τὸν καυσικὸν καθρέπτην τῆ Πυθῶνος, δὲν τολμῶμεν πλέον ν' ἀρηθῶμεν τὸν τῆ Ἀρχιμήδους.

Ὁ Θαλῆς εἰσήγαγε κατὰ πρῶτον τὴν ἀστρονομίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς ἐδίδαξε τὴν κίνησιν τῆ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης, τὸν ἡλιακὸν ἐνιαυτὸν, τὴν αἰτίαν τῶν ἐκλείψεων, τὴν μικρὰν ἄρκτον, τὴν τρίσον ἀναγκαίαν εἰς τὰς ναυτιλομένους. Ὁ ἀκρατής τε Ἀναξίμανδρος ἔφευρε τὴν σφαῖραν κατὰ Πλάγιον, ἢ τὰς γεωγραφικὰς πίνακας κατὰ Στράβωνα, ἢ ἔκαμεν εὐχρησὰ τὰ ἡλιακὰ ἀρλόγια. Ἀλλὰ πιθανὸν, ὅτι αἱ νομιζόμεναι αὐταὶ τῶν Ἑλλήνων ἔφευρέσεις ἤλθον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἢ Φοινίκην. Ἡ εἰς τὴν Ἀστρονομίαν ἀγνοία τῶν διελύθη μετὰ πολλῆ χρόνου παρέλευσιν. Ὁ ἴδιος Ἀναξίμανδρος ἐδόξαζε τὸν ἡλίον ἐχὶ μεγαλύτερον τῆς Πελοποννήσου, ἢ ἑνὶ αὐτὸς, μὲ ὅλας τὰς διδασκαλίας τῆ Θαλήτος,

συνίστατο ἐπὶ τῶν χρόνων Δημητρίᾳ τῆ Φαληρέως ἀπὸ 360 μόνον ἡμέρας. Μ' ὅλον τῆτο ὁ Μέτων ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, τὴν ἐννεαδεκαετηρίδα 78, τὴν νῦν ὀνομαζομένην χρυσῶν ἀριθμῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι κύκλος συνιστάμενος ἀπὸ 12 ἑνιαυτῶν, μετὰ τῶν ὁποίων τὴν περίοδον ἡ σελήνη ἀρχίζει πάλιν τὴν περίοδόν της ὁμοῦ μετὲν ἡλίου, ἐξαιρεμένης μιᾶς ὥρας καί τινων λεπτῶν.

Εὐδοξος, ὁ ἀκροατὴς τῆ Πλάτωνος, εὐρίσκων ἐν Ἀθήναις ὀλίγας πηγὰς διὰ τὴν ἀερονομίαν, ἀπεδήμησε χάριν σπευδῆς εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν γνώσιν τῶν ἀερισμῶν καὶ τῶν πλανητῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν Πυθέας ὁ ἐκ Μασσαλίας, ἀποικίας τῶν Φωκέων, ἔκαμεν ἐν τῇ Θερμῇ τροπῇ τῆ ἡλίου περὶ τῆς σκιάς αὐτῆ περιφνημον παρατήρησιν, διὰ τῆς ὁποίας διώρισε τὸ πλάτος τῆς πατρίδος τε. Αὐτὸς ἐπέραπεν ἀπὸ τὴν Μεσόγειον εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἕως εἰς τὴν νῆσον Θύλην (Ἰσλανδίαν), καὶ ἐπλευσεν ὑπερον τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ἕως εἰς τὰς ἐμβολὰς ἐνὸς ποταμοῦ, ὅσις ὀνομάζεται παρ' αὐτῆ Τάναις, καὶ εἶναι ἴσως ὁ Οὐίβηλας· παρατηρήσας δὲ, ὅτι αἱ ἡμέραι ἐγίνοντο μακρότεραι εἰς τὴν Θερμὴν τροπὴν τῆ ἡλίου, ἐφ' ὅσον αὐτὸς ἐπροχώρει πρὸς τὸ βόρειον, διώρισε τὴν διαφοράν τῶν κλιμάτων διὰ τῆ μήκους τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Ὁ Στράβων καὶ Πολύβιος ἀνῆραν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀποδημιῶν τῆ Πυθέα, διότι ἐνόμιζον ἀκατοίκητα τὰ κλίματα, ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτι περιῆλθεν. Ἐντεῦθεν γίνεται κατάδηλον, πόσον ὀφείλομεν νὰ ἐπέχωμεν τὴν κρίσιν μας περὶ πραγμάτων, ὅσα ἀγνοῦμεν. Ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἠμπόρει, καθὼς αὐτὸς ὁἶδιος λέγει,

νά μὴ γελάσῃ διὰ τὰς νομίζοντας τὴν γῆν περιγεομένην ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸν, ἕτε εἰφαντάζετο, πῶς οἱ πλωτῆρες τῷ Νεῖλῳ ἴδον τὸν ἥλιον εἰς θέσειν ἐναντίαν τῆς, εἰς ἣν βλέπομεν ἡμεῖς αὐτὸν ἐν Εὐρώπῃ. Οὔτε μετὰ πολλὰς αἰῶνας ἕξερον ἤθελον κατ' ἕδρα τρόπον νὰ πεισεύσῃν τὰς ἀντίποδας, μάλιστα δὲ κατηγόρησαν ὡς ἀπχτεῶνας καὶ μωροὺς τὰς ἕτω φρονῦντας, ὀνομάζοντες αὐτὰς καὶ αἰρετικὰς.

Αἱ ἀερονομικαὶ παρατηρήσεις ἐδίδαξαν τὸν Ἀριστοτέλη τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς γῆς. Ἡ τρογγυλότης αὐτῆς οὐκ εἰς τὰς ἐκλείψεις τῆς Σελήνης, καὶ ἡ ἀνιτότης τῶν μεσημβρινῶν ὑψῶν ἐν διαφόροις κλίμασιν, ἐδίδαξαν αὐτὸν τὸ σφαιροειδὲς σχῆμά της. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἵπτα αἱ ἐπιστῆμαι ἐτιμῶντο καὶ ὑπερασπίζοντο, ἐκίμεν ὁ Ἐρατοσθένης ἐπὶ Πτολεμαίῳ τῷ Εὐεργέτῃ νέας παρατηρήσεις, διὰ νὰ μετρήσῃ τὴν περιφέρειαν τῆς γήινης σφαίρας, καὶ ὁ σύγχρονός του Ἴππαρχος ἀπηξιδίμησεν αὐτῷ τὰς ἀπλανεῖς ἀστέρας, καὶ ἀνεκάλυψε τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν κίνησιν περὶ τὰς πόλους τῆς Ἐκλειπτικῆς. Ὁ Πλίνιος ὀνομάζει τὸν Ἴππαρχον πρῶτον φίλον τῆς φύσεως. Βασιλεύοντος τῷ Ἀντωνίνῳ, ἐξέδωκεν ὁ περιβόητος Πτολεμαῖος σύστημα πλήρες τῆς ἀερονομίας.

Ἡ Γεωγραφία, ἡ ὁποία συνέχεται μετὰ τὴν ἀερονομίαν, τῆς ὁποίας αἱ παρατηρήσεις χρησιμεύουσιν εἰς καταμέτρησιν τῆς γῆς καὶ εἰς διορισμὸν τῆς θέσεως τῶν τόπων, ἡμπόρει νὰ προβαίη ἐπὶ τὸ κρεῖττον μόνον κατὰ μικρὸν καὶ βραδέως, ἀναλόγως δηλαδὴ μετὰ τὴν εὐρεσιν καὶ ἔρευναν τῶν τόπων. Ὁ Ὅμηρος (πρῶτον παραδόξον) εἶχε περισσητέρας γεωμετρικὰς γνώσεις, παρὰ τὸν Ἡρόδοτον. Οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῷ Ἐέρξῳ ἐπίστειον

ἔτι, ὅτι ἡ Αἴγινα ἀπέειχεν ἐπίσης ἔξ ἀπὸ τῶν Σάμων ἔξ ἀπὸ τὰς σήλας τῆ Ἡρακλέως. Ἡ ναυτιλία τὸς ἐφώτισσε, τὸ δὲ ἐμπόριον ἠύξησε τὰς γνώσεις των, ἔξ αἰνίκαί τῆ Ἀλεξάνδρου ὠφέλησαν πολὺ τὴν γεωγραφίαν, ἡ ὅποια ἐπὶ τῶν διαδόχων ἐκείνου ἔκαμε νέας προόδους. Ὁ Στράβων, ἐπὶ τῆ Ἀυγύστου, ἔξ μετέπειτα ὁ Πτολεμαῖος τὴν ἠύξησαν πολὺ, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος ἐπεμελήθη μάλιστα νὰ διορίσῃ τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὸ ὅποσον εἶναι ἡ μόνη μέθοδος τῆ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν τελείαν ἀκριβείαν.

Εἰς ταύτην, ὡς ἔξ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἐξακριβωθεῖσας ἐπισήμας, οἱ ἀρχαῖοι εἶναι πολὺ ὑποδείκταιοι τῶν νεωτέρων. Ἡ γεωγραφία ἐκείνων γέμει ἀπὸ ἀπάτας· ἔξ δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν, ὅτι ὁ Δελισλιος ἀπέδειξε δι' ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, ὅτι ἔξ εἰς τῶν νεωτέρων τὸς καλλίστους γεωγραφικὰς πίνακας ἐμπεριέχονται πολλὰ σφάλματα ἐπίσημα. Αὐτὸς συνέτεμε τὴν Ἀσίαν κατὰ 500 μίλια, ἔξ τὴν Μεσόγειον ἀπὸ δύσεως κατ' ἀνατολὰς κατὰ τριακόσια. Ἐκ τούτου, θαυμάσει οἱ ἀρχαῖοι, οἱ ὅποιοι δι' ἄλλα πολλῶν βοηθημάτων ἔκαμον μεγάλας προόδους, ἔξ δι' ἄλλα τηλοσκοπίων ἔξ ἀραβικῶν χαρακτήρων ἐδυνήθησαν νὰ εἶναι ἀστρονόμοι ἔξ γεωμέτραι. “Αὐτοὶ ἔκαμον, λέγει ὁ μαρκέζος δελ' Ὀσπιτάλιος, ἐκείνου, τὸ ὅποσον ἠΐθελον κήμη τότε ἔξ οἱ ἡμέτεροι σοφώτατοι ἄνδρες· ἔξ εἰάν ἐκείνοι ἐξων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, εἶχον ἂν πιθανῶς ἔξ τὰς αὐτὰς γνώσεις με ἡμᾶς (προσῆμιον τῆς ἀναλύσεως τῆ ἀπειροσῆ).”

Μερικοὶ συγγραφεῖς ἀπονέμωσιν εἰς αὐτὰς τὴν τιμὴν τῶν θαυμασιωτάτων ἡμῶν ἐφευρέσεων. Οἱ Πυθαγόρειοι ἐδόξαζον τὴν γῆν ἔξ τὸς πλανήτας σρεφομένους περὶ τὸν ἥλιον. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς (τὸν ὅποσον μία παρά-

δοσις γελοιώδης υποδέττει ὡς κρημνιωθέντα εἰς τὴν κρατῆρας τῆς Αἴτηης) ἀπέδιδεν εἰς τὸ ἀέρος τὸ βάρος τὸ φαινόμενον τῷ σίφωνος, ἐνθα τὸ ὕδωρ μένει μετὰρσιον, ἐν ᾧ κρατῆμεν μὲ τὸν δάκτυλον τὴν ὀπὴν κλεισμένην. Ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἐνόησεν εἰδὸς τι ἑλκυστικῆς δυνάμεως μὴ πολὺ διαφερέσσης τῆς Νευτωνείης. Ὁ Κικέρων καὶ ὁ Σένεκας ἐρμήνευον τὴν παλιγγράϊαν διὰ τῆς θλάψεως τῆς σελήνης. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἦσαν εἰκασίαι ἀναπόδεικτοι καὶ συστήματα παράβολα, καὶ εἰς τὴν νεωτέρην ἀποταμιεύεται ἡ δόξα περὶ τῆς εἰρέσεως τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως διὰ παρατηρήσεων.

§. Γ΄.

Γ α γ ρ ι κ ή.

Περίληψις.

Γατρική — Ἡρόδικος — Ἰπποκράτης — αἰρέσεις τῆς ἰατρικῆς — Βοτανική, Χημεία καὶ Ἀνατομία.

Ἡ Ἰατρική, ἡ περισσύτερον ἀναγκαία τρόπον τινα ἐξ αἰτίας τῶν ἀνθρώπων, παρά διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως, συνίστατο ἔτι ὀλίγον πρὸ τῆ Πελοποννησιακῆ πολέμου εἰς ἐμπειρίαν τυφλὴν καὶ πολλὰ περιωρισμένην, καὶ δὲν τὴν βλέπομεν τελειοποιημένην ἔτε εἰς τὸν αἰῶνα τῆ Ὀμήρου, ὅσις ἠγνόει ἀναμφιβόλως καὶ τὰ ἀλείμματα καὶ τὰ καταπλάσματα, ἐπειδὴ ἔτε τὰ ἀναφέρει πρ, ἐν ᾧ ὁμιλεῖ περὶ τῶν μικροτάτων ἰατρικῶν. Ἄν ὁ Πυθαγόρας ὀρθῶς νομίζεται κατὰ Κέλσον ὡς εἰς τῶν περιφύμων ἰατρῶν, τῆτο προέρχεται ἴσως ἀπὸ τὴν ἀμφιῤῥεπὴ περὶ αὐτῆ ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων ὡς τὰ πάντα εἰδότες. Ὁ Ἡρόφιλος, ὅσις ἐζη περὶ τὰ 570

ἔτη πρὸ τῆς Θεογονίας εἶχεν, ὡς φαίνεται, ἰατρικὰς τινὰς γνώσεις, περὶ τῶν ὁποίων λέγουσιν, ὅτι ἔλαβε τὴν ἄδειαν ν' ἀνατέμνη ζῶντας τὲς καταδικασμένους, ἐξ ἑν' ἀνέτεμε κατὰ Τερτυλλιανὸν ἑξακοσίους. Ἄλλ' εἶναι τὸτο πιθανόν;

Ὁ σικελιώτης Ἡρόδικος, ὁ διδάσκαλος τῆ περι- κλεῦς Ἰπποκράτους, θεωρεῖται ὡς ἀρχηγὸς τῶν δύο τῆς ἰατρικῆς αἱρέσεων, ὀνομαζομένων *διαίτητικῆς* καὶ *γυμνασικῆς*, τῶν ὁποίων τὰ ἰατρικὰ συνίστανται εἰς τὴν καλὴν διαίταν καὶ εἰς τὰς γυμνασίας τῆ σώματος. Αὐ- τὸς ἦτο λοιπὸν πολλὰ καλλίτερος παρὰ τὲς ἀγύρτας, οἱ ὁποῖοι πρὸ αὐτῆ ἐπώλυν πολλὰ ἐπιζήμια, ἢ καὶ ἀ- νωφελῆ φάρμακα.

Τελευταῖος ἐγεννήθη ὁ Ἰπποκράτης εἰς τὴν νῆ- σον Κῶν περὶ τὸ 460 ἔτος πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἂν θελήσω- μεν ν' ἀμφιβάλωμεν εἰς ὅσα εὐηργέτησε κατὰ τὲς πλείους ἰσορικὰς, τὲς Ἑλληνας, ἐπικρατῦντος τῆ κο- λυθρυλλήτης λοιμῆ ἐν Ἀθήναις, τὰ σωζόμενα συγγράμ- ματά τε, τὰ ὁποῖα θαυμάζονται πάντοτε ὡς ἀριστε- ρήματα, ἀρκῦσιν εἰς ἐγκωμιόν τε· ἐδιδάχθη δὲ συνα- δραϊζῶν ὅλων τῶν πρὸ αὐτῆ τὰς παρατηρήσεις, καὶ πα- ρατηρῶν αὐτὸς καλλίτερον παρὰ τὲς ἄλλες. Τὰ ἀπλέ- σατα φάρμακα ἐφαίνοντο αὐτῆ δρασιμώτατα· καὶ ταῦ- τα μετεχειρίζετο ὅσον οἶόν τε προσεκτικώτατα. Ἡ εἰλικρινὴς αὐτῆ ὁμολόγησις τινῶν σφαλμάτων καὶ πολλῶν ἀνωφελῶν θεραπειῶν δεικνύει, ὅτι αὐτὸς ἦτον ἀνώτερος τῆς μωρᾶς οἰήσεως, καὶ ἐνόμιζε δόξαν τὴν κοινὴν ὠφέ- λειαν. Ὁ περικλεῦς Γαληνὸς, ὅστις ἤκμαζεν ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, ἐθεώρει τὸν Ἰπποκράτην ὡς διδάσκαλόν τε,

Ἡ διαίσεις τῶν ἰατρῶν, ὡς καὶ τῶν φιλοσόφων, εἰς πολλὰς ἀντιζήλους αἱρέσεις, τῶν ὁποίων αἱ ἀντιφά-

σκευσαι δόξαι ἐγέννησαν ἔ αντιφασκύσας μεθόδους τῆ ἰατρείῃν, προξενεὶ λύπην εἰς τὴν ἀνδρωπότητα. Τὰ ἐνόματα, ἐμπειρικοὶ, δογματικοὶ, μεθοδικοὶ, ἐκλεκτικοὶ κτ. ἐμπνέουσι Φρίκην, ὅταν προὔποδῆτωσι τὸν συστηματικὸν φιλόσοφον περιεργαζόμενον τὰς νόους διὰ τῶν νεφῶν τῆς προλήψεως. Εἶναι πιθανὸν, ὅτι τὲς τοιαύτες αἰνίττετο λέγων ὁ Κάτων, “ὕαι ἡμῖν, ἂν οἱ Ἕλληνηες φέρωσιν εἰς ἡμᾶς τὰς ἐπισήμαστων, ἔ μάλιιστα, ἂν μᾶς σείλωσι τὲς ἰατρύς των, διότι αὐτοὶ ὤμοσαν νὰ φονεύσων διὰ τῆς ἰατρικῆς ὅλης τὲς ὑπ’ αὐτῶν λεγομένους βαρβάρους (Πλιν. 29).

Ἡ Βοτανικὴ, ἡ ἀναγκαιοτάτη εἰς τὴν ἰατρικὴν, ἦτον ἔτι, ὡς εἶπεῖν, εἰς τὴν νηπιότητάτης. Ὁ Διοσκοριδῆς ἔ Πλίνιος ἐγνώριζον μόνον 600 φυτά. Ἐν ἀρχῇ τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος ἐγνώριζον ὑπὲρ τὰς 85 χιλιάδας, καὶ ἔκτοτε ἐτελειοποιήθη ἡ Βοτανικὴ πολὺ διὰ τῆς καλῆς μεθόδου. Ἡ ἰατρικὴ Χημεία εἶναι νέα ἐπισήμη, λαβῆσα τὴν γένεσιν ἀπὸ τῆς Ἀραβας. Ἡ Ἀνατομία ἠμπόρευσε νὰ κάμη προόδους μόνον εἰς τὲς ἐσχάτους αἰῶνας, ὅταν ἡ δεισιδαιμονία ἐπέτρεπε τὴν ἀνατομίαν τῶν νεκρῶν σωμάτων. Ἡ Χειρουργικὴ ἔ Φαρμακεία, ἀπεσπασμέναι τὴν σήμερον ἀπὸ τὴν ἰατρικὴν, τῆς ὁποίας ἄλλοτε ἦσαν μέρος, ἀπέκτησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας θαυμασίαν τελειότητα, πάντῃ ἄγνωστον εἰς τὲς παλαιές. Ἀλλ’ αἱ γυμνασῖαι τῆ σώματος, ἡ πάλη, ὁ δίσκος ἔ ἡ ἵπποδρομία, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνηες ἠγάπων ὑπερβαλλόντως νὰ διακρέπωσιν, ἔτι δὲ αἱ σρατιωτικαὶ ἐξασκήσεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μετὰ τὰ καθήκοντα τῆ πολιτε συνημμέναι, ἔ ἐνὶ λόγῳ, ἡ κίνησις ἔ ἡ μετριοτήτης, ἦσαν ἀξιώτεροι παρὰ πάντα τὰ ἰατρικὰ.

§. Δ΄.

Οικονομική ἐπιστήμη.

Περίληψις.

Ἡ Οικονομική ἐπιστήμη ποῦα ἡμελημένη — Οικονομική τῆ
 Ἐνοφῶντος — πραγματεία αὐτῶ περὶ προσόδων — ἀφθο-
 νία χρυσῆ ἢ ἀργύρου — ἐπιμέλεια τῶν μεταλλείων — ἡ τῆ
 δημοσίῃ θησαυρῷ θεωρία εἶναι τὴν σήμερον ἀναγκαι-
 οσιότητα.

Ἡ Οικονομική ἐπιστήμη εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ ἀ-
 ναγκαιοτάτη εἰς τὰς διοικήσεις, ἡ ὅποια ὁμως ὀλίγον
 ἐπετηδεύετο ἀπὸ τῆς Ἑλληνας, ἢ τὸλάχισον ἡμελει-
 το πολὺ παρὰ τῶν συγγραφέων· διότι μέλις ἔχομεν
 ὀλίγας τινὰς ἰδέας περὶ τῶν προσόδων τῶν Ἑλλήνων,
 περὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν, περὶ τῶν ἀρχῶν, καὶ
 ἅς αὐταὶ μετεχειρίζοντο αὐτῆς, ἢ περὶ πολλῶν ἄλλων
 μικρῶν πραγμάτων ὠφελιμωτέρων παρὰ τὰ, ὅσα κατ-
 εσωρεύθησαν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς εἰς τὰ συγγράμματά
 των. Αἱ σοφαὶ Ἀθῆναι ἐφαίνοντο προτιμῶσαι πάντο-
 τε τὸ μεγαλοπρεπὲς παρὰ τὸ βάσιμον· διότι οἱ Φι-
 λόσοφοίτων, πλὴν τινῶν, κατηγάλισκον τὴν ἐγκέφα-
 λόντων εἰς ματαίαις θεωρίας, ἢ κατεφρόνεν ἐκεῖνο,
 τὸ ὅποιον συνημμένον μετὰ τὰ ἔθιμα ἢ τῆς νόμους ἀπο-
 τελεῖ τὴν βάσιν τῆς τῶν πολιτῶν εὐδαιμονίας. Τόσα
 συστήματα περὶ γενέσεως τῆς κόσμου ἢ περὶ τῆ ἀκρῆ ἀ-
 γασθῆ δὲν ἔκαμνον ἕτε τῆς ἀνθρώπου σοφωτέρης, οὐ-
 τε τὴν πολιτείαν εὐτυχεσέραν. Ἡ κατ' ἐπίνοιαν πολι-
 τεία τῆ Πλάτωνος ἡμπόρει ἀρὰ γε νὰ ἐξισωθῆ μετὰ

ἄριστα ἀξιώματα, ὅσα ἀπαιτῶσιν ὁ κοινωνικὸς βίος καὶ ἡ τῆς πολιτείας διοίκησις;

Δύο πραγματείας ἔχομεν τῷ Ξενοφῶντος, τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὴν περὶ τῶν προσόδων, ὧν ἡ πρώτη πραγματεύεται περὶ τῆς εἰδικῆς οἰκονομίας, ἡ δ' ἄλλη περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις εἰσοδημάτων. Αὗται αἱ πολῦτιμοι πραγματεῖαι εἶναι μὲν ἐπιπόλαιοι, ἀλλ' ἀξίαι ἀναγνωσεως. Ὁ συγγραφεὺς ἐπαινεῖ δικαίως τὰς οἰκιακὰς φροντίδας, καὶ πρὸ πάντων τὴν γεωργίαν, χωρὶς ὅμως νὰ διδάσκη, ὅτε νὰ ὁμιλήσῃ τι περὶ τῷ ἐγγεντρισμῷ τῶν φυτῶν. Κατ' αὐτὸν ὅλη ἡ τέχνη συνίσταται εἰς παρατηρήσεις τῆς φύσεως, καὶ δὲν ἐμποδίζει τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν ἢ ἀμάθεια, ἀλλ' ἡ ἀμέλεια. Τὺτο τὸ ἀξίωμα, τὸ ὅποῖον ἐν γένει ἀληθεύει, ἤθελεν εἶδαι ψευδὲς καὶ ὀλέθριον, ὅταν καταφρανήσωμεν τὰς νέας ἐφευρέσεις. Ὅσον καὶ ἂν ἐπαινέσῃ τις τὰς ἀρχαίας χρήσεις, εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι αὗται εἰς πολλὰ διωρθώθησαν ἐπωφελῶς. Ὁμολογοῦμεν ὅμως, ὅτι ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ φιλοπονία ἰσχύουσι παρὰ πάντα τὰ ἄλλα· διότι ἐμπνεύσουσιν τὸν τύτων ἔρωτα διὰ τῆς ἀμοιβῆς, καὶ ἰδὲ ἡ μεγάλη τέχνη τῷ νὰ καταστήσῃ τὴν γῆν κάρσιμον.

Ἡ περὶ αὐξήσεως τῶν τῆς Ἀττικῆς προσόδων πραγματεία εἶναι περιεργωτέρα, ὡς περιέχουσα πράγματα ὀλίγων γνωσά. Χωρὶς νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἀλλῆ ῥηθέντα, θέλω ἐκδέσσει ἀπλῶς μερικὰς ἐννοίας τῷ Ξενοφῶντος ἀξίας ἰδιαιτέρας ἐρεῦνης. Αὐτὸς ὁμιλεῖ περισσαιοτέρην περὶ τῷ ἐμπορίῳ, τῆς μόνης βοηθείας μιᾶς ἀγόνου γῆς, ἐπαινεῖ τὴν εὐφυῶς θέσει τῶν Ἀθησῶν, πλὴν μεταχειρίζεται μεγάλην ὑπερβολὴν, ὅταν θέλῃ νὰ θεωρηθῆται αὕτη ἡ πόλις ὡς τὸ κέντρον τῆς

Ἐλλάδος ἐ ὅλης τῆς οἰκουμένης· δικαίως παρακινεῖ νὰ ἐλκύωσιν αὐτῆ παντὶ τρόπῳ τὲς ξένης, διὰ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τὴν φιλοπονίαν ἐ δεξιότητά των. Ὁ ξένος εἶδεν 12 δραχμὰς μετοίκιον. “Ἄς σκυδάσωμεν, λέγει ὁ συγγραφεὺς, νὰ κάμωμεν τὲς ξένης νὰ μᾶς ἀγαπῶν, ἐ νὰ εἶναι ἐπωφελεῖς πρὸς ἡμᾶς”. Ἀποδεικνύει, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξαιρῶνται τὰ ἐμπόδια τῆ ἐμπορίας, ἐ πρὸ πάντων νὰ συντομεύωνται ὅσα ἐμποδιζοῦσι τὰς ὑποθέσεις ἐ ἀποδειλιῶσι τῆς ξένης· προβάλλει νὰ κατασκευαῶσιν ἐμπορεῖα, ἀπαρῆμαι ἐ ἐμπορικὰ κλοῖα, ἐξηγῶν τὸ ἐκ τέτων κέρδος, ἐγχειρήματα τῶντι ἀξιώτερα παρὰ πάντα τὰ ἐκ τῆς πολυτελείας ἐ μεγαλοπρεπείας κέρδη, τὰ ὅποια συνεπιφέρουν ἐνίστε τὴν ἀπώλειαν τῶν λαῶν.

Περὶ δὲ τῆς ἐπιμελείας τῶν μεταλλείων διατείνεται, “ὅτι τὸ ἀργύριον εἶναι ἀσύγκριτον μὲ τὰ λοιπὰ τῆς γῆς προϊόντα, ἅτι ἡ μεγάλη τε ἀφθονία δὲν σμικρύνει ποτὲ τὴν τιμὴν τε, ἐ ἅτι, ἅτε τὸ χρυσίον γένη κοινότερον παρὰ τὸ ἀργύριον, τῆτο μὲν γίνεται ἠτιμιώτερον, ἐκεῖνο δὲ ἀτιμώτερον”. Ἡ τελευταία πρότασις εἶναι πιθανή· ἀλλ’ ὅταν ἡ μεγάλη τῆ ἀργυρίας ἀφθονία δὲν σμικρύνει τὴν τιμὴν τε, αἰξάνει τὴν τιμὴν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἐ ἐπομένως ἔχομεν χρεῖαν περισσοτέρων χρημάτων. Ἄρα δὲν εἶναι τὸ ἴδιον, ὡς ἂν ἐσμικρύνετο ἡ τιμὴ τῆ ἀργυρίας:

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἅταν κρῖνωμεν αὐτὲς κατὰ τὸ σύγγραμμα τῆ Ξενοφῶντος, εἶχον ματρίας γνώσεις περὶ τῶν προσόδων ἐ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐκλέτιζον ἑαυτὲς καλλιεργῶντες τὰ μεταλλεία, ἐν ᾧ ἡ πολιτεία παρημέλει ταῦτα. Ὁ συγγραφεὺς προβάλλει τρόπους, δι ὧν ἐμπορεῖ νὰ συμβιβασ-

ὡς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας μὲ τὸ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ παρατηρεῖ σοφῶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρίζωνται ὅλα ἐν ταύτῳ, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ὀφείλουσι νὰ εἶναι ἀνάλογα μὲ τὰς δυνάμεις, ὅτι ἡ κελὴ ἐκβάσις τῆ πρώτῃ ἐπιχειρήματος εὐκολύνει τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον συνεπιφέρει καὶ ἄλλα εὐτυχῶς. Φαίνεται μὲν, ὅτι κυριεῦεται πολὺ ἀπὸ χιμαιρικὴν ἰδέαν, ἀπαιτῶν νὰ κατασταθῶσιν ἄρχοντες πρὸς διατήρησιν μιᾶς ἐπιμόνου εἰρήνης, ἀλλὰ διδάσκει, ὅτι ὁ κάλλιστος τρόπος τῆ νὰ νικᾷ τις τὲς ἐχθρὸς, ὑπάρχει τὸ νὰ μὴ κάμνη ἐχθρὸς. Ἐν δὲ τῷ τέλει, προτρέπει νὰ ἐρωτῶσι τὲς χρησμέες διὰ νὰ μανθάνουν, ἂν ὁ θεὸς θέλει βοηθήσει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ τίνος μάλιστα θεῶ βοηθειαν ὀφείλουσι νὰ ἐπικαλῶνται. Ἀλλ' ἔχεται πιθανότητος, ὅτι ὁ φιλόσοφος ἐνόμιζε τὰ χρησμέρια ἀναγκαῖα εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν προσόδων; Ἀναμφιβόλως ὠμίλει ἔτιω θεραπεύων τὴν τῆ ἔθνος δεισιδαιμονίαν.

Αἰτία δὲ τῆ νὰ μὴ ἔχωσιν οἱ Ἕλληνες καλὰς θεωρίας εἰς μίαν ὑπόθεσιν, τόσον τιμωμένην τὴν σήμερον, ὑπάρχει, ὅτι δὲν εἶχον τίσα αἰτία τῆ νὰ ἐναχολῶνται εἰς αὐτήν, ὅσα ἡμεῖς· ἐπειδὴ πρῶτον μὲν οἱ πολεμοὶ αὐτῶν ἦσαν ὀλιγοδαπανώτεροι, εἴτε δι' ὅ,τι μετὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐπανήρχοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς τὰς σκίας των, εἴτε δι' ὅ,τι τὰ στρατεύματα δὲν ἦσαν πολυάριθμα, καὶ σπανίως συνίσαντο ἀπὸ μιθωτῆς, ἔπειτα δὲ ἡ δημοκρατία ἐπλήρουεν ὀλίγα διὰ τὸ ναυτικόν, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν ἡ κυρία δύναμις τῶν Ἀθηναίων. Καθ' ἕνα νόμον τῆ Σόλωνος οἱ 1200 πλεσιώτατοι πολῖται διηρῶντο εἰς 75 ἑταιρείας, καὶ τῆτων ἐκάσῃ εἰς 16 ἀνδρώπες, καὶ ἐκάσῃ τῆτων τῶν ἑταιρειῶν εἶχε χρῆος νὰ χορηγῆ μίαν τριήρη, ἡ ὁποία ἐκυβερνᾶτο κα-

τὰ διαδοχὴν ἀπὸ τῆς δεκαεξ. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεφύησαν λογομαχίαι διὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τῆ πλῆτε, ὁ Δημοθένης ἐψήφισεν, ὁ μὲν πολίτης, ὁ ἔχων δέκα τάλαντα, νὰ χορηγῇ μίαν τριήρη, ὁ δ' ἔχων εἴκοσι, νὰ χορηγῇ δύο τριήρεις· οἱ δ' ἔχοντες ὀλιγώτερον τῶν δέκα τάλαντων, νὰ συνεισφέρωσι κοινῇ με ἄλλες εἰς ὅσα ἀπαιτῆνται εἰς μίαν τριήρη. Ἐχοντες ἔν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ἀνάγκῃ τοιαῦτα βοηθήματα, ἠμπόρου με μόνην τὴν Φιλιππίαν ἢ μετὸ ἐμπόριον νὰ ὑπερῶνται τὰς σήμερον τόσον ἀναγκαίας οἰκονομικὰς γνώσεις, ἀγνωσμένας μάλιστα ἢ ἀπ' αὐτὰ τὰ περιοικῆντα ἔθνη. Ἡ δὲ καταστροφὴ τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν προήλθε μόνον ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα, ἢ ὄχι ἀπὸ χρημάτων ἔλλειψιν.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β΄.

Περὶ Θρησκείας, καὶ τῶν ἀξιολογωτέρων ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Θ Ρ Η Σ Κ Ε Ι Α.

Προοίμιον.

Τῶν νεωτέρων ἡ διοίκησις ἐναχολεῖται περὶ τὸ ἐμπόριον ἢ τὸν δημόσιον θησαυρὸν, ἀλλ' ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐτίμα πολὺ τὴν θρησκείαν. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν ν' ἀποσπάσωσι τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ

τὴν βαρβαρότητα, ἔδωκαν μεγάλην προσοχὴν εἰς τὴν θρησκείαν ἢ εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς. Ἐκ τούτου ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὸ ἐσιωδέςατον τῆς Ἑλληνικῆς ἰσορίας μέρος. Ἡ θρησκεία εἶχεν εἰς τούτο τὸ ἔθνος περισσότερην ἐπίρροην παρὰ τὴν βασιλικὴν δυναμιν· διότι αὐτὴ ἐκρίνε τφόντι περὶ πόλεμος ἢ εἰρήνης, ἢ οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπεχείρουν, ἔτε ἐξηκολέθων, ἔτε ἔπαυσαν τὸν πόλεμον, πλην ὅταν ἐσυμβεβλύοντο προηγουμένως τὰ μαντεῖα ἢ τὰς χρησμύς. Ἀλλ' ὅμως ἡ γένεσις τῶν διαφορῶν ἐν Ἑλλάδι θρησκευτῶν, εἶναι κατακεκαλυμμένη, καθὼς ἢ ἡ πρωτίτη τῶν ἐγκατοίκων ἰσορία, ἀπὸ τὸ σκότος τῶν χρόνων ἢ τῶν μύθων.

Κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ θεοὶ ἐπολυπλασιάωθησαν μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων, ἢ οἱ δώδεκα πρῶτοντες θεοὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς Αἰγυπτίους, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὰς Λιβύους ἢ ἀπὸ διάφορα ἔθνη· μετὰ δὲ χρόνους πολλὰς θανάτω ἐζημιώτο ἐν Ἀθήναις, ὅσους εἰσήγε ξένους θεοὺς χωρὶς ψηφίσματος τῶ Ἀρείου πάγου. Ὅτε δὲ τούτο τὸ σεβάσμιον κριτήριον ἐγινεν εὐπρόσοδον, οἱ θεοὶ τῆς Θράκης, Φρυγίας καὶ τινῶν ἄλλων βαρβάρων ἔθνῶν, εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἢ κατῴκησαν αὐτῆ, συνεπάγοντες καὶ τὰς παραδοξοτάτας τελετάς, ἐξ ὧν τινὲς ἐγίνοντο τὴν νύκτα. Τὸ πάσαι συνείδησον οἱ Ἕλληνες ἢ ἀπαθανατίζωσι διὰ μνημείων ἢ εορτῶν τὰς ἀνδρας, ὅσοι εὐηργέτην τὴν ἀνθρωπότητα, ἢ ἐκ τούτου ἡ μεγάλη πρὸς τὰς ἡρώων εὐλάβεια, ἐν οἷς οἱ Ἀθηναῖοι συγκατέλαγον τὸν Θησέα, τὸν πρῶτον αἴτιον τῆς ἐλευθερίας των, τὸν Ἐρεχθεά, ἢ ἐκείνους, ἀφ' ὧν ὀνομάσθησαν αἱ δέκα φυλαὶ αὐτῶν, ἢ τὸν Ἡρακλέα, ὅσους ἐπὶ μὲν τῶν μυθολογῶν αἰώνων ἐτιμᾶτο ὡς θεοὺς, ἐπὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν ὡς

ἥρωος. Ἡ δὲ δημοσία λατρεία ἐπεσηρίζετο εἰς τῆτον τὸν νόμον· ἴμα δημοσίῳ τε καὶ κατ' ἰδίαν ἴως ἐγχωρίως θεῶς καὶ ἥρωας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς κατ' ἔτος κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὰ νευομισμένα ἴως ἀπαρχὰς τῶ δερισμῶ.

Ἡ πρὸς τὰς ἥρωας λατρεία διέφερεν ἐσιωδῶς ἀπὸ τὴν πρὸς τὰς θεῶς τόσοσν κατὰ τὰς τελετὰς, ὅσον καὶ κατὰ τ' ἄλλα· καὶ τῦτες μὲν ἐπροσκύνην οἱ Ἕλληνες, γνωρίζοντες αὐτὰς ὡς ἀνώτερα ὄντα, καὶ ἐπικαλέμενοι τὴν βοήθειάν των, ἢ εὐχαρισεῖντες διὰ τὰς εὐεργετίας· εἰς δὲ τὰς ἥρωας ἀφιέρονον ναὲς, βωμὲς, ἄλση, καὶ ἐορτάζοντες εἰς τιμὴν, εἰς διαίωσιμόν τῆς δάξης, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῶν καλῶν ἔργων, ἐορτὰς καὶ ἀγῶνας, καὶ καίοντες θυμιάμα ἐπάνω τῶν βωμῶν αὐτῶν, καὶ σπένδοντες ἐπάνω τῶν τάφων πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ψυχῶν. Ὅθεν αἱ θυσίαι, μὲ τὰς ὁποίας ἐτίμων αὐτὰς, διευθύνοντο κυρίως εἰπεῖν πρὸς τὰς ὑποχθονίαις θεῶς. Εἰς τὰ μυσηρία τὰ Ἐλευσίαια, τῷ Διονίσε καί τινων ἄλλων θεῶν, ἐδιδάσκοντο μυθικὰ δόγματα· πλὴν ἢ ἐπιπολάζουσα θρησκεία συνίστατο διόλα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ μόνου ἀπῆται καὶ πιεύητις τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς ἀρετῆς ἐν τῷδε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ, καὶ καὶ πράττη μερικάς τῆς θρησκείας τελετὰς, π. χ. καὶ παρσευρίσκειται ἐν ταῖς δημοσίαις ἐορταῖς εἰς τὰς ναὲς, καὶ καὶ θυσιάζει ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν. Ἡ εὐλάβεια τῷ ἄλλῃ συνίστατο μόνον εἰς τὰς προσευχὰς, θυσίας, καὶ εἰς τὰς ἀγχισμὲς, διὰ τὸ ὅποσον εὐρίσκοντο καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὶ καὶ ἐορταὶ, καὶ εἰς πᾶν ἐπιχείρημα ἠρωτῶντα τὰ μαντεῖα καὶ οἱ ἱερομάντεις.

§. α'. Περὶ βωμῶν καὶ ναῶν.

Τοπάλαι ἐλάτρευον οἱ Ἕλληες τὰς θεὰς ἔμπροσθεν βωμῶν καὶ εἰς δάση· μετὰ δὲ καιρῷ παρέλευσιν ἔκτιζον ναὸς, καὶ μάλιστα ἐπάνω τῶν βουνῶν, ἐξ ἧ καὶ οἱ θεοὶ ὠνομάζοντο Ἀκραῖοι, καὶ συνείδιζον περὶ τῶν ναῶν τὰς λέξεις ἀναβαίνειν, ἀνέρχεσθαι, Πολλάκις δὲ ἔκτιζον ναὸς καὶ ἐπὶ βουνῶν εὐρισκομένων ἔξω τῆς πόλεως. Οἱ ναοὶ ἦσαν τετράγωνοι, καὶ τέτων ἢ θύρα πρὸς ἀνατολάς. Ὑπῆρχον δὲ τρία εἶδη τόπων ἀγίων 1) γεμένη, τόποι τινὲς περιτειχισμένοι καὶ ἄνωθεν ἀσκεπεῖς, ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ πολλάκις βωμόν. 2) ἄλση, ἦτοι ἱερὰ δάση. 3) ἱερὰ ἢ ναοί. Πολλάκις οἱ ναοὶ παρωνομάζοντο ἀπὸ τὰς θεὰς, οἷον Ἡραῖον ἀπὸ τῆς Ἡρας, παρθενίον ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀθηνᾶς κτ., καὶ ἐμπεριείχον ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ δῶρα.

Τὰ ἀγάλματα κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ἀκατέργαστοι κορμοὶ λίθων (βαϊτύλια)· ἔπειτα δὲ ἐτέθεισαν κεφαλαὶ ἐπ' αὐτὰς τὰς λίθους, καὶ τέλος ὁ Δαίδαλος ἔδωκεν εἰς αὐτὰ μορφήν ἀνθρωπίνην, διακρίνας πόδας καὶ χεῖρας. Τότε πολλὰ ἀγάλματα ἑτορεύοντο ἀπὸ ξύλου, ἐξ ἧ καὶ ἡ ὀνομασία τῶν ξοάνων. Ταῦτα τὰ ἀγάλματα πληθιάζοντα εἰς τὴν ἀνδρῶπις τὴν μορφήν, ὠνομάζοντο βρέττας, δεικῆλον, ἀνδριάς· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκαλεῖντο ἀγάλματα, θεῶν εἰκόνες, εἰκονίσματα, ἰδέαι, εἶδη κτ. Τὰ ἀγάλματα ἦσαντο εἰς τὸ ἐνδότερον τῆ νῦν, καὶ ὁ ναὸς, ὅστις ὑπερείτο τῆ ἀγάλματος, ἐνομιζέτο βεβηλωμένος καὶ ἠτιμασμένος. Μερικὰ ἀγάλματα ἐπλύνοντο καὶ ἐσολίζοντο τακτικῶς κατ' ἔτος· οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔδενον τὸν Ἄρεα μὲ ἀλύσει· ἐνίοτε δὲ ἐπομπεύοντο τὰ ἀγάλματα διὰ τῆς πόλεως ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐπάνω ἀμαξῶν, ὀνομαζομένων ἀπηνῶν.

Τὰ δὲ ἀφιερύμενα εἰς τὸς θεούς, ναῦς, καὶ εἰς τὰ ἀγάλματα δῶρα, ὠνομάζοντο ἀναθήματα, δῶρα ἀν-
 κείμενα, ἀφιερῶματα καὶ χαριστήρια, καὶ συνίσαντο εἰς
 σεφάνες, ἱμάτια, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα ἀγ-
 γεία, ἀσπίδας, ὅπλα τῶν ἐχθρῶν, τρίποδας, καὶ ἄλλα
 τοιαῦτα πολλὰ, τὰ ὅποια κατατίθεντο εἰς τὸς πόδας
 καὶ ἄλλαχῆ τῶν ἀγαλμάτων, ἢ ἐκρεμῶντο εἰς τὸς τοί-
 χους κτ. τῆ ναῦ. Τελευταῖον εὐρίσκοντο ἐν τοῖς ναοῖς
 βωμοὶ, συνισάμενοι ἀπὸ σωρευμένον χώμα, καὶ πολλάκις
 ἀπὸ σάκην, ἢ καὶ ἐνίοτε ἀπὸ σωρευμένα χέρτα, ἐπὶ τὸς
 ἑποῖες ἦτοι ἕκαιον πῦρ καὶ ζῶα (ἐμπυροὶ ἢ ἀναίμακτοι),
 ἢ ἔ (ἄπυροὶ). Εὐρίσκοντο δὲ ἐν τοῖς ναοῖς καὶ τράπεζαι,
 ὀνομαζόμεναι τράπεζαι ἱεραὶ, θυώροι ἢ θυωρίδες, ἐπὶ
 τὰς ὁποίας ἐτίθεντο ὄπωρικά καὶ φαγητά. Ἡ δὲ μуса-
 γωγία τῶν ἀγαλμάτων καὶ βωμῶν ἐγένετο τὸν ἀκόλα-
 ζον τρόπον. Τὸ πάλαι γυνὴ ἐνδεδυμένη ποικιλόχρουν
 ἱμάτιον, καὶ ἔχεσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κεράμιον, ἐν ᾧ ἦ-
 σαν ὄσπρια, ἔχουνεν αὐτὰ ἐνώπιον τῆ ἀγάλματος ἢ τῆ
 βωμῆ· μετὰ δὲ καιρῷ παρέλευσιν συνείδιζον νὰ προσ-
 φέρωσι πολυτίμες σπονδάς, καὶ νὰ σφάζωσι καὶ ζῶα·
 μάλιστα δὲ ἦτον ἀναγκαῖον ἐν ταύτῃ τῇ μусаγωγίᾳ νὰ
 ἀλείφωται τὰ ἀγάλματα μὲ ἔλαιον κτ. καὶ νὰ γίνων-
 ται προσευχαί. Ἐν τέτῃ, οἱ ναοὶ, τὰ ἀγάλματα καὶ οἱ
 βωμοὶ τῶν θεῶν, ἐνομίζοντο ἱερά καὶ ἀμίαντα, καὶ ὁ κα-
 ταφεύγων εἰς αὐτὰ ἐσώζετο· ὠνομάζοντο δὲ ἄφυλα.

§. β'. Περὶ θυσιῶν.

Οἱ Ἕλληνας ἐλάτρευον τὸς θεούς, ποτὲ μὲν θυ-
 σιάζοντες, ποτὲ δὲ προσευχόμενοι, ποτὲ δὲ προσφέ-
 ροντες καθαρισμὸς, καὶ ἄλλοτε ἐορτάζοντες ἐορτάς, ἀ-

γῶνας κτ. Περὶ τέτων ἀπάντων θέλομεν ἐμιλήσει κατὰ μέρος ἢ καθ' ἓν.

Αἱ θυσίαι ἦσαν 1) τιμητικαί, δι' ὧν ἐδεικνύετο ἡ πρὸς τὸς θεὸς εὐλάβεια. 2) εὐκταῖα. 3) χαριστήρια. 4) σωτήρια. 5) αἰτητικά. 6) ἱλασικά, ἢ 7) τὰ ἀπὸ μαντείας. Αἱ θυσίαι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐγίνοντο δίχα αἵματος, ἐξ ἧ ἢ ἡ λέξις θύειν σημαίνει προσφέρειν θύον, ἦτοι θυμίαμα, τὴν ὅποιαν συνήθειαν οἱ Ἀθηναῖοι διετήρησαν ἢ ἕως τῶν ἡμερῶν τῆ Δράκοντος (1), μ' ὅλον ὅτι τότε ἢ θυσίαι ἀνθρώπων ἐγίνοντο. Ἐπὶ τῆ Ἡσιόδου (2) τῶν χρόνων αἱ θυσίαι διηρῆντο εἰς σπονδάς, θυμιάματα ἢ ἱερεῖα.

Ἐν ταῖς σπονδαῖς συνειθίζετο μάλιστα οἶνος ἀκρατος, ὀνομαζόμενος ἔνσπονδον, ἐνίοτε δὲ ἢ νερὸν, γάλα, ἔλαιον ἢ μέλι ὑπὸ τὸ ὄνομα νηφάλιοι θυσίαι· τὸ δὲ ἀγγεῖον ἔπρεπε νὰ εἶναι πάντοτε γεμάτον (ἐπισέφειν κρατῆρα) (3).

Τὰ θυμιάματα συνίσταντο κατ' ἀρχὰς εἰς καρπὸς, φύλλα ἢ ἀρωματικὰ ξύλα, ἢ τέλος εἰς θυμίαμα, τὸ ὅποιον ἐπὶ τῆ Τρωικῆ πολέμῃ ἦτον ἔτι ἀγνωστον. Ἀντὶ δὲ τέτων πολλάκις ἐθυσιάζετο ἢ σίτος ἢ κριθὴ μεμιγμένα με ἄλας (ἐλοχύται ἢ ἐλαί), ἢ ἢ διάφορα πλακύντια. Εἰς ὅλας δὲ ταύτας τὰς θυσίας μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνας τὸ ἄλας.

Αἱ δὲ δι' αἵματος γινόμεναι θυσίαι, ὀνομαζόμεναι κυρίως ἱερά ἢ ἱερεῖα, συνίσταντο εἰς βόας, χοίρους, πρόβατα, πτερωτὰ ζῶα, εἰς ὄψαρια, ἀλέκτορας, χήνας κτ. Τὸ ἀξιολογώτερον ὅμως εἰς θυσίαν ζῶον ἦτο

(1) Πορφύρ. περὶ ἐγκρατ. β. §. 5. (2) Ἐργα ἢ ἡμέρ. εἰχ. 334. (3) Πορφ. αὐτ. Ἀθην. κ, 11.

πάντοτε ὁ βῆς, ἐξ ἑ μετέπειτα ἡ λέξις βεθυτεῖν συνειδίξεται καὶ περὶ παντὸς εἴδους θυσίας (1). Τὰ θυσιαζόμενα ζῶα ἔπρεπε εἶναι ὑγιᾶ καὶ τέλεια (ιερεῖα ἄρτια), καὶ πρῶτον ἐξετάζοντο ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκρίνοντο καλά (τέλεια) (2). Ἀπηγορευμένοι ἦτο νὰ σφάξηται βόας ἀνήκοντας εἰς τὸν ζυγόν (3). Πᾶσα θεότης ἐλάμβανε σχεδὸν ἰδιαιτέρας θυσίας, καὶ εἰς μὲν τὸν Δία ἐθυσιάζοντο ταῦροι, εἰς δὲ τὴν Ἀθηνᾶν δάμαλις, πρόβατον, εἰς δὲ τὸν Ἀσκληπιὸν ἀλέκτωρ, εἰς δὲ τὸν Διόνυσον τράγος, εἰς δὲ τὴν Δήμητρα, χοῖρος κτ. Οἱ πτωχοὶ ἐθυσιάζον καὶ πλακύντια ἔχοντα μορφὴν ζῶων (4). Ἐκ δὲ τῶν θυσιῶν, ἄλλας μὲν ἐπρόσφερον ἡ πολιτεία, καὶ ἄλλας οἱ ἰδιῶται (5). Ἡ δὲ μεγίστη θυσία συνίστατο ἐξ ἑκατὸν βοῶν, ὀνομαζομένη ἑκατόμβη (6).

Ὁ δὲ τρόπος τῆς θυσιάζειν ἐγένετο ὕτω. Τὸ θυσιαζόμενον ζῶον ἐσεφκνόνετο, πολλάκις δὲ καὶ ἐχρονόνετο τὰ κέρατα, καὶ πρῶτον μὲν εἰσαγόμενον εἰς τὸν νκὸν ἐρῶαντιζέτο με καθκρὸν ὕδωρ, ἔπειτα δὲ πλησίον τῆ βωμῆ ἐσκόρπιζον πέριξ αὐτῆ ἄλευρον ἐκ κριθῆς ἀλμυρὸν (ἐλάς)· μετὰ δὲ ταῦτα ῥίπτοντες μερικὰς αὐτῆ τρίχας ἐκ τῆ μετώπυ εἰς τὸ πῦρ, καὶ προσευχόμενοι, ἐσφάζον τὸ ζῶον, τῆ ὁποῖε τὸ αἷμα ἐχύνετα εἰς ἀγγεῖον, (ἄμμιον, καὶ σφαγεῖον ὀνομαζόμενον), καὶ ἐκ τῆτυ ἐπάνω τῆ βωμῆ, ἡ ἐσφάζετο τὸ ζῶον ἀμέσως ἐπάνω τῆ βωμῆ· οἱ δὲ τοιοῦτοι βωμοὶ ὠνομάζοντο ἐμβώμοι (7). Μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν, οἱ ἱερεῖς ἐξετάζοντες

(1) Σχολ. Ἀριστοφ. πλουτ., 820. (2) Ἀθην. αἶ, 5. Πολ. α, 1. 26. (3) Ἰλιάδ. β, 403. κ, 292. (4) Ομηκ. α, 245. Πολυδ. γ, 76. (5) Ξενοφ. ἀπομνημ. α, 1. 2. (6) Ὀδυσ. γ, ψ, 5. ὅπυ περιγράφεται ἡ τοιαύτη θυσία. (7) Ὀδυσ. γ, 384. Ἰλ. κ, 449. Ἀπολλ. Ἄργον. α, 427.

τὰ ἔντερα μὲ μακρὰν μάχαιραν (κοπίδα), ἐμάντευον τὰ μέληοντα (1), καὶ εἶτα ἐκίπτετο μεληθὸν τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον τοπάλαι ἐκαίετο ὅλον· μετὰ δὲ καιρῷ παρέλειψιν ἐκαίοντο μόνον οἱ μηροὶ, ἐκ δὲ τῆ λαιτῆ κρέατος τὸ μὲν ἐλάμβανον οἱ ἱερεῖς, τὸ δὲ, ψηγόμενον ἐτρώγετο (2). Ἐν καιρῷ τῆς θυσίας ἐχώρευον ἐνίστε περίξ τῆ βωμῆ, καὶ ἐψαλλον ἕμνας, ἕξ ὧν ὁ μὲν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ἕμνος ὠνομάζετο παιάν, ὁ δὲ πρὸς τὸν Διόνυσον διθύραμβος, οἱ δὲ πρὸς τὴν Δήμητρα Ἰὺλοι. κτ.

5. γ'. Περὶ προσευχῶν καὶ ὀρκομοσιῶν.

Αἱ προσευχαὶ, ὀνομαζόμενοι εὐχαί, προσευχαί, εὐγμᾶτα, ἱκεσίαι, πρόσοδοι, αἰτήματα καὶ λιταί, ἐγίνοντο πρὸς ἀπόλαυσιν τῆ καλῆ καὶ ἀποφυγῆν τῆ κακῆ. Οἱ δὲ προσευχόμενος, ἱσάμενος ἡ γονυπετιῶν, πρῶτον μὲν ἠγγίξε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ σῶμα, καὶ εἶτα ἤπλωνεν αὐτὴν πρὸς ὃν ἠήχετο, ἤτοι πρὸς ἔρανόν, ἢ πρὸς τὴν γῆν, ἢ πρὸς τὴν θάλασσαν κατὰ τὸν τύπον, ὅπερ ἐνομιζέτο κατοικῶν ὁ θεός, καὶ τῆτο ὀνομάζεται κυρίως προσκυνῶ. Ἐν γένει δὲ προσήχοντο καὶ κατ' ἀνατολάς, ὑψέντες τὰς χεῖρας (3). Ἐκ δὲ τῶν προσευχῶν, ἄλλαι μὲν ἦσαν δημόσιοι, ἄλλαι δὲ γινόμεναι κατ' ἴδιαν πρῶτι καὶ ἐσπέρας. Εἰς τὴς διαφορὰς τῆ προσευχεῖναι τρόπος ἀνήκει καὶ αἱ δημόσιοι κατάραι, αἱ ὁποῖαι ἐνομιζόντο πολλὰ κινδυνώδεις. Πολλάκις δὲ οἱ προσευχόμενοι ἐκίανον τὸν βωμόν, ἢ τὰ γόνατα τῆ δεξιῆ καὶ τὴν δεξιάν, τὴν ὁποίαν ἠσπάζοντο.

(1) Εὐρείκ. Ἡλέν. 826. (2) Ὀδυσ. ξ, 429. Ἰλιάδ. λ, 774. (3) Εὐρείκ. Ἐλέν. 51χ. 1102.

Αἱ ὀρκομοσίαι ἀνήκεσι τρόπον τινὰ ἐνταῦθα, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις εἶναι πολλὰ ἀρχαία. Οἱ Ἕλληες ἐν ἀρχῇ μὲν ὤμνον διὰ μεγάλα πράγματα, ὕστερον δὲ καὶ διὰ μικρὰ (ὄρκος μέγας καὶ μικρός)· καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ὤμνον εἰς τὸν Δία, Ἀπόλλωνα καὶ Ἀθηνᾶν, ἢ εἰς τὲς δώδεκα, οἱ δὲ Σπαρτιάται εἰς τὸν Κάτωρα καὶ Πολυδεύκην (μὰ τῷ Σιώ), αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὴν Ἥραν, Ἐκάτην, Ἀφροδίτην, εἰς τὴν Δήμητρα (ἡ τῷ θεῷ), οἱ δὲ φιλόσοφοι καὶ ἄλλοι καὶ εἰς εὐτελεῖ πράγματα, οἷον σκύλευς, κάπτωρον κτ. Οἱ δὲ συνειδισμένος δημόσιος ὄρκος ὑπῆρχεν ὁ ἀκόλυθος. Πρῶτον μὲν ἐκόπτοντο τῷ ζῶσι οἱ ὄρχεις, καὶ ἐμαδίζοντο τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς, αἱ ὅσαι διμερίζοντο εἰς τὲς παρισσάμενους μάρτυρας· ἔπειτα δὲ ὤμνευεν ὁ ἄνθρωπος ἰσάμενος ἐπάνω τῷ ζῶσι, ὀρεγόμενος τὴν δεξιὰν εἰς τὴν τῷ ἄλλου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐδυσιάζετο τὸ ζῶσι, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν ἐγίνοντο σπονδαί (1)· καὶ τῆτο σημαίνει παρ' Ἑλλησιν ἡ λέξις ὄρκια γέμνειν. Ἡ ἐπιορκία ἐταυδεύετο αὐσηρότατα, καὶ ἐνομίζετο ἄφικτος ἡ δίκη τῶν θεῶν, καὶ μάλιστα Διὸς τῷ ὄρκου (2).

§. δ'. Περὶ δημοσίων καθαρισμῶν.

Οἱ καθαρισμοὶ ὀνομάζοντο καὶ καθαρμοὶ, ἀγνισμοὶ, ἰλασμοὶ, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληες ἐκαθάριζον 1) ὅσοι ἐτέλεον ἱερὰς πράξεις, καὶ ὅσοι ἤθελον νὰ δυσιάσωσι, προσευχηθῶσιν, ἢ νὰ ἐμβώσιν εἰς τὸν ναόν, ἢ νὰ μνηθῶσιν εἰς τινὰ μυσηρία. 2) ὅσοι ἐπραξαν ἀνε-

(1) Ἀριστ. Ἀχαρν. περὶ β'. σκην. 5. (2) Ἡρόδ. Ἐξαιτ. 86. Γλιζδ. τ, 259. Ἡσιόδ. ἔργ. 801.

σίως Φόνες, ἢ ἀκαθάρτους πράξεις, ἢ ἐμολύνοντο ἀπὸ νεκρῶν (1). Οἱ καθαρισμοὶ ἦσαν διττοί, διεκρίσεις καὶ μὴ. Οἱ πρῶτοι ἐγίνοντο κυρίως μετὰ τὴν πρᾶξιν τῶν Φόνων, καὶ ἐνταῦθα ἀπηγεῖτο πάντοτε ἡ τελευτῶν τέτιον τὸν καθαρισμὸν· εἰς δὲ τὰς λοιπὰς καθαρισμὸς ἐξήρκει ἢ ἡ ψίφισ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν, καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τῆς σαρκικῆς μίξεως, ἢ ἄλλοι τε τοῖοι. Οἱ δὲ εἰσερχόμενοι εἰς τὸν ναὸν ἐρράντιζοντο μετὰ ἡερὸν ἡγιασμένον, ἢ μετὰ δαυλὸν καϊόμενον καὶ σβεδόμενον εἰς νερὸν.

§. ε'. Περὶ Ἰερέων.

Εἰς τὰς διαφόρους δήμους τῆς Ἀττικῆς καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα εἰς ἱερεὺς ἦσαν ἀρκετὸς νὰ διακονήσῃ εἰς τὰς ναὺς· εἰς δὲ τὰς μεγάλας πόλεις αἱ φροντίδες τῆς θείας διακονίας διμερίζοντο εἰς πολλὰς, οἱ ὅποιοι ἐσχημάτιζον μίαν κοινότητα, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦτον ὁ ὑπὲρ τῶν ναῶν, ἐπινομαζόμενος ἐνίοτε καὶ μέγας ἱερεὺς. Ὑπὸ τούτων ὑπῆρχεν ὁ νεωκόρος, ὅστις ἐφρόντιζε νὰ εὐλογοῖ καὶ νὰ σαρώνη τὰς ναὺς, καὶ νὰ χύνη καθαριστικὸν νερὸν ἐπάνω τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰς ναὺς· μετὰ δὲ τούτων ἦσαν οἱ θυταί, οἱ ὅποιοι ἐσφάζον τὰ ζῷα, εἶτα δὲ οἱ ἱεροσκοποί, οἱ ὅποιοι ἐξήταζον τὰ σπλάγχνα, καὶ τέλος οἱ κήρυκες, οἱ ὅποιοι διέταττον τὰς τελετὰς καὶ ἀπέλυον τὸν λαόν.

Οἱ λαϊκοὶ ἐτέλεον τὰς ἡερὰς πράξεις, καὶ ὄσιν ἀνῶν εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ναῶν, καὶ ἄλλοι μὲν ἐφρόντιζον περὶ τῆς οἰκοδομῆς καὶ διατηρήσεως τῶν θε-

(1) Σχολ. Ἀριστοφ. πλουτ. 846. Πολυδ. 4, 7, 65. Ἰλιάδ. 4. 0. κτ. α, 449.

μαρῶ, ἄλλοι δὲ παρίσαντο ὡς αὐτόπται ἢ ἐπιστάται εἰς τὰς δημοσίας θυσίας. Οἱ ἱερεῖς ἱερόργων ἔχοντες πλέσια ἐνδύματα ἢ τὰ ἐπίθετα τῆς θεότητος, τῆς ὀποίας ἦσαν ὑπηρέται. Πολλὰ ἱερατεῖαι μετεδίδοντο ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν, ἢ ἄλλαι ἐδίδοντο ἀπὸ τὸν λαόν. Οὐδεὶς ἐδύνετο νὰ ἱερατεύσῃ, πρὶν ἐξετασῶσι τὰ ἦδη τε. Τινὲς ναοὶ εἶχον ἱερείας μόνον, αἱ ὅποσαι ἐφύλαττον παρθενίαν. Πολλοὶ πόροι εἰσοδημάτων διωρίθησαν πρὸς τροφήν τῶν ἱερέων ἢ διατήρησιν τῶν ναῶν, ἢ ταῦτα τὰ εἰσοδήματα, ἐμπεριλαμβανομένων ἢ τῶν δωρεῶν τῶν ἰδιωτῶν, ἦσαν ὑπὸ τὴν φυλακὴν τῶν θησαυροφυλάκων τῶν ναῶν. Οἱ ἱερεῖς εἶχον τὴν προτίμησιν κατ' ὅλα, ἐτι δὲ κατοικίαν ἢ τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν θυμάτων, ἢ ἐφρόντιζον νὰ διατηρῶσι τὸ δίκαιον τῶν ἀσύλων, συγχωρέμενον ἕμῶν εἰς τὰς ναῦς, ἀλλὰ ἢ εἰς τὰ περὶ αὐτὰς ἄλση, ἢ οἴκους, ἢ εἰς ὀλοκλήρους πόλεις. Πολλοὶ ἱερεῖς ὠφέλησαν τὴν πατρίδα στρατεύοντες ἢ πρεσβεύοντες, ἢ δὲν ἐσχημάτιζον ἰδιαιτερον καὶ ἀνεξάρτητον σῶμα. Οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐφρόντιζον περὶ τῆς δημοσίας λατρείας, ἢ πρόπορεύοντο εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς.

§. ε'. Περὶ Μάντεω

Μετὰ τὰς ἱερεῖς ἔπονται οἱ μάντις, τὰς ὅποιας ἔτιμα ἢ πολιτεία ἢ ἔτρεφον ἐν τῷ Πρυτανείῳ. Οὗτοι οἱ ἐρμηνευταὶ ἐπροφήτευσον τὸ μέλλον δι' ἐμπνεύσεως τῶν θεῶν (ἐγγαστριμυδοὶ, ἐγγαστριμάντις, σερνομάντις, ἐγγασρίται, πύθωνες ἢ εὐρυκλήται), διὰ τινος ἐνθεσιασμῆ παρὰ τῶν θεῶν (ἐνθεσιασαί, ἐνθεσιακοί, θεοκνεύσαι), ἐκ τῆς πτήσεως ἢ κραυγῆς τῶν πτηνῶν

(οίωνοσκόποι), διὰ τῶν ὄνειράτων (ὄνειροπόλοι, ὄνειροσκοπικοί, ὄνειροκρίται), ἐκ τῶν σπλάγχων τῶν θυμάτων (ἱερομάντις, ἱεροσκόποι), κτ. ἔῃρχοντο κατόπιον τῶν στρατευμάτων, ἔῃ ἀπὸ τὰς ἀπεφάσεις αὐτῶν προήλθον πολλάκις αἱ καινοτομίαι τῶν διοικήσεων ἔῃ τὰ πολεμικὰ ἐπιχειρήματα. Εὐρίσκοντο δὲ τοιοῦτοι εἰς ἔλλην τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' οἱ ἐν Ἡλίδι ἦσαν ὀνομαστότεροι, ἀπὸ τῶς ὁποῖας ἄλλοι μὲν ἐθαυμάωθησαν διὰ τὰς θαυμαστοποιίας των, ἔῃ ἄλλοι διὰ τὴν σύνεσίν των, ὡς Ἀββαρις ὁ Σκύθης, ἐμπροκλῆς ὁ Ἀκραγαντίνος, ἔῃ Ἐπιμενίδης ὁ ἐκ Κρήτης.

§. ζ. Περὶ μαντείας.

Αἱ διάφοροι ἔῃ ἀτελεῖς γνώσεις, τὰς ὁποίας παρελάβομεν περὶ τῆς γενέσεως τῶν μαντείων ἔῃ χρησμών, διαβεβαιῶσιν αὐτῶν τὴν ἀρχαιότητα, ἔῃ ἡ πληθὺς ἀποδεικνύει τὴν κοινὴν αὐτῶν χρῆσιν. Ὅταν ἡ πίστις τῶν λαῶν ἐσμικρύνθη περὶ τῆς ἐμφανήσεως τῶν θεῶν ἐν εἶδει ἀνθρώπου, οἱ χρησμοὶ ἐθεωρῆντο ὁμόνος τρόπος τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῶν ὑπερφυσικῶν δυνάμεων, ἔῃ ἀπέκτησαν ἰσχὺν ἰκανὴν ἵ ἀνατρέψωσι πᾶσαν ἄλλην ἱερὰν ἢ πολιτικὴν δύναμιν. Ἀλλ' ἔῃ ὅμως ἔῃτοι οἱ χρησμοὶ, ἂν ἔῃ πάντες ἐθεμελιῶντο εἰς τὴν ἀμάθειαν ἔῃ ἀπάτην, δὲν εἶχον ἀπανταχῆ τὴν αὐτῆς ἰσχὺν ἔῃ ῥοπήν.

Μαντεία ἢ χρησῆρια ὀνομάζοντο τόποι τινὲς, ὅπου, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, ἐρωτώμενοι οἱ θεοὶ (Χρησθᾶι) περὶ τῶν μελλόντων ἔῃ ἀποκρύφων διὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν (χρησμολόγοι κτ.), ἢ δι' ἄλλου τινὸς τρόπου, ἐδίδον ἀποκρίσεις (χρησμοὶ, φῆμαι, μαντεύματα

πα, Σειπρόκια). Τόσον δὲ σεραῶς ἐπίσειον οἱ Ἑλλη-
νες εἰς τέττε τῆς χρησμέε, ὡσε ἡρώτων τὰ μαντεία
κατὰ πᾶσαν περίεασιν, ὅμως εἰς ἡμέρας τακτάε· αἰ δὲ
ἀποκρίσειε ἦσαν σκοτειναὶ ἢ ἀμφίβολοι (1). Ἐκ δὲ
τῶν πικπόλλων μαντείων τὰ ἀξιολογώτερα εἰσὶ ταῦτα.

1) Τὸ ἐν Δωδώνῃ τῆε Ἡ' κείρε μαντεῖον ἦν τὸ ἀρ-
χαϊότατον, ἀφιερωμένον εἰε τὸν Δία, περὶ τῆ ὁποῖε
μυθολογῶεε, ὅτι ἐκ τινὶ παλαιῶ δάσει εἰρίεκετο πλη-
σίον τῆ ναῖ μία δρυε, ὅθεν ἡ ἡκῶντο Φωναὶ, ἡ δὴο πε-
ριεραὶ ἐδίδον τὰε ἀποκρίσειε τῆ Σεῦ (2). Τὸ δ' ἀλη-
θῆε εἶχεν ἔτω· δὴο ἀνδρεε, ὀνομαζόμενοι ἀνιπτόποδεε
ἢ ἰππόποδεε, εὔρισκόμενοι ἐν τέττω τῶ ναῖ κεκρυμμέ-
νοι, ἀνέβαινον τὴν δρυῖν, ἢ ἔτωε ἀπεκρίνοντο εἰε τῆε
ἔρωτῶνταε· ἢ ἐκ τέττε προῆλθεν ὁ μῦθος περὶ τῆε
λαλέεεεε δρυόε (3). Μετὰ δὲ χρόνε παρελευεω ἐδίδου
τὰε ἀποκρίσειε δὴο γραταὶ, αἰ ὁποῖαὶ Σεεεαλιεὶ ἀνω-
μάζοντο (4) πελειάδεε, ἡτοι περιεεραὶ. Πλησίον τέττε
τῆ μαντεῖε εὔρίεκετο προσέτι 1) μία πηγῆ, ἡ ὁποῖα
ἀνῆπτε λαμπάδαε, ἢ δὴά τινεε ψιδυρίεεεεε εἰρεηε-
μοδότει. 2) χάλκινεε λεκάνῃ, ἡ ὁποῖα κινεμένη τυχὸν
ὑπὸ τῆ ἀνέμε, ἡχολόγει δὴά παντόε (5).

2) Τὸ ἐν Δελφοῖε μαντεῖον τῆ Α' πόλλωνεε ἐκτί-

(1) Van Dale diss. de oraculis. Οὔτοε ἀναρίρει 260
μαντεῖα. (2) Αἰεε. Προμηθ. 817. Σεφ. Τραχίω. 176. (3) Ἰλ.
π, 233. Σεπαυχ. εἰε Καλλιμ. ὕμν. εἰε Δῆλ. 284. (4) Σεεράβ.
ζ, σελ. 227. εεολ. Σεφωκλ. εἰε Αἰαντ.

(5) Οἱ ἐν Δωδώνῃ ἱερεῖε ἀνωμάζοντο Τόμερεε, αἰ δὲ
ἱερεῖαὶ Τόμερεε. Εὔρίεκετο ἢ ἐν Ο'λυμπία μαντεῖον τῆ
Διόε, τὸ ὁποῖον ὅμωε δὴε δὴέρεεεεεεεε πολὺ (Πινδ. Ο'λ.
ᾠδ. ε' Σεεραβ. ἡ). Ὑπῆρεε ἢ ἀλλο τῆ Διόε μαντεῖον ὑ-
πὸ τῆε γῆε ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῆ ὄρεε τῆε Ἰόεε.

ἦ ἀπὸ τῆς Κρήτας. Ἡ εἰφυῆς τῶν Δελφῶν θεοῖς ἐκ τῷ κέντρῳ πολλῶν ἐπαρχιῶν, ἡ αὐτότε γινομένη Ἀμφικτυονικὴ σύνοδος, ἡ τεράσιος ἔ ἀπρόσβατος αὐτῶν θεοῖς, ἔ τέλος ἡ πληθὺς τῶν ἡχῶν, προσετήξανθ τὴν εὐλάβειαν τῶν, ὅσοι ἤρχοντο νὰ ἐρωτήσωσι τὸ μαντεῖον. Ἐπὶ τῷ Ὀμίρῳ ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντεῖς κατήντησεν ἤδη εἰς παροιμίαν (1). Εἰς τῷ νὰ τὰ ἄδυτα εὐρίσκειτο τῷ Ἀπόλλωνος τὸ ἀγαλμα ἔ κείνος ἔ ἀρχαῖος χρῆσμος, ὅσις ἀπεκαλύφθη διὰ τινος αἴγας, αἱ ὅποιαί βόσκουσαι εἰς τῆς πρόσοδος τῷ Παρνασσῷ, ἔ πλησιάζουσαι εἰς τὸ σῶμα τινὸς σπηλαῖς, ὅθεν ἀνεδίδοντο κακοήθεις ἀναθυμιάσεις, ὑπέπεσον ἐξαιφνης εἰς σπασμὸς ἔ παραδόξως κινήσεις.

Ὁ Ἀπόλλων ἐμάντευε μόνον διὰ τῷ σώματος τινὸς ἱερσίας, ὀνομαζομένης Πυθίας, ἡ Φοιβάδος, καὶ πρῶτον μὲν ὑπῆρχε μία πυθία, ἔπειτα δὲ ἦσαν ἔ δύο, ἔ τρεῖς. Ὁ δὲ θεὸς ἐνέκνυε κατ' ἀρχὰς τὴν πυθίαν εἰσάπαξ τῷ χρόνῳ (εἰς τὰ γυνέθλιά τε), εἶτα δὲ καὶ κατὰ μῆνα (2). Πολλὰί τελεταί ἔ θυσίαι (3) ἐτελῶντο πρὶν τῆς ἱερουργίας τῆς πυθίας, ἡ ὅποια ἐγίνετο τρόπῳ ταιφῶδε. Κατὰ τὴν ῥητὴν ἡμέραν, ἡ Πυθία ἀνέβαινε τὸν τρίπυν διὰ νὰ εἰσπνεύσῃ τὰς προφητικὰς ἀναθυμιάσεις, ἔ παρευθεῖς ἡ κοιλία τῆς ἐφέσκονε, τὸ πρόσωπον ἠρυθρία ἔ κατωχρία, τὰ δὲ σκέλη τῆς καὶ αἱ χεῖρες ἐταράττοντο, τὰ ὄμματα ἐσπινθηροβόλεν,

(1) Χρήματα ἀφήτωρος (Ἰλιάδ. α, 404).

(2) Πλάτ. περὶ διαφθ. χρῆσμῶ.

(3) Ἡ πυθία συνείδιζε νὰ πλύσῃ τὸ σῶμα ἔ μάλιστα τὰς τρεῖς τῆς κεφαλῆς εἰς τὴν πηγὴν Κασαλίου, ἔπειτα δὲ τεινάθουσα τὴν πρὸ τῷ νὰ ἰσαμένην δάφνην, ἔ τρεῖς γυσο μερικὰ φύλλα, ἀνέβαινε τὸν τρίπυν.

τὸ σίμα τῆς ἀπέπτυν ἀφρόν, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἀνωρθέντο, καὶ ἔτις αὐτὴ μὴ δυναμένη μήτε ὕ ἀντιστῆθῆ εἰς τὰς πνιγνὰς ἀναθυμιάσεις, μήτε νὰ κηδήσῃ κάτω ἀπὸ τὸν τρίπεν, ὅτε ἐβάσαζον αὐτὴν οἱ ἱερεῖς, ἐξεφώνει λόγους τινὰς ἀνάρθρους, τὲς ὁποῖος ἐκεῖνοι (1) σημειῦντες καὶ βάλλοντες εἰς τὰξιν, ἐχρημάτιζον τὸν χρῆσμον (2).

Ὁ Ἀπόλλων εἶχε δὲ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις μαντεῖα, ἐξ ὧν τὸ περιφημότερον εἶναι τὸ ἐν Δήλῳ, τὲ ὁποῖο οἱ χρῆσμοι ἐδίδοντο μόνον ἐν τῷ θεῷ, καὶ ἐτιμῶντο πολὺ διὰ τὴν σαφῆνειαν· τὸν δὲ χειμῶνα μυθολογοῦσιν, ὅτι ὁ Ἀπόλλων διάτριβεν εἰς Πάταρα τῆς Λυκίας. Γνωσὰ ὑπάρχουσι τὰ ἰσθρέμενα περὶ τῆς ἰήσου Δήλῳ καὶ τῆς ἀγιοσύνης τῆ τότε, καὶ περὶ τῆς κατ' ἔτος αὐτῆ σελλομένης λιτανείας τῶν Ἀθηναίων εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Κρήτῃ πράξεως τῆ Θησέως.

3) Τὸ δὲ τῆ Τροφωνίε ἀντρον ἔκειτο πλησίον τῆς Λεβαδείας τῆς Βοιωτίας. Ὁ Τροφώνιος ἐχρημάτισεν ἀρχιτέκτων, ὅσις ὁμῶ μετὰ τῆ ἀδελφῆ Ἀγαμήδου ἐκτίσε τὸν ἐν Δελφοῖς ναόν. Οἱ συγγραφεῖς διαφωνῶσι περὶ τῶν αἰτίων, δι' ἃς ἤξιώθη θείας τιμῆς ὁ Τροφώνιος (3). Ὅσις δὲ ἐμελλε νὰ ἐμβῇ εἰς τὸ μαντεῖον, πρῶτον μὲν εἰσέβαινεν εἰς σπήλαιον πελεκημένον, ἐπειτα δὲ κατέβαινεν ἐντεῦθεν εἰς τὸ ἀντρον διὰ κλίμακος, καὶ φθάνων εἰς τι διάστημα βάδους, εὗρισκεν εἰ-

(1) Ὁ πρῶτος ἱερεὺς ἀνομάζετο ἀφήτωρ, οἱ δὲ τρεῖς, προφήται, καὶ οἱ λοιποὶ, συμβουλοὶ τῶν προφητῶν, ὅσιος (Εὐριπ. Ἰων. 414. Πλάταρχ. αὐτ.).

(2) Αἱ ἀποκρίσεις ἐγένοντο εἰς ἑξαμέτους σίχους, καὶ μόνου εἰς τὲς τελευταίας χρόνας εἰς τετὴν φράσιν (Κικερ. περὶ μαντ. 6, 56).

(3) Πausan. Βοιωτ. 29 κτ.

σοδον πολλὰ σενήν, ὅπῃ πρῶτον μὲν ἐπέρα τὲς ποδας ἕως τῆ ὀμφαλοῦ, εἶτα δὲ ἐσύρετο τήχιςα ἕως εἰς τὸ βάθος τῆ ὑπογείε, καὶ ὅταν ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ, ἐσύρετο πάλιν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν ἐξοδον τόσον ταχέως καὶ δυνατῶς, ὅσον καὶ τὸ πρῶτον. Εἰσέβαινε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴτο τὸ ἄντρον μόνον διὰ νυκτὸς καὶ μετὰ πολλὴν δοκιμασίαν καὶ ἐρευναν, καὶ ἤκουε φωνὴν ἀναρῶρον, καὶ ἐβλεπε πράγματα θαυμάσια καὶ παράδοξα (1), τὰ ὁποῖα πᾶντα ἐμαντεύοντο τὸ μέλλον, καὶ ἔλυον τὰς ἀπορίας.

4) Τὸ μαντεῖον τῆ Ἀμφιαράου εὐρίσκετο περὶ τὴν Ἠρώπον. Οὗτος ὁ Ἀμφιάραος ὑπῆρχεν εἰς τῶν ἑπτὰ ἡρώων, οἱ ὁποῖοι ἐσφάτευσαν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Θηβαίων, καὶ μάντις περίφημος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ κατέπιεν ἐμπροσθεν τῶν Θηβῶν· μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐχρησιμοῦνται εἰς ὅλους, ὅσοι θυσιάζοντες εἰς τὲς θεάς, τῶν ὁποῖων τὰ ὀνόματα ἦσαν γεγραμμένα ἐπάνω τῶν βωμῶν, καὶ μάλιστα εἰς αὐτὸν ἕνα κριὸν, ἐκοιμῶντο ἐπάνω τῆ δέρματος τέτυε τῆ κριῖ. Οἱ ἐρωτῶντες ὤφειλον νὰ προπαρασκευάζωνται, ἀπεχόμενοι τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ οἴνου, καὶ 24 ὥρας ἀπὸ τροφῆς. Πλησίον τῆ νυκτὸς εὐρίσκετο καὶ ἱερὰ πηγὴ, ἐξ ἧς ὁ ἐρωτῶν ἐπινε, καὶ εἶτα ἐρρίπτεν εἰς αὐτὴν χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν νόμισμα (2).

§. η'. Περὶ ἐορτῶν.

Αἱ πρῶται τῶν Ἑλλήνων ἐορταὶ ἐχαρακτηρίζοντο διὰ τὴν χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην· καὶ πρῶτον μὲν

(1) Ο' Πλάταρχος (περὶ δαιμον. Σωκρ.) διηγεῖται τοῦτο παράδειγμα.

(2) Πausan. Ἀττ. λδ. Φιλοσόφου. εἰς Ἀπολλων. β, 37.

ἑωρτάζετο ἢ ἐπάνοδος τῆς χλόης, τῶν θερισμῶν, τῆ τρυγητῆ, καὶ τῶν τεσσάρων ὥρων τῆ ἐνιαυτῆ, ἔπειτα δὲ διωρίζθη εἰς τακτὰς ἡμέρας ἢ ἑόρτασις τῶν ὠφελίμων ἢ ἐνδόξων συμβάντων, καὶ οἱ μῆνες τῆ ἐνιαυτῆ γὰρ Ἀθηναίων ἐγίναν ἐπιτομὴ τῶν χρονικῶν, καὶ ἀνεκίβην τὴν μνήμην τῶν ἀξιολογωτέρων ἐποχῶν τῆς εὐκλείας τῶν Ἑλλήνων. Αἱ δημόσιοι ἑορταὶ ἑωρτάζοντο κατ' ἔτος, ἢ μετὰ τινὰς περιοδικὰς χρόνους, ἐξ ὧν τινὲς ἐπανηγυρίζοντο μεγαλοπρεπέστατα, σφαζομένων ἐνίοτε ἐνίοτε ἐπὶ τῶν βωμῶν ὡς 300 βοῶν. Οἱ Ἕλληνες διετέλουν ἐπέκεινα τῶν ὀγδοήκοντα ἡμερῶν εἰς ἑορτάς, αἱ ὁποῖαι συνίσταντο ποτὲ μὲν εἰς θυσίας, ποτὲ δὲ εἰς λιτανείας, ὅπου νέοι καὶ νεάνιδες ἐπεδείκνυσον ὅλα τὰ κάλλη των, καὶ ἄλλοτε εἰς χοροὺς, ὕμνους καὶ ἀγῶνας, ὅπου ἐδεικνύετο πᾶσα ἡ ἐπιτηδειότης καὶ σωματικὴ ἀρετὴ. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν ἑορτῶν αἱ ἀξιολογωτέραι ἦσαν τὰ Παναθηναῖα, τὰ μεγάλα Διονυσιακὰ, καὶ τὰ Ἐλευσίνια μυθήρια.

Τὰ Παναθηναῖα, τὰ ὁποῖα πρῶτον μὲν ὠνομάζοντο Ἀθηναῖα, ἐπὶ δὲ τῆ Θησέως Παναθηναῖα, ἦσαν διττὰ, μεγάλα καὶ μικρά· καὶ τὰ μὲν μεγάλα ἑωρτάζοντο τῇ κατ' τὴν ἑκατομβαιῶνος μετὰ τέσσαρας περιοδικὰς χρόνους, τὰ δὲ μικρὰ μετὰ τρεῖς χρόνους ἢ κατ' ἔτος, διὰ μιᾶς ἢ πολλῶν ἡμερῶν (1). Ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ οἱ μὲν νέοι ἐγυμνάζοντο εἰς τὸ σάδιον ἵππεύοντες, παλαιότες, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς ἄλλας σωματικὰς γυμνάσεις, οἱ δὲ μουσικοὶ ποιηταὶ ἠγωνίζοντο εἰς τὸ ὠδεῖον ἀγῶνας γλυκυτέρους καὶ σοφῆς (2), καὶ οἱ νικη-

(1) Ἀρποκρατ. καὶ Σειδ. λεξ. Θεκυδ. ς'. (2) Πανσαν. Α. 13'. Πλάτωνα. εἰς Περιελ.

ται ἐλάμβανον σεφάνες ἢ τμάς. Πολλὰ τάξεις πολιτῶν, θαυμαζομένων διὰ τὴν ὠραιότητα, ἐξήρχοντο τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἢ πρόπορεύοντο μεγαλοπρεπῶς, ἐξ ἧν οἱ νέοι ἢ τὰ νέα κοράσια ἐβάσταζον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κοφίνες, ἐχέσας ἱερὰ ὄργανα, πλακύντας, ἢ ἄλλ' ἀνήκοντα εἰς θυσίας· ἢ μετὰ τέτυς εἶποντο αἱ θυγατέρες τῶν ξένων ἢ δούλων· μετὰ δὲ ταύτας, μισοί, κισσαρφοὶ ἢ ἐνοπλοὶ ὄρχηστῆ. Τότε ἤκολέθει ἐν μεγαλοπρεπῆς πλοῖον, τὸ ὅποιον κινέμενον διὰ μηχανῶν, ἐκόμιζε τὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς, εἶδος ὑψίστου μὴ χειριδωτῆ, ἐπὶ τῷ ὁποίῳ παρίζαντο κεντηταὶ αἱ νίκαι τῆς θεᾶς κατὰ τῶν τιτάνων ἢ ἄλλων τιῶν ἡρώων. Ἡ δὲ λαμπρὰ συνοδία περιεπάτει κατὰ μικρὸν ἢ ἡρέμα, προπορευομένων τῶν πρώτων τῆς πολιτείας ἀρχόντων, ἢ ὅτε ἔφθανεν εἰς τὸν ναὸν τῆς κυρίας Ἀπόλλωνος, ὃ πέπλος ἐλύετο ἀπὸ τὸ πλοῖον, ἢ παρακατετίθειτο εἰς τὸν ἐν ἀκροπόλει ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς (1). Τὴν δὲ νύκτα ἐγίνετο πολλοὶ τερπνοὶ ἀγῶνες, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἡ λαμπροφωρία ἦτον ὁ συνηθέστερος, ὅπε πολλοὶ ἄνδρες ἔχοντες ἐπὶ χειρας λαμπάδας ἀναμμένες, ἔτρεχον τὸ σάδιον, ἢ ἕτινος ἡ λαμπὰς δὲν ἐσβύετο, ἐκεῖνος ἐκηρύττετο νικητῆς, ἢ ἐλάμβανεν ἄθλον κλόνον ἐλαίας (2). Τελευταῖον, ἡ εορτὴ ἔπαυε μὲ συμπόσα ἢ διανομὰς ἀναμιάκτων θυμάτων εἰς τὸν λαόν.

Τὰ μεγάλα Διωνυσιακὰ εὐρτάζοντο μὲ μεγάλην μεγαλοπρέπειαν. Τότε ἐβλεπέτις τὴν πάλιν

(1) Οἰκονδ. βιβλ. 5°. Εὐρεπ. Ἐκάβ. 51χ. 466. Σειδ. εἰς Φιλόσοφ. (2) Δρισοφ. βατραχ. 51χ. 1121. Ἀθήν. Ε', α. Πλάταρχ. εἰς Λυκῆργ. ῥήτορα.

ἄλην καταβεβυθισμένην εἰς μέδην. Οἱ διασῶται τῷ θεῷ ἐνδεδυμένοι δέρματα διαφόρων ζώων, λίνεα ἐνδύματα, μεγάλας μίτρας, ἢ ἄλλοι μὲν καθήμενοι ἐπὶ ὄνων, ἢ ὑποκρινόμενοι τὸ ὄχημα τῶν σατύρων, παιάνων ἢ σειρήνων, ἄλλοι δὲ σύροντες τράγους ἢ αἰγας εἰς θυσίαν, ἐώρταζον τὰ ὄργια ἐν μεγίστῃ μέδῃ ἢ κυμβάλοις ἢ ἀυλοῖς. Αὕτη ἡ εορτὴ, ἢ ὅποια ἐωρτάζετο τῇ ια', ιβ', ἢ ιγ' τῷ Ἐλαφιβολιῶνος, ἐπανηγυρίζετο εἰς τιμὴν τῷ Διονύσῃ πολλαχῶς ἢ μάλιστα εἰς τὰς Ἀθήνας (1), ὅπου οἱ πολῖται ἐνδεδυμένοι δέρματα ἡμιόωνων, ἐξεφανωμένοι τὰς κεφαλὰς μὲ δάφνην ἢ βλαστὰς κλημάτων, ὠπλισμένοι μὲ θύρσους, ἢ ἔχοντες αὐλὰς ἢ κύμβαλα, ἔκαμνον τὰ γελοιωδέστατα ἢ μωρότατα ὄχηματα, ἢ ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὰ ὄρη, ἐχόρευον ἢ ἐκραζον εὐοῖ σαβοῖ, εὐοῖ ἰακχε, ἰὼ ἰακχε. Ἐν τῷ μέσῳ τότε τῷ πλήθει τῶν βακχευομένων ἐπορεύοντο εἰτάκτως οἱ διάφοροι χοροὶ νέων ἀπεσταλμένων ἀπὸ τὰς φυλὰς, ἢ πολλαὶ νεάνιδες φέρονται τὰς ἱερὰς κοφίνους. Πάντα ταῦτα ἐγίνοντο τὴν νύκτα· τὴν δὲ ἡμέραν ἐπανηγυρίζοντο διάφοροι ἀγῶνες. Ἡ πρὸς τὸν πολίτην ἐλαχίστη ὕβρις ἐνομίζετο ὡς ἐγκλημα ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις τῆς εορτῆς, ἢ πᾶσα καταδιώξις τῷ δανειῶ ἦτον ἀπηγορευμένη. Ἐν ταύτῃ τῇ εορτῇ περιεφέρετο πίθος γεμάτος οἴνου ἢ ἐξεφανωμένος μὲ σαφύλια, ἢ κατόπιν αὐτῷ ἐσύροντο τράγος ἢ κόφινος μὲ σῦκα, ἢ φαλλοὶ, ἢ γυνὴ ῥάβδοι παχεῖς, ἐπὶ τῶν ὁποίων τῷ ἄκρῳ παρίζατο τὸ αἰδοῖον τῷ ἀνδρὶ ἐκ ξύλου ἢ ἄλλῃ τινὸς τοιούτου κατεσκευασμένον.

Τὰ Ἐλευσίνια μυσήρια ἐωρτάζοντο κατ' ἔτος

(1) Πλάταρχ. περὶ φιλοχεμίας

εις τιμὴν τῆς Δήμητρος διὰ θυσιῶν καί τινων μουσικῶν τελετῶν, ἃ διηρῶντο εἰς μεγάλα ἢ μικρά (1). Τὰ μικρὰ ἦσαν προπαρασκευῆ τῶν μεγάλων, ἢ οἱ ἐν τοῖς μικροῖς μεμνημένοι ὠνομάζοντο μῦσαι, οἱ δὲ ἐν τοῖς μεγάλοις ἐπόπται ἢ ἔφοροι. Ἡ μῦσις ἐγένετο νυκτὸς ἐν τινι μικρῷ ναῷ, ὅπε παραυρίσκοντο ὁ ἱεροφάντης ἢ μυσαγωγὸς, ὁ δαδῆχος, ὁ κήρυξ, ὁ ὑπηρέτης τῆ βωμῆ, ὁ ἀρχων βασιλεὺς, ἢ τέσσαρες ἄνδρες ἐπιστάται πάντων, ὀνομαζόμενοι ἐπιμεληταί. Οἱ μῦσμοι ἐφόρει μῦρτινον σέφανου (2). Ἐν ὅλῃ δὲ ταύτῃ τῇ ἐορτῇ ἐγένοντο ἰσραὶ λιτανεῖαι εἰς Ἐλευσίνα, ἢ εἰς εἰς ἐπίαντο κακῆργος, ἔτε κρίσις ἐθεωρεῖτο (3).

Πλὴν τέτων ἦσαν ἢ ἄλλαι πάμπολλαι ἐορταὶ εἰς τιμὴν τῶν θεῶν ἢ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ἢ πᾶσα πόλις, πᾶσα οἰκία εἶχεν ἰδικᾶς τῆς ἐορτάς.

§. 5. Περὶ ἀγῶνων.

Οἱ ἀγῶνες ἐθεωρῶντο ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ὡς μέρος τῆς θρησκείας, ἢ συνεσθῆσαν ἀπὸ τῆς περιβοήτης ἥρωας τῆς ἀρχαιότητος, ἀπὸ τῶν Ἡρακλῆν, Ἰάσωνα, Θησέα, Κάστωρα ἢ Πολυδεύκην. Οἱ μέγιστοι ποιηταὶ ἐφιλοτιμῶντο νὰ ὑμνήσωσι τὰς νίκας τῶν, ὅσοι ἐλάβανον τὸ βραβεῖον εἰς τύτους τοὺς ἀγῶνας. Οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν πάντοτε ταύτας τὰς γυμνάσεις ὡς ἐπωφελεστάτας εἰς τὸν πόλεμον, καθότι ἐκαμνον τὴν πρὸς ἀνδρειοτέρους ἢ ῥωμαλαιοτέρους, ἢ ἐπιτηδειοτέρους

(1) Τὰ μικρὰ συνεσθῆσαν παρὰ τῆ Εὐμόλπῃ, ἢ συνίβανον ἐν μηνὶ Ἀΐδεσθριῶνι, τὰ δὲ μεγάλα ἐορτάζοντο ἀπὸ 15 — 23 τῆ Βεηδρομιῶνος.

(2) Σχολ. Ἀΐδεσθ. βατραχ. 333. Πολυδ. η, 3. (3) Μεσ. ἔρσ. Ἐλευσθ.

αις τὰς κακοπαθείας τῷ πολέμῳ. Οἱ δημόσιοι ἀγῶνες ἦσαν ἐν γένει τέσσαρες, τὰ Οὐλύμπια, Πύθια, Νέμεα καὶ Ἰσθμια.

Οἱ Οὐλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἦσαν οἱ περιφημότεροι, οἱ ὅποιοι συνεαἰθίσθησαν κατὰ τὴν δόξαν τῶν περισσοτέρων συγγραφέων ἀπὸ τῶν Πέλεια (1), καὶ πρῶτον μὲν ἐωρτάζοντο ἀτάκτως καὶ εἰς χρόνον μὴ προσδιωρισμένον, ἔπειτα δὲ διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Γ' Φίτε, βασιλέως τῆς Ἡλίδος, νὰ πανηγυρίζωνται κατὰ πενταετίαν τῆ ἰα' τοῦ ἑκατομβαιῶνος· ἐωρτάζοντο δὲ πλησίον τῆς Οὐλυμπίας ἢ Ἡλίδος εἰς τιμὴν τοῦ Διός. Οὐλυμπίας ὠνομάζετο τὸ τετραετὲς διάστημα τῶν Οὐλυμπιακῶν ἀγῶνων, καὶ τῶν Οὐλυμπιάδων ἢ ἐπαρισμησις εἶναι τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων χρονολογίας ἢ βάσις, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς καὶ Οὐλυμπιάδος· ἐν ἔτει πρὸ Χριστοῦ 776, ὅτε ὁ Κόροιβος ἐνίκησεν ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ. Οὗτοι δὲ οἱ ἀγῶνες διωρίσθησαν διὰ νὰ συναθροίζωνται εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅλαι τῆς Ἑλλάδος αἱ πόλεις, διὰ νὰ συμβουλευνται περὶ τοῦ κοινῆ συμφέροντος, διὰ νὰ διατηρῶσι τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν δόξαν, καὶ διὰ νὰ ὑψώσωσι τὴν καρδίαν τῶν Οὐλυμπιονίκων εἰς τὰ μεγάλα πράγματα. Ἡ Ἑλλὰς ἠγωνίζετο νὰ διαφυλάττῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τέτων τῶν ἀγῶνων, οἱ ὅποιοι ἐπανηγυρίζοντο ἀδιακόπως, ἐφ' ὅσον ἐκεῖναι εἶχον ζώπυρα ἐλευθερίας. Ἡ πλειθὺς τῶν θεατῶν ἐξῆπτε τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀγωνιζομένων· οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον κολεφῶνα τῆς δόξης τὴν ἀπόλαυσιν τῶν βραβείων.

Ὁ δρόμος κατεῖχε τὴν πρώτην τάξιν μεταξὺ

(1) Πινδάρ. Νίμ. νᾶ', 34.

τῶν γυμνασμάτων τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων. Πρὸς τῆτο ὑπῆρχε τόπος τις, ὀνομαζόμενος σάδιον, ἐπειδὴ τοπάλαι ὁ τόπος, ὅπου ἐγυμνάζοντο οἱ ἀθληταί, εἶχε τὸ μήκος ἑνὸς σαδίου, ἤτοι 600 ποδῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆ σαδίου εὐρίσκοντο τὰ διωρισμένα ἄλλα εἰς τὴν νικητάς· ἐπειτα δὲ ὠνομάζετο σάδιον καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἠγωνίζοντο οἱ ἀθληταί, καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἴσαντο οἱ δεαταί. Ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆ σαδίου ὑπῆρχεν ἡ βαλβίς (σχοινίου ἢ ἄλλοτι τοῖστου), ἔξω τῆς ὁποίας ἴσαντο αἱ ἀμάξαι καὶ ὅσοι ἐμελλον νὰ τρέξωσι, καὶ ἡ ὁποία, ὅταν ἐχάμηλόνητο, ἔδιδε τὸ σημεῖον εἰς τὴν ἀγωνιστὰς τῶν νὰ τρέξωσι τὸ σάδιον, εἰς τῆ ὁποίᾳ τὸ τέλος εὐρίσκετο τὸ τέρμα. Οἱ πεζῆ τρέχοντες ἐτάττοντο κατ' εὐθείαν, καὶ εὐθὺς ὅτε ἐδίδετο τὸ ρηθὲν σημεῖον, ἔτρεχον πρὸς τὸ τέρμα μὲ μεγάλην ταχύτητα, καὶ ὁ πρῶτος φθάσας ἐνομίζετο νικητής· καὶ ἔτος ἦτον ὁ ἀπλῆς δρόμος, ἐπειδὴ εὐρίσκετο καὶ ἕτερος, ὀνομαζόμενος δίαυλος, ὅπου οἱ ἀγωνιζόμενοι, μετὰ τὸ φθάσαι εἰς τὸ τέρμα, ἐπανέσρεφον εἰς τὴν βαλβίδα· εὐρίσκετο δὲ καὶ ἕτερος τρίτος, ὀνομαζόμενος δόλιχος, ὅσις ἦτον ὁ μακρύτερος δρόμος, διότι οἱ ἀγωνιζόμενοι ἔτρεχον πέραξ τῆ πέρματος δωδεκάκις. Πλὴν τότε τῆ δρόμου τῶν πεζῶν ὑπῆρχε καὶ ἄλλος δρόμος τῶν ἐφίππων, ὅσις ἐγίνετο εἰς τὸν ὀνομαζόμενον ἵππόδρομον.

Ὁ δὲ διὰ τῶν ἀμάξων δρόμος ἦτον ὁ πολυφημότερος παρὰ πάντας, διότι τοπάλαι συνείδον οἱ βασιθεαταί καὶ ἥρωες νὰ μάχωνται ἐφ' ἀμάξης, καὶ οἱ παρρησιαζόμενοι εἰς τὰ Ὀλύμπια διὰ τῆτο τὸ εἶδος τῆ ἀγῶνος, ἦσαν ἄνδρες ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ ἀνδραγαθίᾳ περιβήτητοι. Ὁ Ὀλύμπιος Φοῖνιξ, τὸ σύμβολον τῆς νικητικῆς ἔτιματο ἐξίσου μὲ τὸ διάδημα, ὡσεὶ ὁ Γέλων καὶ Γέρων,

οὐ βασιλεὺς τῶν Συρακουσῶν, καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἐκόμπαζον, ὅτι ἀπήλαυσαν ἐκεῖνο τὸ σύμβολον τῆς νίκης. Αἱ ἀμαξαὶ ἐσύροντο ἀπὸ δύο ἢ καὶ τέσσαρας ἵππων, καὶ ἔτρεχον τὸ σάδιον ἀπὸ διδομένου τινὸς σημείου. Ὁ δὲ τύπος καθενὸς διωριζέτο διὰ τῆ κλήρου· καὶ ὅσοι μὲν εἶχον τὸν ἀριστερὸν, ἦσαν πλησιέστεροι τῆ τέρματος, περὶ τὸ ὅποσον ὤφειλον νὰ τρέχουσιν· ὅσοι δὲ εἶχον τὸν δεξιὸν τόπον, ἔκαμνον μεγαλύτερον γύρον. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐφιλοτιμήθη νὰ διαπρέψῃ εἰς τύτους τὸς ἀγῶνας περισσύτερον παρὰ πάντας τὸς Ἕλληνας, πρὸς ὃ καὶ ἐσειλεν ὡς ἑπτὰ ἀμάξας, διὰ τὰς ὁποίας ἔτρεφε πολλὰς ἵππους. Σημείωσαι δὲ ὅτι, διὰ νὰ λάβῃ τις τὸ βραβεῖον, δὲν ἦτον ἀναγκαῖον νὰ τρέχῃ ἐφ' ἀμάξης προσωπικῶς, ἀλλ' ἦτον ἀρκετὸν νὰ παρίσταται εἰς τὸς ἀγῶνας, ἢ νὰ σείλῃ τὸς ἵππους τε.

Ὁ Ὀλυμπιονίκης ἐλάμβανε βραβεῖον ἕνα σέφρον ἐλαίας καὶ κλόνον Φοίνικος· ὁ δὲ κῆρυξ κρέων τῆς σάλπιγγα, τὸν περιέφερε κύκλῳ τῆ σαδίου, καὶ τὸς ἐκήρυττε νικητὴν γεγονυῖα τῆ φωνῆ, οἱ δὲ θεαταὶ ἀπεκρίνοντο χειροκροτῶντες καὶ εὐφημῶντες. Ἐπιστρέφωσθε ὁ νικητὴς εἰς τὴν πατρίδα, εἰσεβαίνων ἐποχῆς ἐπὶ τὸ θρόνον, προπορευομένων πάντων τῶν πολιτῶν. Τὸ βραβεῖον τῆ δρόμου τῶν ἀμαξῶν ἐτιμᾶτο παρὰ πάντα τὰλλα, καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἐσημείωνον πᾶσαν Ὀλυμπιάδα μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα τῆ νικητῆ.

Αἱ ἄλλαι γυμνάσεις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἦσαν ἀγῶνες τῶν ἀθλητῶν, συνιστάμεναι εἰς τὴν πάλην, πυγμὴν, τὸ παγκράτιον, τὸν δίσκον καὶ τὸ πηδῆμα. Οἱ δὲ ἀθληταὶ, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον νὰ εἶναι Ἕλληνες τὸ γένος, ἐλευθέροι καὶ χρηστοθήτες, καὶ νὰ δοκιμάζω-

ται ἀπὸ τῆς κριτῆς, ὀνομαζομένης Ἑλλάωνοδίκης, διέ-
κριβον δέκα μῆνας εἰς τὰ γυμνάσια, ὅσιν ἐξήσκησεν τὸ
σώμα πολλὰχρῶς ὑπὸ διδασκάλου, καὶ ὅτε ἐμεγάλον ἦ
ἀγλωπίησιν, ἔχρισεν τὸ σῶμα μετ' ἑλαίου, καὶ ἐπά-
λαιον γυμνῶσι. Οἱ ἐπιστάται τῶν ἀγώνων ὠνομάζοντο
ἀγωναοδῆται.

Οἱ ποιηταὶ, οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἀνεργήσασκον
συχυμάκεις τὰ συγγράμματα τῶν εἰς τὰ Ὀλύμπια εἰς
ἐπηκόων πᾶντων. Οἱ μνηστῆρες ἀνέληταν εἶχον τὴν τι-
μὴν τῆς παροδίας εἰς τῆς διημάτων ἀγώνων, καὶ εἰς τὴν
Σπάρτην παρίσταντο πλῆστον τῆ βασιλείως ἐν τῷ πο-
λέμῳ, καὶ ἐτρέφοντο μετ' ἀγμάτια ἐξοδῶ. Οἱ ἐπιμνη-
στῶν Ὀλυμπιακῶν ἐχορήγουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ὑ-
πόδειξιν τῶν ἐπιόντων εἰς τῆς ποιητῆς, ἐξ ὧν μάλα διε-
σχεψᾶν ὁ Πλάτωνος καὶ Ζημλωνίης. Οἱ πολλοὶ ἀνέλητον
ἀνέληταν ἦσαν Μάων ὁ Κροτωνιάτης καὶ ὁ Πολυδάμας,
ἐξ ὧν ὁ παλαιὸς διημύζεσθαι διὰ τὴν ὑπερδιεχύμασων
ἀνδρείων καὶ ῥώμην τῆ σῶματος, περὶ τῆ ἀποία διηγύεν-
ται, ὅτι νέος ἔτι ὧν, ἐμνήσθην ἐξέμας εἰς τὰ Ὀλύμ-
πια, ὅτι ἐτρέφετο τὸ σώδιον, βιασάτων ἐπὶ τῶν ὧμων
ἕνα βῆν τεσσάρων χροίων, τὸν ὅποιον φανεύσας με-
τὸν γυρόσιον, κατέφασγεν ἐν μετ' ἡμέρᾳ. Ἄλλ' ἢ δι-
ναμῆς ἀπὲρ παρῆσθησε τὸν ὄλεσιρόν τιν. διῶτι θείων
ἠδ' ἀγῶν ἀγῶν σφηνῆς ἕνα κορυμνὸν ὀβυὸς μετ' ἀγῶν
τῆς, κατὰβιβλάσθη ἀπὸ λάοντα, μὴ δινημένιος ἠδ' ἐκτύρη
τῆς χειρῆς τῆς, τῆς ὀποιῶς ἐσφίξετο τὸ δεινόν.

Τὰ τίθεται ἐωρατόζοντο ἐν Δελφοῖς κατὰ τε-
τραεταῖον εἰς τιμὴν τῆ ἀπόλωνος, ὅσιν ἐφόνευσε τὸν
ἄφω Πύσιων. Ἐπὶ αὐτῶν ἦσαν κριταὶ οἱ ἄμφικτυόνες,
καὶ ὁ μνηστῆς ἐλάμβανε σέφωον ἐκ ὀδῶν.

Τὰ δέμα ἐωρατόζοντο κατὰ δισταῖον ἐν τῷ πόλει

Νεμέα τῆς Πελοποννήσου πρὸς τιμὴν τῷ Ἡρακλέει, ὅσις ἐφόνευσε τὸν ἐν τῷ δάσει τῆς Νεμέας λέοντα. Τὸ βραβεῖον ἦτο σέφανος ἐκ χλωρῆ κισσῆ.

Τὰ Ἰσθμια ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὸν ἐν Κορίνθῳ ἰσθμὸν εἰς τιμὴν τῷ Ποσειδῶνος. Τὸ βραβεῖον ἦτο σέφανος ἐκ ξηρῆ κισσῆ (1). Ἐν τῷ καιρῷ τῶν τῶν ἀγῶνων ἐγένετο ἀνακωχὴ ὄπλων εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

ΚΕΦ. Β΄.

Ἡθὴ καὶ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν ἔθνῶν ἀνακαλύπτει τὴν ἠθικὴν αὐτῶν καὶ ἀγχινοῖαν, καὶ ἡ φυσιογνωμία ἐνὸς ἔθνους εὐρίσκεται εἰς τὰ ἠθῆτα, τὰ ὅποια κρῖνομεν ἐκ τῶν ἔθιμων. Διὰ τῆτο νομιζομεν ἀναγκαῖον ἵνα εἴπωμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῶν ἐν συντόμῳ, παραπέμποντες τὸν φιλομαθῆ ἀναγνώστην εἰς ἀνάγνωσιν Ἀθηναίων τῷ Δειπνοσοφιστῆ καὶ ἄλλων ἐνταῦθα μνημονευμένων συγγραφέων.

§. α. Περὶ γάμου.

Ὁ γάμος ἐτιμᾶτο πολὺ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν καὶ εἰς τὸς ἀρχαιοτάτους χρόνους. Οἱ ἱστορικοὶ καὶ φιλόσοφοι λέγουσιν, ὅτι οἱ ἀρχαιοτάτοι ἐπιμεληταὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν, οἱ πρῶτιστοι νομοθέται, εἰσήγαγον τὸν γάμον, ὡς ὁ Κέρκρου εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὁ Φορωνεὺς εἰς τὸ Ἄργος. Ἡ σύζυγος ὑπετάσσετο κατὰ πάντα, καὶ ἡ πολυγαμία ἦτον ἀπηγορευμένη. Ὁ γάμος μετα-

(1) Σχολ. Πινδ. Ἰσθμ. ὠδ. β'. ἐπ. α, 7.

ξὺ ἀδελφῶν ἢ ἀδελφῆς ἕκ διαφόρων πατρὸς ἢ μητρὸς ἦτο συγχωρημένος· ἀλλ' ἡ σύζευξις τῷ ἀδελφῷ μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἐκ τῶ αὐτῷ πατρὸς ἢ μητρὸς τῆς αὐτῆς ἐ-
 θελυττετο ἢ ἐμισεῖτο ὡς βαρβαρικὴ (1). Ὅταν ἡ κό-
 ρη ἐμελλε γὰ ὑπανδρευθῆ (2), ἀπῆτειτο ἢ θελήσῃς
 τῶν γονέων, ἢ ἀδελφῶν, ἢ τῷ πάππῳ, ἢ τῶν ἐπι-
 τρόπων (3), ἢ πρὸς σημεῖον πίσεως ἔδιδον ὁ γαμ-
 βρὸς ἢ ἡ νύμφη τὰς δεξιὰς ἀμοιβαίως, ἢ εἰς τὰς γο-
 νεῖς τῷ ἄλλῳ μέρει (4).

Κατὰ τὴν παραμονὴν τῷ γάμῳ, ἡ ὁποία ὠνομά-
 ζετο γαμηλία ἢ κυρεῶτις, ἐγίνοντο θυσιάαι ἰλαστικαὶ
 εἰς τὴν Ἀρτεμιν, ἡ ὁποία ἐνομιζετο ἐχθρὰ τῷ γάμῳ,
 ἢ ἐξητάζοντο ἐπιμελῶς τὰ σπλάγχνα τῷ ζῶν. Τῇ δε
 ἡμέρᾳ τῷ γάμῳ ὁ νυμφίος ἐλάμβανε τὴν νύμφην ἀπὸ
 τοῦ πατρικόντης οἴκου, ἢ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸν ἰδι-
 κόντε ἐφ' ἀμάξης, ἢ ἢ ἐνίοτε πεζῆν· ἢ ἡ τοιαύτη
 νύμφη ὠνομάζετο χαμαίπυς (5). Ἡ χρῆσις τῷ κομι-
 ζεῖν τὰς νύμφας ἐφ' ἀμάξης εἶναι πολλὰ ἀρχαία, ὡς ἐκ
 τῷ Ὀμήρῳ (6) ἢ Ἡσίοδῳ φανερόν (7). Ἡ νύμφη ἐκάθη-
 το ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀμάξης, ὁ δὲ νυμφίος ἐπὶ δεξιᾶν,
 ἢ ὁ πάροχος, ἦτοι ὁ πιστότατος αὐτῶν φίλος ἐπ' ἀρι-
 σεράν (8). Ὅτε δὲ ὁ νυμφίος ἦτο χῆρος, ἀντ' αὐτῷ
 συνῶδευε τὴν νύμφην εἰς ἀπὸ τῶν φίλων τε, ὀνομαζό-
 μενος νυμφαγωγὸς ἢ νυμφοσόλος (9). Ἐμπροσθεν τῆς

(1) Εὐριπ. Ἄνδρομ. 173.

(2) Τὸ ἐπὶ ἔτος τῆς ἡλικίας ἐνομιζετο ὡς τὸ ἀρμοδιώ-
 τερον εἰς γάμον (Ἡσίοδ. ἔργ. 2, 316).

(3) Πιτίν. Ἄττ. νόμ. (4) Εὐριπ. Ἰφιγ. ἐν Αὐλίδ. 831. (5) Πολυδ. γ, 3. (6) Ἰλιάδ. 2, 49. κτ. (7) Ἀσπ. Ἡρακλ. 275. (8) Πολυδ. αὐτ. (9) Ἡσυχ. ἢ Σειδ. λξξ.

ἀμάξης πρόπομπεύοντο λαμπάδες ἀνημιμένοι (1), ἐτι δὲ πρόπορεύοντο αὐληταὶ καὶ κιθαρῳδοὶ (2)· τὸ δὲ μέλος, ὅπερ ἐψάλλετο κατ' ὁδὸν, ὠνομάζετο ἀρμάτειον μέλος (3). Πλὴν δὲ τούτων συνώδευον τὴν νύμφην καὶ πολλαὶ γυναῖκες συγγενεῖς αὐτῆς ὀνομαζόμεναι νυμφεῦτριαι, παρὰνυμφοί, προμνήστριαι, προμνηστρίδες (4)· ἡ δὲ νύμφη ἔφερε κριθὴν εἰς τι ἀγγεῖον, ὀνομαζόμενον φρύγετον, φρύγητρον ἢ φρύγετρον (5). Αὕτη ἢ συνοδία καὶ τὸ μετὰ ταύτην γινόμενον συμπόσιον ἐνομιζέτο ὡς ἐπικύρωσις τῆ γάμου, καὶ ἐκ τούτου ἔλεγον ἄγουμαι γυναῖκα, ἦτοι ὑπανδρεύομαι. Ὅτε δὲ ὁ νυμφίος εἰσέβαιεν εἰς τὸν οἶκον, τῆ ὁποῖα αἱ θύραι ἦσαν ἐσφρανωμέναι ποικίλως (6), συνείθιζον νὰ χύνωσιν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῆ τε καὶ τῆς νύμφης σύκα καὶ ἄλλες καρπὲς εἰς σημεῖον τῆς μελλύσης ἀφθονίας (7), καὶ ἕκαστον τῆς ἀμάξης τὸν ἄξονα, αἰνιττόμενοι, ὅτι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ νύμφη εἰς τὴν πατρικὴν τῆς οἰκίαν.

Μετὰ ταύτας τὰς τελετὰς ἠκολούθει τὸ συμπόσιον, τὸ κυρίως ὀνομαζόμενον γάμος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπεδεικνύετο πᾶσα πολυτέλεια καὶ παμπή, καὶ ἔ μόνον οἱ ξένοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι πολυτελέστατα, ἀλλὰ καὶ ὁ νυμφίος καὶ ἡ νύμφη ἐνδεδυμένοι πολυποικίλως, ἐκάθηντο εἰς τὸν ἄνω τόπον ἐσφρανωμένοι, καὶ ὅλος ὁ οἶκος ἦτον ἐσολισμένος (8). Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆ συμποσίου, ἐν Ἀθήναις συνείθιζεν ἐν παιδίῳ ἐσφρανωμένον

(1) Εὐριπ. Ἐλέν. 728. (2) Μεσ. 275. (3) Οὐαλίς. εἰς Ἀρποκρατ. σελ. 222. (4) Ξενοφ. ἀπομνημ. β. (5) Πολυδ. 1, 12. (6) Πολυδ. γ, 3. (7) Σχολ. Ἀ. ρισοφ. εἰς πλῆτ. (8) Στοβ. ἔκλογ. 186.

μὲ σέφανον ἀκάνθινον καὶ δρυῖνον νὰ ἐμβαίη εἰς τὸν θάλαμον, ἔχον κόφινον μὲ ἄρτον, καὶ νὰ κράζη ἔφυγον κακὸν, εὐρον ἄμεινον, δι' ἃ ὑπαινίττετο ὁ πάλαι βίος τῶν Ἀττικῶν ἡρώων ἄνευ ἄρτε καὶ γάμῃ (1). Μετὰ τὸ συμπόσιον, καὶ γινομένῃ αὐτῇ, ἔψαλλον τὰς ὑμένας ἢ ὑμεναίους ὕμνος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐχώρευον· μετὰ δὲ τὸν χορὸν, ἔφερον τὰς νεονύμφας εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον, ὅπου εὐρίσκετο τὸ πορφυροσκέπασον καὶ μὲ ἄνθη ἐρωμένον κρεββάτι, ὀνομαζόμενον κυρίδιον λέχος, νυμφία εὐνή, κλίνη νυμφική ἢ γαμική (2). ἱπῆρχε δὲ καὶ ἕτερον κρεββάτι, ὀνομαζόμενον κλίνη παράθυρος, ἐπὶ τὸ ὅποιον ἐκοιμάτο ὁ νυμφίος μόνος, ὅτε κακὰ σημεῖα ἀπηγόρευον αὐτὸν ἀπὸ τῆν ἐκπλήρωσιν τῆ γάμῃ. Πρὶν ὅμως ἢ νύμφη κατακλιθῆ, ἔπλυνε τὰς πόδας τῆς, ὑπηρετούμενη ἀπὸ παῖδα ὀνομαζόμενον λυτροφόρον, ὁ ὅποιος ἦτο πάντοτε συγγενής· ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, οἱ νεόνυμφοι ὤφειλον καὶ νὰ συντρῶγῃσι κατὰ θεσπισμὸν τῆ Σόλωνος κυδώνιον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφέρετο ἡ νύμφη ὑπὸ τῶν συγγενῶν εἰς τὴν κλίνην, καὶ ὁ νυμφίος ἔλυσεν αὐτῆς τὴν ζώνην, αἰνιττόμενος ὅτι ἤδη ἔμελλε νὰ πληρώσῃ τὸ γαμικὸν καθῆκον (3). Ἐν τέτοις, νεοὶ καὶ νεάνιδες ἐχώρευον ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆ θάλαμῃ, καὶ ἔψαλλον τὰ ἐπιθαλάμια, κτυπῶντες μὲ τὰς πόδας τὴν γῆν, καὶ τέλος εὐχόμενοι εἰς τὰς νεονύμφας καλὴν ἀνάπαυσιν, ὑπέχοντο τῇ ἐπαύριον νὰ τὰς ἐξυπνίσωσι, τὸ ὅποιον καὶ ἔκαμνον (4).

(1) Ἡσυχ. καὶ Σειδ. λεξικ. (2) Ἀπολλων. δ, ε, 41· Ἀριστοφ. εἰρήν. 844. Πινδ. Ντιμ. ὠδ. ε'. Λυκκιαν. εἰς Ἡρόδ. Πολυδ. γ, 3. (3) Οἰμῆρ. ὕμν. εἰς Ἀφροδ. 155. Θιοκρ. 27, 54. Μυσ. ψ, 272. (4) Θιοκρ. Εἰδυλλ. ιη'.

Μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν τῷ γάμῳ, ὁ ὁποῖος διήρκει τρεῖς ἢ ἑπτὰ ἡμέρας (1), ἡ νύμφη ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν τῷ πατρὸς, καὶ αὐτὴ μὲν ἐπρόσφερε δῶρον εἰς τὸν νυμφίον ἐν φόρεμα (χλανὶς ἀπαυλισηρία), ἐκείνος δὲ ἀντέδιδεν αὐτῇ ἄλλα, ὀνομαζόμενα ἀνακαλυπτήρια, τὰ ὅποια πάντα ἦσαν πολύτιμα. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐχάριζον εἰς τὰς νεονύμφας καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν πολλὰ σκευὴ τῆς οἰκίας, τὰ ὅποια ἐφέροντο εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης μὲ μεγάλην πομπὴν, προπορευομένη τῷ Κανηφόρῳ ὡς ἐν δημοσίᾳ πομπῇ, καὶ κατόπι αὐτῆ ἐρχομένη παιδὸς λευκὰ ἐνδεδυμένη, ὅσας εἶχεν ἐν χερσὶ λαμπάδα ἀναμμένην (2).

§. β'. Περὶ ἐνδυμάτων.

Οἱ Ἕλληνες καὶ αἱ Ἕλληνίδες εἶχον δύο μόνον εἶδη ἐνδυμάτων, τὸν χιτῶνα καὶ τὸ ἱμάτιον (3), καὶ ὁ μὲν χιτῶν ἐσκέπαζε τὸ σῶμα, τὸ δὲ ἱμάτιον τὸν χιτῶνα. Οὗτος ἦτον ἐκ λινοῦ ἢ βάμβακος, καὶ κοινῶς λευκῆ χρώματος· εἰς δὲ τὰς ὕστερον χρόνους ταῦτα τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἐξ ἐλαφροῦ ἢ σηρικῆ ἰφάσματος, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ πανὶ χρυσοῦφαντον. Αἱ γυναῖκες ἐφόρων ἱμάτια συρῶμενα μὲ μανίκια σεσὰ καὶ ῥαμμένα, τὰ ὅποια ἐφθα-

(1) Ἡ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρα ὀνομάζεται ἀπαυλία.

(2) Σειδ. εἰς ἀνακαλυπτήρια.

(3) Τὸ ἱμάτιον, ἡ φάρος, περίβλημα, περιβόλαιον, ἀμπιχόνη, ἀναβόλαιον, ἀναβολή, περιβολή, ὀνομάζεται κυρίως τὸ μακρὸν φόρεμα· διότι ἦσαν καὶ ἄλλα μικρὰ, ὡς ἡ χλαμύς (τὸ ἔδυμα τῶν στρατιωτῶν) καὶ ἡ χλαῖνα (τὸ ἔδυμα τῶν ποταπῶν), ἡ ὅποια ἦτον ἀπλή ἢ διπλή (Ἰλιάδ. κ, 134. ω, 230. Πολυδ. ζ, 13. §. 47).

νον ἕως εἰς τὲς καρπὲς τῶν χειρῶν (καρπωταί), καὶ ἔσφιγγον τὸ ἱμάτιον (1) ἀμέσως ὑποκάτω τῆ σήδεος μετὰ τὴν λαβίδα (περόνην ἢ πόρην), καὶ μετὰ τῆτο ἔζωνόν τὴν ζώνην, ἡ ὁποία ὠνομάζετο καὶ σρόφιον, ταιγία, σηφάδεσμος. Αἱ εὐγενεῖς γυναῖκες ἐφόρην ἐπάνωθεν τῆ ἱματίου καὶ τὸν λεγόμενον πέπλον, ὁ ὁποῖος ἦτο μακρὺς, καὶ ἐσύρετο ἢ ἐρρίπτετο ἐπὶ τὲς ὤμους.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν Ἑλλήνων ἄλίγω διεφέρειν ἀπὸ τῆν τῶν Ῥωμαίων. Ἡ χλαμύς ἦτο τὸ ἐνδυμα τῶν παλεμιστῶν, ὅθεν καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις νεοὶ ἀπὸ 18—20 χρόνων ἐφόρην αὐτὸ, οἱ ὁποῖοι προητοιμάζοντο εἰς ἐκδύλευσιν τῆς πατρίδος, φυλάττοντες φυλακὴν ἐν τῇ πόλει. Τὸ δὲ χρώμα τῆς χλαμύδος ἐν ἀρχῇ μὲν ἦτο μαύρον, ἐπὶ δὲ τῆ Ἡρώδου Ἀττικῆ λευκόν (2). Αἱ χλαμύδες τῶν στρατιωτῶν ἦσαν ἐνδοθεν κρισσῶται, ἦτοι τριχωταί, καὶ ἐκ τῆτε διετήρην θερμὸν τῆ ἀνθρώπου τὸ σῶμα. Ἡ πορφύρα ἦτο τὸ βασιλικὸν χρώμα, ἐξ ἧ οἱ τῆ Μαραθῶνος ἥρωες κατεσκεύασαν ἱμάτια. Ἐπὶ τῶν χρόνων τῆ Σόλωνος οἱ Ἕλληνες ἐφόρην γένειον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆ Ἀλκιβιάδου ἐξύριζον· καὶ τὸ πάλαι μὲν ἠγάπων τὴν κόμην καὶ τὰς μακρὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀγῶνων ἔκοπτον αὐτάς, καὶ ἐτίμων τὸ ξανθὸν χρώμα (3). Οἱ Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὲς πλῆθς τότε μόνον, ὅτε ἦσαν ἄρρωστοὶ καὶ ἠναγκάζοντο νὰ ἐξέλθωσι τῆς οἰκίας (4)· περιεπάτην δὲ ἀνυπόδητοι, καὶ ἐφόρην ὑποδήματα μόνον εἰς ἀγρὸς καὶ ἀπαδημῦντες (5). Τὸ ὑπόδημα τῶν τρα-

(1) Πολυδ. 7, 3, 52. 514. §. 6. 65, (2) Ἀρτεμίδωρ. 1, 56. (3) Ἀλλ. ποικ. 15. 18, 14. (4) Πολυδ. 8, 33 § 171. Ἀθην. 18, 13. (5) Ἀθην. II, 5.

γυμνῶν, κνημῶν ἢ πολεμιστῶν, ὠνομάζετο κότθυρος (1). Οἱ δὲ σολισμὸς τῶν γυναικῶν ἦσαν 1) τὰ ἔρματα, ἐνώτια ἢ ἔλικες, τὰ ὅποια ἐκρέμων εἰς τὰ ὠτία. 2) οἱ τέττιγες, εἶδος σολισμῶ, τὸ ὅποσον ἐσερέονον εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αἱ εὐγενεῖς. 3) τὰ ψέλλια, τὰ ὅποια ἐφόρον ἢ περίξ τῶν καρπῶν τῶν χειρῶν (περικάρπια), ἢ περίξ τῆ βραχιόνος (περιβραχιόνια). 4) σρεπτοί, εἶδος σρεπτῆς ἀλύσε.

β. γ. Περὶ τῆ τρώγων ἢ παίζειν.

Οἱ Ἕλληες ἔτρωγον κυρίως δις τῆς ἡμέρας, ἐν τῷ λεγομένῳ ἀρίσῳ, ἢ μάλις ἐν τῷ δαίπῳ. Ἐπὶ δὲ ἔτρωγον ἢ τρίς ἢ ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας. Ἐπὶ τῆ Ὀμίρῳ ἔτρωγον καθήμενοι· ἔπειτα δὲ συνείδισαν, ὡς οἱ Πέρσαι ἢ ἀνατολικοί, νὰ τρώγωσι πλαγιασμένοι ἐπάνω τῆς σρωμνῆς τὸν ἀκόλυθον τρόπον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖτο τοιουτοτρόπως, ὡς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆ σώματος ἐσηρίζετο ἐπάνω τῆ ἀρισερῆ ἀγκῶνος, τὸ δὲ κατώτερον ἦτον ἐξηπλωμένον ἢ ὀλίγον τι κεκλιμένον ἐπάνω τῆς κλίνης. Ὅτε δὲ ἐκειντο πολλοί, τότε ὁ πρῶτος ἐκειτο εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς κλίνης, ἢ εἶχε τὴν κεφαλὴν τῆ δευτέρῃ ἐν τῷ κόλπῳ, ἢ ὀπίσθεν αὐτῆ ἐξηπλωμένους τὰς πόδας. Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκειτο ἢ ὁ τρίτος ἐν τῷ κόλπῳ τῆ δευτέρῃ, ἢ ὁ τέταρτος ἐν τῷ κόλπῳ τῆ τρίτῃ, ἢ ἔτω καθεξῆς. Πρὸ δὲ τῆ δαίπνου καὶ μετὰ τὸ δαίπνον ἐσπενδον εἰς τὰς θεάς (2).

Τὰ συμπόσια τῶν Ἑλλήνων διηρῶντο εἰς τρία

(1) Σχολ. Ἀρίσθ. ἐκκλησ. 47. (2) Σχολ. Ἀριστοφ. ἐν σφίξ.

μέρη, ὀνομαζόμενα τραπέζας. 1) Δείπνε προοίμιον, ἢ πρόπομα ἦτον ἢ ἀρχὴ τῆ συμποσίε, συνισάμενον εἰς δριμέα καὶ νόσιμα λάχανα, εἰς ὡὰ, ὄσρεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα. 2) Τὸ δείπνον ἦτον ἢ κεφαλὴ τῆ δείπνε, καὶ συνίστατο εἰς διάφορα κατεσκευασμένα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα σημεϊόμενα εἰς πινακίδιον, ἐγχειρίζοντο παρὰ τῆ μαγειρεῖ εἰς τὸν πανδοχέα (1). 3) Τέλος ἠκολούθει τὸ λεγόμενον ἐπιδόρπισμα, συνισάμενον εἰς διάφορα σακχαρικά καὶ πλακύντια. Μετὰ τὸ φαγεῖν ἐπίνον, καὶ ὁ μὲν πίνων εἰς ὑγείαν τινὸς ἔλεγε, χαίρε, ἢ προκίνω σοι καλῶς, ὁ δ' ἕτερος ἀπεκρίνετο, λαμβάνω ἀπὸ σῆ ἡδέως.

Οἱ Ἕλληες εὐφραίνοντο κατὰ διαφόρους τρόπους εἰς τὰ συμπόσια, οἷον ψάλλοντες διαφόρους ὕμνους, ἢ ᾠδὰς (τὰ λεγόμενα σκόλια), χορεύοντες καὶ παίζοντες, ἢ ἀσειζόμενοι. Τὸ δὲ συνηθέστερον αὐτῶν παιγνίδιον ἦτον ὁ λεγόμενος κότταβος, ὅπερ ἐπαίζον τὸν ἀκόλμβον τρόπον. Οἱ παίζοντες (κοτταβίζοντες) ἔρριπτον μακρόθεν ὀλίγον οἶνον (λατάγην) εἰς ἕνα ζυγὸν (κότταβον) ἐσηριγμένον ἐπὶ τὸ ἄκρον μιᾶς ῥάβδου, ὑποκάτω τῆ ὁποῖα ζυγῆ εὐρίσκοντο δύο λεκάναι (ἀγκύλαι) μὲ νερόν, καὶ ἐν αὐταῖς δύο ἀγαλμάτια (μάνιητες) ὅσις δὲ ἔρριπτε τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ χύσῃ διόλου κατὰ γῆς οἶνος, ἢ ὕτινος ἢ ῥίψις ἔκαμνε τὸν μεγαλύτερον κρότον (λάταγα) τῆ ζυγῆ κρηόμενα ἐπάνω τῆ ἀγαλματίε, ἐκεῖνος ἐνομίζετο νικητής, καὶ ἐλάμβανε πλακύντια ἐκ μέλιτος (πυραμεῖς) (2). Οἱ σοφοὶ καὶ φιλολόγοι συνείδιζον πολλάκις νὰ

(1) Ἀ' θην. Δειπν. Β', 10. (2) Πολυδ. 5, 19. Ἀ' θην. ι', ια, ιβ. Η' συχ. καὶ Σηϊδ. λεξ. κτ.

συνδιαλέγονται κατὰ τὴν τράπεζαν, προβάλλοντες ἀπορίας σπυδαίων πραγμάτων, ἢ αἰνίγματα, γρίφους κτ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ συνειθίζον ἐν ταῖς τραπέζαις καὶ νὰ σκώπτωσι μετ' ἀσειότητος· πλὴν ὅτε ὁ σκωπόμενος ἐπειράζετο, ὁ σκώπτων ἔπρεπε νὰ σιωπήσῃ (1).

δ. δ'. Περὶ τῆ πλύσεως καὶ λείψεως καὶ χρίσεως.

Οἱ Ἕλληες ἦσαν πολλὰ φιλόκαλοι, καὶ ἐπλύνοντο πρὸ τῆ φαγεῖν, μετὰ τὸ φαγεῖν, καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς περιστάσεις· συνειθίζον δὲ μετὰ τὴν τράπεζαν νὰ πλύνωνται τὰς χεῖρας μετὰ τὸ λεγόμενον σμῆγμα, τὸ ὁποῖον ἦτο νίτρον κατασκευαστὸν, καὶ μετὰ ἄλλα εὐώδη πράγματα (2), καὶ ἐσφογγίζοντο μετὰ τὸ λεγόμενον ἐκμαγεῖον ἢ χειρόμακτρον. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληες μετεχειρίζοντο πρὸς τῆτο τὴν ἀπομαγαδάλαν, ἤγουν ἀλευρί ἢ πίτυρα.

Οἱ Ἕλληες ἐλέοντο τοπάλαι εἰς ψυχρὸν νερὸν, μάλιστὰ δὲ εἰς ποταμὸς καὶ θαλάσσιον ὕδωρ (3). τὰ δὲ θερμὰ λυτρά δὲν ἦσαν εἰς μεγάλην χρῆσιν (4). Τὰ δημόσια λυτρά κατ' Ἀθηναίους εἰσῆχθησαν ὀλίγω πρότερον τῆ καιρῶν, καὶ διηρῆντο μάλιστὰ εἰς τὰ ἀκόλυθα μέρη· 1) εἰς τὸ ἀποδυτήριον, ὅπε ἐξεδύοντο οἱ ἄνδρες· 2) ὑπόκαυσον ἢ πυριατήριον, ὅπε ἴδρων· 3) βαπτιστήριον, ὅπε ἐλέοντο εἰς θερμὸν λυτρὸν, καὶ 4) εἰς τὸ λυτρὸν, ὅπε ἐλέοντο εἰς ψυχρὸν· 5) εἰς τὸ ἀλειπτήριον, ὅπε ἀλείφοντο.

(1) Πλάταρχ. συμποσ. 1, 3, 7, 9. 2, 1. (2) Ἀθην. ι'. (3) Ἀθην. α, 29. (4) Ἀρσενίδ. ι, 66.

Τὸ ἀλείφωθαι ἦτο συνειθισμένον καὶ εἰς τὰς ἀρχαιστάτας χρόνους· καὶ πρῶτον μὲν οἱ Ἕλληες ἠλείφοντο μὲ ψιλὸν ἔλαιον, ἔπειτα δὲ ἐμίσγον αὐτὸ μὲ ρόδα καὶ ἄλλα διάφορα ἀνθή. Εὐρίσκητο δὲ πολλὰ εἶδη μύρων, ὀνομαζόμενα διάφορως κατὰ τὰς τόπους, ὅπερ κατεσκευάζοντο καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν, καὶ σχεδὸν εἰς πᾶν μέλος τοῦ σώματος μετεχειρίζοντο διαφορετικὰ μύρα· μάλιστα δὲ ἠλείφοντο τὰς πόδας, ὅθεν καὶ παρ' Ὀμήρῳ συχναίς ἀπαντᾷ ὁ λόγος λιπαροὶ πόδες (1). Ἐν γένει δὲ, οἱ Ἕλληες μετεχειρίζοντο κατακόρως τὰ μύρα, ἀλείφοντες νεκροὺς καὶ ζῶντας, ἱμάτια, θαλάμους κτ.

§. ε'. Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ξένων.

Τοπάλαι ἦτον επικίνδυνον εἰς τὸν ξένον νὰ διαδεύη καὶ νὰ ὁδοιπορῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰς πολλὰς ληστείας καὶ διὰ τὴν πρὸς τὰς ξένους ἀποστροφὴν. Ἡ ληστεία ἦτο τρόπος τινὰ συγχωρημένη, καὶ ὁ ξένος, ὡς καὶ ὁ ἐχθρὸς, ὠνομάζοντο ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ὀνόματι (2). Ἐκ τούτου καὶ ἡ φιλοξενία ἐτιμᾶτο τὰ μέγιστα. Ὁ Ζεὺς, ἐπονομαζόμενος ξένιος, ἐνομιζέτο ὑπερασπιστὴς τῶν ξένων, καὶ ὅσους ξένους εἰσήρχετο εἰς τινος οἶκον, ἐξεωρεῖτο ὡς ἱερόν τι καὶ ἅγιον, καὶ ἐκ τούτου ἕτε ἡρώτων πρὸ τῆς δεκάτης ἡμέρας περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ (3). Σχεδὸν ὅλαι ἡ εὐνομούμεναι τῆς Ἑλλάδος πόλεις εἶχον οἴκους διωρισμένους εἰς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, ὀνομαζόμενοι ξενοδοχεῖα, ξενῶνας, καταγωγία, καταγωγὰς, κα-

(1) Ἀθήν. ιε', 10. (2) Θουκυδ. α, 1. Πολυδ. ι'. 10. Ἡρόδ. δ', 10. Ἡσύχ. εἰς λέξ. ξένοι. (3) Ἰλ. ζ, 74. Εὐστάθ. ὄδυσ. δ, 6 κτ.

ταλύματα, ἢ καιμητήρια παρὰ τοῖς Κρήταις (1). Τὸ δὲ σύμβολον τῆς φιλοξενίας ἦτο τὸ ἄλας, τὸ ὁποῖον, εἰσερχομένῃ τινὸς ξένης, ἐτίθετο ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ θεὸς Ὀμηρὸς ὀνομάζει θετον, ἢ ἱερὸν ἄλας. Ἐκ τούτου ἔλεγον περὶ τῶν παραβαινόντων τὰ δίκαια τῆς φιλοξενίας τὴν φράσιν, ἄλα καὶ τράπεζαν παραβαίνειν (2). Τὸ δίκαιον τῆς φιλοξενίας ἐτηρεῖτο ἔξ μόνον μεταξὺ ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ ἰδιώτη καὶ ὀλοκλήρων ἐπαρχῶν (3), καὶ ὀνομάζετο προξένια· καὶ πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ διατήρησιν αὐτῆ ἐδίδοντο ἀμοιβαίως χαρίσματα, ὀνομαζόμενα σύμβολα, ξένια, καὶ δῶρα ξενικά (4), τὰ ὅποια ἐφυλάττοντο ἀσφαλῶς. Ὁ δὲ ὑποδεχόμενος τῆς ξένης ὀνομάζετο πρόξενος (5), καὶ τοιούτης προξένος διώριζεν ἢ πολιτεία πρὸς ὑποδοχὴν μάλις τῶν πρέσβειων.

§. 5. Περὶ ἐνταφιασμῶν.

Ὁ ἐνταφιασμὸς τῶν νεκρῶν ἐνομίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἤδη χρόνον ὁ ἀναγκαϊότατος καὶ ὡς ἱερὸν τι καὶ ἅγιον, καὶ ἢ πρὸς τὴν νεκρῶν ὕβριν ἐπαυδαίνετο αὐσηρότατα (6). Τούτο δὲ προήρχετο ἀπὸ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων δόξαν, ὅτι τῶν νεκρῶν αἱ ψυχαὶ δεῖν ἠμπόρουν νὰ φθάσωσιν εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία, ἐν ὅσῳ τὸ σῶμα ἔμενον ἀταφον, ἢ ἀλλέως ἠναγκάζοντο νὰ πλανῶνται ἐκεῖθεν τῆς συγῆς ἑκατὸν χρόνος (7). Ἐκ

(1) Ἀθην. Δ', 9. κτ. Μήρσ. Κρητ. γ, 10. (2) Λυκόφρ. 134. Δημοσθ. π. παραπρ. (3) Πλατων. νομ. α. σελ. 780. Ηρόδ. α, 21. (4) Εὐριπ. Μήδ. 613. (5) Θουκυδ. γ, 70. (6) Δημοσθ. εἰς Λεπτίν. (7) Ὀδυσσ. λ, 66, 72.

τέττε ἡ μεγίστη κατάρρα ἦτο τὸ νὰ εὐχηθῆ τις εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ μείνῃ τὸ σῶμά τε ἄταφον (ἐκπίπτειν χρο- νός), ἔ ὁ θάνατος τῶν ἐν θαλάσῃ πνιγομένων ἐνο- μίζετο ὁ χειρίσος. Τόσον δὲ ἐτηρῶντο ἱεραὶ ἔ ἀπαρά- θατοὶ αἱ εἰς τὰς ἐνταφιασμὸς συνήθειαι, ὥσε πᾶς τις ὁ περιτυγχάνων οἰοδῆποτε ἀνδρῶπι τὸ σῶμα ἄταφον, ὑπεχρεῦτο κατὰ τὰς νόμους τῆ Κέρροπος νὰ ῥίψῃ τρίς ἐπάνω τῆ νεκρῷ γῆν · εἰδεμῆ, ἐβδελύττετο ὡς ὁ πα- ρανομώτατος τῶν ἀνθρώπων (1). Ἐνομίζετο δὲ ἔ με- γάλῃ δυσυχία, ὅτε τὸ σῶμα τῆ νεκρῷ δὲν ἀνεπαύε- το ἐν τοῖς τάφοις τῶν πατέρων (2), διὸ ἔ πολλὰ- κισ οἱ ἐν ἀλλοτρίᾳ γῆ νεκροὶ ἐξεσχώνοντο ἔ μετεκομί- ζοντο εἰς τὴν πατρίδα, ἔ ἕτος ὁ δεῦτερος ἐνταφια- σμὸς ἰνομάζετο ἀνακομιδῆ. Ἐν δὲ ταῖς μάχαις, ὁ νικητῆς ἐσυγχῶρει εἰς τὸν νικηθέντα ἀνακωχὴν ὄπλων, ἔως ἔ ταφῶσιν οἱ νεκροὶ, οἱ ὅποιοι ἰνομάζοντο νεκροὶ ὑπόσπονδα.

Εὐθὺς ὅταν ἀπέθνησκέ τις, οἱ πλησιέστατοι συγ- γενεῖς ἐκλείου τὰ ὄμματά τε (συγκλείειν, καθαιρεῖν, συναρμόττειν ὄφθαλμὸς, ἡ βλέφαρα), ἐβαλλον ἐν μὲν τῷ ε ἄτι ὀβολὸν (3), διὰ νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν Χά- ρωνα τὸν ναῦλον (πορθμῖον ἡ δανάκην), ἐν δὲ τῇ χειρί τε μελιττῆταν, ἡτοὶ πλακῆντα κατεσκευασμέ- νον ἐξ ἀλεύρου ἔ μέλιτος, ἐσκεπάζον τὸ πρόσωπόν τε, ἡπλωνον τὰ μέλη κατὰ τὴν τάξιν (ὀρθεῖν, ἐκτεί- νειν), ἔπειτα δὲ πλύνοντες ἔ ἀλείφοντες τὸ σῶμα με

(1) Αἰλιαν. ποικ. ἰς. Ε', ἰδ. Σχολ. Σοφοκλ. Ἀντιγ.

(2) Ἀνθολογ. 3, 25. ἰπ. 15. Σοφοκλ. Ἡλέκτρ. 1134.

(3) Ἀὕτη ἡ συνήθεια ἐπικρατεῖ ἔ τὴν σήμερον εἰς τι- να μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἰς Κοζάνην, Ἀμπελάκια κτ.

έλαιον ἢ εὐώδη ἀρώματα, ἐσκεπάζον αὐτὸ μὲ πενι-
 χρὸν φόρεμα, καὶ ἐνέδυνον μὲ πολυτίμον σάββανον, τὸ
 ὅποσον ἦτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λευκὸν καὶ ἐσολισμένον μὲ
 σεφάνης ἐκ διαφόρων ἀνδῶν (1). Τύτων δὲ γινομέ-
 νων, ἔθετον τὸ σῶμα τῷ νεκρῷ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας
 κατὰ τὴν εἰσοδὸν (προνώπιον) ἐπάνω λαμπρᾶς κλι-
 νης (φέρετρον, λέκτρον, ἢ σορὸς), διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ
 διαβαίνοντες, ὅτι ὁ ἀνδρῶπιος ἀπέθανε τῷοντι (2). ἔμ-
 προσθεν δὲ τῆς οἰκίας ἐκρέματο ἢ κόμη τῷ νεκρῷ καὶ ἐν
 ἀγγεῖον μὲ νερὸν (ἀρδάνων ὄσρακον, γάστρα) 3),
 διὰ νὰ καθαρίζονται οἱ ἐγγιζόντες τῇ χειρὶ τὸν νεκρὸν·
 εὐρίσκοντο δὲ πλησίον τῷ νεκρῷ καὶ ζωγραφισμένοι λά-
 γηνα (λήμνισοι). Ὅλη δὲ ἡ ἀχρὶ τῆδε περὶ τῷ νεκρῷ
 γινομένη διάταξις ὠνομάζετο συγκομιδὴ ἢ κήδευμα.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ νεκρὸς πρῆκειτο τοιοτοτρόπως δύο,
 τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρας κτ. ἡμέρας, ἐφέρετο ὑπὸ τῶν
 νεκροφόρων ἐπάνω τῶν φερέτρων ἢ σορῶν (ἐκφέρειν,
 ἐκκομίζειν, ἐκπέμπειν) εἰς ἐνταφιασμὸν, ἀκολουθεύον-
 των τῶν συγγενῶν καὶ ἄλλων ἀνθρώπων. Οἱ νεκροὶ το-
 πάλαι μὲν ἐθάπτοντο, εἰς δὲ τὴν ὕστερον χρόνους ἐ-
 καίοντο ἐπάνω εἰς σωρὸς ξύλων, οἱ ὅποιοι ὠνομάζοντο
 πυραὶ ἢ πυρκαϊαί, καὶ ἐχύνετο ἐπ' αὐτῆς ἔλαιον ἢ ἄλ-
 λοτι τοιῦτον, ἢ ἐσκεπάζετο τὸ σῶμα μὲ τὸ πάχος
 τῶν σφαζομένων ζώων, διὰ νὰ καὶ ταχύτερον· μετὰ
 δὲ τὴν ἐκκαυσιν τῆς σαρκὸς, οἱ συγγενεῖς συναθροί-
 ζοντες τὰ ὅσα τῷ ἀποθανόντος, ἔθετον αὐτὰ εἰς ὄσα-
 δήκας, αἱ ὅποια ὠνομάζοντο καὶ κάλπαι, κρῶσσοι,

(1) Εὐριπ. Β' καβ. 430. Λυκίαν. περὶ πένθ. Σχολ.
 Ἀριστοφ. ἐκκλησ. 533 κτ. (2) Πολυδ. αζ, 65. (3)
 Ὁ αὐτὸς αὐτ. Ἡ' συχ. καὶ Σειδ. λεξικ.

λάρνακες, ὀσοδοχεῖα, φιάλαι ἔ σωροί, ἔ ἦσαν ἢ πέτριναι, ἢ πήλιναι, ἢ χρυσαί, ἢ ἀργυραί κατὰ τὴν δύναμιν τῆ καθευός.

Ἐν δὲ τῷ θάπτειν, ὁ νεκρὸς εἰσθετο ὡς ἐπὶ τοπλείσον μὲ τὸ πρόσωπον κατ' ἀνατολάς. Οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο ἔνδον ἢ ἔξω τῆς πόλεως εἰς διαφόρους τάφους, οἱ ὅποιοι ἐσολίζοντο μὲ μνήμεια, ἀγάλματα, σήλας ἔ ἐπιγραφάς, ἢ ἔ μὲ διαφόρους ἀνθήνους σεφίνους (εὐρώτας)· ἐκφωνῆντο δὲ ἔ λόγοι ἐπιτάφια, ἢ ἐωρτάζοντο ἀγῶνες· ἔ τέλος, ἐγένετο διὰ δαπάνης τῆ συγγενῆς τῷ ἀποθανόντος συμπόσιον (περίδειπνον, νεκροδειπνον), ἐν ᾧ ἔτρωγον πολλοὶ ξένοι ἔ φίλοι. Πρὸς δὲ τέτοις, ἐγέναντο τῇ θ', λ', κατ' ἔτος ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ἔ εἰς ἄλλας περιστάσεις, μετὰ τὸν ἐνταριζσμὸν θυσίαι εἰς τῆς νεκρῆς, συνισάμεναι εἰς μαῦρα ζῶα, τὰ ὅποια ἐθυσίαζον ὡς εἰς τῆς ὑποχθονίης θεῆς εἰς λάκκους, ἔ εἰς σπονδὰς (χοάς) ἐξ οἴνου, γάλακτος, μέλιτος ἔ ὕδατος, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχουνον ἄλευρον ἐκ κριθῆς. Ἦ πῆρχε δὲ ἔ ἄλλη συνήθεια, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ νέοι ἔ αἱ νέαι ἔχουνον ἐπὶ τῆς τάφους τῶν νέων ἔ νεάνιδων νερὸν, ὀνομαζόμενον λετρὸν, ἢ χθόνων λετρὸν, ἢ ἀπόνιμμα. Ἐνταῦθα δὲ σημειωτέον, ὅτι εὐρίσκοντο ἔ κενοὶ τάφοι, ἢτοι ἀδειοί, ὀνομαζόμενοι κενοτάφια, κενήρια, ἢ κενεὰ σήματα, τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἀνήγειρον εἰς τιμὴν τῶν, ὅσοι ἐπνίγοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἀπέθνησκον μακρὰν τῆς πατρίδος, ἔ πρὸς διάκρισιν ἔσανον ἐν κομμάτι ξύλυε τινὸς ἐκ πλοῖα, ὀνομαζόμενον ἰκρίον.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

τῶν ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ περιεχομένων ἀξιολογω-
τέρων ὀνομάτων ἔπραγμάτων.

(Ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς δηλοῖ τὴν Σελίδα.)

Α.

Α' βυθάχαρ καλίφης ἔ πενθερός τῆ Μωάμεθ.	67
Α' ζήν βασιλεὺς τῶν Βυλγάρων	236
Α' θῆναι, συμβάντα τῇ πόλει κατὰ τὸς ὑσάτις χρόνους.	266
Α' θηναῖοι, χαρακτῆρ τῶν σήμερον.	268
Α' λεξάνδρεια, ἐπανασασίς αὐτῆ τῶν Γεδαίων. διαρκάζεται ὑπὸ τῶν Περσῶν.	35 65
Α' λέξις Μωσηλε, στρατηγός τῶν Ἀρμενίων πραγμάτων.	87
Α' λέξις Ἀγγελοσ αυτοκράτωρ Κωνσταντινε- πόλεως.	225
— — — Κομνηνός αυτοκρ. Κωνσταντινεπ.	200
— — — Στρατηγόπελος κυριεύει τὴν Κων- σταντινεπολιν ἀπὸ τὸς Λατίνους.	238
Α' μβράτης, Ὁρχάνε υἱός. 256. Κυριεύει τὴν Θράκην.	256
— — — ὁ Β' πολιορκεῖ τὴν Κωνσταντινε- πολιν.	260
Α' νασάσιος αυτοκρ. Κωνσταντινεπόλεως.	45
— — — πατριάρχης Κωνσταντινεπ. παρακινεῖ τὸν λαὸν κατὰ τῆ Κοπρωνύμης ἔ ραδδίζεται.	82
— — — βασιλεύει χρόνον ὀλίγον.	77

Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ.	241
— — — τῆ Μιχ. Παλαιολ. ἰὸς ἀποσατεῖ ἔ γίνεται βασιλεὺς.	249
Ἀπόχαφος στρατηγὸς τῶν Σαρακηνῶν.	105
Ἀρκαῖδιος αὐτοκράτωρ τῆς ἀνατολῆς.	25
Ἀρτάβασδος ἀρπάζει τὴν βασιλείαν.	81
Ἀσπαρος στρατηγὸς τῆ Λέοντος.	42
Ἀσπαχάν, μάχη αὐτῆ Τέρκων ἔ Σαρακηνῶν.	182
Ἀσβελφος, βασιλεὺς τῶν Λογγυβοῦδων, κυ- ριεύει, ἔ πάλιν ζημιώνει τὴν Πεντάπολιν.	85
Ἀττίλας στρατηγὸς τῶν Οὐννων.	39

B.

Βαϊαζέτης, νικά αὐτῆ. 257. Πολιορκεῖ τὴν Κων- σταντινέπολιν. αὐτόθ. Νικᾶ κατὰ κράτος τῆς Δυτικῆς συμμάχης. 258. Πιάνεται ἀπὸ τὸν Γαμηρλάνον.	259
Βαλδενίος, κόμης τῆς Φλανδρίας, αὐτοκρ. Κωνσταντινέπολεως.	231 κτ.
— — — ὁ Β'. αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ.	236
Βανδίλοι.	41, 49, 51 κτ.
Βαρδάνιος ἀποσατεῖ.	91
Βάρδας γίνεται καίσαρ ἔ φονεύεται.	120 — 121
— — Σκληρὸς ὑσερεῖται τῆς στρατηγίας ἀρπάζει τὴν ὑπερῶν δυνάμιν	159 αὐτ.
— — Φωκᾶς ἀποσατεῖ κατὰ τῆ Τριμισηκῆ ἔ κατὰ τῆ Βασιλείῃ.	154 164
Βασίλειος κοινωνὸς τῆ βασιλείῃς Μιχαὴλ δολοφονεῖ αὐτόν. αὐτ. Γίνεται βασιλεὺς.	122 123--126
Βασίλειος αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ. 158. Νικᾶ τὸν Φωκᾶν ἔ Σκληρὸν	159 — 163
λαμβάνει τὴν Βελγαρίαν.	169
Βελισάριος στρατηγὸς περιβόητος, ἀνδραγα- θία ἔ τίχαι αὐτῆ.	48, 49, 51, 53
Βλαδίφλαβος βασιλεὺς τῶν Βελγάρων.	169
Βοημῆνδος ἰὸς τῆ Ροβέρτου τῆς Ἀπυλίας.	201 κτ.

Βονιφάτιος βασιλεὺς τῆς Θετταλίας.	231
Βραυᾶς στρατηγὸς τῷ Ἰσαακ. Ἀγγέλου ἀποσάτει.	223
Βρυένιος ἀποσάτει κατὰ τῷ Μιχ. Στρατιωτικῷ.	188

Γ.

Γαίης Γότθος. 27. Πόλεμος αὐτῷ μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν βασιλέων.	30. 32
Γαλλῆριος αὐτοκράτωρ, φθονεὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον.	2—3
Γενοῦται ἐν Κωνσταντινπόλει.	239
Γευσερικός βασιλεὺς τῶν Βανδύλων.	41
Γερμανὸς, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐναντιῖται εἰς τὸ τῶν εἰκόνων δόγμα τῷ Λέοντος κ. ἐξορίζεται.	80
Γεωργίος Μανιάκης.	173, 176. σημ.
— — — Μιζαλῶν ἐπίτροπος τῷ Ἰω. Λασκάρεως.	237
— — — Παλαιολόγος, βοηθὸς τῶν Κομνηνῶν.	202
Γοθοφρέδος διχόνοια αὐτῷ μετὰ τῷ Ἀλέξιῳ Κομνηνῷ.	208—210
Γότθοι. 9. Διώκονται ὑπὸ τῶν Οὐννων. 20. Πολεμῶσι μετὰ τῶν Ῥωμαίων. αὐτ. Τιμῶνται ὑπὸ τῷ Θεοδοσίῳ.	22 κτ.
Γρατιανὸς, Οὐαλεντινιανῆ ἱός, γίνεται αὐτοκράτωρ. 20. Ἐγχειρίζει εἰς τὸν Θεοδοσίον τὴν Ἀνατολικὴν μοναρχίαν.	21
Γρηγόριος ὁ Β΄, πάπας Ῥώμης, ἐναντιῖται εἰς τὸ κατὰ τῶν εἰκόνων δόγμα τῷ Λέοντος.	81

Δ.

Δαυὶδ Κομνηνὸς ἐν Τραπεζῆντι.	231
Διοκλητιανὸς παραιτεῖ τὴν βασιλείαν.	2

Ε.

Εἰδωλολατρεία καταλύεται ὑπὸ Θεοδοσίῳ τῷ Β΄.	38
Εἰρήνη γυνὴ τῆ Κωνσταντίνου. 30. Διχόνοια αὐτῆς ἔ τῆ ἰβ. 86. Παραιτεῖ τὴν βασιλείαν	
87. Ἀναλαμβάνει τὴν βασιλείαν. 88. Ἀνακυρόνει τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων. 89. Στέργει εἰς τὸ πρόβλημα τῆ μεγ. Καρόλου αὐτ. Ἐξορίζεται.	90
Εἰρήνη σύζυγος Φιλίππου βασιλέως τῆς Γερμανίας.	226
Ἐκδεσις, περιθώριον δόγμα τῆ Ἡρακλείου.	68
Ἐλέριχος βασιλεὺς τῶν Βελγάρων. 84. Γίνεται χριστιανὸς ἔ παραιτεῖ τὴν βασιλείαν.	85
Ἐρυσρῶ, θυγάτηρ τῆ μεγάλε Καρόλου.	86
Εὐδοκία τῆ Κωνσ. Δέκα χῆρα διοικε τὴν βασιλείαν. 80, 86. Βασιλεύει.	88—90
Εὐτρόπιος τιμᾶται ὑπὸ τῆ Ἀρκαδίου. 28. Καθαίρεται τῆς ὑπατείας. 30. Φονεύεται.	31
Εὐτυχιανοὶ φονεύουσι τὸν Πρωτέριον.	41

Ζ.

Ζήνων αυτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως.	42—45
Ζωὴ διοικε ἀντὶ τῆ ἰβ. 136. Ἐξορίζεται εἰς τὸ μοναστήριον.	138

Η.

Ἡρακλειωνᾶς γίνεσθαι βασιλεὺς.	68
Ἡράκλειος στρατηγὸς τῆς Ἀφρικῆς, συνομόνει κατὰ τῆ Φωκῆ.	63
Ἡράκλειος τῆ στρατηγῶ τῆς Ἀφρικῆς ἰβ, γίνεται βασιλεὺς. 64. Φονεύει τὸν Φωκῆν. αὐτ. Νικᾶ τῆς Πέρσας. 65. Ἐρχεται εἰς Ἱερουσαλήμ φέρων τὸ τίμιον ξύλον τῆ σαυρῶ. 66. Λαμβάνει πρέσβεις παρὰ τῆ βασιλέως τῆς	

Ινδίας. αὐτ. Γίνεται μονοθελητής. 67. Πα-
ραβλέπει τὴν Φρησκείαν τῷ Μωάμετ. αὐτ.
Θάνατος αὐτῆ. 68

Θ,

Θεοδώρα, τῷ βασιλ. Θεοφίλῳ γυνὴ διοικεῖ
ἀντὶ τῷ ἰβ. 117

Θεοδώρα ἀδελφὴ τῆς βασιλίσσης Ζωῆς κηρύτ-
τεται βασίλισσα. 186. Βασιλεύει φιλοφρό-
νως ἔξ ειρηγικῶς. αὐτ.

Θεόδωρος Λάσκαρις αὐτοκρ. 232—235

Θεόδωρος Ἄγγελος, δεσπότης τῆς Ἡπείρου. 234
Βασιλεύει. 236

Θεόδωρος Λάσκαρις βασιλεὺς, ἱὸς τῷ Οὐατάκῳ. 237

Θεοδόσιος κηρύττεται αἰγυβος. 21. Δεικνύει
πρὸς τῆς Γότθῳ φίλιαν. 22. Σφάζει τῆς
Θεσσαλονικεῖς. 23. Ἐπιτιμᾶται ὑπὸ τῷ Ἀμ-
βροσίῳ. 24. Μερίζει τὴν βασιλείαν εἰς τῆς δύο
ἰβς. 24—25

Θεοδόσιος ὁ Β΄ διάδοχος τῷ Ἀρκαδίῳ. 33. Κα-
ρακτῆρ αὐτῆ. 34. Λαμβάνει γυναῖκα τὴν
περίφημον Ἀθηναΐδα. 36. Κατανικᾷ τὸν
Γιῶαννην. 37. Καταλύει τὴν εἰδωλολατρεί-
αν. 38. Ὁ κώδιξ αὐτῆ. αὐτ. Θάνατος αὐτῆ
ἔξ χαρακτῆρ. 39

Θεοδόσιος, ταπεινὸς τὸ γένος, κυριεύει τὴν
βασιλευσαν. 78. Ἐξορίζει τὸν Ἀναστάσιον
εἰς Θεσσαλονίκην. αὐτ. Παραδίδεται εἰς τὸν
Λέοντα. αὐτ.

Θεοφανῶ τῷ νεωτέρῳ Ρῶμανῶ γυνὴ. 145. Βα-
σιλεύει μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆ. 148. Γίνε-
ται σύζυγος τῷ Νικηφῶρι. 149. Φονεύει αὐ-
τόν. 151. Μονάζει. 153. Ἀνακαλεῖται. 159

Θεοφίλος, αὐτοκρ. Κωνσταντινουπ. φανεύει τῆς
φονεῖς τῷ Λέοντα. 109. Πολεμεῖ μετὰ τῶν

Σαρακηνῶν. 111 — 116. Θάνατος αὐτῆ ἔχ χαρακτήρ	αὐτ.
Θεόφοβος τῷ Θεοφίλῳ στρατηγὸς ἔχ γαμβρὸς ζητεῖται παρὰ τῶν Περσῶν βασιλεὺς.	111
Θεσσαλία γίνεταί βασιλείον. 232. Κυριεύε- ται ὑπὸ τῷ Θεοδώρῳ.	236
Θευδερικὸς, βασιλεὺς τῶν Ὀσρογότων, νομά- ζεται ὑπὸ τῷ Ζήνωνος ὑπάτου. 43. Κινεῖ τὰ ὄπλα κατ' αὐτῆ.	44
Θωμᾶς ἀποσάτει κατὰ τῷ Μιχ. Τραυλῷ. 102. Παραδίδεται ἔχ φονεύεται.	104

I.

Ἰσαάκιος Κομνηνὸς καθαιρεῖται παρὰ τῷ Μι. χαῖλ Στρατιωτικῷ. 188. Γίνεται βασιλεὺς.	190
Ἰσαάκιος Ἀγγελοῦ, αυτοκρ. Κωνσταντινῆ.	222
Ἰσδιγέρδης, βασιλεὺς τῆς Περσίας.	34
Ἰβλιανὸς ὁ ἀποσάτης, ἀνδραγαδίαί ἔχ χαρα- κτήρ αὐτῆ.	12—18
Ἰεβινιανὸς ἀρχιστράτηγος. 48. Γίνεται βασιλεὺς αὐτ. Πόλεμος μετὰ τῶν Περσῶν, χαρακτήρ ἔχ νόμοι αὐτῆ.	48—45
Ἰεβινιανὸς ὁ Β', βασιλεὺς, καταπολεμεῖ τὸς Μαρωνίτας. 73. Νικᾶται ὑπὸ τῶν Σαρακε- νῶν. 74. Μισεῖται ὑπὸ τῷ λαῷ ἔχ ἐξορίζε- ται.	αὐτ.
Ἰεβίνος, αυτοκρ. Κωνσταντινῆ.	47—48
— — — ὁ Β', αυτοκρ. Κωνσταντινῆ.	56—59
Ἰσαυροὶ, λησαί.	41
Ἰωάννης Τζιμισκῆς νικᾷ τὸς Σαρακενῶν. 150. Καθαιρεῖται τῆς ἀξίας. 151. Γίνεται βασι- λεὺς Κωνσταντινῆ πόλεως.	152—158
Ἰωάννης τῷ αυτοκρ. Μιχαῖλ ἀδελφὸς	175—176
— — πατριόκιος Ὁψαρᾶς.	188
Ἰωάννης Δεκάς, ἀδελφὸς τῷ βασιλ. Κωνσταντ. Δεκά.	193—196. 205

Ἰωάννης Κομνηνός, αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ. . .	213
— — Δέκας Οὐατάκης, βασιλεύς. . .	235—237
— — ἀπὸ Βριέννης, διοικητὴς Κωνσταντινῆπ. . .	236
— — Καντακουζηνός, αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ. . .	252
— — πατριάρχ. Κωνσταντινῆπ. ἐπιβυλεύει τὸν Καντακουζηνόν	252
— — Παλαιολόγος ὁ πρεσβύτερος, βασι- λεύς	252
— — υἱὸς τῆ Ἀνδρονίκου συμφωνεῖ μετὰ τῆ Βαϊα- ζέτου νὰ μετασησῇ τὴν καθέδραν εἰς τὴν Πελοπόννησον.	258
— — Παλαιολόγος αὐτοκράτωρ Κωνσταντ. . .	260

Κ.

Κολοσσὸς τῆς Ρόδου πωλεῖται εἰς τινὰ Ἑσρατον πραγματευτήν.	69
Κωνσταντίνος, υἱὸς τῆ Ἀμεράτου, φονεύεται ὑπὸ τῆ πατρὸς.	256
Κυτλιμωσῆς.	182, 196
Κρήτη κυριεύεται ὑπὸ τῶν Τούρκων 106 ἔ πάλιν ὑπὸ Ρωμαῶν τῆ παιδεία.	146
Κύπρος κυριεύεται ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν 69 ἔ πάλιν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων.	150
Κύριλλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας διώκει τὴς Ἰουδαίας.	35
Κωνσταντίνος ὁ μέγας, αὐτοκρ Κωνσταντινῆπ. ἔργα ἔ θάνατος.	1—9
— — — ὁ Κοπρώνυμος, αὐτοκρ. Κωνσταντι- νυπόλεως.	81—84
— — — Πορφυρογέννητος πικραίνεται κατὰ τῆς μητρὸς Εἰρήνης. 87. Δαίρεται ὑπὸ αὐτῆς. αὐτ. Κηρύττεται βασιλεύς. αὐτ. Τυφλεῖται.	88
Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος, υἱὸς τῆ βασι- λέως Λέοντος, αὐτοκράτ. Κωνσταντινῆπ. 135 — 145	

Κωνσταντίνος ἀδελφός τῆ Βασιλεία, αυτοκρά.	
τωρ	171—172
— — — Δελασσηνός στρατηγός . . .	173. 176
— — — Μονομάχος	179—186
— — — Παλαιολόγος, αυτοκρ. Κωνσταντ.	262
Κωνσταντίνος ὁ χλωρός, πατήρ τῆ μεγάλης	
Κωνσταντίνου	2
— — — υἱός τῆ μεγάλης Κωνσταντίνου . . .	9
Κωνσταντινούπολις, καθέδρα τῆ μεγάλης Κων-	
σταντίνου. 8. Πολιορκεῖται πολλάκις ὑπὸ τῶν	
βαρβάρων, καὶ τέλος κυριεύεται ὑπὸ τῶν	
Τούρκων.	265
Κώνστας, υἱός τῆ μεγάλης Κωνσταντίνου . . .	10—11
— — — ἐγγυγιός τῆ Ηρακλείου, αυτοκράτωρ	
Κωνσταντινῆπόλεως.	69—71

Λ.

Λατῖνοι κυριεύουσι τὴν Κωνσταντινῆπάλιν 230 ἔ-	
πάλιν ζημιόνουσιν αὐτήν.	239
Λεόντιος, πατρικίος, βασιλεύει χρόνον ἑλί-	
γόν.	74—75
Λέων, αυτοκράτωρ. Κωνσταντινῆπόλεως.	41—42
— — — Εἰκονομάχος αυτοκρ. Κωνσταντινῆπ.	77—81
— — — ὁ Γ' αυτοκράτ. Κωνσταντινῆπ	85—86
— — — αυτοκρ. Κωνσταντινῆπ.	96—101
— — — ὁ σοφός, αυτοκρ. Κωνσταντινῆπ	127—134
— — — Τροϊκίος, ἀποστάτης τῆς βασιλείας.	44
— — — Ἀβλάντιος κόπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ	
Νικηφόρου Φωκά.	152
Λικίνιος νικάται ὑπὸ τῆ μεγ. Κωνσταντίνου . . .	6

Μ.

Μαθίας, Σαρακηνός, κυριεύει τὴν Κύπρον κτ. 69 κτ.	
Μανυὴλ Κομνηνός, αυτοκράτ. Κωνσταντινῆπ. 215. 218	
— — — Παλαιολόγος αυτοκράτ. Κωνσταντινῆπ. 257	

Μαξέντιος νικάται ὑπὸ τῆ μεγα. Κωνσταντίνου.	4—5
Μαξιμιανὸς παραιτεῖ τὴν βασιλείαν	2
Μαξιμίνος, καίσαρ, νικάται ἀπὸ τῆ Λικινίου.	6
Μαρδαίται ἢ Μαρωνίται κυριεύουσι τὸ ὄρος τῆ Λιβάνου.	72
Μαρία, τῆ βασιλ. Μαν. Κομν. σύζυγος διοικεῖ ἀντὶ τῆ Ἀλέξιου. 219. Φονεύεται.	220
Μαρκιανὸς αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ.	40
Μιχαὴλ Σταυράκιος αὐτοκράτ. Κωνσταντινῆπ. 95—96	
— — Τραυλὸς ἀποσάτει κατὰ τῆ βασιλείου Λεόντος. 99. Γίνεται βασιλεὺς. 101—109	
— — Παφλαγόσιος αὐτοκρ. Κωνσταντ. 175—178	
— — Καλαφάτης, αὐτοκρ. Κωνσταντ. 178—179	
— — Στρατιωτικὸς, αὐτοκράτ. Κωνσταντι- νῆπύλεως.	187—191
— — Δύκας, αὐτοκρ. Κωνσταντινῆπ. 196—200	
— — Ἀγγελος, δεσπότης τῆς Αἰτωλίας ἢ Ἡπέρου	234
— — ὁ τρίτος.	117—123
— — ὁ Παλαιολόγος, αὐτοκράτ. Κωνσταν- τινῆπόλεως.	239—241
Μιρτζαφλος ἀρπάζει τὴν βασιλείαν. 229. Φεύγει	230
Μιχαήλ, ἀδελφὸς Ἀμεράτου τῆ Β΄.	260
Μωρέας κυριεύεται ὑπὸ Μωάμεθ τῆ Β΄ 268. ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν ἔ παλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων. αὐτ.	

N.

Ναρσής, περιβόητος στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων.	48
Νεπωτιανὸς τύραννος φονεύεται	11
Νίκαια κυριεύεται ὑπὸ τῶν Τούρκων 197, τὴν ὁποίαν ζημιώνουσι πάλιν. 210. Νικαεῖς αὐτο- κράτορες 231. 241. Κυριεύεται ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. 242. ὑπὸ Ἀνδρονίκου τῆ νεωτέ- ρου 250. ἔ παλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων αὐτ. Πε- λιορκεῖται ὑπὸ τῆ Μιχαήλ.	260
Νικηφόρος Λογοθέτης αὐτοκράτ. Κωνσταντινῆπ.	90

Νικηφόρος Βοτανιάτης, αὐτοκρ. Κωνσταντιν.	198
—————Βασιλάκιος, κηρύττει ἐαυτὸν βασιλέα.	198
—————Βρυένιος ἀποστατ.	198

Ο.

Ὁ δόακρος, βασιλεὺς τῶν Εἰρέλων, κυριεύει τὴν Ρώμην. 43. Νικάται ὑπὸ τῷ Θεοδωρί- χῳ.	45 στήμ.
Ὁ Δωμανοὶ, ἰδὲ Τέρκοι.	
Ὁ Δωμανῦ νίκαι	242
Ὁ νόριος, υἱὸς τῷ Θεοδοσίῳ. 24—25 33. 37—39 κτ.	
Ὁ ῥέσης, ἐπαρχὸς Ἀλεξανδρείας,	35
Ὁ ῥχάνης, τῷ Ὁ Δωμανῦ υἱός, ἐργα αὐτῷ.	249
.	250. 255—256.
Ὁ ῥρογόδοι.	43
Ὁυαλεντινιανός.	19—21. 38
Ὁυάλης, ἀδελφὸς Ὁυαλεντινιανῷ.	19—21. 38
Ὁυατάκης, βασιλεὺς.	236
Ὁυός, βασιλεὺς Γαλλίας	208. 211
Ὁυγγροὶ κατακόπτει τὸς Ουζγες	192. 128
Ὁυζοὶ, ἔθνος,	192
Ὁυμάρτος, ἡγεμὼν τῶν Σαρακηνῶν	73
Ὁυνοι	20. 26. κτ.
Ὁυρβάνος ὁ Δ΄, πάπας Ρώμης,	241

Π.

Παντολόγης καὶ ἀρχὸς Μωάμεθ τῷ Β΄.	264
Παραπτινάκιος, ἐπινόμητον τῷ Μιχ. Δέκα, ἰδὲ Μιχ. Δέκα.	
Πατζινάκαι, ἔθνος Σκυθικόν	184
Πέρσαι, πόλεμοι αὐτῶν μετὰ τῷ Γελαγιῶν, Θεοδοσίῳ, Ἀνασασίῳ, Γεσίῳ, Γεσινιανῷ κτ. ἰδὲ τετὸς ἐν οἰκείῳ τόπῳ.	
Περδλάβα, μητροπολις Βελγαρίας, κυριεύει- ται ὑπὸ Τζιμισκῆ.	155—156

Πέτρος ὁ ἐρημίτης, αἴτιος τῶν Στραυροφορι- κῶν πολέμων.	207—210
— — κόμης τῆς Αὐξήρης, αὐτοκράτ. Κων- σταντινῆ.	234
Πυλχερία ἀδελφὴ τῆ Θεοδοσίᾳ	34. 36. 39. 40
Πρῶσα τῆς Βιθυνίας, καθεδρὰ τῆς Τυρκικῆς Βασιλείας.	249

Ρ.

Ροβέρτος λατίνος αὐτοκράτωρ Κωνσταντινὸ- λεως.	235—236
— — Γεῖσκαρδος, πολεμεῖ μετὰ τῆ Α'- λεξ. Κομνηνῆ.	201
Ρογέριος στρατηγὸς Κατελάνων, ἀποσάτει κα- τὰ τῆ Ἀνδρονίκου τῆ Παλαιολόγου.	243
Ρογέρος, τῆ Ροβέρτου υἱός	201
Ρυφίνος, εὐνεχὸς καὶ ἐπίτροπος τῆ Ἀρκαδίας 25. χαρακτὴρ αὐτοῦ.	25—29
Ρῶμαῖοι ποιοὶ ὀνομάζονται ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱ- στορίᾳ.	45 σημ.
Ρῶμανὸς Δεκαπηνὸς ἀρπάζει τὴν βασιλείαν 137—139 Ἐξορίζεται.	142
— — — τὸ παιδίον, αὐτοκρ. Κωνσταντινῆ.	146
— — — Διογένης αὐτοκράτ. Κωνσταντινῆ.	193
Ρώμη κυριεύεται ὑπὸ τῆ Οὐδακρου	43
Ρῶσσοι νικῶνται ὑπὸ τῆ Θεοφάνους. 141. Κυριεύ- ουσι τὴν Θράκην. 153. Νικῶνται ὑπὸ τῆ Τζι- μισκῆ.	155. 156. κτ.

Σ.

Σαμυὴλ βασιλεὺς τῶν Βυλγάρων	163—170
Σαρακηνοὶ 67. 69. 70. 72—73. 74. κτ. πο- λεμῶσι μετὰ διαφόρων βασιλέων. ἰδὲ τέτυς.	
Σατυράκιος πρῶτος φίλος τῆς Εἰρήνης	89

Σελήρης ονομάζεται αὐγυγος ὑπὸ τῆ Γαλλορίε.	3
Παραδίδεται εἰς τὸν ἐχθρὸν κτ.	αὐτ.
Σέρβοι, πόλεμοι αὐτῶν μετὰ τῆ Ἰω. Κομν. ἔ	
Μικηνήλ Κομν. ἰδὲ τούτους.	
Σκύνδαι πολεμῶσι μετὰ τῆ Ἀλεξίου Κομν. Ἰω.	
Κομν. ἔ Ἰσ. Αἰγγ. ἰδὲ τούτους.	
Σελεῦμνος, Σουλτάνος	210 κτ.
— — — υἱὸς τῆ Οὐρχάνε.	255
Σταυράκιος υἱὸς τῆ Νικηφόρου. 93. Πληγόνεται	
ὑπὸ τῶν Βελγάρων. 94. Γίνεται αυτοκρά-	
τωρ Κωνσταντινῆπόλεως.	95—96
Σταροφορικὸς πόλεμος	207
Στελίχων, ἐπίτροπος τῆ Οὐνωρίε, καὶ χαρακ-	
τῆρ αὐτῆ	25—28
Στέφανος ἐξορίζει τὸν πατέρα τῆ Ρῶμηνόν	142
— — — ἀγιοχριστοφορήτης κνίγει τὸν Ἀλέξ.	
Κομνηνόν.	221
Συμεῶν βασιλεὺς τῶν Βελγάρων.	127—128. 135

Τ.

Ταγγρολίτιξ στρατηγὸς Τῦρκος.	181—183
Ταμηνράνος κυριεύει τὴν Περσίαν. 259. Πιάνει	
τὸν Βαϊαζέτην αἰχμάλωτον.	αὐτ.
Τιβέριος γίνεται καίσαρ 58, ἔ. μετολίγον αυ-	
τοκράτωρ Κωνσταντινῆπόλεως.	59—60
Τζάχας ἀποσάτης Τῦρκος.	205
Τζιμισκῆς, ἰδὲ Ἰω. Τζιμισκῆς.	
Τῦρκοι 56. Εἰσβάλλουσι κατὰ πρῶτον εἰς τὴν	
Ρωμαϊκὴν μοναρχίαν. 181. Κυριεύουσι τὴν Βα-	
βυλῶνα. 182. Εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Μεσσο-	
ποταμίαν, Κιλικίαν ἔ Καππαδοκίαν. 192.	
Πόλεμος αὐτῶν μετὰ τῆ Ρῶμηνῆ Διογένεος,	
Μιχ. Δέκα κτ. ἰδὲ. Κυριεύουσι τὴν Ἀδρια-	
νῆπολιν 256. τὴν Κωνσταντινῆπολιν.	265
Τριβιγιλδος στρατηγὸς Γότθος.	30 κτ.

Χ.

Χαράρις σταυρώσεως τῆς Βαβυλωνίως.	163—164
----- βασιλείας τῆς Περσίας. 50, 52, 65 κτ.	
Χρυσάγγυρον, τίσι.	46
Χρυσόσομος ὁ ἀγίως. 32. Διατὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς Βυβλίως.	33

Τέλος τῆς τρίτης ἐκ τσελευταίας τόμου.

Γ.

Ἰππάρχη, ἐπιδική σοφὴ, κατακρίσται ὑπὸ τῆ ᾠχλῆ.	36
--	----

Φ.

Φιλανθρωπικὸς κηρύττει ἑαυτὸν βασιλεία.	242
Φιλῆς Παλαιολόγος γικῆ τῆς Τύρκης. . .	246
Φιλίππος αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως.	76
Φωκᾶς τυραννος Κωνσταντινουπόλεως. . .	62—64
Φώτιος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. . .	121

ΠΙΝΑΞ ΓΕΝΙΚΟΣ

τῶν ἐν τῷ Α'. ἢ Β'. τόμῳ περιεχομένων ἀξιολογω-
τέρων ὀνομάτων ἢ πραγμάτων.

(Ὁ Ἐλληνικὸς ἀριθμὸς σημαίνει τὸν Τόμον, ὁ δὲ Ἀ-
ραβικὸς τὴν Σελίδα.)

A.

Α' βδολάνυμος γίνεται βασιλεὺς Σιδῶνος. Β'. 127
Α' βυδος, καταστροφή αὐτῆς ὑπὸ Φιλίππου τῷ Γ'.
Β'. 335.

Α' γησίλαος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης στρατιῶν εἰς
Ἀσίαν. Α'. 360. Ἐπιφέρει ἐξ Ἀσίας. 361. Νικᾷ
τῆς Ἀθηναίων ἢ συμμάχων κατὰ τὴν Κορώνειαν. 363.
Στρατιῶν κατὰ τῶν Θηβαίων. 369. Ἐλευθερώνει τὴν
Σπάρτην ἀπὸ τοῦ κινδύνου. 389. Θάνατος ἢ ἰγκάμιον
αὐτοῦ. 397 - 401.

Α' γις βασιλεὺς τῆς Σπάρτης. Α'. 30. 40. 236.
300.

Α' γις Β'. βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, χαρακτὴρ αὐ-
τοῦ. Β'. 206. Θάνατος. 209.

Α' γις ὁ Γ'. φονεύεται. Β'. 303-304.

Α' δμητος βασιλεὺς τῶν Μολοσσῶν. Α'. 181.

Α' δριανὸς τιμᾷ καὶ καλλωπίζει τὰς Ἀθήνας.
Β'. 393.

Α' εῖναι, διάφορα εἶδη ἰγκατοίκων, εἰσοδήμα-
τα, ἀντιμάχουσι ἰσισημαί, σύγκρισις μετὰ τῆς Σπάρ-
της. Α'. 83-91. Κατακαίονται ὑπὸ τῷ Ξέρξῳ. 148. Ὁ Κί-
μων καλλωπίζει αὐτάς. 390. Περιγραφή τῆς συμβάντος
λοιμῆς. 211. Κυριεύονται ὑπὸ τῷ Λυσάνδρῳ. 301. Γίνον-
ται σύμμαχοι τῆς Ἀχαΐας. Β'. 300. Κυριεύονται ὑπὸ τῷ

Σύλλα, 386. Τιμῶνται ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ ὑπὸ τῆ Ἀδριανῆ.

393. Ἀθηνῶντοὶ συντέμνουσι τὸν χροῶνον τῆς ἀρχοντίας.
 Α'. 19. 58. Ἐκλείγουσι νομοθέτην τὸν Δράκουτα. 60. καὶ Σόλωνα. 65. Στασιάζουσι πρὸς Ἀλλήλους. 73. Καὶ μάλα μετὰ τὸν θάνατον τῆ Σόλωνος. 76. Ἐναντιῶνται εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆ Ἰππίας. 94. Ἰπποδέχονται φιλοφρόνως τὸν Ἀριστογόραν. 99. Ἐναντιοῦνται ἀφ' ἑβδόμης εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Περσίας. 104. Παιδεύουσι τῆς Ἀιγνῆτας. 105. Χειροτονοῦσι δεκά στρατηγούς. 112. Τιμῶσι πρῶτον τὸν Μιλτιάδην καὶ εἶτα Φρονῶσιν αὐτόν. 119—121. Ἀρχοῦνται πεπρακαίρους τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Πελοποννησίων. 205. Συμφωνῶντων ἐκατονταεσῶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀργείων. 236. Πιθόνται εἰς τὴν πρῆσβειαν τῶν Ἐγγυαίων. 238. Πολιορκῶσι τὰς Συρακούσας. 245. Νικῶνται ὑπὸ τῶν Συρακουσίων κατὰ κράτος. 278. Καθαίρουσι τῆς τετρακοσίας διὰ τὴν τυραννίαν. 284. Φέρονται ἀχαρίζως πρὸς τῆς νικηφόρος στρατηγός. 292. Νικῶνται ὑπὸ τῆ Δυσάνδρου. 298. Ἰποτάσσονται πρὸς τῆς 30 τυράννου. 308. Στέλλουσι βοήθειαν εἰς τὸν Πελοπίδαν. 368. Συμμαχεῖται μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τῶν Θηβαίων. 373. Ἀγωνῶσι πέραν τῆ δίογτος τῆς ἑορτῆς καὶ τὰς ἑκτρα. 401. Κάμνουσιν εἰρήνην μετὰ τῶν συμμαχῶν. 404. Νικῶνται ὑπὸ τῆ Φιλίππου καὶ κάμνουσιν εἰρήνην Β'. 7. Ἀποκαθίστουσι νὰ ἐνωθῶσι κατὰ τῆ Φιλίππου. 22. Στέλλουσι πρεσβεῖες πρὸς τὸν Φίλιππον ὑπὲρ εἰρήνης. 25 κτ. Νικῶνται αὐτοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι κατὰ κράτος περὶ τὴν Χαίρωνειαν. 49 κτ. Πρεσβεύουσιν ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. 221 κτ. Κολακῶνται Φίλιππον τὸν Πολιορκητὴν Χαίρωνος. 255. Καταρῶνται Φίλιππον τὸν Γ'. 337. Κολακῶνται Χαίρωνος τῆς Ρωμαίας καὶ Ροδίας. 338. Αἰγυεὺς βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν. Α'. 17. σιμ. Αἰμίλιος Παῦλος, στρατηγὸς Ρωμαίων, νικᾷ τὸν Περσέα; Β'. 365, καὶ λαμβάνει ἀιχμάλωτον· λόγος πρὸς αὐτόν. 366. Ἐμβαίνει εἰς τὴν Ρώμην Σριαμβευτικῶς. 367. Τιμωρῆ τῆς Ἡπειρώτας. 369.

- Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ δημηγορεῖ ὑπὲρ τῆ Φιλίππου.
 Β'. 42. Ἐξορίζεται. 61.
 Αἰσχύλος τραγωδός. Α'. 303.
 Αἰτωλοὶ πολεμῶσι μετὰ τῆ Ἀντιπάτρου, Κρατε-
 ρῆ καὶ Πολυκλέους. 225. Κατατρέχει τὰ παράλια τῆς
 Ἀχαΐας. 315. Κάμνει μετὰ τῶν Ῥωμαίων συμμαχίαν.
 328. Νικῶνται ὑπὸ τῆ Φιλίππου εἰς δύο μάχας. 331.
 Παρακινῶσι τὸν Ἀντίοχον νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Ἑλλάδα.
 347. Ἀποβρίπτει τὰ προβλήματα τῶν Ῥωμαίων. 350.
 Ἀναγκάζονται νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τῆς Ῥωμαίους. 352.
 Ἀκρίσιος βασιλεὺς τῆ Ἀργεῖς. Α'. 11.
 Ἀλέξανδρος ὁ Φερβαῖος φυλακάνει τὸν Πιλοτί-
 δαν. Α'. 2. Φονεύεται ὑπὸ τῆς συζύγου καὶ τῶν ἀδελφῶν. 388.
 Ἀλέξανδρος ὁ μέγας γίννησις αὐτῆ. Β'. 13.
 Σώζει τὸν πατέρα Φίλιππον. 40. Ἀμβαίνει τὸν θρόνου
 τῆς Μακεδονίας. 69. Χαρακτῆρ αὐτῆ. 70. Ἀφανίζει τὰς
 Θήβας. 83. Χειροτονεῖται στρατηγός κατὰ τῆς Περσίας.
 87. Κινδυνεύει εἰς τὴν μάχην τῆ ποτ. Γρανικῆ. 97.
 Κόπτει τὸν περίφημον Γόρδιον δεσμόν. 105. Λέεται ἐν
 τῷ ποταμῷ Κύνω καὶ ἀββῶται. 107. Ἐν Ἰσῶ νικᾷ τὸν
 Δαρεῖον. 115—121. Στρατεύει εἰς Φοινίκην. 126. Πο-
 λιορκεῖ καὶ κυριεύει τὴν Τύρον. 131—140. Ἐρχεται εἰς
 Ἰερουσαλήμ. αὐτ. Κυριεύει ὅλης τῆς Αἰγύπτου. 143.
 Κτίζει τὴν Ἀλεξάνδρειαν. 144. Φθάνει εἰς τὸν ναὸν τῆ
 Ἀμμωνος. αὐτ. Νικᾷ τὸν Δαρεῖον ἐν Ἀρβήλοις. 140—
 156. Φονεύει τὸν Φιλώταν καὶ Παρμενίωνα. 169 κτ. Πιά-
 νει τὸν Βῆττον. 171. Ἐν τῇ Μαρακάνδα φονεύει τὸν
 Κλεῖτον. 176. Ἀμβάνει τὴν Ῥαξάνην εἰς γυναῖκα. 177.
 Θέλει νὰ ὀνομάζηται ἕως τῆ Διός. αὐτ. Θανατόνει τὸν
 φιλόσοφον Καλλιθέην. 178. Ἐμβάνει εἰς τὴν Ἰνδίαν.
 179. Νικᾷ τὸν Πῶρον παρὰ τὸν Τδάσπην. 185. Κτίζει
 αὐτῆ πόλεις δύο. 187. Δίχεται τὸν Κάλανον μετὰ με-
 γάλῃ χαρᾷ. 189. Κινδυνεύει εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς
 πόλεως τῶν Μαδίων. 191. Ἐρχεται εἰς Σῆσα καὶ λαμβ-
 νάνει τὴν πρεσβυτάτην θυγατέρα τῆ Δαρεῖς εἰς γυναῖ-
 κα. 197. Ἐμβάνει μεγαλοπρεπῶς εἰς τὴν Βαβυλῶνα.
 201. Θάνατος αὐτῆ καὶ χαρακτῆρ. 202—204.

Ἀλέξανδρος βασιλεὺς Μακεδονίας. Α'. 158.
164.

Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Β'.
251.

Ἀλκιβιάδης, ἀξιοσημείωτος αὐτῷ φίλος μετὰ
τοῦ Σωκράτους. Α'. 232. Λύει τὴν εἰρήνην τῶν Ἀθηναίων.
235. Ἔρχεται εἰς Σικελίαν καὶ ἀνακαλεῖται. 244. Ἀνα-
καλεῖται ὑπὸ τοῦ στρατεύματος καὶ χειροτονεῖται στρατηγὸς
αὐτοκράτωρ. 283. Πλῆει εἰς Ἀθήνας μετὰ Δριάμβου.
286. Πλῆει εἰς Ἄνδρον καὶ εἰς Σάμον. 287. Ἐγχειρί-
ζει τὴν διοίκησιν τοῦ στόλου εἰς τὸν Ἀντίοχον. 289. Φο-
νεύεται προσαγῆ τοῦ Φαρναβάζου. 309. Ἐγκώμιον αὐτῷ. 310.

Ἀλκμαιωνίδαι. Α'. 82.

Ἀμφικτύων βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων. Α'. 15.

Ἀμφικτυονικὴ σύνοδος. Α'. 16. 27.

Ἀμύντας ὁ Β'. πατὴρ τοῦ Φιλίππου. Β'. 2—3.

Ἀμμωνος καὶ περιγραφὴ. Β'. 144.

Ἀναξαγόρας ὁ φιλόσοφος. Α'. 191.

Ἀναξιμένης ὁ Λαμφακιάτης. Β'. 92.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης. Α'. 64.

Ἀνδρίσκος, ὁ Ψευδοφίλιππος, νικᾶται ὑπὸ τοῦ Με-
τέλλου. Β'. 379.

Ἀντίβας στρατηγὸς Καρχηδονίων συμμαχεῖ μετὰ
τοῦ Φιλίππου. Β'. 327. Ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀντίοχον. 346.

Ἀντίγονος σατράπης τῆς μεγάλης Φρυγίας, Λυ-
κίας καὶ Παμφυλίας. Β'. 234. Περιγραφὴ τοῦ πολέμου αὐ-
τοῦ καὶ τοῦ Εὐμένης. 243—245. Στρατεύει πρὸς τὴν
Βαβυλῶνα. 246. Ὑποτάσσει τὴν Κοίλην Συρίαν, Φοινί-
κην καὶ Τύρον. 248. Φονεύει τὴν Κλεοπάτραν. 251. Φο-
νεύεται 257. Χαρακτὴρ αὐτοῦ. 258.

Ἀντίγονος υἱὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ διαδέ-
χεται τὸν Πτολεμαῖον Κερμαννὸν βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.
Β'. 290. Κατακόπτει τὰς Γαλάτας. 291. Θάνατος
αὐτοῦ. 295.

Ἀντίγονος ὁ Β'. διαδέχεται τὸν Δημήτριον βα-
σιλεὺς τῆς Μακεδονίας. Β'. 295. Κηρύττεται στρατηγὸς

τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας. 310. Νικᾷ τὸν Κλοομένην ἡ
 τῆς Ἰλλυριῶν. 312. Θάνατος αὐτῆ. 314.

Ἀντίοχος βασιλεὺς τῆς Συρίας. Β'. 345. Νικᾷ-
 ται ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἡ ἀναχωρεῖ εἰς Ἀσίαν. 349.

Ἀντίπατρος διορίζεται ὑπὸ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἀν-
 σιβασιλεὺς τῆς Μακεδονίας. Β'. 89. Εὐτυχεῖ εἰς τὸν
 πόλεμον μετὰ τῷ Ἄγιδος βασιλείῳ τῆς Σπάρτης. 209.

Διευεργεῖ τὴν ἐξορίαν τῷ Δημοδένει. 211. Νικᾷ τὸν Ἰχ-
 θρὸν ἐν Κρανῶνι τῆς Θετταλίας. 220. Μεταβάλλει τὴν
 διοίκησιν τῶν Ἀθηῶν, καὶ ἐμβάλλει Μακεδονικὴν φρε-
 σὴν. κτ. 222. Θάνατος αὐτῆ ἡ χαρακτήρ. 228—229.

Ἀπελλῆς, ἄρχων Φιλίππου τῷ Γ', σκευωρίαί
 αὐτῆ. Β'. 320—322. Ταπεινώνει τὴν Ρωμαίαν. 328.

Ἄρατος. Β'. 298. Χειροτονεῖται στρατηγὸς τῶν
 Ἀχαιῶν. 299. Εὐνοεῖ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων εἰς
 τὴν Ἀχαικὴν συμπολιτείαν. 300. Προσκαλεῖ τὸν Ἀν-
 τίγονον εἰς τὴν Ἑλλάδα. 310. Φαρμακόνεται ὑπὸ τῷ
 Φιλίππῳ. 327.

Ἄργολις ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτῆς. Α'. 10.

Ἄρειος πάγος. Α'. 15. σημ.

Ἄριαῖος στρατηγὸς τῷ Κύρῳ. Α'. 323. κτ.

Ἄριστογόρας ἐπίτροπος τῷ Ἰστιάει. Α'. 96. Τύ-
 χαι αὐτῆ. 96—100.

Ἄριστείδης, χαρακτήρ αὐτῆ. Α'. 109. κτ. Ἐξ-
 οςρακίζεται. 136. Πάλιν ἀνακαλεῖται αὐτ. Διορίζεται
 θησαυροφύλαξ. 184 κτ. Περιγραφή τῆς ζωῆς αὐτῆ ἡ
 τῶν συγγενῶν. 185—186.

Ἄριστογείτων τυραννοκτόνος. Α'. 79. κτ.

Ἄριστόδημος ὁ Μεσσηνίος. Α'. 60. 61.

Ἄριστομένης στρατηγὸς τῶν Μεσσηνίων, ἀνδρα-
 γαδίαί αὐτῆ. Α'. 56 κτ.

Ἄριστοτέλης. Β'. 72.

Ἄρμόδιος τυραννοκτόνος. Α'. 79 κτ.

Ἄρπαλος σατράπης τῆς Βαβυλωνος. Β'. 197.

211 κτ.

Ἄρσίτης σατράπης τῆς Φρυγίας. Β'. 94. 98.

- Ἀρτάβανος συμβουλεύει τὸν Πέρην νὰ μὴ πο-
 λεμήσῃ. Α'. 123. 129.
 Ἀρταφέρνης ζητεῖ τὴν κάθοδον τῆ Ἰππίας. 94.
 Στρατεύει πρὸς τὴν Εὐρώπην. 110.
 Ἀρταξέρξης (ὁ Μνήμων) Α'. 315. Περιγρα-
 φὴ τῆ πελέμε αὐτῆ μετὰ τῆ Κύρου καὶ τῶν Ἑλλήνων.
 319 κτ.
 Ἀρτεμισία βασίλισσα τῆς Ἀλικαρνασσῶν. Α'.
 132. Μάχεται ἀνδρείως. 152.
 Ἀρχίδαμος, στρατηγὸς Πελοποννησίων. Α'. 207.
 Πολιορκεῖ τὴν Πλάταιαν. 215.
 Ἀρχίλοχος, ποιητής. Α'. 49.
 Ἀτταλος φονεύεται. Β'. 80.
 Ἀττική, ἀληθὴς αὐτῆς σύστασις. Α'. 14.
 Αὐγεστος ἔρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τιμωρεῖ τὰς
 Ἀθηναίους διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀντάνιον φιλίαν. Β'. 392.
 Αὐρήλιος (Μάρκος) τιμᾷ τὰς Ἀθηναίους. Β'. 394.
 Ἀχαῖα πολιτικὴ διοικήσις καὶ συμμαχία αὐτῆς.
 Β'. 295. Κατάλυσις αὐτῆς. 383.
 Ἀχαιοὶ κηρύττουν εἰς τὰς Σπαρτιάτας πόλε-
 μον. 305. Χειροτονοῦσι τὸν Ἀντίγονον στρατηγὸν τῆς συμ-
 μαχίας. 310. Κυριεύουσι τὰ Ἄργος. 311. Νικᾷσι τὰς
 Ἡλείους καὶ Αἰτωλούς. 332. Κατηγοροῦνται ὑπὸ τῶν Ρο-
 μαίων ὡς συνεπίβουλοι μετὰ τῆ βασιλείας τῆς Μακεδουίας.
 370. Ὡς 1000 στρατηγοὶ ἀνάγονται εἰς τὴν Ρώμην
 κίχμαλφοι, 371.

B.

- Βακχιάδαί. Α'. 25.
 Βῆσσοι. Β'. 162. 171.
 Βῆτις σατράπης τῆς Γάζης. Β'. 143.
 Βυκίφαλος ἵππος. Β'. 76. Θάνατος αὐτῆ. 187.
 Βρασιδάς ἀποθνήσκει. Α'. 227.
 Βραχμᾶνες γυμνοσοφισταί. Β'. 188.
 Βρέννος εἰσβάλλει εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα
 καὶ φονεύει ἑαυτὸν. Β'. 287 κτ.
 Βυζάντιον πολιορκεῖται ὑπὸ τῆ Φιλίππου. Β'. 37.

Γ.

- Γαλάται, ὄρα Βρέννος.
 Γαυγάμηλα, μάχη περιβόητος αὐτῆ. Β'. 149 κτ.
 Γόρδιος δεσμός. Β'. 105.
 Γότθοι ἐρημῶσι τὴν Θράκην ἔξ Μακεδονίαν καὶ
 κυριεύουσι τὰς Ἀθήνας. Β'. 394—396.
 Γύλιππος στρατηγὸς τῶν Λακεδ. νικᾷ τὴν Ἀ-
 θηναίους. Α'. 248 κτ.

Δ.

- Δαναΐδες τίνες ἦσαν. Α'. 10 ἔξ σημ.
 Δαναός. Α'. 10.
 Δαρειῖος Α'. Ὑψίστης στρατεύει κατὰ τῆς Σκυ-
 θίας. Α'. 95 κτ. Πίμπει κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα. 104.
 Μεταχειρίζεται τὴν αἰχμαλώτους Ἑρετριεῖς φίλανθρωπος.
 110. Θάνατος αὐτῆ. 122.
 Δαρειῖος Γ'. πῖμπει τὸν Μέμνονα κατὰ τῆς Μα-
 κεδονίας. Β'. 105. Φονεύει τὸν Χαρίδημον. 109. Ἐρ-
 χεται εἰς τὴν Ἰσσίον. 113. Φεύγει πρῶτος πάντων. 121.
 Νικᾶται ὑπὸ τῆ Ἀλεξάνδρου. 155. Δολοφονεῖται ὑπὸ
 τῆ Ναβαρζάνου ἔξ Εἰσσοῦ. 163.
 Δημάδης, ῥήτωρ. Β'. 55. 228.
 Δημάρατος. Α'. 106. 132.
 Δημήτριος υἱὸς τῆ Ἀντιγόνου νικᾶται ὑπὸ Προ-
 λεμαίῳ τῆ Β'. Β'. 252. Πολιορκεῖ τὴν Ρόδον. 253. Νι-
 κᾶται περὶ τὴν Ἰψόν. 257. Φονεύει τὸν Ἀλέξανδρον
 υἱὸν τῆ Κασσάνδρου, ἔξ κυριεύει τὴν βασιλείαν. 284.
 Δημήτριος Φαληρεὺς. Β'. 271 κτ.
 Δημήτριος υἱὸς τῆ Φιλίππου. Β'. 304. 356.
 Δημοσθένης ὁ στρατηγὸς ἔρχεται εἰς τὴν Πύλον.
 Α'. 224. Πλῆσι εἰς Σικελίαν πρὸς βοήθειαν τῆ Νικίης. 256.
 Θανατώνεται. 274. Ἐγκώμιον αὐτῆ. 276.
 Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἀνατροφή ἔξ χαρακτήρ. Β'.
 17. κτλ. Χειροτονεῖται εἰς τῶν δέκα πρέσβων πρὸς τὸν
 Φίλιππον. 26. Βοηθεῖ τὸν Διοπίδην. 31. Νικᾷ τοῦ
 Αἰχίνην εἰς μίαν κρίσιν. 60. Διαφθείρεται ὑπὸ τῆ Ἀρ-

πάλε, 212. Καταδικάζεται εἰς φυγὴν, 213. Ἐπιτρέφει μετὰ μεγάλης δόξης, 217. Φεύγει εἰς τὴν Καλαυρίαν, ὅπου ἢ φαρμακόνεται. 223.

- Δίαιος στρατηγὸς Ἀχαιῶν. Β'. 375. 382.
 Διογένης ὁ κυνικός. Β'. 51. 88.
 Διοκλῆς. Α'. 272.
 Διομίδαν. Α'. 293.
 Δράκων νομοδότης Ἀθηναίων. Α'. 60 κτ.

Ε.

Εἴλωτες. Α'. 30. Ἀποσατῆσι. 194.
 Ἐλένη βασίλισσα τῆς Σπάρτης. Α'. 22. Ἀρπάζεται ὑπὸ τῆ Θησείας 18. καὶ τῆ Πάριος. 23. σημ.
 Ἐπαμεινώνδας, χαρακτήρ αὐτῆ. Α'. 374. κτ.
 Εἰσβάλλει εἰς τὴν Λακωνίαν. 377. Ἀπολύεται ἐντίμως ἀπὸ τῆς κατηγορίας. 384. Στρατεύει κατὰ τῆς Σπάρτης. 389. Ἀποδύσκει νικητὴς ἐν τῇ Μαντινείᾳ. 396.
 Εὐαιφνος φιλονικεῖ μετὰ τῆ Πολυχάρτος. Α'. 54.

Εὐμίνης σατραπῆς τῆς Καππαδοκίας ἢ Παφλαγονίας Β'. 234. Πόλεμος αὐτῆ μετὰ τῆ Ἀντιγόνου ἢ θάνατος. Ὅρα Ἀντιγόνου.

Εὐριπίδης Ἀθηναῖος τραγικός ποιητής. Α'. 305.
 Εὐρυβιάδης ναύαρχος τῶν Σπαρτιατῶν. Α'. 149.
 Εὐρυδίκη μήτηρ τῆ Φιλίππου. Β'. 3.
 Εὐρυδίκη γυνὴ τῆ Ἀρβιδαίᾳ. Β'. 238. Πόλεμος μετὰ τῆς Ὀλυμπιάδος ἢ θάνατος. 275.
 Εὐρυθύνης. Α'. 30.
 Ἐφοροί, κριταί, ἀριθμὸς ἢ δύναμις. Α'. 36.

Η.

Ἡμεροδρόμοι, πόσοι ὀνομάζονται; Β'. 336.
 Ἡρακλεΐδαι ἐπάνοδος αὐτῶν. Α'. 13.
 Ἡρακλῆς, ὁ ἥρωας. Α'. 12. ἢ σημ.
 Ἡρακλῆς υἱὸς τῆ Ἀλεξάνδρου. Β'. 251.
 Ἡφαισίαν. Β'. 123. Λαμβάνει τὴν νεωτάτην συγατέρα τῆ Δαρίου γυναῖκα. 197. Θνήσκει. 199.

Θ.

- Θελής εἰς τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Β' αἰῶνος. Α'. 62.
 Θεάληστρις βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων. Β'. 165.
 Θεμισοκλῆς χαρακτήρ. Α'. 109. Θρίαμβος αὐ-
 τῆ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰς τὰς Ὀλυμπιακὰς ἀγῶνας. 157.
 Ἔρχεται εἰς Σπάρτην. 171. Ἐπιστρίφει. 173. Κατη-
 γορεύεται ὡς συνωμότης τῷ Πausανίῳ καὶ καταδιώκεται.
 179. κτ. Θάνατος αὐτῆ. 184.
 Θερόπουλαι. Α'. 138. Μάχη αὐτῆ. 141. κτ.
 Θεβαῖοι θρονῶσι τὰ τῶν Περσῶν. Α'. 361. Ἀνα-
 λαμβάνουσι τὴν ἐλευθερίαν. 368. Νικῶσι τὰς Σπαρτιά-
 τας καὶ Ἀθηναίους. 380.
 Θεραμένιος. Α'. 292. Θάνατος αὐτῆ. 311.
 Θεσεύς. Α'. 18. 16—18.
 Θεκυδίδης γυναικάδελφος τῷ Κίμωνος. Α'. 200.
 Θεκυδίδης ἱστορικός περίφημος. Α'. 306.
 Θερασύβελος. Α'. 312—314.

Ι.

- Ἰερὸς λόχος. Α'. 372.
 Ἰναχος πρῶτος βασιλεὺς τῷ Ἀργεῶν. Α'. 10.
 Ἰνδία, εἰδησις περὶ αὐτῆς. Β'. 177.
 Ἰππαρχος, ἱστορία καὶ θάνατος. Α'. 78—80.
 Ἰππίας υἱὸς τῷ Πεισιγράτῳ. Α'. 78. 82. Θά-
 νατος αὐτῆ. 117.
 Ἰσοκράτης θνήσκει θάνατον ἐκείσιον. Β'. 56.
 Ἰσιαῖος τύραννος τῆς Μιλήτου. Α'. 96. Φονεύ-
 νται ὑπὸ τῷ Ἀρταφέρνης. 100.
 Ἰώνες κατακόπτονται ὑπὸ τῶν Περσῶν. Α'. 99. Ὀχυ-
 ρῶναι τὴν Μίλητον. 101.

Κ.

- Κάδμος. Α'. 20.
 Κάλανος γυμνοσοφιστής. Β'. 188. Θάνατος αὐτῆ
 παράδοχος. 196.
 Καλλικρατίδας χαρακτήρ αὐτῆ. Α'. 290 κτ.

Π Ι Ν Α Ξ

- Καλλιθένης σοφιστὴς διατὶ φονεύεται; Β'. 178.
- Κάρανος Α'. βασιλεὺς Μακεδονίας Α'. 25. Β'. 1.
- Κάσσανδρος υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου. Β'. 258 κτ.
- Δολοφονεῖ τὸν Νικάναρα, 271. Διορίζει τὸν Δημητρίου Φαληρέα διοικητὴν τῶν Ἀθηνῶν, αὐτ. Πολιορκεῖ τὴν Ὀλυμπιάδα εἰς τὴν Πύδναν, 278. Ἀνοικοδομεῖ τὰς Θήβας, 282. Θάνατος αὐτοῦ, 284.
- Κάτων ὁ περιβόητος μεσιτεύει ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν αἰχμαλώτων Β'. 372 σημ. Εἶδε αὐτὸ ἀξιοσημείωτος, 374. σημ.
- Κέκροψ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν. Α'. 14.
- Κερσοβλέπτης βασιλ. Θράκης. Β'. 30.
- Κίλικες πειράται διαβόητοι. Β'. 388.
- Κίμων, χαρακτήρ αὐτοῦ. Α'. 121. 136. Νικᾶ τὴν Πέρσας κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, 190. Ἐξοστρακίζεται, 195. Ἀνακαλεῖται, 197. Θάνατος αὐτοῦ, αὐτόδ.
- Κλέανδρος φονεύει τὸν Παρμενίωνα, Β'. 170. Φονεύεται, 195.
- Κλέαρχος συντροφεύει τὸν Κύρον, Α'. 316. Συνομιλία μετὰ τοῦ Τισσαφέρνης, 325. Δολοφονεῖται, 326.
- Κλειθένης, Α'. 91. Εἰσάγει τὸν ἄσρακισμόν, 92. Ἐξορία καὶ ἐπιστροφή αὐτοῦ, 92—93.
- Κλεόμβροτος στρατηγὸς κατὰ τοῦ Ξέρξου, Α'. 148.
- Κλεόμβροτος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κρατεῖ κατὰ τῶν Θηβαίων, Α'. 376. Φονεύεται, 380.
- Κλεομένης βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, Α'. 92. Ἀρνεῖται βοήθειαν εἰς τὸν Ἀριστογόραν, 98. Ἔρχεται εἰς Αἴγυπτον, 105. Φονεύεται αὐτοχειρῶς, 106.
- Κλεομένης ὁ Γ'. βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, Β'. 394. Δολοφονεῖ τὴν Ἐφόρον, 397. Νικάται ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόου, 313.
- Κόδρος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν, Α'. 19.
- Κόων Ἀθηναίων στρατηγός, Α'. 362.
- Κόρινθος διάφοροι μεταβολαὶ τῆς διοικήσεως, Α'. 23. Καταφανίζεται ὑπὸ τοῦ Μιμμίου, Β'. 382.
- Κρατερός, Β'. 234. Θάνατος, 227.
- Κριτίας, Α'. 311. Θάνατος, 313.

Κυναιθεῖς διατὶ μισῶνται ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων.
B'. 316.

Κῦρος ἀποφασίζει τὴν πολέμησιν τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρην. A'. 315. Διορίζεται ὑπὸ τῆ ἀδελφῆ διοικητῆς τῆς Ἀσίας. αὐτόθ. Πολεμῆ μετὰ τῆ Ἀρταξέρην εἰς Κίναξα καὶ φονεύεται.
320.

Λ.

Λαιυῖνος. (M. Οὐαλέριος) νικᾷ κατὰ κράτος Φίλιππον τὸν Γ' B'. 328. Ἐξίπτει τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα.
329.

Λακεδαιμόνοιοι, διοικήσεις αὐτῶν. ὄρα A'. 29. κτλ. Εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, 207. Πέμπουσιν βοήθειαν εἰς τὰς Συρακούσας, 248. Νικῶνται ὑπὸ τῆ Ἀλκιβιάδου, 285. Καταλύουσιν τὴν ἐν Ἀθήναις δημοκρατίαν, 301. Νικῶνται πρὸς τὴν Κνίδον, 362. Ἐνῆνται μετὰ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Θηβαίων, 386. Καταδικάζονται ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων εἰς χρηματικὴν ποινὴν. B'. 11.

Λάμαχος στρατηγὸς Ἀθηναῖος. A'. 247.

Λίπιδος, πρέσβυς Ῥωμαίων, ὀνειδίζει τολμηρῶς Φίλιππον τὸν Γ'.
335.

Λεωνίδαο. A'. 139. Ἀνδραγαθία, 142. κτ.

Λεωθίνης. B'. 217—220.

Λεωτυχίδης τίς; A'. 106. 167. κτ.

Λυκῆργος, χαρακτήρ αὐτῆ. A'. 31. Περιήγησις αὐτῆ. 33. Ἐπιφέρει εἰς τὴν Σπάρτην καὶ μεταβάλλει ὅλην τὴν διοίκησιν, 34. Διαταγαὶ καὶ νόμοι αὐτῆ. 35—51. Θάνατος αὐτῆ.
52.

Λυκῆργος Ἀθηναῖος ῥήτωρ. B'. 57.

Λύσανδρος, χαρακτήρ αὐτῆ. A'. 287. Νικᾷ τὰς Ἀθηναίους εἰς τὰς Αἰγὸς ποταμὸς, 294. Κατασκάπτει τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν, 301. Στέλλει πρὸς τὰς 30 φυράνας φερέν.
308.

Λυσιάδης τύραννος Μεγαλοπόλεως. B'. 300.

Λυσίας Συρακῆσιος ῥήτωρ. A'. 312.

Λυσικλῆς Ἀθηναῖος στρατηγός. B'. 52.

Λυσίμαχος σατράπης τῆς Θράκης ἔ Χερσονήσου.
 Β'. 234. Φοβεύεται. 286,

Μ.

Μακεδονία, ἀρχαιοτάτη αὐτῆς ἱστορία. Α'. 25.
 Β'. 1.
 Μαρδόνιος δυστυχεῖ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Α'. 102.
 κτ. Πολιμικὰ αὐτῆ ἐπιχειρήματα ἔ θάνατος. 158. κτ.
 Μαχανίδαας, βασιλ. Πελοποννήσου. Β'. 330. Νι-
 κᾶται ὑπὸ τῷ Φιλοποίμενος. 333. Δολοφονεῖται. 348.
 Μεγακλῆς τίς; Α'. 73. 158. κτ.
 Μέμνων Ρόδιος. Β'. 96. Θάνατος. 105.
 Μεσσηνιοὶ πολυμῆσιν ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς ἑλευθε-
 ρίας. Α'. 53—57. Ἀποκαθίζονται πάλιν ὑπὸ τῷ Ἐπα-
 μινῶνδῳ. 383.
 Μιθριδάτης, πόλεμος αὐτῆ ἔ τῶν Ρωμαίων. Β'.
 383—387.
 Μίλητος ἐκπολιορκεῖται ὑπὸ τῶν Περσῶν. Α'. 101.
 Μιλτιάδης. Α'. 108. Νικᾶ τὴν Πέρσας. 105.
 Θάνατος ἔ ἐγκώμιον. 121.
 Μίνως βασιλεὺς τῆς Κρήτης. Α'. 18.
 Μέμμιος νικᾶ τὴν Ἀχαιῶν ἔ κατασκάπτει τὴν
 Κόρινθον. Β'. 381—382.

Ν.

Ναβαρζάνης συναμότης τῷ Βῆσσῳ, ἰδὲ Βῆσσοσ.
 Νάβις τύραννος Σπάρτης ὀμιότατος. Β'. 333.
 σημ. 338.
 Νέαρχος ναύαρχος τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Β'. 194.
 Νέρων κηρύττει ἐν τῷ σαδῖφ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἐ-
 λευθεραν. Β'. 392.
 Νικάνωρ φερέαρχος τῶν Ἀθηναίων. Β'. 260. 271.
 Νικίας. Α'. 231. Περιγραφή τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ
 πολεμικῶν αὐτῆ ἐπιχειρήσεων ἔ θάνατος. 244—276.

Ξ.

Ξενοφῶν προσκαλεῖται εἰς Ἀσίαν. Α'. 327. 4η-

μηγορία αὐτῆ πρὸς τὴς κρατιᾶτας. αὐτ. Μετὰ πολλὰς δυσκολίας φέροι τὴς Ἐλλάδας εἰς τὴν Ἐλλάδα. 329—339.

Ξέρξης. Α'. 122. Ἀποφασίζει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἐλλάδος. 125. Ἐπισηφάνοι λόγοι. 126. Κατασκευάζει ἐπὶ τὸν Ἐλῆσποντον γέφυραν. 130. Κυριεύει τὰς Ἀθήνας. 149. Νικάται ἐν τῇ Σαλαμῖνι. 153. Φεύγει ἐκ τῆς Ἐλλάδος ἀτίμως. 154.

Ο.

Ὀλυμπιάς. Β'. 62. Ἐξοριθεῖσα εἰς τὴν Ἡπειρον ἀνακαλεῖται ὑπὸ τῷ Πολυσπέρχοντος. 241. Φονεύει τὴν Κυνάνην καὶ τὸν Ἀμύνταν. 274. Λαμβάνει αἰχμαλώτους τὴν Εὐρυδίκην καὶ τὸν σύζυγον, καὶ φονεύει αὐτῆς. 275. Φονεύεται ὑπὸ τῷ Κασσάνδρου. 280.

Ὀλύμπιοι ζητῶνται βοηθοὶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Β'. 9. Ζητῶσι βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. 22.

Ὀμφίς ἰδὲ Ταξίλης.

Ὀνησίκριτος ὁ φιλόσοφος. Β'. 188.

Ὀρώπιοι πολεμῶσι μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Β'. 373.

Ὀσρακισμὸς τίσις. Α'. 98.

Π.

Παιδάρετος. Α'. 48.

Παντίτης ἀτιμάζεται. Α'. 143.

Παρθενίαι ποῖοι ἦσαν. Α'. 55. Ἀποσατῶσι αὐτ.

Παρμενίων. Β'. 125. Φονεύεται. 169.

Παυσανίας νικᾷ τὴς Πέρσας ἐν τῇ Μυκάλη. Α'. 168. Ἀποφασίζει ἐὰν προδώσῃ τὴν πατρίδα. 177. Πῶς φαρᾶται ἡ συνωμοσία τῆς καὶ τίνα τρόπον ἀποδύσκει. 178 κτ.

Παυσανίας υἱὸς εὐγενῆς Μακεδῶν διατὶ φονεύει τὸν Φίλιππον; Β'. 65. κτ. Φονεύεται. 67.

Πείσανδρος μεταβάλλει τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηναίων. Α'. 281.

Πεισίστρατος, χαρακτήρ αὐτῆ. Α'. 73. Ἀρπάζει τὴν διοίκησιν. 75. Διάκειται καὶ πάλιν ἀνακαλεῖται. 76. Θάνατος. 78.

Πελοπίδας ἑλευθερώνει τὰς Θήβας. Α'. 368.
 Ἐγκλιθεὶς ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου καὶ ἀπολύεται. 384. Θά-
 νατος αὐτοῦ. 388.

Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Α'. 206—301.

Περδικκας Γ', υἱὸς τοῦ Ἀμύντε. Β'. 3—5.

Περδικκας στρατηγὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Β'. 230.
 Ἐκστρατεία αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον καὶ θάνατος. 237.

Περικλῆς, χαρακτήρ αὐτοῦ. Α'. 192. κτ. Κάμ-
 νει πολλὰ καλὰ πράγματα εἰς τὴν πατρίδα. 198. Στρα-
 τεύει κατὰ τῆς Σάμου καὶ ἐκπολιορκεῖ αὐτήν. 201. Θά-
 νατος καὶ χαρακτήρ αὐτοῦ. 214.

Περσεύς υἱὸς Φιλίππου τοῦ Γ', χαρακτήρ αὐτοῦ.
 356. Διαδέχεται τὸν πατέρα. 359. Νικάται ὑπὸ τοῦ
 Ρωμαίου ὑπάρτε καὶ παραδίδεται εἰς τὸν Οὐκτάβιον. 366.
 Θάνατος αὐτοῦ ἐν τῇ Ρώμῃ. 367.

Πλαταιαί, μάχη αὐτῆ. Α'. 165. Ἐκπολιορκεῖ-
 νται ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. 214—220.

Πλέταρχος. Β'. 36. Διώκεται τῆς Εὐβοίας. αὐτ.

Πόλυσπέρχων διάδοχος τοῦ Ἀντιπάτρου. Β'. 240.
 Χαρακτήρ αὐτοῦ. αὐτ. Στρατεύει κατὰ τῆς Ἀττικῆς. 267.
 Πολιορκεῖ τὴν Μεγαλόπολιν. 269. Ἐπιστρέφει εἰς τὴν
 Μακεδονίαν. 270.

Πολύφρων, ἀδελφοκτόνος. Α'. 387.

Πόλυχαρῆς ἰδὲ Εὐαίφνος.

Ποτίδαια μάχη αὐτῆ καὶ πολιορκία. Α'. 203.

Πρύτανις ποῖος ἀνομάζεται ἐν τῇ Κορίνθῳ. Α'. 25.

Πτολεμαῖος σατράπης τῆς Αἴγυπτου. Β'. 234.
 Ἀποσταεῖ. 245. Ἐναντιόνηται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Περ-
 δίκκου καὶ τῶν δύο βασιλείων. 236. Νικᾷ τὸν Δημήτριον
 περὶ τὴν Γάζαν. 248. Νικᾷ τὸν Ἀντίγονον καὶ Δημή-
 τριον. 253. Κηρύττει ἑαυτὸν βασιλεὺς. αὐτ. Πλῆσι ἐναν-
 τίαν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων Δημητρίῳ τοῦ Πολιορκητοῦ.
 285-

Πτολεμαῖος Κερραυνός. 286—287.

Πύρρος. Β'. 291. Θάνατος αὐτοῦ. 293.

Πῦρος, πολεμεῖ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Β'. 180.
 κτ. Νικάται καὶ τιμᾶται. 187.

Ρ.

Ρωμαῖοι πιάνουσι τὸς πρέσβεις τῷ Φιλίππῳ πρὸς τὸν Ἀντίβαν. Β'. 327. Γίνονται σύμμαχοι τῆς Αἰτωλίας. 328. Πολεμῶσι τὴν Εὐβοίαν. 332. Πέμπουσι τὸν Αἰμίλιον Λέπιδον ὡς πρέσβυν πρὸς τὸν Φίλιππον. 335. Νικῶσι τὸν Ἀντίοχον ἐν Θερμοπύλαις. 349. Καταδικάζουσι τὸς Αἰτωλῆς. 352. Γνωρίζουσι τὸν Περσέα βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας. 359. Πολεμῶσι ἢ νικῶσιν αὐτὸν εἰς τὴν Πύδναν. 365. Ἰποτάσσουσι τὴν Μακεδονίαν ὅλην ἢ τὴν Ἐλλάδα. 367. κτ. Καταλύουσι τὰς ἐκκλησίας τῷ δήμῳ ἐν Ἐλλάδι. 383. Κάμνουσι τὴν Ἐλλάδα Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. αὐτ. Νικῶνται ὑπὸ τῷ Μιθριδάτῃ ἢ φονεύονται ἐν Ἀσίᾳ. 384. Κάμνουσιν εἰρήνην μετ' αὐτῷ. 387. Ρωξάνη γυνὴ Ἀλεξάνδρου. Β'. 183. Γεννᾷ υἱὸν Ἀλεξάνδρον. 241. Φονεύεται ὑπὸ τῷ Κασσάνδρῳ. 260.

Σ.

Σέλευκος. Β'. 234. Γίνεται σατραπῆς Βαβυλωνος. 246. Τύχαι αὐτῷ. αὐτ. κτ.
 Σικυών. Α'. 8.
 Σόλων, γέννησις αὐτῷ. Α'. 61. Διάλεξις μετὰ πῶ Κροίσῳ. 64. Αἱ πολιτικαὶ αὐτῷ διαταγαὶ ἢ νόμοι. 67. κτλ. Περιηγήσεις αὐτῷ. 73. Ἐπιστροφή. 74. Θάνατος καὶ χαρακτήρ αὐτῷ. 76.
 Σοφοκλῆς τραγικὸς ποιητής. Α'. 304.
 Σπάρτη. Α'. 21. Διοικήσεις αὐτῆς. 29.
 Σύλλας κυριεύει τὰς Ἀθήνας. Β'. 386. Νικᾷ τὸν Μιθριδάτην. 387.
 Σωκράτης, κρίσις αὐτῷ, καταδίκη ἢ θάνατος. Α'. 339—357.

Τ.

Ταξίλης. Β'. 180—186.
 Τεύτα, βασίλισσα τῆς Ἰλλυρίας. Β'. 325—326.
 Τιμόκλεια, ἔργον αὐτῆς παράδοξον ἢ ἀπόκρισις πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Β'. 82.

- Τίτρωσ συνομιλία μετὰ τῷ Δαρείῳ. Β'. 146.
 Τισσαφέρνησ περὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων πολιμύ-
 μενοσ κεί. Α'. 321. Συλλαλεῖ μετὰ τῷ Κλεάρχῳ. 325.
 Ἐρχεται κατὰ τῶν Ἑλλήνων τεταγμένοσ. 329.
 Τραϊκὸσ πόλεμοσ. Α'. 22. σημ.
 Τύροσ, εὐτυχίησ αὐτῆσ δίσισ. Β'. 129. Κυριεύ-
 ται ὑπὸ τῷ Ἀλεξάνδρῳ. 139.
 Τυρταῖοσ. Α'. 56—57.

Φ.

- Φάλαγγξ Μακεδονική. Β'. 6.
 Φάρσαλοσ, μάχη αὐτῷ Πομπηῖῳ ἢ Καίσαροσ
 διαβόητοσ. Β'. 390.
 Φίλιπποσ ἀναβαίνει τὸν θρόνον τῆσ Μακεδονίησ.
 Β'. 5. Νικᾷ τῆσ Ἀθηναίων ἐν τῇ Μιδώνῃ. 7. Ἐπιστολή αὐ-
 τῷ πρὸσ τὸν Ἀριστοτέλη. 13. Ἐλευθερόνει τῆσ Θεττα-
 λῆσ ἀπὸ τῆσ τυραννίησ. 15. Κυριεύει τὴν Ὀλυθον. 23.
 τὰσ Θερμοπύλασ. 26. Καταλύει τὸν Φωκικὸν πόλεμον.
 27. Ἐν ἀξιοσημείωτον παράδειγμα τῆσ δικαιοσύνησ τε.
 28. Ἐπιστολή πρὸσ τῆσ Ἀθηναίων. 30. Στρατεύει κατὰ
 τῆσ Θράκησ. 36. Ἀπορασιζέει νὰ πολιορκήσῃ τὴν Πέριν-
 θον ἢ τὸ Βυζάντιον. αὐτ. Ἀναγκάζεται νὰ παραιτήσῃ
 τὴν πολιορκίαν. 39. Στρατεύει κατὰ τῷ Ἀδίου. 40.
 Προβάλλει τὴν εἰρήνην εἰσ τῆσ Ἀθηναίων. 41. Συνομι-
 λια αὐτῷ μετὰ τῆσ Διογένησ. 50. Νικᾷ τῆσ Ἀθηναίων
 ἐν τῇ Χαιρωνείᾳ. 53. Χειροτονεῖται στρατηγὸσ κατὰ τῆσ
 Περσίησ. 62. Νυμφεύεται τὴν Κλεοπάτραν. 64. Φο-
 νεύεται ὑπὸ τῷ Πausανίῳ. 67. Χαρακτήρ αὐτῷ. 68.
 ἢ σημ.
 Φίλιπποσ Ἀρρίδαίοσ. Β'. 231. Λαμβάνει τὴν
 Εὐρυδίκην γυναίκα. 232. Θάνατοσ αὐτῷ. 275.
 Φίλιπποσ Γ'. υἱὸσ τῷ Δημητρίῳ διαδέχεται Ἀν-
 τίγονου τοῦ Β'. Β'. 314. Χαρακτήρ αὐτῷ. 315. Ἐλευθε-
 ρώνει τῆσ Μεσσηνίησ ἀπὸ τὸν Αἰταλικὸν ζυγόν. 320.
 Στῖλλει πρὸσβείησ πρὸσ τὸν Ἀντίβαν. 326. Νικᾷ τῆσ Αἰ-
 τωλῆσ δίεσ. 331. Ἀπόκρισισ αὐτῷ πρὸσ τὸν Λέπιδου.
 335. Διαρτάζει τὴν Ἀττικὴν. 337. Ἀναγκάζεται νὰ

κάμη μετὰ τῶν Ρωμαίων εἰρήνην ἄτιμον. 343. Ἐγκαλεῖται ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἢ ἀπολογηθῆ εἰς τινὰς ἀδικίας.

355. Στέλλει τὸν β'. υἱὸν Δημήτριον εἰς τὴν Ρώμην πρὸς ἀπολογία. 356. Ὑποπτεύει συναμοσίαν τιὰ μετὰ τῆ υἱῆς καὶ τῶν Ρωμαίων καὶ φονεύει αὐτόν. 356--358.

Φιλόμηλος στρατηγὸς Φωκίων. 11—12.

Φλαμινίος, στρατηγὸς Ρωμαίων, χαρακτήρ αὐτοῦ. Β'. 340. Νικά τὸν Φίλιππον τὸν Γ'. περὶ τὴν Σκότυσσαν. 343. Κηρύττει εἰς τὰ Ἰθμία ἐλευθέρους τὰς Ἑλλάδας καὶ ἐπιστρέφει εἰς Ρώμην. 344—345.

Φοιλοποίμην στρατηγὸς Ἀχαΐας. Β'. 332. Νικά τὸν Μαχαίδαν. 333. Κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. 354.

Φωκεῖς κατηγοροῦνται ὡς ἱερόσυλοι. Β. 10. Παραδίδονται εἰς τὸν Φίλιππον. 27.

Φωκίων, χαρακτήρ αὐτοῦ. Β'. 33. Διώκει ἐκ τῆς Ἐρετρίας τὸν Πλέταρχον. 36. Ἐρχεται εἰς βοήθειαν τῶν Βυζαντίων. 39. Ἀποβρίπτει πάντα τὰ προσφερόμενα δῶρα τῆ Ἀρπάλου. 212. Μεσιτεύει πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ὑπὲρ εἰρήνης. 221. Ἐξορίζεται. 261. Περιγραφὴ τῆ θανάτου αὐτοῦ καὶ τῆ ἐνταφιασμῶ. 263. Ἐπαινος αὐτοῦ. 264.

X.

Χαβρίας στρατηγὸς Ἀθηναίων. Α'. 370.

Χάρις Ἀθηναῖος στρατηγός. Β'. 58.

Χαιρίσοφος Σπαρτιάτης στρατηγός. Α'. 328.

Ω.

Ὠγύγιος, βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς, ἐφ' ᾧ ἴσθινεν ὁ Ὠγύγιος κατακλυσμός. Α'. 14.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

• • •

ΦΙΛΟΓΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Εν Βιέννη τῆς Αυστρίας.

Α.

Σώματα.

Ἀλέξανδρος Βασιλεὺς ἐξ Ἰωαννίνων.	3.
Ἀυτάδελφοὶ Ζερτζέλη οἱ ἐκ Μισσόβη.	1.
Α. Α. Δέρσα.	1.

Γ.

Γεώργιος Ἀργύνης Χίος.	1.
Γεώργιος Θεοχάρη ὁ ἐκ Καρσίας.	1.
Γεώργιος Δημητρίου Κοτορβίσης ὁ ἐκ Κοζάνης.	2.
Γεώργιος Δῶν Λιανοτοπίτης.	6.
Γεώργιος Νεόπαλος.	1.
Γεώργιος Μισοδάνης.	2.
Γεώργιος Α. Παπαγόρα.	4.
Γεώργιος Φαίκοβίτσης ὁ ἐκ Μελιούκου.	1.
Γεώργιος Πιρόπουλος ὁ ἐκ Ζακύνθου.	10.
Γρηγόριος Γάικας ὁ ἐκ Βυκκεριείου, μίγας λογοθέτης.	2.
Γρηγόριος Ρωμαίτης, ὁ ἐκ Βυκκεριείου, μίγας Πα- χάρικας.	2.

Δ.

Δ. Δ. Πέτροβιτς.	1.
Δημήτριος Ἀρσίου ὁ ἐξ Ἀργαίου τῆς πάλαι Δωριδος.	2.
Δημήτριος Πασιάτας.	2.
Δημήτριος Σεβασός ὁ ἐκ Σταυμάχου.	2.
Δημήτριος Μαργαρίτου ὁ ἐκ Φιλιππεπόλεως.	1.

Ε.

Ευσάδιος Σάββα ἐκ τῆ μεγάλης Τερνάβου.	2.
--	----

Θ.

Θόδωρος Κοκκαλός.	1.
---------------------------	----

Ι.

Ἰωάννης Βακαρίσκος, ὁ ἐκ Βυκκεριείου, ὁ εὐγενέστατος.	2.
---	----

Σάματα.

Γεώργιος Σκανδαλίδης.	1.
Γεώργιος Δημητρίου Τενεσλής ὁ ἐξ Ὀχρίδας.	5.
Γεώργιος Πανταβός, ὁ ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας.	5.
Γεώργιος Σολομῆ.	2.
Γεώργιος Χ. Ἐμμανυήλ.	1.

Κ.

Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μύγας Σπαθάρης.	4.
Κωνσταντῖνος Στιφ. Παχαρῖκου Μπίλλου ὁ ἐκ Βουκερ- εῖς, ὁ εὐγενέστατος.	2.
Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Γιαρίκογλου ὁ ἐκ Σταυμάχου.	1.

Μ.

Μανόλης Χαρίση ὁ ἀπὸ Κοζάνης.	2.
Μιχαήλ Παλασάκης ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ εὐ- γενέστατος.	2.
Μιχαήλης Τζελέπου ὁ ἐκ Μοσχόπολεως.	3.

Π.

Πανταζῆς Μπακάλογλου Θεσσαλονικεύς.	4.
Παναγιώτης Θεοδ. Φαίκοβιτς ὁ ἐκ Μελνίκου.	1.

Σ.

Στέριος Σασιάνης.	1.
-------------------	----

Χ.

Χριστόδουλος Κύρι.	4.
--------------------	----

Ἐν Παρισίοις.

Γεώργιος Θεολόγος Κωνσταντινουπόλιτης πρῶτος διε- μνηύς τῆς ἐν Παρισίοις Ὀθωμανικῆς πρεσβείας.	1.
Παναγιώτης Ἀγγελόπουλος Β' τῆς αὐτῆς.	1.
Γεηγόριος Τζαλίκουγλου Θεσσαλονικεύς.	1.
Κοδρικῆς Ἀθηναῖος.	1.
Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης Νικολόπουλος ὁ ἐκ Σμύρνης.	4.
Διονύσιος ἰατρός ὁ ἐκ Κεφαλληνίας.	1.
Κατσαρ Βασσέτης ἰατρός ὁ ἐκ Σμύρνης.	1.
Μάρκος ἰατρός ὁ ἐκ τῆς νήσου Τήνου.	1.

Ἐν Πέσῃ.

Ἀλέξανδρος Δορμίσση.	2.
Ζαφίρης Ἀθανάσιος.	2.
Γεώργιος Τριανταφυλλῆ Δουλιώτη.	2.
Γεώργιος Νέμτζια.	1.
Γεώργιος Παχάλης.	1.
Χρίστος Παπάρογλου.	2.
Γεώργιος Ντίλιου.	2.

Ἐν Σμύρνῃ.

Ὁ ἅγιος Σμύρνης κύριος Ἀΰθμιος.	2.
Ὁ ἱεροδιάκονος Γαβριήλ Σμυρναῖος.	1.
Ὁ χερσικαὶδος ἱερομνησχος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐν Σμύρ- νῇ σχολῆς.	1.
Ὁ Διονύσιος ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐν Παί- τηρι σχολῆς.	1.
Πατριάρχος Ζααχαρίας.	1.
Κωνσταντῖνος Βιτάλης.	1.
Παντελέων Ρωδοκανάκης τὸ ποτὶ Ἐμμανήλ.	2.
Μπατής ἐκ παλαιῶν Φωκῶν.	1.
Ὁ ἐκ Πάτρης Ἐμμανήλ Ν. Ξαύδος.	2.
Νικόλαος Περάκη Σχέφι.	2.
Ἰωάννης Μιχέλης Κρής.	1.
Λεκάς Ἐμμανήλ Σμυρναῖος.	1.
Στέφανος Ράλης Χίος.	1.
Παρθένιος ἱεροδιάκονος Σμυρναῖος.	1.
Παυλὸς Χ. Δημητρίε Πρέσαλη.	1.
Ἰωάννης Γεωργίε Παχάλη.	1.
Κωνσταντῖνος Χ. Δημητρίε Πρέσαλη.	1.
Δημήτριος Χ. Ἀθανασίε Σμυρναῖος.	1.
Ἰωάννης Δημητρίε Μαυρογορδάτε.	1.
Κίρκας Μαυρογορδάτος τὸ Παντελίανος.	1.

Σώματα.

Παντελείων Πετροκόκκινος τῆ ποτὲ Μιχαήλ.	1.
Ἀδελφία Βλασσί.	3.
Λευκᾶς Πετροκόκκινος.	1.
Πέτρος Σκυλίτζης τῆ Μανόλη.	1.
Νικόλαος Δημητρίου Ταμπάκης.	1.
Θεόδωρος Μάξιμος τῆ ποτὲ Παντελείου.	1.
Ματθαῖος Μαυρογορδάτος.	1.
Ὁ Νικόλαος Ἀντωνίου Ζυγομαλάς.	1.
Καπετᾶν Βασίλειος Φωκᾶς.	1.
Καπετᾶν Νικόλαος Φωκᾶς.	1.
Καπετᾶν Διονύσιος Φωκᾶς.	1.
Νικόλαος Καλίβας.	1.
Γρηγόριος ἱερομόναχος Κρής.	1.
Σταυρᾶτης Κυριακίδης.	1.
Ελευθέριος Σμυρναῖος.	1.
Βελισάριος Σμυρναῖος.	1.
Ἰωάννης Γραμματικόπουλος.	1.
Γεώργιος Σμυρναῖος.	1.
Ἰωάννης Πελοποννήσιος.	1.
Βασίλειος Ἀλεξάνδρου.	1.
Ἀντώνιος Ρέλης τῆ Ἰωάννη.	1.
Παῦλος Μαυρογορδάτου Κωνσ.	1.
Ἰωάννης Καλιγᾶς.	1.
Δημήτριος Ἡλιάδης ὁ καὶ Σταθόπουλος Πελοποννήσιος.	2.
Ἀνδρέας Σμυρναῖος.	2.
Γεώργιος Κωνσταντῖνα Μιταξᾶ.	2.
Παναγιώτης Σταυρίδης Δελπάρογλου.	2.
Δημήτριος Τυφάζογλου.	3.

Ο ἰ ἐ ν Χ ἰ φ.

Α.

Ἀθανάσιος Πάριος ὁ ἱεροδιδ. καὶ τῆς ἐν Χίφ σχολῆς διδασκαλικῶς προϊστάμενος.	1.
Ἀντώνιος ἱερεὺς Τραχανᾶς ὁ ἐπιμελοποιμῶτατος.	1.
Ἀλέξανδρος Παρωδῆς ὁ τιμῶτατος.	1.
Ἀντώνιος Εὐμορφόπουλος ὁ τιμῶτατος.	1.
Ἀπερόλης Ψαρᾶς ὁ ἐπιλοποιμῶτατος διδάσκαλος.	1.
Ἀμβρόσιος Κάπταρις τῆ Μιχαήλ ὁ κοσμιῶτατος.	1.
Ἀντώνιος Ράλης τῆ Θεοδώρου ὁ κοσμιῶτατος.	1.
Ἀντώνιος Ροῖζος τῆ ποτὲ Λερεζῆ ὁ τιμῶτατος.	1.

Γ.

Γεράσιος ἱερομόναχος Φωτεινὸς ὁ ἐπιλοποιμῶτατος.	1.
Γρηγόριος Ἰθακήσιος ὁ σοφολ. διδάσκαλ. τῆς Νάξου.	1.
Γεώργιος Φωκᾶς ὁ κοσμιῶτατος.	1.

Δ.

Διονύσιος ὁ πανιεπιλοποιμῶτατος καὶ σεβασμιῶτατος ἄγιος Χίφ.	1.
--	----

Δοσίθεος μοναχός Πελοποννήσιος ὁ ἐκ τῆς Μονῆς τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν.	Ι.
Δημήτριος Γαλάτης τῷ Αὐγουστῶ ὁ τιμιώτατος.	Ι.
Δανιὴλ ἱεροδιάκονος Ἀεραῖαλος ὁ ἔλλογιμώτατος.	Ι.
Δημήτριος Βῦρος τῷ ποτῆ Ζακρῆ ὁ τιμιώτατος.	Ι.

Ε.

Εὐγίνιος Ἱερομόναχος Βασιάδης ὁ ἔλλογιμώτατος.	Ι.
--	----

Ζ.

Ζακρῆς Σύψωμος ὁ μυσικολογιώτατος.	Ι.
Ζαννὴς Μαυρογορδάτος τῷ Λικᾷ ὁ τιμιώτατος.	Ι.
Ζακρῆς Δανάλης τῷ τιμιώτῃ χ. Παπιλάκῃ.	Ι.

Θ.

Θεοδόσιος Κοκκινιάκης μοναχός ὁ ἔλλογιμώτατος διδάσκαλος.	Ι.
Θεόδωρος Καλῆγνημος ὁ τιμιώτατος.	Ι.
Θεόδωρος Πυρῖνος ὁ τιμιώτατος.	Ι.

Ι.

Ἰωάννα ὁ πανοσιλλογιμώτατος πρωτοσύγγελος τῷ ἀγίῳ Χίῳ ἐκ Κωνσταντινῆ.	Ι.
Ἰωάννη Σαμῆλος ὁ πανοσιλλογιμώτατος καὶ διδάσ. ἐν τῇ σχολῇ.	Ι.
Ἰωσήφ ἱεροδιάκ. ὁ ἔλλογιμώτατος καὶ διδάσκαλος ἐν τῇ σχολῇ ἐκ Φερῶ τῶν Ἀγρῶν.	Ι.
Ἰωάννης Τζελεπῆς διδάσκαλος τῶν ἐπισημῶν τῆς ἐν Χίῳ σχολῆς σῶμα ἐν εἰς δέσιμον φραγγιζικῶν μισόν.	Ι.
Ἰάκωβος Μαξέρης ὁ κοσμολογιώτατος.	Ι.
Ἰωάννης Μαυροκορδάτος τῷ Κωνσταντίνῳ ὁ κοσμιώτατος.	Ι.
Ἰωάννης Νιγηρεῶντες τῷ Ἀντωνίῳ ὁ κοσμιώτατος.	Ι.

Κ.

Κύριλλος ἱερομ. Πατίνας ὁ ἔλλογιμώτατος.	Ι.
Κύριλλος ἱεροδιάκονος Φωτεισίας ὁ λογιώτατος.	Ι.
Κοσμάς ἱεροδιάκονος Τζήριας ὁ ἔλλογιμώτατος.	Ι.
Κωνσταντίνος Ἀργέντης τῷ ποτῆ Εὐκρατίῃ.	Ι.
Κωνσταντίνος Κριατζέλας τῷ Ἀντωνίῳ ὁ λογιώτατος.	Ι.
Κωνσταντίνος Τζεσιμλής ἐπίτροπος τῷ ἀγίῳ Εὐφίῳ.	Ι.

Λ.

Λαυρέντιος Χρυσοβελάνης ὁ Ἱεροδιδ. καὶ διανομεὺς τῷ Δεῖσι λόγῳ.	Ι.
--	----

Μ.

Μελίτιος Ἱεροδιάκ. ὁ σοφολογιώτατος διδάσκαλος τῆς Αἴνου.	Ι.
Μάξιμος Μικρελάκης ὁ πανοσιμώτατος.	Ι.

Σώματα.

Ματθαῖος Κωνσταντινίδης ἐκ τῆς Κωνσταντινῆς ὁ κοσμιώτατος.	1.
Ματθαῖος Ψακῆς ὁ τιμιώτατος.	1.
Μιχαὴλ Βυρὸς τῆ Ζαρκῆ ὁ κοσμιώτατος.	1.

N.

Νικόλαος Φωκῆς ὁ κοσμιώτατος.	1.
Νικόλαος Ζελώτας ὁ ἔλλογιμώτατος διδάσκαλος.	1.

Π.

Παντολίω Πλατὺς ὁ τιμιώτατος.	1.
Παῦλος Μαυρογορδάτος τῆ Λικῆ ὁ τιμιώτατος.	1.
Παῦλος Πετροκόκκινος τῆ ποτὶ Νικολάου ὁ τιμιώτατος.	1.
Παντολίω Βλαζὸς τῆ Ἀλεξάνδρου ὁ κοσμιώτατος.	1.
Παναγιώτης Σμυρναῖος ὁ ἔλλογιμώτατος.	1.

Σ.

Στέφανος μαίερος τῆ Μιχαήλ.	1.
Συμεὼν Κουταράτος τῆ διδασκάλου κυρίου Νικήτα ὁ ἔλλογιμώτατος.	1.

Φ.

Φραγκῆλης Ρ'άλης τῆ Ζανῆ ὁ κοσμιώτατος.	1.
---	----

Τὰ πάντα εἰς Φραντζέζικον δέσιμον ὁλόκληρον πληρῶς εἶ-
τος τῆ εὐσημειωθέντος.

Ε' ν Α' μ π ε λ α κ ί ο ι ς.

Ὁ πανελλογιμώτατος ἅγιος Πλαταμῆνος κύρ Γε- ράσιμος.	2.
Ὁ Γεροσοφολογιώτατος διδάσκαλος κύρ Γεωργίου ὁ Σταρμιώτης.	2.
Ὁ ἱερολογιώτατος διδάσκαλος κύρ Γερμανὸς Σταρ- μιώτης.	1.
Ὁ λογιώτατος κύρ Γεωργίου Βελισσαρῆ ὁ Ἀμπιλα- κιώτης.	1.
Ὁ ἐπιμολογολογιώτατος κύρ Δημήτριος Γεωργίου Σφάρτζ.	1.
Ὁ λογιώτατος Γεω. Δημ. Γεωργίου Μακρῆ ὁ Ἀμ- πιλακιώτης.	1.
Ὁ Κόμης Τζάντζαλης.	10.

Παροράματα τῆ τρίτῃ τόμῃ τὰ ἔσιωδέσερα.

Σελ. 2. σίχ. 15. ἄ. χ. 393. Γρ. ἄ. χ. 303. —
Σελ. 6. σίχ. 18. Ἀνδριανετόλει. Γρ. ἀπανταχῆ Ἀδρια-
νετόλει. — Σελ. 15. σίχ. 24. τόσιν Γρ. τόσον. — Σελ.
26. σίχ. 17. πάν τον Γρ. πάν το — Σελ. 29. σίχ. 12.
ὁ ὅποια Γρ. ἡ ὅποια — Σελ. 30. σίχ. 30. μη. Γρ. μὴ
— Σελ. 40. σίχ. 17. τὰ Γρ. τὸ — Σελ. 40. σίχ.
19. τῆς Γρ. τὴν — Σελ. 40. σίχ. 26. διήρκασεν. Γρ.
διήρκασεν. — Σελ. 52. σίχ. 3. Γεράπολον Γρ. Γερά-
πολιον. — Σελ. 57. σίχ. 16. Περσαμενία. Γρ. Περσαρ-
μενία. — Σελ. 62. σίχ. 19. αὐτῆ τε. Γρ. αὐτῆ τε —
Σελ. 64. ἢ 67. σίχ. 1. ΦΩΚΑ. Γρ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ. —
Σελ. 77. σίχ. 6. κειμάμενον. Γρ. κοιμώμενον. — Σελ.
87. σίχ. 30. διώτας. Γρ. ιδιώτας. — Σελ. 102. . . .
ἄ. χ. 680. Γρ. ἄ. χ. 822. — Σελ. 105. σίχ. 1. ἄ-
πίδαν. Γρ. ἀπίδαν. — Σελ. 110. σίχ. 15. ἢ πρὸς
Γρ. πρὸς. — Σελ. 113. σίχ. 25. παρακαλέσας Γρ.
παρακαλέσας. — Σελ. 117. σίχ. 7. πραγματευτὴν Γρ.
πραγματευτήν. — Σελ. 118. σίχ. 7. εἰς τον Γρ. εἰς
τὴν. — Σελ. 128. σίχ. 15. ὁ Γρ. ἡ. — Σελ. 131.
σίχ. 26. τὸ Γρ. τον. — Σελ. 139. σίχ. 25. συλαλή-
ση. Γρ. συλλαλήση. — Σελ. 147. σίχ. 10. αἰχιμώλω-
λασοι Γρ. αἰχιμάλατοι — Σελ. 149. σίχ. 31. τον. Γρ.
τὴν. — Σελ. 155. σίχ. 4. μίχρι. Γρ. μέχρι. — Σελ.
160. σίχ. 15. εὐταχία Γρ. εὐτυχία. — Σελ. 163. σίχ.
31. ἐπισρέξη. Γρ. ἐπισρέψη — Σελ. 164. σίχ. 18.
τῆς. Γρ. τῆς. — Σελ. 166. σίχ. 29. τῶν. Γρ. τῆ. —
Σελ. 172. σίχ. 7. μετακαλασάμενος. Γρ. μετακαλεσά-
μενος. — Σελ. αὐτ. σίχ. 24. τῆς μὲν. Γρ. τῆς μὲν ὑ-
πηκόος. — Σελ. 182. σίχ. 14. Τραγοπάκης. Γρ. Τρα-
γολιπάκης. — Σελ. 184. σίχ. 12. ὁ. Γρ. οἱ. — Σελ.
193. σίχ. 2. ἀῆρ. Γρ. ἀνῆρ. — Σελ. 203. σίχ. 16. τον
Γρ. τὴν. — Σελ. 219. σίχ. 19. Εἰ. Γρ. Εὐ. — Σελ.
241. σίχ. 15. ἐκ. Γρ. ἐκ. — Σελ. 315. σίχ. 15. ΜΕ-
ΡΟΣ Β'. Γρ. ΜΕΡΟΣ Γ'.

Τὰ δὲ λοιπὰ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἢ προσωδίαν ἕ-
φυκτα σφάλματα διορθωσάτω ὁ εὐμενὴς ἀναγνώστης.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α .

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταί.

Σώματα.

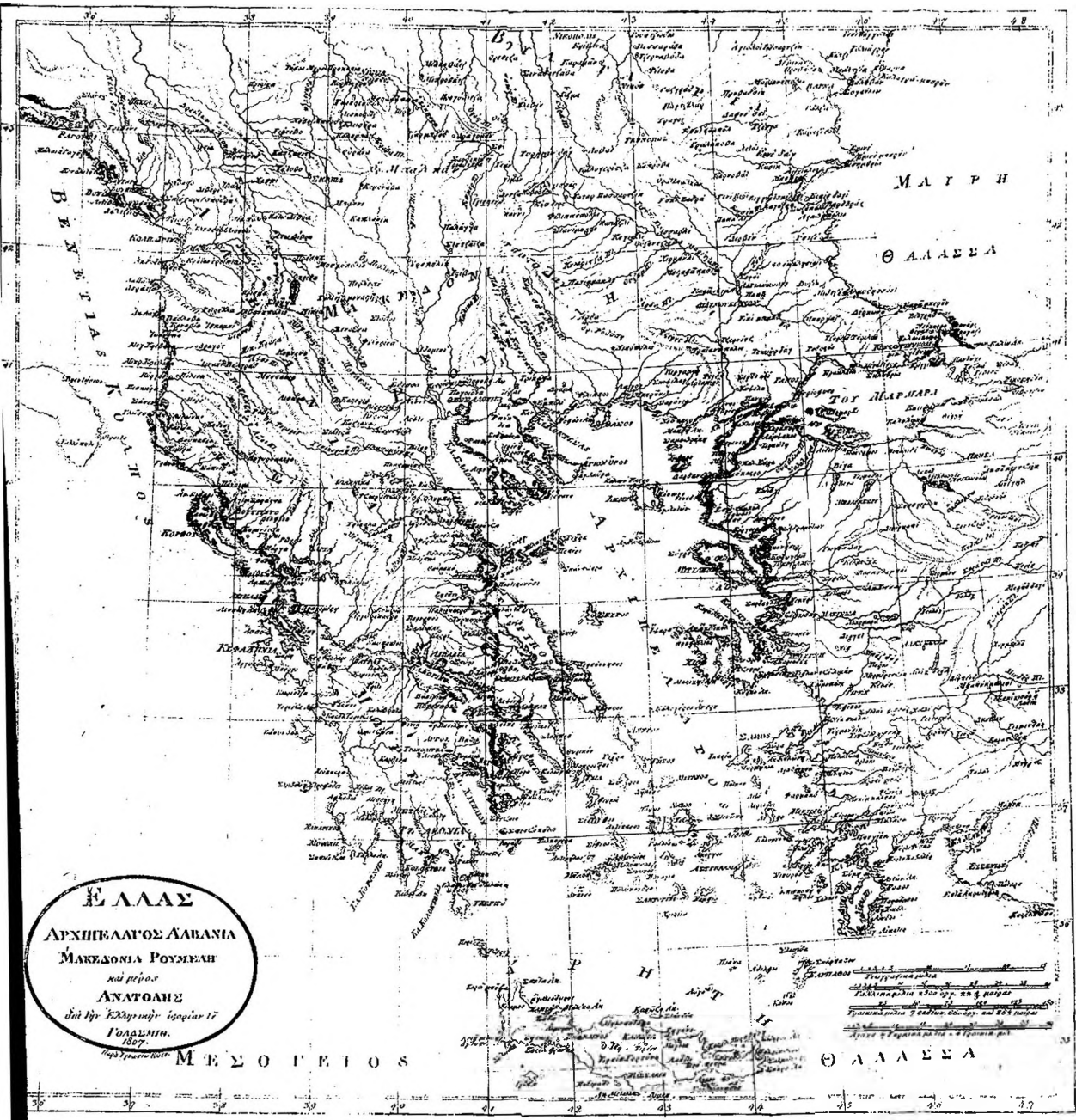
Ο' παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Γρηγόριος Πελοποννήσιος.	15
Ο' παναγιώτ. πατριάρχ. Ἱεροσολύμ. Ἀνθίμος.	5
Ο' πανιερώτατος μητροπολίτης Ἐφέσου Διο- νύσιος Βυζάντιος.	5
Ο' πανιερώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἐλασσώνος Ἰωαννίκιος ὁ Βυζάντιος	1
Ο' πανιερωτ. μητροπολίτ. Κυζίκου Μακάριος.	3
Γεράσιμος ὁ ἐκ τῆς κατὰ Θεσσαλίαν Τρίκκης διδασκαλός.	1
Γεράσιμος ἱεροδιάκονος Βυζάντιος	1
Μελέτιος ἱεροδιάκονος Βεργουσιᾶτος	1
Ο' ἐκλαμπρότατος Πεγζαδῆς κύριος Δημή- τριος Κωνσταντίνου Μουρούζης	10
Ο' ἐκλαμπρότατος Πεγζαδῆς κύριος Γρηγόριος Χαντζερής.	2
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Χάτμανος κύριος Δη- μήτριος Σχινᾶς	3
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Ποσελνικός κύριος Θεόδωρος Ρίζος.	1
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Ποσελνικός κύριος Γακωβὸς Ρίζος.	1
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Σπαλαρῆς κύριος Γα- κωβὸς Ἀργυροπούλος.	2
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Κομισσὸς κύριος Στέ- φανος Μαυροκορδάτος.	1
Ο' ευγενέστατος ἀρχῶν Κομισσὸς κύριος Δη- μήτριος Γρηγορίου Σουτζός.	1
Ο' ευγενέστατος κύριος Μιχαὴλ Σουτζός.	1
Ο' ευγενέστατος κύριος Θεόδωρος Νεγρῆς.	1
Ο' ευγενέστατ. κυρ. Κωνσταντίνος Χουρμουζίου.	1
Ο' ἐξοχωτάτος ἀρχῶν ἰατρός κύριος Ἀντω- νῆσιος Φωτεινός	1
Ο' ἀρχῶν Μεδιλιντζιαρῆς Μαργαρίτης Δημη- τρίου ὁ ἐξ Ἀργαλασῆς τοῦ Πηλίου ὄρους.	1
Ο' ἀρχῶν Καμινάρης Εὐσάβιος Νικολαΐδης Δημητριάδης	1

Σώματα.

Ο ἄρχων Σερδάρης Γεώργιος Φωτεινός . . .	1
Τὸ νεοσυσταθὲν σχολεῖον τῆς Βλαύκας . . .	20
Κωνσταντῖνος Πολυχρονίου Σκαμνηλίτης, δι- δάσκαλος τοῦ ἀνω ῥηθέντος σχολείου . . .	3
Γεωργίου Πολυχρονίου Σκαμνηλίτης . . .	3
Γεωργίου Τζολακογλου ὁ ἐκ Ρενδίνης τῶν Αγραφῶν . . .	3
Χρῖστοδουλος καὶ Μιχαὴλ Κύπριοι Γεωργιάδαι	1
Γεωργίος Κεῖτος	1
Μιχαὴλ Ἄγγελος	1
Σπυρίδων Γεωργίου Βαλετας	1
Κυριακὸς Βιταλῆς Μεσοβίτης	2
Δημήτριος Τζίκα Μεσοβίτης	2
Γεωργίου Τζίκα Μεσοβίτης	2
Γεωργίου Βίτζινος ἐξ Ἰωαννίνων	2
Ἀποστόλος Βακάλογλου Θεσσαλονικεὺς . . .	3
Γεωργίου Βεσσου	3
Νικόλαος Παπαδοπουλος	2
Ο Ἱεροφύλακος πρῶτον ἐπίσκοπος Σταγῶν . . .	2
Ο λόγιος Νικόλαος Σίφνιος διδάσκαλος . . .	2
Ο λόγιος Γεωργίος Τζιέτου διδάσκαλος . . .	2
Ο λόγιος Γεωργίος Αἰνεϊάν διδάσκαλ. Κίου . .	2
Τὸ σχολεῖον Κίου	5
Μανουῆλος Σεμελλάς διδάσκ. Συληβρίας . .	2
Τὸ σχολεῖον Συληβρίας	5
Μαργαρίτης Καλάνθιος ὁ ἐκ τεσσαρακοντα 1 ἐκκλησιῶν ὁ λόγιος	2
Γεωργίος Χρῖστοδούλου	2
Γεωργίος Μελλά Ἰωαννίτης	3
Στέφανος Κανέλας Βυζαντίας	1
Λεόντιος Ἀνεσιάδης Βυζαντίας	1
Μιχαὴλ Θωμᾶ Πλαρίδης Βεβροιαῖος	1
Γεωργίος Ἀποστόλου Βυζαντίας	1
Γρηγόριος Κασσαβέτης βιβλιοπώλης	10

Τόμος.

Ο Ἱεροφύλακος ἐπίσκοπος Σταγῶν Παῖσιος	Γ.
Ο ευγενέστατος ἄρχων Κόμισος κύριος Κων- σταντῖνος Εὐσταθιάδης	Γ.
Παῦλος Τζιρᾶς Βυζαντίας	Γ.



ΕΛΛΑΣ
 ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΙΑ
 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΡΟΥΜΕΛΙΑ
 και μέρος
 ΑΝΑΤΟΛΗΣ
 επί της Εκκλησιαστικής Γραμμής 17
 ΓΟΛΔΜΠ. 1807.

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΘΑΛΑΣΣΑ

